

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsatt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsatt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk <http://books.google.com/>

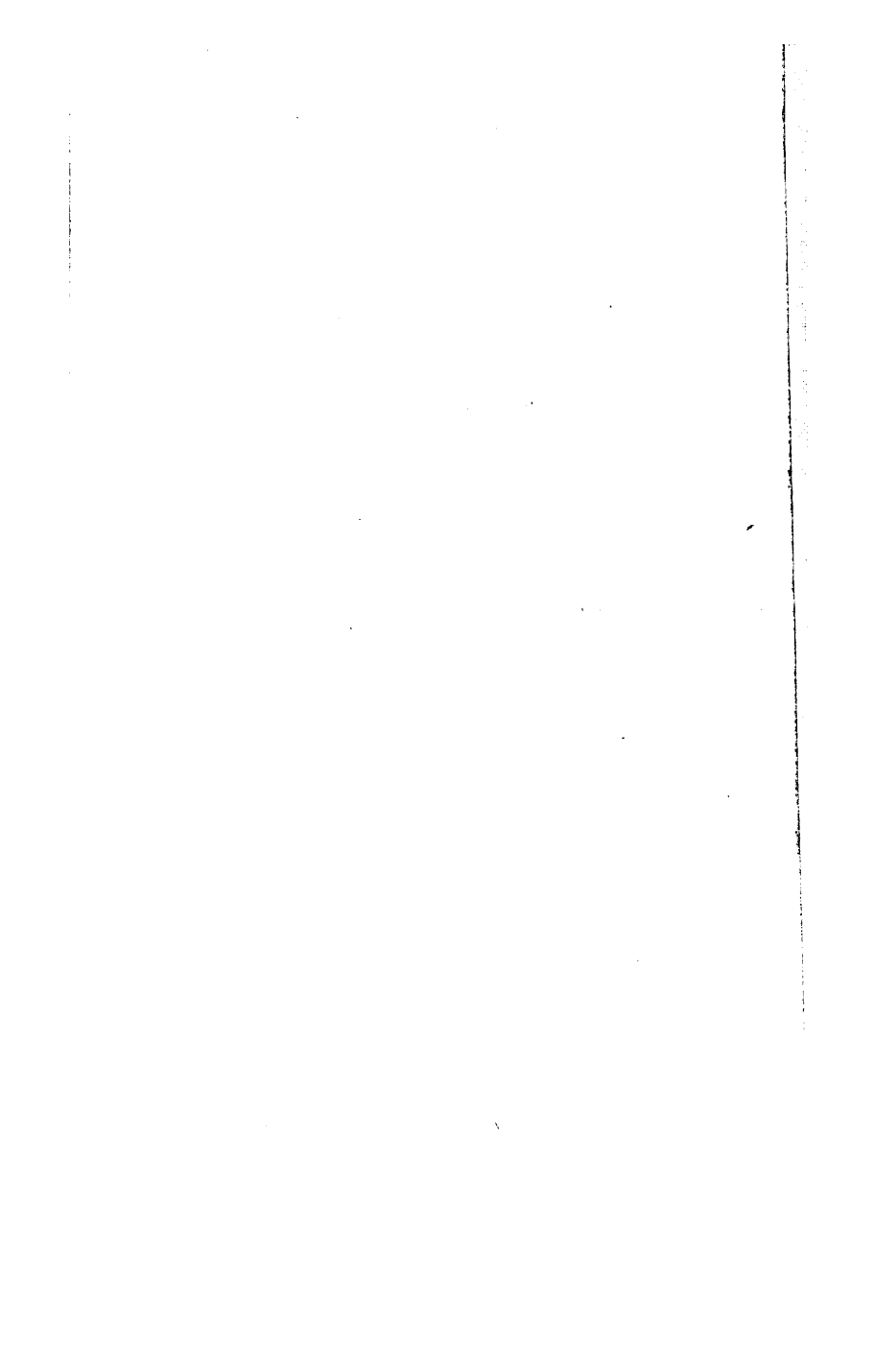
100
100

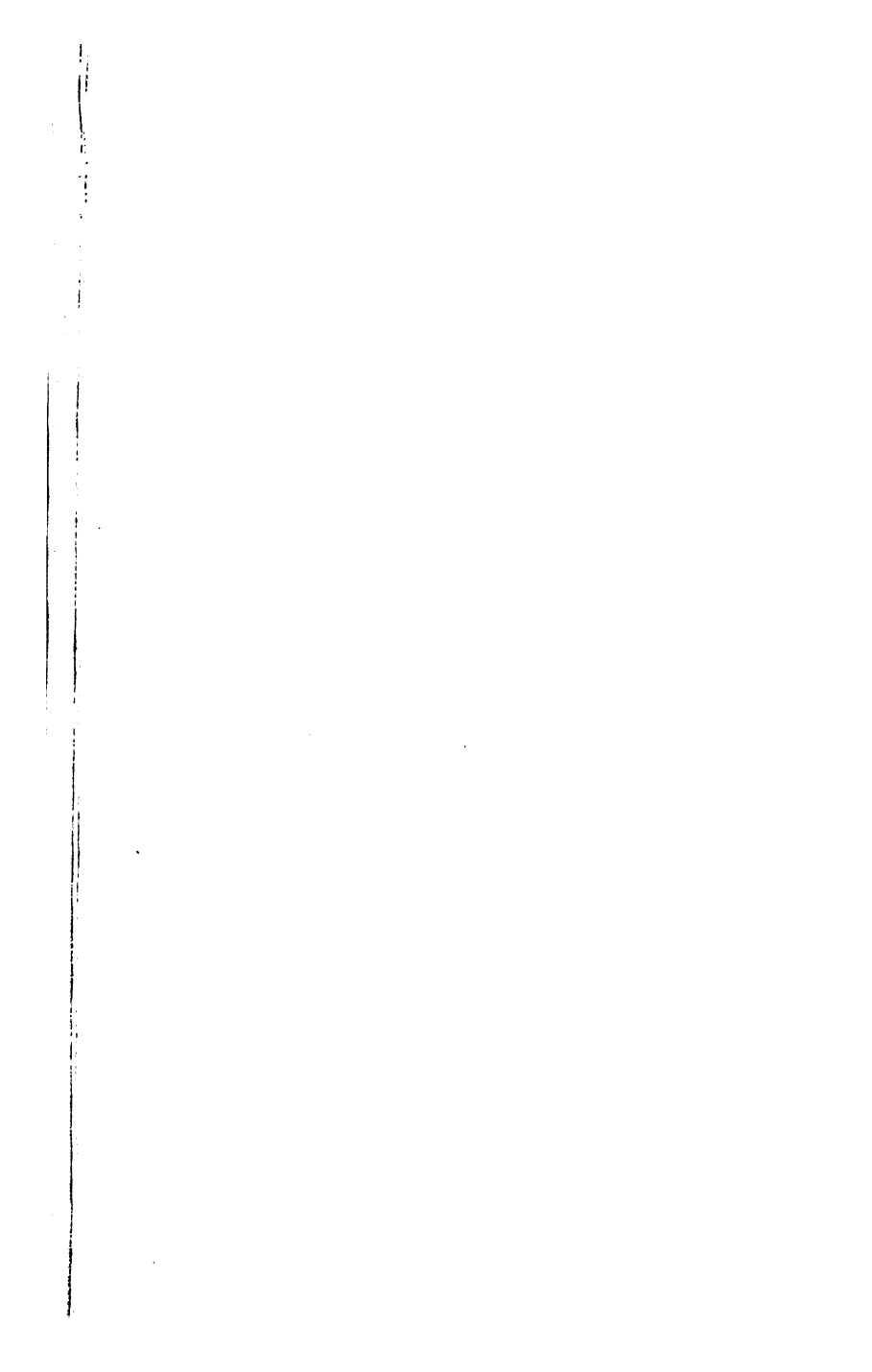

Ex Bibliotheca Gernerii Landgren

GFD

Wick 10-11

Dela Gardiska Archivet,

eller

Handlingar ur Grefl. Dela- Gardiska Bibliotheket på Löberöd.

NIONDE DELEN:

Biographiska och Statistiska Handlingar,
upplysande

Svenska Historien i sjuttonde seklet,

jemte ett

Bihang,

förande K. Carl XII:s död, Blåkullafärder, Sve-
denborg, Linné och Leopold i adertonde seklet.

Utgifven

af

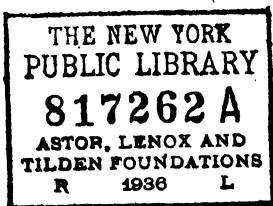
P. Wieselgren.

Lund,

från Lundbergiska Boktryckeriet,

1837.

62

Planchen innehåller:

- N. 1. *Hans v. Fersen*, Frih. GeneralLieut. och Gouv. it.
2. *Otto Wilh. v. Fersen*, Frih. Fältmsk. n. 3. *Fab. v. Fersen*,
Frih. Fältmsk. n. 4. *Axel v. Fersen* d. ä. Gr. RiksRåd. n. 5.
Arv. Forbus, Frih. RiksRåd. n. 6. *Joh. Gezelius* d. ä. n. 7.
Joh. Gezelius d. y. Begge Biskopar i Åbo och märkvärdige
af Gezelianska Bibelverket. n. 8. *Anthony Grül*. Se p. 87.
n. 9. *Carl G. Gyllencreutz*, Lagman. n. 10. *Axel Gyllenkrok*,
Frih. Gener. n. 11. *Anna Skytte*, Amiralinna Gyllenstierna.
n. 12. *M. Vexionius Gyldenstolpe*, Profess. Assessor i Åbo
Hofrätt. n. 13. *Nils Gyldenstålpe* Kongl. Råd och Akad. Canz-
ler. n. 14. *Per Hjerta Öfvegste* (1664). n. 15. *Peder Winstrup*
(*Himmelstierna*) Biskop i Lund. n. 16. *Matts Larsson Kruus*
R.R. n. 17. *Jesper Mattsson Kruus*, Fältmsk. RikaSkattmst.
n. 18. *Mar. Aur. Königsmarck* Probstin,

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY

ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS

L

W. J. G.

ll:

Exhibit
2003

W. J. G.

W. J. G.

W. J. G.

7.

INNEHÅLL:

FÖRSTA AFDELNINGEN.

Biographiska Handlingar.

J. Ekeblas bref till sin Far (forts. fr. 8de D.) p. 1.
Vitterhet p. 29. *Chrphr Ekeblad* p. 31. *Claes E.* p.
36. *E. J. Dahlberg* p. 36. *Dalepil, Dalman* p. 37.
Danckwardt, Debesche p. 38. *De Geer, De la Cha-*
pelle, De la Motte p. 39. *v. Dellinghausen, Du Rees*
p. 40. *Durietz, Drake* p. 42. *Drakenstierna, Düb-*
ben, Duglas p. 43. *Dureel, Dijkman* p. 45. *Ehren-*
roth p. 45. *Ehrenschantz, Ehrenstrahl* p. 46. *Ehren-*
thal, Emporagräs p. 47. *Fabritius* p. 48. *Fakne-*
hjeltn, Falkenberg p. 50. *Falkensfelt, Falkenstierna,*
v. Fersen p. 51. *Fleming* p. 53. *Fleetwood* p. 58.
Flock, Fogelhusfowd p. 59. *Potangel, Forbus* p. 60.
Friedenreich p. 82. *Frisius, Frölich, v. Gersten* p.
83. *Gezelius* p. 85. *Graan, Granatenberg, Grill* p.
87. *Gripenhjeltn* p. 88. *Gyllencreutz, Gyldenhjelm*
p. 89. *Gyllenkrok, Gyllenspäng* p. 92. *Gyllenstier-*
na, Gyldenstälpe p. 93. *Hamilton, Hare* p. 95. *Helm-*
feldt p. 96. *Himmelstjerna (Winstrup)* p. 97. *Horn*
p. 107. *Härleman, Jacobsköld* p. 114. *Kempensköld,*
Klingenstierna p. 115. *Kock v. Crimstein, Koshull*
p. 116. *Kruus* p. 117. *Kurch, Kijl* p. 123. *Kyle,*
Känigsmarch p. 124. (Fortsättes i 10de D.)

ANDRA AFDELNINGEN.

Statistiska Handlingar.

1. *K. Carl IX.* (Tillägg till 4de D. p. 115). Till Riksbens Råd om det olycksamma slaget vid Kerckholm p. 238. Ordning och Beställning för krigsfolket 1602. Om Färdel Instructionen, Husesyns förordningen p. 246. 2. *Hertig Carl Philipp.* Bref p. 248. 3. *K. Gustaf II Adolph.* Anteckn. i Album 1608; Bref, Psalm. p. 249. (fortsättes i 10de Delen).

BIHANG.

Handlingar, upplysande Svenska Historien i 18de seklet.

1. *Rörande katastrophen 1718* p. 128. 2. *Svedenborgianismens födelse eller Blåkullafürdernas slut* p. 168. 3. *Svedenborg såsom politisk talare* p. 191. 4. *Carl v. Linné, tecknad af sin bror* p. 195. Bref till Kil. Stobæus under den tid Linnæus upptäckte sexualsystemet p. 213. 5. *Det första njägarshottet i Nya scholans krig mot den s. k. Leopoldismen* p. 235.

F ö r o r d.

Då Utg. säges i Förord »vederbörligen skrapat» alla tidningar för försummandet att anmäla detta verk till Allmänhetens kännedom, måste dess pligt vidtaga, när verkan följt, att i förord också vederbörligen tacka de Redaktioner, som af kärlek till Sveriges forntid och ämhet för många medborgares framtid, sökt en och annan gång fästa sina läsares uppmärksamhet, så upptagen af dagens både frågor och händelser, på denna urkundsamling, hvilken ej annars kunde påräkna att bemärkas bland det myckna af större värde, som själfmyndigt tilltvingar sig äfven den flygtiga blicken.

Som ytterligare tryckfel torde här få anmärkas: P. 37 r. 1. läs: *incommoderar*. P. 153 r. 4. nerifr. läs: hade ock *av*. P. 154, Meningen var att stafva *Comte de la Marques* namn blott en gång efter Prins Fredriks manér, men vid en correcturläsning kom det, som först träffades, att antagas för norm. P. 164 r. 2 nerifr. d. 2 Oct. läs: *Dec. Gref De la Marques Memoire* träffas p. 295—302 i 3 D. af *Floderi Handlingar hörande till K. Carl XII:s hist. Sthm 1824*. Bland råden derstädes finner man 5:o) *De se mettre en etat de pouvoir gagner par argent ceux qui se trouveroient dans les sentimens contraires aux interets de S. A. R. & pour cette effet se faire rendre comte au plutot des deniers*

royaux. 6:0) Enfin, lorsque l'Assemblée des Etats sera resolu & arrivée, avoir soin, quil y ait en Suede des Ministres de la part de la France, de l'Angleterre & de la Hollande, qui soutiennent des interets de S. A. R. & c'est à quoi elle pourra reussir, si elle met dans son partie la France, par le grand credit que cette couronne a presentement en Engleterre & en Hollands. Derefter i den följande utvecklingen, sedan det visats huru fred borde kunna med visshet vinnas, rörande engagerandet af les principales puissances de l'Europe à favoriser les justes droits de S. A. R. dervid Kejsaren påräknas såsom vän af en medlem i Tyska fursteförbundet och af skäl, som der ej borde upprepas: — Pour ce qui est de la France, l'Ambassadeur qui est en Suede pourra faire connoître à sa cour les raisons quelle a de se declarer pour S. A. R. preferablement au Duc de Holstein, & si la France entre dans ces raisons, comme il y a apparence, elle sera d'une utilité infinie pour le succes des affaires des S. A. R. tant par les argents, qu'elle peut fournir pour subvenir aux depensés nécessaires dans une pareille occasion, que par le credit . . . tant au Senat qu'aux Etats du Royaume.

Westerstad d. 2 Aug. 1837.

UTSIPVAREN.

Dela Gardiska Archivet.

Åttonde Delen.

Biographiska Handlingar

E.

(Forts. från Åttonde Delen.)

— Jahan Ekebla —

Tredjedag Jul 1659. Kungen kom Julafton, och voro alla ständerna ute emot honom och beneventerades H. M. först af Hr Ture Sparre med en oration och sedan, som vanligt, af de andre ständerna. Lilla Prinsen mötte Kungen på nedersta trappan och Drottningen vid den andra med allt fruntimret. Freden ej än sluten, men den Holländska bättre confirmerad, sedan de hört att den Norska armeen, hyarpå de så tröstat, börjat vika undan. Allt tillreds för ett infall i Norrige, både petarder och annat göres. Westmanländningarne och Skånska ryttare redan dit beordade. Gen. Gustaf Horn anför. Kanske Kungen i egen person. Ingen landsadel ännu kommen. *Götheb. d. 4 Jan. 1660.* I går utblåstes Riksdagen. I dag ^{3¹²} begyutes den på så sätt, att presterne, borgarne och bönderne samlades i proviantshuset, salen var klädd med svart kläde, sedan drog Arf-

(IX. DEL.)

1

prinsen dit, och ändtligen gick ridderskapet och hämtade H. M. och följdes dit, der H. M. då sjelf först gjorde en lång oration om alla dessa handlingar, som förefallne äro medan H. Mt var utomlands och sedan denna tidens närv. tillstånd, och till hvad ända han kallat Ständerne. Derefter upplästes propositionen af Axel Sparre, hvilken handlade om folk och pengar. Lilla Prinsen satt hela tiden utmed Kungens stol helt ärbar. K. var otålig öfver att så få af adlen kommit och de andre dock så starke. Lars Kagg var här och blef mycket begåfvad af Kungen. Hr Erik Oxenstjerna helsar Farkär. *D. 11 Jan.* Ständerna ha nu afhört den långa relationen, H. M. låtit författa om alla sina actioner och motiver till att dessa 4 åren vara ur riket. Upptog nästan en hel dag att höra. Två Riksråder voro dervid närvarande. Sedan har tiden gått åt att helsa hvarandra på öfligt vis. 6 nya Adelsmän i dag, efter H. M:ts behag, intagne: Erkeb. Lenæus, Bisk. Enander, Kamrer Anund Anundsson, Sekret. Welam *) Philipson och 2, hvilkas namn jag ej mins. Ett utakätt är satt, som skall ingifva, huru bäst är gå till värka i sakerne. Adlen är nu väl 100 pers. stark. Erik Oxenstjerna absenterar sig ofta. Orsaken vet jag ej. Sedan f. d. Assess. i Jönk. Johan Ödla varit i måndags på Riddarhuset och der ställt sig väl, samt lugnt talat med flera, åt han middag, gick så upp i öfversta våningen der han bodde och sköt sig i brö-

*) Så skrifer E. alltid Wilhelm. Anundsson adl. Rosenacker.

stet, hvarvid det tog eld i kläderna och somt hö och ved låg omkring var det ett under ej vådelid vardt. Man tror att hans ærmod orsakat hans förtviffan. Stadsmajoren beledsagade dess lik till en landkyrka. Omöjligt att utfå Farkärs pension, som aldrig än bekommit, ingen dristar nämna för K. M. om pengar. *D. 17 Jan.* Det är så strängt att ingen får bli bortta af Adlen, i anseende till dess fåtalighet. Vi äro nu likväl 120 *). Samtl. Ständerna ha varit hos K. M. och hyllat Arffursten samt bedt H. M. bli hemma i riket. I Utskrifningsfrågan är beviljadt. att 10 frälsemän och 8 eller 7 skatte och kronomän göra ut en knekt i 2 följande år, men de 2 derpå följ. åren. som vanligt är, hvar 20:de. Den 100 Rdrs hjälpen för hästen också på detta året allena. Nu återstår blott begäran om foder till några regementen till häst, som skola värfvas här i riket, samt ock till fot. Riksdagen kan således snart slutas. *D. 22 Jan.* H. M. har en rum tid varit helt opasslig af hitsig feber. Bättras. Erik Drake har i Norrige ruinerat 300 hästar. Vid störningen af Hall (Frødrikshall) ha vi mist till 30 man, deribland den lille torre Kapten Renhålt, 70 qväste, deribland Öfv. Linnenberg, slagen med en sten i hufvudet, v. d. Noot död. *D. 25*

*) Af närvarande underrättelse så väl som flere föregående ser man, att v. Stiernmans uppgift i AdelsMatriklen I. D. p. 221, att J. E. 1689 introducerades måste sakna grund, så vida ej ointroducerade bevistade Riksdagar som representanter.

Jan. Franskt och Spanskt vin, ehuru några kanner felas i fullt ankare, sändes. H. M. ännu opasslig; är uppe den ena, ligger den andra dagen. Svaret till Propositionen lär om några dar bli uppläst på Rikssalen, fast H. M. ej orkar vara tillstädes. Nu är Adlen så fulltalig, att jag känner ingen som är borta. Gref Gust. Oxenstierna ber flitigt helsa, liksom pastor Mårten. *D. 1 Febr.* Kungen ännu ej ute. Våra ha tagit in Blockhuset för Hall, hvarifrån de kunna mycket incommodera fästningen. Carl Lejonhufvud, G. Oxenstj. och van der Wijk, Artilleri Öfverste, afgå till Norrige. Commendanten i Rotskild har plundrats af ett utfall från Köpenhamn. *D. 3 Febr.* Kungen ännu opasslig. Ingen törs tala med honom om confirmationer. Han har lofvat en general vid Riksdagens slut. *D. 8 Febr.* I anseende till Kungens långa opasslighet uppskjutes Riksdagens afslutande. Adlen har på 8 dar ej haft session, utom i ett utskott. *D. 10 Febr.* Jag har ej kunnat skriva förut, dels för nattvak i Kungshuset, dels emedan portarne efter Kungens död varit slutne, så att ej fienden skulle spörja hans oförmodliga fränfall d. 12 *) förlidne mellan sönd. och måndagen kl. 1 om natten, sedan han 5 dar till sängs legat af en hitsig feber och en stark katarr, som slagit sig på bröstet och förhindrade andedrägten; der och hvar syntes en hop fläckar kort för andedrägten, hvaraf var att

*) Lagerbr. har d. 19 Febr. Andra d. 13de, som syns ock menats af Ekebl.

märka att det var sjelfve fläckfebern. Hans Mt hade väl en långlig tid, för än dessa häftiga accidenterne slog till, varit incommoderad af en stark hosta, men så lefde man alltid i god förhoppning att det snart skulle bättras igen. Sitt goda och sanna förstånd har han conserverat in i döden och ett ögonblick förrän han afsomnade har han med egen hand underskrifvit ett testamente och disposition i regimentet som efter hans död och i vår nu mer unge Kongs minderårighet statueras skulle. H. M. hade ock i sitt yttersta styrkt till fred och mycket annat berömligt. Huru surpronerade ständerna äro med så många och starka fiender behöfver ej beskrivas. Inbördes bulles hotar ock. Många begynte strax sätta upp hufvudet då busen var borta. Nu är det till enighet kommet. Bevillningen är underskrifven, och blir såsom det beslutades i Konungens välmakts tid. D. 16 bisattes liket i ridderskapets närvaro i salen och satt på en thron, som är uppbyggd midt på gålfvet, med sammet öfvertäckt, hvarest nu continerligen vakas hvar natt. Hennes Mt är framför andra bedröfvad och ligger jemt stilla till sängs. Gud tröste henne. D. 22 Febr. I afton skall kronan sättas på liket och de andre regalierna, sedan varder kistan med ceremonier igenslagen. I måndags intogos i rådet uppe hos Drottningen de af sal. K. M. utnämnde R. R. Gr. Nils Brahe, Henr. Bengt och Christer Horn, Svante Baner, Rn. Kurck, G. Posse, Jör. Fleming, Stjernsköld och Lor. Creutz. Man undrar mycket, hvi Gr. Joh. Oxenstjerna ej kom dit. I G. Posses

ställe är Per Sparre Landtmarskalk. Våra ha åter stormat bort 100 man för Hallg skansar. Ordres till återgång äro utfärdade. *D. 28 Mars.* Gr. Magnus har skrivit att freden med Pählen är klar. Kungen i Pählen cederar titlen, som striden mest varit om, afstår Lifland evärdeligen och några millioner för Preussen i satisfaction. Sål. en rätt honorabel fred. Holländarne ge vackert sin tull i sundet och är nu freden helt afgjord. Det var Franska och Engelska Gesandternas verk till en ej rinva del, hotande den Engelske, att om ej Holländarne ville bli vid hvad slutet var, skulle 50 Engelska fregatter hissa segel. Nu drifva de på Danska Kungen. Kejs. har accepterat Fransosen till mediator mellan sig och oss. De Kejs. erlige ha dock tagit Wernamünde skans från oss och gått att belägra Wissmar. I Engeland är stilla. Det nya Parlamentet syns ej så obenäget att få Kung igen. I Siebenburgen är en Prophet, som legat död i några dygn, uppstånden och har begärt tala med Ragotzi, sägande sig vara sänd af Gud, att förkunna, att han skulle gå mot Turken, och med Ryssen dela landet. Det hålles här för en viss sanning. De begärte Örtetfrön sändas. *Götheb. d. 3 Apr.* (börjar nu skriva Ekebla.) Den förskräckligt myckna snön går nu i vatten. Alla broar utflyta. *Alingsås d. 7 Apr.* Vi foro med liket d. 4 fr. *Götheb.* Alla nätter sättes det i tält och vakt omkring. Gruff. trängsel af medfölje. Vi måste rida före liket. *Linköping d. 29 Apr.* Vi ha stannat i Linköp. med liket, hit vi kom-

me d. 16:de. Gref Per mötte oss i Grenna. Min lilla grå häst är nu sjuk blifven, visst därför att alla missunnade mig honom. Fältmak. Siak och Gen. Maj. Ulfeldt ha blifvit tagne till fånga. *Stockh. d. 16 Maji.* Ändtl. efter 6 veckors spatsrande genom landet komma vi hit d. 13, då liket infördes med stor process om natten kl. 12. Vi ha ingen dag färit öfver 2 till 2½ mil, ofta blott en half. Logementerna och traktering klen, synnerl. för hästarne. Många skjutshästar ha blifvit på vägen liggande af för stor vanmakt vid ankomsten. Våra svarte kläder äro ej mer svarta af stoft. *D. 23 Maji.* Rådet är flitigt samladt fr. kl. 8 till 12. *D. 20 Junii.* Den Engelske Gesandten Millord Sidney och Hannib. Sehested, sänd af K. Danm., och Hr Slingeland fr. Holland, ha i dag trakterats på Djurgården af Riksmak. Clas Ugglå går hafvande med en Amiral. H. E. Gr. Kagg är kommen, så omgifven af malcontente officerare, hvar med sina pretensioner att han ej kan röra sig. Jag har därför ej ännu nämnt om Fars utfallne pension. Kungen är nu kommen till England åter. Montaigu sprang af glädje, ut i vattnet och bar honom från båten i land. Han fick ock därför Strumpebands orden. *D. 4 Julii.* I England söker nu Kungen efter gamla Cromwells kropp att sätta honom på stegel: men då de öppnade kistan var den full af sand. Han trodde visst i sin lifstid att så gå skulle som gått och tog sina mått och steg derefter. *D. 11 Julii.* Jag kan ej gå och uppvakta i husen hos desse knapar, som

tycka de göra en nåd blott de se på en; i synnerhet nu, sedan de fått makten i hand. Den som ej är bror — el. systersson, har och intet att gå efter. En simpel adelsman, om han dertill ej är rik, betyder här alls intet. Dock skall jag gå med Fars bref till Kaggen. Jag söker helst ett oberoende giftermål. D. 24 Aug. Då vi seglade med Drott. från Gripsholm för 2 dar sedan, blåste en storm upp, som afbröt masten, så att både segel och tåg flög sin kos. Och hade ej masten gått af kunde vi ej annat än äntrat; ty skeppet låg redan så på kant, att det intog vatten. Drott. var minst, Hofmstrnn mest rädd. Hert. Adolf var på Gripsholm ett par dagar och fixerade mig för det han ej fått mina hundar. Han behöfver dem dock ej såsom ej vän af jagt. Han sköt dock en Elg i Djurgården, hvilken vi knappt sedan kunde skjuta till döds. D. 3 Oct. D. 1 Oct. kom jag hit med Drott. Christina, sedan vi mött henne med kareter sju mil härifrån och lågo vi den förste natten i Pilkrog, den andra i Gröndels krog, den tredje i Elfsjö, en half mil från Stockholm, der en hop af staden kommo ut att besöka Drottningen. Den 4:de dagen blef hon inhemtad af en annan karet och hela rådet med ridderskapet och borgarne samt presterna voro ute emot henne. Det var ock ernadt att Kungen sjelf skulle varit ute för Hen. M. men för det gruffl. onda vädret med regnslag begärte Dr. Chr. sjelf, att de intet skulle ha ut honom. Mötte eljest Kongen Hen. M. nederst på trappan på Slottet och gick hon dermed först till Drott. och

sedan i sitt gemak, som är på vestra sidan. Hon blir väl påaktad; jag och en till äro dertill beordade. Hon thar sedan haft sådan mängd uppvaktningar, som nånsin då hon regerade. Hon visar sig vilja hasta till Rom igen och tesmoignerar en stor devotion i den religion hon nu är uti, låter säga meassan för sig hvar dag, syns annars uti ingen ting förändrad, klädd som förr, med en liten jacka och en hatt och håret derunder uppbundet i 2 flåtor vid hvart örat. Hon ställer sig mycket ödmjuk emot alla menniskor. Till följe har hon 3 Italienska herrar, en prest, en doctor, 4 kammartjenare och sedan annat tjenstefolk med lakejer, qvinfolk har hon 3 italienska, 1 fransyska, som tjena såsom kammarpigor, alla jemmerligen fula. D. 27 Sept. skedde propositionen på rikssalen, der jag intet var. I går var Landtmsk. och ett Utskott hos Dr. Chr. och gratulerade henne till sin ankomst. Här var nyss ett stort parlament.» Skräddar Gesällerna höllo gille i sitt härberge, då en antagits till mästare. De hade i sitt lustighet blifvit något högljudda, då Major De-La Chapelle, som commenderar öfver de här förlagde soldaterne kommit och befallt tystnad. Gesällerna åberopade sig sine privilegier. Majorn gick då efter flera soldater men blef af Skräddarne utkörd. Sårad häraf kom han åter med en muskött, och gaf fyr på dem. I skräddarbataljen stupade 4 skräddare och en underofficer, flere sårade. Soldaterne plundrade huset. Majorn är nu i arrest och de fångslade Skräddarne löse. D. 7 Nov. Riksdagen är nu

slutad. Schering talte afskedsorden å Konungens och regeringens vägnar till Ständerna, sedan sver Bergeringen men Drottningen som ej var uppgången och Gr. Per, som var sjuk, lemnade skriftliga oder. Sist talte RiksCanzlern med en stor väktalighet och dermed slöts allt. Flemingens har ej syns till sedan han blef utesluten från Riksskattmst. embetet. Begrifningen af Sal. Kungen begyntes så sent att man måste bruka facklor. Först gingo Kungen och begge Drottningarna ner i Slottskyrkan med de Förstlige personerna, der Gust. Possé gjorde en vacker oration i stället för utfärdspredikan. Sedan som vanligt, många regementen, fanor, landskapsvapen med löshästar, sedan rådet och dess Förmyndarna med regalier, efter liket bars Kungen (C. XI) af Hr Schering Resenhans, sedan gick Hertig Adolf, derpå Drottningen, så Förstinnan sedan Dr. Christina och så en faselig hop släpande fruntimmer. Vi hade elakt vått väder och gingo den vägen utmed bollhuset och ner på skeppsbron, och öfver jerntorget och så nygatan fram till gråmunkeholms kyrkan, der en musik var anställd och sjöngs det jag här innesluter. Liket blef »draget» af Öfverste Lieutenanter, men nedsatt i Kung Göstas graf af Riksens Råd. Likpred. höll Bisk. Ehander i Link. som varade i sex timmar med personalierne, som upplästes, så att vi intet kommo ur Kyrkan förrän kl. 12 om natten. Dr. Chr. gick strax bort med den Franska Ambassadören ur Kyrkan. Sedan Kungen. Processen var helt skön och magnifique med penningsutkastande m. m. Dagen

efter blöfvo ständerna trakterade på Slottet och för »gemenheten» blef en stekt ox till bästa gifven med vin, som lepp för dem. *D. 18 Oct.* Drott. Christina har nu bortsändt sin prest och låter numer intet hålla messa för sig på Slottet. Äfven sändt något af sitt folk i förväg. Våra ständer förlika sig bättre än de Danske. Då borgarne och presterne genom ett starkt utskott propo- nerade adlen att göra Konungen absolut, så förargades adlen så att de började skuffa Borgmästaren i Köpenhamn, som förde ordet, och förklarade honom otjenligt att bära värja såsom en borgare (han hade en dylik vid sidan). Då vredgades Borgmästaren och sade; Vi kunna förr med åran bära värja, som ha försvarat vår Kungs krona, än J, som dessförinnan ha suttit bakom kakelugnen, och em vi äre kapable att den bruka, må J fråga en af era medbröder Nils Trolle, som för några dagar sedan blef bastonnerad och desarmrad af en borgare, hvarpå en stor förifring dem emellan uppvoxte och borgarne strax läto sluta portarne och rörde på trumman, sägande att adlen måtte betänka sig snart eller ville de bevisa dem något annat; derpå äro de uppgångne till Kungen och erkände honom för deras absolute Kong och riket som arfrike. Kungen tog genast alla länen som adlen haft och benådade allenast Siak och Ebersten med hvar sitt. *D. 21 Nov.* Dr. Christina har, gjort en underlig skriffl. proposition om succession, i fall Kungen dör utan arfvinge. Då RiksAmir. Riks-Canzl. och R. Skattmst. med ett Utskott af Ständer-

na ville ge henne documentet igen, utfor hon i ifriga ord och ville det ej mottaga, så att de måste så godt som kasta det på bordet. Hon är nu grufveligen ond. Adlen är nu tillsagd att ej uppvakta henne. Ingen röst är för henne. Alla undra att hon velat slikt proponera, då religionsförändringen är ett sådant obstacle att hon blott med makt, som hon ej har, kunde slikt genomdrifva. *D. 4 Dec.* Dr. Chr. har nu gifvit en revers ifrån sig att aldrig hemligen eller uppenbarligen stämpla mot Sverige, vid förlust af allt hon sig der reserverat, evärdeligen afsägnande sig kronan. Den är för ständerna uppläsen. Ställer sig nu helt fryntlig mot vår Drottning såväl som alla andra. Drottningarne ha åtskilliga gånger denna veckan besökt hvarandra. Vår ambassad åt Pälén har gått ynkeligen. Gref Schlippenbach har strandat på en klippa vid Landsort och då han med några andra skulle i ena båten salvera sig, rycktes den af vågen i djupet, men den andra båten med 24 personer kom i land. Det var vid samma stora storm, der RiksAmiralen förlorade ett skepp och RiksCanzlern ett. Drott. Chr. har legat i feber några dar. Det var blott af en nagel på foten, hon för nära afskar. *D. 12 Dec.* Drottn. Chr. vill här fira sin katolska julhelg. Har nu sista söndag trakterat EnkeDrottn., Franska Ambassad. »de 5 Herrarne», Furstinnan och regeringens fruor. Gref Schlippenbachs kropp är funnen. *D. 19 Dec.* Dr. Chr. lofvat öfvervara Gr. Nilseas bröllop. *D. 26 Dec.* Julafton gaf Dr. Chr. en värja åt Kungen, full med

diamanter, värderad för 3000 Rdr. Franska Ambassadören fick och sin fulklapp, deribland 150 Skepund koppar. *D. 2 Jan. 1661.* Skrifver, illa frusen om fingrarne, återkommen från Dr. Chr:s utföljande. Hon for i dag kl. 12. EnkeDr. följde henne i mil utom staden. I natt blir hon på Gröndalskrog, der hon ännu får kronans traktering. Vill ej längre ha någon med sig. Hert. Adolf har rest förut till Braborg, för att der mottaga Drottn. *D. 27 Febr.* EnkeDrottn. köpt Drottningholm af Gref Magnus för 30000 Rdr. En Venetiansk Grefve har kommit med uppmaning till korståg mot Turken. Får här slättröst. En hustru, hafvande i elfte yockan, har ett foster som skriker så att det kan väcka andra, som sova i samma hus. Drottn:s doctor, för att förvissa sig derom, har haft hustrun *) några dagar hos sig. Ändtl. skall Engelska Kungen fått rätt på Cromwells kropp och låtit hänga opp honom i en vaxduk. Skadan af Louverus brand räknas till 12 millioner. Synnerligen för galleriets skull. *D. 14 Mart.* Ett stort spöke har nu en lång tid om nätterna gått rundt omkring Storkyrkan och låtit mycket illa. Ändtl. grep en dristig person det an och fann en student som gick på styktor med ett svart lakan öfver sig. Är arresterad. I Norrköping hade Dr. Christina mycket ledsamt. Gjorde intet annat än spelte schack och trycktaffel med sina Italienare. Kammarherrn, som fört till henne Regeringens bref, var nu återkommen. *D. 26 Mars.* Vi ha 4 dar varit på Drottningholm. Drottn. var nästan ensam der. Landgrefven af Hamburg var der och höd sitt af-

*) Trol. Buktaleska.

sked. Raser nu med sin Furstinna: *D. 20 Mart.* Totten har öfvertalt mig att följa sig till Paris. För min skuld till Hambræus har jag haft en vedervilja från att komma dit. Den skulden har gnagit mitt samvete och orsakat min melancholi. Nu vill jag hopsamla allt för att betala honom, blott han vill taga billigt intresse. *D. 26 Mars.* Cardinalens död gör att resan något uppskjutes. Card. har lemnat en utesägelig förmögenhet, öfver 100 Millioner, som han testamenterat Kungen i Frankrike. Några Franska köpmän och Kammarherrar ha lagt sig här tillhoppa och agerat en comedi i går första gången, der en stor församling var och ibland andra den gamla fästmön Fru Margareta Brahe, som sägs redan vara förlofvad med Försten af Hamburg, ehuru väl här äro gesandter af den gamle försten af Nassan-Tillenborg, som länge tillförne har friat efter henne, hvilka gesandter således efter all liknelse måste dra af med deras lappestöfkor, efter Erik Oxenstjernas mormor att tala. Här talas blott om frierier. Vi äro således i förlofvade landet. *D. 10 Apr.* Jag har afskrämts från att lemna mig i Hambræi händer, oaktadt Totts försäkringar, att ingen fara skulle kunna bli. *D. 1 Maj* (»dagen då middagsmjölkningen börjar»). I Söndags blef Kyrkbullet på salen, der det predikades. Jungfru (Hoffröken) Ingeborg Gyllenstiesna började skrika öfverlydtt och lopp åt Dröttingens gemak, derifrån in i Kammarjungfrunnes kammare, der hon ropade än värre, bedjande om hjälp från en rotta, som var kommen under kjolen

för henne; men ingen tordes ta dit. Studigen fattade en kristig drabant mod och drog bort en rotta, som var ett kvarter lång. D. 12 Juni. Drott. varit på Dröttningholm med Kungen och en ung Furste af Weimar. Der var irycken lek, men myggorne hindrade all lust deraf; vi se alla ut som hade vi nyss haft kopporne. D. 9 Maj. Den Tartariske Abgesanten hade sadiens näst efter Heinsius, den Holländske, förlidne Thorsdag. Den förras tal var helt Mort. 1662 d. 8 Jan. Vi hade ett värdskap på Slottet H. 3 kongersdag; sedan vi förmiddagen haft en predikan af mester Måns (Pontinus), hvilken var så admitabel, att alla människor måste bekänna, att der måtte vara något gudomligt i den menniskan. Jag för min person skulle alltid gerna byta tjugo värdskap för att höra en sådan sermon och jag önskade kunna ge F. K. till att förstå med hvad ifver och kraft han förliknade Guds ord vid den stjernan, som lyste de 3 vise Männen, och huru han förmante dem, om der eljest var någon, som af en sådan stjernas upplysning var i kyrkan, att de skulle gå *en annan väg* hem igen och ombyta deras leverne. Han sade dem, att om de engång skulle märka i hvad mörker de vandrade - - ty det är med dem, sade han, som med en, som stadigt går i mörkret, han kan intet väl se huru mörkt det är förr än han har varit uti något ljusst rum, när han sedan går ut, så skall han först förundra sig huru han har kommit fort i ett sådant mörker; alltså de om de en gång ha fått synen på det andeliga ljuset, så

skulle de intet så lätt ge sig i mörkret igen m. m. *D. 28 Jan.* Vi ha nu i 14 dagar flackat omkring och roat oss. Först for Hennes Mt till Rosersberg hos Riksmarskalken, derifrån till Upsala, så till Målhammar hos Gr. Gösta Baner, åter till Upsala, så till Mörby hos Gr. Gösta Oxenstjerna, åter till Rosersberg, sist till Svante Boner på Diursholm, allestädes trakterades vi med ringrännande, med värdskap, allehanda lust, med jagt och fågelfångeri. *D. 12 Febr.* Jag kan intet låta bli att tala om mästern Måns; ty hans predikningar ligga mig stadigt på hjertat, så att, när jag hör honom en söndag, så är jag viss derpå, att jag intet tänker på annat hela veckan. I nästförledne söndag predikade han och kom hela förs. till att möda sig för att hålla sig för löje, intet att han sade några pussar eller något som i sig sjelf var löjligt värddt, utan för det han så säger sanningen rent ut. Han talte om den domens verdensens barn fälla öfver dem som äro slagabelgar och som slagit ihjäl någon: »det är en bra karl, det skall bli min bror &c.» *) En Fransösk Envoyé kommen att notificera Franska Kronprinsens födelse, men ingen af Regeringen, utom Drott. i staden. Ingen vet när R. Canzl. återkommer. Riksskattmst. har varit här några gånger och åter ut-

*) Duellbifallet måste varit synnerligen påfallande, för att ha den uppgifva verkan. Om duellraseriet i de tider ha dessa brefutdrag mycket upplyst. Om Pontini, pred. rör. Kungens färsummade uppfostran har Rühf fått kunskap,

dragit. De Engelske ågjutit på en af de svenske kompaniskuppen i kamalen och illa trakterat skopparn, som det sägs för Gref Nilsses incertader. *D. 19 Febr.* Riksmak. har emellertid logerat Fr. Env. på slottet, trakteret honom med musik, pukor, trumpet och skott viff skålarne. Env. blef så drucken, att de nästan måste bära ut honom och i sitt gemak. Tott är på hemvägen från Paris med en värja, besatt med demanter, skattad till 16,000 Rdr, gifven af K. i Fr. Bengt Skytt är här, och helt väl ansedd af alla. *D. 26 Febr.* Alla förundra sig att R. Canzl. ej kommit. Soml. säga att han ligger sjuk på Läckö. Envoyen är rest, begåfvad med en stor gullkedja med Kungens conterfey, full med demanter, skattad till 2000 Rdr. Hr Lorenz v. d. Lind trakterade honom sist, med musik och plaisir af allehanda slag. Jag var der ock. Förleden Fredag föll en prest, som kom från en begrafning till gatan — stendöd. *D. 12 Mars.* Drott. skall i veckan till Salstad på en begrafning. Hon frågte i går afsemycket efter Farkär, gaf mig så råd huru jag skulle få en Fru. Jag borde fasta en dag i veckan. Hvilket jag lofvade. Hon fixerar mig ofta för gifteriet. Tidningar ha kommit från Bengt Horn. Han har passerad Nongorod och blifvit öfver allt väl fagnad. Är 300 personer stark. Snart ha vi en rysk gesandt här, 200 man stark. Redan är rikssalen klädd till hans mottagande. *D. 26 Mars.* Då vi kommo från Salstad, voro Ryssarne här. De fördes med 20 å 30 galejer till lands midt för slottet der Kungens två

karer med en 30 sk. sidorlikkarer, af det till røde. Vid landstigningen lossade alla stycken på skoppen så väl som på tre keonor. Lars Fleming complimenterade. Sätte sig en af de förränste i hvar vagn. Först marscherade i städeryttriet öfvermåttan väl utstyrdt, så 6 ryska pukslagare och 16 trummeter, alla till häst och gjorde ett faseligt skrål och allarm, derefter karererne och näst före Kungens karer, dess pukor och trummeter, med borgerskapet på begge sidor om gatan i gevär. Dagingo vägen mellan slottet och hållhuset lösnande Storkyrkan på venstra sidan, på utför Kyrkebrinken på nyttan öfver jerntarget i Tre Kronor, der de ligga inestängde och intet vilja låta se sig, förrän fastan är ute, som de hållt mycket strängt, så att de köpa opp all den fisk som kommer. De äro 120 personer, med mycket bagage, som säkert mest är varor att sälja. De få 20 Rdr om dagen till att hålla sig sjelfve med. Der fattas intet brännvin och lök. Hr Bengt skrifer, att han conveys af nära 12000 (!) man genom landet. Rådet far nu på landet öfver påskhelgen. I dag har ock Mäster Måns predikant på Slottet och admirablement väl talat om Pilati yankelmodighet, förliknande honom vid dem som vilja vara ansedda för Gudfruktige Domare och likväl blanda politiske strek bland deras gerningar, hafvande alltid mera anseende till att contentera den stora hopen än som hvad rätt gjordt är och det som Gud befäller. Han liknade Herodes vid en räf, som lät Pilatus bära hundhufvudet. D. 2 Apr. Nu Lindholmen nedbrunnit, såsom Drottningholm förut.

Gref Magnus blir mycket besökt på Jacobsdal. Hela staden drar dit ut till honom. Han lär i denna *) dagarne inkomma att ge Ryssarne audiens. De gode Herrarne synas ej till på gatan utom några som gå och sälja soblar och rysssepiskor. D. 10 Apr. Drott. har varit ute att se Drottningholms askhögar. Vi voro på inresan till middag på Malmsvik hos Lor. v. d. Lind. Ryssarne ha nu haft audiens på riksalen af Kungen och Drottningen och hela Rådet. De äro 4 principaler, det förste en Knes, den andre en Woywod, de 2 andre Statssecreterare med 30 adelsmän, som alla kysste K:s o. Dr:s händer, när de öfvergifvit sitt åter bref. De talte den ene efter den andre genom tolkar. R. Cenzl. svarade. Så frambarde de sine presenter. De hade från Storfursten 30 timber soblar, en bärare till hvarje timber. (alla äro ej fina). Sedan gesandternes egne presenter till Kungen, leopardhudar, gyllenstycktäcken och turkiska täcken, bland annat slädtäcken som jag ej tror vara 2 Bdr värda. Detta allt måste 2 och 2 bära utredt. En höga utan sträng var och bland presenterne, ej hälften så vackert, som Farkura. Sedan öfverlemnade de firdraget, som var skrivet på ett stort pergament och begärte dess ratification, i vanliga termer. Sedan fördes de ned med samma ceremonier som upp. Svante Bauer och Gösta Possa skulle hålla dem sällskap. Desse funno på en synnerlig ceremon, att som nu Kungen och Storfursten

*) Han brukar alltid denna archaism.

voro så evärdeligen förenade, att de aldrig kunde skiljas, dricka deras skål i samma tredentz på samma gång. Desse äro höffigare än de som varit här förut. Dock ville de ej mottaga audiens, för än alla 5 i Regeringen voro närvarande. Då man erindrade dem att ingen menskelig makt kunde uppväcka Fältherren, fordrade de att en ny strax skulle utnämnas, och RiksAmiralen ville de skulle per posto komma, och då det ej kunde vara mer än 100 mil dit han var, kunde han saktat göra den resan i 3 eller 4 dagar. Ändtligen läto de öfvertala sig, att då Riksrådet sutto i de frånvarandes ställe i sjelfva regeringen, det kunde så vara vid audiensen. *D. 16 Apr.* Der är en auctor i Strassburg, som arbetar på en bok, hvilken han kallar *Heldenbuch*, hvart han beskriver alla de Officerares lefverne som ha varit i det tyska kriget och sätter deras vapen och counterfej derhos. Nu har den samme auctorn städt en hit till att begära alla deras counterfej, som kunna vara till fångs, af Öfversterna, som då voro i tjenst. Jag har lofvat skaffa min Farkärs och om det ej för mycket besvärar, beder jag för posteriteten skull, om det af Farkärs porträtter, som är likast, så vill jag då papper låta afrita det; likaledes torde Farkär om det ej onödar för mycket skicka en lefvernes beskrifning. Jag önskar det för posteriteten skull. I Lördags förde jag Ryssarne till conferens med rådet och då allt var slutet föllo de på knä och tackade S. Niklas för det de så väl kunnat sitt ärende utföra. Drott. var i går på Drottah. och såg huru de

sprängde sten. I morgon skall hon dit att lägga grundstenen till det vackra hus, hon örnar uppföra i stället för det nedbrända. *D. 23 Apr.* I går skedde Ryzsarusens afsked. Först gingo Hofmarskalkarne med Hoffolk och Officerarne, derpå Riksmarskalken med Rådet och Regeringen, så Drott. förande Kungen vid handen. Vid slottstrappan satte Rådet sig i sinna vagnar men Regeringen i en af Kungens kareter, helt stickad med silfver på blått sammet och hästarne med samma slags stöcken beklädda. *DD. MM.* satto i en annan med gull broderad på rödt sammet och häqtäcken af det samma helt rike och präktige. Vid stora Kyrkotrappan stego de ut, der en hvit silfverduks himmel stod, hvilken bars af Generaler, personer och Landshöfdingar, hvarunder Kungen och *Dr.* gingo med förre processen fram i Kyrkochoren, der *K.* satt höger om altaret och *Dr.* till venster, så att de vände ansigten mot hvarandra. Regeringen och rådet satto på begge sidor nær åt chöret, för altaret stodo 5 prester med deras mässhakar väl prydde, men emellan der rådet satt stod ett bord, hvarpå fredsfördraget låg med skrifttyg af silfver derhos, på begge sidor utom chöret voro ställningar uppbyggde, fullsatte med fruntimmer och kavaljerer och en ganska stor myckenhet af folk, att man med möda kunde tränga sig fram. Man trodde der minst fanns 8000 personer. Under väntan på Gesandterne hördes allehanda musik, inblandad med orgone. *Kl. 11* kommo Ges. förde af Hr Lars Fleming, Underståth. Ölls, Oxen och en hop andra och blefvo möt-

te i Kyrkdörsen af Höffelket med Riksmarsk och L. v. d. Lind. De 4 förnämste ställdes der Rådet bytades, deras prester med adel på deras sidan af ställningarne omchret. Nu började presterne vid altaret att sjunga hvar på Dr. Erik (Emporagius) betrag predikaten och höll: en helt skön predikan. Sedan blef fredsfördraget emellan de begge potentaterna uppläst af Sekt Klingstedt, gruffigen långt, vid 30 psaltes. Därefter steg Bengt Skytte fram och talte: åt Gesandterne, i Kungens namn hvar på de med korta ord, svarede önskande allt godt. Nu steg Drott. ner af sin stol och steg till bordet med regeringen, då Doctor Zach. Klingius kom och lade Biblen på det stora bresvet och så blef eden afläsen af Hr B. Skytte, först för Drott., som lade 2 finger på boken, och sedan de andre. Borttogs nu Biblen och Drott. med Reger. skrefvo under, Gr. Axel Lillie i Fältherrens och Bjelkenstjerna i R. Amiralens ställe, då Kungen med egen hand lemnade det åt Gesandterne. Nu sjöngs Te Deum laudamus, under pukors och trummers ljud, skott från 3 kronor, Brunkeberg och Skeppen samt 2 salvor af musköter af borgerskapet. Messades så välsignelsen. Darpå fördes Gesandterne på en sal på slottet, till DD. MM. hunnit på Rikasalen, hvarest afsked med handkyssning skedde. Blefvo de så ur Kungens kök trakterade å 3 kronors herberge. Vid skålarne sköts. De gullkedjor de fått skattas vid 7000 Rdr värde. D. 28 Maji. Hertigen af Lothringen har gift sig med en Apothekares dotter i Paris. D. 4 Junii. Jag är nu förlofvad med den pigan, jag

frut älskät, Christina Hägedstjerna. Hennes fars
 hus är aldeles efter mitt sinne, i allt präning och drift.
 Bengt Hjertn är återkomman. Ryssarne vore ej så
 tillfälliga vi vant, ville vrida fördraget, sig till fördel.
 Grafve Per var för 2 danssedan och spelte i Bellhu-
 set en lång stund. Hös Hägerstierna var nyss dans.
 Vi kommo derifrån förut kl. 7 på morgonen. Der
 var Riksskattmäst. liksom Hr. Ak. Sparre, Hr. G. Soop,
 Hr. G. Posse, Hr. Kn. Kurstedt desas Fruar och fle-
 ra andra. V. d. Nooth är följefvad med den andra
 piggan. *D. 25 Juni.* Drottin sökte upp min fästmo-
 deräldgården och gaf henne handen och önskade hen-
 ne lyckan och vade mig sedan derom, försäkrade att
 hon var rätt väcker och att jag borde rätt mycket
 älska henne. Det är en stor lust att se den unga
 Kungen bland desse Liffändske Landträderna. Han
 ställer sig mest familjär med dem, och beveker dem
 sjelf till lek. *D. 2 Juli.* Antiquarien Brenner skall
 sändas som Envoyé till Bysland att protestera mot
 det sålne bemötandet våra fångar lidit. Nästan hvar
 söndag äro DD. MM. i ståtstyskan och Regerings-
 herrarne äro mer till dels. hvar söndag och alla helger
 på landet. *D. 30 Juli.* Dr. Erik (Emporagrius)
 förordades dock låta v. d. Nooths bröllop stå i sön-
 dags, fast lyning allénast skedde sönd. och i fredags för-
 ut. Ingen talesman var på Bröllopet, ingen morgon-
 gåfva gafs. Rv. Cansl. låtit på Jacobsdal iaviga ett
 Capell; han der uppfört. *D. 6 Aug.* Drottin farer
 till Wadstena. Blott 2 regeringsherrar qvar i staden.
 Jag följde till Ekolsund, dit Gr. Pott farit förut. Nya

Franska sabbler hade han hemstiet från Paris. En hund dylikt har jag förr aldrig hört — settade en hjort och höll henne, tills jag och Totts stallmästare togo honom i hvar sitt horn och ledde honom till Drottningen. T. sköt honom sedan med en pistol Amiral Bjelkonstjerna. ädd. Allmät sörgd. Amiral Cl. Uggle var hos honom 1663 d. 7 Jan. Måne Brenner är mot allas förhoppning återkommen från Moskau. Man mente honom vara födgen. Var up 5 veckor på vägen mellan Moskau och Schma, stundom i is, stundom i båt öfver Ålandshaf i höstlig kuld, förfrusit sin arm, som bärs i hand, 2 & 3 af sällskapet aldeles förfrusna. Br. far strax ut till B. Canzl. på Jacobedal och gaf besked. Haft god expedition. Ny stor ambassad att vänta från Ryssland. Der är uppror för Czarens gruffiga torturer och tyranni. Många land rebellera. Tartaren ligger stad en stark armé 25 mil från Moskau, den Grimskä tartaren med 100,000 män på andra sidan. Han är ock föga säker för sina egna. Brenner berättade mig, att Storfursten, som nu var mera upplåst och stolt än vanligt, sagt honom: när det går Ryssarna illa så pocka de; när det går väl, så riga de. *D. 13; Jan.* I morgon ska' vi resa till Ulfunda, till Grefven Beata DelaG. eller Gr. Anders Torstensson — jag vet ej hvem som är herre i huset — men så mycket är det, att Drottn. far dit med hela hofvet att de hålla ett värddskap, hvare jag ock en riga husknecht är. Drottn. hustru, Furstinnan Drogen syster värddinna, Gref Anders T. värd. de äfrige att förgäta.

D. 21 Jan. Våret värdekap gick så, att när vi drogo ut, stötdade Fältmak, Königsmarks häst på vägen; Dräktningens häst höll på sitta ut &c. I värdekapet kom också de blott in som voro i leken. Gamle Königsmark var Bergmästare och Greta Beata hans hustru. Masak, Lütze var Doctor, Lor. v. d. Lind Källarmästare, Gref Nils Båttman, Sv. Baner Soldat, Grefve Stenbock och Högsmark voro Henskæktar Håkon jag. Vi lekte till kl. 4 om fredags morgonen.

D. 22 Jan. En ryk Envoyé, 12 man stark, ha undersattas, att der äro tre stora muskoyttiske Geburder på gatan.

D. 25 Jan. Här talas om intet annat än Muskoviten. Rådet har intet annat för sig. Brenner har i sin relation bland annat berättat, huru han kastade den Rykska prestafven, som stötte honom utan för Moskau af häften, då han började tala till honom, förrän han afsteg. Detta var — en ceremoni. Därefter drog han in i staden. Rådet lag hjerthigen derpå. Här hörs dock ändå ett — det är om drick och druck. Jettas gästebud. Franska residenten Coërtin (som varit i Sal. Kungens tjänst) befår på på Stols i sin utresa.

D. 4 Febr. Russiska Residenten befäddade huru en bonde af barmhertighet nöddar en tjuf, som han såg röra sig, ur en gälg och föds honom i sin stuga. Då tjuven quicknat vid, rymde han stjälkande 2 bondens hästar. Bonden kastade honom dock, och man har var en stark kast, hängde han honom upp i galgen igen. Bonden vart fasttagen och lär få svårt straff för 2 brott mot Justitia.

D. 1 Apr. Hvad vår gode Hr. Anders i Syn-

nörsberg skall sörja, när han får höra hura Mäster
 Samuel på Norrmalm (Brusk i S. Clara) är af Båd-
 len anklagad att ha fallit honom i lembovet. Det
 stackars gamle prästen sa om att hans piga hade hängt
 sig sjelf på en gård, han har i sin socken intet långt
 härifrån, då han af ynkah befalle sin älskf. sötter
 af ströcket men drängen tilli ej, tog en själfskär
 knif och skär henne ner och dök för henne till
 Kyrkogården och begravde henne. Mäster Måna
 dikar alltjemt förtäfligt. D. 18. Apr. Major Spödet
 öfverföll en Appeltgren på gatan här (en) dagen med
 en prygel. A. hade 2 pistoler på sig (när den) och
 öfverfallas af S. och sköts till guds. Men den ätten
 men hopp. A. sån kas. D. 15. Apr. Mäst. Spödet
 är med ringa tröst kottmat igen för Falehissen. För
 ej predika. Hans husfru är mest bedröfyad. Sönd
 dag på K. o. Drott. ha varit, än i Slottskyrkan
 än i Storkyrkan, än i Tyska. Kyrkan. D. 29. Maj.
 Gästa Skytte bekände för sin död att han fick nån
 att arkebusera, att han sjelf medje har slagit i
 hjäl en skeppare med båtmän långt förrän han gjorde
 den merdiska gerningen å det Holändska skeppet,
 hvarföre han fastogs och att han genom sitt Spödet
 Aana Drake har lätit mörda en af dem som stred
 med honom i det första mordet. Sämta från Aana
 Skytte har varit landsflyktig åt Danmark, men
 har hon fått leyd att komma in i riket med återvans
 sig. En delling i Danmark som hade uppdrag utskera
 Gesandter, har druckit sig i hjäl. D. 9. Sept. Två skifvar
 funnos här i går: neshkarna ut galgen, amputatis peni-

bra. Hambræus har utgivit en tryckt skrift, som
 uppger alla hans gäldenärer och aftryckt skuldsed-
 lare, hafvande såndt K. M.: denna. Min skuld-
 sotel är: der ock aftryckt. Derjemte stämman i
 Högskolans: Genom min svärfars godhet; afgår en
 sekel på 1000 Rdr *). D. 14. Nov. Sjöblads fyruer
 kört började kl. 8 i Thorspl. och varade till kl. 1 om
 natten. Det gick så långsamt, att det var svårare
 en hel timma man såg igen ting. I synnerhet var
 det ledsamt i fönsterna, då Gardiet attackerade en
 sätning med 2:ne torn, hvilket aflopp så stätt, att
 man rymmärkte mer än några skott af stycken och
 några ankor af muskitter. Då en höjd ett stycke
 från sätningen stod ett beläte, som sefresadlerens
 Lifvakt, hvarefrån uppgick den raket på änden och
 tillhörs ett annat beläte på tornet, förbättrades
 Guds nåde. Frans för Lychan stod med ett beläte
 var, JEFF ADGUM: Sedan begynte rätta fyruer
 rätta att spela ut begge egrnön, hvilket var rätt skott,
 49: och 50: sekter flöge upp bland rök och ålaga fyr-
 kilar och sjöbländ i luften. Slutet, i som det var
 vinstigt i mågijsg. Käljen jagade mig hem kl. 12
 Det stod på slätten utan för Ladugårdsländan. (D. 25
 1700 — notat till F. 1700)

*) Man bör sjunda på Hambræus steg, när man minns, att
 1918: och 1919: år i Högskolan i Lund gäldades Hambræus
 sin, både kontant och med sin borgens, skulden. Bragtes
 derhän, att han sjelf måste träda i häkte. Hamn. Sv.
 W. p. 72. Enl. Hägerstjernas "propres affaires en parti-
 culier" hade han utbetalt till Hambræus 1665 d. 20 Maji
 1618: när genom vaxlar till Simon Ponceet.

Nov. Gesandterna i Narva göra ej annat än sända
 cursörer till sina principaler om nya ordren. 1664 d.
 10 Febr. En Kejsarl. Gesandt begär hjelp mot Tur-
 ken. K. i Frankr. har gifvit löfte om 6000 man. K.
 i Danm. säger sig behöfva sina krafter hemma. Riks-
 Cassl. är här ensam af Reger. utom Drottin. Då
 Kungen var ut och åkte på sådana mötte han fulla
 händer, som intet ville ur vägen, och då man ville
 tvinga dem, slagit emot och så kommit undan. Åre
 nu fängslade. Både min och v. d. Nooths tjänare
 ha blifvit illa slagne på vägar, der de mött fulla
 händer. D. 24 Febr. Jag kom ett dyckra nätter än
 jag sålde hos Hertigen och föll i hemghemmet och slog
 mig illa. Den Kejs. gesandten har druckit skrücke-
 liga hos Riks Amiralen, der en hop tröttes föreföllis
 mellan de unga och de gamle Grefvarne. Dueller,
 såsom nu så strängeligen af Reger. förbudne, likväl
 förhindrade. Redan voro dock Per Sparre på Ångvåg
 och Gr. Stenbock utan för porten. De äro nu kall-
 lade för Krigs Collegium, för det de ej respectarut
 Riks Amiralens hns. R. A. var dessför uppsagd.
 Läroset var så stort, att ingen lär varit i sällskapet,
 som ej tröttes med någon. I går kom RiksSkattmst.
 med sin Fru, Hr Kn. Kurck, Graf Torstensson och
 några andra hit i huset till v. d. Nooth till afton-
 måltid och efter jag äfven var hos Mens. Chatsonden
 Franska residenten, till måltid jemte några flera,
 förklädde vi oss med larfver för ansigten och gingo
 intill v. d. Nooths gäster, der de voro luttige, och
 spelte vi tärning med RiksSkattmst., Torstensson och

v. d. Nooth och vunnit 20 ducater af dem och gingo dermed vår kes till andra här i staden der vi och spelte. D. 17 Mars skrefs det sista brefvet om Gr. Johan Oxenstiernas hastiga död. Den gamle Öfversten dog d. 28 Mars (1664).

Äfven *Johan Ekeblu* var vittor. Han har under sitt vistande i Paris studerat med all grundlighet den fransyska litteraturen och har afskrifvit hela band med Fransysk vers. 200 visor träffas i ett quartband. (Han har efterlemnat flera sådane.) De fleste äro kärleks och dryckes visor af den ytliga art, som ännu grasserar hos »klassiske» vitterlekare. Dock finnas äfven intressanta politiska visor. *Phyllis, Cloris* o. d. personer träffas ända till tröthet. Möjligtvis är någon bland dessa visor af hans egen musa. Han har corrigerat en och annan, mer än vid afskrifning bör komma i fråga. Vid en och annan står *l'air de la Svedoise*. I ett mindre quartband träffas *Le Rome Ridicule de M. St. Amant* *) i 101 tio radiga stanzer, derjemte en *Sonnet sur le Roy de Suede* af *Arnauld d'Andilly*, hvilken kan förtjena att läsas; äfven sedan man läsit den »Nya Franska scholans» monologer, laggde Napoleon i munnen. Plus viste que l'esclair, plus craint que le tonnere, portant avec moy la terreur & la mort,

*) Hvilken Dr. Christina gaf en kedja af 300 ducater, med en peng, deri 1000 specie ducater voro, med årlig pension härefteråt 1000 Rdr hvar han än är. Se brefvet af d. 12 Juli 1651. Var det för *Le Rome ridiculle*, så blef det nu verket väl betaldt.

J'ay passé comme un Mars du rivage du Nord,
 par tout on m'appelloit, la justice et la guerre.

L'Allemagne m'a veü briser comme du verre
 tout ce qui s'opposoit à mon puissant effort,
 Et mon heureux secours luy seroit de support,
 Lors quil ne sembloit plus qu'elle en eust sur la terre.

Le plus sage au Conseil, le premier aux hazards
 j'ay terni par mes faiets le lustre des Césars
 Et rendu l'Univers esteonné de ma gloire
 Quel Siecle vit jamais un si grand conquérant.
 Vivant j'ay triomphe, je triomphe en mourant
 Et choisny pour tombeau le Champ de ma victoire.

Men ur d. v. Fransyska synpunkten skådas bjel-
 tet i siljande:

Pour le Roy Gustave Adolfe.

Tandis que le Danube arrousoit mes lauriers
 Que le Rhein gemissoit sous mes exploits guerriers
 Et que l'aigle à mes pieds se cachoit dans la boïr
 La mort borna le cours de ma felicité,
 C'est aïrsy que de nous la fortune se jouir
 Et que le ciel se rit de nostre vanité.

Annars finnas utskrifter ur Don Qvixote, Rabe-
 lais, Plutarque, Marc Antonin, Athenes nouvelle
 & ancienne du Sieur de la Guilletier &c. Några in-
 fall af Carl V må, för bättre minnes skull, nedskrif-
 vas. Efter en resa genom Frankrike skref han:

Paris — un Monde, Orleans — une ville; Fon-
 tainebleau — un Maison; Portiers — un village;

Tours. — — — — — Landin. Om språken sade han: *Spaniskan* vill jag tala med Gud i min bön, ty här fördras majestätligt allyar, och upprigtighet. *Italien* skan i rådet, ty bön är en dotter af de världsherrskande Romarernes tungomål. *Tyskan* bör man tala med soldater. Det är ett språk af Corporaler. *Fransyska* talar jag med Damer. Det är curtisens modersmål. Vore jag tiggare, skulle jag tala *Engelska*, ty det låter för ömkligt. *Polska* skulle jag tala med fan, ty det låter som idel svordom.

Af De Engelska Cavallicernas sänger, med hvilka de stridde mot Randskallarnas, sedan de flytt från stridsfältet, träffas en och annan. En begynner:

Allons tous en Angelterre

Il n'y a ni foy ni loy.

A mon Dieu la bonne terre

He ont chassé le Roy!

Mon bleu je voudrois y estre

Il n'y a ni foy ni prestre.

Cardinal Richelieu skonades ej i Sonnetter. I en införes han talande:

J'ay veü sans pareil, j'ay regne sans esgal,

On admire par tout mes vertus & mes vices.

Mes desseins comparez avec tout mes services,

Font double si j'estois souverain ou Vassal.

Quoyque j'aye entrepris ou de bien ou de mal,

J'ay tous jours rencontré des fidelles complices,

Et le Ciel & l'Enfer m'ont esté si propices,

Qu'on ne scait quel de deux m'a nomme Cardinal.

Jay fait regner le bien, Jay fait bannir le Mal
 Et si J'aurais vescu J'aurais perdu le frere, &c.

En *sång om alderdomens töd och styrkattot döden* har han låtit Magister Chr. Törne och Didrick Brenner översätta på Svenska, afskrifvande sången i sin »Visbok.» Ett *frögdequide öfver Judelåret 1693* torde vara af den 62 årige Vitterlekären. Det är åtminstone ej för bra dertill.

Han hade rest mycket i Europa och skref en *Marcheroute* i sin visbok. I Genua kunde man få lära hänsa politisk nytt af GardesKaptenen Hans Petersen från Holstein, som lät förnäja sig med en pistol. I Florens var Adam Rotenbaen en tunnmalig curieux och lärd Karl. Annars kunde man ge Hans Ludvig, en Sweitzare, en half pistol för det han förde en omkring. Ville man till Neapel skulde man ej dröja förut i Rom. I N. borde man taga in i Aquila negra, der bor en Tyak, som följer en till Vesuvius och annorstädes. I Rom kan man taga in å Monte Brianza eller Alniso. Johan de Alto i Vaticano kan föra en omkring. Han är väl en fyllebulten och en lufver, men man måste caressera honom, ty han har insteg hos Päfven och i Capellet. Honom får man ge en pistol eller mer. I förstone är han myndig, men då man druckit några glas Albano med honom, ger han köp. Han är ock ärlig. Böcker bör man köpa hos Tito de Wone. I Venedig är Sign. Danielle Musico en god språkmästare. Tyaken Bernhardo känner hvar han bor. Man bör köpa sig hästar i Bergamo, ty legan är för dyr

i Schweitz. E. har om sina resor sjelf antecknat: 1696 d. 27 Febr. såg jag efter i mitt diarium, huru ofta jag rest mellan Stockh. och Stola och fann att jag gjort den vägen 126 gånger, förutan alla mina andra resor till Tyskland, Frankrike, Holland, Engeland, Pålen, samt Danmark åtskilliga gånger. — Han har ock lemnat efter sig ett tjockt quartband, innehållande en på verkligen för sin tid utmärkt svenska skrifven filosofisk afhandling — enligt hvad som den tiden kallades filosofiskt — om ålderdom, dygd, förnöjsamhet, Epicurus, Homerus . . troligen öfversättning fr. Fransyskan. Det sista arbetet är hans *Testament eller beredelse till döden*, skrifvet 1690—94, hvilket först innehåller hans Trosbekännelse — ej politiska utan christliga, deraf man finner, att han på gamla dagar kommit till en djupgående kändedom af verldsfåfängligheten och människobjertats behof, efter sitt affall, af en verklig *vere* upprättelse. Man finner deraf enligt hvilka grunder han, efter sin hustrus död, i sitt 64 år, ingick »oadeligt gifte» med en Jungfru Sara Svebilja, slägtinge till Erkebiskop O. Svebilus, hvilken dittills födt sig genom att hålla pension och med så flitigt handarbete, att hon deraf skadat sin helsa. Hennes dygder beskrifvas högst utförligt och må väl ingen tvifla på hans heligaste försäkringar om renheten af deras förutvarande bekantskap.

Jahan Ekeblas *Bibliothek* vittnar om hans vidsträckta vittra beläsenhet. Bland *Franska* böckerna

träffas Des Cartes La Physique, Virgile travest. Les oeuvres de Seneque, Juvenal, Montague, La pharsalle de Lucain, Plutarque, Ovide, Les Comedies de Corneille, Philos. de Hobbes, Rabelais, Discours polit. sur Tacite, Oeuvres burlesques de Scaron, Boccace, Pensees mor. de Marc Anton, Poesis de St. Amant, en mängd comedier ss. Antegone, Damon & Pythias, Thomas Morus, Melite &c. Bland *Italienska* Pastor Fido, Retorica, LaDonna &c. &c. Bland *Holländska* träffas 11 Comedier t. ex. De Spansche Brabander, Joseph int Hof, Joseph in Egypten, De Tong en de 5 sinnen m. fl. Bland *Tyska*: Lied- und Gebet-bucher &c. — Bland *Engelska*: The Muses recreation, Oeuv. du Roy d'Anglet. Poems by J. C. Poems by . . . &c, Bland *Svenska* märkes utom lagböcker o. d. Hercules, Svennefrihet (?), Pastor fido (handskrift: Eusebii?), Senecas Epistlar (?) &c. - -

Jahan Ekebla hade 6 barn. *Magdalena* blef g. m. Geheimeråd. Bar. Ph. Chr. Mardefelt; 3 barn dogo späda.

— *Christopher*, den äldste sonen, dog under Fältmsk. O. W. Königsmarks befäl i Grekland. Fadren utsände honom väl underbyggd, som man ser både af hans tyska och fransyska bref, och förmanade honom i sina bref till hönens flitiga bruk. Chrphr skref från Augsburg d. 22 Mart. 1686, huru Kejsrerliga Armeen var 95,000 man stark, huru Turkarna hade inlagdt i Ofen 25000 Janitzcharer, huru Markgrefven af Ansbach hat zwey burger in Nürnberg anfhengen lassen weil sie zwey Hirachen auf

seine Güter geschossen haben, er hat auch Hirsch Hörner auf ihren Kopf setzen lassen &c. . . Från Venedig skref han d. 7. Apr., huru dit ankommit Baron Baner och Bar. Essen, hvilka afreste till Morea med Prinsen af Brunswig, som var General. Strömmar af Volontärer sökte Königsmark jemt, så att han fruktade, huru vida han blefve mottagen. D. 1° Junii skref han huru de voro på Morea, hade belägrat Navarino novo. Turkarne väntade 8000 mans hjälp och ville ej gifva sig. Det hade kostat på att vid ditmarchen gå i den gruffiga hettan 3 tyska mil om dagen. De skulle sedan gå till Modon och der- efter till Napoli di Romania. Både Königsmark och Essen hade recommenderat honom att han fått plats som fændrik under General Major Gor, i ett sednare bref Ohr, som hade ett regemente af Lynsborgare. D. 1° Julii. Han tjente ännu lönlös. Önskade kunna flytta de Pomerans- och Citronträd, hvilkas frukt han mer än en månad ätit, till trädgården i Stola. Det voro millioner slika träd. Ingen aktade dem. Armeen hade förstört så vackra vingårdar. Modon var intaget. De skulle nu bryta upp mot Patrassa. Fältmarskalken och F—kinnan hade fått sorgliga bref från Sverige (Trolligen om hennes faders Gref M. G. DelaGardies död).

Men snart träffades den gamle Fadren på Stola af lika bedröfliga tidningar. O. W. Königsmarck skref från Napoli di Romania d. 1° Sept. 1686, huru han smickrat sig med hoppet att vid nu slutad

Campagne kunna . . . donner des tesmoignages de la conduite tres louable de Mons. Vostre Fils et de la disposition que j'avois remarqué en luy dans toutes les occassions ou je l'ay veu pour devenir un jour un bon officier, Car pour luy faire contracter des fondemens d'autant plus solides de son mestier, Je luy avois donné de l'employ effectif en luy confiant un Drappeau dans les troupes de Lunembourg. Men efter »plusieurs actions vigoureuses», hade det behagat Gud att hädankalla honom i den fältsjuka, kriget lemnat efter sig. Alla läkarnes omsorger, i förening med hans, hade varit förgäfves.

— *Clas, Jehan Ekeblas andre son, född 1669 d. 20 Febr. Friherre i Bender 1711, d. 22 Maji, såsom General Major af Infanteriet, Grefve 1719 d. 31 Dec. Landshfd. RiksRåd, g. m. Hedv. Mörner, fader till den ännu märkvärdigare Rådsherrn Gr. Claes Ekeblad, höra till ett sednare tidehvarf, än det inom hvilket Utg. inakränker sig i den nu pågående cursen.*

(Förbigånget vid tryckningen af 8:de D. i hopp att derigenom hinna till slut med Ekebladiana.)

Dahlberg

— *E. J. RiksRåd, Fältmarskalk m. m. skref på tyska från Helsingör d. 15 Septemb. 1659 till R. R. General A. Forbus i Helsingborg begärande 80 till 100 T:or kalk, med p. s. på svenska: »beder underdånigen E. E. ville mig förlåta, att jag så ofta och*

dristigt incommoderas, Gudh veet att arbets folket stå fåfängia. Och jag fruktar H. K. M. sådant illa upptager.» Dens. skref d. 12 Julii 1662 fr. Nyköping till Grnn. M. S. Oxenstierna, född DelaGardie, ursäktande sig, atthan å hennes vägnarej kunde bevista en syn på Wermdön, »i det att utskrifningen här i Södermanland och i Lifgedinget på samma tid infaller, hvarest jag mig, emedan allaredan öfver hela landet pålyst är, som en ovärdig förordnad UtskrifningsCommissarius infinna måste.» Som detta stricte och punctuelt måste iakttagas, hoppades han Hennes Nåds nådiga excuse, efter hennes höganborna discretion, önskandes att en annan gång finnas värdig och capabel att bevisa H. N. någon underdånig tjenst.

Dalepiil

— *Katarina Carlsdotter, född Svinhufvud* skref till kammarfiskalen And. Jacobsson från ett finskt hemman d. 12 Marthi 1646, och bad för några fattiga bönder, som högst orättvist behandlats af Hr Gustaf Bjelke på Willilä. Fogden dref dem från qvarnar, som de byggt på egen grund. Desse hade aldrig hört till kronan, utan hade hennes moder upptagit det af öde. Hon hade skrivit »denna mörka och plumpa skrivelsen af ett bedrövdadt hjerta.» (Hennes far var öfverste Carl Svinhufvud.)

Utaf Dalman,

— *Lars, Sv. Adelsm. n. 1718.* Lector i Götheborg, då han 1710 blef Måns Stenbocks privat sekter, sedan v. Gouvernementssekter, slutl. Landshöfding i

Blekinge, har man här omkring 50 bref fr. 1696 till 1732, skrifne till Grefvnn S. J. Forbus och Major Barnekow, alla i enskilda affärer.

Danckwardt,

— *Petter*, Borgmästare i Norrköping, sedan Landshfd. i Kopparberget, var på 1670 talet bekajad med stor skuld till Grefl. Lillieska huset; hade dock derå afbetalt 120,000 daler; måste nu lemna sitt hus och hem, »var dock af god släckt och familia», hade ditills varit i en god renomee och credit; Svågren *Petter Dureel* hade lofvat hjelpa honom, men nu (26 Julii 1676) måst qvittera sina gods i Halland och flykta upp till sina gods i Södermanland. Bref finnes och från *Henr. Danckwardt*, dat. Carlsten d. 31 Martii 1717, han som 1719 hallshögs för Marstrands uppgifvande. Af *Henr. Danckwardt*, Fadren, v. Præsid. i Red. Coll. finnes en vidimation jemte den märkvärdige Riddarhustalaren Lagman Gyllencreutz.

De Besche

En Gerh. De Besche var 1685 förvaltare af Kegleholm och ingaf derifån rapporter. Bibliothekarien Lexander torde varit conceptist. 1649 d. 10 Nov. gjorde Gerard de Besche och Marg. de Besche sitt testamente i Stockholm. Barnen af »förra kullen,» finge i möderne 7000 Rdr in sp. dotter lika med son &c. Underskrifvet af Gerard D. Marg. D. Joh. D. Pierre Terreau, Cunii Orio, Ger. D. Willelm D. Järan Andersson.

Angående Forsmarks bruk. 1646 köpte De Besche på sin och Roschets (Cl. Roquette Hägerstjernas?)

vägnar af Dr. Christina och K. CammarColl. Bruket med condition, att ingen annan participant skulle under någon pretext i bruket inkomma, och om de ville det sälja, skulle det blott Cronan upplåtas. Se köpebr. af d. 26 Nov. 1646. Kongl. General-Bergsamtet lade än strängare villkor dertill. Uppå Frösåkers ting uppböd dock Roschet en brukspart till Louis de Geer, 3:dje gången 1652 d. 12 Mart. för 18,200 dlr, en dito till Berendt Haek (?) för 24,654 dlr &c. De B. inköpte dock alltsamman för 19,833 dlr; följde derå Drottningens confirmation. Alstrades dock en process mellan De Geer och D. B. der den sednare för en skarp penna. Lorentz De Geer hade tidigt inträdt såsom contrapart.

De Geer

— *Johannes* Assessör & *Sara Hovius* förbundo sig, Stöckh. d. 4 Nov. 1678, att afbetala 19,604 d. k. m., som Hägerstierna dem försträckt, med allt sju jern frät Lerbücks bruk, räknadt hvarje skeppund till 20 da-lör, samt 8 pC. ränta till betalnings dagen. Fru *Ida De Geer* omtalas 1665. 1655 ingick Ebba Brahe byte med Wälb. Louis de Geers till Finspång Testaments-Exsecutorer, Wälb. *Laur. de Geer* till Österby samt Jean Wolzogen till Wisingsdorff.

Af Dela Chapelle

— *Jul. R. Öfl.* Förf. af Regementspeglen, finnas bref och räkningar. En anekdot om honom se här ofvan p. 9.

Dela Motte (Adl. ätten n. 280.)

— *Jacob Hindrick* skref d. 12 Dec. 1689 till

Mademoiselle Christina Elis. Galle, både på franska och finska om sin sorg att vara skild från sin lilla aldrakäraste syster och förtrogna själ. "Ack Gud nåde mig som måste vara här uppe i fåfången. Tulle nyt Jesus minnu kansani . . . Jumal sun kangas . . ."

— *Gustaf Magnus* skref fr. Caruna d. 28 Jan. 1696 till Fru Anlena v. Gierthea (Arvid Horns mor) och begärte af sin moster åter, å sin mammas vägnar, lånet af 1 T:a råg och 1 T:a korn. Nöden var förhanden och skrifvaren hotad med Exsecution för beklädningspenningarne. Likaledes önskades åter den vid Landshöfdingens begrafning länta silfverbärgare.

v. Dellingshausen

— *Hans*, stamfar för Sv. Adl. ätten n. 958, som blef, sedan han i 17 år tjent i Franska armeen med mycken utmärkelse, Landshöfd. i Halland 1698, utvecklar i ett bref till Gr. F. Wrede år 1703, i anledning af en förbön för en bagar-enka, vissa personers intriger under företrädarens tid. Ränthemästaren Zimmerman var svåger med Camrer Willemoth, och hade desse 2 regerat pro lubitu.

Du Rees

— *Arnold*, först Handelsman i Götheborg, 1663 Borgmästare i Ronneby, 1668 Commissarius öfver fästningarne i Skåne, sedermera tillika Justitiæ præsident i Carlshamn och Ronneby, född i Harlem, Stamf. för Adl. ätten n. 773, Egare till Huseby

Styckebruk i Småland, blef 1657—1660 illa antastad af en Herm. Warmbörck, såsom den der læderat; Hertig Adolph Jahans person, sökt debouchera de förnämste Bruksbetjente, hvilka han tillförne cederat m. m. hvarpå följde W:s afbön.

— *Jacob, Arnoldsson, Lagman*, underrättade Landshfd. Gr. Ax. Lillie 1684 d. 10 Jan. om Adelsfanans mundering. Ryttaren måste förut tjent i krig. Elghuds kyllern skulle räcka till knäs. Goda skinbyxor. Ryssläders stöflor med spärrar oc spärrläder. Godt Elg- eller Buffelhudslifgehäng så ock karbinrem af den bredd som vid andra landtregementen med messingssöljor. En god stark karbinbake. God grå klädeskappa, hvari $7\frac{1}{2}$ aln kläde till 9 kvarter bredd, som först krympes förrän det göres, med gult boy halfva kappan underfordradt och kappkragen blifver rund af samma kläde med gult uppslag, hvarpå en gul i blått beblandadt snöre eller galon. Goda Elghudshandskar. Goda svarta hattar i en sådan färgad galon infattat som på kappkragen. Hästen 12 palmer hög, vallack. Svarta sadlar med dubbla kappor och messingsknappar, efter drabant modellen. Starcka hölster med smorläderskappor. Svarta dubbla drögläders tyg med svarta jernsöljer ss. Drabanternas. Schabraker af gult kläde infattadt i blå rand eller kant med en blå krona uti hvart af de tvenne ytterste hörnen. Ett par goda hjullåspistoler och karbin med tillhörig spännare, Pistolkäppor eller strumpor gule. Wärfjor af styfva klingor och goda fästen som Drabanternas. Af harnesk, så tillåter

K. M. dem att föra bröststycket allena, som är skottfritt för musqvetskott, likasom drabanternas. Sthm 8 Dec. 1683 Carolus.

Duriets

— *Doctor Gregoire*, K. Carl X:s och XI:s Lifmedicus, förut K. Ludvig XIV:s, född i Flandern, inlöste från Otto Dietz(?) jernbruket Kroppa i Werm-lands bergslag, som i Banken var pantsatt för 12000 dlr. K. M. confirmerade hans inlösning genom åtskilliga K. bref såsom af d. 3 Oct. 1666, d. 16 Oct. 1676, d. 28 Febr. 1680, d. 8 Junii 1681, men 1706 måste *Charles Duriets* hos K. Carl XII i Altranstadt beklaga sig, huru K. Reductions Commissionen genom allehanda Observationer fräntagit Störbhuset denna contant af Banken inlöste och sedan enligt Committerades uppskattning till 27000 d k. m. värde meliorerade egendom. K. M. befallte vederbörande snart resolvera, men ännu 1708 var intet vidgjordt, då Ch. D. "från sotesängen" begärte att få inlösa dess förmente gravationer. Brödren *Gustaf* skref derom 1711, efter Brödrens död.

Drake

— *Erik*, Kapten utöfver en fänike svenske soldater lemnade Fältmarsk. Edel och Wälb. Jesper Matzsont (Ktuts) quittance å 200 dlr penningar i Härfvilla d. 16 Nov. 1613.

— *Erik*, till Göberg (?) och Drakeberg, GönefälMajor och Häradshöfdinge 1671, skref sig H. K. Höghets Kammarherre 1654.

— *Joå.*, stamfader för Sv. Adl. Sten n. 361, afskedad för sin ålder såsom Öfverste för Adelsfanan, likväl närvarande och stupande vid Landsrona 1677, har under kriget rapporterat Landskf. Gr. Axel Lillie åtskilligt.

Drakenstierna

— *Petter*, affärdade d. 13 Sept. 1686 ett dylikt bref till Riddarhusfiskalen: Edhler Welb. Hr Roderhus fiskall Lender min tjenst venliga begäran honom behaga för mit namn suara upå upropet i medan jagh ej någon sticka helder stacke Egher så har jagh Eij att giffua vottom om, eijhelder er så nu munderat att jagh kan fölia staten up. Herrens besver skall jagh med tacksamhet gernna afftiena Gudhi befallat till lif och siell. *Petter Drackenstierna*. Stockholm d. 13 Sept 1686. Hör till vår Bildningshistoria!

Düben

— *Anders*, Capellmästare, Hofmskalk, Friherre; brefven till ÖfversteMarskalken tillhöra 18:de seklet.

Duglas

— *Robert*, slutl. Gr., Fältmsk. m. m. skref d. 19 Jan. 1648 till A. Forbus, v. Gouv. i Pommern, fr. Göttingen, d. 5 Mars, fr. Bamberg, d. 9 Julii, fr. Eggenfeldt, d. 9 Aug. 1649, fr. Ulm. &c. om sitt regementes åtskilliga ställningar, om actioner, fourage &c. Fr. Mitau skref han d. 12 Jan. 1659, huru han inkräckt Goldingen i Curland, behöfvande vara mycket uppmärksam på unge Nassokin, som infallit vid Bress-

lau och Icaruia. Till sin svåger och Bröder, Fältmak Axel Lillie skref han d. 27 Sept. 1659 fr. Bautsche, om sitt hjertas harm och grämelse deraf att fienden återtagit Goldingen och tvertemot Capitulationen soldaterna som barbarer plundrat och afklädt. D. skyllde på olydnad mot sina ordres. Cossaquerné hade omsadlat och slutit sig till Ryssen. Allt mörkt. Fr. Riga d. 21 Nov. s. å. till dens. De Ryske Legaterno den unge och gamle Nassokin hade ej velat conferera med Generalerna, men lofvat, att, om Fältmarskalken ville möta, de skulle fara så långt inpå svenska gebitet som han begärde. Mot ett så jaloux folk, som Ryssarne, ansåg sig Douglas, då svenska Legaten Bengt Horn det insinuerade, böra bevisa all attention och hade begifvit sig, ehuru med ringa svite, åstad. Herrar Nassokin mötte med stor Contestationer till fred och enighet voro stora. Då de sedan återkommit till conferensorten, afsändes den unga Nassokin till Czaren. Vår belägrade i Bautsche och Mitau hålla sig väl och fienden spinner ej silke af väderleken. Ett förskräckligt stormväder hade d. 17 Nov. härjat skutor och höstackar. Riga d. 3 Dec. s. å. till dens. Ryska Gener. Polubinski, som belägrade Mitau och Bautsche, hade afblåst stillestånd med Ryssen till Påsken. Allt började taga ett fredligt utseende. Riga d. 2 Dec. 1660 till dens. D. stod mellan två eldar. Han förstod ej rätt de ordres han fått. Tullinkomsten var nödvändig. Folket kastade hatet på honom. Han hade dock i hemlighet öfverenskommit med landtråden, att blott an-

notera hvad Sv. undersåter införde, för att utkräfva tullen, blott i den händelse K. M. så reserverade; — *Gustaf*, Landshfd. bad 1691 i bref till Gr. A. J. Dela-Gardie att han ville i Lifland efterlysa en Christnad Judinna, som bortlupit med jouveler för flere tusen Rdr som hon haft i uppdrag att sälja. Hon hade stora vackra bruna ögon, fula tänder m. m. Namnet fann Landshfd. ej behöfligt att nämna.

Dureel

— *Magnus*, v. Præident, Curator Academiæ Carolinæ, Landshfd. öfv. Christianstads och Blekinge län, underrättar Grefvin. M. S. DelaGardie d. 15 Dec. 1674, att de 1764 Dlr s. m., som för commissklåde till soldater skulle af dervarande Höfdigdömes medel betalas, af nästa års medel skulle förskjutas.

Dijkman

— *Petter*, Häradshöfdinge, Antiquarie. Af honom finnes ett Extract af Bro Häradstings protocoll d. 9. och 10 Junii 1699.

Litt. E. (fortsättn.)

Ehrenroth

— *Joh. (Plåhman*, uttaladt af svenskar *Plageman*, adlad under n. 1123 med namnet Ehrenroth 1667, var 1677 Krigsfiskal i Finland och Härad-Commissarius, 1680 Häradshfd. i Kexholms län, Fadren Joh. Plåhman Consul honorarius i Åbo) skref d. 28 Juli 1664 till Generalen och R. R. Bar. Arv. Forbus, huru han för att bevaka en kronans fordrån

måst först resa 13 mil till Bar. Duvakt i Wireland, der han ringa tröst bekom, emedan D. vore en af arfvingarne der kronans fordran var; reste så 40 mil till Gen. Gouv:ren, som anträffades på ett sitt gods Juleksamo; der lofvades att göra hvad Kongl. Bref och rescripter förmå. Bad Forbus om skygd i fall i KrigsColl. klagas, att han ännu ej kunnat få resolution. Skref d. 22 Martii 1677 från ett tingsställe i Kexholms län till Gen. Gouv. Gr. A. J. De-laGardie, om nödvändigheten, att göra en riktig mantalskrifning, dervid låta anteckna alla bönder, - - - och inhyses personer, alla unga, som pertinent hållas å Adlens hof och gårdar, &c. på det att man kunde anträffa alla rymmingar, hvaraf stor fara annars är att vänta. Men Adlen vill sig ej till slik mantalskrifning bekväma och parerar ej de Kongl. Plakaterna. Han önskade Hr Stormhövvel sig till hjälp, då han nog skulle drifva verket igenom. Allmogen önskar gerna bli qvitt sina lösdrifvare.

Ehrenschantz

— G. följde som Gouverneur unga Gref Wrede på en utländsk resa 1697 och aflemnar underdån-allerödmjukaste rapporter om resan till Högvälb. Hr Gr. K. Mts Råd och »Riksens Høge Föreståndaren» F. Wrede.

Ehrenstrahl

— David Kläker bad Sekreter Wallenstedt ursäktas sig för utblifvande vid 1690 års Riksdag.

— *Frans Joach.* Landshfd. i Skaraborgslän, måste inför ett R. R. förklara sig (1734,) att han ej uppbränt en lada, för att ombringa en derunder boende drake, att en dräng ej varit bergtagen, en scholgoose ej illa handterad af skogsrå, — allt saker, som troddes af prester och pratades i hela länet. Må vid denna 17:de seklets curs anföras.

Ehrenthal

— *E. von,* anställd vid Tullverket i Stade, sände derifrån 1690 till Gr. F. Wrede en kista med humlerötter för att planteras hos Grefven af Bartel Disteler vid Kungsöhr, som i Tyskland ansågs deri vara mycket skicklig.

Emperagrius

— *Erik, Biskop,* hade den sorge i Febr. 1666, att hans styfson Hans Ludvig Skyts inlätit sig med en Chevalier Colladons, den förnämste Syndikerns i Geneve, dotter, henne äktat, eller åtminstone med henne lefde som äkta man och hade blifvit arresterad i Lyon, "till dess hans mor gäfve sin consens." Berättelsen derom hade Cl. Roquette Hägerstjerna sändt Biskopen, sådan han den på fransyska af sin Correspondent i Paris Mons. Pufendorff inhändigat. Men som Biskopen ej var synnerligen förfaren i nämnde språk (och i Strengnäs ingen honom kunnat deri hjälpa), så återlände han berättelsen till Sthm, med bön att köpmannen ville sända honom densamma öfversatt på svenska. Hans Ludvig hade i sina bref om alltsammans ej nämnt ett ord. Hans nöd var stor. Bisko-

pen måste strax sända 200 Rdr. Biskopens egen son Gabriel var som resande i Paris d. 19 Mars 1666.

F.

Fabritius

— *Ludvig*, adlig Ättfader n. 1120, född i Brasilien, dit Duc d'Alba förjagat ur Gelderland fadren Professor J. Fabritius i Leyden; 1663 var den unge F. Adjutant af Artilleriet i Ryssland, blef, som fånge (1665) vid Astrakans öfvergång, såld till slaf åt en Bergstartar för 200 rubel, köpt för vissa alnar sidentyg och 400 rubel af en köpman i Ispahan, friköpt af Holländska Envoyen dstds, Kapten i Ryssland 1671, afskedad ss. ÖfL. 1677, derpå Svensk Envoyé i Persien 1679 rörande silkeshandlen, 1683 ånyo Svensk Envoyé till Persien med en svit af 70 personer; återkom 1688; 1693 Svensk Envoyé till Holland; 1697 för 3dje ggn Svensk Env. till Persien och Ryssland, under hvilken beskickning han skref till Gr. Fab. Wrede, som innehade de utrikes ärendernas portefeuille, 5 här förvarade bref. D. 7 Junii 1697 skref han från Narva, »dass die Persianer, welche sich hier eine Zeit aufgehalten, mit einer ansehnlichen retour den 2 Juny von hier nach Persien gereist sein.» Saphoer hade en tämlig quantitet siden, deribland 2 bordtapeter, en med gyllen grund och i midten Kongl. Majts namn, med ett lejon virkad på hvardera sidan, som han ernar offerera Hans Mt. Han hade talt med Persianerna om Sanitzen m. m. De hade ingen lust att fara öfver Svarta hafvet. D.

29 Maj kom Födr. Armfeld, som var sänd med notification om Sv. Kungens död, till Novogorod, och fick d. 31 Audiens hos Woywoden &c. D. 28 Junii. Armeniern Saphoer hade för några dagar sedan kommit, 37 personer stark, hafvande med sig 196 »ballen Seiden» och en stor quantitet perlor och ädelstenar. Sjelf ernade han resa till Stockholm med 30 balar siden och 6 balar persisk ull; det öfriga skulle sändas till Lübeck. F. hade ej sparat möda att, enligt Narvaboernas böner, öfvertala Perserna att alltid taga vägen öfver Narva, och recommenderade saken till KammarCollegii ynnestfulla uppmärksamhet. D. 27 Sept. skref F. fr. *Muscau*, huru »Es wurden mir Ihro Czarische Maytt bey meiner Gottgebe gluckl. Zurückkunft aus Persien selbst Abscheid ertheilen.» Ryska fältherrn Schein hade återkommit från Assow, Fältherrn Dolgaruck var befriad från Tartarernas belägring. Från *Nikoleki* d. 2 Oct. upplyste han att Danska Envoyen blott hade någon reclamation rörande Lappska gränsen i uppdrag. Från *Kasan* d. 11 Nov. skrefs, huru Vintrens stränghet arresterade honom. Han hade der träffat en Zarisk ÖfL. som undersökte bergen och funnit malm, som ger $\frac{1}{2}$ ren koppar. Vid Chinesiska gränsen hade han funnit silfvermalm. 7 skålp. fint silfver, som han sändt till Moskau, hade råkat i Prinsessan Sophias händer, som, sedan hon föll i Czarens onåd, ej velat lemna det ifrån sig. En fred var nu sluten mellan Chineser och Ryssar, dervid R. måst lemna både städer

och landskap med god zobelfågst. — *Fahritius* dog i Sthm 1729.

Fahnehelm

— *Peder Jönsson*, Adl. ättens n. 406 stamfader som tjent upp sig från soldat, och genomborrades med hillebård i Leipzigerslaget 1642 der han fick 25 hugg och stick utan att stupa, underskref 1652 som kapten ett köpebref. —

— *Axel Jahan* klagade öfver en Major G. Gyllenstahl, som utspridt pasquiller om F:ska familjen kring hela landet, hvarföre han sjelf ansåg sig böra sig från Riksdagen (på 1680 talet?) afhålla, och önskade att RiddarhusSecret. ville anmoda Riddarhusfiscalen å Embetes vägnar, att hålla G. från samma riksdag.

Falkenberg

— *Gabriel, Grefve*, Presid. i Svea HofR. Camtler öfver Åbo Akad. m. m. skref d. 9 Febr. 1678 som Landshfd. i Södermanland till Gr. Axel Lillie, huru K. M. med stort missnöje ansatt att Grefven ännu 1678 års contribution ej betalt, hotandes vebla den resterande med ett onådigt resentiment ihågkomma. K. M. hade genom Com. Coll. d. 13 Jan. resolverat, att de af R. o. A. som ej inom 14 dagar kunna med qvittensser bevisa sig betalt, ha att vänta prompt execution; och kunde Grefven bereda sig på Landshöfdingens åtlydnad af kunglig ordre, om ej inom 14 dagar efter detta brefs datum, qvitte uppvisades. Till samme sin »Högtärade k. Brodher» skref han

å 18 Jän. 1689, underrättades att ingen som inne-
 hade gods på 10 år, efter K. M:ts resolution af d. 5
 Sept. 1684, finge sälja derifrån timmer, hö, kåhl och
 ved: vid strängt ansvar tillgörandes.

Falkenfelt

— *Gustaf*, Ryttmästare, introd. Adelsm. 1695,
 skref till Arvid Horns moder d. 3 Dec. 1695 med en
 högst svår läslig stil, begärande — må anföras till
 prof på d.v. Ädlingars kunskapi orthographien — »affruh
 överstinnan, att en snickare kunde foh loff att fer-
 ferdiga sitt ohterstonde arbetet» villjande han »sodan
 vehlvillga demirera,» slutände: »intet annat poh denna
 kongen» (gången). Dateradt *Eistberg*. 1700 skref
 han från Wiborggård, likaledes 1703.

Falckenstierna

— *Anund*, *manu propria*, ursäktade sig att (på en af
 K. Carl XI:s senare Riksdagar) ej kunna »personligen
 uppvakta» med ankomst till Riksdagen; men vid
 Drott. Ulr. Eleonora d. ä.s begrafning skrifver han
 sig *Anund Falckenhielm* *) under en lista på de Ar-
 telleri Officerare och inmatriculerade Adelsmän, som
 skulle ha befälet öfver skjutningen, der främst står
 Öfversten Wälb. Hr Anund Falckenhielm af nummer
 (som Adelsman) 933. (nu 960).

Fersen

— *Hans*, *der Ekter*, *auff Reckall*, *der Wirischen*

*) Måske sedan dette navn, då man erindret sig att det egtes
 af ena Fersen föru, som dertill satt en säck derpå.

und Harischen Ritterschafft verordneter Landtsbatpman, skref ett »köp och uppdragsbref» dat. Riga d. 26 Sept. 1621 på Waddemois des entweichenen Jurgen Ahnreps hoff. (Den förste svenske Ferssens fru hette Anrep). Han skrifer sig der Hans Veersen, men i en privat förhandling i Hapsal d. 20 Apr. 1635: Hans Ferssen der Elter.

— *Hans*, General Lieut. och Gouv. i Riga Frih. till Skabersjö, brefvexlade såsom Gouv. i Ingermanland och Kexholms län flitigt med d. v. Gouv. i Riga Gr. Ax. Jul. DelaGardie 1661—1675 om Hertigen af Curlands resa till Moskau, om KrigsCommissariernas värf, om oroligheter vid Ryska och Tyska gränsorna, om KrigsKamr. Wittmans penningnöd, rekryteringar &c. &c. 1676 d. 13 Maji recommenderar han sin svågerson Kapten Paykull. Åtskillige hans bref äro ställda till WohlEdle, Manfeste und Wohlgelahrte LandRichter und Herren Assessoren.

— *Otto Wih.* Frih. Fältmarsklk, supplicerade hos K. M. (trol. i slutet af 1670 talet), i anledning af det slätta tillstånd, hvori han genom den Revelska branden råkat, det Landshfd. i Finland måtte anbefallas att lemna honom hans finska förläning o-molesterad, fast han ej efter Kgl. påbud kunde Säteribyggningarne väl hålla vid makt. 1687 d. 18 Aug. tillskref han Gr. Ax. J. DelaGardie om åtskilliga ting, viktiga för en Gen.Gouv. i Estland att känna, der han ock recommenderar en Joh. Christ.

Drammer, som varit **Forsens** skrifvare, bland hvilka många dygder nämns att han spelte godt claver.

— **Fabian**, Frih., Fältmsk. Gen. Gouv. i Skåne, H. o. Bl. R. R. skref. trol. 1659, till Bar. A. Forbus i Helsingborg från Svenska lägret, recommenderande en Kapten Valentin Rehfeldt. 1673 skref han från Riga till Lauenstein, Proviantmästare i Neumünde.

Flemingh

— **Clas**, Grefve, Presid. i Red. Coll. underrättade Riksmarskalken Jehan Stenbock, underrättade d. 20 Apr. 1681, huru såsom den Kongl. Reductions-Commissionen hafver öfverlagt och noga betraktat kammararchivi handlingar angående Sjö i Upland, och funnit — att den gården är ingen *Konungsgård*, hvilket han med fägnad underrättar vännen. Man jemnföre likväl härmed DelaG. Arch. 1. p. 62, och kan man väl sluta, huru lätt Sjö kunnat förklaras ha varit kungsgård och förfallen till reduction, om t. ex. ej en vän det innehåft. *)

— **Erik**, Frih. Presid. i K. Bergs Coll. R. R. skref från Rikssten till Cl. R. Hägertierna d. 4 Maji 1668, huru han hade godt »förtrogende» till sin »tres affectione Amien», som förstod sig på åtskillige »gentiliessern», önskade från Frankrike få skogstapeter till en sal med perspectiver, battimans eller an-

*) Huru lätt Wennegarn deremot blef förklaradt för Kungsgård, se DelaG. Arch. VIII: 89, jmfdt med III: 79-85.

dra vackra ornamentor med jakter och foglar eller gardiner och fontainer beprydda; samt i ett sednare bref begärande, att få sådana som kostade 3 Rdr alnen, hvar tapet 5 à 5 $\frac{1}{2}$ aln höga; samt så många, som kunde fås för 600 Rdr helst landskaper med buskagier, strömmar, berg och figurer som längst "fylla ögonen."

— *Henrik*, Öfverste och Krigsråd, (Landtmäk. 1643, 44), skref från Ivanogorod d. 2 Febr. 1622 till Fältherren Jac. DelaGardie, rörande de 3000 T:or mjöl, som Bugis. lefvera skall, så ock huru Adlens rusttjänst var så illa fullgjord, att han, efter K. M:ts befallning, hemförlofyat alla, utom Hans Muncks compagni 120 stark, för att mundera efter det man dat K. M:ts ernade utfärda; var nu resfärdig "per posten till Finland med Per Baner för att mönstra det Caroliska regementet.

— *Herrmans*, RiksSkattmst. Amir., Friherrinna Christina Rosladin, sondotter af Ryska Bojaren Rosladin, befallte sin Bokhållare d. 11 Jan. 1668, att underrätta Grefvin Maria DelaGardie, att Bisk. Joh. Gezelius lemnat 3 delar af lönen — 310 d. 16 öre s. m. och 192 T:er spanm. — det enda han, såväl som alle andre, af 1667 års lön bekommit.

— *Herrman*, Classon, den förut anfördes sonson, Grefve, Kammarherre, undervisades efter en Instruction, uppsatt af Johan Arent Bellman, (Skalden Bellmans far) hans informator, förrän de den utländska resan anträdde, daterad Schm d. 12 Dec. 1696.

1. Efter Bönen och Bibelläsning 6-7 om morg-

varna 4 dagar i veckan repeteras Theol. ut Compend. Haffenrefferi, Ons- och lörd. om de förnämsta religioner, villfarelser &c. efter Bellmans collegium.

2. Alla dagar lästes en latinsk auctor. Efter Justinus och Phædrus skulle följa Florus och Val. Max. men alla dar Cic. Ep. sel. hvilka ock i skriftl. uppsatser skulle imiteras. Detta fr. 7 till 9 hvar morgon, hvarefter Grefven Ons- och Lördagar uppvaktade i Hofrätten.

3. E. m. fr. 2 till $\frac{1}{2}$ 3 dansar Grefven. $\frac{1}{2}$ 3—3 repeterar f. m. lectionen i latinet, 3—4 halfva veckan geographi, den halfva historien. I hist. följes Laurenbergii Chronium samt Svenska MonarchSpegeln — böcker som han förut begagnat. Sedan skulle nyare Staternas historia med Chronol. & genealogi ej försummas.

4. E. m. 4—5 Brukar Gr. Franska och Italienska språkmästaren. 5—7 användes att componera och exhibera exercitia stili, stundom svenska, dock mest latinska, neml. imitationer af lästa auctorer.

6. Doctrina juris naturalis & politices såsom ett bland de nödigste studier skall meddelas efter Pufendorfs de officii hominis & civis, som B. i Upsal contraheret och läsit för andra, eller ock af Rechenbergs nyss utgifna Lineamenta Philosophiæ Civilis.

7. Det Grefven in Mathesi läsit skall repeteras.

8. Öfningen att tala latin, tyska och så vida jag förmår, fransyska skall Gr. dagl. hafva. Uti Ital. Engelska och Holländska språken skall någon

hjälp meddelas, liksom musik för att stundom sig divertera.

— *Jacob, Frih.* som varit Landshfd. i 4 län (1674 öfver Kronobergs län, 1676 öfver Nerike och Wermlands, tillika Kronob. tills vidare, 1677 öfver Vester-Norrlands, 1679 öfver Westerbotten,) drog 1660—64 under sin resa till Frankrike och Italien vexlar på Ms Hägerstierna, som d. 28 Junii 1664 levererat 10,774 Rdr sp. 47 sk. Dessutom för varors fortskaffande 479: 45 och brefs 30: 38. ränta 358 &c. Summa Rdr 11,644 Rdr sp. I räkningen förekommer. Guldknappar för 80 Rdr 37 sk. hvilka façon dock ej gillades. Från d. 17 Mars 1662 till d. 30 Sept. s. å. upptogs i Rom omkr. 1400 Rdr sp.

— *Lars, Frih. Presid. i Dorpts HofR. Canzler vid Pernous-Univ. R. R.* skref fr. Sthm d. 24 Febr. 1677 ett bref på 2 ark in fol. till Gustaf Larss. Kruus, huru han d. 5 Febr. fått ett bref fr. K. Mt. dat. hufvudquarteret i Wää d. 18 Jan. huru de svåra krigstiderna nödgat H. Mt genom KrigskammarR. Eldstierna att anmoda R. o. A. i Lif- och Estland, om underdånig godvillig assistence och huru dervid somliga lemnat halfva deras inkomst för årt 1675, andra blott 2 läster spanmål af hvar häst rusttjenst beviljat. Men jemte segren och lyckan följde ock behovet. Skåne var utplundradt, de pomerske fästningarne hade måst seconderas med en god quantitet spanmål, så framt de ej skulle råka i fiendens händer. H. M. måste därför vända sig till de Ingermanländske Ständerna, som ej fyllest halfva räntan

af sina gods och somliga allmätet aflagget, att 'supplera och bevilja densamma tillfyllest. K. M:t hade beordrat L. F. att besöka de i Sverige vistande donatarier, som besitta gods i Lif- Est- och Ingermanland, donerade efter 1664, att de ville bevillningen på halfva 1675 års ränta uppfylla, förrän han förreser till desse östlige provinser. Han öfversände härmed K. M:ts speciella bref till Kruus, hvaraf han kunde intaga, att denna H. M:ts nåd. begäran syntes vara enda medlet för K. M:t att fullfölja sina segrar till en reputerlig frid, hoppandes Fl. att Kr. såsom en rättshaffens patriot och trogen undersåte, för att befrämja sine egen derunder verserande välfärd, ville af sitt gods Karchus Starosti, Kariashoff, Runient Starosti i Estland belägne stå H. M:t bi med halfva räntan för ett år efter den reventu, som 1675 års jordebok och Ryeregistet utvisar, decourterande derpå de 2 läster spannemål, som på hvar rusttjenstbäst redan betalts. Detta vore ringa mot hvad godsen i så långliga tidër gifvit donatarien i behållning. K. M:t ville det med nådig vederkänsla bemöta och ihågkomma. De infödde svenske patrioterne skulle de i provinserna inhemske eller utländes födde med goda exempel föregå, hvaraf H. K. M. som nu en rum tid bort åt hafver sin commoditet satt å sida och i dess ställe många svåra och färliga travailer utstått, jemväl med dess oförlikneliga heroiska erviste tapperhet för fäderneslandets och sina trogne undersåtares säkerhet och välstånd vågat och hållit sitt lif och Kongl. blod ospard, skulle deraf högeli-

gen blifva ministerad till att vidare om alla välfärd draga den ifver, nit och väksamhet, som H. M. mer än noggrant härtill, det aldrig tillfyllest berättas kan, ervist hafver m. m. ungefärligen i samma vieterbets stäl som prester begära offer.

Fleetwood

— *Georg* *) Frih. Riddare, General-Lieuten. Krigsråd, död 1667, skref såsom Öfverste och Commendant i Colberg snart sagt postdagligen högst utförliga bref till v. Gouv. i Pommern Frih. A. Forbus i Stettin om alla i Colberg vid Garnisonen och staden förefallande märkligheter och icke märkligheter, som vittna att den svenska occupationen ej föga mindre än den Bonapartiska hade »sin hörsel.» Och i underkufvade länder behöfs det. En ung prest Joachim Wéndt hade i d. H. Geists Kirche i Nov. 1649, enligt Rector Scholæ Mart. Volckmanns infördrade vittnesmål ex juvenili fervore & judicio immaturo ifrät mot accisen; men vjd Commendantens beifrande rymt, utan att de bedröfvade föräldrarne visste hvad han var. Fl. yäntade många efterföljare em denne ej näpstes. Mart. V. kunde ej minnas verba formalia. Soldaterne gifte sig utan att iakttaga befälets ordre om uppvisande af bergen för 100 Rdr och prästerna vigde dem på deras begäran. Collectörerna af intraderna hade chikauer och besvär;

*) Fadren var en Engelsk Riddare och skattmästare för Curio pupillorum.

poliska värfvare drista locka mycket folk till sig; Fl. hade sändt sin sekretärer till gränson att lysa (1651) Dantzig var ej att tro, hvar tredje natt skulle borgerskapet uppmarchera. Bland Officerarne i Colberg träffas namnen Sautins, Görtz, Schlegel, Schüller, Liwan, Salfeld, Potter &c. In Ædibus Herren Obristen und Commandanten, præsentibus Hr. Regim. Majoren Erick Hillebord; Hr. StadtsMajoren And. Eriksson, Hr. Kap. Stapleton, und Hr. Cap. Lewinston ransakades d. 5. Sept. 1651 rörande ett slagsmål i Kongl. Licenthuset mellan en borgare i Colberg och Kap. Sven Andersson. Fleetwoods och Forbi brevvelxling fortgår till 1663, då Fl. bodde på Jalunda.

Fock

Merten, Öfverste och Commandant till Nöteborg, trol. Broder eller son af *Herrick Fock*; Commandant på Kexholm, skref till Gr. R. J. DelaGardie från Nöteborg d. 31. Dec. 1658 om generalmöstringar.

Fogelhofend

Arvid, Öfverste, hade 1682 i 43 år tjent under militiestaten, derunder blifvit genomskjuten och anordnades blesserad, bodde i Finland och bad om permission från Riksdagens beivstande, synnerligen för sin heshet; skref 1686 till B. J. Horn, »Hejls min Brods skönaste yngsta syster från hennes ovärdigaste mådräng. Rebinders Trumpeter har på vinkällaren stuckit en fogde ihjäl. Gud hjälpe honom undan bonn lätver. Öfversten Arvid Horn har fått

en braf yarg på Karanholmen och den menlösa kaptan Joh. Jägerhorn på Läppig har i detta dagar råkat komma i skada och slagit en bonde ihjäl i Permar. Lars Blåfieldh är Brudgumme och bröllopet sker efter 2 månar, men hvarast den Suggen är, vet jag ej. Se v. St. Adelsam. II Tillägg p. xxx.

Fotangel.

— Tyrts, boende på Åland, blef vid en af de niste Riksdagarne i 17:de seklet af storm hindrad att komma till Riksdagen. En Fotangel lefde ännu 1710. Ätten är en af de äldste adliga i Sverige.

Forbes.

Denna ätt, så lysande i Skottland, ännu i utseende inom Stor-Brittanjen, inkom och blomstrade en kort tid i Sverige och är der hängesedan både utdöd och glömd. I afsende till de dels ioföriga dels felaktiga uppgifterna i v. Stiernmans Adelsmatrikel, vill Utg. meddela ett utdrag ur Öfverste Wilhelm Forbes härförvarade *Memoriale*. (3 ark, in fol. fin stil.)

Anno 1634, heter det, i Julii månad kom jag ur Skottland med min älskte Broder *Lord Alexander Baren de Forbes*. (familie Forbestorum Princeps) som förut varit i Sv. Konungens tjenst och haft 2 regementer Skottar af 2600 man, till Stads i Bremen med 100 man och marcherade vi ned det medbragta compagniet till det Kungl. fältlägret vid Münden un-

der Hertig Georg af Brunaw. u. Lüneb., hvilken var Kongl. Svensk General i Nedersaxiska kretsen. Vi fingo hans ordre att gå med Compagniet till Osna-brüg, der Öfverste Matthias Forbes commenderade och att förblifva der som garnison. Emellertid gick Minden med accord öfver. 1635 om våren blef jag anställd vid den unge Öfverste Leslies regemente, som hade qvarter i Bremen, då vi intogo Nijenburg genom blockering. Sedan Hert. Georg slutit fred med Kejsaren conjungerade vi oss med Fältmarsk. Baner, då Lüneburg och Kalkberg intogos och Wittstocker slaget hölls. Så intogs Werbenskans, samt Erfurt i Türingen och några Sachsiska regementen togos tillfångna. Vi ryckte sedan för Leipzig, slogs mot en fyra ggr starkare fiende, conjungerade oss med Fältmarsk. Wrangel vid Neustadt, återtog flera pomeranska orter, fienden bemäktigat sig, drefvo honom öfver Elbe m. m. slog Kejsarl. Fälttygmäst. Salis, intogo Zwickau, Horneburg, Lawenburg &c. och följde alltjemt Fältmarskalken. 1639 d. 4 Sept. blef General Marazin slagen vid Chemnitz i Meissen, derpå Pirnau intaget och GeneralLieut. Hoffkirchen och Montecuculi fångne. Vårt läger var länge vid Brandeis, derifrån vi undsatte Pirna, hvarefter jag commenderades till Schlesien, under General »Stallbaner» (Thorsten Stålhandske). Efter flera värf kanonerades Regensburg, der Kejsaren var, hölls en stark träffning d. 19 Junii 1641 vid Wolfenbüttel, som Brunswigarne blockerat och de Kejsarlige ville undsätta. Kom nu, sedan Torstensson efterträd Baner,

under General Mortaigne*) ochtando, då det Sotkendorff hade sitt förräderi före, men upptäcktes och blef »zu Saktwedel decolliret.» Vi intog nu Sotnewaldt, Sorow, Sagau m. fl. orter. Då Torstensson tågade åstad att antruffa General Feramunda: intogo vi Olmütz och Neustadt, undsatte Grosaglogow m. fl. Jag hade commandet ett år i Olmütz, då fienden blockerade 3 gånger. Vid kriget mot Danmark, commenderades jag med en förtropp, intog Kiel, Christianpries, Brödenburg och Rendsburg, derefter Svenskarne snart blefvo mästare öfver hela Heltstein och Jutland utom Glückstadt och Krempe; men nu kom Gallas, esjungerade sig med Danskarne, men blef slagen och måste draga sig till Prag följande å segren vid Janckow 1645 d. 24 Febr., der 7 Generaller stupade eller fängades; »Ich mit meinem Regiment zwey Brigaden vom Feindt aus dem Waldt geschlagen, viele gefagne, Fähnlein, Stücke, Munitionswagen bekommen, das Ihrer viele das Gewehr wegh werffen müssen Ihr leben zu salviren, In gegenwart Hr Feltn. Torstenssons und Gen. Mortaigne. Ich muste mit meinem Regiment über einen grundt avanciren und hatte keine Reuterey bey mir, da kamen 2 Esquadrans Bayerische Curassier mir in die Flanke, darüber etliche Officirer und Knechte todt blieben und gefangen wurden auch Hr Obristen Seestedt blibe, dan Wir seine Fahnen und Picquen bey

*) En af samma ätt blef sedan svensk Frihärre (n. 65.).

nar hätteln, sicks von des Hr. Gen. Major Poykels
 Regiment zu uns gestossen webren. Ich wart sel-
 ber gefagen, gegen den abent aber von den unsrigen
 in der verfolgung glücklich wiederumb loss gemacht.
 Landet derefter med sitt regemente som Commandant
 i Cramba. Åter utcommenderad blef jag hård sårad,
 utaf länge i Nielsburg under curerande utsägli-
 ga smärtor, och ännu under intagandet af Torgau,
 Meissen m. fl. ställen, hvarigenom Churfursten i
 Sachsen tvangs att begära stillestånd och att gifva
 oss 10000 Rdr i månaden. Sköts sedan i högra for-
 ten vid Augsburg. Marcherade mot Bregantz vid
 Bodensee och intogs skansen om Juldagen med storm,
 då jag tog Commandanten till fånga. Vid en annan
 dylik stormning blef högra armén genomskjuten, tog
 en gång Prosten till Battenbrun med hela sitt cor-
 vent till fånga. 1647 blef jag, som dock länge jemt
 haft Öfverste tjenst, af Gen. G. O. Stenbock min-
 ställd som Öfverste. D. 14 Oct. 1648 vardt freden
 sluten i Münster och Osnabrüg, derefter vi inquarte-
 rades i Romerska rikets 7 kretsar, jag med mitt re-
 gemente marcherade vid nyåret 1649 till Nürnbergska
 gebitet. Vi måste tvinga Churfursten att lemna
 det bestämda kvarteret. Förlades sedan i Bremen.

(Slutar här sin antobiographi med vackra tack-
 sägelser till Gud.)

Min äldste Bror *Alexander Lord Forbes*, som
 ej blott är Familje Forbesiorum princeps utan den
 Store lorden i hela Konungariket Skottland, och som
 1631 skryddade till Sv. Konungen med 2600 man i 2

regementen på egen bekostnad, har varit lycklig att 2 ggr blifva fången, sist 24 månader i Minden, utvexlad till slut med General Gr. Grünsfelts Svägar en Öfverste Westerholtz, som ock haft 2 regnutt. (Kejsardlige.) Min andra Broder *Johan Forbes Baron de Pwittachie* ankom 1633 till Svenska armeen, sårades illa vid Nördlingen, hörde vid Witstöckerlaget till Westphalska armeen, kom sedan åter till svenska armeen såsom Öfverste Lieut. men stupade i en träffning med Kejsarl. Öfversten Don Carasko vid byn Hagoburg. Begrafven i Minden. Sjelf var jag yngre än Brodern Johan, men näst efter mig i ålder vore Bröderne *Arthur* och *Jacob*, begge kaptenen, hvilka jag förlorat i Svenska kronans tjänst, jemte en halfbroder *Johan Forbes*, som var Major vid Öfv. Pottleys regem. till fot. Likaledes har jag måst se flera mina nära blodsförvanter och fränder stupa för Sveriges ära, merändels i högre charger och efter flerårig trogen tjänst samat efter förvärfvade ärofulla namn, bland hvilka näst mina bröder må nämnas: *Johan Forbes de Corse*, hvilken haft ett Regemente och länge satt fången i Lindow; *Alexander Forbes de Ardmurdo*, som värfvade ett regemente i Thuringen, dog lång tid derefter i Eysenach; *Matthias Forbes*, som varit Commendaat i Osna-brüg och hans broder *Arfvid Forbes* som varit General Maj. och v. Gouv. i Pommern, nu Baron och RiksRåd i Sverige; *Arthur Forbes de Corse*, Rid-dare och ÖfverstL., begrafven i Buxtehüde; *Johan Forbes de Tulloch*, som stupade i Nördlingeralaget;

Ernst Forbes, älskte sonen af nyssnämnde *Matthias*, *Georg Forbes* och brodern *Alexander Forbes*, att förtiga Majorer, Kapitener och andra officerare. *Daniel Forbes*, Baron de Reay eller Lord Reay, har fört ett fotregiment till Kongens tjänst i Danmark (då han åtog sig Reformationens sak), hvarvid *Arthur Forbes de Towir* var ÖfversteL. och de fleste Kaptenerna dervid hette Forbes. Sedan Danska Kungen slutat fred med Kejsarén, gick detta reg:te först i Holländsk, sedan i Svenska Kungens tjänst, som förde det med sig till Tyskland. Efter slaget vid Nördlingen ställde det, jemte andra Skottska reg:ter, sig under gamle General Ruthwen, och tog Fransk tjänst vid Weimarska arméen. —

Ättens Symbolum: *Grace me Guijde.*

Hvartill kommer anteckningen: att sal. Hr Öfversten Wilh. Forbes kort före sin död författat detta Memoriale och deri beskrifvit sin tjugoåriga krigstjänst; att han sörjd af 2ne Konungar och alla officererna dött vid 40 års ålder; och slutas med anmärkningen, huru die so viel Gutt verschossen

und so viel Tapfferes Blut vergossen,
doch bis dato kein recompense genossen,

dass aber solches noch nicht erfolget wird bloss dem biss hero bey wohnendem Unglück zugeschrieben.

A tergo

har R. R. A. Forbus skrifvit:

Öfversten Hr Willham Forbus hans lefverne och huru länge han tiänt Cronan i Sverige.

Desse brefven lade jag från migh när jagh drogh till droninghollm som var d. 23 Dec. 1660.

Det kan ej vara utan vigt äfven för den som skrifver *Verldshistorien*, att anmärka, huru, när Svenska *Kyrkan* sände sin Konung och blemman af site land ut i *Protestantismens korståg*, den Skottska kyrkan, törhända näst den Svenska i sann protestantisk anda ordnad och bildad, dervid till samme korståg försände sin första adliga ätt, af hvilken så många stupade i den verldsvigtiga, verldsbepriade striden.

Obs. Den Forbeska Ättetaflan, omtalad i v. Stiernm. Ad. M. I: p. 324, förvaras på Löberöd.

— *William (Forbes)* har skrifvit 10 här förvarade bref till Arf. Forbus sin Inbesonders hochgeehrten Lieben Hr Vetter und Bruder *), d. v. Gouverneur en Pomeranie & Meissen i Leipzig. Första brefvet 1649 d. 3 Jun. Nürnberg recommenderar en reformert officer, som i 6 månader ingen såld fått; hans hustru heter Isabelle Forbes. Öfverste Barclay hade lofvat sitt förord. Sista brefvet innehåller lyckönskan till R. Råds Emb. d. 21 Oct. 1653.

— *Johan*, Baron, troligen Forbes de Corse, skref från Leipzig 1649 och från Riga 1652 i embetsärender; — *Johan* förmodl. Williams halfbroder,

*) På utanskriften "Mon treshonore Cousin."

skrifver från Amstendam till sin Cusin R. R. A. F. 1661.

Till Sverige inkom såsom Kapten för det skottska krigsfolket, som kämpade med K. Carl IX mot Katholicismen i Sigismund, *H. Hinric Forbes* till Thainiston i Grefsk. Abirdein i Skottland *). Stupade vid Kerckholm i Lifland 1605 d. 27 Sept. g. m. en dotter af William Forbes till Corse. Hans ene son *Jacob*, Öfverste vid ett sjelfvärfvad regemente, adlades i Sverige, introducerad 1631; den andra *Petter* till Schönnewald (i Preussen) var Räntmästare vid K. G. II Adolpha armé; Jacobs son *Petter Forbes*, Major vid Upl. Inf. Reg. skref d. 26 Maji 1660 till R. R. A. F. från lägret Brindzhög: »I dag blifver Freden emellan oss och de dansko underskrifven och i morgon blifver han publicerad. »Vi blifva ej öfver 4 dagar längre i lägret. *Jacob Forbes* är någorlunda till helsan kommen;» samt af Husby d. 31 Julii 1661: om årets General mönstring.

Arvid Forbus (ej Forbes), Friherre till Kumo, Herre till Artajö, Gennarby, Friborg och Ed, General af Infant., v. Gouveneur i Pommern, Riks- och Krigs-Råd m. m. f. 1598 † 1665 har genom sitt archif ansenligt ökadt det DelaGardiska. Är Förläggarens farfars morfar. Derutur några upplysningar.

A. F. och Marg. Boije (som genom sitt

*) Efter en af C. Schönfeldt vidimerad Geneal. Tabell.

förre gifte blef CanzliPres. Arvid Horns farmor) uppgjorde ett inbördes testamente 1655, omskrifvit 1662. Forbus hade vid deras giftermål egt 30,000 Rdr pgr, utom silfver, guld och klenodier; enkan ärft intet efter fadren, lemnad i fattigdom af sin förste man. Forbus kostat på Göran och Gustaf Horns uppfostran 8000 Rdr. Enligt RiksCanzl. M. G. DelaG. personalia öfver unge Jacob Henrik Forbus, var Arf. Forbus son af Vålbörne Hr Ervaldt Forbus till Nybacka, g. m. Karin Björnram till Ånäs och Jackarby; Ervalds fader var Vålb. Jacob Forbus till Corsendi, g. m. Marg. Santhers Herre af Ramlth; Jacobs far Vålb. Ducanus Forbus Herre till Corsendi, g. m. Christina Messer, dotter af Friherre Alexander Messer af Barlefe och Ade, g. m. Helena Lundfj, Friherredotter af Cussiknai och Medlers. Ducani far var den Högvålb. Wilh. Forbus, Grefve af huset Forbus och Corsendi. Af Marg. Bojes personalia inhämtas att hon föddes 1604 på Wexiö i Finland. Hennes Mormors far kallas här Vålb. Hr *Hans Classon* (dock ej Larsson. Se DelaG. Arch. IV. p. 192 & 171), hvilkens hustru var den Vålb. Fru Ingeborg Hans dotter Tott till Gööbyholm. Hans Classons far uppgifves vara Vålb. Herren Clas Johansson, bördig af Westphalen, hvars hustru var Vålb. Fru Christina Åke Johanssons dotter Natt och Dag af Göksholm. Ingeborgs far: Hans Åkesson Tott till Biurum, Ridd. Lagm. RiksR. g. m. Ingrid, Lars Siggeson Sparres dotter, Riddarens och RiksR. till Sandby och Bijkstad. Som i dessa genealogier så myc-

ken oreda inkommit, är biligt visa denna tafla, uppgifven af personer, som borde känna detta allt lika väl som vi nu känna våra släktförhållanden för hundra år tillbaka. Marg. Boje giftes 1625, med Henr. Horn, Öfverste. Han följde strax Kungen till Riga och M. Boje blef hos Drott. Maria Eleonora. 1629 stupade hennes man i Preussen. 1639 i Maji ingick Enkan sitt andra gifte med Frih. A. Forbus, d. v. Generalk-Major under Hertig Berendt. Ernade Gen. Maj. strax afgå till Reg:tet, men fick dervid spörja, att Hertigen dött, blef därför hemma till 1641, då han sändes af Dr. Christina till Stralsund. Uppsökte Fältmsk. Banner och följde honom tills han emottog v. Gouvernementet öfver Hinter- och Vor-Pommern, residerrande i Stettin; afgick så till Meysen, Leipzig och sedan till Mark Brandenburg. 1653 kommo de till Sverige igen. 1658 kallades F. till Götheborg och sedan till Danmark att »dirigera Militien öfver Skåne, Blekinge och Halland,» derunder hans maka jemt följde honom. »Marg. Boje har sina gudelige andäktige meditationer uti sång på melodi ställt, som efter henne lemnade äre, dermedelst hon äfven i sin dödsberedelse sin själ ifrån denna världen till det himmelska skilde och transporterade, sig icke stort om detta förgängliga bekymrandes, allenast välsignande sina k. barn med hela sin omvårdnad.» (Hennes porträtt på Löberöd framställer henne med handen hvilande på Biblen — en Bibel, som fins kvar i Bibliotheket.) Marg. Boye dog d. 22 Sept. 1668 och begrafns i Ridderholms kyrkan.

A. Forbus förde fr. 1641 d. 16 Sept. en *Memorial bok*, deri han antecknat: t. ex.

1641 d. 16 Sept. drog jag med min k.h. och lille son till Strålsund. Gud låte det vara skett i en lyckosam stand. 1641 d. 5 Oct. är jag kommen till Strålsund. Gud låte det vara i er lyckosam stund &c. D. 16 Oct. flyttad i Tuisteus hus. Gud gifve sin välsignelse &c. . . 1642 i Jan. for F. till Gripsvald, Wolgast, Demin . . . Åt sina styfsöner 1640 & 41 till studering 300 Rdr: Spanakt kläde 2 Rdr alnen, förgylte värjor 4 Rdr. Byxor med gull och silfver på 9 Rdr. Dresdensresan 20 Rdr. Nürnbergsresan 70 Rdr. Sände 2 klockor till Kangsala i Finland 1645. 1650 sändes med Job. Alex. Forbus till Finland två Kar med långa bössor, hvilket står på hjul och kan man vända dem hvart man vill. Är brukat att skjuta trapper och villgäss. 1650 d. 1 Maji Gifvit Gör. Horn till sin resa 500 Rdr. Gud ge honom till lycka och välsignelse. I sina SchreibCalendern 1642—1652 har Forbus också antecknat åtakilligt. Dessa SchreibCalendern äro utgifna af Herlicius (då 80 årig) och Mollerus J. K. M. zu Schweden Mathem. & Pract. in alten Stettin, der Forbus residerade såsom v. Gouv. i Pommern, Fuhrmann och Keding i Rostock, Eichstadt i Dantzic, v. Lochowitz i Hamburg, m. fl. än dedicerade till Hr J. C. v. Königsmarck J. K. M. zu Schweden hochbestellte Generall, än Hn. C. G. Wrangel &c. fulla af astrologisk, medicinsk, ekoenomisk &c. visdom, stundom med små historiska uppsattser. Der *Årets ålder* p. 3 uppgifves, har Utg. vetat smickra Svenskarne t. ex.

Ist das Jahr nach Christi Geburt . . . 1650.

Nach erschaffung der welt 5599. &c. &c.

Vom Tode Alexandri Magni - - Cæsaris - - Caroli Magni . . . Von des Königs in Schweden Ankuñft auffn Teutschen Boden 20.

Sedan fr. slaget vid Leipzig 19, Lutzen »darinnen die Schweden zwar gesiegt, ihren König aber eingebüset 18.

Slutl. Von der Slacht vor Leipzig und dieser Städt Eroberung durch Hr. Gen. Torstensson 8. m. m.

Man finner af Forbuske anteckningarne, huru en v. Gouv. i Leipzig och Alten Stettin måste flitigt resa omkring i Pommern, bevista Landtdagar, emottaga en mängd resande Furstar, Fältmarskalkar och Generaler, samt voro liksom länken mellan Svenska och Tyska Staterne under Svenska spiran. Utg. vill nedskrifva derur: 1642 Julius d. 16 kom flottan med folk från Sverige, Amiral Ryning och Ax. Lillie. D. 25 kom fältmarskalken H. E. Gust. Horn, d. 30 kom H. F. N. PfaltzGrefven. Oct. d. 23 har H. Exc. slaget de Kejsarl. för Leipzig. Gud vare äradt för den herliga »sictorien» och gifve oss snart en ny igen. Nov. d. 26 är Leipzig eröfradt. D. 27 skötos här frögdeskott och gjordes tacks. i Kyrkan. 1643 mellan Febr. d. 28 och d. 1 Martii drömde jag att H. E. Fältmsk. Hr Linn. Torstensson tog en af sina ovänner och kastade öfver sitt hufvud ut genom dörren så att han blef liggande. Aug. d. 25 sände jag 80 man till Wollin efter Öf. Kaggs många skrivelser och stora solesterande (sic) efter der var inte

mer än 25 man i befästningen. 1644 Julius 1. Slogs fienden med vår flotta under Zimbren den hele dag och gaf Gud våre lycka att de behölt sjön och Juten måtte rymma ur sjön till den hamnen Naskou. D. 26 Är Hr Amir. Clas Fleming med ett stort stycke skjuten. 1649 Majus d. 8. Hade jag Rådet här i Leipzig uti arrest för deras Contribution och slapp de om aftonen före kl. 9 ut igen. Jun. d. 6 kom Ståthållaren fr. Stockh. d. 12 kom H. E. Magnus till Leipzig mellan 9 och 10 om aftonen. Jul. d. 30 reser SuperInt. Sam. Enander härifrån. Nyårsafton blixtrade och dundrade det. 1650 d. 1 Maji reste jag. på H. M:s befalln. från Stettin till Stockholm. Reste först till Jacobsdal, var der 2 nätter, sedan till Svarsjö till K. M. var der 2 nätter. Kom åter i Aug. Nov. 7. Slog vad med Öfverstinnan Debitz. Hon satte opp 20 sköna bössor att hon ville inte, och jag en skön häst om 100 ducater att hon ville gifta sig inom 2 år. D. 29, var i förste conferensen med de Brandenburgske Gesandterna i Stettin. Dec. 8. Lofvade Landständerna att contribuera till den 1 Mart. 6000 Rdr. 3000 skeplar Råg m. m. *)

Ur Inventarierna: Fru Margretas diamanter — (flera än 100 större och smärre,) deribland K. G. II A. conterfey, likaledes ett stycke på gamla maneret, hänger ett lejon uti med en karl på, allt öfver carminceradt med skö-

*) Af allt synes man kunna sluta, att F. fört väl en kraftig men human styrelse öfver de Tyska besittningar, hvilkas Gouverneur han var.

na små bläckstenar; guldets uppgår till 1654 ducater, deribland Gustaf Adolfs Medaille om 25 ducater, K. Johans 10 duc. K. Carls med båda sina söner om 12 duc. Ett gullband om 200 ducater, ett ärteband om 168 duc. Ett gullstop 80 duc. d; o med smaragd på locket af 236 duc. 2 gullskedar, 2 gullknifvar. Silfverservicer; 2 stora skinkefat af 480 lod, 2 dussin matfat 3936 lod, 3 dussin talrickar 2666 lod, Servicen »som dagligen brukas;» &c. . . . S:a 27,680 $\frac{1}{2}$ lod. Man finner vid jemnförelse af Fru Margarethas utfattiga Enkestånd efter en Anförare i Ryska och magnatlika ehkestånd efter en anförare i Tyska krig, öfvervägande skäl, hvarföre Svenskarne hellre ställde sina korståg mot Romerska än Grekiska Kyrkan.

Joh. Videkindi fick för RiksRådets personalier 50 Rdr. Men dessa finnas ej kvar. E. Emporagrius för Likpred. 100 Rdr till 34 prester, som följde kistan, 75 Rdr. Till 200 Ryttare 800 daler, fotfolket 13 T:or öl och 130 d. Artilleri folket 100 d. Till scholstaten, som och deltog i processionen, 168 daler. Forbus sände viden svägerskas begrafning i Finland år 1657 Spanskt vin en half åm 24 Rdr, franskt vin ett Oxhufvud för 36 Rdr, samt kläde, perlarbete &c. för 367 d. 16 öre kop. p. m., qvitterat af Karin Boje och G. Ille.

Af Forbus egne bref finnes ej ringa samling. 1634 d. 20 Maji skref han sig M. Bojes »förobligerade kneckt». 1640 d. 8 Oct. heter det: »Hiertans allerkäraste hjerta, egen själ och min stora dygd,

den jag är skyldig och pligtig tjena så länge jag lefver.» Han var på Ekholmen hos Riksfältherren. (Ebba Brahe synes ha uppgjort partiet för sin barn-
domsvän Margareta B.) och derifrån skulle de resa till
Tidön till R. Cz. *D. 27 Oct.* R. Cz. hade lofvat
F. stora promissor. Förgät ej bjuda R. Cz. till fad-
der. Jag har åkit släda 24 mil. Helsing Riksdrotset.
Hamburg d. 28 Nov. Gref Magnus och jag äro nu
lyckligt hit anlände. Vi voro i Gottorp hos Fursten
af Holstein, som lät hämta oss med sin kusk och 2
Junkrer och hade oss på slottet. De ville täm-
ligen fylla oss, men vi slapp med ett litet pinck-
rus. Jag fann mig der ej. Han hade en hetzlige
. . . till gemål. Hon sitter och grinar vid
bordet, har en stor flabb så jag kan intet beskrifvat,
hon talte icke ett ord vid bordsdet, utan sätt och såg
surt ut; jag märker hon är ingen god svenska. För-
sten han discurerade länge med oss efter måltiden på
gålfvet, sedan hon var borta och drack så några
skålar, deribland Drottningens, som han ville skaffa
en bra man. Jag svarade: Gud låte henne få en god
man för henne och fäderneslandet eller ingen. Gud
hjelpe oss i Tyskland först, sedan skole vi nog kom-
ma till rätta med Danmark. Kongen i D. var dock,
syns det, oskyldig i Enkedrottens flykt. Han har ej
velat se henne. Hon är och blir i vinter i Helsingör,
har blott en Jungfru, 2 pigor och 2 el. 3 drängar.
Fältherren har gifvit mig 4 klippare. Från Götterborg
sändes 200 citroner. *Hildesheim d. 13 Dec.* Gref
Gustaf Gustafsson är död i Osnabryg i hitsig feber

och bröstsjuka. — »Brodren» Gref Magnus var nu en 18 års yngling. 1650 d. 28 Sept. skref den gamle v. Gen. Gouv. i Pommern till Riks- och KrigsR. Generalen öfver Svenska och Finska militien, Öfverste vid H. M:ts Lifgardie Gen. Guov. i Lif &c. »Sin Nådige Herren», om det Tyska krigsfolkets rebellion m. m. »Vid reduction och afdankning af det Tyska folket, måste man trachta till att behålla det unga manskapet af Evangel. religion och deremot afskaffa de katholske *) och de gamle soldaterna med deras hustrur och många barn, som i qvarteren förorsaka stor olägenhet, besvär och klagomål.» **) Till Göran Horn ***) i Strassburg skref F. *Stettin* d. 14 Oct. att han äntligen skulle vara flitig i sina studier, ty soldatväsendet gäller ej mer. D. 11 Maj; 1651. Jag beder dig att du vilje vara flitig uti dina studier och att du blir fix i latinska språket för all ting, att du med tiden kan tjena Gud och fäderneslandet, ty pennan gäller nu mer än värjan, efter det är fred. »Var flitig för Guds skull.» D. 15 Maj; 1652. »Hushålla! mina medel äro nu intet mer såsom förr. Kriget är förbi och nu mer intet att förvärfva.» 1656 från Stockholm till Inspecto-

*) i Protestantiska armén ! !

***) Om Forbus militära verksamhet under Hert. Bernhard finnes en dess egenhändig uppsats, som träffas i *D. Arch. 10:de Delen* bland *hist. handll. rör. 30:åra kriget.*

***)) Denna Forbus' styfson körde ner sig under isen vid Drottningholm i Febr. 1655, Vid samma tid dog Arfved Mathias son Forbus, i Tyskland.

ren: Efter bönderna äro så motvillige så låt skrifva mina bönder till Knektar lika med Kungens bönder och icke som frelse, förty det de skola ge mig derföre begär jag intet, utan låt dem hafva deras skatträttighet så i roten som ordningen är, och kunde jag få till Kronans behof knektar nog såge jag gerna, förty kronan behöfver nu folk. Molestera mig sedan intet med berättelser om bofaktigheter. Orimligt att man skall lemna bonden gården till hälften och anslå honom dagsverken till. Denna finska seden brukas ej i Sverige. Efter jag ser här i Sverige, att någre herrar ge gods åt en Karl som tjenar för Ryttare, att han skall vara färdig när man behöfver, liksom ock akta på vid gården när han behöfs, så vill jag ge 2 gårdar till två goda karlar och låta dem dessa besitta. Illa att Finnen ej vill lära bruka åkren, utan bara af skogen göra sin gagn. Han är listig, så att han hör gräset vaxa, man får sål. vara uppmärksam. 1658 från Wissmar till sin maka: Jag drar nu intet från Kungen, utan blifver continuerlig hos H. M. tills jag bekommer mitt afsked att resa hem. Johan Oxenstjernas lik föres härifrån till skeps. H. M:t och Drottn. följer till stranden, med de Förstar och Herrar här äro. Jag och Willhem Taube leda Grefvinnan, om hon orkar följa. Jag hänger som lösärmen efter min nådige Konung. S. å. fr. *Götheb. d. 11 Apr.* Ingen begärer ännu något af H. K. M. ej eller är ännu någon tid till att fordra något, efter här faller mycket stort arbete af ett och annat uti publici väsende. Jag samt Hr

Ka. Posse, Hr Ståffe Kolt (†) och Hr Per Ribbing
 fro deputerade till att taga alla besvär upp af lan-
 det, som här omligger. I dag är proposition skedd,
 ingenting är ännu begärdt af Riket, och jag tror
 landet blir intet om något anmodadt. Ingen utskrif-
 ning omtalas. Gustaf Soop, numer Landtskalk, har
 i dag talt för adlen rätt väl. Vi få sitta 7 timmar
 å rad om dagen, få första matbiten kl. 5 e. m. Bror
 Roland lär vara i Italien. Lilliecron, som kom fr.
 Ungern, hade ej hört till honom. I går vid propo-
 sitionen talte H. M. 2 $\frac{1}{2}$ timma rätt väl om allt som
 skött, tractater m. m. Alla hörde med den mest spän-
 da uppmärksamhet. Jag må derom ej mera skrif-
 va. Gud allsmäktig har gifvit K. M. stora nådegäf-
 vor. *Wismar d. 14 Julii:* Kungen har befallt mig till
 sig från Pommern, der det var ledsamt vara. *Belägr.*
för Köpenh. d. 6 Aug. Kom till Malmö. *Post scrip-*
tum ibid. d. 22 Aug. H. M. har förordnat åt oss
 af Rådet hvar sitt hederliga hof till kvarter. Mitt
 heter Lindenows gods. Jag sänder i dag Major Tro-
 jenborg, dit att taga det i »ögonakinen.» Ligger 8 à
 9 mil härifrån. *Ibid. d. 3 Sept.* Jag har sändt en
 kista med lärfé och andra saker samt 1200 Rdr till
 Malmö. - - Henr. H. var full och *dull**) af öl och
 brändeivin.

*) Om betydelsen af ordet dull är förut ordadt. Det
 betyder yr. Då ett barn börjar stå och håller på att fal-
 la åt alla håll, säger man ännu bland allmogen: dull!
 Af senap blir man också yr. Se *Sv. Sköna Litt. 2 Del.*
p. 305. DelaG. Arch. VIII: p. 161.

Bland de många Correspondenterna må anföras: Maria El. Kursell, Eka (förmodl. dotter af Landshd. Jost Kursell, Landshfd. Henr. Flemings svärfar), anklagade 1663 en underofficer, som af hennes bänder emottagit pengar för att till mönstringen anskaffa karl, och skaffat en förklädd qvinna.

Olaus Johansson, som reste med unga Friherren, skref fr. Paris d. 30 Oct. 1661, huru vid Gr. Nils Brahes intåg i London, ett tämligt tumult uppkommit mellan den Franska och Spanska Ambassadörrens folk, i det de begge sökte företrädet, så att vid pass 13 eller 14 af de Franske berättas vara nederlagna, emedan de intet voro på sådant betänkta, utan sökte det rum dem af ålder plägat tillkomma. När Franska Konungen derom blef notificerad, blef han så förbittrad, att han sägs hafva svurit sig akola samma injurie, hån och spått vindicera och hämma, om med nytt krig, gifver tiden. . (Sedermåra berättas huru försoning följde).

Arfv. Forbus torde kunna anses representera den vanliga rådshopen i sin tid. Han är en jern, ärlig man, god rojalist, *) förständig i att samla under kriget, af en klen bildning men älskvärd personlighet i det enskilda lifvet, och duglig der han anlitas i det offentliga. Han skrifer *post scriptum*, *secretere*, *Ambrallittet* (Amiralitetet), *axiomer*, *lussement* (lo-

*) Flera tecken förefinnas, att han också egde K. Carl Gustafs synnerligen utmärkta både förtroende och personliga "affection."

gement), *Comiciarier, adiu, juditium, Leittenant* (Lieutenant), *Munster, Pomeru* (Pommern), *Cortecra &c.* Sina bref till bokhållaren börjar han stundom: *Helsen med Gud allmechtig* och slutar: *digk väll ansektioneradt A. F.*, men andra gånger: *Immanuel* i början, och *Eder goda vän* i slutet. Stundom förekomma sjelfgjorda ord: *Precedenten har anxlerat* (förolämpat) dig . . *menelera* (skaffa sig) pengar. De vanligaste namn skrivas efter ett möjligtvis d. v. bond-uttal, t. ex. *biscop Rebeckus* (Rudbeckius), *Päse, &c.* I svenska ords rättakrifning är naturligtvis än mindre att vänta. T. ex. *Du skall lätta skulten varra hous dig* . . .

— *Jacob Henrik*, R.R. Arvids son, dog ung. *Gr. M. G. DelaGardie* har författat hans personalier. Född 1640. Studerade i Leipzig och Upsala, reste sedan till Frankrike, nder han blef estimerad och älskad och hans umgänge med flit sökt: Så ock isynnerhet Fältmarsk. af riket *Duc de Turenne* lät honom till sig fordra, till att göra sig ett särdeles nöje af hans qualiteter, dygdiga lefverne och umgänge. Död 1663. Hans många bref vittna om ovanligt förstånd och intresse för offentliga affairer vid hans år. *Paris d. 8 Sept.* För 10 dagar sedan fängslades *Surintendenten öfver financen M. Fouquet*, som var en af de 4 *Ministres d'Etat*, omedan han intet stullt mer än en 40 millioner om året. Konungen tager nu affairerne sjelf under händerna. Vår *Ambassadeur* är träffelig admirerad så väl för den nätta sviten, som ock för sin egen person och comportemen-

ter. Aktas ock högt vid hofvet. *Da 29 Oct.* Svenska Ambassadeuren fick audiens först, hvaraf de öfrige förtretades. Rosenhane reser nu åt England. *D. 14 Nov.* Snart skall den stora balleten uppföras, hvars like aldrig varit. Gref: Tott far till Fontainebleau att gratulera Drott. öfver den unge Dauphin. *D. 12 Dec.* Vid nyår skall Kungen slå 71 Riddare; öfverallt göres dertill nu preparationer, byggas balconger der processionen skall gå fram och uti Augustiner-nas Kyrka. Konungen har nu upprättat ett Collegium Justitiæ, inför hvilket alla som haft finanserna och kronans inkomst om hand skola göra räkskap, Fouquet främst, och hafva intressenterna allareda budit några millioner för att den kammaren må afskaffas och de få decharge. *1662 d. 2 Jan.* En bro var byggd från närmsta hus till Kyrkan; De, som Kongen iklädde S. Michels-orden voro klädde i hvit silfverduk med pumpehyxor som Pagerne bära och korta svarta kappor, silfvervärjor med svarta ruyare fjedrår på. Om söndagen hade de violettfärgade kjortlar allt fullsäckade med stora gullflammor, gjorda som vår Konungs krönings-kjortel, fördrade med brandgult adask och samma hattar som dagen förut. Duc d'Orleans, Kungens bror, och Prins de Conde ha den dagen haft på sig mer än för 6 millioner demanter. Ordningen, som de gingo, var alla 3 darbarne lika, neml. först Konungens hoguetons, som är hans garde, vid pass 100, sedan 100 Schweitzare med deras officerare, derpå Schweitzarnes säckpipor, hoboer, skalmejor och trumslagare, sedan följde 6

besöktas (härbudet), och gick främst sedan 2 och 2 och ett efter ett klädd som riddare men med en härbuds-kappa och staf, der uppå Kungens Hr Pukare och 2 Ambassadörer. De betjente staf ordren såsom Spectatörarna, Chanzleren och andre följde dem, och så kommo alle de som skulle bekomma Orden, 2 och 2, och ändt den gamle Riddaren, som följde Kungens hantallena, och så Kungen klädd som riddare, och bars för honom regalierna. När de kommo utur kyrkan var måltid tillredd i Augustinernas kloster, der Kungen & med alla riddarne. Vid Kungens bord sätte Hans bror Prince de Condé duc Aulain och Prince de Condé och på båda sidor om sätten de andra riddarne. Efter måltiden klädde de sig svarta och gingo med Konungarne uti Kyrkan att höra vespern. Kongen var klädd violett och flädrar af perlor gjorda på hatten, som stodo upp, uti hvilka kläder de gingo om måndagen med Konungen uti mensa, som hölls för de döde Riddarne. Vår Ambassadör skall resa så snart han sett den stora ballethen. *Strasburg d. 6 Oct. 1662.* Anbelangande den congregation, som skulle ske uti Prag emellan Kejsaren, Kurfursten af Saxon och Brandenburg, så förman jag fuller, i Wien, så väl som i Prag, att Kejsaren efter nästn Riksdag i Presburg skulle resa af Prag och göras der flera preparationer, men om Churfurstarne hördes intet, och hafver Kejs. intet varit der och tror jag näppeligen Curf. af Saxon kommer, emnescherad med Churprinsens och Prin-

(IXX Delo) 610

cessinnans bröllopp: men äfven så (i öfver) med Guss-
 försten af Cöln, Menn och Frey, så också Mazarin,
 tillhopa i Cöln, till livad ända vid andas innes i Silesien
 och förvisso att Kontingen af Danmarksby, Gussförsten
 af Saxon och Brandenb. skulle komma tillhopa,
 hvarom underliga utspilningar föll, allmedan K. M. J.
 allreda låter sig regemehet i sig och i Silesien.
 D. 27 Oct. 1662 Guss Carlsson och tillhanden som
 nu till Heidelberg.

Estadets räkning

— Jul. Fred. HofApothekare i Stockh. Lands-
 höfd. M. Friedenreichs fader, hade kunder som visst
 ej sparade droguerna. Gr. A. J. Dela Gardias Apo-
 thekarräkning *) för hvilken kräddes betalning 1680
 var 1510 daler 30. Fr. s enkla lagsökte Gr. Jacob
 Stenbocks grefvinna Sigrid Baner för medicamenter
 som Grefven under sin sjukdom njutit ur Apotheket
 att enligt räkning gäldas med 209 d. 14 öre, hvarnå
 tecknats:

Kongl. Maj. nåd. resolution gifven år 1698 d. 1
 Ang. Kongl. Mit. finner billigt att den erkänsla och
 betalningen, som tillkommer Medic. som haft omak
 vid patientens skötsel samt Apothekaren för försäknings
 medicamenter, måtte framför all annan guld, såsom be-
 grafningssumkostnader, godtgöras.

*) Den äldsta här förvarade Apothekarräkning af Jacob
 Apothekares efter Theoph. Homodei recept (år 1698) halet.

Frisius

Johannes H. Præpos. Cangasala, skref d. 16 Apr. 1662 till en General med recommendation till Corporalsplats för en kusin. S. d. d. 16 Junii skref han till en General-Månsterherre i Finland ett till höstbå skulde en god exe sändas till tacksgålls för assistens mot skogsfördesware.

Ant. Frölich skref d. 24 Maj 1668 till B.v. Gården latinska bref om ställningen i Europeiska politiken. — Begge utan tvifvel af Nyenskantska (Petersburgska) Pastorsfamiljen Frisius, hvars ena son Joh. Hest. såsom köpman i Nyen så utmärkt bidrog till Finska Armeens underhåll, att han blef i första steget Assessor i KrigsColleg. och i sista Landshfd. i sin hemort stadt Friherre (Frisenhelm.)

Frölich

Carl Gustaf, Greve Bikar. Presid. i Dorpts HofR. uppgaf i bref till RiddarhusSecret. J. Gyllenkrök, hvilka Adk. officerare som voro i tjänstgöring vid Maxstrand och sål. önskade permission från Riksdagen 1693.

G.

v. Gertten

— *Bernh. Herre till Falkenhaveu, Öfverste, Landshfd. i Lilland, g. m. Elisab. Wachmeister,* i vissar att äfven lända veta funnos bland Gustavlanerna. Med prester brevexlar han på latin. En börjar: (1661) Præloque Hospitas: in gratiis referendis imi-

tandos esse fertiles agros, qvi majorem quam acceperat reddunt frugum ubertatem . . . allt andandes äkta Ciceronianism. Presten. Hvar. Clestinus hade på vocation af Gouv. i Dorpt, emottagit Hvarparts förs. men Rådet ville sedan fördrifva C. och insätta en Stud. M., Grabbens frände. Men när M. Kott utpredika, ville bönderna honom utleda. Rådet skyddade honom dock, att han fick fördrifva Gådstjungen. Derefter framträdde C. och bad Rådet fråga förs. och den ej var nöjd med honom. Svarede den nej, skudde han sjelfvilligt lemman M. rum. Men rådet lät förs. gå tills 2 bönder vore kvar, hvilka staut ej varit i Kyrkan. De sade som Rådet ville ha det. Emellertid är derpå M. rest till Gen. Majoran. C. till bönder reste nu med honom in till Dorpt och innehöllo hos Råd och Prosten att få leda ut M. om han än oftare ville predika der. Cl. blef emellertid orubbad. Det är märkvärdigt, att, der bonden var lifogen, landet dertill underkufvadt, han vid prests tillsättande haft så mycket inflytande, som här af skönjes. En Spanjor Cartust Alagow de Agallas brevexlar ock på latin (trol. en "Spanjefarare"). Christ. Mylius skrifver lat. vers. En lärd Aegidius Gladow börjar med grekiska, fortsätter på god latinsk prosa och slutar på vers:

Phoebe. Hater rossis: quā lustras ignibus orbem . . .
 Cunctaque terrarum nitida depingis amicti, &c. . .
 (Falckenan 1655, 18 kal. Sept.)

Bland B. v. G:s egna papper ligger en Svensk visa:
 Sommarens frögd och glädje stor

Menniskan högt förlustar.
 Sådant Gud som i högden bor
 Bereder och tillruntar.
 Jordens grönskas ymnighet
 Han undersamt tillreder
 Med sköna blomsters myckenhet
 Sig till stor pris och heder.

Den Gamle Öfversten ingaf om Lifländska af-
 färerna sina betänkanden till R. K. Forbus, brev-
 vaxlade annars flöggt med bröder och deras söner, samt
 egna barn, till han i Oct. 1670 (v. Stiernm. i Adels-
 matr. I. p. 580 bör här rättas) dog, då hans k. maka
 var på Korsnäs, på sin gård Råchdais. Hans son
Bernh. Jehan, Ryttmst. som 1675 hrevvaxlade med
André de Bro Berghem, en af Drott. Christina's tjen-
 stemän i Rom, skref d. 5 Julii 1677 från Markarö
 till sin h. Maja . . . »fienden har dragit sig tillbaka
 under Landskrona och mist på 6000 man. Vår skepps-
 flotta har slagit den Danska. Var inte melancholisk,
 ställ allt i Guds händer.» Drottren *Anna Helena*
 g. m. Gustaf Horn, Forbus' styfson blef Canzlipres.
 Arv. Horns mor — denne mans, som nära 20 år
 styrde Sverige och läkte det halfdöda, sargade Sven-
 ska lejonet så mycket, att Hattarne åter kunde hit-
 ta det ut i faror och strider.

Gezelius

— *Johannes d. ä.* Bisk. i Åbo, lånte såsom pa-
 stor i Schedwi och des. Superintend. öfv. Lifland af
 Grefvin. Maria Soph. DelaGardie 8000 dlr kppa till

10 proc. på ett år, hypothetiserande till säkerhet Qvista hemman med ränta, 383 d. kpm., Marsbo hemman med ränta, 144 d. kpm. Den stora Qvarnen i elfven, med ränta 60 T:or spanm. samt 470 d. kpm. egande Gr:nn rätt att i Håradsprotocollet detta inteckna låta. Räntorna beräknas till 800 d. och upptagas som ränta för lånesumman 1661. Huru det gick med räntefräkningen, hade 1665 genom obetalte räntor skulden blifvit 11,666: 21 s. 1663 uppgafs som skäl till dröjsmålet: kostnader att ifrån Holland förskaffa sig något till sin hustrus barnsöl, svarta kläder för sitt hus och sig vid sin faders död, hans sal. sons benbrött, då Fadren i många veckor måste hålla någon Balber och Doctorer som gingo från och till, och då han dog måste Fadren bland detta präktiga folket (i Riga) göra begrafning. Som Biskop i Åbo skref han till FältmarskLieut. Gr. A. J. DelaGardie å stiftets vägnar, bedjande att presterna till sine Ryttare måtte få uppgifne personer till Officerer, som voro prestsöner. Presterskapet på Åland hade åter begärt slippa rusttjensten och något æquivalent i stället utgöra, efter de ej ha daglige hästar och karlar, kunna illa conjugera sig med andra för sjöns skull. Enkor och Faderlösa barn (nåddårsinnehafvare) hade ingett flera supplicationer om lindring.

— Joh. d. y. skref som Stud. i Åbo 1666 i den ofvannämnde skuldfrågan; sedan brevexlade han som Bisk. i Åbo (1708) med Öfv:nn Anna Hel. v. Gertten; 1695 brevexlade med henne Maria Gezel.

Graan

— *Johan, Philips Magr.* i Ups. 1635, skref som Landshöfd. öfver Torneå Gebiet och Österbotten 1663 till R. R. Forbus, som i R. Rådet synes haft Finska militien sig närmare uppdragen, huru — hör till passevolans-historien — han, Graan, hade sig af K. M. pålagt att öfvertala allmogen i Österbotten att de ej allenast ville utreda sina soldater med kost, penningar och kläde, utan och betala frakten för skötterne, hvilket allmogen lofvat ehuru besvärligt de funno det. Landsh. Graan, som redan 1653 var Landsh. öfver Westerbotten och 1655 blef det åter, afsattes i Ö:botten 1678.

Gnanatenberg

— *Olaf*, adl. ättelider, som försvarade Kexhelm såsom Commendant mot Ryssarnes belägring i 13 månader 1656, slående dem då med stor förlust tillbaka, har 1664 som Commendant på Nyenslott, recommenderat sig hos Gr. A. J. DelaGardie till Kunglig fullmakt; hafvande dittills blott KrigsCollegii; i brevet talar han om sina 32 års tjänster i tyska, pålka, danska och ryska krig, lofvade tro till sin siste »belötz dräpa.» Dog som Öfv. o. Com-mend. på Wisby slott.

Grill

— *Antoni*, antingen BikaGuardien, eller hans rika son Anth. Grill d. y. sålde 1681 svenska perlor till Gr. M. S. DelaGardie för 3000 d. kmt. Grillaka

namnet hade länge ett så stort anseende, att stamfardrens handteckning förtjenar sed. Det står under Holländsk skrift.

Gripenhielm

— *Nils*, Frih. Landahfd. Landtmak. (1679). Förf. till Myssicophantes Theophilus, stridskrift mot N. Bergius, samlade porträtter 1697.

— *Carl*, Frih. Landtmät. Geograph, skref d. 10 Aug. 1693 fr. Nämnden och Westanvik till Grns M. S. DelaGardie, huru K. M. d. 1 Julii 1691 uppdragit honom att hålla ransakning öfver åtakilliga bortkomna kronohemman och lägenheter, huru han derunder af en gammal hamnordning funnit, det en Riddare och Konungens Embetsman 1450 S. Barthol. dag varit på K. Carl Knutssons vägnar på Hufvudskär med befallning, att för den i sike d. v. Allmoges ett hamnskrå författa, förklarar fjällängsfiske och skogen kohlbotten för krono. Begärtes Gr:f:ans förklaring, huru desse lägenheter kommit under Gr:nns frelse. Gr:nn upplyste, att det skedd 1533. Skogen hade aldrig varit bebyggd, om man ej så vill anse skedt genom den stuga Sven Brännvinsbrännare der uppsatt för 20 år sedan. Gr: svarade derpå d. 25 Aug. efter svar å flera Gr:ns invändningar: »Sist och för det öfriga beder på det tjenligaste H. F. Gr:nn. behagade befalla sin concipist, att i respect af K. M. Nåd. anordnade Commissioner vid sådane bref härnäst något annorledes föra sin penna, emedan man i slika mål, som H. K. M. höga Konungaliga

ränslighet angå, gerna åstundar allvariga och reelle svar och förklaringar; såsom man härtil dags är van att få, så väl af höge som nedrige Stånds-personer, utan att något behöf blifva förutgående med sådana invidiösa och nästan till railerie applicable ordaformer." Grefvinsmans bref var bittert, men med väl förd penna. Allusionen i brefvet om jord på Munkhögret torde likväl nu mera ej kunna förstås, och således utlemnar Uag. afskrift deraf.

Gyllencreutz

— C. G., Lagman i Upland, född 1629, sannolikt son af ättens stamfar Tyke Gyllencreutz, Hert. Magni af Öst.G. Lärare, en af Biddarhusets Talare i Carl X:s tid, frihetens försvare som moderat aristokrat, vidimerade 1655, jemte Hmbr. Danckwardt, sedermera v. Præsid. i Red. Coll. en Gr. M. G. Delagardies köpobref, deraf nämnteckningen är tagen. Om honom se Sv. sköna Litt. III: p. 259.

Gylldenhielm

— Carl Carlsson R. Amir. gaf en revers d. 3 Maji 1620 å 1000 daler svenske, som jag bekommit utaff min kiere Brodher och frände Welb. Grefve Jacob Delagardie denn: tjd Jagh i från Polandh af mitt fängelse löes kom." Rexarsen har insett tecken att vara inlöst, 1616 d. 2 Oct. skref han till Knut Classon, Under-Ståth. på Refle (se Joh. DelaG:s brevvel i 6:te D.), såsom p. s. det å planchen befintliga nr. 1

1631 d. 5 Apr. utfärdade han ett märkligt pass

till en **Paul** **Stück** **kunsk**, hvilken i hana tjenst hade fö-
 Svarlådskan **Friherreskapet** ställt en **Glasbytt**, *) den
 allehanda skrytsasglas och fenaset förfärdigades, men
 hvilken först ställt som **Zariska Majestätet** anmodat, att
 i **Herrn** **Paul** **Stück** sätta ett dylikt verk i gästni hantill
Paul begärt lön och pass. Detta hade **General Ad-**
miralen **Hj. N. H. Velat** både för **Athen** godta och
 nöboeliga **korrespondents** och **vänskap**, begge **patron-**
taterne och **begge** **döres** **Rikens** **invånare** emellan äro,
 såsom och till att låte påskina den **underdåniga**
välvilja iagh för **min** **ringa** **person** hafver **härutinnan**
Seortacklige **H. Z. M.** att **gratificera**. **Paul** skulle
 dock så **fort** **möjligt** **var** **återkomma**. **Begäranden**
fördonskull af **Högste** **Z. Maj.** **underdånigen**, det
 han **efter** **förfärdigat** **verk** **icke** **mig** **till** **skuld** **och**
afskand **och** **förhindras**. Detta **Originalbrevs** **slut**
utlöchde **tyckes** **vitna**, att det varit i **Meskau**. 1634
 skraf: **Esh.** **G.** till **Glas** **mästaren**, **bedjande** **han**
nom **söka** **efter** **förra** **disvärser** **förmå** **sia** **hustru** **läsa**
Friherren **1000** **D.** **mot** **gårdar** **i** **underpant**. **Ingen**
skref **i** **den** **tiden** **enklare** **och** **färdlösare** **af** **de** **hö-**
ge **herrarne**. **Hän** **börjar**: **Min** **vänlig** **helsan** . . .
och **slutar**: **Befaller** **Eder** **begge** **under** **Christi** **tul-**
tion **till** **godh** **vehmångho** **venligen** **af** **Stockholm**. . .
Eder **gode** **Venn** **alltid** **C. C. G. A. torp**: **Denn**
Edle **och** **Mänshafte** **Påvel** **Gawkunstell** . . . till **Sto-**

*) På **Friherreskapet** **Bergqvam** **finnas** **inga** **spår** **af** **detta** **glas-**
 bruk på **vidt** **Utg.** **vet.** 5 13 1

änge, min gode vän; detta venligen. Den Wälb. Fru Margareta af Skoninge länte honom emellertid 200 Rdr mot 12 procent. Herren inböds att komma till Carlberg efter påsken 1634 med den Glasmst. Gesällen, som han trodde kunde drifva Bruket i Småland. Till H. Margaretha skref Gyllenhj. d. 10 Apr.: Gode Wän, Fru Margreta! --- tackande för det silfver han fått, för att därpå kunna låna, och de lofvade penningarne, liksom spasmål; försäkrande att honom skedde stor skada, om hon ryggade sin ord; slutande: Eder Wälvillige trongne venn alltid C. C. G., samt d. 13 Apr. upprepande, att honom skedde, om hon ej höll sitt löfte, icke blott stor skada utan ock största skam. D. 8 Maji skref han och begärte på de lofvade penningarne än större poster, ty honom var svårt så ofta skicka bud och få blott småposter. Hr. Matthis i Hammarby hade nu lofvat öferskicka smärre summor, som hos honom inlefrerades. *) Det var för att ej nödgas afstanna med byggningar-

*) Fru Margaretha hade af en fiskal Anders Berg att fordra 200 d. k. m. och sände invisning på honom till Frih. G. Denne lemnade sedlen till hederl., Gudfr. och dygdesamma H. Brita Zacharias Simonssons Efterlefvärska, att gifva fiskalen; men då d. 22 Maji 1634 inga pengar afhörts, skref G. till sin "Gode vän Hr fiskalen", (Utanskriften: Hennes M. vår Allern. Utk. Drottis och Affarstianas samt Sveriges Rikes Troman och fiskal dhen Edle och Wälb. Anders Berg till Njunstad min gode vän detta Venligen,) att skynda med pengarne, emedan Fru Marg. var af dem i stort behaf.

ne, helst han ej fick pengar från sina gods försäljning vid Midsommar. 1636 d. 16 Dec. började återbetalning äskas, som ock blott i små summer kunde af gäldenären verkställas. För dem som föreställa sig att Dr. Christinas förmyndare och Farbror RiksAmiralen skär guld med tälgnifvar, är denna obetydlighet anförd*).

Gyllenkrok

— *Maria*, Enka efter Assessorn i Åbo höfrätt Anders Gyllenkrok, skref 1684 d. 1 Aug. till Öfverstinnan A. H. v. Gerthen, att han som nyss varit god hedrat hennes sal. mans begrafning med sin närvaro, ville af samma ynnest låna några brudstolspryddnader åt hennes dotter. Af Sonen Frih. *Axel Gyllenkrok*, liksom Gyllenhielm märklig genom fångenskap, äro här flera bref till Gr. Cl. Ekeblad, likväl af 17:de seklet.

Gyllenspång

— *Petter*, född i Spångenäs i Småland, Adl. ättefader n. 1018, Kapten vid Kexholmska garnisonen, klagade 1676 (hette då Spång) hos ortens Landshöfdinge, huru han med hustru och barn öfverfölls af Kapten Hartvigh (se Adl. släkten n. 539), då Spång kommit i en discurs att säga, det de Skånske, som i Christianstad hafva legat i garnison, hade mot Kongl. M:t, som inge redlige patrioter sig atällt, i det de hafva begynt föra afvög vapn emot sin egen Konung, hvarföre de voro icke bättre aktade än skälmar, hvilket Spång enligt de inkomne Aviserna

*) I Skand. S. H. XXI p. 110 följ. ses att J. Skytte och C. Gyllenhielm tillhörde den sparsamma minoriteten i Rådet.

hade förnummit, hvarpå Kap. Hartwig strax lät skicka efter vakten och skällde mig för en hundsfätt, gammal hand (Sp. var 56 år gammal) och barnhjärtare; Då vakten kom, sökte Spängs hustru och barn hindra dem att komma in att mörda honom, som ock var något beskänkt, men vakten stötte upp dörren och kommo 12 soldater med muskötter och brinnande knutor, stötte hustrun undan med muskötter och bardisauer, fattade Sp. i håret och ville draga honom öfver golvet ut, då Maj. Zimmermann (Adf. Ättfäder n. 811) med sin hustru kom till hjälp. H. lät sedan om morgonen gå om en Sergeant och en fältväbel fordra Sp. till drott, då han likväl sjelf hade högvakten. Zimmermanns vittnesmål är bilagadt, jemte H. Hartweges förklaring, detaf man finner, att H. hade flera skänningar i sitt Compagni och att der var- kade härdrag å buse sidor.

Gyllenstierna

— Georg, Frih. Amiral, Landsbd. ä. Ups. län, var gift med den lärda Wendels Skyttes lärda syster Anna Skytte, hvars namnteckning finnes å ett bref af 1662.

Gyllenstälpe

— Michael Wexionius, Prof. sedan Regii Abo- ensis Dicasterii Assessor; skref 1651 ett vackert la- tinskt bref till Bernh. v. Gertten, rörande patronat- skap i Finland, der man ser, huru, om K. Carl Gu- staf sade Gref Per, M. Wex. var Adlen en ypperlig kämpe. De jure patronatus cum Episcopo (Rothvio

din multumone diuini, quod nulli in Episcopio
 præter Honorios de Amiane *) competere, ut solet,
 asseueravit. Ego v. citavi p. 33 Privilegior. Nob.
 ubi expressa litera et privilegio regio, cuius ex illu-
 stri ordine in ecclesiis, ubi habitant, asseritur. Exci-
 pit ille de pastore tantum ibi forsan Regem locutura.
 Respondi ego, in clausula generaliter consula-
 di, Nullam Sacerdotum contra voluntatem obser-
 vandam. Ibi igitur lex non distinguit, neque
 nos distinguere debemus. Non inconsultam potest
 de iudicariis, privilegia ipsa a se monstratur.
 Nam hic quæ regerent non habuit, ipse tantum
 sollicitudinem suam adhibuit, hincultum multarum
 aliarum, ob ineptitudinem, et modico pastore, de-
 siderati, administrari, pretendit. Reges regum non
 minus periculum, imo majores ab eis debent sustin-
 tus metuendos, si invitis & plane avversariis, docent
 adjungatur - - D. 26 Nov. 1664 skref M. W. G.
 till R. R. Forbus med bön om påminnelser hos R.
 Cenzl. och de andre Hög Herrarne, att han måtte
 få sin 1662 årsliga löns, att jag icke måtte vara
 the förste, som blifver chent endaste, som Kongf. lyff-
 ten fela och faillera skulle. Hvar nu så illa voro
 att the små och ringa hemman som migh Allernådigst
 bevilliades, ingaledes skulle stå till att erhålla, kunde
 andra medel vinnas. I Kyro S. i Tavest land äro

*) Att Teniens beviljades af Hög Herrnas, ses af hans
 bref till Fältmarsk G. Horns enke, införd af Pettersson i
 Schuberts Ny Kyrkoförfatta. Suppl. p. 74-76.

... S. bönder. Öronen. Slagkällne. . . . Väre och Stoor
ytkan och blagad vörd; att jag hafver tiens Götman
troligen, så till min äga älder, och icke skulle kunn
in denna minn bare efter mig ett par hemman i hvar
dera. shad nozreg ob

— *Nilu Gyldenstålpa*, K. Rådets och Akad.
hans utskrifning är af 1674 d. 21 Nov. med tillägg monod
-

H.
H.

Hornittön
Hugo till Deserj Friherre, Öfverste som
1662 gick ut Sverige och dog som Kongl. Råd i Ir-
land. (Frib. ätt. n. 50) har här lemnat efter sig en
mängd bref till R. R. Forbus. 1649 d. 30 Aug. skrif-
ver han som var tjenstgörande i Greifswald, till
nämnde v. Gouv. i Pommern och Mesnie, boende
i Leipzig, huru Superint. Sam. Enander bragt ho-
nom 320 Rdr i ducater i hand. Gref Magni skepp
är strandadt vid Bornholm men Stångjernet menas
kunna salveras. Skeppet står helt på grundet på en
hög klippa.

Hare
Erik till Möttelä, Stådhällare i Österbotten
om hvilken Messenius vittnar att —

Stådhällaren Erik Hare
red mig värre än en mara.
Möttelä d. 31 Martii 1624. begärt 64 delar
sörande å en sin fordran af Fru Anna af Waxhö

(i Finland, Hordelaka stamgårdet), stående. Hennes Frudömer veta, att han behöfde dem. Med det allra största, såsom strax erutade sig till Sverige.

Denna i vår litterät. historia, gottas Mechtouri klagomål, med ett minne straffade person hade: det missödet efter sin död, att hans söner, som gifvit honom, hvilken tillika var Ståthållare å Tavastehus, en adlig begrafning, blefvo derföre i Hofrätten anklagade, hvarest de dömdes brottslige och ålades att i tysthet nedtaga Fadrens öfver grafven uppsatta vapen. Af sonen Anders Eriksson, (hvilken med sin broder Rasmus stupade vid Leipsig 1642) finnes här också handskrifter (reverser o. d.) Han var Befallningsman öfver Hellela och Hattula häradet.

Helmfeldt

— Simon Grundel, Fältmarskalk, skref en ypperlig handstil. Bland hans h. v. bref träffas och ett hans egenh. pass, utfärdadt 1661 för Öfverste Gustaf Horns Fru, af K. M. ts och Sveriges rikets förordn. Gen Gouv. öfver Ingerm. och Kexholms Län.

»Margareta Hedvig Helmselts enka» (så skrifver hon sig under ensk. och öffentl. bref) skref d. 8 Jan. 1684 till Cons. Acad. i Ups. huru hennes Sal. k. Herre och man, ford. Kongl. M. Råd och Fältmarsk. Hr Simon Grundel Helmselt under 1675 upprättat ett testamente, som hon härmed öfverlände, »hvilket skett utan någon åstundad pris hos menniskom endast till Guds helige namns ära samt det gemena bästa

befärande, så vider min Sal. Herres och min för-
 mögenhet det tillåtit, jemväl af ett enfaldigt hjerta,
 till en ödmjuk tacksägelse för Guds mot oss både
 beviste mångfaldige välgärningar.» Efter hennes död
 måste Curatorerne i det Helmfeldska sterbhuset Mag-
 nus Kyl och Petter Komstadius, genom lagsökning
 hos Gen. Gouv. i Liffand söka indrifva utestående
 fordringar; försedde med Kongl. Majt. recommenda-
 tion hos Exsecutores; dat. d. 27 Oct. 1698.

*Himmelstierna **)

— *Peder Winstrup*, Biskop i Lund; skref till
 R. R. Erik Forbus 2ne bref under dennes resideran-
 de såsom Högste Militär Befälhafvande i de eröfrade
 continentälprovinserna 1659; hvilka vi in extenso
 anföra:

HöjEhels oc Welbåaren Herre Her Arvidus For-
 bus, höjsterde Fautour oc synderlig tilforladendis
 gode vän

Nest hiertens ynske, at den gode Gud vilde vel-
 signe, lunge spare och bevara Eders Excellence,
 sampt min tacksigelse för synderlig Gunst, som E-
 ders Exc. mig allerede bevist haffuer, huilcken jag

*) Winstrup adlades under detta namn af K. Carl X Gustaf
 1658, och som detta ej litet torde bidragit att ingifva
 honom de tänkesätt; brefvet uppenbarar, har Utg. ej ve-
 lat glömma det adliga namnet, utan under detsamma an-
 föra de märkliga breffen.

tienstwilligen vil forskylde; lader jeg Eders Excell. til gienstaar paa forrige skriffuelse vide, at jeg icke hafde berettat for Eders Excellence, at nogen bonde udi den Landsbye hos Raanaa (sic!) her i landet, ved Helsingborg, skulde hafue en Syster udi Romstekro i Sieland; men jeg sagde at en bonde udi bemelte Bye paa denne side hafde en Syster eller anden slect udi en Landsbya paa hin side icke langt fra bemelte kro; hvor for jeg forser mig dertil, at Eders Excell. mig icke fortencker, ligesom jeg nogen vrang beretning skulde hafue gjort.

Eftersom Kong. Maj. Naadigste placater bleffuen lest for almuen af predickatolene offuer alt Stifftet om Troskab oc om gæver; da haffuer jeg derhos anordnet oc befalet alle mine preste, at de flitteligen oc ideligen skulle formane deres tilhørere til et fredeligt oc roligt leffuet, saavel som haffue opsiun paa deres forrethaffuende, oc effter forrettet Gudstienste om Søndagene holde convent med Lønsmændene, Kirckevergene, medhielpene, oc de Eldate udi Sognerne, derom at erfare; item at Presterne skulle udi en viss bog, dertil destineret, antegne ved dag oc datum, huer gang bemelte forsamling skeer, oc huad der forrettes; huilcken bog de skulle fremvise, naar paaeskes, at deraff kand erfares, om Kong. Maj. Naadigste befaling effterkommes. Jeg haffuer alvaarligen advaret presterne om stor unaade oc straff, dersom de icke effter deeres Eed findes Kong. Maj. vores allernaadigste Herre oc Konung Tro; Oc derimod haffuer jeg paa Kong.

Maj. Naadigst behag fortröstat dennom, at dersom nogen aff dem befindes udi gierningen Tro oc op-
 ictig, oc all Rebellion at forhindre oc aabenbare,
 da skal den effter sine meriter bliffue beneficeret,
 Serdelis med Geistlig godts udi Capitulo eller udi
 andre maader. Thi Politici haffue den maxime,
 at in republica gubernanda kand tit och offte mere
 formaaes med gode löffter end med truseler. Jeg
 befrijet, at, omendskiönt nogle gevehr her i landet
 bleffue leffuerede til Hans Maj. betiente, at de fle-
 ste dogaligeuel bliffue tilbage, forvarede i Skovene
 udi Huule træer, oc paa andre forborgene steder,
 huorum jeg haffuer hört noget tale. Derimod siues
 raadeligt, at, der paaliuses til alle Herretstinge, at
 hvo der vil oc kand aabenbare gevehr sampt krod
 oc lod, som kand vare skiult oc forborgen enten udi
 Huule træer i Skovene eller paa andre steder, hannem
 vil Kong. Maj. lade forære 50 eler 100 Ducater, en-
 ten meer eller minder, efftersom hans angiffuende er
 aff importance.

Eders Excellence er uden tuiff vel vitterligt, at
 en temmelig stor partie Snaphaner haffue nu igien
 samlet sig udi Giöngheherret, oppe mod Sverriges
 grentzer. nemlig udi Glimager oc Örcke Sogner item
 udi Egnebjerg sogn. Deres anförere oc de fornem-
 ste iblant dem siges at vare Sueniske, hvilche aff
 Særrige for deres missgierningers skyld ere land-
 lyctige och fredlöse. Der menes at dersom disse
 Sueniske kunde bliffue Separeret fra Giöngerne, da

skulle disse vel forholde sig stille oc rolige. Det situes att kunde skee, dersom Hans Maj. vilde lade tilbiude de Svenske misssdaadere, saa mange som nu lader sig finde ibland Snaphaner i Giöngheerret, pardon, saa freunt de sig inden en viss tid oc til en forskreffuen termin sig godvilligen indstille; huilcke, naar de biffue indstillet sig, skulle aabenbare Giöngernes tilhold och anslag. Oc efftersom baade Giöngerne oc Blegingsfarene, som boe nær Suerriges grentzer, ere nær beslectede, besuögrede med Svenske boendis på den anden side ved grentzerne; huilcke ndi alle feider plege at holde med huerandre grentzefred, som de kalde det; efftersom de oc ideligen komme til huerandre oc besöge huerandre; saa det er umugligt andet, end at de Svenske paa hin siden grentzerne je maa haffue videnskab om Giöngernes oc Blegingsfarenes practikker oc anslage. Derfor kunde det vare gaffnligt, at Kong. Maj. led ved Sine hoffdinge oc befallnigsmend antegne alle de Svenske, som nær grentzerne mod Giöngheerret oc Bleging boesildendis ere, oc derhos lade antegne alle deres Slechtinger, frender, börn, foreldre oc Svogere, som de haffue paa denne side grentzerne ndi Giöngheerret oc Bleging. Siden naar saadan designation är skeet, kunde Hans Maj. strengeligen lade paabiude, at dersom Svenskene paa hin siden grentzerne icke forhindre eller i tide aabenbare revolte oc neuteneri, som Giöngerne oc Blegingsfarene paa denna siden grentzerne kunde forhaffue, da skulle bemelte Svenske Indvonere, som medvidere, straffes

paa liff, ære, godts oc formue, enddog de icke haffue været hos eller med Snaphanerne paa denne side. Thi formedelst saadan paabud skulle de Svenske Indvönere paa sin side flittelligen forhindre oc affverge Snaphaner paa denne side; oc Giöngerne eller Blegingsfarerne Selffue skulle endholde sig fra Rebellion, for deres venners skyld udi Sverrig, at de icke skulle före dennom i uleillighet oc ulycke. Det var at önske, at vores folck kunde fange Her Jochom Gierstorffs Stalmester, som tilforn haffuer været Kongens i Danmarck hans Enspender; hvilcken nu anförrer en partie Snaphaner oc med dennem i disse dage nyligen haffuer ladet sig see icke langt fra Eders Exo. gaard Heckeberg, oc uden tuiff med sine consorter haffuer gjort det mord paa nogle aff vores folck, som siges att være skeet ved Knudsstrup for faa dage siden, efftersom han vagerer hid oc did udi skoverne. Det skulde forskrecke alle Snaphaner her i landet, der som bemelte Stalmester, som kaldes Statz, kunde blifve ertappet; effter di hand er ligesom deres General ja affgud, som de forlade sig paa. Al vores folck kunde uden fare sette effter dennem, da siunes raadeligt at der udsendes imod dennem kurissirer.

Det er höjligen fornöden, at alle söepasser wed söekantene haffues vel udi act, saasom Barsebeck, Lumme, Lümbaffuen, Skanöer eller Falsterbo, Trelleborg, Ysted, Aahuusz, Bodekuld &c., at fiendens folck icke paa de steder skulle indsmige sig i Landet oc opweckle almuen til oprör, förendes gewehr med sig

til dennem; efftersom de vide at almuen her i landet ere udi gemüetterne til revolte moer end nocksom færdige. Oc efftersom ick er att formode, at indfödde Skaanske, enten udi Krigs eller feides tid skulle bliffue ret tro oc oprigtige; da siunes fornöden, at indfödde Svenske hereffter boe oc besidde bemelte steder ved söekantene; huorimod de skaanske som nu boe derpaa, kunde giffues gaarde igen udi Sverrig at besidde, som de Svenske hid ned flötendis indvoner forlade, der som Kongl. Maj. bemelte Skaanske Indvonerne den Naade beuist vilde. Saaledis kunde landet runden omkring ved Söekantene vere dess bedre forsichret, oc da kunde Kong. Maj. oc Sverriges Crone holde her i Landet, ferre Krigsfolck med mindre bekaastning. Det siunes oc for nöden, at Borgemesterne i Kiöbstederne med tiden bliffue indfödde Svenske. De Danske oc Skaanske fogder, som nu kaldes befolingsmænd, kand mänd eij heller synderligen troe, effter som der störste part aff dennem ere den Danske Adels Creaturer: De vel til en tid kunde simulere for deres opholds skyld; men i fremtiden, naar de kunde see occasion, skulle de vel udbryde &c. Derfor vaar det best, at befalingsmændene ocsaa bleffue indfödde Svenske.

Mand haffuer nu her i landet god forhaabning, at der skulle bleffue fred, ja en reputerlig fred for os, effter di den Engelske Flode er ankommen. Dog haffue de udi kiöbenhaffn stor indbildning, at de Engelske skulle hiemmeligen colludere med Hollenderne til at afftinge os saadan fred, som de selfue ville

fereskriuffue; de meene at de Engelske skibe ere komne icke os mere end dem til faveur; hvilket ieg icke kand troe. Der som det kommer till tractater, tviffle ieg icke, at je de Hollender sig dertil skulle insinuere; hvorfor ieg fremsender til Eders Excellence den Alliance som er giort imellan Kongen udi Danmark oc Hollenderne, tryckt til Middelburg an 1650; hvilken maaskee Kongl. Maj. min Allernåd:ste Herre oc Sverreges Riges Raad nu icke haffue ved haanden. Thi mig siunes at den kunde bruges imod Hollenderne oc de Danske, Sverriges Crone til nogen fordeel; effterdi deraff kand eractes falskt at vere det som de Danske oc Hollendere præterdere, nemlig at den fred, som bleff sluttet imellem begge Cronerne udi Roeskild, vaar uretmæssig, oc derfor eij kunde holdes paa den Danske side, men burde at brydes, saasom den der er aftvungen; fordi Hollenderne icke vaare offuerværendis paa tractaterne, oc eijheller udi bemelte tractater ere indsluttæde, men fast meere udlucte; hvilket de formene att stride imod den XII artic. udi bemelte Alliance. Derimod bevises aff samme artikkel, at Danmark icke vaar dertil obligeret, effterdi derudi klarligen formeldes, at naar krig er begynt, oc den tillsagde succurs præsteret er, da skal det icke staa den allieerte part fri for at handle med sin fiende oc fred med hannem att slutte eller krigen at ende, uden det skeer med den allieerte oc assisterende partes communication, oc at samme assisterende bliffuer udi fredstractaterne expresse oc aabenbarligen iudsluttæde oc

begrebne. Thi effterdi Hollenderne icke haffde presteret Danmarck nogen succurs, oc saadan succurs, som udi alliansens concept beskriffues, der denne siste krig med Sverrig begyntes; da følger det effter, at Danmark eij heller vaar forpligt, at communicere med dennem om bemelte fred, som bleff sluttet imellem begge croner udi Roeskild, eijheller udi samme tractater att indslutte dennem. Ydermeere kand bevisas aff den XIV artickel, at den assistense, som Hollenderne siden gjorde Danmarck, er skeet icke alleeniste imod den alliance, som til Elbingen er sluttet imellan Sverrig oc Holland, men endoc sa tuert imod den alliance som er giort imellem Danmark oc Holland. Thi udi bemelte artic. udtryckeligen formeldes, att samme alliance icke er meent dennem til præjuditz oc skade som haffe fri: commerci oc navigatie udi Suen igiennem Orusund, sedeljs Sverrig: oc Hollenderne vaar icke udvittetligt, at de Danske haffde optaget Svanke Skibe, som burde fri at passere igiennem effter tractaterne, som for nogle Aar imellem begge Cronorne sluttete era. Udi bemelte Danske oc Hollenske alliance, naar den med sijn igiennemleses oc betractes fiendes andda meere, som Hollenderne oc de Danske in præsentu controversia cum Suecis er meere imod end med. Gud gifvæ Kong. Maj. min Allernad:ste Herre. oc Sverriges Riges Raad lycke oc velsignelse til at ramme oc slutte en god reputarlig, sikker oc oprictig fred, sitt Allerhelligste navn til ære oc Sveriges Cronne med sine underliggende provinceir til rolighed oc velstand, for Jesu Christi skuld.

Hues jeg her haffuer skreffuet, beder jeg E. E. inte vilde communicere andre uden allenist Kongl. Maj. oc sine hösjerede Collegis. Sverigis Rigens Raad. J gode Herrer tilsammen vilde vel vare Eder, at J icke for meget oplader eders mening for en grand, som maa ske endnu er hos Eder H. S. *) Jeg forser mig og dertil at huessa heraff mig skreffuet er, bliffuer udi beste mening optaget, effterdj jeg haffuer det allesammen skreffuet aff et tro oprictigt hierte mot K. Maj. m. A. H. efter min Ed oc Samvittighed. Dersom bemelte mine betenckninger lidit eller intet actes, saa skal dog min Samvittighed vore fornöjet dermed, at jeg dennem vel oc opricteligen ment haffuer. Sæpe etiam est olitor valde opportune locutus. Den beste assistence som jeg vil gøre Kongl. Maj. m. A. H. oc Sverriges Crone, udi denne farlige tid, skal bestaae udi mine andectige böner, som jeg dagligen for dennem vil udöse til Gud i den Herres Jesu Naffn.

Att Mester Vitus Bering, Kongens i Danmark Hans Historicus, tilholdes at bliffue tilsteden, det ac-ter jeg udi denne tid raadeligt at være. Dog vil jeg haffue hannem E. E. commenderet, at der maatte mildeligen oc hederligen med hannem handles, effter di hand endnu icke er befunden at haffue giort noget, som kunde være K. Maj. oc Cronen til skade, oc hand er ex ordine literatorum, hvilke Kong. Maj. pleger at elske oc ære, sig til höjeste berömmelse iblant alle Literatos in Europa. Jeg vil oc haffue E. E. erindret sit gode Löffte om Her Frederich udi

*) Hannibal Sehested.

Hesslunde at hand uden videre ophold maatte bliffue
förhört, oc der som hand uskyldig befändes, da at
maatte dimitteres til sine menigheder, dem udi deres
Saligheds sag at betiene. Her med vil jeg haffue E.
E. med all kiertthaffuende under den Allerhöjstes
trygge beskiærmelse troiligen befalet.

Af Lund d. 26 Apr. An. 1659.

Eders Excell.
ydnyg oc villig Tienere
Peder Winstrup D. *)

Højædel och Welbaarne Herre Hr Arvid Forbus,
Højstærede Fauteur och gode Ven.

Eftersom Sognepresten i Seude **) M. Anders,
som och er Proust udi Fers Herred hafver lidt stor
Skade och Ildebrand och för den skyld hafver sup-
pliceret till Hans Kongl. Mt om pengehjelp af Kirke-
ner här i Stiftet til sin Gaard at opbygge, jeg self
ochsaa hafver skrefvet paa samme Supplication och
underdanigst intercederet for hannem, fordi hand
mig er Naadigst Commenderet af Hendes Förstelig
Naade Maria Euphrosina, der hun vaar her udi By-
en, eftersom hand er hendes Naades Prest, hendes
Naade och hafver skrefvet hannem til, at hand ved
Eders Excell:s hielp skulde hos Kongl. Mt blifve be-
fordret til nogen undsetning, hvilket Eders Excellen-

*) Härmed sändes en: *Ordinari Sönd- oc Bede-dags Bön*, der
rika phraser svepas kring de kungliga namnen (deribland:
Höijbarne förige Dronning Kristinam) och S. R. Höijvi-
se Råd.

**) Söfde. Om eldsvådan och suppliken se Dela G. Arch. VIII.
p. 94.

ce self kand erfare af Hendes Naades Bref; som Præstens søn hafver med sig at fremvise: Da tjenstvilligen begiæres, at Eders Excellence vilde forde Præstes Supplication och min Intercession ved sin gode Cooperation hos Kongl. Mt forfremme, Så den fattig Mand kunde snart faa noget got svar; thi periculum er in mora. Sommeren gaar bort, och hand gierne inden vinteren kom paa, Vilde hafve bygget noget igien til sig och sine Börn. Herudi beneficerer Eders Excellence den armé Mand, hvilket Gud igien skal belønne. Jeg ydmygeligen och tjenstvilligen tackar Eders Excellence for god och naadig Resolution, som Eders Excellence paa mine vegne hafver erlanget af Kongl. Mt, anlangendes mine til de caducerade Adel udlaante penge, som Jeg hafver fornummet af hederlig och vellerd Wansonii skrifvelse. Jeg stedse vil findes Eders Excell:s Devot och villig tienere, förmodendes, at Eders Excellence mig stedse gunstig forblifver. Hermed vil Jeg udi den Allerrhöjeste Guds trygge Beskermelse troligen hafue befalet Eder Excellence med sin Elskelig velbaarne Gemahl och Frue, som jeg tjenstvilligen lader helse. Lund d. 1. Junii A:o 1659.

Eders Excell.

ydmyg oc villig tienere

Peder Winstrup D.

Horn

— *Arvid Bernhard*, Grefve, Canzlipræsident, född 1664, Fadr. Gustaf Henriksson, R.R. Forbi Styf-

son, beklagade Stockh. d. 4. Sept. 1682 sin nöd för sin moder i Lesniemi, på en liten lapp groft papper. »D. 9 Aug. gaf jag mig först under Guardie, och är ännu en musqueter, men lärer med Guds hjelp snart bli piquener. Här är träffligen svårt att komma fort. Bäst ge sig till Holland»; Ännu 1684 under det han aspirerade bli Fendrik vid Kongl. Lifgardet i Stockh. skildrade han i bref till sin »Högvälborna, Allernådigsta» Frumor (A. H. v. Gertten) sitt högat slätta tillstånd; »men jag kan intet tillfyllest beklaga att det nu är slättare än jag någonsin trott, emedan Hr Kapt. Landsberg intet har kunnat secundera mig de penningar, som min nådigste Fru Mor mig tillsagt der, men likvisst gifvit mig 15 ducater, som jag lem- nat den värdinnan, der jag i förlidne vinter och vår till kost gick, och som qvitterat mig derföre jag ej kunnat betala. Min fortificationsmästare är jag 150 daler skyldig, förutan det jag hos min nya värdinna förtärt har.» Ber ändtl. i bref och p. s. få sin bok- kista, emedan han continuerar sina studirr i fortifi- cation och Instrumenterne äro här dyra. Han hade vidtalat en gammal Philo-Mathematicus Herman Heyer, att hjelpa sig till rätta. »Som fred vore, så vore tid att påminna sig sina studier, på det tiden intet måtte löpa fåfängt af.» Så tänka ej alla fänrikar vid Gardet. Men också bli de ej alla Canzlipresiden- ter. Vid 18 års ålder skref han till sin Morbror B. J. v. Gertten, huru svårt det var för honom i Stock- holm (d. 1 Aug. 1682), helst allt kostade penningar och intet vore att förtjena. »Jag lär nu endera da-

gen ge mig untkar Guardis, och så länge jag är gemen, så har jag ingen lön.» Her derföre kom det mjöl, Morbrodren lofvat honom, resonerar som en gammal man om Banken och interesse. Från Paris skref han d. 23 Febr. 1688 till sin Mor, huru han continuerligen öfvade sig i allehanda exercitier, med hvilka han kunde sedan göra sitt fädernesland nytta. Faster Soph. Jul. Forbus, som requiperade honom och bröderna betäckas 1689. Från Maastrich d. 29 Dec. 1690 bad han Modren blott komma hog sin sön i sina händer till Gud. Från Lägret vid Gembfour d. 8 Julii 1691 skref han till sin Faster S. J. Dela G. huru han emottagit eto compaigné under Öfv. Putbus regite, som K. i England honom offererat. H. Durchl. Fursten af Waldsch hade det till styrkt, sedan han ej i Svidteras tjenst kunde skaffa honom bättre employ. Innehöll en supplik om Kongens i Sveriges permissjon eller ock afsked. Från Paris skref han vid denna tid, huru han vore utdeles olycklig, om Modren ej kunde skaffa honom pengär. Han emploterade ej ett halvt år till hvet divers tissement, utan att lära sig det som, jemte hans goda compottement, skulle ge modren nöje och hugnad af honom och göra honom till hennes Attendons staf. Syskonen inätte framför allt ej få veta att hon lofvat mest hjälpa honom. Från *Maastrich* d. 21 Julii 1700, underrättar han sin mor, att K. M. gjort honom till Gen. Maj. och gifvit honom att commendera Drabanterne, likaledes till Barott. *Såsom jag allsinte triflar på att icke min K. Fru mors troghet*

förböner äro en stor del orsaken till min välfärd, alltså tror jag min hjertans fru mor behagar ännu alltid innesluta mig i dem.» I sina bref ber han ofta helsa Biskop Gezelius och hela dess angenäma hus. (Modren bodde på Lesniami vid Åbo.) D. 28 Dec. 1704 måste han låta en annan skriva, huru han låg sjuk i fångenskap, men att K. Augustus nu tillåtit hans utväxling. Hade blifvit fången i Warschau. Kunde dock sända sin moder pengar. Wismar. 1706 d. 29 Jun. skref han att hans klena helsa styrkte honom återgå till Sverige. Från Lübeck d. 16 Febr. 1706 anförde han huru han der låg under Doctor Hanckenij vård, och hade blifvit bättre till helsen, men huru K. Mt utnämnt honom till Kongl. Råd och CanalRåd med ordre att gå till Stockholm. »Jag har orsak att tacka Gud som har tagit mig ur stoftet och satt mig bland förstar och bevist mig en så stor och oförtänt nåd. Den högste Gud förläne mig nu gifver att förrätta sådana viktiga Embeten, som mig här,» sökande åter skälet i modrens förböner. Skref sig ännu sin mors »underdånigste tjena-re,» men i nästa bref af Sthm d. 11 Oct. 1707: ödmjukaste.» Vi erinra åter, att denne man, fast andra huro kronan, i 18 år styrt Sverige, att han tog det blödande, ja döende, och lemnade det nog uppfriakadt och stärkt för att åter kunna få strids lust.

— *Bengt Johan*, Arv. Bernhards bror, hvilken föll som Kapten vid Narva 1700, skref 1684—16 år gammal, redan militär — huru ingen var så barn-

hertig så att de gäfvö honom en halsduk, kläderna hade blifvit så lappiga, att han skändes visa sig, viss att man blir hädd som man är klädd. Svårt att han i sin nakenhet ej ens kunde gå i Kyrkan. Fursten (af Waldelch) ville väl ge honom en Cornettsplats, men Kungen tillsatte personer, som Fursten ej ens kände. Folk där som gingo post. 1686 fr. Sihn skref, huru intet annat hördes än klägan, godsen voro reducerade från föräldrarne, Löner utföllt ej för barnen, som voro i tjenst. Efter en tid befunno sig alla bröderne Horn i Brüssel. Gösta hade nu skaffat Christer en fændriks plats. Christer, som blif sedan fången i Ryssland under Carl XII:s tid, hade också svåra dagar, och utgöt sin nöd och kärlek i sin mors sköte. Arvid hade förmått Gösta (sköts som Öfverste vid Belgrad 1697 *) att lösa till sig Länneförläggningen, sedan han ändtl. kunnat försöka Sonens med sin hustru. Carl Magnus, hade redan 1689, anl. bref fr. Ystad, fått kompani med 600 Rdr lön om året. Christer hade då som fændrick 200 Rdr i lön. 1691 fr. Wismar skref han huru man sökt störta honom hos Fältmek. Bielke, men undersökningen hade blifvit avantagien för honom. Bror Carl var af Grinn Königsmarck ombedd dröja tills Gr. Carl Königsmarck begrafvits; hon ville derpå hjälpa honom in i Venediansk tjenst. Enstämmigt fastga de att Magnus J. DelaGardie uppbar namnets krigiska ära hos ut-

*) D. 28 Aug. enligt Enkans bref till sin svärmor. (Fryxell-ska Tabellen uppger 1691).

händlingarne: 1692 d. 6 Maji ständ C. M. från Hamburg till Fæster S. J. Forbus en hallsdük med manchetter å 20 Rdr:specu jemte prof på tyget, som kunde requireras hos en köpmän M. i Hamburg. Nu bröt man upp mot fienden. Å tårge han Grun Dela Gardie antecknat: detta är ett sista brefvet som min kiere Brorson Carl Magnns Horn har skrivit nej till. Den fattiga enkan på Lesniami hade således försökt att uppdraga såg de 4 stupa för svärd, men den käraste stanna vid Statsskeppets roder. Man finner af dessa unga Hornars bref, huru detta dukt endast genom Fæstrens, Grafvinnas Dela Gardies, frikostighet blef möjligt. En Major Kaubert gift med en syster till A. H. v. Gersten, löste ock ofta på pungen, då de unga Krigarnes nöd var för stor.

En Christen R. B. Gouv. för K: Carl XI, Fältmästark:skick, som Gouv. i Riga till E. v. d. Lind; Gouv. i Åbo 1655—64. (R. Ruts och Fältmarsks bror) tackandes: »för allsinge nouvelle, ehuru du postdagligen har några sådane både ur Svea och Götha land, om du mans samars iddes, min Atlas minor, understunden att avisera. Cape tibi hoc till en liten frukost. Confectum kunde nog få den plats v. d. L. önskad, ehuru han borde redan varit åter, och dernäst ej bort taga Agneta Thomas dotter, nemedan jag så många gånger afrådde honom att han henne inte skulle taga, ty jag spådde honom förnt att han der puselage skulle bekomma efter hon tjent hos dey, för det kunde en galen nogamt tänka, huru

den manen skulle blifva aktad som man sätter en hatt till yakta, men jag ser, han vill inte bättre ha, alltså må han så hat, kanske det skulle falla honom för svårt annars att - - - (kan ej anföras. Denne valdes till den unge Kungens Gouverneur, snart sagdt den ende i denna tid, som skrifvit det som ej tåler afskrifning!)

— *Hoert*, Fältmarskalk, skref 1611 . . . Kong. M:ts till Sverige Mijn Allernadig:st Konung och Herre underdånigh tienare och förordhnat Överste Jagh *Evert Horn* till kanckass, gör Witterligt at i försäres ingh drogh medh ded frömmende krighsfolket till Rijdslandh, blef utaf then Edle och Wällbördige Fruen Fru *Elen* på *Brötorp* tagen tres starkke vahrachtige hästar, livileke medhan Capteim *Kreton* dem hade kunde jag ej taga dem ifrån honom, uthan han tillsade at ded honom udi hans besoldningh skole afkortess, men effter ded kom til ingen aflöning uthan förb:te Ritmestarn miste lifvet udi ded senaste slagedh i Rijdslandh, hvarföre ähr ded tilbörlich att Wälbemälte Fru *Elin* ingen skada theraf bör hafva uthan at die hästar, som äre komne till H. K. M. dienst, henne måge blifva betalte. Beder förthensakul vänligen at Stadhållaren samt kamaren henne hennes hästar vele betale, hvilket udi sigh retvijs ähr. Detta till ytermersa vissz egen hand skrefven och försiglat. Datum den 26 Martii 1611.

Evert Horn
mpp.

(L. S.)

— *Gustaf, Everts son Fältmarskalk*, var till Bar. Forbus afärit en mångt. Embetsbref. 1688. 4 Oct. bad han att R. H. vid nu pågående mörskning ville i rullorne äfven annotera de 60 drängar Poissin Rademacher infört till Eskättuna att lära Embeten.

Brefven af Hornar från 17:de seklet utgöra flera 100:de.

Härleman

— *J. Hof-Intendent*, skref 1689 till Gref Fab. Wrede från Paris, huru han fann att Arkitekturen sedan H:s sista vistelse i Paris, mycket fullkomnat sig, huru man i Akad. mottagit biträden till civiltitet, huru han från Holland afstundt hvar R. M. ha gärt m. m. Sonen Carl Härlemans bref ä byggnadskonsten hära till nästa era.

Jacobsköld

— *Johan*, son af v. Präsid. Jöns Nilsson och som slöt sin ätt i Tyskland, skref 1649 från Elster om inlogerade ryttare. 1678 d. 28 Jun. utfärdade G. F. Lybecker fr. Kongl. fältlagret vid Köpinge en attest, att året efter Leipziger slaget, då sår. Fältm. Torstensson gick åt Jütland, en svensk Adelsman vid namn Johan Jacobsköld tog tjänst som gemen ryttare under Öfverste C. G. Wrangel, som sedan blef Fältherre, och der Lybecker då var Cornett. J. var något till åren, men bortgick efter någon tid utan afsked. L. såg honom sedan i Hamburg, der

hans öfver och där en vinst af, men slog ej derpå.
Dr. H. blifvare. H. hopp han det värsta han kunde
i ett hett. Dr. han ända, var bland krigsfolket, ager
de de med honom, som om de haft enuggla i
blant sig, tot do nær på hällen

Kempensköld

— Samuel, Kongl. Secr. Eloqu. Lector, "en af
de lärdate män i Sverige på sin tid," enl. G. Geze-
lius, skref d. 27 Maj 1657 fr. Carlstad till Riddar-
husets curatörer och föreståndare, rörande material-
er till en Adlig Matrikel. Före 1622 fanns intet
Riddarhus; upplysning om dem som då adlades kan
endast sökas i K. Capzli. Efter 1622 ha matriklar
förts, som nu äro inlagde i en kista på Riddarhuset.
Kam. Lars Arfvedsson hade nyckeln. Sedan K. 1649
tillträdde Sekreteriatet, hade han fört ordentlig ma-
trikel på alla Adelmän, som af Svante Sparre, Chri-
stian Bonde, och Erik Fleming introducerats. Johan
Larsson har antecknat i matriklen nation och ättens
utgång.

Klingenstjärnan

— C. For. till Ryssland, son af Biskop Kin-
gros och Mathematikerna. Farhat skref d. 6 Mars 1698
fr. Moskau till Eab. Woods, med klagan öfver att
Zaren upphävt tractaten och från Sverige tractaments
ej utkommit. H. af Danmark ger sin Eareys 10 Rdr
om dagen förutan ordin. expenser, hvilka honom bestås

och Equipage pengar. Den Ryske Kavajön har af Zariska tractamenterna 50 Rdt om veckan. Hans Zariske Mjt var i England och ernar resa till Kjörsarn, men Sverige nämns ej. Man diskuteras rätt fritt här om Zarens utländska resa och torde vid hans ankomst åtskilliga förändringar förelöpa. De 300 stycken Kl. fört med sig vore öfvermåttan välkomne och man behandlade honom extraordin. höfligt.

Kock von Crimstein

— *Hans Christopher*, General Maj. Hade till fångatagen under Carl X:s krig blifvit träl i Crim i 6 år, derunder han utstod gruffliga torturer; var Marskalk vid K. Carl. XI:s Karusell. Skref från Dörbyholm 1680—81 till G. A. J. DelaGardie om Mönstringar och Landtgillen.

Koskull

— *Jacob*, Ståthållare i Nyköping, då Hert. Carl innehade Södermanland, utsändes 1606 att ransaka om i Finland under sista Fejdernes uppkomne ödes hemman och att sådane för Kronohemman förklara. Gaf derunder ett frihetsbref på 5 år åt en Mats Söf-ridsson som upptog ett hemman, hvilket 20 år le- gat öde, så att han skulle vara frä från månads och skjutsfärdspengar, så ock daglige skjutsfärder. Om han eller arvingar det sålde eller förspantade, då skul- le arvingarne af dem, som innehade det före ödemä- let, ha rätt att det återtaga.

— *Anders Jacobsson*, ansökte 1660 om en

Landskfd.-beställning, som han ock fick i Dorpt, utläggande i ansökn. till R. R. Forbus, huru han af Ryskens härjande mitt sina gods, i kriget offrat 2 sine söner, sjelf bärande många sår derifrån; åstundande gerne veta om Confirmationer gifvas före den Kungl. begrafningen.

Kruus

— *Matts Larsson*, R. R. fick omkr. 1580 såsom »Konungens Troman Ryttmästare öfver Uplands Fama» ett bref från en häradshöfd. Olof Larsson, som börjar; Käre fromme Matts Larsson . . . Ther som Eders Fromhet . . . 1600 7 Mars skref till honom, såsom »Konung. Mattz till Sveriges trogen Man oc Rykzens råd den Edle och velbördige herre Madz Larsson till Harffuila, sinom gunstige Herre, »Johan Gammal, rör. ett hemman, som Jochim Berends förpantat till »Hans Härlighet.» 1602 kallas han, som »Herågens Man,» »Wälbördige Junker, »Eders Wälbördighet» i ett bref af Knut Bengtsson i Redersöre. Han hade skolat uppbära Lagmansstämman i Österbotten efter 4 öre, såsom H. F. N:s brefinnehöll; men bönderna hade ej råd det gifva, utan Bengt hade måst taga hvad han fick — Lax 2 tunnor, Gäddor 8 pund. 1603 inkom från Lempele Länsmans gård en d. 28 Febr. daterad skrift till »Edle Wälb. Mats Larsson,» där det heter: »Vi fattige Cronones troplicktige undersåter och manige som bygga och bo i Lempes och Wesilax socknar uti Öfversatagund låte Eder W. förnimma, att

efter det vi för stor rop som den ene ropar den andra
 i munnen, icke kunnat (svara E. W. på dat.)
 E. W. uppå Hans Förstelige Nådets vår Allredhögste
 Herres vägnar och för Säkens viktiga saker skuld
 vidlyftigt och med många segghussentor förgifvet och
 af oss begärt, neml. att vi ovägenligen och godvillig-
 gen ville undergå att utgöra en hjälp, som H. F. N.
 i summevis af hvar socken för sig nådeligen begärer,
 hvilket och af oss både Sveriges beskriene lag och
 vår Edspligt kräver, att undersåtarna i sådana fall
 Öfverheten bistånd göra måtte när råden så tillhå-
 ger. Därföre hafve vi underdånigen denna skrift
 E. W. till svar ställa låtit, att vi framledas tillräk-
 nke allenast för Krigsfolket utan ock allförsvag
 årsvext lire utarmade och utfattige blifne, att många
 ty värr hafve svultit ihjäl och andra dagligen seg-
 ter, så att vi fattige nödgas äta råttor, med i andra
 hundar och uti detta härvarandes är säcken blifvit af
 Krigsfolket blifne utgåstade, att vi icke halfhuf-
 ten förrige pålagor och värre vantiga och förlä-
 ge utlagor förmå att åtgöra, mycket mindre myn-
 lagor och hjälp. Hvarföre bedje vi ganska ädmjåk-
 ligen och samtliga E. W. att J. värdiges för Guds
 skull vår Eländighet och armod H. F. N. tillkänn-
 gifva emellertid, på det att vi fattige undseater
 blifvit förskontat. Detta vi samtliga vid allt
 det goda vi i himmelen hafve till att förvänta, äti
 sannig vara, begäre vi våra Kyrkohordars signetur
 härunder samt med det i Nämnden. Sön. Beck-
 ringeman på Wiborgs slot hade Hans Larsson ten
 SlotsBarberare M. Philippus.

Hans Enka, *Anna Björnsdotter* testamenterade 1618 till socknekyrkan i Wånå 100 daler, Michel Kyrkoh. ib. 20 T:er spanmål, Åbo; scholstuga 30 daler, Hospitalet. ibid. 30 Tunnor; till sonen Jesper arfvegodsat Harfuela gård, hans »gemål» Brita Pontusdtr (DelaGardie) en silfskål, Johan Jespersson, en stor galked som sal. mannen plögade bruka; dottern Brita wla stora köpegods, en förgyllt sölfkanna, (Sonnax Axel hade redan sitt arf upptagit) Thom. Bourget dotter Elina ett smycke, tjenarne Kocken Mads ett silfstop, Simon dito, Pålvel en häst, Christen d:o, Ingri ett förgyllt bälte, Anna d:o, Margrett ett silfbälte, Theobals d:o — Bönderna tillgift på alla rester.

»*Jesper Madzsonn Krans Riddare,*» Riksskattmästare och Fältmarskalk, Gubernator öfver Lifland, bekant för sin tapperhet i Halland 1611 och 1612, inköpte många gårdar och länste pengar af Anders Eriksson Hare, hvilken under sina räkningar skrifver: »Missräkning är ingen betalning.» J. K. fick af Carl IX, då han var i Pernau d. 31 Aug. 1605 ett nybyggt stenhus som sträckte sig intill Joh. Skyttes hus, kallad i gåfvobrevet: »edle välbördige och manhaftige Jesper Madzson.» Af hans enka och sedan R. Dr. Gabr. Oxenstiernas maka och enka *Brita Pontusdtr DelaGardie* finnas flera bref till Marg. Boje fr. 1630 och 40 talet. Marg. Boje recommenderade sin man Forbus och Fru Beata svarade: »M. K. Systrar begärer, att jag ville komme eder käre man ihåg hos min k. Herre (R. Drot-

zet,) så må han visst förlåta sig derpå, att han hos min k. Herre inte skall vara förgäten; när någon god lägenhet kan förefalla, skall han väl komma ihåg till det bästa *) . . . Tre ej hvad Axel Axelsson sagt. Jag är intet så blyg, att jag väl säger en i ögon det jag menar. - - Min son Lars är rest, liksom Johan till Danmark. 1644. Från Lars har jag på länge ej haft bref. Gud regere honom med den Helige Ande, att han måtte så ställa sig, att han lefver Gud och människor tacksam och till ålderdoms tröst och lugnad. Gud som allt försår, stille detta krig och hjelpe alla gode vänner väl hem till Sverige igen. Johans hustru är med sin man och har förlösts med en dotter i Landscrona. 1645 d. 23 Julii begärte hon sin Hofpred. Setraeus till sig, då hon förklarade sin yttersta vilja, att sonen Lars skulle anse sin broder Johans enka och barn med samma huldhet som egne barn, gifvande Brita Johansdotter 4 bondgårdar och ett litet skrin med smycken. Till underhållet för evärdelige tider af det hospital, hon uppbyggt vid Börklinge Kyrka, hvilken var af familjen uppbyggd, anslog hon 2 bondgårdar, Åby i Börklinge och Grönby i Böre socken, som ej skola ingå i arfskiftet, men Egaren af Sätuna gård skulle hafva Hospitalet under sitt beskydd och in-

*) Vid en recommendation för sin man, föreslår hos honom Fru Margreta att skicka en af de myndigaste Rikens Råd en dess skuldsedel åter, "ty dermed kunde skaffas en förlåtning af mera värde än skuldsedlen."

spektion: Sål. Herr Olofs, fördom Kyrkoherde i Sörkinge, blinda son skulle till döddag födas som kätill, dess andre son underhållas vid Univeritetet tills han kunde ett Embete bekläda m. m.

— *Johan Jespersen* skref vid sin ankomst till Holländskä armoen till R. Marsken J. DelaGardie 7: kd: Juli 1633 om kraften af recommendationsbrefven . . . ad Tuum conuinciuum Generalem Nationis gallice in Belgio ut et ad consulentium Dnium Camerarium, & ad Illustriss. Principem Urania; pro quibus debitas et veras offero gratias, sicuti non minus omnium quibus a te, Avuncule honorande accumulatus beneficiis vere paternis totum me praecensum litaturus. Dog som Kammar-Råd.

— *Lars, Friherre, Öfverste* för ett Regta Westgöta Ryttare, död kort efter slaget vid Warschan 1656. Hans Friherre vapen beskrifves:

En fyradubbelt fördelt sköld, der midt uti, hans förra vapen, neml. en i längden afdelt sköld, hvilkens högre del är blå, deruti är en half hvit lilja; den vänstra schackvis fördelt röd och gult. Uti den öfverste på högra och nedersta skölden på vänstra sidan en beväpnad karl i fullt harnesk ridande på en kastanjebrun häst och hållande en pistol i högra handen; uti den öfversta skölden på vänstra och nedersta på högra sidan ett halft upprätt lejon, uppstigande ur en hvit ström och hållandes i högra ramen ett dragande svärd; ofvra på skölden 2 öppna Trosserhjälmår, täcken och kranarne med gult,

blått, vitt, gult och brunt stuldet i hvadera hjälmen med en röd krona strökt upp och under den högre hjälmen kronan upprätt och harn stöd vitt, blått och gul. Sär och dem emellan ett förgylld krona och under den västra hjälmen kronan ett icke upprätt lejon af naturlig färg. Sattade med sju förmännen och samt ett vitt fana. Derunder med Locesti hand, som det synes skrifves till sonen Gustaf Larsson:.

Uivante distincta Tuae sunt signa figuris
 Gentis, & alternis symbola pulchra micant,
 Sic fulgent per avos virtutum lucida vestra,
 Quae Gustave Tui calor honoris habus.

Af hans maka och änka Agheta Horn, Fildotter Gustaf Horns dotter och Axel Oxenstiernas dotterdotter, finnas många bref, som vittna om hennes raskhet och ekonomiska förstånd. Af 1669 ärr bästa korn vid de Lifländske förlänningarna kunde hon d. 20 Junii 1670 till en enda köpman sälja 50 hästar korn eller så mycket hant skuta kunde draga. En annan skuta skulle sändas till afhänta besren, deri det sämre kornet kunde blandas. En häst till skötaren skulle från Perobe sändas till Ruis. Andre 50 hästar korn voro sålde till en borgare i Stockholm. Krögare-penningarne borde försä till Akademie Contributionen. Hvarom icke kunde några spasmål få af hennes Trötjenare och Inspector i Lifland säljts för Akademien liquidation. På Graf Magni skuta kunde, om maltet ej utgjorde nog last, Hb, hampa, hvete, smör, kött, fisk och andra persödlar taskeppas. Hennes Apotheks räkning hos

Mollor för 1663 uppgick till 476 dalor, bestående
 Februa Grænan, grått svafvsk, Lilli Corvalli sin, Ma-
 tix vin, Melissa vin, Håndten, Antebrahvin, Kunnsmo-
 vin, Kunnsmöravvin, Månäs Christi, &c.

— *Gustaf* tjente i Frankrike vid arméen, blef
 sedan Öfverste, svåger till Fab. Wrede, beordrade
 d. 29 Apr. 1677 sin Inspector i Lifland att sefrera
 till K. Mt och kronan halfparten af 1675 års vax,
 eftergående utskudet och staten blott såvida de nämnda
 Svenske Herrarne, som hade gods därute, gjorde till-
 kunn. Han var skyldig 53,634 d. 20 a. deribland till
 R. St. Bank 17016. En Lauris förskte begravnings-
 kostnaden och måste genom lagstämning af Lokat
 skaffa sig betalning.

Kurch

— *Knut R. R.* skref 1658 till Gr. Ax. Lillie;
 Monsieur mon frere

Mig skrives ifrån Östergotlandh Att Landshöf-
 dingen derå ortten haer låtit uppta våra böenner
 så vedh Norsholm som Löfstad, och nu håller upp
 medh almn att befatta sig med vapnes reparation
 som det nu efter min tanke oss ähr mycket præiu-
 dicerligt, dy skulle jag gerna vara informerad om M.
 k. B. derom någre tiender hade, der så våre, ähr af
 nöden att vi överlägga hvad oss dervid står att gö-
 ra, Jag förblifver städse min k. Brors tjenstwillste
 tjenare

Kn. Kurch.

Kijl

N:o 61, Skattmästare i Finland

och Ståthållare på Åbo slott, värlade bref med R. R. Matts Larsson Kraus om ärf. Nils Kijla hustru Annas far hettir blodigt Johansson, medren var dotter af R. R. Björn Lejon, på R. M. Kraus värfar.

Kyle
 + *Glaes Hanssons*, till Frötuna, maka *Hilse Lagerdåker Påre*, systor till Jungfru Anna, som Drottin Gunilla gaf för sig sjelf till Stallmst. Petr, föllskref 1616 till Ståth. Birger Jönsson (Rosenstråle) en hal. folionsida med alla det vanliga brefsformulærens afdelningar för att säga: låt brefvisaren få den lofrade spagardian!

Königsmarck

— *Marie Aurora*, skref sig i Qvedlingburg d. 1 Jan. 1718 D. K. F. W. St. Q. Probitin. 1725 skref hon

Marie Aurora Cte Königs®.

D. K. F. W. St. Q. P.

Andra gånger: M. A. Cotte Königmarck

GP de Q.

Oaktadt tillhörande 18de seklet, må hennes bref här bemärkas jemte hennes bröders. Utg. anför blott brefvet af 1726 d. 6 Sept.

Monsieur mon Cher Neveu. (Charles Em.

Lewenhaupt?)

Le Compliment que vous m'avez fait sur l'Élection du Prince Maurice de Saxe en Courlande m'oblige d'autant plus que s'y trouve une marque de

votre amitié particulière, dont je me range en pas
 de vous tenir compte, vous priant Monsieur de vouloir
 être persuadé de l'estime réciproque du dit Prince
 votre client. Il ne faut pas s'arrêter au reste de tout ce que
 dit la gazette sur la grande difficulté qui se trou-
 vent à l'égard de son élection. Elle est une fois
 faite & le Duc Successeur a déjà ses diplômes dont
 on poche dont il ne se demettra plus. Vous m'avez parlé
 d'Agatebourg. Lesquet
 roy n'a entendu rien de la résolution du Roy d'En-
 glleterre touchant l'accord projeté. Je suis en at-
 tendant de Monsieur de Mevius. Notre amitié oblige
 de vous être fidelle. Tante
 M. de Koenigsbrunn
 P. de Q. de
 écrits il y a environ 3 semaines au Comte
 de Bismarck premier Ministre au Roy de Prusse pour
 le prier de vouloir présenter la résolution du Roy.
 Je vous espère que cette Lettre ne sera pas sans
 effet. 1852 utvärdeas. i Celle proclama afte Pöbhatin
 der heilige Römische Reichs Stifts Orellingburg.
 Af Otto Wilh. Königsbrunn har ett bref-
 drag meddelat hän om p. 35, 36. i Rhl. Christoph sekret från Hannover d. 1
 Dec. 1690. till G. A. J. De la Gardie, som sit broder
 Carl Jakob, Öfversten i Frank, tjänat död efter
 värfaldiga Victorianssektioner i Venediansk tjänst

Utskrift af en Breff af Rensittet d. 29 Aug. 1697.
Namnteckningen bör jemnas med Hans för-
färes brev, i den flytande Correspondent, som han
1694 förde med Churfurstinnan Sophia Dorothea,
som: E: G: G: i:s gemål, efter hennes befallning
att skriva till 100 brev mycket kunniga öf-
friska skrifter, som behöfver den som be-
tröfvar sig att bli nytjadt och (håll) i allmän-
inga för historien vigtiga upptäckter med en be-
höfvt och öfversättningar i Hans: L: e: s: t: efter-
gående i Några ord angående hennes för-
Dumhiskret d. 5. Marsij 1697. Hans: G: G: G: G:
de vous aimez d'une maniere si tendre & si affective
ble que ie sens bien, que il n'est possible de
souffrir de voir des gens que malheur bon dieu
& quelle chose de voir sans estre aimée ce-
pendant ces mondestin je suis nee pour vous ay-
mer & je sens combien que ie sens que monde
il est vrai que vous de ja chargez pour ainsi dire
jet mille caresses de le sentir ie ne vous point d'est-
re point pour vous que celle de ne mourir ja-
mais en quelque lieu que nous puissies estre de plus
mon (in) de dieu seigneur à la intente d'ieu 27 Brevet
d'ordonnance du Roy le 16 Mars 1697 (1698)
29 (brevet de main levée). Adieu le 16 Mars
pardonne tout ce que vous me laissez à dire
tant en son General vid föga men ån i julo år, en
Aurelia Hönigsmarche d'ors alle mötte i sådant brev
Hans brev är en värre stiftade men handla om påse,
desperation, diable, charréings tirades. Allgöding

utgjuter **MILK** i **Glutar** **Appl** t. ex.:
(trol. lånegods):

Que j'étois autrefois un Volage Berger

A tout moment sur la songere

J'allois de Bergerie en Bergerie

Me faire un plaisir de changer

Mais depuis que j'ai vu la Charmante Silvia

Contraint de l'aimer constamment

Par un extreme changement

Je vous en louangerai, marie.

DE HI var inlämnad, såndes brefven med re-

zande adresserna till en viss köp-

man. Utanskriften föröftrök det, sist, brefvet som

handlade om flykten; i punktationens slut, Cito.

I sigillet ses 2ne hjertan, ett mindre ofvanpå ett

större, deromkring läses: Così fosse il vostro

dentro il. (1). Ett annat, med utanskriften: A Made-

moiselle, Mademoiselle, La r. de Knestack a Zelle, sy-

nes påskrat pottens

Man kan härvid ej annat än beklaga det arma

Hannoverska husets förföljelse af kärleken. Georg

Is gemäl får i 27-årigt fängelse kyla sin passion för

den unga Königsmerck, hvilken omkom på ett sätt,

som ej gärna kan å tryck beskrivas; Georg II:s

dotter Carolina Mathilde går förlorad genom sin

svaghet för Strauch; den hvita påsen och Georg

IV:s gemäl äro ännu i allas minne; och bland da-

gens nyheter räknas också en, som synes bevisa, att

det s. k. Odet ännu önskar förfölja denna ätt på hjer-

tats irrvägar.

ANDRA AFDELNINGEN

Statistiska Handlingar.

Rörande Katastrophen 1718 *)

finnes här något, som tillhör historien att bepröfva och bedömma och som därför bör lämnas i Allmänhetens händer.

Främst meddelas en uppsats, af H. E. Gr. L. DelaGårde egenhändigt afskrifven ur B. B. Frih. Matte Ramels Samlingar. Man känner att Riksrådet Ramel var en synnerlig och högt uppsatt vän af historien (Hallenbergs förste Mensant) och

*) För att afrycla ämnena något inom de särskilda häften, meddelas här hälften Biographica, hälften Statistiska. Men det som skulle utgjort Bihäng till Statistiken i denna del, såsom pressureradt ur följande verkets öfversättning här förut, för att ej behöfva bli der, arketallet är på förhand bestämmt afbrutet i närv. häfte. Utg:s mening hade visst varit, att ej meddela det som utgör n. 1 i denna 2:dra Afdelning, förrän på sitt ställe i 1700 talets curs, men som han utfäst sig dertill i en tidning, i kallning: af en uppsats i Calmarhædet i april månad 1836, der H. E. Gr. L. DelaGårde på Lilleröd anfördes som källa för en uppgift om Kapten Cronstedt och Lieutnant Stiernros, och Comminister T. — i Westergötland, så har Utg, ej velat längre fördröja att framlägga — den ringa gnista ljus som finnes i h. v. samlingar, förande detta i mörker höljda och i sig ganska mörka ämne.

ett han vintades i K. Gustaf III:s hof, då det Tollstadiska documentet kom först i ljuset. Det lyder som följer:

»Historisk upplysning af säker hand om Konung Carl XII:s död.»

»Man vet huru många och olika omdömen blifvit fälde om K. Carl XII:s död och att åtskilliga personer, ibland efter nog starka liknelser, både sjelfve såsom af samvetsqual bekänt, och andre åter blifvit misstänkte, att genom något förrådiskt akott i förtid slutat denne Konungs dagar. Ja man har här-om icke engång tyckts behöfva tvifla och man ansåg en sjelfbekänd brottsling icke allenast såsom för viss och den rätta, utan hana samvetsqual äfven såsom ett redan honom tilldelt straff. Dock har detta varit idel gissningar, grundade på andras gissningar; Och förvisst kunde man ej säga mera än att all liknelse varit det Han genom en Rebellisk kula slutat sitt lif; men hvem det varit som lossat detta skott har ändå alltid varit förborgat, åtminstone bevisligen. Man har ändteligen dragit täckelset af denna okunnighet och funnit helt andre personer däruti varit värketällande än man både tillföre gissat och trodt. Den för sina Geschvinda skotts uppfinnande renommierade Öfversten Grefve Chronstedt blef på sitt sidste angrepen af en mattande feber som ändteligen skyndade dess slut. Dess Bikt-fader N. N.*),

*) Salig Kyrkoherden Tollstadius i St. Jakobs och Johannis församling. (Uti Ms.t satt som not.)

som ständigt var hos honom, bad han en dag gå till Öfversten Stjernros sägande till honom: Hälsa Stjernros, säg honom att jag nu för Ehr bekant det jag så länge slutat innom mig sjelf, och mitt samvete nu först känner den största förebräelse, Bed honom för Guds skull göra detsamma, och påminna sig hvad han gjort, samt att han skjutit Konungen. Då Presten kom till Öfverste Stjernros med Chronstedtens begäran svarade han: Att han aldeles intet kändes härvid utan måste säkert Chronstedt redan radottera. Då presten kom tillbaka med detta svar sade Grefve Chronstedt: på det han skall finna att jag ej radoterar så säg honom det är den öfste bussen af dess gevär som hänger i dess kammare. Vid detta budskap blef Öfverste Stjernros helt decontenancerad, svarade intet utan bad Presten endast gå sin väg. Att så vara passeradt har man funnit efter den omtalte Presten i dess förseglade papper, hvilket han med ed intygat vara händt, Han nämner deruti äfven då han kommer att tala om Gref Chronstedt att hans egen berättelse på sitt yttersta lydt sålunda: Att sedan han laddat geväret tog Öfverste Stjernros det och sade nu skall det snart vara gjort; gick så åstad, och då han fick se att Konungen ännu stod kvar nemk i sjelfva approachen framför communicationslinien, som krökte sig något, gick han ofvanpå gräsvallen ikring, och då skottslovsades stod Konungen fölgagteligen nedrigare än han, och att detta skott således gått på snä igenom hufvudet kan man derutaf finna. Han har äfven der-

jemte yttrat sig att Stjernros fått 500 Dukatör men af hvem står det ej. Således lyder denna remarkabla berättelse. Man tyckes således tämmeligen vara hufven ar det mörker hvart man i denna sak lititills lefvat. Men olyckligt nog att man måste tillstå det både äldre och nyare historiska berättelser i denna sak alltid kommit öfverens att det varit en Svensk som begärd denna gorning, och ännu olyckligare att det allt mer tyckes bekräftas.»

»Detta har jag afskrifvit utur ett Manuscript som finnes i Rammelska samlingarne 17:99.

J. D.»

A. terzo osservato à sammt document:

Denna copia af H. E. Gr. Jacob DelaGardie är tagen från en d:o som tilhört H. E. Bar. Malte Rammel. Jag omräknade denna i ett sällskap i Stockholm 1823, samt det stod dess innehåll syntes få af de äfven på Löberöd förvarade Origin. Documenter om KrigsCassans fördelning efter Carl XII:s död (der Cronstedt är en bland de få, som får större andel än efter sin grad inom militären). Men då jag nämnde Cronstedts namn, var en gubbe upp och svarade *att det var lögn, ty Cronstedt vore hans Morfar.* Jag fann att detta skäl vore ännu svagare för än de anförda skälen vore mot Praes. Cronstedt, hvarvid vreden lade sig och gubben (Frih. Funck, Riksrådets son) med vänligt anlete ledde mig i enrum och dermed mycken omständlighet utlade hvad som var grunden till det utkomna ryktet och huru originalet

till dessa Copior tillkommit. Hans föräldrar, hette det, hade en donation för morfadrens försjenster. Denna önskade K. Gustaf III äga skäl att återtaga. Han lät förfalska en berättelse om Carl XII:s död i Tollstadii namn och försegla. Detta Convolut lät han i R. R. Funcks närvaro *) inläsa och öppnade detsamma, uppläsande det för R. R. m. m. Derifrån afskrifterna och ryktet. Denna berättelse medger emedlertid att ett original funnits, det må ha varit verkligt eller förfalskad, och äfven i sednare händelsen gynnar det mistanken, visande att ryktet både om *gerningen* och *bekännelsen* fanns till och ansågs ega grund i de kretsar, som borde vara om slika katastropher bäst underrättade. Ty annars hade svårligen ett slikt mystificationssätt valts. Emellertid har jag hört af äldre personer intygas, att detta rykte fanns till i vissa kretsar förrän G. III började både intrigera och regera. P. Wieselgren.

Utg. skulle knappt tro att ej H. E. M. Bamel skulle närvarande kunnat genomskåda en slik intrig och upptäcka en slik förfalskning, som den Frih. Funck uppgaf. Men att han ej fått originalet i hand, utan blott kunnat nedskrifva eller låta nedskrifva en anteckning ur minnet, är att beklaga. Om 1842 bringas Originalen i ljuset gäller att se. Utg. hoppas dock föga af detta år**).

*) R. R. Frih. Carl Funck dog. d. 22 Junii 1783.

***) En person, som sjelf biträdt K. Gustaf III att i den

**Rörande KrigsCassans fördelning efter
K. Carl XII:s död.**

**Efter Originalhandlingar och ex officio vidimerade
Copior.**

1. Ett band in folio.

**Förteckning på de Gratificationer, som af de
ifrån Stockholm hitkomne 100,000 daler silfvermynt
i hvita penningar, likmätigt Hans Kongl. Höghets
Arfprinzens af Hessen utgifne och underskrifne Spe-
cification på följande äro utbetalte, neml.**

	Silfm. Dal.
Hans Furstlige Durchlaughtighet Hertigen af Holstein *)	6,000.
Fältmarsk:rne Robnsköld och Mörner, hvardera 12,000	24,000.
General Bar. Düker	12,000.
General Bar. Öhrnstedt **)	4,000.
Generallieutenanterne Stakelberg, Crispin och Albédyhl, hvardera 2000	6,000.

kistan i Ups. som 50 år efter Kungens död får öppnas, nedlägga åtskilliga i Kungens rum samlade suppliker o. d. trodde att den till största delen innehöll slikt skräp, som tid efter annan samlas hos en Kung, hvar till H. M:t sedan borde laggt något ringa af större vikt.

*) Större bevis på characterslöshet kan väl ej tänkas, än att Hert. af Hollstein är delaktig i denna plundring och sannerligen säljer sin förstfödalorätt för en grynvälling.

**) Missnöjd med katastrophen. Drog sig från affärerne. Düker deremot, som fick 3ggr mer än sin like, blef R. R. och Grefve 1719.

	Transp. 52,000.
Gen.Lieut. Gr. DelaGardie *)	3,000.
Gen.Majj. Essen, J.Hierta, Ribbing, Löwenstierna, Sv. Lagerberg, G. Zülich, O. W. Stael von Holstein, Kirchbach, E. v. Billsteen, J. R. v. Trautfetter, Strömfelt, v. Schwerin, v. Marschalk, Silfverhielm, G. W. Fleetwood, Leutrum och W. Bennet, hvardera 800	13,600.
Gen.Majj. C. Cronstedt, nämnd mellan Ribbing och Löwenstierna	4,000. **)
Öfversten Törnflyckt	800.
Öfversterna C. J. v. Engelhard, A. G. Leyonhufvud, Düring, Wallenstierna, v. Kothen, Otto Koskull, Bousquets, H. M. v. Budenbrock, G. B. Stael v. Holstein, v. d. Luhe, E. v. Billstein, P. Stierncrantz, C. B. Dahlgren, Sten Arfydsson, Zander, Rosakaaki, C. Olilonberg, Gref C. E. Lewenhaupt, And. Koskull, Schmittenlow, G. Frölich, Axel Roos, Thure Bielke, N. v. Baumgarten, H. v. Fersen, O. M. Wollfelt, Rutger Fucks, L. Rosenstierna, C. U. Torstensson, Tegenskiöld, Dellvick, Urbanowitz och Essen, hvardera 600	19,800.

*) Som skulle verkställa fördelningen och sedan noggrant redovisade.

**) Hvarföre här finnes 4000 då de öfrige Gen.Majj. fått 800 torde stå i något sammanhang med hvad Tollstadiska documentet innehåller.

Transp. 93,000.

ÖfversteLieutnanterna Odolström, C. P.

Schwerin, Stockman, J. A. Lilie och

Bengt Horn hvardera 600 3,000.

Majör Baltzar 600.

Än till följe af H. K. H. Arfprinsens

nåd. befallning har Hr. Gr. o. Gen.

L. DelaGardie till allehanda frem-

mande upphandlingar låtit uttaga 2000

d. s. m. i hvars ställe blef inlagdt

samma summa i mynttecken, som i

fältkasseraäkningen för år 1718 ver-

keligen äro intagne och K. Mt och

kronan till godo komne 2,000.

Resten har Hr. Gen. Lieut. Essen likale-

des efter H. K. H. Arfprinsens nåd.

befallning uttagit till partisaner och

kunnskaper (skapare?) 1,200.

Summa daler s. m. 100,000.

Strömstad d. 14 Januar. 1719.

L. Giers.

Blagor.

n. 1. Högvälb. Hr. Grafve och General Lieute-
nant.

Som H. Durch. Hert. af Holsten bör hafva Sex-
tusende daler s. m. af de hvita pengar hvilka Ju-
stis rådet Pacheln har bracht med sig till Ström-
stad, och numer efter mitt förra bref af detta dato
läse af honom vara emottagne uti Commissariatets

förvaks; så behagade Hr G. & G. L. af beste medel
emot qvittance låta tillstålla H. Durch. utskiokade
6000 d. s. m. Jag förblifver.

Tistedalen vid Fredriks- Gantzergebener Freundt
hall d. 3 Dec. 1718. Friedrich P. s. Hessen.

Sub linea: Till Hr Gen. L. Gr. DelaGardie.

Hvarjemte finnes: Till sedelhafvaren behagade
Hr Gen. Lieut. Gr. M. J. DelaGardie låta utbetala
Sextusen d. s. m. i hvita penningar, hvilka 6000 d.
s. m. och härmed qvitteras. Strömstad. d. 5 Dec.
1718. Carolus Fridericus.

(L. S.)

n. 2. Ordre af Arsprinsen att utbetala 12000 d.
s. m. af samma hvita penningar till Fältm. Relinsköfva,
samt dennes qvitto, dat. Strömstad d. 7 Dec. 1718.

n. 3 Ordre af Arsprinssön dat. Tistedalen d. 4
Dec., att som Fältm. Mörner *bör hafva* (varba for-
malia öfverallt, der ej andra äro anförda) 12000
D. s. m. af de hvita pengar Just. Rådet, Paulsen
fört med sig till Strömstad och som efter Arsprinsens
förra ordre voro tagne i Commissariatets förvar, så
— skulle de utbetalas, hvarpå följer: Efter Hans
Högfurstl. Durchl. Arsprinsen af Hessen Cassels
giorda *gratification*, har jag på H. E. R. R. Fältm.
o. G. Gouv. Högv. Gr. Mörners andel undfått uti det
hvita nya silf:myntet 12000 d. s. m. som välbem. H.
E. hos sig sielf behåller och ej utgifver innan det
allmänk kungjordt. blifver det samma myntsorter-
skola vara gängse, qvitterandes således deste und-

fångne 12000 R. m. uti 6 pengar löskade och förseglade, för hvilka H. Högw. Exe. eget tillställas skall hvaremot detta inlöses. Strömstad d. 24 Dec. An. 1718.

O. Strömstjerna.

n. 4. Lika Ordre rör Gen. Dükers pengar och dennes qvitto på Tyska. n. 5. General Örnstedts in-
visning af d. 3 Dec. och qvitto af d. 6. n. 6 och 7
Stakelbergs och Gref Crispins in-
visningar och qvit-
tenser.

n. 8. Högwälb. H. Grefve och Gen. Lieutenant.
Sålom jag i anseende till det bevärs som de på
höggående specification nämnde Hertar Generalsper-
soner och Öfverstar måst stå, icke allenast vid in-
marchen till Norge samt belägringen vid Fredrika-
hall, utan ock vid närvarande utmarsch härifrån för
godt funnit, att gratificera demsamma sålunda, att Hr
General L. sjelf kommet uti tjänsten 3000 d. s. m.
Hr Gener. L. Crispin 2000, Hr Gener. Major 800
d. s. m. liwar Öfverste 600 d. s. m. altså är min vän-
liga begäran, det behagade Hr Gr. G. L. denne
gratification utaf de $\frac{100}{m}$ d. s. m. som Just. R. Paul-
sen öfverbragt emot qvittenters utbetalning; viljandes
jag vid ankomsten till Stockholm göra minnit att de
öfrige så väl Officiärer som gemene med någon re-
dergällning för deras tjänsten behöva vid detta tillfället
äfven väl framdeles skola ihågkomme blifva.

Jag förblifver städse G. E. Fr.

Friedrich P. z. Hassen.

Tistedalen d. 5 Dec. 1718.

Sub Itæm: Till H. Gen. L. Gr. Dela Gardie.

Följer så Gen. Lieutenants eget qvitto å 3000 d. s. m.

n. 9. Albedyhls invisning och qvitto.

n. 10. Wälborne Hr. General Major.

I anseende till det besvär Hr. Gen. Maj. vid in- och utmarchen samt vistandet i Norrie utstätt, har Hr. Gen. Maj. att Åtnguta 800 d. s. m. af det nya s. m. hyarom Hr. Gen. Maj. hos Hr. Gen. Lieut. Gr. Dela Gardie behagade sig anmäla. Dock är nödigt att Hr. Gen. Maj. det nya myntet hos sig sjelf inbehåller och ej afgifver innan dess allmännel. kundgjort blifver detsammas myntsorter skola vara gängae. Förblifver Wälb. Hr. Gen. Majes Wählaffectionirter.

Freundt

Strömstad d. Dec. 1718. Friedrich P. z. Hessen.

Sub Itæm: Hr. GeneralMajor von Essen.

Följer dennes qvitto.

n. 11 & 12. Lika styliserade invisningar till Gen. Majj. J. Hierta och Bar. Ribbing, med deras qvittanser.

n. 13. Högwälborne Hr. Grefve och General-Lieut. Som Hr. GeneralMajjor Cronstedt bör hafva fyra tusende daler s. m. af (vanl. femulår) så behagade Hr. Gr. o. G. L. hemälte medel emot qvittenselåta tillställa Hr. Gen. Maj. Cronstedts utskickade 4000 d. s. m. Jag förblifver &c.

Hufvudquarteret Tistedalen Freidrich P. z. Hessen.
vid Fredrikshall d. 5 Dec. 1718.

Sub. Jämn. Till Hr. Gen. L. Gr. De la Gardie.

Öfverstående skänk och gifva af 4000 daler s. m. är mig riktigt tillstått och betalt som härmed behörigen kvitteras.

Strömstad d. 11 Dec. 1718. Carl Cronstedt.

I de följande invisningarne n. 14—67 talas åter om besväret vid in- och utmarchen. Likaledes förekommer i alla att myntet tills vidare skulle hållas inne af egaren. En och annan försäkrar sig ej mot Arfprinsens förbud skola utgifva något tills myntsarten förklarats gångbar. Vid Öf. L. Joh. Lillie anföres utom in- och utmarchen, att »H. Högfurstf. Durchl. Arfpr. af H. har beviljat det Hr Öfv. L. Lillie, som commenderade vid *Elfsborgs infanterie Reg:te* bör åtnjuta föregående 600 d. s. m. n.

n. 68. Till nödige rafraichissements och andre högstbetarfvellige persedlars upphandlande, hvilka i Magasinierna intet finnas och till arméens conservation är oundgänglige af de fikt till Strömstad anlände fremmande fartyg, tillåtes Hr. Gen. L. Gr. De la Gardie att använda 2000 d. s. m. af de $\frac{100}{m}$ d. s. m. hvita pengur, dem Just. R. Paulsen från Sthm till Strömstad öfverbragt, hvarvandes hvar och en som deraf något kommer att åtnjuta sådant strax med mynttecken contant att betala, hvarmed förbente 2000 d. s. m. uti fältkassan kommer att ersättjas och desse mynttecken darsamtastädes i räkningen at upptagas.

Strömstad. d. 19 Dec. 1718. Erledrich P. z. Hessen.

Det tillföreskrifves härmed af Hr Gen. Maj. v. Essen att taga af de $\frac{100}{m}$ d. s. m. hvita penningar, hvilka äro i förbrukning och som icke blifvit sedunda af mig anbefalte gratificationer blifvit betalda och det samtliga använda till particulara stamt kassakassor afbetalande och hvarjehanda andra utgifter, hvar till inga mynttecken kunna employeras.

Strömstad d. 10 Dec. 1718.

Friedrich P. z. Hessen.

— Qvitterade af Essen. — Alla vidimationer äro ex officio af *M. Lagerström*, märklig i vår vittra ochasketiska litteratur.

2. Atskällige löse documenter.

Specification uppå de utgifne Silfverpenningar efter H. H. Durchl. Arfpr. af H. C. gjorde gratificationer. Här uppföras först till det högre Befälet utdelade 83,000 d. s. m. samt 2000 d. s. m. använde till provisions afhandlingar. Rörande de ännu innesående 15000 d. s. m. anföres af Essen och Giers att vid Gen. Lieut. Dela Gardies afresa Cassan befunnits äga 3 pungar i gamla Caroliner i hvardera 3000 d. s. m. el. 3840 Cliner, som gör tillhopa 9000 d. s. m. 3 pungar af nyslagna hvita mynter i hvardera 2000 d. s. m. som gör tillhopa i alla 6 pungarne 15000 d. s. m.

Angående $\frac{100}{m}$ d. s. m. i Caroliner, som blifvit d. 3 Dec. 1718 till Hr Camrer Lorents Skarv uti Strömstad afsefverade utaf Hr Jüttbier. Rind.

sen, för hvilka Kongl. KammarColligium fördrar räkning. År 1723.

Då vid Riksdagen 1723 R. St. Secrete Utskott yrkat samt K. KammarColl. d. 8 Nov. 1723 begärt räkning för 100,000 d. s. m. hvilka Holsteinska Justitielöf Paulsen i Nov. 1718 fört till K. Carl, (dåvar K. Carl hanh just i det samma att då ända Paulsen med penningarna och Gverizen med snillet hanvatt ankomma till K. Carl med viljan), så tillskref num. R. R. och Presid. i CommerceColl. Gen. M. J. DeLaGardie Kamrer Clerk: i Carlskrona d. 20 Nov. 2. å. med begäran att han skyndsambigen måtte insända det ofvannämda inbottina documentet, som verifiserade Grafvens berättning med ärendet. En ny påminnelse afgiök d. 14 Dec., samt d. 8 Jan. 1724 svar till K. KammarC. --- hvar som Höglöf. Rikens Ständers Secrete Utskott åstundat, en riktig verifiserad räkning för de d. 3 Dec. 1718 af Stadamajoren Lehmann och Fälekamrer Girs utaf Holsteinske Justitielöf Paulsen i Strömstad smottagne $\frac{100}{m}$ d. s. m. och K. KammarColl. derjemte begärt det jag den anstalt föga ville, att för sådana penningar en behörig räkning med det första må. blifva inlefrerad, — hvarföre han den från Girs requirerad nu kunde framte.

— Bilägges af Nils Sandelhjelm undertecknad qvitto, att Girs verifiserade räkning å de Paulsenske $\frac{100}{m}$ d. s. m. blifvit till GeneralMilitiæ AfräkningsContoret inlemnad d. 17 Oct. 1724. — Dessutom förvaras här:

Specification uppå de HH. Generalpersoner,

Öfverstar och Commandanter regementis-officerare, som komma att blifva gratificerade för utståndne berede vid detta Norriska fälttåget:

Börjar med Gen.L. Gr. Crispin 2000 d., upptäcker sedan de 17 Gen.Majörer, som hvardera få 800 d. s. m. (Gronstadt nämnen här ej), derpå Öfr. Törnflykt 800; sedan 31 Öfrarstar, hvardera med 600 (Urbanovitz och Essea äro ej här uppförda); sist blott Öf.L. Odelström, Schwerin och Stockmar, samt Major Baltzar, hvardera 600 d. Öf.L. och Commandanten Meyerhielm har varit uppförd, men öfrarstaden. Ingen hopnummering skedd; Men efter specificationen läses, af Arsprinsen egenhänd. undertecknad: Uppå Hr Gr. o. Gen.L. DelaGardies gjordt påminnelse afgår notification till samtliga Generalspersoner och Öfrarstar som med det nya sifvermyntet gratificerade blifva, det de icke måge vid ett eller annat tillfälle det utgifva förrän allmännel. kungjordt blifver att samma nyntesorter skola vara gängse, medlertid behagade Hr Gr. o. G. L. efterkommit min förra skrifvelse och låta berörde penningar utgifvas till vederbörande, som sig derom anhålla. efter denna föregående specification, dock observeras der någon bekommit dubbel anvisning, så utgifves likväl ej mer än enkel summa. Strömstad d. 10 Dec. 1718.

Friedrich P. z. Hessen.

Å en annan af Arsprinsen egenhänd. undertecknad *Specification uppå de Herrar Generalspersoner och Öfrarstar, som komma att bli gratificerade, daterad Tistedalen d. 5 Dec. 1718 upptagas blott en*

Gen. L. nensl. DelaGardis deristill. Strum. Mägts Gen. L. Crispin och med Blyerts Stabkelberg och Albedyl; 12 Gen. Majorer upptagas (Hösta, Silfverhj. Flotwood, Ribbing, Lagerberg, v. Essen, St. v. Hølat. Strömfelt, Züllich, Loutsam, Schwerin och Löwenstern), samt de 31 Öfverstarab, som finnas å hysa ofvannämnde specification. Inga Öf. Lätet ej eller Maj. Baltzar.

Till Slat torde Utg. få erinra, hvad Rühs skrifvet i S. R. H. jag tviflar icke att Carl blifvit *mördad*; att hans död var berättad, förutsedd, ådagaläggdes af många omständigheter, som framdeles äro mer skols. uppdragas; hans öfvermåttan misstänkt förefaller icke regningens likgiltighet för alle sagnar om hans död, som dock icke hade förtjont en undersökning, äfven som skälaktigheten i berättelserna därom. I början beted det att han blifvit träffad af en halfpundig fågonst. kula. Lagerbring (IV: 120) begrep ej huru en katonkula kunnat träffa från främningen och från den sidan. Rühs anmärker, att Lagerbring, som uppenbarligen efter tradition var underättad om saken, vill ej tala rent ut; men vederlägger med mycken gränthighet Voltaires.

Architekt Rudbeck sade i Drottningens rum, att skottet ej var Danskt; deröfver mütmlades, men allt nedtystades genom en slags förklaring. I Norrköpings minne af Sundelius p. 141 (citerad af Rühs) säges, att knoträcken efter denna mordgerning ännu 1750 slog en viss Svensk Grefve — — *) så starkt

*) Grefvetiteln, ett misstag af Sundelius, som torde förblan-

i nästan att Påstor. Tollstadius med all sin andliga kraft knäppt förmådde blåsa bort dem.

Utg. erinrar, att Baron *Carl Cronstedt*, som 1710 blef Major, Öf.Lieut. 1712, Öfverste 1713, Gen.Maj. 1716, Frih. d. 3 Aug. 1718 (Rättas således Genhli uppgift i Biogr. lex. »Fsiherne 1716», hvartill lägges: »öfvervar Norska fälttåget, der K. Carl måste sätta lifvet till.») Gen.Lieut. 1720. Kom ej i frågan till Rådsherre, förrän Horns parti, som, enligt den vanliga Nemesis vid stika händelser, bemäktigade sig de politiska resultaten af katastrophen, fallit (1738), men undanbad sig då uppåtan. Blef, då nu Hattarne kommit till makt, i stället 1739 General en Chef öfver krigsmakten i Föland och 1740 Presid. i KrigsCollegiet. Blef vid Ordensinstitutet 1748 Command. af S. O. och Ridd. af Sotaphisar. O. Dog 1750 d. 13 Dec. i Stobkholm. *Magnus Stiernros* bevisade som Lifdrabant Calabaliken 1713, blef

dat Gref Jacob Cronstedt, R. R. hvilken dog 1751. (Var 1718 Ordningsman i Upsala Län.) Anm. träffas pag. 141 och lyder:

— — — »Krutröken af Carl XII:s mordskott lemnade dock således en elak stänk (1720 års ryktbara fred) omkring thronen och inom Sveriges gränser, fastän man föret ville påstå att den skulle blifva en »söt lukt, Herranom, Konungenom och folkene.» Underligt är ock att krutröken af samma mordskott ännu 1751 på sotsängen så starkt slog en viss Svensk Grefve — — — i näsan, at Kyrköherden Tollstadius med all sin anda knappast förmådde bortblåsa den.»

Detta trycktes 1798 i en till Konungen dedicerad skrift. Förf. synes ganska väl bevandrad både i documenter och då blött en vanligare mansålder gamla traditioner.

v. Corporal 1714, följde så kungen till Pommern och Norrige, der han 1718 blef Corporal, Öfverste 1723. Äfven hans befordringar gingo trögt under Horns styrelse*), men sedan kom snart vind i seglen för den gamle ämbetslöse**) Corporalen. Han blef, efter något kanske behöfligt lyssnande på opinioner och minnen, General-Major af Cav. och Capitaine-Lieut. 1744, Gen. Lieutenant 1747, Commendeur med Stora Korset af S.O. 1748, General af Cavalleriet 1755. Död i Schem 1762, således sannolikt rask ännu då Cronstedt dog.***) Tollstadens hänsannade 1756.

Utg. anför detta, som erkännes vara ringa, utan att sjelf derom yttra någon bestämd opinion. Det må hos en hvar läsare anses öka eller minska den nog länge i Sverige allmänt utspridda meningen, som, mer eller mindre redigt uppfattad, likväl tydligt hänseftar på den Tollstadiska berättelsen. Hwad

*) Så "tulerunt alii honores" efter 1809 års revolution än de som utfört värfvet mot Konungen. H. E. L. v. Engeström yttrade, i en anledning, härpå en gång till Utg. "Jag har alltid varit mot deras befordring, som revolutionerade. Slika Herrar böra belönas af sin patriotism — om den ledde dem till steget, men revolutioneringar ej bli en inkomst- och uppkomstkälla, ty då göres försöket oftare än fäderneslandet behöfver och tåler."

***) Sön af Ölsådske Prosten Magni Berolii son Johan Berolius sön, Stierneros, Borgmäst. i Strängnäs, och Lagman, i Drotn. Hedv. Eleonoras Lifgedinge.

****) I det Ramelska manuscriptet finnas väl misstag, som en förfalskare lätt kunnat undvika, såsom om Cronstedts grad och grefskap, men ibid som bevis på förfalskning.

som här factiskt ådagalagts, neml. kassans s. k. fördelning, torde för en hvar med det rätta historiska ögat innebära mer än ett svenskt sinne önskar. Att se Kungen skynda att stupa förrän pengarne och Ryska fridsfördraget och Gårstz hinna fram, att se det mynt, som, i förening med Carls och hans busars mod. snart torde gjoit Sveriges och Nortriges förening till — en sanning, ”fördelasmellan Herrarne, under det nde gemenen och det lägre befälet förfers på hemvägen, är visat upprörande. Men — nu kunnas vi blott hämta lärdom häraf, och denna bör ej utblifva.

Till prof på huru man om affären skref från Hufvudlägret, vill Utg. anföra ur Audit., Hjäradshfd. Johan Hellenstiernas (Sv. Adelsm. n. 1321) bref fr. Strömstad d. 14 Dec. 1718 till en Landshöfding, som hade en process upphälfd mot sig af GenAdj. Ruuthensparre, och begagnade H. som sin Commissionär.

— — — — — och har jag väl alltsedan eftersport huruvida derom är resolverat men ej kunnat vetta få någon vidare domb derom vara fälde än Commissionens, emädan gienom Hans Majts olyckliga affälle, som skiedde den 30 November för Fredrichshahl medelst ett skrå af ett styckeskott från Fästningen om natten emellan 10 och 11 genom hufvudet på honom, Sål. är här en sådan Consternation bland både höga och låga, att man om slikt ej något vetta får; ty Armeen är sedan här ifrån i dessa dagar af-

gången och hvar och en af de förnämna på sitt hållid
 alt i Stockholm, allena Hans Excellence Gr. Dela-
 Gardie är ännu här men lärer och i dessa dagar
 afleverera Commandot till General Major von Essen,
 som här med några Regimenter allena qvarblifver,
 hvaribland det Regimentet jag är blir ett; i samma
 dagar som Hans Maj:t blef slagen, kom Baron Görtz
 hit å orten blef straxt efter Hans Duschl. ArPrin-
 son von Hessens ordres i arrest tagen och afförd till
 Örebro slott, jag hade ordres till att confoigera ho-
 nom dit men slöp under vägen några mil härifrån
 tillbaka för andra beställningar skullde, och fördes
 han sedan genom en Ryttmäst. 1 Lieutnant, 1 Fen-
 drik, 1 Cornett och 15 Ryttare till benämde ort, he-
 la deputation lärer och vara i arrest skingrade, en
 af Görtzes följe är ännu här qvar som heter Paulson;
 om alt detta skolat jag väl Hans Gref. Näde till
 förene rapporterat, men ej varit någon lägenhet, den
 stackars Armeen, som nu går hem tillbaka vet jag
 ej huru hon framkommer, ty hon var mest genom en
 månads Compangie Ruinerad, det var extraordinarie
 om man hade varit af järn och stähl kunde ej så-
 dant utstås, dock var så vida med aprosjerne avan-
 gerat att der vore man en 300 stog från fästningen.
 Batterierne vore alt färdige så att efter menskeligit
 omdömmet om det hade varit ännu en 14 dagar till
 hade Fredrickshal varit öfver, några dagar för den
 Sal. Herrens död, stormade Han sjelf 18:de och in-
 tog en Schantz, der vid som heter Gyllenlöf. Gud hje-

pe oss vid detta tillfälle till en god Öfverhet igen.
— — — Jag vill förmoda Eders Gref. Nåde vid detta tillfälle får revange på sina förföljare.

Någre Prins Friedrichs billeter bokstafgränat afskrifne.

Monsieur

Je vous rend mille grace des soins que vous prenez a me vouloir si bien recevoir mais de grace faite moy La justice & traite moy en amy & cela sans fasson car je suis tres veriblement tout a vous.

Friedrich P. D. Hesse.

A tergo

A Monsieur Monsieur le Baron d'Ekeblad GeneralMajor a Orebro.

Densammes billeter till Gen.Lieut. Gr. M. J. De-laGardie. Uti Dec. 1718.

Dorpum le 1 Dec. (1718.)

Monsieur mon Cher Comte.

Vous auroy sans doútte deya appris la tres facheuse nouvelle de la mort Du Roy je vous fais part de ma douffeur sagant. bien que vous intresser a tout ce qui me regarde et suis sur que vous este de mes amis ensi je fin . . & suis bien

Votre tres fidele

Amy & serviteur

Friedrich P. D. Hesse.

Le seconde lettre

le 1 De 1718
a 12 heur.

Monsieur.

Si le Baron Gorts viend a Stromstad je vous le recommande a le faire bien garder que personne au monde Leur parle. je laisse cela a vostre bonne disposition & suis

Monsieur

Votre tres fidel
amy & serviteur

Friedrich P. D. Hesse.

Dorpum le 2 Dec. (1718.)

Monsieur mon cher Comte.

Comme jay unne parfaite confiance en vous je vous diroy que jay envoir pour faire arreter le B-Gortz. ill y le Colonel Baumgarten & Borengild qui sont commendes pour cette expedition ensi je vous prie de faire prendre garde quant ill passerat la au environs de le faire venir a Stromstat & de le faire bien garder quil ne puisse pas echapper vous estes bon patriote ensi je me repose. entierement a vous & sur tout quil naye pas permission a parler avec quelque un je suis

Monsieur

Votre tres fidel
amy & serviteur

Friedrich P. D. Hesse.

En annan billet:

Der Graf beliebe solches auch an Ihre Hochheit durch einer Courir berichten zu lassen das der B. Gortz nach Orebro soll geschicket werden.

Friedrich P. z. Hessen.

Und solchèn einige treue Officit seit zu geben*).

Diestedal le 4 Dec. 1718.

Monsieur.

Je vous ecris a tout moment mon cher Comte mais je vous prie prenner de bonne precaution contre les Cavallier Alemans & sur tout me fier vous de Dürin & je me confie a Votre bonne conduite.

Pour la previenide vous en auray soins jen vois des officier devant pour la resevoir je suis tout a vous.

Friedrich P. D. Hesse.

Distedal le 4 Dec. 1718.

Monsieur Mon Cher Comte.

Je vois partout les maines que vous estes de chez amis soyer persuade que je seray reconnoissant tout ma vie.

Ce qui est du Baron de Görtz je crois que vous aura ressu ma lettre ill doit aller au chatau Orebro avec Ms Rosenhan avec defance de ne parler a personne aussi de ne par parler au Duc ayez la bonte & donner encor quelques officier de confiance avec Luy & donne Leur les mesmes Ordre le qui est pour le marche des troupes nous retournerons en Svede & je marchera le Lundy & passerons le pont a Senburg: & un corps par Holmendal & quelque par Distetal comme vous voire par la disposition que je vous envoieer de grace mon cher

*) Man finner att "P. D. Hesse" borde ej "skrifva sitt undersmål och andra språk ej eller."

Comte ages soins que les troupes trouve la provi-
ende prête & soyer persuade que je vous en auray
de obligations tout ma vie estant avec bien datache-
ment tout a vous mon cher Comte.

Friedrich P. D. Hesse.

Je vous prie de faire en sorte que Duc ne ren-
contre pas le Baron de Gortz.

Je vous prie donne au Barr Gorz unne bonne
escorte et un Officier bien a qui on ce peut fier.

Officielt samma dag ankombref att Grefven skulle
strax lösgifva Öfversten Witting ur arresten samt lå-
ta honom gå till sina gods och besitta sin egendom,
undertecknad af gantz Ergebensten freund Fr. P.
z. H., likaledes ordre, att föra befålet öfver de oin-
delte troppar, med hvilka gränsen nu skulle försva-
ras, sedan de indelte regementerne nu återgingo till
sina rotar och rusthåll. Schwerin hade beordrats att
till biträde ha sin post här vid gränsen, skyldig att gå
Grefven tillhanda, likksom Gener.Maj. Strömfeldt vid
Eda skans.

Distedal le 6 (Dec. 1718.)

Monsieur mon Cher Comte.

Vous me donne tant de marque de Vostre Ami-
tie que je suis dans la dernière impatience de vous
marquer ma parfaite reconnoissance Soyer persuade
que je ne perdray occunne occasion Jay ressu Vo-
stre paquet & j'ay brüller les deux de mais propres
suivant vos ordre je pas demain duy pour Dorpum
& apprende main pour Sonsbourg & Stromstat vous
me feres plaisir de venir audevant de moy. Les

Dragons Allemans on ordre de marcher ensi vous
voulles bien encor Les ordonner de marche suivant
que vous le trouverez appros. Du reste je suis tres
impatien de vous dire de bouch combien que je suis
bien tout a vous Friedrich P. D. Hesse.

Utan datum.

Monsieur

Jay ressu le deux lettre quil vous a plus de
mescrire je vous rens mille graces de votre cher
souvenir jespere davoir le plaisir de vous revoir
bientot & de vous dire de bouche mon cher Comte
combien que je suis tout a vous

Friedrich P. D. Hesse.

A tergo

A Monsieur Monsieur le Comte DelaGarde Ge-
neralMajor dinfanterie

a

Larmee du Roy.

Efter dessa meddelanden må vi återblicka på
1718 års revolution.

1718 års revolution har lyckats att till och med
undgå revolutions-namnet. Den egde likväl flera
beståndsdelar af en revolution, än många blott i
hofsalarne uppgjorda kalissförändringar, som i histo-
rien utmärkts med detta namn.

Denna revolution var vissticke allenast en ögonblicklig
militärconspiration, utan den stod i sammanhang med
många då i tiden jäsande elementer af missnöje med

hjelten, »som med svärdet plockade kronor och, guds-könt! gaf bort dem genast.» Mordet torde varit först tänkt i den afskyvärde Fransyske Ministern Cardinal Dubois hjerna och påskyndades, sedan den tidens quadrupelallians kommit till stånd. Carls ridderliga sinne drog hans hjerta till Maria Stuarts d. v. landsflyktige ättling, som hoppades åtminstone rädda Skottlands krona åt sig, om än Englands fästades på en Hannoverans hjessa; och det ridderliga i huggen eggades här af ett svenskt-patriotiskt bemödande, att behålla alla de länder, som förvärfvats med Gustaf Adolfs och andra stora svenska fältherrars blod. 1715 hade Georg blifvit herre öfver Bremen och Verden. Han kunde bättre anfallas i spetsen för alla missnöjda i England och Skottland, hvaribland största delen bland det af Whigs andanträngda Torypartiet torde räknats, i samma stund hjeltekonungen af Sverige och Norrige ledt krigsoperationerne, än genom svenskt krig på Tysk botten utan bundsförvandter och penningar. Men Carl såsom herre öfver Sverige, Norrige, Finland, Est- och Lifland &c. , Pommern, Bremen, Verden &c. Ryska Zarens svåger och Bundsförvandt samt Skyddsherre öfver Konungen i Skottland, hvilken då snart torde ock blifvit Konung i England tillika, injagade lätt en panisk förskräckelse i det öfriga Europa. Frankrike, som nu slutit sig intill K. Georg och Whigpartiet hade ock mycket att frukta, än mer att hoppas, då ej ett *Jernhufvud* ledde Sveriges utrikes politik. I d. v. Franska Ministèren — »den atheistiska» — fanns hvarken re-

ligion eller moral. Hert. af Orleans och Cardinal Dabois ansågo säkert som en god finans operation, om de kunde genom lönnmördare undantröjda det ena mekniskolff, hvarpå allt här beröfde. Sjelfva Quadrupel-alliansen lär varit vissare om sin förmåga att uträkna kostnaderna för, än utgången af en strid med Nordens Alexander och Tory Lorders penningar. I slutet af 1718 hade Franska förmyndarregeringen godt om mynt. Skotten Johan Laws guldmakeri ansågs ännu som en stor visdom. Ja, Missisippi Compagniet befallte nu snart sagdt öfver hela Europas pennigväsende. Nog af: Vise i lägret vid Fredrikshall en Fransk Ambassadör Gref de la Marck, hvilken, strax hjelten fallit, ingaf sin *memoire* till Prins Fredrik, att till sin »Dröttning» försända, der Sveriges nya politik utstakades. Denna *memoire* var grundstenen i *Hattarnes* politik, ända tills Frankrikes intresse 1772 fann en ny revolution behöflig i Sverige *). Lycklige vi som lefva i en tid, då den franska orolighetsanden saturniserats! — då den äter *sina egna barts!* Gf. de la Marck hade 2 goda handlangare för sin politik i sina landsmän, Direktören öfver belägringsverket Maigret och Gen. Adj. Siquier. Men säkert är att det Europeiska missnöjet med K. Carl slöt sig in till det Svensk-Aristokratiska, som

*) Man här misstänkt, att också då en Kungs naturliga död ej hann att utväntas; men den som läser förteckningen på alla rättor, K. Adolph Fredrik åt sin sista middag, undrar ej, enligt Ehrens värds anmärkning i hans *Memoirer*, att slaget följde.

anså blickade tillbakå på *»frihetstidens»* före 1680 med samma trängtan som Erik Sparre och Peder Brahe d. ä. återblickade på *»frihetstidens»* under Calmar Unio.

Itom den af K. Carl XI kufvade Aristokratien hade tvänns met souveraniteten fiändliga partier, hvilom ett sekel derefter, så småningom bildat sig. Vi kalla det ena: *partiet med pennan* och det andra: *partiet med pampen*. Det förra slöt sig omkring Prinsessan Ulrica Eleonora, hade sin medelpunkt i Stockholm och sitt hufvud på Arvid Horns skuldror; det sednare grupperade sig kring Prins Fredrik, hade sin medelpunkt i lägret och hufvudet hette: *Generalkretsen*, *»ty de voro många.»* Det förra förmerade länge på pennan till skrifvande af 1719 och 1720 års Regeringsformer, det sednare laddade länge på mordskottet af d. 30 Nov. 1718. Enige voro de blott i sin *»frihetskärlek.»* d. ä. ätt begär att tillvålla sig maktens prerogativer, helst på hvarandras bekoetnad, men genom denna frihetskärlek drogo de sympathiskt intill sig dem, som i Sverige vaknat till behof af och smäk för en parlamentarisk frihet. Och desse funnos egentligen bland den högre adlen och de mest bildade bland de ofrälse. *»Engelska friheten»* lyste alla i ögonen, och värmde hjertat hos dem som sågo dess resultat i folkets både litterära och ekonomiska odling. På låra likväl velat köpa denna härlighet med Heltikonungens blod; men nog låra alla vara enige att, om Konungen återkommit till Stockholm, i riksdag utstå en så omfattlig och viktig opinion,

att Konungen haft svårt vid att ej akta derpå. Men därför var Konungen så slug, att han ej kom till Stockholm. Till Lund kommo patrioterna blott kvar för sig, så att det var rådligast, att, som Biskop Svedberg, afbryta talet, då Kungen uppdrog öfverläppen. Till Sveriges ära, hoppas jag, mordtankan gick ut från Frankrikes kabinett, der förgiftningar och lönnmord räknades som svaghetsynder. En Fransk Ambassadör, med instruction för den nya regeringen på fickan, måste synas i Kung Carl's tält, förrän lönnmördarens pistolkula hann den lagettning, fiendens kanoner och handgevär i 18 år respecterat.

Den 30 Nov. 1718 var emblettid ett nu eller aldrig. Inom en dag hade fred varit garanterad med Ryssland, Görtz's snille vid statsrådet och Paulsenska penningsarne i fältkassan. Allmänt ansågs, att inom 14 dagar Norriges nyckel legat i Svenska Kungens hand. Till våren hade må Örnens säkert från fjällen öfverlaggt, hvilken krona han först ville plåka från Europas krönte hufvuden, sedan soldaternas segerlust åter vaknat af segersångarne öfver Norriges intagande. Och d. 30 Nov. vardt. därför Konungens dödsdag.

Görtzens och Paulsens annalkande synes verkadt här på de sammansyurna i lägrat med samma eggande kraft, som Adlersparres annalkande till Stockholm verkade på Adlercreutz, ehuru ej ur samma bevekelsegrunder. Verkställandet innan de väntades ankomat beslöts. Och både lättinnighetens och samvetsqvales yppande af handigheten förnams vid detta

som vid flera andra slika tillfällen. Lagerbiog omtalar *spådomar* kort förut, som slogo in. Och sannolikt var det billetter: à la Lällsherti, K. Carl uppbärande på sin dödsdag, hvarefter han syntas så stölig, ehuru hans vanliga stölet eller öskst insigten af omöjlig-heten att undgå slik fara, vållade, att han uppbände de troligen anonyma värningarna.

Hvem skulle dock verkställa det vid slika tillfällen s. k. »nödvändig»? Denna fråga lär nog brytt Prins Fredrik. På de båda Fransosernas *hand* var mindre att lita, än på deras goda *vilja* att tjena sitt kabinet. Den snällaste laddare i arméen, Cronstedt, kunde väl för 4000 daler specie ladda en liten reffelbössa; i hans karakter låg både *kärlek till eld och kärlek till frihet*, hvilket han sedan uttryckte som *Commendeur* i sitt valspråk: *malo quam vincula flammæ*; men något oridderligt låg dock i aflossandet äfven för den liberalaste ridderlighet. Den som läst eller hört det Tollstadiska documentet uppläsas, vittnar, att »*Stiernroos för afskjutandet fått 500 ducater, men af hvem står der ej.*» *) Det kan ock vara detsamma om de togos af de 1200 d. s. m. som Essen uttog till partisaner och »kunska-per» eller ur Prinsens eller Gr. de la Marcks pung eller ur alla 3 käl-

*) Utg. har, sedan förra arket trycktes, fått en säker upplysning, att R. R. Baron Malte Ramel var fullt viss att det ifrågarörande documentet var af Tollstadi egen hand. Och vid den tiden kunde Tillhandstäljarna alla okänd-

lorna. Men låtom oss hellre göra bekantskap med personen.

Öländske Prosten Berelli son Johan Stiernroos dog 1718. Således var jennes son Lifdrabanten Magnus Stiernroos *) antingen ryss eller ej ens ännu stannad som Adel, kanske ej eller uppfosttrad till så fint chevallereskt skrymteri under ett 18-årigt meniskolagtande. Anledningar till missnöje saknade han ej. Född 1684 hade han vid 21 års ålder blifvit Lieutenant (1705), och Lifdrabant 1707, men sedan obefordrad och obelönt bevisat alla de actioner och rencontres, vid hvilka H. M:t varit närvarande. Många ungdomskamrater, som på långt när ej delat hans mödor och utfört hans bedrifter, hade hunnit Generalsbefordran, då han 1718 äntligen befordrades till Corporal. Han blef blesserad vid Holofzin, följde efter slaget vid Pultava genom ödemarkerna till Bender, sändes 1711 till Chans residens, derefter till Svarta hafvet och in i Asien. En annan gång skickades han i Turkisk båtsmans-habit in i en rysk fästning, andra gånger att i Tartarisk eller Cossakisk drägt genomströfva de största ödemarker. Blef fången vid kalabaliken, Och i Kung Carls tjenst blef en soldat ej rik. Och om sin "salighet" synes Stiernroos ha blifvit obekymrad, om 500 ducater kunde köpa hans arm mot sin Konung. Det ökar förtroendet för Tollstadiska uppgiften, att vi se St. an-

*) Bidrag till Hans biographi finnes i Rehbinders Matrikel, Commendoursafdeln. p. 10. Kapas; C. XII's brigare &c.

vänd i det, sammas kullförsvaret mot Ryssarne norr och söder om Stockholm 1719. Den kunde sit blott näkorts folk befäl anföras. Sit hade 1717, då han var i Stockholm, haft tillfälle att göra sig bekant med de misepöjde äfven där. Emellertid sp vi honom på nådt i sin 13de vecka hos Koningen vid Fredrikshall, då H. M. vakades så illa. St. försmod vid detta tillfälle Adjutant-systemen vid Infanterbanterna, och det kunde således hvarken vicka Konungens eller de af Maigret planerade arbetamen uppmärksamhet, om St. uppvaktade Konungens person, då H. M. om afonen gick i dunklet, der blott beaktansentändningen på Fredrikshalls fästning belyste gräfningsarbetet. Och om St. i stället för att mot H. M. upplyfte en papper, upplyfte den sedannara nädja häst som bland sine gavår (således en pistolkellar puffant, en hvilken, enligt rustkammars-priester, *Blatt Zapörna* namn på den gamle Generalsens vägg), öfverträffligt laddad af rdt för sina geschvinda skott. renommeraden Cronstedt, så kunde Kungen på sin höjd hinga att halfdrega sin klinga, en nörlin som han ej kunde ha utfört vid det tillfälle, der hans död upptäcktes. Men handsken kunde blodas — ej vid det i hinken dödande skottet, men sedan, om, såsom allt tillstyrker att minntänka, man derestat lyfte liket upp på det bröstvärn, der det sedan lanns, sedan som då drag hufvudet afvan häststallet, med högna tinnigen med ett så 7 linier långt och 2 linier bredt, mot fästningens kanoner och muskötter, och lade hufvudet till hvila mot venstra handen. Efter den

en sluggsamtig, hvarvid Matgret, som disponerade arbetstid på återing och Siquier, som till kunde disponera befällets grupperingar, troligen varit behjelpige, hade säkerligen C. och St. begifvit sig så långt bort som var möjligt, och genom sin triumf, som dock ej genom ord, utspredt bland de sammanvarande den hugneliga nyheten, öfver hvars utträffande på så långt afstånd, strax Kötungen funnits död, Carlberg sedan förundrade sig. Emedelbart var säkert någon tillförlitlig person ställd i närheten af det kungliga tiket, som kunde samla de 8 a 1000 derstädes — bland hvilka den ärlige Carlberg. — Ty alla dessa trodde säkert ej med Carlberg, att H. Mts sof. Någon måste ju vara tillrädd, att, vid den minsta rörelse medelst en contusion af de förbytta kranokulorna eller hufvudets egen tyngd, kunna ropa: *Herre Jesus! Hungen är skjuten!* Och allflyckades förträffligt. Matgret kunde snart utropa: *Votre la piece fin, allons souper!* Håll att man glömdes öka skottårets dimensioner, som ännu 1746 kunde mätas, förän man inbillade Voltare med flera, att pulkan vägs i skålpund, var stor som ett duf-ägg, var ett skrä af en stycke kula och dylika.

Uglerinarar hävde om Carlbergs skilning af detta märkliga ögonblick, der sjelfva utförligheten synes säga mer än C. då ville ha sagt.

Först välar han oss Kötungen ankommen i trancheen, nåtackliga gånger orolig till sätet, hvilket ej var hos K. Carl ett vänligt lynnesfel. Derpå berättar han huru Matgret en fransk öfverste, som var

Direktör af attachén, utstakade den nya linien på det sättet, att efter honom defilerade soldaterna, man för man, som buro fasciner jemte spadar och hackor. Så fort Direktören gick linien fram, lades fasciner efter honom i en rät linea, hvarjemte soldaterna blefvo liggandes. Derpå begynte soldaterna grafva sig neder, på det de snart måtte få skanskorgarne med jord uppfyllde till deras betäckning.» Här hade han sett Konungen gå den fatala aftonen. Ett mera passande ställe att utföra mordet kunde ej tänkas. Halfdunkel, blött stupade eller redan af sig sjelfve nedgräfdä eller ook snart till andra verlden förpasslige soldater, af Maigret i kedja utdragne: sannerligen, der »Grefvarne» och Anckarström förföljde K. Gustaf III bland sina »skanskorgar,» var långt svårare »att rädda friheten,» än der Lifdrabant och Fransoserna förföljde K. Carl XII's spår. Derrät får den ärlige men något enfaldige Carlberg se sin Kung — *»ligga på venstra sidan med kappan om sig, hafvande dragit knäna något ut sig upp, att fötterna lågo ungefär 6 quarter högre upp än sjelfvä bottnen af approcheen, hållande venstra handen under kinbenet. Allt var betäckt genom bröstvärnet för skott såväl från fästningen som begge skansarne, allt — utom just den träffade tinningen, som var uppdragen så högt ofvan bröstvärnet, att C. tror, att de innanför arbetande soldaterna skulle, om de gifvit akt derpå, kunnat se hufvudet. Huru länge kroppen lågat på denna så lugna sofplats, visste ej C. Han*

såg likväl om 7 à 8 minuter den rörelse, »natt icke den minsta rörelse förspordes än att handen undanföll venstra kinbenet och hufvudet lutade sig så sakta neder i kappan, utan någon den ringaste ryckning på kroppen, som blef så aldeles stilla liggandes som den förut låg.» Om ock handsken här fick det blod, Utg. sett honom ännu äga, så var det ej härvid hjeltens klinga blef halfdragen, hvilket Wraxal m. fl. derefter intygat sig funnit henne, då liket upptäcktes. Ty ej blodades handsken vid skottet. Det dödade förrän handen hann att blodas.

Emellertid tror Utg. det vara klart, att Kung Carl ej föll blott för en kvinnas kärlek till en man, utan alla högre egenskaper, eller för denne mans kärlek till en krona, som han ej kunde ambiera med synnerlig styrka, då han så ringa frågade efter den makt hon kunnat skänka; ja att Carl ej ens föll för ett folks frihets kärlek, i sin tids formation varande en aristokratisk egennyttia, utan att han, som kämpat med en värld, också stupade för en coalition af Europas d. v. väldigaste makter, hvilka dock måste, för att segra, om ej »mörda sömnen» dock köpa lönnmördare. Och af hans fall berodde världshändelserna mer än af Gustaf II Adolphi, ehuru det förra ej på långt när väckt det intresse hos häfdatecknarna. Hade lönnmördarkulan halkat förbi och Carls värja hunnit i stället heldragas och, ställd på mördarens bröst, skaffat Carl en bikt, som afslöjat för honom hela afgrunden af snaror omkring honom, och han med Paulsens pengar strax kunnat köpa härens

enthusiasm och med Görtz's och Gyllenborgs snille kunnat ersätta hela hopen af förrädarne, Hessaren räknad främst, och hans vapenlycka fått, som vanligt efter slika casus, nytt lif, hvad kunde följt? Noriges intagande samt Bremens och Verdens återtagande hade säkerligen blifvit blott *första* steget. Men *den protestantiska Ridderlighetens* sista act var nu intie. En ny tid skulle ingå. Derföre måste *historiens sista riddare* bestiga phœnixbålet. Stuarterne reste sig ej mer i England. *Den parlamentariska friheten* hade der sin terra sancta, en utgångspunkt för hela världen. Enväldet måste ett halft sekel soffa i Norden. Och derunder vaknade Nationens krafter i en mängd riktningar. Den intog en ärad plats öfver allt, utom i sin utländska politik och i det som deraf närmast berodde.

Och vid erinringen häraf, må Utg. upprepa:

»Då dagen bryter Carl XII's segrar,
ej seklet bryter Carl Linuæi ner.»

Huru nöjde vi än således alltid förklara oss med Försynens gudomliga användande i världshistoriens utveckling af enskilda äfven dæmoniska handlingar, så kunna vi likväl ej undertrycka vår harm både öfver förräderiet mot hjeltekonungen af hans samtid och glömskan af hans efterverld. Ty *han* handlade stort och rätt ur *sin* synpunkt. Han verkade från centren och derifrån ha föremålen ofta ett annat utseende än då de betraktas från peripherien. Och världen tvistar ju ännu mer än ett sekel efter hans död om företrädet mellan

de principer till hvilka han föddes och för hvilka han undanröjdes. Men hvilka af dessa än tillkämpa sig äran af att blifva den *enda* saliggörande politiska tron, så är det en vanära för vår tid, att ej ett värdigt Monument kan utmärka stället, der han föll. Då Utg. för 8 år sedan från detta ställe öfvertygade sig om *omöjligheten* för en kula af 7—2 liniers dimensioner att hinna från fästningen dit och hinna tinningen, hade en ko i beteshagen säkert kullstörtat det gamla ruckelmonumentet, som för ingen del kunde jemnföras med det man finner öfver en häst eller knähund i mången park, om ej en Norsk bonde, ehuru med möda, bortjagat henne. Utg. hade likväl dervid svårare att bortjaga tanken, hvart de penningar kommit, som svenska krigare började sammanskjuta efter sista Norrska campagnen, till en värdigare minnesvärd. Huru ringa summan än blef, måtte den varit tillräcklig till ett jernstaket omkring »en svensk sten.»

Vi återgå till *revolutions-historien*. Dagen efter den vanhelgade helgdagen eller måndagsmorgonen d. 1 Dec. sändes en af Prinsens förtrogne till en af de Generaler, hvilka Prinsen haft för mycken menniskokämedom att förut nalkas. Budbäraren medförde förata billeten af denna datum, aftryckt p. 148. Här skrifver Prinsen om sin *douleur* — ett språk som han blott använde då det skulle ses af oinvidga *).

*) I det "tröp familierement" skrifna brevet till sin gemål af d. 2 Oct. talar Prinsen hvarken om *perte* eller *douleur*. Han förklarar sjelf orsaken i sista raden . .

Gref DelaGardie befann sig nu i den svåraste ställning, hvori en fosterlands vän kan komma. Billeten innebar blott ett bevis, att den som bar billeten talte allt å Prinsens vägnar; och der sparades säkert ej goda löften — rörande Grefvens uppkomst torde alla transaktioner ansetts malplacerade, ty han kunde, enligt då ännu i hela Europa blindt följde aristokratiska principer vänta aldeles samma framsteg under hvad styrelse som helst, men här voro löften behöfligare rörande medlen för ett efter frihet trängande, under despotismen förtrampadt, fäderneslands återupprättelse. Grefven hade blott valet mellan en beslutsam Prins, som lofvade frihet, och en obeslutsam Hertig, som blott i ett var beslutsam, att vilja behålla souverainiteten, man kan ock säga: mellan ett Hessiskt parti, som ej allenast kunde behålla sig, om det kom i spetsen af ärenderna, utan också kunde, genom ett väckt inbördes krig, i nödfall tvinga sig dit, synnerligen förmedelst sitt fulla anslutande till den alla berusande liberalismen, sådan den då hunnit utbilda sig, och ett Holsteinskt parti, som så snart öfvergaf sig sjelf och derföre för den, som på så nära håll som Gref D. såg sakerna, ej lär redan d. 1 Dec. erbjudit synnerliga garantier. Emellertid hade

"mais j'ecrit du Coeur. Görtz est arrêté. Amen." Deremot pjunkas om tresgrande perte och douleur och pligt att en bonne Chretienne trösta sig i det officiella notificationsbrevet. Se Floderi Handll. III: p. 295 coll. p. 281.

Grefven innan kl. 12 d. 1 Dec. gått öfver till »den yngre Systemens» parti och blef sedan af *la force des choses*, hvilken vid slika tillfällen är så mäktig, in-dragen i en verksamhet för partiets ändamål, som nu kan förefalla oss, hvilka från en lugn strand bedömma sjönödsbeslut i stormen, långt tvetydigare, än de kunde synas d. 1 Dec. 1718. Kungen var redan död; Rubicon öfvergången. Fängslandet af Görtz var, ur Hessiska partiets synpunkt, långt politiskt nödvändigare än allt fängslande d. 13 Mars 1809 men det blir så förhatligt i historien genom det sedan följande *officiella mordet*, som sätter en outplånlig vanära på hela tidehvarfvét och Svenska Nationen. Hade detta ej följt, hvilket berodde på helt andra krafter, så hade GeneralLieutenantens åtlydnad af sin Generallissimi ordres d. 1 och 2 Dec. ej ens af hans närmaste funnits klandervärd, om man ej fordrat att han skulle i sitt Fäderneslands högsta kris gå till det enskilda lifvet eller att han bort söka martyrkronan hos den Hertig, som för 6000 daler sjelf »släppte händerna,» då spiran ej gerna kunde annat än tillika halka derutur. Ett annat svårt uppdrag ville man ock öfverlemna i Grefvens händer — nemligen *nervus rerum gerendarum* eller Paulsenska silfverpenningarne. Hans stora enskilda egendom synes föranledt detta val. Hos honom var full säkerhet. Äfven här var Rubicon passerad. Han hade blott att efter Prinsens ordre fördela. Och vid redovisningen brast ej ett öre. Men med all denna mildare tydning, som en *historisk* uppfattning måste ingifva, nekar ej Utgifv.

att han hellre önskar, att vid revolutioner sakna älskade namn, äfven der en ny sakernas ordning var så påkallad som 1718, äfven der följderna blifvit så välgörande för landets förkofran både i bildning och välstånd, som de ovedersägeligeu blefvo af denna både genom ett doldt och ett offentligt mord likväl så obyggliga katastrof. Emellertid bör Svensken taga väl vara på den *parlamentariska frihet*, som vi nu ega, när vi se att Nationen har sådan smak på dylik, att den köpt den inom en enda menniskoålder till så högt pris som K. Carl XII:s lif, Norriges icke-vinnande, några Tyska provinser och alla f. d. Svenska och nu mer Ryska provinser förlorande.

De, som vilja pröfva Utg:s *åskådning* af denna tragiska scen eller rättare act i vår historia, torde först göra sig bekante med *Lagerbr. S. R. H. i sammandr.* Del. 4 afd. 3. p. 11 f. *Handll. rör. Skand. Hist.* 1. p. 185, *Briefe so zwischen dem Graf Gyllenborg, dem Freiherrn von Görtz u. a. gewechselt worden betreffend den Anschlag einer anzustiftenden Rebellion in Grossbritannien, unterstütz durch Schwedische Macht.* Hamburg 1717, 4:o *Geschichte Gustafs III, 3 Th. Franckfurt u. Leipzig* 1810. *Schlötzers Briefwechsel* 36 Heft. *Wraxals relation; hans Cursory Remarks*, oaktadt Warmholtz animositet deremot, (Träffas i *Büschings N. Crit. Nachr. Leipzig* 1776, n. 4, p. 19.) *Svensk Församlings Tidning* 1820, *Tollstudii lefverne.* m. m. — Utg. erinrar till slut att *Hattpartiet* uppkom af *partiet med pampen*, att Paulsenska penningarne var den första

particassa hos desse, som väl 1718 köpte fred á tout prix, men sedan 2 gånger under frihetstiden grepos af stridslust och visade hvað *hatten* dugde till, när *hufvudet* sof i Ridderholmsgrafven; att deremot *mösspartiet* uppkom af *partiet med pennan*; att Bonde förklarar, det Cronstedt ej emottog det erbudna Rådsemetet »för att undgå afund», hvilken dock torde mindre träffat en så förtjent krigare än hans numismatiske bror som ingick i rådet, hvarföre andre trodde det vara för att ej ge *misstankar* »*nüring*»; att Tollstadius lär bestämdt sagt i listiden att han träffat Kungens mördare; att Fredrik emellertid lät sin ungdomsvän Georg behålla opåtaladt Bremen och Verden, och sist, att om fältkassans fördelning träffas, så vidt Utg. kan minnas, blott en anmärkning i *Handll. rör. Skand. Hist. VII: p. 258*: »Några af Generalitetet troddes hafva varit interessés vid handhafvandet af det öfverblifna af Regementskassorna,» — uttryck, som af här meddelte acta få både sin rättelse och förklaring.

II.

Svedenborgianismens födelse

eller

Blåkullafärdernas slut.

Historia och Myth.

Om ett sammanhang mellan vår synliga värld och en andeverld hafva alla folkslag varit öfverty-

gade. Så mycket vi derom behöfva veta, har kommit i ljuset genom Guds ord, och hvad den Heliga Skrift derom upplyst är lika tillfredställande för hjertats högre behof som vördnadsbjudande för ett sundt menniskoförstånd. Men det sjuka förståndet nöjdes sällan dermed. Vid astheniska krämpor fann det i Uppenbarelsen förmycken, vid förståndets feber-åkomor, förliten upplysning.

Då Protestantismen ej med lika ifver införde förståndets upplysning som den förjagade den Katholska näringen för phantasien och känslan hos folket, så var lätt att beräkna, att hvad som ej fick näring, der denna kunnat gifvas sund och i öfverensstämmelse med sanna grundsatser, nog skulle skaffa sig en dylik på egen hand. Nu är phantasien under det sofvande tillståndet en enväldig herrskare, som förer oss till himlar eller afgrunder, deren hvar vår glädje kläder sig i engladrägt, en hvar vår sorg tar en plågoandes gestalt. Vi önska att drömmen vore en dröm, då vi nedstörtas från stjernor i eldsjöar, vi äro så visse att vara vakna, då af qvällens samtal en oredig men ofta verkligen romantisk målning grupperar sig omkring oss. Våra drömmar äro af samma bildningsgrad, som vi sjelfva, väfda af de trådar, vårt snilles Arachne kunnat spinna, och fästa mellan våra minnens törn- och rosenhäckar. Låt nu denna *förmåga i det sofvande tillståndet* komma lös i *det vakna*, och vi ha strax gätan löst, som framställts af tusen Svärmarer från Seidmannen i Odens lund till Svedenborg i London.

I Carl XI:s tid började Blåkulla-färdandet med all makt. Att phantasien sammansatte drömbilderna till ett Blåkulla med ett cavalleri till qvant och raka, lär ha sin grund djupt ner i tiden. Utg. påminner sig ha läsit någonstädes, att färgerna till denna komiska afgrundsmålning rifvits af Carl den Stores soldater. På ett Baldursberg i Sachsen dansades vid vårens återkomst en mystisk dans till VårGudens ära, kring Baldursbålet, men Kejsaren fann deri ett hinder för Christendomens utbredande och beslöt att förhindra dansens besökande. Christtrogna soldater sattes som vakt kring berget, men Kejsaren hade ändå den sorgen att se bålet flamma upp i den hedenheliga natten och dansande ungdom sväfva deromkring, som när ett mörkt periband skakas kring en rosenhals. Han vredgades och inkallade vakten för krigsrätt. Om de tappre bussarne nu bekänt, att de låtit de Sachsiske tärnorna locka sig att törhända deltaga i dansen och lemna sin post, i stället för att sönderhugga de smidiga liljelemmarne, som skälmskt bland de skymmande träden smögo förbi, så hade döden varit deras vissa lön. Men kärleken var alltid fintlig i ursäkters upptänkande. Om nu allt var trolleri, om de, hvilka Kejsaren sett kring Baldersbålet, farit medelst satans svartkonst på harar och qvastar och rakor, som med trollsmörja insmorts till en sådan aërostatisk egenskap, öfver soldaternas hufvuden. — hvad skulle de gjort trollfolket och hvad skulle Kejsaren göra sina trogne, men af den verldsmäktige DämonKejsaren besegrade krigare? — Se-

dan utkastet blott var gifvet, blef det lätt tillfullo utarbetadt. Af *Baldursberget* blef *Bläcksberget*, *Blåkulla*, och än i dag anse berusade skarbr — *påskhärringarnes* motsvarigheter i vår tid *) — Valborgsfesten vara privilegierad åt rus och dans. Vid utförandet i Sverige af denna idé afpreglade sig Svensk nationalitet. Hvarje Blåkulla-farare hade sett — Blåkulla, men möbleradt allt efter rikedomens af hans egen världskunskap. Dalkarlen hade funnit Blåkulla lik en röd gård, Hernösandsboar hade der funnit en stad o. s. v.

Märkligt är att detta svärmeri utthröt vid samma tid som fritänkeriet tog på sig en lärd min. Hvarföre? Svaret står kortast i Pauli bref till Thessalonikas invånare. När människan ej vill tro sanningen, nödgas hon tro lögnen. Ty *något måste hon tro*. Mången filosof fruktade för spöken under det han skref mot läran om Guds existense. Utg. känner »upplysten», som vända vid slutet af en resa eller gång, om ett omen visar sig, en ekorre löper öfver vägen, en kärring möter dem. Han som allt styr, förödmjucar så den stolta människan och upphöjer Trons ära, som i hvarje tid i någon person ställer sig jemte Visheten, då Otron deremot är ett sammanvext tvillingsyskon med Vantron, fast Ryggbildens ej synes så länge bröstbildens vänder sig mot oss. I Sverige varade Blåkullasvärmeriet omkring ett sekel. Derefter har man ansett det försvunnet och omöjligt att åter-

*) Må alla vänner af Maj-rus förlåta denna historiska »comparaison!»

uppkalla. Men slik dom förräder en skum blick, som ej kan tränga genom ytan af föremålen, ej se själen i historien. I samma form fortvarade aldrig något svärmeri, då tiden framstått i en ny skepnad. I slutet af Frihetstiden framträdde Blåkulla-spökeriet — åter i Dalarne. Erkebiskopen och Ledamoten i K. Wettenskaps-Akademien S. Troilius fordrade väl ej nu blodiga straff, men han fordrade ransakningar i handklofvar. Tiden var dock förvandlad, och detta svärmeri måste också förvandlas. En Svensk qvinnan rörde vid spöket med ett finger och det föll — till aska. Men ur askan steg, sannare än någon af Ovidii Metamorphoser, en högre, spiritualiserad potens, Svedenborgianismen, en doctrin om allt det, som Blåkulla-ransakningarne liberalt framlägga utan all doctrin, hvilken nu indrog inom sin magiska cirkel alla, att tala Paracelsi tungomål, *luftandar* eller de elementer i tiden, som ej längre kunde rida till Blåkulla på qvast, men som af fålen Phantasus väl ändå kunde föras dit. Och denna fåle var desto lättare till hands, som Skalderna nu började — gå till fots och Religionens tolkar — krypa som gräsmaskar.

Emellertid torde den märkvärdiga Genesen förtjena att närmare kännas, synnerligen i dagar, då detta Andeskåderi, som föddes, då »den sista Trollpackan» i Sverige försvann, nu gått ur scholan, och med fulländad elementarbildning, börjat intaga säte och stämma både inom församlingen och i vettenskabernas samhälle.

Man känner både inom- och utomlands Truldoms-väsendet i K. Carl XI:s tid; men gengångaren af denna gast i sjelfva den upplysta frihetstiden är mindre bekant. Likväl vittna 3ne folioband med offentliga handlingar i DelaGardiska Archivat, att »Djefvulen jemmerligen grasserade i Dalarne,» ännu då Lovisa Ulrica stod med den nära fullvexta Kronprinsen Gustaf vid Svenska thronen omgifven af Linnæer i vetenskap och Creutzer i sång och L'Archeveque'er i konst. Utg. har en ökad anledning, att i det tryckta DelaGardiska Archivat förvara minnet af denna sista act i det sekelslånga Svenska skådespelet af »School satanic,» utaf det skäl, att en Grefvinna DelaGardie — gift med Förläggarens Fader i hans första äktenskap — med ett ärofullt uppträdande slöt den både bedröfliga och löjliga Blåkulla-farçen i Sverige*).

*) Det heter i Svenska Galleriet af (Sigfr. Lorenssohn Gahm och) J. F. Martin, 1782, i Fru Grefvinnan Cath. Charl. DelaGardies född Taubes Biographi 1758: »Under en resa till Dalarne hörde Fru Grefvinnan i ett sällskap omtalas en rättegång, anställd emot några hustrur af Dal-
Almogen, som blifvit för Trolldom angifne. Det medlidande hon vid denna berättelse yttrade, kom snart till dessa olyckligas öron. De uppsökte Fru Grefvinnan i Sthm, yppade för henne det lidande dem öfvergått och anhöllo om hennes beskydd och hjelp till deras oskuld försvar. Rörd af deras tårar, begick hon att denna sak blef vederbörligen upptagen och dömd, deras oskuld satt i sin fulla dag och ersättning dem tillerkänd för öfvergånet lidande. Ridd. o. Adlen ansågo detta med det välbehag, att de öfver henne läto prägla en vacker skåde-

Och hvad lärde här af Försoningens sändebud? Jo, »strax slöt B. deraf, till deras fruktan och fathåga för någon laglig undersökning, och antydde dem att han ville samla saken hos Landshfd. till undersökning vid ett urtima ting. Nu sändes utdrag af förhörsprotocollet till Landshfd. Urtima ting blef hållit och saken under laga ransakning ställd. B. ansåg detta högst nödvändigt i ett »sådant högmål.» Nu hörsjades hela truldomsscenerier ifrån Carl. XIs tid gengånga i anklagelser och beklännelser. »Derpå, heter det i Hofrättens protocol, har Landshöfdingen tagit sig de anklagade, som redan stodo under laga ransakning, med besynnerlig ömhet an, tillät folk utan skillnad, ehuru betänkligt sådant vara bort, både se, tala och mätta sin nyfikenhet med dem, anställt sina egna förhör med dem, dömt dem i sitt tycke oskyldiga och ändteligen af eget beväg släppt dem ur fångelset.» En ny laglig ransakning blir derefter anställd; gossen tillvinnes att ha farit med lögn, kvinnorna att ha bekänt af tvång. Biskopen frågade dock, »om icke af första ransakningen insågs, att med dessa kvinnor ifrån flera år tillbaka måste ha varit en hop Sataniska illusioner och derunder bedrifne styggelser, som utan Guds äras förkränkande ej kunna och aldrig böra nedläggas?» »Ty om sådane på gifven anledning engång började undersökningar skulle tvert afstadna, de mera el. mindre skyldige utan vidare åtgärd släppas och sättas i den tankan, att man för vissa considerationer hvarken ville eller torde mera röra vid dem; så skulle då följden

blifva, att dessa personer måtte i deras vidskepelses synd mer och mer inöfvas, Satans verk i dem stärkas och vägen till deras omvändelse och salighet alldeles igenstängas.» »Gud, utropar Biskopen, förbarma dig öfver våra kallsinnige och fritänkande tider! O låt aldrig min själ komma i deras råd, som så litet ifra för dig och din ära. Han insåg väl, att man borde gå varsamt tillväga med straffet, då slikt Satans gyckel börjar öfversvämma hela landet; men vid ransakningen finge man ej gå som katten kring het gröt. B:s nit att befrämja Guds och förstöra Satans rike hade föranledt honom att Hofrättens ombefröfvande detta aldrakraftigast öfverlemna. Saken vore Herrans. Genom Landshöfdingens steg skulle de gå visserligen förlorade och satan få fritt spöka med dem och flere. Vål skulle han skaffa att det vid nästa Riksmöte blefve presteståndets gemensamma sak, men oviss om sin listid, ville han afbörda sig detta försvar på Hr Presidenten, förrän han ingick för Guds domstol. »Pres. både kunde och vilde säkert hjälpa, hvad ur sin första och lagliga gång ryckt blifvit. Dixi & salvavi animam meam.»

Emellertid tillträdde Troil Erkebiskopsstolen — såsom Westén yttrar sig i HofCl. Hist. »utan sin egen förmodan eller egen ansökning, *hvilket man så mycket säkrare känner deraf*, som han tänkte och önskade att få sluta sina dagar uti sitt kära Westra Aros »

Under d. 13 Junii 1758 (fol. 201—202 i HofR.
(IX DEL.) 12

prot.) har Kyrkoh. Ekman berättat Consistorium att han efter dess befallning under d. 2 Maji bevistat urtima tinget d. 7—10 Juni, att han både förut och i Härads höfdingens närvaro, dels tillika med Prosten Nordman, gjort dem anklagandom de kraftigaste föreställningar, än hårdare, än lindrigare, men att alla blifvit ständigt dervid, att de, skrämde af hård medfart och tillika för att undgå den vidare, samt på de frågor, som i anledning af den förstas bekännelse blifvit till dem gjorda, af tvång och fruktan bekänt, fast utan skuld; att den, som först bekänt, sagt sig ej förstå, hvarifrån henne sådant förekommit; hon, Backkari, hade eljest allena i 2 timmar haft handklofvar på sig, så ock stått vid sin bekännelse tills Landshöfdingen lagt i Fahlun Biblen för henne och bedt henne göra ed derpå, att hon verkligen farit till Blåkulla, då hon tagit sin bekännelse tillbaka. Under d. 12 har Prosten Nordman berättat Consist. att han fått begge dess bref af d. 2 o. 9 Maji och sökt jemte K. Ekman förmå de anklagade till bekännelse, men att de betygat sin oskuld och klagat öfver tvång och hård medfart; att de flesta varit i salighets kunskapen väl underrättade, att Erik bekände sig diktat allt samman m. m. Under d. 7 Aug. vidare, att han och Ekman sökt förmå de anklagade till deras förste bekännelser, men att de anständigt påstått sig af svårt pinande förmåtts till dessa. Prosten ansåg qvinnorna ha större tecken till oskuld än drängen; hade sökt få allt genom förlikning nedlaggt, visste ej om de gjorde väl, som voro der emot &c. I bref af d.

28 Oct. 1758 har Cons. i anledning af HofRättens dit aflåtna bref af d. 12 Apr. insändt de till den ytterligare undersökningens beivrande förordnade prestemännens Memorialer, beklagande, att saken blifvit så underligen borttrasslad af dem, som icke vederbort: Bilade också Cons. en afskrift af Erkeb. Stigzelii och Ups. Cons. bref till d. v. Presidenten i Svea Hofrätt, skrifvet d. 15 Maji 1675, hvars original Biskopen innehade, rörande det satans raseri, som är och kallas verkelig translation, förande och himlande. Nog, säger Cons. derpå, flera gravamina finnas i synnerhet mot Gylioks Brita och Back Karin. Gud låte dem af fruktan för det timliga straffet ej kasta sig i det eviga. Om presterne blott gjorde sin skyldighet, skulle det nog komma framdeles i ljuset. Gud har sina horas & moras &c.

Derefter följer förteckning på de medföljande documenterna. 1. De för trulldom angifne qvinfolkens berättelse om deras pinande under v. Häradsbfd. P. Ekmans domstol; uppsatt af Comm:ster C. J. Avelin i Ål. 2. Comministerns intygande om berättelsens sannfärdighet. 3. Comm:storne Magr. Ihrmans och Mgr Wretlinds samt Adj. Mgr. Erelii protocollet vid förhör med en anklagad hustru i Fahla kyrka; i originali lemnadt af Hr Landshfd. C. till Häradsbfd. Sernander, vid den af Kongl. HofR. befallte undersökning om orsaken till qvinfolkens lidande, men strax åsidolaggt och aldrig af S. framviat. 4. Supplik af en bland kvinnorne till HofR. 5. Till Justitie-

Canzlern Stockenström om en Actor m. m. m. m.
Ur n. 1 må meddelas:

Hustru Kari Larsdotter från Kilen bekände att hon utan att taga mat med sig, följde stämmingskarlarna till tings, viss att snart som oskyldig komma igen; att hon, som nekade, fick handklofvar, så hårdt åtskrufvade, att kött och hud vecko undan för jernskrufvarne och blod rann ner åt förklät; att Länsmannen Carl Tillberg sjelf med egen hand slog henne fast vid golfvet i arresten, med händerna så nära golfvet som ett halft finger, och befallte vakten slå den djefvulen att ryggen small af, om hon böjde sig så djupt, att handklofven rörde golfvet. Så stod hon från skymning till midnatt; då hon lofvade bekänna, bara hon släpptes. Då hon nu släpptes och lofvades mat från prestgården, blott hon bekände att hon varit i Blåkulla, der länsmannen ock sade sig varit, frågande om det ej var en röd gård, dertill hotad att bli hängd om hon nekade, så i ångsten, oviss hvad hon skulle hitta på att bekänna, lär hon jakat, men fick strax samvetsqual.

Pigan Anna Eriksdotter fr. Kil berättade huru hon gick gladeligen till tinget, viss om sin oskyldighet; huru hon fängslades, huru v. Pastor i Ål kom der till henne och sade att hon ej borde bekänna på sig det som var osant; men derpå kom Länsmannen med handklofvar och svor de rysligaste eder, huru han skulle drifva alla dj. ut henne. Till slut frågade hon domaren hvad hon skulle säga och sade efter allt hvad som förestafvades. Länsmannen

plågade en annan att skaffa sig smörja, för att stryka på sin jagtbössa, så att hon alltid skulle träffa.

Anna Nils dotter från Gagnef berättade, att hennes Caplan Berglöf kunde be för henne att släppas lös från de i golfvet fastslagne handklofvarne, men att så fort han gått, fick samme dräng, som anklagat henne, skrufva dem på henne så hårdt, att fernet gick in till benen. En annan förmådde vaktens gå till sin prest att bedja honom komma, men Länsmannen hade förhindrat budet gå fram och kom i stället.

En karl i gråkläder med stora knappar hade talat med en annan kvinna så »djupt» huru man kunde vara trollkona, utan att veta deraf, att hon svimmat i förskräckelsen, hvilket togs som bevis mot henne. En hafvande försäkrades, att om hon ej bekände, blefve barnet en trollunge. Sedan de bekänt, men ångrade sig, hotade Domaren, att de för tvetalan skulle mistan äran och plikta 400 daler s. m.

Giölis Enka, hvars dotter, en skrifvares hustru, var anklagad, blef imamad i häkte såsom den der lärt sina döttrar trolla. Fjärdingsmannen skar henne ett blodkors i nacken med en knif, hängde henne på en stolpe i ett portluder, der en mängd pojkaringo slå henne och hennes hafvande dotter skulle stå och se på. Blodet utgöts, emedan en Trollpacka ej ansågs kunna förtrolla den, som kunnat sára henne så att blod flutit. De fleste vaktkarlar berömmas dock såsom beskedliga, liksom presterna, hvilka, synnerligen Comministrar och Adjj. berömmas af de

fångne och som, i hvad de skrivit åt dem och om dem, ådagalägga ömhet för dem, oakadt Domaren blef öfverbevisad att ofta ha hotat dem med kappans förlust, såsom varande orsak till att de anklagade ej bekände *). Halfupplysningen rasade — då som alltid. Ej allt var fanatism likväl. Länsmannen lät för att se till om några kläder voro vrånga — hvilket var ett bevis på trollkone egenskap — afkläda den 17

*) Det heter i HofRättens utslag, att Domaren hotat Länsmannen med 6 par spö, för det han en söndag löst jernen från kvinnorna, befallandes att de skulle fastskrufvas så hårdt att blodet ginge ut genom naglarne och det brakade i skinnet; att han vredgats för det presterna ej gjorde sin skyldighet i att förmå dem till bekännelse, hotande att de bättre borde akta sina kappor m. m. Det är så mycket berömligare, att det lägre presterskapet tydligen var på de anklagades sida och "medelklassen," bland presterna tydligen intagit en juste milieu mellan partierna, då Biskop och Consistorium stodo i full rustning mot Satan i kött och blod. Det synes som Domaren verkligen varit grym mot de arme kvinnorna, af öfvertygelse att derigenom plåga Satan, och ej blott af naturlig ondska och ynglingakittslighet. Under ransakningen toghan mögel ur ett gammalt Möt-horn, smorde dermed en spik, lade denna i Domsalsspiseln och ropade: hui väder, i förväntan att spiken nu skulle fara genom skorstenen upp i vädret. Och detta gjorde en E. O. Notarie i Svea HofRätt; en omkr. 20 årig Jurist. af HofRätten utmärkt betygd för kunskaper och skicklighet, sedan vår nu lefvande JustitieStatsminister redan var född och en af våra Seraphimer Riddare redan var i kronans tjänst! — Dock Hertenheimiska historien är ett blad i dagens Dala-Chrönika!

årige Sara, syster till skrifvarne Anders Anderssons hustru, alla kläderna utom strumporna, och befallte henne att visa hvad hon dock med händerna sökte skyla. Skrifvarhustrun fick ej träffa sin man, blef från förståndet och bekände hvad Domaren ville. Fenrik Jan perssons Enka fastspikades lika i gålfvet. Länsmannen stod bakom henne, och hotade, då domaren stod fram för och frågade.

Dessa berättelser uppsattes d. 25 Febr. 1760 af Com. Avelin.

Ur n. 3 må meddelas.

Com. Ihermans protocoll upptager 61 frågor på hvilka de förskräckte qvinnorna i Åls tingsstuga svarat ja och nu finge i Fahlu nya Sacristia svara nej; han var dertill uppdragen af Hr Hofpred. Dr. Stiernman. De försäkrade sig ej känna en enda klok *) menniska, ej ha lärt någon konst, hade aldrig skickat ut storm eller dunder, aldrig sett genom glas, kunde ingen förtjusa **), visste ej hvad händt eller hända skulle, hade intet skrifvt till Hin håle med sitt blod, kunde intet fara i luften, eller förvända synen ***),

*) Detta var högst förlåtligt, ty nog lär mängden af menniskorna varit bra oklok, der olika ransakningar gjordes.

**) Förlåtligt, synnerligen för den 72 årige Gumman.

***) Man ser af alla dessa frågor, huru trollbegreppet uppkommit vid de okunnigas syn af Wettenskapens första aningsfulla försök. Nu kunde ej alla dalkullor neka till alla dessa frågor like tryggt som då; ån mindre när 1919, enligt Fuselbrenners förutsägelse, man vid hvar svensk gästgifvargård har att välja mellan resa till lands, till kanals och till lufts.

men hade af skrämnel och pina bekänt hvad gossen diktat på dem. De hade aldrig hört omtalas det minsta de bekänt förrän vid tinget. Fr. 12. Hafven j aldrig sett den onde antingen som prest eller herre eller djur, svart eller hvitt? Fr. 15. Kunnen j göra att någon ser ut som en ko? Fr. 18. Kunnen j mjölka annans ko? De anförde härvid sin fattigdom, men tro på Guds försyn. De lärde må svara lärare på 31 Fr. Tron j att djefvulen kan vara god eller göra godt som Manichæi och Priscillianisterna» (Marintion och Preschilionisterna» i tingsprotocoll) trott? Dalkullorna svarade: Han måste inte vara god, han är det högsta onda. Gud allena är god. Andra frågor ge ett än mörkare begrepp om de svenske Blåkullaphantasierne. 38. Fr. Hafven j haft biläger med Satan? 42 Fr. Talar han med eder genom munnen eller genom buken? 43 Fr. hafven j sett eller gjort spöken eller necken? Den spionerande Ömheten om den *regerande* Öfverheten, som efter 1756 blef så stor, hinner dock sin höjd här, då qvinnorna tillfrågas, om de hört djefvulentala (förmodligen *illa*) derom. En fråga bejakas: Om de fruktade Länsmannen mer än hin onde? Ihrman intygade med skäl att de stått sin examen väl. Com. Vretlinds protocoll uptager frågor till och svar af 3 personer, en Gumma af 72 år, en annan af 52, en piga af 17 år. Äfven han frågar hvad som efter den tidens begrepp borde kunna i slike casus förnekas, men visar sig öfvertygad om deras oskuld och låter dem svara på slike frågor som: Hvad var i fängelset eder tröst? De visa sig

kunnigare i Guds ord än säkerligen alla deras plå-
 gare »med stora knappar i rockarne» varit. Magr.
 Erelius framställer i sitt protocoll 53 frågor till 2
 qvinnor. De bekände sig öfvertygade att gossen E-
 rik lockats att anklaga dem af den ena anklagades
 svågrar Per och Erik Olsson, hos hvilka han arbe-
 tat. De hade alltid gått efter hennes argaste. Hon
 hade väl varit på Korpbacken, gående der vall med
 boskap, men der intet trolleri föröfvat. De öfrige
 hade aldrig sett denna backe. I N. 8 finnes en kort
 historik af detta mål. Der nämnes dock ej, hvad
 Dr. J. M. Bergman anför i sin *Beskrifning om Da-
 larna*, Fahl. 1822, p. 214, att redan 1742 ett troll-
 domsväsande börjats i Mora, der 17 barn gjorde sin
 bekännelse för prosten Wallenius. Men här börjas,
 huru 1757 in Juni Skomakargossen Erik Janson, som
 sedan blef soldat, hos presterskapet i Ål angaf, huru
 han natten före Christi Himmelfärdsdag allena gått
 upp på Korpbacken med en Bibel, Psalmbok och
 knif, och då han blåste i knifven samt haft flera
 upptåg för sig, fått se 10 à 12 stycken af dess grann-
 folk komma ridandes dit i luften på kor, käppar &c.,
 slagit en ring kring gossen och dansat, under det
 hin onde, som stod bak om ringen, spelat, samt till
 slut kastat ut några ovettiga ord emot gossen och
 alla så farit bort som de kommo. Gossen hade gått
 dit efter en gammal mans råd och blåsit i en knif,
 smidd af 7 slags stål, vid 7 slags ved, för att
 få se alla käringar, som förtrollat hans mors kor.
 Nu kom Erkeb. Troilius och angaf saken hos Lands-

håfdingen. 1757 in Aug. under Häradshfd. Sernanders opasslighet, förordnades v. Notarien i Kongl. HofR. P. Ekman att hålla Extra ting i Åls socken. Genom oerhörda pinosätt jakade de; men införde till Fahluns länshåkte återtogo de sina bekännelser både hos Landshöfdingen och Stadens presterskap. Äfven sedan Landskfdn släppt dem lösa, måste de ligga flera veckor under Doctorer och Fältskärer i staden för den hårda medfartens skull. Den ena hustrun var nära döden. 1757. i Nov. skedde ny undersökning af Ord. Häradshfd. Sernander vid Ord. ting, då gossen bekände sig ha ljugit och dömdes till 30 par spö, ärelös och att förvisas häradet, samt att betala till de oskyldige 300 d. k. m. expenser, gossen fördes derpå i arrest, tills HofRättens utslag följt *). 1758 in Junio höll Sern. ny undersökn. på HofR:s befallning, då knapt någon enda af de 32 vittnen, kvinnorna åberopade, fick komma fram och gossen nu återtog sin första anklagelse. 1758 in Dec. utföll Kongl. Hofrättens dom, att gossen borde undergå 3 veckors fängelse vid vatten och bröd, samt betala 300 d. i expenser till kvinnorna, och befalltes ny undersökning om pinandet, hvilken befallning dock ej blef hörsammad.

Följer nu protocollet vid »GeneralVisitationen»

*) Från en obillighet till en annan! Om Länsman och Domare, som Statens högre Embetsmän tillsatt, haft ett uns vett, så hade gossens upptåg ej haft den ringaste följd; men från den ene uslingen till den andre.

1757 d. 11 Julii. Närv. Bisk. Dr Sam. Troilfus, Math. Lectorn vid Gymn. i Westerås Mgr Ax. Hellberg, Kyrkh. i Ål And. Ihrstadius, v. Past. Lars Ihrstadius, Com:st i Gagnef Hr Er. Berglöf, Com. i Ål C. J. Avelin, Adj. Pastoris i Orsa A. Ihrstadius, v. Kronobfm. Mart. Engman samt Kronolänsm. Carl Tillberg. Derefter följa Tingsprotocoller och Häreadsbf. Sernanders remiss till HofRätten, der han väl ogillar Länsmannens hårda medfart, men hoppades sanningen skulle komma framdeles i dagen, som rättvisade sjelfva Tingsrättens förfarande, förordar Eriks lösgifvande, som blifvit i fängelset af skörbjugg angripen o. s. v. Sernander hade hindrats att med detta mål skynda, af sina urtima ting öfver den af Jöns Landberg anställda anläggning till uppror. Följer Advocatfiskalens H. C. Risbergs fullmakt att beifra Qvinnornas lidanden, samt Provin. Läkaren Kalmeters intyg att Giölis Brita, 55 år, var aldeles stel i venstra armen, fingrarne kunde ej röras, handlederne hudlösa, kunde ej sofva. Armen kunde aldrig hjälpas. Fingrarne vissnade sedermera. Soldat Mexens hustru Kersti m. fl. illa handterade, svullne &c.

Trollprocessen 1757—1763, Tom. II., af lika storlek med Tom. I., börjar med ett Landskansli Protokoll 1760 d. 7 Julii. Sedan följer ett concept till en skrift ingifven i Svea Hofrätt af den, som åtagit sig Qvinnornas sak, huru Öf. Lieut. Gref Pontus De-laGardié underrättat honom, att JustitieCanzlern nämnt det undersökning skulle ske gemensamt både om *Qvinnornas* behandling och Trulldoms-»idéerna» i Da-

larne. Som härigenom ett långt uppskof för de oskyldigt lidandes ersättning förbereddes, erböds i förskott hela Urtima Tingets kostnad. Derefter förefinnas Urtima tingsprotocollerna år 1760.

Trollprocessen i Dalarne 1757—1763, Tom. III.
är något mindre voluminös, innehållande dels originalerna af de i föregående Tomer i Tingsprotocollerna ingående Visitationshandlingar o. d. dels HofRättens och K. M:ts slutliga domar i målet. Nämnanden befriades från allt ansvar, emedan ingen öfverläggning skett med dem. Länsmannen dömdes af HofR. till 8 dagars, af K. M. till 14 d. fängelse vid vatten och bröd. v. Häradshfd. P. E. Ekman fick lejd att fly ur fäderneslandet eller 21 dagars fängelse vid v. o. b. och att plikta till Qvinnorna 6000 daler s. m. men som inga tillgångar funnos, betaltes hälften af Allmänna medel. (Ekm. hade då redan rymt ur fäderneslandet). Märkligt att intet ansvar lades på Ord. Hhfd. Sernander, som tillåtit Ek. förätta sin domarsyssla, oaktadt hans förra förordnande var förlupit och intet nytt ankommit. Likaledes befriades fogden från allt ansvar, som dock var Länsmannens förman och var i tillfälle att känna allt hans förhållande.

En Sluterinran

rörande detta och dylika mål må, till någon ursäkt för den allmänt aktade Erkeb. S. Troilius, anföras.

Ehuru det är visst, att de 12 Qvinnorna i Ål ej i luften ridit öfver Siljan på qvigor och qvastar, så

torde det ej derföre vara lika visst, att de i Trolléri-culten voro så okunniga, som deras ädle och upplyste actorer från Stockholm gjort dem, då de talat i deras namn. Hof-Rätten ansåg bekännelserna, så orimliga de än i sjelfva verket voro, dock vittna att åtminstone flera bland kvinnorna, såsom Völor varit initierade både i den populära magiens språk och föreställningar. Det hade tillhört Biskopen, att skrapa sitt Vörd. Presterskap för uraktlåtenhet i allmogens upplysning och endast åt det hållet vända sin ransaknings-ifver. Men sjelf inne i tidens föreställning om dämoniska inflytelser på den yttre världen, kunde han ej lemna de okunnige åhörarne ur sigte, och olyckan ville, att oförståndiga och elaka menniskor kommo att verkställa hans olyckliga förslag. Och då politiskt partisinne blandat sig derin, kunde ej *Mössan* och *Hatten* i striden taga en annan ställning än som skedde. Begäret att ställa sig in hos en vid Riksdagarne äfven i verldsliga mål högst myndig Erkebiskop torde ock eldat den unge Extra Hofrättsnotarien, att per fas & nefas skaffa något annat än *mus ridiculus* ur det Erkebiskopliga *parturiunt montes*. Af ömhet om Erkebiskopens anseende i detta fall torde dessutom Prosten Ekman, om han var beslätad, som det synes troligt, med E. O. Not. P. E. Ekman, eldat denne att göra sin flit. Ty Utg. kan sväriligen tro, att, utan slike s. k. politiske bevekelsegrunder, så mycken immoralitet kunnat utvecklas. Men sådane considerationer ha i alla tider kunnat utöfva stora grymheter. Om allt detta tjenstenit kunde

Erkeb. T. varit alldeles okunnig. Och lätt kunde han vid sin visitation blifvit upprörd vid berättelse om trollcult af verklig hednisk färg. Ty att ensådan då kunnat finnas, tviflar ingen, som törhända sjelf träffat ännu värre orgier bland sina okunniga åhörare eller grannar. Utg. känner en prest, som ej just så längesedan blef underrättad, att en »Trollqvinna» förehade en magi med flera andra qvinnor en Julnatt och begaf sig till det anvista stället. Han fann der i sjelfva gödselhögen en hop nakna qvinnor, som nedgrävt sig ända till armarne, sittande der och kärnande — i det hopp, att derigenom kärna allt grannqvinnornas smör under blifvande året ur deras in i sina kärnor. Vål bör sådant väcka harm blott mot det stånd, som fått folkets uppfostran och upplysning sig närmast uppdragne, och mot de Auctoriteter, som med allvar borde tillhålla löntagande personer, att göra sin pligt, men härmen kan ock sträcka sig till *argheten* i sjelfva *galenskapen* och ingifva den önskan, att en »ransakning» måtte ske, som lägger fram i dagen, på hvad punkt folkbildningen på många ställen står. Så önskade Troilius. Men olyckan var att den så kallade medelklassen, som skulle ransaka, ej befann sig på en synnerligen högre bildningspunkt, än folket, hvarom skulle ransakas.

Vi blygas emellertid öfver slika svärmerier, då de framstå i hexdrägt. Men, afdrag de mystiskt-philosophiska kläderna, och samma hexa står åter — i sjelfva Svedenborgianismen, hvilken nu snart torde

af Doctor Tafel i Tyskland förklarar för *Sveriges Religion.*

III.

Svedenborg som Politisk talare.

Då Utg. med föregående artikel torde minskat i någon tänkande läsares ögon *helgonglorian*, i forntida mening, omkring Assessor Svedenborg, så vill han med en annan artikel ersätta detta fel och visa fram Assessorn i den *helgongloria*, som gäller i vår tid.

Att Svedenborg hörde till *mössorna**), torde förefalla mindre oväntadt, men att han, som deltog så ifrigt i Andeverldens politik, kunde med så Riddarhusiske eldphraser deltaga i partistriderna vid Riksdagar, torde vara något oväntadt.

I härv. samll. finnes ett af hans tal, på 8 ark med fin stil, tituleradt:

Rent svar på falska satser.

Dediceradt Hr Bidenius Renhorn,

hållit vid Riksdagen d. 2 Martii 1761, hvilket ej fördunklas af att jemnföras med många beprisade oppositionst. i vår tid, man må afse patriotismen, andan eller phraserna. RiksRådena Schefers och Palm-

*) Sie sind Nachtmützen.

stiernas ära syntes troligen för många aldeles nedslagen efter talets uppläsande, ehuru intet vidare inflytande har deraf förmärkts hos Svenska Nationalminnet. Utg. vill lemna ett sammandrag af detta vidlyftiga och likväl rätt intressanta tal:

Först visas att Borgmst. Renhorns bemödande, att genom sitt i ms. utspridda memorial väcka medlidande med och advocera hos *Allmänheten* för 2:ne af R. Sts förtroende mindre förtjente och redan utmärkte Herrar, Baronerna Palmstierna och Scheffer, vore högst otillbörligt, och att det borde *befras*, att en som vill anses för lagfaren och välsinnad riksdagsman ville visa sig så kärlekslös mot nationen att han kunde göra en mot Lag så stridande och *straffbar* utläggning öfver de grofvaste riksbrott — högmålsbrott — *Crimina læsi regni*, som med all lagens stränghet böra anses.

Derefter:

Att den som directe eller indirecte något mot Allmänna bästa och rikets rätt söker är en Allmän Lagbrytare, hvilket ingen annan än vetlösa och *djefvulssinnade* människor förnekar, och att den som sådant gör eller gjort, bör pro intentione delicti de jure & facto efter lagen dönnas och afstraffas, är lika ovedersägligt. — Här bör *ingen invänding* »nb. tålas», utan att den som deremot något sökt och befordrat skall sine exceptione derföre under laga tilltal och *afstraffande* ställas, »nb. utan uppehåll.» — Derefter apostropheras Renhoras försök att inverka

på folkets opinion till »Leuteration uti så massiva högmålsbrott, som redan kostat riket öfver 20000 själar.»

Hvad tilltagsenhet!

S. U. hade ansett dessa 2 herrar böra utgå,
R. vill bereda dem rätt att åter få i rådet inträ-
da. — — — — —

Hvad förmäthenhet!

Ingen klok menniska kan inbilla eller föreställa sig att så grofva högmålsbrott mot riket och hela nationens rätt, så många tusen tunnor guld - - - qvidande faderlösa barns suckar och tårar ens skulle nu vara dermed försonte att 3 af de brottslige ändl. efter 5 månader flyttas ur rådsalen.

Hvad orimlighet!

Man straffar till lifvet dem som blott bjudet till att kränka friheten utan att de gittat en fluga döda el. skada göra, men för dem som ej allenast kränkt lag, frihet och rättvisa i landena, utan jemväl tillstått detta land och folk förderfvande kriget *för att utskräda missnöjdt folk*, för deras skull talar man högt med vida läppar. Ja den som fräckt inför den allseende Guden och inför R. St. in pleno plenor. i Konungens höga namn på heligt ställe uppenbarligen med öfverträdelse talt lögn emot Herranom, orätt och falsk ord, den utropar man högmodigt med mycken berömelse och undransvärdt att han ej fått pension för så härligt uppförande.

Hvad tider! hvad seder!

Man anser Svenske män och medborgare som slafvar Sådane gerningar prisar man till trots mot sjelfva himmelens herre, genom tidningar i alla landsändar, oaktadt hvar man i riket med innerl. samvetsöfvertygelse och smärta vet, att större förräderi mot Gud, medelst religionens, mot riket medelst lagens, och mot nation medelst deras medbröders uppoffrande aldrig har kunnat och aldrig kan hända. Ja att värre uppror mot Gud, emot Öfverhet, Lag, folk och fosterland aldrig kunna mellan himmel och jord andas, än sådane, som missbrukat lag och Embetsfolk till förtryck, förderf och förkufvande.

Hvad må man då tänka?

Här skrives, här talas, här klagas, så att stearne i väggarne måste deraf bevekas. Men si! de församlade akta sådant förringa. Alla ja alla hvarom annan vråla vi som björnar efter vatten, men si här är ingen — — De brottsliges fel visa ja tydl. att de dragas med de svagaste människosinnen och det är Nationens värdighet för när att regeras af besmittade händer Man måste se till att den som sitter vid styret ej sätter skeppet på klippan . . .

Qvid ultra?

— — Sjelfsväldet har ock hunnit till en sådan höjd, att man ej engång får låf att begripa, huru 5 à 600 personer understundom blifvit en privatmans skattedragare, derföre att, genom de undergifne Trälarnes utplundrande, han kan förmå underhålla vederbörande Embetsmän med skäligen pensioner,

hvaremot de åter hålla honom ryggen fria från anfall och röjelse Uppenbara Cassastölder befinnas, men med högsta sorgfällighet döljas för sjelfva Ständerna . . Som en hjertevarm vän för Lag och frihet kan jag på menige hopens vägnar ej fördraga, att en utmärkt person så listel. söker att insmyga och accreditera försätl. anläggningar till ovärdiga personers återupphjelpande i missbrukade säten . . . , Sådant föder ett *helfvetesraseri*. — Talaren aluderar sedan på att Renhorn var enögd el. hade skada på ena ögat; men slutar med försäkran, att om desse store missdådare frikallas, från straff, då silar man myggor och sväljer kameler, då kränker man frihet och befäster sjelfsväld, då försätter man hela Rikskroppen i en sådan skakning som vänder upp och ned på allting.

IV.

Från »Andeverldens Linné» må Utg., som i närv. Del kommit att förälska sig i Adertonde Seklets minnen i härvarande Archifsamlingar, öfvergå till den man, som ingen ännu dristat kalla »Blomsterverldens Svedenborg,» till den sjelfständige

Carl v. Linné.

Utg. anser sig ha anledning att i *DelaGardiska Archivet*, äfven om det vore ett slägtarchif allena, inrymma någon plats åt minnen af C. v. Linné, en anledning som torde före-

komma en hvar läsare oförmodad. Upplysningen är af säker källa, — af Rikshistoriographen Jonas Hallenberg, född en timmas väg från v. Linnés födelseort, näst Linné den ryktbaraste af Smålands Söner.

Iliadam ab ovo! sade de gamle. Der ligger i sjelfva forskningsandan ett oemotståndligt begär att spåra det märkvärdiga ända till sin första begynnelse. Det tillämpas nog i den politiska historien, ofta för mycket, då *misstanken*, som merändels förhåller sig till *tanken*, som ett *missfoster* till *fostret* och ett *misslyd* tilt *lyudet*, följer Ariadnetråden i händelsernas labyrint, sedan den rena klara *tanken*, som ålskar sanning allena, länge sedan öfvergifvit de mörka irrgångarne. Men inom vettenskapens och konstens områden, der dock den nödvändiga Naturen är långt mäktigare öfver den fria slumpen än i människovärfvens rike, träffas dessa forskningar mera sällsynt.

Hvarifrån fick Linné sin hjeltemäktiga kärlek till Blomstren på jorden? Ett bgef, som vi strax skola läsa, svarar på denna fråga, med forntidens oskuld och enfald, att han »afflades» under föräldrarnes *blomsterkärlek*. Hvarifrån hade Fadren fått en kärlek till botaniken, så stark, så verksam, att han redan som fattig Comminister i Småland skaffat sig 400 species utländska vexter i sin trädgård (i Råshult)? Dertill svaras, att han otvifvelaktigt fått den naturliga fallenheten utvecklad hos sin morbror Sven Tiliander, pastor i Pjetteryd, med en liten botanisk trädgård i granskapet både af Nils Linnés födelseort och boningsställe. Hvarest hade denne

Småländske pastorn fått sin kärlek för blomster förd till denna vetenskapliga tendens? Derpå vilja vi nu svara.

Hr. Sven Tiliander, född bland ljungfälten i Sunnerbo, hade som Huspredikant hos GeneralGouverneuren öfver Bremen och Verden (1666—93) Fältmak. och GeneralAmiralen Frih. Henr. Horn ej blott fättlära Tyska, så att kunde utgifva en ofta återupplagd Tysk Grammatika, utan ock lära trädgårdsskötsel i den skepnad den nu hos Tyska Furstar och Magnater bedrefs. Och derunder utvecklade sig hos den unga Huspredikanten en sådan lust för blommor och trädgårdar, att han sjelf anlade en dylik i Bremen hos GeneralGouverneuren, och troligen underlättades genom hans der vunnna bekantskaper inskaffandet af så många utländska specier till pastorsträdgårdar i Småland, bland hvilkas härlighet Carl Linnæus sedermera skulle både »afflas» och uppfostras. Linné hade således ett betydligare minne af släktens beröring med Horniska familjen. än det, att hans ena syster hette *Sophia Juliana*. Se här en beröring med vår Aristokrati och en inflytelse af våra tyska eröfringar, som också någon gång kunde tagas i betraktande, om ej för annat, dock för att afvexla monotonien i den klagovisa, hvars nottecken äro — siffror.

Utg. vill här meddela den kortaste och bästa biografi af C. v. Linné, »hvars minne letas nu i hundra skrifter,» som han läsit. Han har läsit sig trött på Äreminnen öfver Linné. Äfven de blomstrigaste kunne falla ur smaken. Men ett Äreminne öfver

denne sekularman här han ej allenast läst en gång med nöje, utan tio gånger; och vid tredje genomläsningen känt samma varma tår tränga sig fram vid den naiva skildringen af Linnés barndom, af den rörande Julaftons-scenen; då Hr Carl kom oförmodadt hem, af det än mera rörande uppträdet vid den gamle prästens dödsbädd o. d. som ovillkorligen frambröt vid första läsningen. Ja, Utg. erinrar sig knappt någon skillring af det *goda* på jorden, som alltid vissare rört honom, än läsningen af denna Broderliga minnesteckning om ej *de Hemnavarande* af Fränzén. Och det *Goda* bär i slika stunder ganska systerligt liknande anletsdrag med *Det Sköna*. Som Utg. för 14 år sedan nedlade detta document bland DelaGardiska Archivets skatter, anser han sig nu kunna blanda detsamma med minnen af »storm och blodig klädnad». Ty Linnés minne samljuder väl med våra hjeltars, liksom ett valdthorn i dalen med åskljuden ifrån aflägsna berg.

Så snart Arch. C. v. Linné dött, utvalde Småländska Samhället i Upsala sin Curator (som Utg. vill minnas); den till Docens i Historien nyss förut constituerade och som en man med Europeiskt rykte nyligen hädangångne *Jonas Hallenberg* att hålla parentation öfver Samhällets yördade Inspéctor. För att få några uppgifter om Linnés barndom, vände den utsedde Parentatorn sig till den aflidnes bröder, Prästen och Bikungen Sam. Linnæus i Stenbrökhult. Utdrag af de 2 derpå följande brefven skola törhända alltid läsas med samma nöje, då loftat öfver den sto-

ra mannen, som bära sin tids vältalighetsfärg, förblekna för en tid »af andra phraser.» »Den store *Naturkunnige* prisas bäst af naturens egen vältalighet!

Emellertid skref Hallenberg några rätt tröga latinska versar för att säga bättre hvad brodern Samuel sagt i skön enfald.

Sedan i det första brefvet af d. 26 Febr. 1778, Prosten S. L. mycket betackat Smål. »Nationen» för all den ypnest den visat hans sal. bror så i lifvet som på dess döda mull och ursäktat sig att han om den aflidne känner så föga, helst Carl var 11 år äldre och reste till Akademien, då Samuel kom till scholan, så:

»Då vår salige fahr år 1705 flötte til Råshult, som är Capellan Bostället vid Stenbrohult, anlade han en liten trädgård der (ty han var en stor älskare af Botaniken; fast den ej den tiden var som nu) i thenna planterade han åtskilliga växter och helst sådane som hade vacker blomma. Hans unga hustru nygift, som ej förr sedt sådane (nej knapt någon enda Trädgård) tyckte om Trädgårdens behagelighet. I denna Trädgård hade sal. Fahr sjelf med egen hand gjort en upphöjning, såsom ett rundt bord, rundt omkring sängar, örter eller buskar, som skulle representera gästerne, och blomster afbildade rätterne på bordet. Vår Mohr besåg thetta som oftast: under denna tiden aflades min bror; åt sena hösten framvistes tåcka blomster för henne, gjorde henne längtande efter våren, då flere skulle sig framte. En from, god och gudfruktig man gjorde för henne tiden kort till våh-

ren. D. 13 Maj 1707 blef för henne en sorgedag; då hon framfödde med största svårighet och lifsfara en välskapad son: ty hon önskat att barnet varit af det ädlare könet, och sade hon: nu har jag skäl för det jag dögt h. e. utstått. Men mannen blef desto gladare och hans glädje betog henne sin sorg, så att de med glädje befordrade thetta sitt förstfödda barn till dopet d. 19 samma månad. Så snart barnet begynte det minsta kunna attendera, begynte Fadren som var nyfiken, och ganska högt älskade lilla sonen, pryda vaggan med åtskilliga blomster, helst då han kom af trädgården. Följande året tog fadren den lilla sonen med sig ut, stundom i trädgården och stundom ut på gårdet, läggandes ofta barnet på jorden i gräset, och lemnade thy ett litet blomster att roa sig med i handen. År 1708 flöttade föräldrarne till Stenbrohult, då vår far var blefven Pastor i stället för Comminister förrut. 1709 anlade han en Trädgård; transporterade både trä och örter från Råshult, fast ej alla, ty en del stå der ännu. Pilten begynte gå och var fadrens största nöje, jemte Trädgårdsarbetet. Carl såg då sin faders möda såsom af vigt: begynte strax få tycke derföre; och såsom han var ende sonen, så fick han ock sina sängar uti Trädgården, att sjelf så och ränsa: hvilket uppeldade hans lust. Desse sängar förbyttes sedan i ett kvarter, hvilka kallades *Carls Trädgård*. Carl skulle begynna läsa: nog fanns qvickhet: men hägen var ändå mäst i trädgården; modren bannades häröfver, men fadren tålig, tog sin enda gosse alltid i beskydd och

Försvär. 1716 var sorgligt, då unga Carl skulle till Wexiö, men än mer då han 1717 introducerades i Scholan. Då varande Rector Scholæ Mgr Daniel Lannærus, fadrens intima vän, bad lilla Carl som oftast till sig, äfven att gå i trädgården, att båda roa sig och äta bär (ty Rector var äfven stor älskare af det som hörde till örtkänningen). Rector frågar Carl lille efter några örter, om han veste den el. den örtens namn. Carl svarar färdigt och frågar äfven Rector tillbakas, Fick ej allenast undervisning, utan ock tillstånd satt fråga efter flere örters namn. Rectors ynnest, som således mer och mer tilltog, gjorde att Carl lille fant sig mycket nöjd, att vistas i Wexiö. Under ferierne hema roade Carl sig med sina syskon, kände vid minsta deras sjukdom på deras puls, gjorde sig af trä åderjern, likasom skulle han dem åderläta. Stundom uppsökte han örter att sina systrar dermed curera. Rector, god vän med då Lector och Med. Provincialis Rothman, talar om lilla Carls lust för Botaniken, hvilken kallar Carl till sig, tager honom i sin trädgård, fattar otrol. tycke för pojken och gifver honom frihet städse gå i sin trädgård, der flere slags örter funnos. Carl gör förbehåll hos Assessor Rothman och Rector Lannærus, att de ej skulle yttra hans lust för föräldrarne hvilka aldrig kunde föreställa sig annat, än han skulle bli Theolog. Aldrig besinnande, att deras egen åtgärd laggt grunden hos honom till Botaniquen. Carl gick i Scholen, läsandess sina läxor, ej för annat än blott sken, och att slippa hugg samt se sina kamrater gå ifrån sig i Clas-

nerne. En af de största syårigheter blef för Carl att våga upptäcka sitt utvalda vita genus för föräldrarne. För modren vågade han det platt intet. Ändtl. hände ett behageligt tillfälle för honom: några goda vänner kommo till Stenbrohult: Fadren tager dem med sig i trädgården, de sätta sig kring ett litet bord, der, på dertill gjorda säten, de tala vid under det några glas öhl utdruckos. Under discurerandet säger Fahr: *Ja! det sker alltid, det man har lust för, det har man lycka till.* Carl, som alltid var med när någon gick i Trädgården, tager desse orden ad notam. När Herrskapet var bortrest, och Fadren gick till omtalte bord, går Carl äfven till honom och frågade om det ägde grund som K. Fahr sade när Herrskapet var här? Fahr, som alltid var af gladt sinne och skämtsam, frågade hvad det vore han sagdt? Men Carl ville ha positivt svar. Då säger Carl fadrens ord. Fahr svarar, att det aldeles hade sin rättighet, *så vida lusten faller på det som är godt,* lade han till. Derpå säger Carl: Ja min fahr, så bed mig aldrig om att bli prest; ty det har jag slätt ingen lust före. Aj, detta var ett dunderslag för en fahr, som alltid hyst så stor kärlek för sin Carl. Han förmådde näppeligen tala; men ändtligen häpen och bestört frågar han hvad han då ville bli? Jo säger Carl, jag vill slå mig till Medicin och Botaniken. Fahr svarar: Du vet dina föräldrars fattiga villkor, och att det studium du vill utvälja är mycket kostsam. Carl tager fahr på orden och säger; äga de orden grund som min fahr sagt så försör väl Gud

offret. Får jag så lycka, som jag har lust, så fattas ej utvägar för mig. Fahr svarar med tårfulla ögon och bådöfvat sinne: Så gifve dig Gud lycka. Jag skall ej tvinga dig till det du ej har lust. Fahr set efter Carls böcker, så vore de förvandlade från Theologiska till Med. & Bot. Fahr vågade på 1 år ej upptäcka för sin egen så kära hustru, att Carl var Medicus; ty det hade oroat henne mer, om det mer kunnat oroat henne, än om han changerat religionen. Mor får detta omsider med grämlse veta: hade när fått slag. Hennes enda tröst, att hon hade äntå en son Samuel, den man borde akta för Trädgålen. Emellertid tyckte mohr huru matsäck var besvärl. att tillreda innan Carl skulle till Wexiö. Men trösten af Samuel som aldrig fick gå i Trädgården, gjorde sorgen för Carl lindrigare. Under vistandet på Gymnasium var Carl föga af Dobentibus afhållen, det af Assessor Rothman des mer. När han till 1727 hade frequenterat Gymnasium utfärdades han till Lunds Academie, der han förmodade, att Prof. och Domprostén Humerus efter löfte skulle befordra honom, ty Humerus var Hr Carl Tilianders styfson. Tiliander, min fahrs morbror, hvilken uppfödde 12 styfbarn i Lekaryd, bland hvilka Humerus var en. När Carl Linnæus kom inemot Stadsporten i Lund, ringdes med alla klöckorne, han frågade någon, för hvilken ringdes: svarades: för Profess. Humerus. Här var då ett bevis för unga Linnæus att det ej är godt trösta på människor, de äro en bråkellig rörstaf. Han blef dock snart af Prof. och Archiat, Kilian Støbæus

för sin färdighet i Botaniken härbärgad m. m. Han fant dock att Botaniken ej var då i flor i Lund, som han åstundade. Han begaf sig derföre 1728 hem och strax till Upsala.

Jag bör nämna här hvad jag i hast förbigått. I-från 1724 till 27 var hans syssla då han vistades hemma i Stenbrohult, om dagen att läsa och samlä örter och insecter. Örterne inlade han i böcker; skref några nota vid dem. Insecterne lade han i ett litet skåp på nålar. En kista hade han stenar uti. Mor var dock glad att han med flit använde tiden på dygd och ej hvad lastbart var. Fadren befordrade hos henne den tanken. Dels Carls nog hastiga sinne, dels och att ej hindra honom från sitt studium ändtledigade honom från informationen för Samuel.

Då han föga öfver ett år bevistat Upsala Academi blef honom uppdragit att vara vicar. i Bot. för Prof. och Arch. Rudbeck. Detta gjorde, att han använde både dagar och nätter på arbete på det studium han hade lust före, hvilket gaf honom både föda och heder. Nu ombytte sahl. mors förrut nästan kallnade sinne. Hon såg sin son vicar. Professor, så ung. Hon var förut i den tankan, att han ej kunde bli annat än en fältskär, och i det stället försporde hon honom läsa för en Professor då han ej var stort mer än tu års Student, Det var nästan ohört. År 1732 blir honom anbefalt resa åt Lappmarken, han tager sina föräldrar till råds: Modren afrådde,

fruktande att en så äfventyrlig resa skulle göra dess nyss erhållna glädje och hopp kort; hon skrifver till honom, jemte flera bevekande skäl, denna Clausel: *Uti ditt land du blif och bo; der bruka dig i en rätt tro, der skall dig Gud väl föda.* Men far ställer det i Carls eget godtfinnande. *Du har ej mer än ett lif, säger han, att sörja för; finner du det blifva till din framtida befordran, så anropa Gud om hjälp han är allestädes, äfven i de vildaste fjäl- len. Förtrösta på honom; mina böner till Gud skola följa dig.* m. m. 1732 om vintren besökte Linnæus sina kära föräldrar, eller rättare, kom han hem Julafton under det att föräldrarne läste till bords. Och med hvad glädje blef han då emottagen! Han talade om sin öfverståndna Lappska resa och huru många äfventyr han genomgått. Hans uppresna var för både honom och föräldrarne så mycket sensibla- re, som han yttrade sig aldrig mer få se sin sjukli- ga och hulda moder. Vid pingstiden får han veta det hans k. moder d. 6 Junii 1733 var blefven död. Brist på pengar gjorde att han anlet sina bekanta ej tala om hans sorg, ty han förmådde ej köpa svarta kläder. 1735 under resan till Tyskland &c. besökte han sin kära fahr, hvilken ehuru han gladdes åt sin k. Carls hemkomst högel. bekymrades att ej kunna lemna nödiga resepgr. Carl visar fadren en stor pung med Rdr dem han förvärfvat sig genom Colle- gier i mineralogien. Men beder sin fahr endast om ett lent skinn, hvaraf han lät göra ett bälte med 3 rader i bredd af ducater att sy in på lifvet, att i fall

annat blefve honom fränstulit, skulle dock detta behållas. År 1738 blef åter L. från utländska resor återkommen, med hjertans glädje af sin kära far emottagen; helst han i gubbens egne händer fick leverera många sina utgifna böcker; böcker i ett ämne som fadren hade största lust uti. När han sedan sporde honom gift, och gjort ett så hederligt gifte: fått försäkran af Rikens ständer om Profession och än mer erhållit 1741 fullmakt, blef gubben dubbelt glad: Ena hugneliga tidningen förebracktes sahl. Fahr efter den andra: e. g. den Medaillen, som slogs till hans heder 1741, spörja honom Archister 1747: hans glädje öfver en välskapad son m. m. slikt, allt gjorde, att Gubben ofta sade: *Jag har så många veldermülen af Guds nåd och godhet för mina Barn, den ena posten till min glädje efter den andra, att jag ej kan dö.* Det gjorde, att då Gubben 1748 låg sjuk, befalte han alla sina hemmahvarande barn ställa sig upp för hans sjuksäng dagen för hans död.

Vi måste alla 4 ställa oss efter äldren, men Carls rum skulle stå ledigt och öppet. Dernäst Anna Maria, Pastoriska i Wirestad, dernäst Sophia Juliana, Pastoriska i Ryssby, så Samuel Adjunctus Pastoris & Patris och sist Emerentia, Bfman Brantings fru. Sal. Gubben stälde ögonen länge på sina barn; men sade: *Carl är borta. Han har gjort mig stor glädje. Gud har välsignat mig med 5 barn, som alla gjort mig glädje och aldrig sorg. Nu vill jag lämna Eder, barn! min faderl. välsignelse förrän jag går från Eder. Carl är borta.* Sedan önskade

han välsignelse öfver honom och hela hans hus och familj. Sedan välsignade han med händer påläggning en hvar af the andre, önskade ett gladt möte af dem i himmelen: och ville sedan icke mycket tala med barnen. Carl erhöll således begge sina föräldras välsignelse.

Thet kan och hända, må och inflyta sedan jag begynt vara vidlyftig öfver alla måttan: En ganska stor Lind: det största träd jag sett; står än emellan Lindhult och Jonsboda från hvilken gård *Linnerne* ha sitt ursprung. Af denna Lind togo 2:ne bröder som bodde i Jonsboda och begåfva sig till Scholan sina namn, kallande sig Lindelius. Deras broder eller Broderon Ingemar, som ock bodde i Jonsboda i Hvittaryd S. hade 2 söner som ock gåfvo sig till Scholan, den ene *Carl* och den andre *Sven*. De kallade sig af denna lind, *Tiliänder*, den förre Pastor i Lekaryd, den sedn. Pastor i Pjetteryd, begge lärde män. Sven har utgifvit en Tysk grammatica. Carl var dock lärare. Desse Tiliändrer hade en systerson, het *Nils*, han kallade sig af samma Lind, *Linnæus*, Carl Linnés fader. Utaf Linderne är en bekant, Medicinæ Doctor i Wexiö. Af Tiliänder en Theol. Doctor i Jönköping. Men af Linnæi 2ne Doctores, fader och son, bägge Professorer. Linnen står än full med så kallade *Marquestar*; har bestått af 3 stora afdelningar såsom en af de gamle på altaren befintlige Ljusstakar. Den ene är nedfallen. Lindelii slägt är utgången på manslinien och ingen Lindelius är kvar. De andre

florera ån. Linnen hålles före af de vidskepplige för att vara ett friträ, således blir hon ej nedhuggen utan förvarad såsom en antiqvität *).

Nu ändtligen skall jag väl hålla"
 1778: 25 Apr. skref S. L. återigen till J. H. — —
 Linden står mellan Jonsboda i Hvittaryd och Lindshult i Stenbrohult just i gränsen.) Qvistarne, som falla af den, såsom farliga att röra, kastas på roten, hvarigenom linden gödalas och blir frodig.

*) Häreadsprosten i Sunnerbo, Kyrkoh. i Hvittaryd M. E. Forssander, död 1836, skref från Stockholm d. 11 Aug. 1823 (der han bevistade Riksdagen) till Utg. som då i Upsala samlade materialier till Sveriges Litteraturhistoria: "Hvad den celebraste af alla Hvittaryds-boar angår — jag menar den store Linné, så finnes ännu en slägt inom Bondeståndet, som vet uppgifva sin genealogie med sal. Archiater Linnés Fader, som var född i Hvittaryds socken och blef sedan pastor i Stenbrohult Den stora Linden med sina telningar är aldeles utdöd, men hvars för några år sedan nedfallna och ovaaligt stora stam förvaras ån i dag, som en helgedom af gårdens egare, ty man har i hela grannskapet den fördom, som jag gerna förlåter och ej vill utrota, att det ej skall vara lyckligt att borttaga den minsta spån af den stora linden, hvilken med sin ruin öfvertäcker en stor stenröjsja på den odlade åkern. (I Utg:s samlingar har sedan funnits en qvist af denna lind, sänd af Hr Prosten F. som länge hvilade samman med en qvist af Gustaf Adolfs lind på Svartsjö och en trädbit ur Gustaf Wasas barnkammargolf på Lindholmen.) Man har försäkrat Utg. att den andra "stora afdelningen af linden" nedföll med Linnés och den sistn med Tilliandrarne.

Besynnerligt är att min sal. fars morbroder Hr Sr. Tiliander var en stor älskare af örter; han hade en vacker trädgård i Pjetteryd: then är väl nu förfallen men lusthuset och en del fruktbärande träd stå än qvar. Om Hr Carl Tiliander anlagt grunden till den trädgård som är i Lekaryd vet jag ej; men det vet jag, att han varit en lärd man. Af allt jordiskt nöje var botanik det största för min sal. fahr; många rudera vittna än derom både i Råshult och Stenbrohult. Jag undrade ofta huru han kunde ha ett så intresserad tycke härför, ty så högt värderade han den minsta och osynligaste växt, som den skönaste välluktande blomma: fast slike ejeller felades i Trädgården i hans tid; han önskade flere species alltid än han hade. Han hade öfver 400 species utländska växter i sin Trädgård. Dagen förr än han blef sjuk sade han: jag går nu aldrig mer i trädgården. Under sjukdomen frågade han icke en enda gång efter trädgården; fast det var 3 Maj gamla stilen, Han dödde (Christi him:f.dag). Men lönen blef att vara far för en så stor Botanicus. Jag har ock väl en naturlig lust för Botaniska sysslor, dock ej så: Men mina döttrar beklaga sig att de ej blifvit af andra könet och fått profitera af deras farbrors information, då studium Botanicum blifvit af dem utvaldt, så att inclination för Botaniken måtte ärfvas och propageras på barnen. — — — —

S t a m t a f t a.

		Jöns i Linnegården.		
		Ingemari i Waraboda.		
		Anders. Ambern Lindelius ¹¹⁾ . Lars Lindelius ¹²⁾ .		
Ingemari i Jomsboda.		Bengt i Stegaryd g. m. Ingrid. Erik ¹³⁾ .		Joh. Lindelius ¹⁴⁾ .
Carl Tillander ⁵⁾ . Sven T. ⁶⁾ . Ingård g. m. Ingemar ¹⁾ .		Nils Linnæus ²⁾ .		Dan. Lindelius adlad Lindeblad ¹⁵⁾ .
Niclas T. ⁷⁾ .		C. v. Linné ⁸⁾ . Samuel ⁹⁾ .		
Carl T. ⁹⁾ .		Carl v. L.		
Peter T. ⁹⁾ .				
Carl T. ¹⁰⁾ .				

¹⁾ Arrendator på Erikstad, f. 1633, gift 1661. ²⁾ f. 1674.
 Prest 1704. Comstr 1705 i Stenbrohult. Past. ibid. 1705.

Åf C. v. Linnés egna bref må först meddelas: ett notifications bref om en hjerteskakande förlust, genom den timliga döden, här förvaradt, hvilket bättre än alla loftal målar glöden i hans själ och förklarar det annars oförklarliga i hans verksamhetsförmåga.

Edle och Högachtad Hr Brukspatron *).

Med mycken smärta måste jag notificera Herr Brukspatronen, som alltid vänfast tager dehl i mina öden, den hjärteliga sorg och afsaknad, som hände

Död 1748. ³⁾ Systren Anna Maja, g. m. Past. Hök i Wirestad, Soph. Juliana g. m. Past. Collin i Ryssby; Emerentia g. m. Befm. Branting. ⁴⁾ f. 1718, Stud. i Lund 1738. Prest 1741. Magr 1745. Past. i Stenbr. 1749. Utgaf en god bok om Biskötsel 1768. ⁵⁾ Stud. 1660. Past. i Lekaryd 1678. Död 1697. Hade till valspråk Glypeus In Te Sperantibus (Carolus Ingemari Tiliander — af Tilia: Lind — Smolandus). ⁶⁾ Stud. 1678. Past. i Pjetteryd. Död 1706. Han var först Huspred. hos Gr. Heur. Horn, derunder han på en dennes egendom i Bremen "anlade en vacker trädgård." Hans Tyska Grammatika har fått många upplagor. ⁷⁾ Regementsprest vid Tremänningarne. Brodren Abiel Pastor i Pjetteryd, död 1724. ⁸⁾ Th. Dr. & Pr. i Jönk. Riksdagsman. Död 1764. ⁹⁾ Th. Dr. & Pr. i Wirestad, öfver hvilken parenterades vid Lunds Akademi 1822. ¹⁰⁾ Astron. Observ. i Lund. Besjungen af Es. Tegnér. ¹¹⁾ född 1600. Magr 1632. Pastor i Långaryd 1646. ¹²⁾ Past. i Qvenneberga. Död 1715. ¹³⁾ Past. i Jönköp. ¹⁴⁾ Provincial-Medicus. ¹⁵⁾ Med. Doct. i Rheims på 1680talet.

* Frans Bedoire, Grosshandlare i Stockh. bror till Öfver-Ceremonimästaren Vål. J. de Bedoire, hvilken 1767 var Kongl. Agent i Lissabon, berömd som "curieux på Naturaliekabinetter," och som torde skaffat sin bror Brukspa-

mig och min k. hustru i går kl. 3 eftermid. att ifrån oss rycktes genom en oförmodlig och hastig död, det lilla vackra Diuret Agathé, som Herr Brukspatronen täckts så gunstigt förära oss, och som varit så mig, som besynnerligen min hustru så alt förkiärt och behageligt at intet diur i verlden någonsin kärare ibland alt lefvande jag ägt och änteligen mistat, näst mine barn, tillstår jag att ingenting gått mig mer till hjertat.

Jag blifver rättnu rädd och ledsen att hafva några angenäma indiandska Djur, ty deras mistande rörer mig så hierteligen, att de förkorta min lefnad, detta aldra mäst.

Min hustrus heta tårar och mina läskas med den dehl Hr Brukspatronen säkerligen tager deruti.—

Gud bevar Herr Brukspatronen ifrån sorg öfver allt det sig kiärt är.

Jag förbl.

Edle och högaktad Hr Brukspatronens

Upsala 1767

ödmjuka tjenare

d. 13 Novembr.

Carl Linné.

Äfven förvaras här ett papper der Linné ritat åtskillige blomsterfigurer, hvarom BergsR. Dalberg upplyser, att det skett på Ekolsund, då Linné var der för att bevaka Med. Facs i Ups. bestånd mot de försök att störta densamma som gjordes af de 3 Stockholmske Professorerne Martin, Bergius och Schultzenheim.

tronen den gäfva, hvarmed han fägnade och plögade Naturforskarnes Konung.

Man har utgifvit flera bref af Linné, skrifne då han redan var den verldskunnige mannen, hvilka det varit bättre att lemna samma uppmärksamhet som de naglar han afklippte. Utg. fann deremot i Akademiska Bibliothekets skräphögar några långt märkvärdigare bref, som den unge studenten Linnæus skrifvit till sin lärare Stobæus, bevittnade hvad L. sjelf ansåg sig skyldig Universitetet i Lund. Då Utg. kan anse som sin förtjenst att dessa bref funnits och förvarats, torde han ock ega rätt, att gifva deras afskrifter i DelaGardiska Archivet rum i närvande Del.

**Ädle och Högtförfarne Hr Doctor
Höggunstige Gynnare.**

Med hvad för hiärtans fägnad jag bekom d. 4 hujus Högl. Hr Doctors förnämna skrifvelse af d. 18 October kan jag aldrig nogsamnt betyga, hädat som jag för en tyd sedan beklageligen nödgades förnimma huruledes jag var uti Hr Doctors ogunst råkad, hvilket mig sannerligen för Gud var största sorg iag någonsin haft här i verlden; besynnerligen som mitt sinne alltid frätte den stora obligation jag står uti hos Hr Doctorn, hvilken är större än hos någon, näst mina föräldrar i verlden, som jag för hvar man måste och skall tillstå. Och huru jag lönt godt med ondt, hvilket är djefvulskt, detta bekänner jag ångrar och deprecerar. Förlåt derföre, förlåt Min Hr Doctor af ditt vanliga ädla sinne mig som derom så träget bönfäller och mitt brott vill afbedja. Jag affägger en

ödmjuk tacksägelse för H. H. Doctorns högtärade bref och önskar mig än en gång blifva så lycklig äga samma fromma. Hvad de svarta corpora sexangularia angår, så erkiänna de för sitt original den samma *Eruca candata*, som jag sände i flaska med spiritus vini conserverad och äro ej annat än dess excrementa s. *fæces alvinæ*. Medan han ännu lefde hade jag honom uti en stor flaska och gaf honom dageligen friska folia salicis till spis, hvilka han lät sig vara mycket angelägen om, samt gjorde sin syssla utan försummelse. Så att jag undrade högeligen att en så liten matsk kunne åstadkomma en så stor quantitet om dagen, som väl gick till $\frac{1}{2}$ manipel sc. corpora sexang. och till proportionen så stora. De tvenne herbæ innominatæ, var efter Hr Doctorns utsago den första *Triglochim Riv.*, men den andra lilla *scirpus foliaceus humilis* önskade jag vetta hvars namn voro, ty jag har sökt uti så många böcker uti Botaniken som jag nästan öfverkommet på Bibliotheket, men här tills aldrig ännu funnit samma, mer än allenast uti *Burseri Herbarium vivum*, hvilket är 30 Tomer in folio, som han själf vähl och nätt inlagdt och gifvit till Bibliotheket. Uti dett kallar han denna *Cariophyllus marinus pumilio flore*, men utan all citation eller autoritet. Dett är vist att denna är aldrig beskrifven Methodice af någon. Om min H. Doctor kan ärhindra sig, så skänckte han mig en ört, som var inlagd på ett qvart papper som han bad mig söka efter, hvilket är *Amn.*. Här uppe tviflar jag på lærer finnas några petrificata i någon quanti-

tet. Ty här är hvarken kalksten eller flinter, men lersford är här. Jag har allenast funnit några petrificerade träd men ännu ej vähl haft stunder söka mycket derefter. Här omkring finns en stor hoop af bruk och malmarter, hvilka jag skall skicka neder första jag får någon samling. Ifrån Dannemora jernbruk har jag allredan fått och från några andra väntar jag. När det kommer till sommaren om Gud gifver hälsan har jag tänkt resa omkring uti Bergabögden och till bruken, att bese curieusiteterna, hvilket är ett gammalt manér för Med. studiosis här uppe; då jag tror mig lofva något rart. Hvad örter här uppe finnas, skall jag och communicera så väl de som finnas sponte som in cultis ex horto Academico, hvilken dagligen förfaller, så att knappt nu fins 2 hundra uti hela horto Botanico och ej öfver 100 rara.

Profes. Rudbeck läs om sina Aves Svecanas, hvilka han så nätt och vähl med sina egne coleurer afritat att det syns ej vara menskeligit verk. Jag skulle önska Herr Doctorn sågo dem, han skulle sannerligen få sin förnögelse deraf. Den lilla fågelen som är så lik en Motacilla, hvilken blef uppstoppad på Hvitsjöfle nämligen Charadrias s. Hiaticula flavipes *Rudb.* differerar från den som Aldrov. pag. 536 afmålat, hvilken senare Rudbecken kallar Char. s. Hiaticula fulvipes, ty den senare har vassare näf och något annor coleur. Men . . . flavipes har runnare näf och liusare coleur, samt är af ingen här tills beskrifven.

Han har ock gjort mästerprof på Capella s. Vannellus *Baj*, så att coleuren ändrar sig äfter som han vännes mot dagen, och huruledes på Mas är fjäd-rarna i stjerten med många coleurer af svart, rödt &c. målade men på foemina bara svart. Papperet tillåter ej mer. Ty förblifver jag städs

Ädle och Höglärde Hr Doctorus

Upsala d. 8 Nov.

Ödmjukaste tjnare

1728.

Carl Linnæus.

P. S. För all ting beder jag Höglärde Hr Doctoren är så gunstig anmäler min ödmjuka respect hoos Fru Doctorinna. Likaledes hoos Fru Svenonia, och Hr Räntemästaren. P. S. Ibland Rogbergs rariora fins en kvarters lång sprecklot orm med 2:ne hufvud. Dito en *Lacerta volans s. Draco*. Vingarne äro lika nattblaekevingarne och kroppen en ödla.

Edle och Högtförfarne Herr Professor,

Min Höggunstige Gynnare.

Att jag så länge underlåtit göra, genom min enfaldiga skrifvelse, min ödmjuka uppvaktning hoos Hr Professoren, har varit de många beställningar, hvarmed jag på en tid har varit öfverhopad, aldeles orsaken till. Jag har opponerat ett par gånger, jag var i Dannemora 3 veckor, jag har haft att beställa hoos Doctor Celsius dagl. förutan nu sista vecka dubbelt, då han gifte bort sin dotter et sexcenta alia. När jag var vid Dannemora, ditt jag reste för Pinges att informera en studiosus Medicinæ-uti Bo-

tanicis, såg jag många rariteter uti alla tria regna naturæ. Uti *Vegetabili*: *Dentaria heptaphyllos*, *Taxus*, *Orchis palmata flore viridi*, *Orobanchæ radice dentata*, *Viola martia alba*; *Viola martia palustris flore obsolete*. *Laureola officinalis*, *Bistorta alpina media*, *Aloe palustris*, *Sanicula officinalis*, *Ophioglossum*, *Fragaria parvi pruni magnitudine*, *Veronica serpyllifolia flore albo*, *Saxifraga verna annua humilior*. T: *Muscus squamosus dendroides repens* T: &c. och ganska många andra. Uti regno *animali* där jag ännu ej är hemma, fant jag många *insecta* e. gr. en *scarabæus* (salvo errore) med *antennis* quarters långa; en liten fisk *Aculeatus Schonfeld*, och många andra, som Exemplaren bättre kunna visa än jag dem beskrifva. Uti regno *minerali* fans inga petrificationer, ej heller har jag dem funnit sedan jag kom upp. Jag var 100 alnar neder uti grufvorna och sökte efter stenar. Jag fant några magneter, fluores *chrySTALLINOS*, *Asbestus*, omogna granater och andra malmarter, som Exemplaren med första bud bättre skola säga än jag dem nämna kan. Jag hade med mig så många stenar jag beqvämligen kunde föra med mig uti våtsäcken från Dannemora, af hvilka alla Hr Professoren med nästa bud skall få part. Uti Dannemora såg jag continuerligen på Trivalds eldmachin, hvilkens kraft är så stor att hela grufvan, huset och all dess behör ristas, bjelken på hvilken *Axis* sitter, som är af 3 timmerstockar svicktar. Jag skulle mehra tala om denna konst, där jag icke förmodade att hon vare så vähl Hr Professoren

tillfärne bekant, ty jag menar att jag aldeles förstår
huru den skrives. Noveller äro inga särdeles, ty
har jag den ähtran rekommendera mig uti Högtför-
farne Hr Professorens vanliga gunst och förblifven

Edla och Högtfärfarne Hr Professorerna

Min Höggunstige Gynnates

Upsala d. 23 Junii

Ödmjuka tjänare

1729.

Carl Linnet.

Herr Professoren är så gunstig hälsar Fru Pro-
fessorskan.

Doctor Celsius communicerade med mig Hr
Professorens Methodus Itineris curiosa p. scaniam,
hvilken var härlig.

Ädle och Högtfärfarne Hr Professor

Höggunstige Gynnare!

I begynnelsen af Februario hade jag den stora
ähtran och hiärtans nöjet blifva bignad af Hr Profes-
sorens högtärade skrifvelse. De små stenar, fast af
ipitet värde, hoppas jag H. H. Professoren redan be-
kommit. Hvad angår *Osten af bönderna och skall
vara god att bota med*, så är *Osten* icke casus utan
O-sten, sive lapis cum anteposito O, eller lapis O
dictus. Här i brefvet skickar jag litet koppar. cu-
prum statim suum, (si ita dicere liceat) hvilket är
tagit i Falun vid koppargruftan. När arbetarne grof-
vo och bruto i grufvan funno de på en vattnädra
som rant ut af bärget; om något järn lades i vat-
net, (som stadsnade utanför ådran) sattes på det en
skoipa per appositionem externam, och säger den

som mig gaf detta att detta koppar- eller Vitriol-vatten muterade sjelfva järnet till koppar begynandes på yttre sidan och sedan sensim införe, hvilket jag ej vet om jag skall tro. Det är visst att denna skorpa, som medskickas, har sätt sig utanpå en järnstör på 24 timmar, hvilket är sälsamt nog. Nu begynner vattnet tryta hvarmed många experimenter skedt.

Jag skickar ock isnellyckt ett litet insectum, som jag håller rätt sälsamt, hvilket är fuller ett species af de gambles *Cimices sylvestres*, fast dett icke har några vingar. Jag kallar dett själf *Orsodachna dorso faciem humanam representans*. I förstöne fant jag bara ett, men sedan jag lärde att dett var så godt sambla insecta om vintren under muscis arbores som om sommaren har jag fått många. Ach hur mång otalig gång har jag ångrat min dombet i Lund, däräst var så godt tillfälle att lära stenar, att jag aldrig får lika, då jag så vähl kunnät få lära mig känna namnen och stenarna, men så lideligen dett försummade. O mi præteritos Jupiter si referas annos. Jag bad Dr Kowlas att söka få skriva af dett åht mig men frustra. Ty blef jag så hierteligen glad när Hr Professören lofvade mig få hela catalogen, hvilken gunst jag æstimerar mehr än jag någonsin kan afsäga. Jag beklagar att jag där emot ingen ting kan præstera, utan dett vore en uppstoppad *Lagopus* som jag redan har, med 12 st. andra uppstoppade fåglar. Fiskar har jag ock begynt att i-lägga, neml. af hvårt slag. en liten fingerslång, ty

proportionen är eadem; men härmed har jag ej så långt hiat ty jag har nys begynt. Den lilla Nyährsgäfva som jag gaf Dr Celsius låt jag afskrifva, men skrifvaren var så vårdslös att jag ej vett om jag törs visa henne ej heller hafver jag nu tid att låta afskrifva henne om igen. Detta fula biuggpapperet*) tillåter ej mehra. Ty nödgas jag sluta, men förinnan beder jag att min ödmjuka respect må anmählas hos Fru Professorskan. Jag förblifver med vördnad

Ädle och Högtförfarne Hr Professorens

Min Förnäme Gynnares

Upsala d. 25 Mars

ödmjukaste tjenare

1730.

C. Linnæus.

Jag skrifver pro more solito illa hvilket jag ock pro more solito beder må ursächtas.

Jag förmodar att Dr Koulas redan lærer vara på Tyska botnen, ty skrifver jag honom intet nu till, om icke beder jag han måtte hälsas.

Prof. Roberg är illa sjuk af en grufelig stor bölder emällan skulderbladen; Herre Gud lösse honom ifrån denna världen, oss till upbyggelse sig till Pris. Men kommer han sig denna gången räds jag han dör aldrig.

Kunne den önskade catalogen öfver Hr Prof:s Mus. min. lämnas till en ung adelsman Cederhielm, som är där vid Academien, så skickade han honom till mina föräldrar, då jag finge honom i sommar till mig.

*) Papperet vittnar verkligen, liksom Arrid Horns ungdomsbref, om den skrifvandes fattigdom.

Dr. Rechius och Benzelius hälsas öfvermåttan.

Edle och Höglärde Hr Professor

Förnäme Gynnare!

På dett jag icke aldeles må synas återståttia min skyldighet, tager jag mig den dristigheten nu bevära Höglärde Hr Professoren med min upvachtning och mitt tillstånd notificera Höglärde Hr Professoren, som jag vet alltid tager dehl af min lycka. Jag hade långt sedan den ähran få ett bref af Höglärde Hr Professoren, som jag intet haft tillfälle för många expeditioners skull att bevara förr än nu. Der till med skref jag ock på samma tid straxt förut, som jag förmodar kom fram. Angående den minera martis magnetizans, så kallar jag henne så, emedan hon drog järn som en magnet straxt då jag tog henne och lærer än i dag visa profvet. Osten är Osten, lapis O dictus forte Oasten lapis suillus, male pronuntiat. Men lapis suillus vet jag nog dett aldrig var, men jag kallar honom som jag fick honom. I November hölt jag collegium uti Botanicis och hade många af Adelsmännerna och Baroner förutan många andra. Jag fick måst 1 Sp. Ducat af hvar. I sommar från Påsk till Midsommar läste jag uti Horto Academico publice för Prof. Rudbeck och hade mest alltid 200 à 400 auditores däräst Professorerna sällan hafva öfver 80. Och hoppas att jag alltid gick frå mig texten med heder. Vid midsommarstiden fick jag Condition hos Prof. Rudbeck, med hans små Herrar, däräst jag nu mår vähl. Jag hafver 3 stycken disciplar af hans barn med sista frun och

derför allenast 50 dal. Smt. om året. En hans son med förra från skall jag informera i Medicine vid lediga stunder och har därför 40 dal. Smt om året och i stipendium 60 dal. Smt, så att jag nu nog genom Guds nåd kan ha min utkomst. Min samling af insecter har stigit nu till 400 och något öfver, alla med egen hand samlade. Af dessa äro *Papilion.* 84. *Libell.* 15. *Ichneumones* 32. *Bombylid.* 13. *Musc.* 42. *Locustæ* 21. *Orsodachnæ* s. *Cimic. sylvestres* 19. Men apes och *Rhinocerotem* kan jag här uppe ej få. Giärna budo jag, om jag det vågade få vetta hvad man skall stryka på alas *papilionum* att de ej mista sin flun, jag har brukt här tills färassa, men de mista litet glantzen; item huru spinlar *Aranei* skola conserveras, de mista *couleur* då de inläggas hehl hoop. Nu har jag fått några *Mahmärter* från Wärmeland som jag skall äfven skicka vid första tillfälle. Om Höglärde Hr. Professoren skulle äga någon quantitet af *Nummis Brattenburgensibus* skulle jag ödmjukast anhålla om ett enda exemplar. Jag lofvar per *deos immortales* att om jag någonsin får någon sålsam sten igen att jag skall honom straxt communicera med Höglärde Herr Professoren.

Jag recommenderar mig uti Höglärde Herr Professorens gunst och näst ödmjuk hälsning till dess förnäma k. Fru förblifver

Edle och Höglärde Herr Professorens
 Upsala d. 1 Sept. Ödmjuka tjenare
 1730. Carolus Linnæus.

P. S. Ach den lofvade och högst åstundade
Catalogus Musæi Mineralis D. Stobæi. Ach!

Högädle och vidtöfvarne Hr Professor

Höggunstige Gynnare!

Att jag så lång tid uteblifvit med min skyldiga upvaktning skulle jag befara redan stöt mig uti Högädle Hr Professorens mis-credit därnäst icke den gamla fromheten mig tröstade, hvilken mig ej hanterat såsom en præceptor sin discipel utan som en mild fader enda sonen, ty faller jag äfven nu min fromme fader till föta.

Jag har nu något bättre måst erfara huru dyr tiden är, som mästadelen måste användas på andra, att den svåra oeconomia ventriculi och kroppens rätta och nödiga intradier måge obtineras. Sedan jag nu en tid titat uti Therapien efter Höglärde Hr Professorens rättsinta förmaning, hafver den intet fullit mig mindre behagelig än själfva Historia naturali, hälst såsom jag någorlunda fått en liten anledning af D. Rosen men har dock ej tillfälle få freqventera sjukstugan och lära af den svidandes egna mun, såsom fordom. O mi præteritos &c. men barndom och visdom fölljas ej åh, hinc illæ lacrimæ! Min Historia naturalis har nu ej så fritt inträde men smyger dock undertiden in; Hon minner mig ock på hvad hon såg uti dett Ijufva Musæo Stobæano, men mästadels såsom i en dröm.

Jag skulle ock nog önska blifva uti ett par saker underrättad, där jag icke Höglärde Hr Profes-

sorens tolamod så ofta missbrukade. Men gamla ordspråket plägar ofta giälla, att den sora tager den fula i båten måste ock föra honom fram, et per bonam similitudinem Höglärde Herr Professorn släcka min appetit, som han siälf alltid af mig blifver tillvitad. Jag erhindrar mig sedt ibland de rara örter, äfven en blomma under namn af *flos auriculæ off.* hvilken blefven bracht ifrån Siberien af fångarna. Så mycket som jag kan påminna mig såg hon tämmel. lik uht *Asclepiastrum Jussieu*, att jag nog undrar om dett är samma eller ej. Aller om *Asclepiastrum* och *flos auriculæ* komma genere öfverens. Frågas alltså om *flos auriculæ* in Herbar. *Stobæano* har *calicem* eller ej? vel *qvalem?* *qvot petala?* och om *stamina* och *pistillum sine laceratione ipsius floris* kunna synas huru många de äro? eller om *stamina* och *pistillum* äro *intricata et coalita*, ut in *Asclepiastro?* Vore det re ipsa *Flos auriculæ*, hvilket blifver klart af *partes floris*, meriterade dett nogare consideration.

Jag ärhindrar mig äfven sedt uti Högl. Herr Professorens *Musæo instructissimo* en särdeles *rostrum*, af temmelig stor mole, men *pondere levissimo*, och undrar nu mycket *cujus generis avium* han är. Om jag mins rätt, hölts han för att vara *rostrum pellicani*, men som jag sedt uti *Collegio medico Holmensi* *rostrum Onocrotali* och hoos Professoren min *Patron Plateæ* (tagen i Österbotn med hela foglen) hvilka begge komma af *Ornithologis sub nomine Pellicani*, lærer den vara *rostrum alius avis rarioris*

Exordii. Jag önskade och nog vetta hvad andra specie-
 ties avium Höglärde Hr Professoren samblat uti sitt
 Musæo, ty här uppe är svårt efter stenar men v. v.
 godt efter åtskillige handa foglar, kanske jag kunne
 tjäna Hr Professoren med några exuviæ af dem. Jag
 hade tänkt fåt den fågnaden resa neder öfver Juhl-
 hängen, så väl till att fåt hälsa på mina gamle för-
 äldrar, som vähl verkel. förnämst att ännu en gång
 få se den mig uti min enfaldighet i Lund af hiärtat
 unde så mycket godt, hvilket jag ej kan mehr än med
 en grata recordatione aftjäna. Men nu ser det täml.
 oliket, sker det icke förr, tör vähl handa, att jag kom-
 mer nästkommande røtemånad, der Gud gifver hälsan
 &c., nedförs då jag önskade kunna fågna H. H. Pro-
 fessoren med några fogleskin.

Af allt hiärta gör mig ondt, så ofta jag hog-
 kommer Arch. Bromels död, som skedde förn hans
 Specimina Lithogr. Svecanæ blefvo completa, men
 gratulerar oss ändock att vi hafvom succedaneum
 meritissimum & æqvipollens uti Högl. H. Professoren
 (Gud gifve hälsan och listiden) som jag vett och
 har redan persvaderat allom häruppe, gör de sven-
 skes nation en odödelig ära i stenar. Hela societeten
 gratulerar sig deråt. Figurerna voro extraordi-
 nairt vähl exprimerade, men gifve Gud att detta ge-
 nom disputationer droges ej för långt uht. Man ser
 så många terribla exempel huru många härliga verk
 blifvit om intet, dels genom det att Auctor vellat
 samma alt för vähl expoliera, dels att han förlitat sig

på manuskriptet, hvilket redan varit färdigt man af oförståndiga successores blifvit åsidosatt, hvilket man om någonsin någorstådes hållt af våra har att förvänta. Man vet ock att Fatum är omnibus Literatis invidum.

Ibland alla methodicos som jag ännu sedt tracterat Lithographien, så vähl som de andra partes Historiæ naturalis, har jag ännu ej sedt någon som varit rätt angelägen om sjelfva systemet, ty kunna de på intet vis med mindre vara obscura, hvilket ej heller är att undra på, emedan ingen ännu rätt raffinerat Systemet eller vist dess necessaria requisita, häraf har uppkommit så många Tabulæ synopticæ, så många galna Sectioner, Genera och Species, ja måstadels hvar och ett confust namn, hvilket dock härtills ej attenderats, emedan alla kommet öfverens uti ett. Behagade Högl. Hr Professoren med sina stonar häruti göra en reformation, blefve han ännu förträffligare och alltså räknades som Mineralogiens första restaurator, jag önskade få munteligen tabla, då jag något klarare skulle peravadera, men lappen togl ej långt argumenterande.

Min hortus Uplandicus emplojerade jag vid Julii slut i Stockholm, och skulle af en Bokförare, som honom tog sig på upplägga, få allenast 100 Exemplar, men ännu är han ej på begynt att tryckas. Minna öfriga lubricationes har jag tänkt hos Tyskarnas förtryta. Mon det intet äfven intet skulle behaga Högl. Hr Professoren på samma sätt allenast man fångt någon resonabel bokförare, ty älliast fruktar jag att

min stora appetit blifver alltför långt och sent mätad. Act. Literaria Societatis äro nu nu under trycken, och det lilla som Högl. Hr Professoren befalte mig blef corrigerat. Jag sade och några i Societeten min mening, som ej visst med tillbörlig tack bemöta de härliga observationer som insändes, de sade sig då straxt skola skriva, om så skedde vet jag ej.

Prof. Rudbeck har fått 5 Studenter, som skola renskriva hans stora verk, och därföre bekomma Stipendium Regium, så att möjligt, att det i hans lifstid kan se ljuset som älliast varit omöjligt.

Då jag var i somras i Stockholm fick jag en stor höp concilier af åtakilliga sorter och ville alltför gärna communicera dem med Högl. Hr Professoren om jag viste jag hade några, som ej funnas ibland Hr Professorens. Lappen tillägger ej mehr, ty måste jag sluta och mig uti Högl. Hr Professorens vanliga gunst recommendera. Jag framhärdat sådse

Högdedle och Höglärde Hr Professorens

Min Höggunstige Gynnares

Uppsala 1731

Odmjnkaste tjenare

Octob. 12.

Carl Linnæus.

P. S. Prof. Rudbecks son, som nästkommande år tänker besöka de utlänska orter, har jag persvaderat vänta ett år i Lund att profitera af Högl. Hr Professoren; han lærer komma dit nästkommande Påsk. Kanske äfven då komma 2:ne andre Medicinas studiosi, som sig nästan redan resolverat äfven betjena sig af samma förmon.

Edle och Höglärde Herr Archiater
Höggunstige Herre och Gynnare!

Straxt efter min afresa från Upsala, hade jag bref från Prof. Klingenstierna att Hans Maj:ts hafvit Högl. Herr Archiatren hogkommen med ett nytt augment på vählförtjent heder, hvartill jag af hjertat gratulerar, och ser alltså att veritas triumphat, licet sero. Nu omsider efter stor möda och stadig resande är jag kommen dit jag önskat mig komma men nu önskade mig vara entlodigad, näml. på öfversta fjellryggen. Här må jag väl säga att jag ej vet mitt lif visst på 24 timmar, ty lapparne som alltid gå omkring i sina trängsel på sjuteri, äro räddare för folk än för ramen, nu pekade äht mig med bössan, men skrämd flydde dock att jag den resan slapp stå måhl. De grufvehiga floder och forssar och de små lapphoppar hafva en lång tid pröfvat modet. Kommer jag med hälsan och lifvet hem det jag räknar för ett särdeles underverk ville jag ej resa samma för 2000 plåtar. Jag gratulerar mig dock att min resa ej är fäfang. En stor hoop foglar har jag mig fådt, som jag tviflar äro beskrefne. Insecta nog många. Örter har jag på en tid ej serdeles många rara bekommit. förn på 8 dagar, sedan vintren gått öfver, såsom *Camerarium Dill.* *Viola mart. alba.* *Viola rotundifolia ramosa flore luteo.* *Astragalus minima* gramina nog många artiga. Besynnerl. *Carices,* *Salices* 13 Species. *Aconitum galea angusta.* *Betula nana mesomora,* *Campan.* *Serpill.* *Bistor-ta embryonibus foliaceis, rectius vivipara dicenda, den*

lilla alltför tjäcka *Calceolus Laponum pusillus unifolius*, Rudbeck &c.

Bäfveren och Siälen har jag fått *anatomicera*, Jorfvon eller vielfrasen *examinera*. Några *curiosa* fiskar har jag fådt såsom *Truttæ* 3 *Species*. En liten *anonymus* vid stränderne *Laponis Golsensodus dictus*. Stenar har jag äfven fådt en tämlig *quantitet* men beklageligen ännu inga *petrificata*. *Malmarter* täml. många, så vid bruken som besynnerl. vid floder, der bärge är sönderbrutne eller af vatnet löste. *Jordarter* en hel hop, några *aerdeles curiosa* om hvilka vidare vid bättre tillfälle. *Silfvermalm* har jag här och där i floderna på de alipade stenarne funnit men ännu icke något berg. Ett slags sten ligger här, nog, som jag ej förstår mig på. Se ut aldeles som de voro *componerade* af *pura musloctar* s. v. *Consistancen* är *talkachtig* ser ut som horn eller häathofvar. Hjelp Gud mig hem med allt detta skraplet skall jag vara *communicabel*. Jag talte i Lappmarken vid Hr *Fielströms Bror*. Om Hr *Archiatren* bär samma *gunst* för mig som tillförne, budo jag högeligen att blifva *recommenderad* till *resemynt* uti *Stipendio piperiana* äfter Dr. *Koulas*, hvilket mig kan göra *mächtigara* än Högl. Hr *Archiatren*. dett beder jag *ödmjukast* i norden, och förblifver

Edle och Höglärde Hr *Archiatrens*

Lapon. jug.

Ödmjukaste *tjenare*

d. 12 Jun. 1732.

C. *Linnæus*.

Fragment (Rörande sexualsystemets uppfinning)

. . . jag genom dem skulle på mig draga alla *Botanicorum* ogunst i hela Europa. Men sedan

skall jag ingå compact med *Æsculapius* om jag är en ärlig gosse. Men min method *de Nuptiis plantarum* *) gör jag aldrig till en gemen disputation, utan skall visa hvad han dager till om jag någonsin får den lyckan resa. Han syns mycket enfaldig och ställd på narrachtiga fötter dock vet jag faller ut ingen tager reda på honom som ej har claven. Jag har viat indelningen för Societeten, som tänkte i föratone att jag var gelen**, men när jag fick explicera min mening höllo de sig från löje, och lofvade sig skela befrämja min uppsåt. Spöring har intso gifvit några observationer ännu, jag tror, ej heller honom om mycket. *Historicus naturalis* är han intet. H. H. Professorens curioze observationer vill jag gå karl före äro de bästa som kommit och blefvo med största nöje upptagne, fast somliga blieda döma om färgen. Jag tackar öfvermåttan för Nummets Bratenburgenses, som jag så länge önskat få se med Attention. Kan jag någonsin med dylikt eller annat sådant recompensera, skall jag ej underlåta. Dock voro alla mina sönder och de måste af Societetens i brefven söndergångne. Några dagar för Juhl fick en Student en raptus att resa till Småland, med honom skickade jag några stenar af min σ , men helt små

*) *Nuptiis pl.* med det förstår jag min nova methodus plantarum men ej det jag för ett år sedan domt resonerade om samma sak förn jag confererat naturen genom authopsien.

***) Bästa beviset, att Linnés uppfinning var sjelfständig och för d. v. Svenska vetenskapen alldeles ny. Detta bref skrefs före det näst föregående, då Stobæus ej ännu blifvit Archiater.

stycken så stora som en ärt af slaget, emedan han ville skicka dem därifrån på lösposten om han hölt ord. När lägligare tillfälle gifves skola fullkomligare stycken sändas. Af samma var N:o 1 M från Uterbäckes grufva i Carlskoga. N:o 2 Åhl grufvesten N:o 3 från bondegrufvan uti Beilsbro (?) Socken i Närke. N:o 4 i Wrettgrufvan. N:r 5 från Tiärnegrufvan uti Carlskoga bergslag i Wermland. N:o 6 Persbergsmalm vid Philipstad är kostelig malm. N:o 7 Tagen vid Philipstad i Wärrmland i gamla kroppagrufvan heter Arns-viks grufvan. Han lortar sig eller fäster sig vid masugnen om han ej med annor melleras.

Jag slutar och recommenderar mig uti H. H. Professorens vanliga gunst oeh jag, näst ödmjuk hälsning till Fruen förblifver stadigt

Edle och Höglärde Hr Professorens

Ödmjuka tjenare

Carl Linnæus.

Jag har sannerligen stor försyn bortskicka ett så illa skrifvit och confust skrifvit bref, utan till att renskrifvat, men nödgas nolens volens att antingen denna gången lämna aldeles eller låta gå oförskamat. Hoppas dock att min ungdoms fehl nu som förr ursächtas.

Höglärde Herr Doctor

Mächtige Befordrare!

Här uppe i landet fins inga petrificationer, ty jag

har icke en enda funnit sedan jag kom upp, ehuru flitigt jag har eftersökt.

Metall-arter skickas några som mäst äre tagne vid Husaby Järnbruk hvarest brukas gemenligen 3 sorter.

10. Järn-metall som tages i siöen Äsnen, hvilken är lik Järnhagel; af denna blifver ganska skiört järn.

20. Järn-metall som tages i siöen Sahlen, af denna blifver något segare järn än som af den förra, hvarföre denna och tillägges den förra att det må blifva så mycket bättre. Denna metall hafver Hr Doctorn (om jag mins rätt) tillförna, men något flatare.

30. Järn-metall, hvilken är för ett år sedan upfunnen och fins i en siö som ligger ½ mihl från Husaby Öster-nor, vid en gård som heter Snogge; uti denna fins alt här och där små hohl och altid i dem små kulor, lika den Järnmetall som No 2 omtalas; på denna metalls öfre sida är fäst en pur oca helt gohl. Af denna metall blifver ganska segt järn.

40. Järn-metall som understundom (dock sällan) fins i Äsnen; denna har en särdeles form, han är rotundus och på den ena sidan något convexus, samt har en särdeles form, men hvaraf kan jag just intet säga. Häraf blifver ock ganska segt järn, men fins icke i någon ömnohet. Derföre nödgas de bruka endast No 1 hvilken altid fins till öfverflöd och lätteligen kan föras till bruket.

Dessa förekrifne metaller brukas alla vid Husby Järnbruk tillika med No 5 och 6.

50. *Grönsten* denna fins allstädes här och där i skogarna, är lik ungefär gemen gråsten men mycket mörkare; denna sönderläs dhe och blanda ihopa med malmen, hvaraf de säga flussen skall så mycket befodras och slagget bättre skilja sig ifrå järnet. Denna sten säga de och skall innehålla något litet järn.

60. Är samma sten som No 5 är omtald sådan som han fins sedan han varit en gång i smältningas och är odogelig.

70. Sand af Saker-Sonn-backe (Här i Socknen belägen, och ligger här invid Sandavägen en mil ifrå Skånska gräntzen) 2ne slag den ene är rödare och ligger lösare, dock är han in loco suo naturligen tämligen compact, att man med möda kan dela honom med knifven.

80. *Den 2dra* är något gråare och ljusare, samt mycket hårdare, men när han blifver torr är han mycket friabel. Ibland dessa sander fins inga andra stenar än gemena gråstenar, utan ganska rart om man finner några *micas aureas* sådana som ibland No 7 en liten ligger.

90. Ett slags sten som är tagen på ett Säteri som heter Möckelsnäs, hvatäst ett ganska stort berg ligger att sjön (Sjön heter Mökjen) som innehåller allenast sådan sten, hvilken ligger ofvanpå så lös att man kan skrapa af samma sådana stycken, som här skickas; men ju längre man kommer neder ju här-

dåre åt han. Inbyggarna mena att detta skall vara ett slags Malm och somliga gissa Järnmalm.

In zoologicis.

1. Insectum s. vermiculus quidam viridis, punctis albis notatus, med en liten nudd vid stjerten, hufvudet har en förm af ett hjerta.

2. Aliqua corpora, formam habentia lapidum asterias columnares ut puto dictorum, & an tales lapides sint, talia corpora petrificata? får jag det véta skall beskrifningen på denna straxt följia.

3. Nidus insecti cujusdam in ramulo Ericae vulgaris ab arena & materia paludosa, hirundinum simili, fabricatus. Locus ubi en tuf i ett kärr.

4. Insectum quoddam volans & alatum, lik en humla, flores depascens, coleoptris incanis, maculis nigris notatis.

Aranea, antennis scorpionum pedibus similibus, instructa. An species scorpionum, corpus omnino quadrat cum aranea.

1730 den siste Nov. skref Olof Celsius till Stobæus och tackade för det han sändt dem en så snabb discipel in botanicis, som Dn. Linnæus är. Man hade encouragerat honom med ett Kongl. stipend. tills bättre finnes. Linnæi och Koulas herbarier hade visat C. att skånska vegetationen synnerligen sammanföll med den Danska och Tyska. (D. 26 Nov. 1731 begärte C. få upplysning af K. St. hvar *Heita vadnus låge* — på Seland eller Jutland?)

Från C. v. Linné såsom den af utta (således äfven sig sjelf) bepröfande mannen samt Utg. 35 bref till Prof. E. G. Lidbeck (såsom docens och adjunkt) på salsgolvet i Prof. A. Lidbecks storbok, sedan auctionen var slut och hvar tagit sitt. (Deribland bref från 78 andra märkv. samtida — att nu blott nämna Alb. v. Haller). Utg. deponerade med Storbokhusets medgifvande alltsammans på Kgl. Univ. Bibl. i Lund. Brevven visa v. Linnés förtjenst af hvad som den tiden gjordes i Lund för Nat. hist. och böra der bemärkas.

Medan Utg. ännu besöker sig inom 18de seklet, må här också meddelas:

Det första nyfågelsättet mot Nya schalans krig mot den s. k. Leopoldismen
(eller *)

Plaisanteri sändt till Leopold (som man tror af Magister Silverstolpe) Julafton 1798.

Figuren föreställer Nordstjernen i 5 sammankedjade band. På det första bandet läses: *A. B. C. del till Å. Ä. Ö.* På det andra (mindre): *Stafbyggnadsgrunderna.* På det tredje (än mindre): *Rimkonsten.* På det fjerdte (mycket mindre): *Snille;* på det femte (minst) småt: *Ne-ait oco-axum* är på andra sidan öfversatt: *hittar ej hem.*

*) Enligt titlén å documentet, afskrifvet samma år och af samma hand som nämnts häröfvan p. 131.

Polstret, som medföljde, lyder: **HER I**
Flammande Snälle, som denade jorden,
Tänkare, henne af himlen, beskärd!
Tag, fastän sent, hvad du tidigt var värd
Stjerman af Norden,

Tag henne bildad af bättre än glas;
Bildad af ämnet för eviga äror;
Seg under Stormseclers slitande ras
Som dina läror

Krälande larfvens förgängliga tråd
Virkad till band utaf Nattfärgens svärta,
Fäste vid tecknet af Thron-Herrskarns nåd
Lycklingens hjärta.

Låghetens vanor föraktar en Vis:
Ljusa Exempel han stiftar så gerna:
Du vid en kedja af hög Analis
Fäste din stjerna.

Glindre hon klart på Ditt höghvälfda bröst,
Högd af de lågor, som brinna derinne!
Glindre hon än i din sednaste höst,
Ungdomens minne.

Men klockan slår nu Sex, min vän och thedryck bjuds
Min tunga:
Hon hör fördenskull opp i qväll att vittra qväden
Sjunga:

Men, lesta vi till nästa Juhl, och Gud, som hjälper gjer
Så vill i Höga Skalders Ton, jag språka med dig
På den som är i ditt hjerta, mer,
Poldenstråle.

Ånmärkingar:

Denne sång, nekem det icke, är, måhända, mörk
för den mattare blicken af ett blott prosaiskt öga.
Vi vilje, därför, nedlåtande oss äfven till den sva-
garn fattning, upplysa ett par svåra ställen, som det
är, möjligt kunde oförstås. I 2dra strophen: *Ämnet*
för Bogga ärer, hvilket öfversatt på Prosa är

Kalfskinn.

I 3dje strophen: *Krälande larfvens förgängliga*
tråd &c. på prosa

Svart sidenband.

Utanskriften

Till den vidtberömda Professorn Angsyklopedius, En
af endast i Torshälla Academien.

Ann. **B**ikanget har blifvit större än Uge/otak-
de. Sedan p. 128 titlen *Statistiska Handlingar* an-
förts, må hvad som dervid tänktes, åtminstone börja
i denna Del.

I. K. Carl IX. (Tilläg till 4de Delen p. 115).

*Till Rikens Råd om det öfvermåttiga värdet vid
Kerkeholm.*

Vy veele Eder icke förhölle at vy denne Hetsak
ifrån Sverige fulländat hafve, och kommit för Riga
d. 15 Septembris med itt sentligt (!) taal till sig, både
Svenske, Finske, Tydske, Skötter, Unger och Poler,
när som fienden förnåhm att vy med alfvar hade i
sianet, at ahnfechta Riga, rychte har ifrån Wenden,
dyt han begaf sig der han hade försökt Anders Lind-
ormson med sitt folk, vid Wenden der han litet ut-
rättade. Men efter han förnam vy voro komne till
Parnois, skyndade han sig till Wenden med ee
hast, och så gådt som i een flycht, och begynts der
at skantzta och grafva omkring sig. Men när vy uti
fyre dagar hade legat för Ryga, begaf sig fienden
närmare Dynen, och rychte sin Läger, som han ha-
de haft vid Wenden, utan tvifvel, der at förmode nå-
gon mere hiälp af Hertigen af Curland, effter som
skedde, med någre hundrade mann, och elliest af Lit-
toven, och på två myl när vårt Läger, vid ett gam-
malt Slätt Kirkeholm benembt, på hvilken stad och
var itt vaad utöfver Dynen. När vy thet förnumme
kunne vy oss intet med alfvar emot Riga företaga,

efter fienden var oss så när kommen, för äro wy både besökt fienden och kiört honom utur marken, och med Gudz nådelige tilhielp lättelig hade skie kunnat, hvar vy fordoms både blifvit varnade, och vårt krigfolk, såsom dhe oss lofvade och tillsade, efter några hade velat stått oss trolig by. Men mot all förhoppning, så bleef vår besafning intet efterkommen, vårt krigfolk höllo als intet byad dhe oss lofvadt och tillsagdt hade, utan flydde utaf marken, för en ringe hoop, der de vore 4 eller 5 emot hvar och en af fienden, och låto iämmerlig slachte och slå sig ihäl, och efterlefde oss på platzen, efter sig, så att hvar Gudh synnerlig icke hade holpit oss, när som vy hade varit skuttin, eller hästen undan oss störte, det vy ännu icke i denne dag visserligen tänkje kunne, och een Lyflendere vid namn Hendrich die Wrede, icke hade holpit oss, på sin häst igen, då hade vy kunnat lefvandes eller døde i fiendernes händer. Men vy tacke Gudh alsmechtig som oss nådelig sådanne medell skuffade, så att vy icke komme våre fiender i händer. Och när vy till häst igenkomne vore, så väl som medan vy gingo till föot, försmante våre, både Ryttare, och Knechter, att dhe skole stå oss by, och värre sig emot fienden, efter det var ringe folk, till at iage een sådanne stoor myckenheit, men ellensat förgäfves, utan lopp undan, och låte haka sig i Naken, som een hoop höns, såsom de kunne bära märke som derifrån kunne ähro. Och efter resan så olyckligen sig hafver tildragit, och vårt folk såå otroligen och skendteligen emot oss

handlet hafve, hafve vy låtet annat kunne göre, usan gifvit oss byt tillbaka, till at göra vår störste flyt, at besittia våre Befästningar, så de emot fienden i denna vinter kunne försvarade varda, såsom oss förhoppas, effter han icke heller så hastigt kan komma på banen, utan och tåmmeligen är klappat på fingren, doch icke så som skulle, och Gudh hade gifvit oss dem i händer. Men effter de sågo att vy icke ville slå them, så salverede de deris lyf, och slogo oss såsom i framdeles vele gifva många Ryksens Ständer derom tilkenne, huru det sig ifrån begynnelsen och till ändelychten hafver tildragit med någre sanferdige vitnesbördh, huru heela handelen hafver sig tildragit, så måste vy sådanne vår olyck allräkna våre synder, att dhe hafva kommit det tillväge, så vy äro af Gudh förlatne vordne, och fienden hafver behollit Segeren, det elliest för mennisklig öga, omöyelig syntz, och synnerlig at vy hade all fördel på vår sydo, väder och vinden, höyden och alt, det vy kunna önska af Gudh, och finge fiendernes fördel inn, hvilka måtte vyka för oss, utaf itt högt sandberg, fält sitt lägre och gaaf till prys, och finge vy skiuts med våre feltstycke, hvart skott i hans hoop, der han doch icke kunde skada oss en meniska, utan förlåto både läger och skytt, och när vy icke brukade den lycke, då vände han om såsom den der despereret var och försökte det ytterste emot oss, hvilket honom lyokades, och dermed behölt Segern, och effter som förmålt ähr, saken så olyckligen är afgången, och nu är stämpt ett möthe med dhe Ry-

beske, såsom eder samptel. är vetterlig, derföre säga vy gerna, att i fördagtinga med samma möte, på några veckor, intill dess Gudh hielpe oss in i Ryket igen, dock med fogelighet, så att det icke alldeles går oföräckt af, så snart Gudh vill vy hafve beställt om befästningarne, som tillförrende förmåhlt är, vy vete med aldräförsta begifva oss til Sverige, och om Gudh spår helsan, skall ider om alle saker viders kunnigt varda, förse oss fördenskull till ider att i som Erlige trogne Rådpersoner, uträtte och ställe alt hvad i kunne öptänckie Gudi till ähra, och idert fädernesland till nytta och gagn. Dat. Mogensund d. 24 Septembris A:o 1605.

Afskrifvit utur 1605 åhrs Registratur P. 2. Lit. QQ. fol. 183. (I M. G. DelaGardies tid.)

2.

Then Högborne Furstes och Herres Herr Carls ordning och Beställning, ther effter H:s Furstl. N:de vill at thet Svenske krigsfolket, så väl Rytterne som Knechterne skole varda underhållde, och bekomma theras Besoldning både uthi fridelige och feide tyder. Actum Åbo d. 8 January år 1602.

Ryttare-Beställning.

Först skal hvar Fahne-Ryttare vara Trehundra stark och hvarken mera eller mindre; hvilken fahne

som så stark icke är, då skal Ryttmästarén hafva låff så många at antaga så at thet tablet, bliver fullt, dock skal han se till hvadh folk han antogs, så at Chrethan icke hafver för sin bekostnad. Den löbbop e- dageliget Sellskap, som medh Byttarie, alldrig hafva omgådt, eller veta theruthinnan at skicka sigh. Sam- malunda skal och ingen gemen Ryttare vara, efter- låtit att hålla större Redd än tre hästar, medh Ryt- mestaren må hafva fem, och Leutenanten och Fen- drichen fyra.

Till thet andra. En Ryttmästare skal bekomma till åhrlig Besollning, spannemåhl två hästar, pen- ningar Etthundrade dahler, klädningar två, then ene om fyrtie femb daler, och then andra om aderton da- ler. Leutenanten och Fendrichen skola hvar bekom- ma uthi åhrslöön halfannaå læst Spannemåhl, och femtie dahler penningar. Quartermästaren tiugu dahl. Wachtemästaren tiugu dahl. Barberaren tiugu dahl. Predikanten tiugu dal. Mönsterskrifvaren tiugu dal. Prophoss fempton dal. Forier fempton dal. Trumeta- re fempton dal.

Till thet tredje. Medh the gemene Rytterne skal så hållas som her efter föllier: När the icke äre på Togh, då skola the bekomma om åhret tolf tyn- nor spannemåhl, eller och penningar therföre, hvar tynna rächnat till sex mark, desslykest sex allnar kläde och otta lass höö, hvilke pärzedlar så mycktet spannemålen penningarne och höet, skola then af

svartalen af Fougden gifne och levererade blifva, och the som hemman hafva som mindre Rännta än tolf tynnor eller så mycket i penningar, då skal Fougden hvadh som fehlar af åhrlige Ränntan opfylla, så att hvar bekommer sine tolf tynnor och otta lass höö till fyllest. Men rännta hemmanen mera, då skal han sättia än en häst till, och hvad som sedan oppå then hästen kan fehla at hemmanet icke gör fyllest till, då skal Fougden det upfylla, så at han bekommer lyke för then hästen som för then andra. Under denna ordning skola och the af adelen vara begrepne medh, som icke så många godz hafva, at Ränntan kan stiga till then värdering som privilegierne uthvysa. Hvarföre och här medh skal vara förbudt at icke flere uthaf adelen skola vara om en häst, och the som icke hafva så många godz at the theraf kunna hålla en häst, då skal Fougden effter thenna vår gjorde Ryttare ordning thet opfylla hvadh som ther uthi kan fehlas. The som och mera godz hafva, så at Ränntan stiger uthöfver ordningen, ther effter en häst böör hållas, då skola the hålla två hästar, och hvad som på then ena hästen felas kan, thet skal Fougden uthi lyke måtto effter then ordning opfylla. De som inga hemman hafva, de skola uthi then staden bekomma penningar effter som nu bemält är, sampt otta lass höö ther till medh. Och på thet the ändå icke skola hafva orsaak at besvära sigh theras fordehl vore bättre som hemman hafva, då vele vij för thet höö hemanet kan räntha, gifva

thet änthå therutöfven som inga hemman hafva, otta mark penningar.

När the draga på Togh, då skola the bekomma om månaden fyra daler på hästen, och så förut på handen ett kvartal nembligen tolf dalar. Såsom och ther hoos behålla theras hemman fry, och ther ofvan uppå bekomma sex allnar kläde, och sedan skola the försörja sig siälfva medh kost och andra nödterffter, och vara så medh harnesk, hästar och värior stofferade som thet sig böör. Och på thet at the desto bättre kunna framfordra medh sig previant och hvadh the elliest nödterffteligen behöfva, och icke hafva orsaak at rykia ifrån theras fahnor när the äre på Togh och sökia effter theras Trodz som gemenligen skie plägar, så vele vij bestå at the på hvar tre hästar måge hafva en dräng och en kiärra, theroppå vij vele gifva fyra dal. om månaden, dock skal drängen icke vara yngre än till fempton år, och hafva en kort och lång Byssa hoos sig. Kärrerne skola också varda gjorde som vij them munster förställandes varde, ther opå the skola och framföra fyra Spesser vid hvar kärre.

Knechte Beställning.

Först när the äre på Togh, då skal Höfytzmanen uthaf then Fogdtan, uthi hvilkens Befallning han boendes är, bekomma af årliga Ränntan, och af oförlänt Kyrkiotyend, så och Prästens Tax, till årlig löön och underhålld, Spannemål tiugufyra tynnor, el-

for så många penningar, räknandes hvar tynna för sex mark, såsom och för Borgläge Spannemål tolf tynnor, och en gård frij, then han boor opå. Höf-vitzmans lutenampt och fendrigh, skola bekomma af årlige Rättan oförlänth Kyrkiotyend, til årlig löön och underhålld, aff the fogdter ther the äre boendes Spannemål sexton tynnor, såsom och till Borgläge tijo tynnor, desslijkast en gård frij.

Prädikanten, kvartermästaren, fendrighen, luthenampten, Munsterskrifvaren, Wachtmästaren, Propross och Barberare, skole bekomma till årlig löön och underhålld af årliga Rättan och oförlänth Kyrkiotyende, tolf tynnor Spannemål, och till Borgläge otta tynnor. Furierer, Trumslagare och Piparen, skola hafva nijo tunnor Spannemål til årlige underhålld och för Borgläge; hvar ÖfverRootmästare, skal för underhålld och Borgläge bekomma fyra tunnor.

Men med the gemene Knechter skal så hållas, at the fyra årlige dagzverken som Bönderne pläga utgiöra, skola ther til opbäras, hvart dagzvärkie räknat för 3 öre, ther af skola Knechterne bekomma, the som hafva tiänt 30, 29, 28, 27, 26 och 25 år, bekomma et helt Borgläge, thet är sex daler. The som hafva tiänt 24, 23, 22, 21, 20, 19, 18, 17, 16, 15 skola bekomma $\frac{1}{2}$ Borgläge, thet är fyra dal. The som hafva tiänt 14, 13, 12, 11, 10 skal tildelas $\frac{1}{3}$ Borgläge, thet är tre dal. The som hafva tiänt 8, 7, 6, 5 år, skola bekomma $\frac{1}{3}$ Borgläge, är två dal. The

som hafva tjänat 4, 3, 2 år skola bekommas, så framp the hafva varit på Togh i 1 dal. Men the nye antagne Knechter, skola in thet Borgläge bekommas, förr än the något Togh gjort hafva, eller och så kan hända, at någon döör nodan af de gamle Knechter, eller och får af Öfverheten förloff af kånsten; då skola the bekomma thet underhåld och Borgläge som the andre hade.

Men när the äre på Togh emot Rijkzens fiender, då skola the bekomma som här förmålt värder: Höfvitzmannen skal behålla sitt hemman fritt, och bekomma the tiugu fyra tynnor Spannemål som honom förordnade äre, till sin hustrus uppehälle, och sedan skal han få månadz besoldning femb dafer; Leutenampterne skola och niutha theas hemman, och behålla theas Spannemåls underhåld till theas hustrus uppehälle, sexton tynnor, och bekomma ther till otta allnar kläde, och månadspenningar fyra dahler.

I en Hert. Carls *FogdeInstruction* (för fogdarne i hela riket) bjudes, att fogdarne vid Mickelsmesetiden skola räkenskaperna utgöra och vid Distingen resa upp till Upsala och redovisa. De måtte ej lefrera något utan H. F. Nådes underskrifne bref. Samma Mynt bonden utgjort skulle fogden lefrera efterseende att Länsmannen och rättarne ej eller förvexlade mynt, vid straff som orätträdig tjenare. Hä-

valaskrifvaren skulle alltid märkas; då fogden errot sig, upphörden af Länshövdingen och rättsre; Stråff stadgades dem bondens gästades. "Fogden skulle ha uppått på Cronoshögarna att der ej högg, jagades ej eller djurs skötoz. De måtte ej eller skjutas på bondens egne skogar vid stråff, som stadgas i Byggn. B. 46, 49, 20, och 49 kap. Hade flera sig å skattehemman inträngt än sig dess på behjelpa kunde, skulle fogden delinstägde på ödeshemman förvisä.

Hans Husesyn ordning är af 1598: 1 §. Hvert tredje år skall husesyn hållas, så väl med skattebönder som med Krono egne Landtbönder, säteris landtbor vare sig förmälte el. oförmälte. 2 §. Skattebönder, Kronobönder och alle de som hemman och gårdar förlänte äro antingen till behaglig el. lifstid, att besitta och bruka, elro som helst, göra så husesyn som andre landtbönder. 3 §. Ett hus hvart år skall upprättas ånyo, om så görs behof; 5 §. anhars gifte en $\frac{1}{2}$ mark böter och dessutom hvad huset skolat kosta efter mätism. ordom. 6 §. Här ej byggt på 3 år, eger husbondé hönem bortkora om han vill. 7 §. Hus skola lemnas i samma skick de mottogos, så vidt möjl. varit. 8 §. Laga byggning skall vara 20 famnar lång. Ny gärdesgård hvart år. 9 §. skall bonde 20 alnar nytt tak årligen täcka och nyo stänger (27 famnar) nytt dike dika; stängen 9 aln. lång Diket ofvantill 3 alnar bredt, en aln på botten. Floddiket vid åkerändarne likaså, och efter en stängs längd falla i stora diket. 10 §. Som Sveriges lag sä-

ger, att samt åt åkerens möder, skulle fogdarnas tillse att ej ishägrader förstorade tomten. 12 §. Landtbonde lägga årligen 40 stänger humlegård vid bot 3 öre erlagd i kornble, tills der finnas 200 stänger. 17 §. Mellan sädt är och lse bärs ut, skall hvar bonde rödja åker eller äng 27 stänger långt och bredt (ett öres land.) Annars, om möjligt varit, böte en half mark. 18 §. Kyrkobalken hujder, att socknebonde skall 7 hus åt prest bygga, men prest hus gömma (vårda). 19 §. Fogde, Häradshöfd. och utsocknenämnd skola lika slä bonda, som prest i böter som ej lag lydt. 23 §. Öfverheten kännes vid hvar tredje oringadt svin, sedan tjälen gått ur jorden. Fogde och länsman låte drifva dem till närmsta slott. 24 §. Bärande trä äro Appel, Bok, Hassel, Oxel, Hägg, äro fridlyste efter K. Gustafs mandat 1558. 37 §. Tjenstefolk, som legolöst gå öfver 7 nätter mellan hvar stämmedag skola inskrifvas under knektarne eller tagas in på slott och (kungs) gårdar.

2. Hert. Carl Philipp.

Carl Philipp med Guds nåde, Sveriges, Göthes och Vändes Arffurste, Hertig till Sudermanland, Närke och Wärmehland,

Vår nådiga helsen, synnerlig gunst och benägenhet, med Gud Alzmechtig tillförende, Wij vele ider Herr Gabriel Benchtsson *), hermedh nådeligen icke

*) Oxenstierna.

förhålla oss vara berättad dædh i på stükernes någre gårdar hafue liggandes hwilke mäden wij icke äre obonägne under vårt hus Eskikuma oss för lika ränthä och vederlag att tillbythä, hafue wij fördenkskull för godt ansedt, ider om detta vårt uppsåt förnima låtha, nådeligen begärandes, att i oss, hüru härtill J. hugse och sinnade äre, med närvarande occasion låtho igen förständigä. Och der wij om idert consens äre bléfue försäkrade, vehle wij sådan ibland vårt arf och eigit i Vpländ låta gods till lika ränthä opsokie och ider till vederlage inryme. Hwarvpå wij förvänte ider resolution, förblifvandes ider medh ynnest och nåde altidh välbevågne. Och befalle ider Gudh alzmechtig. Af Nyköping den 11 Aprilis ähr 1620.

Carolus Philip m. p.

3. K. Gustaf II Adolph.

År 1608 skref Hertig Gustaf Adolph i en Hr Volrad von Watzdorffs Album:

Gaudeant Adficti Dextera Ratrix! som öfversatts: Die bedrängten sollen sich meiner schützenden Hand zu erfreuen haben!

Man bör känna att en V. v. Watzdorff var en varm anhängare af Luther, uti hvars skrifter han omnämnes såsom en ifrig motståndare af den öfvermodige Cochläus uti Worms; och som då det blef fråga om att uppbränna Luther, var färdig, att till och med, om det kommit till det yttersta och han fått råda, med handkraft försvara honom. Stamboken var

det 488:de manuscipet i Gref. Rethlika Bibliothe-
ket. Ur ett bref från Dr. J. A. Lüdike dat. den 7
Febr 1833 till H. E. Graf J. De la Gardie.

Att Prinsens Gouverneur Joh. Skytte tidigt ned-
lade den tanke i Gustaf Adolph, hvars verkställande
gifvit sjelfva hans sekel så stor ära, visar sig även
häraf: —

*Konung Gustaf Adolphs bref till sin Syster H.
Furstel. Nades Fru Moder om Gref. Brahe dat.
Stockholm d. 19 Martii 1613.*

Min broderligh och kärlich hälsan med Gud
Alsmächtig, nu och altidh tilförende:

Thernäst hiertans kära syster kan jagh E. K.
icke förholla att jagh hafver E. K. systerlige och
kärilige schrifvelse bekommit, hvaruthaf iagh hafver
förnummit E. K:ts min Fru moders, Broders, och Kä-
restas goda helsa och välmågo, hvilket hafver varit
glada och goda tidender för mig till att höra och för-
nimma; hafver och therhos, uthaf E. K. bref förståt
att K. M:ts min fru moder sigh nu guasteligare mot
min käresta ställer änthå jagh var hos Jder, hvilket
migh sannerlig högelig hafver fröjdat, önskandes at
thet måtte länge vara: Thernäst kan E. K. iagh icke
förholla at iagh väl straxt K. M. med min skrifvelse
therom bemödat, dock ej annat än twifelachtigt och
förmenlight svar ther oppå bekommit (som E. K. väl
vetterligt är) så att jag är blefven förorsakat, Hennes
M:ts therom än en gångh till at bemöda, hvar nu min

Syster hörde Mo: Mointhens buntalar biederjaght E. K.
ville migh så mycket till tilliv gällra og bönigt så-
dant veta älska, vil egen still og compendie blifva N then
stad iogh lifren, liertans eller kärans lypas: Å 196
seben negninder sönd E. K. ämt redit böliga I nio
där menter, nersönd 7 trogne och tjanstviliga ilbrodet
selle dörbbad mörten luf Gustavus Adolphus lica

Att föregående Afskrift är med Originalen som
benägit meddelts från Axholms Bibliothek likalydande
betygar. J. M. Thorslund.

*Gustaf Adolph sang vor der Schlacht bei Lützen
folgenden Psalm:*

Verzage nicht, o Häuflein klein!
Obschon die Feinde Willens seyn
Dich gänzlich zu verstören
Und suchen deinen Untergang
Davon dir wird recht angst und bang;
Es wird nicht lange währen.
Tröste dich nur, dass deine Sach'
Ist Gottes, Dem befiel die Rach'
Und lass es Ihm schlecht walten.
Er wird durch seinen Gideon,
Den Er wohl weiss, dir helfen schon,
Dich und sein Wort erhalten;
So wahr Gott Gott ist und Sein Wort
Muss Teufel, Welt und Helleppfort
Und was dem that anhangen
Endlich werden zu Hohn und Spott,

Gott: ja mit uns und wir mit Gott.
 Dan Sieg wolte wir erlangen.
 Zum Beichtstube Doktor Fabricius: küsserte sich
 der König gleich darauf: ich sehe wohl, dass Gott
 ein Unglück über meine Armée verhängen werde;
 denn die Menschen haben ihn vergessen, setzen mir
 auf mich ihr Vertrauen und werden dadurch allzu
 sicher.

(Gottfried Schulzens historisches
 Chronikon pag. 241. Hamburg
 1660). Se Sveriges Sköna Litteratur I: p. 199—202.
 (A. A. Afzelii handstil.)

Rättelser.

P. 16 r. 7 läs *Baner*. P. 40 r. 8 läs *Gierften*. P. 59 näst
 sista raden utgår. P. 8. blef ej aftaget å planchen, helst namn-
 teckning finnes af C. C. G. förut i Allmänhetens händer. P. 95
 r. 6 vid *Akad.* tillägg *Chantlern*. P. 97 bör anmärkas, att nam-
 net *Himmelstierna* uppgifves af *Wormias*, *Nyström m. fl.*, men
 Sv. Riddarhuset lär ej känna något derom. Hr Bisk och Com-
 mend. Dr. Faxe, hos hvilken Utg. sökt upplysning såsom den
 der säkrast kunde meddela en dylik, har yttrat den förmodan,
 att det allt för glänsande namnet antingen är en dansk persi-
 flage, eller ock att det verkligen af *Winstrup* begärts, af K.
 Carl Gustaf 1658 bifallits, men att man vid introductionen 1660
 (under n. 636) funnit betänkligt att det "introducera." Vapnet
 blef emellertid 3 Vindrustat, R. 135 r. 1 *Trång* bör vara
 93,200. P. 141 r. 8 läs *kunnq.* P. 151 *Perwetets* bräpande
 bör ej slinta ögat för hastigt förbi. P. 153 r. 4 tillägg *se*
 framför ock. P. 167. Bland "m. m." efter de upprepade Skrif-
 terna må ej förgätas *Flodert* Handll. rör. C. XII's hist. isyn-
 nerh. 3 Delen. P. 174. noten. Beskydderskan var redan gift
 med Gr. P. DelaGardie, då rykten kom till henne om de lidan-
 de. P. 210. Vid *Ingenari Jons. el. Jonsbada* bör stå: *Son eller*
sonson af Jöns i Linnegården.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY

ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS

R

L

№5.

Kernicus

№3.

louis Bohmeyer,

№6

ilicus Gohris

№9

--- pita
medici Lil
ppr:

bis Aböen.

№14

es Ungius

№17.

terus D.

№20

Olavi surp

8

muis D.

nice

Dela Gardiska Archivet,

eller

*Handlingar ur Grefl. Dela-
Gardiska Bibliotheket
på Löberöd.*

TIONDE DELEN:

Biographiska och Statistiska Handlingar
upplysande

Svenska Historien i sjuttonde seklet,

Utgifven

af

P. Wieselgren.

Lund,

från Lundbergiska Boktryckeriet,
1838.

69

Planchen till 10:de Delen

innehåller, till omväxling af de hufvudsakligen ridderlige namnteckningar å förra plancherne, den oens af reformatörernes, 5 Erkebiskopars, 9 Biskopars och Superintis, alla från 16:de och 17:de seklet, 3 utmärkta theologers, samt 2:ne andre i litteratur och kyrka namnkunnige mäns, neml. n. 1 *Olaus Petri*, namnteckningen tagen ur uppsatsen p. IX samt namnteckningar, tagne ur de anförde Alba p. 221 följ., af n. 2 *Abrah. Andrea Angermannus* Erkeb., namnet skrifvet i fängelset, n. 3 *Nicolaus Olai Bothniensis* Erkeb., n. 4 *Olaus Martini* Erkeb., n. 5 *P. Kentcius* Erkeb., n. 6 *L. Paul. Gothus* Erkeb., n. 7 *Joh. Bothwidi* Bisk. i Linköp., n. 8 *Joh. Rudbeckius* Bisk. i Westerås, n. 9 *P. Benedicti* Bisk. i Linköp., n. 10 *Ol. Stephani* Bisk. i Westerås, n. 11 *N. Krokus* Bisk. i Wexlö, n. 12 *Ericus Erici* Bisk. i Åbo, n. 13 *Sylo. Phrygius* SuperInt. i Götheborg, n. 14 *Joh. Ungius* S. J. i Calmar. n. 15 *P. Melætopæus* S. J. i Mariestad. n. 16 *Ægid. Hunnius*, n. 17 *Leonh. Hutterus*, ("Lutherus redivivus") n. 18. *A. H. Francke*. n. 19 *J. Bureus*, n. 20 *Skepperus*.

FÖRORD.

De la Gardiska Archivet har haft den äran, att i *Litteratur-Bladet*, utgifvet af E. G. Geijer, n. 3, Mars Månad 1838, läggas till grund för den genialiska häfdatecknarens confession rörande sin närvarande uppfattning af historien i allmänhet och den svenska i synnerhet. Härvid göres den rättvisa åt Förläggarens frikostighet mot våra minnen och visas det öfverseende af Utgifvarens brister, att begge känna sig skyldige den utmärkte häfdaforskaren sin upprigtiga tacksamhet. Förklaring på de skonsamt meddelade anmärkningarne tillhör utgifvaren att lemna.

Planens mindre klarhet härrör till en del från brister, som ej låta ursäkta sig, till en del från den erkända önskan, att tillika meddela en *cursus diplomaticus i sammandrag*. Derigenom invecklades planen något för mycket, på det läsaren skulle få se exempel på så många slag af acta, som ett ringa utrymme kunde medgifva. Derjemte önskade Utg. i synnerhet vara våra Biographer och Topographer till tjänst, som vid inäkräktare skillningar med tacksamhet emottaga äfven ringare underrättelser, blott

de kunna meddela *något* om föremålet för sin beskrifning från äldre tider. Deraf dessa många, ofta så obetydliga, bidragen till en utförlig svensk biographi, hvilken skulle göra tjänst som ett *lexicon* vid historiens studium; deraf de många efter domsagorne anordnade bidragen till *svenska jordens* historia, m. m. Med registren, som följa der 16:de seklets curs slutar (i 5:te D.), och som skola träffas der 17:de seklets curs nått sin fullbordan, som lär ske med 12:te Delen, torde dock dessa handlingars begagnande fordra mindre besvär, än om, efter en annan plan, hvarje del innehållit några handlingar från *hvarje sekel* af vår historia eller planen varit allsingen.

Hvad *nde* *enskilde*, i *anmärkningarne* ej rättade *mistagen*, angår, så torde observeras, att uppgiften 1: p. 22 ej är af Utg., som, enligt hvad han angifver I: p. 11 och p. 13 ur Ridderhusets Archif meddelat *Stamtaflorna* p. 15—38, utan att dervid vidare granska denna quasi-officiella uppsats. Rättelsen är annars riktig. Att *Amalia Batzfeld* kallas IV: 101 *Mauritz Stures* i stället för *Mauritz Lejonhufvuds* enka, har blifvit rättadt på det sättet, att i Registret i V D. p. XI, det anförda Kungabrevet citeras till *Leyonhufvud: Amelia* (IV p. 99.) För anmärkningen att *Collegium Antiqu.*, fast under det uppgifna året flyttadt till Stockholm, först 1692 fick sitt nya namn, måste jag utan all undskyllan tacka.

Rörande *K. Carl XII:s död såsom ett verk af utländsk politik*, framkastade jag en förslagsmening,

som jag borde frågå, då den synes en sådan händelseskare; som Hr Geijer, liksom Hr. Cronholm, hvilken åter förbundit mig med en kunskapsrik recension i Sv. Litt. För. Tidn., osannolik. Likväl önskar jag, att större uppmärksamhet fästats af Recensenterna vid Gref De la Marques Memoire hos Floderus. Af Hr Cronholm gjord uppmärksam på *Schlesens* yttrande i hans *Geschichte der XVIII Jahrhundert*, har jag genom Förläggarens relationer sökt skaffa mig afskrifter af brevexlingen mellan Hertigen af Orleans och LandtGrefven af Hessen i Franska RiksArchivet Carton K. 148. Då de inlöpa, skola de i en följande del meddelas. Schlosser, som läst denna brevexling, vittnar, att *»dabey spielt der Regent von Frankreich dieselbe Rolle, die gar mancher in unsern Tagen so meisterhaft spielt.»* Då man känner den franska propagandans rôle, synes dessa orden innebära mycket. Han tillägger: *»Wir wollen darüber seine handschriftliche Correspondenz anführen, um zu beweisen, dass der Landgraf von Kassel schon vor dem Tode Carl's XII, darauf rechnete, dass sein Sohn den Schwedischen Thron besteigen werde.»* Utdraget bevisa oemotägligen, att Hertigen Regenten intresserade sig för Hertsiska thronföljden, att denna före K. Carls död förarbetats, och att Franska Kabinettets chef löst på pungen dervid — om ock det, som synes, blott är en allmoss till den characterslösa Hertigen af Holstein, denne som mottog 6000 dalr s. m. af conspiratorerne vid Fredrikshall. I sitt svar på LandtGrefvens no-

tification om Konungens bortgång, *tycknokr.* Herri-
gen LandtGrefvens son till en thron — det hvastill
De la Marque hade uppdrag att lyckönska Ulrica E-
leonora i bliken af K. Carlo stupande. Schl. —
hksom Nils viss, att Carlo mördats. Skäl till mis-
tanka och undersökning synes mig ändå vara för
handen.

Uppgiften rörande »jägarskottet» — hvilket fö-
reföll Utg. ganska oskyldigt — är citation; men in-
förändret är ett fel ur en synpunkt, ur hvilken Utg.
sättet har brutit, hvarföre också Archivetharföga af-
gång. Denna »nykterhet» i urval kan visst ej här-
ledas af brist på »stimulerande» handlingar; i Sam-
lingen är rik i detta hänseende, men ej gjord för
närvarande generation.

Ännu i denna del torde »urvalet» ej vara nog
strängt i anseende till märkvärdigheten. Men äfven
denna har sina grader. Så kan t. ex. *biographen*
finna rätt märkvärdigt, att i Fältmarskalken Liljies
rustkammare — deane stympade *kerstidsstidarens* —
träffa en del af Luthers skrifter — den enda böken
der — jemte hans glasögon och en handfjusstake
bland 28 fanor och standarder, som Fältmarskalken
säkerligen sjelf eröfrat, hksom det stora slag-
svärdet med förgylt kors och hillebänd, som ge-
vand den tid han gick öfver Balti *) . Så kan det
i Svenska bildningshistorien synas mången nog märk-
värdigt, att veta huru kort tid före v. Liljies upp-

*) X. p. 7.

trädande »alla Medicinæ Doctorer och Apothekare i Stockholm» ej kände bären af *Rhamnus Catharticus*,*) o. s. v. Jag har önskat att så meddela smärt och stort, på det att genomläsaren måtte liksom tycka sig ha genomlevvat några stunder af den tid, hvilken är i fråga, hafvande derunder genomrest delar af Sverige, träffat ett märkvärdigt ögonblick hos mången omärkvärdig person och månet betydelselöst hos namnkunnige män, bevistat domstols och härbergs-uppträden, **) hört »kåbbel» mellan en Biskop och en Öfverste på gråmunkaholmsbron***), anmärkt ursäkter af en Generals *betjent*, som slagit en *skrifvare*, att han neml. trodde det var en *borgare*, †) o. s. v. och detta allt, utan någon plan, som förutsätter någon fullständighet, men tillfälligtvis, liksom det sker, när man färdas i sin egen tid. Slikt möter väl ej i *Historien*. Men i *Archiverne* bör det ha mött dem, som skriva historien.

Gåfvor till DelaGardiska Manuscriptsamlingen, ha sedan sista redovisningen, ej saknats. Här må anföras:

1. *Från D. D. M. M. Konungen och Drottningen af Sverige och Norrige*: Bref af åtskillige regerande personer, afskrifter af bref, som vid viktiga

*) VIII. p. 28.

**) T. ex. X. p. 144. IX. p. 9.

***) X. p. 102.

†) X. p. 96.

tidpunkter influtit, facsimilier af officiella bref från Napoleon m. m.

2. *Från H. Maj:t Konung LUDVIG i Bayern:*

a. *Autographer af Furstar af Bayerska huset. Churfursten Ferdin. Maria 1672, Ch.F. Max Emanuel 1690. Kejsare Carl VII 1742, Ch.F. Maximilian Joseph III 1749, Ch.F. Carl Theodor 1796.*

b. — — — — *af Zweibrückiske huset: Hert. Gustaf Samuel Leopold 1724. Hert. Christian III 1734. Hert. Christian IV 1752. Pfaltz Gr. Friedrich Michael 1767. Hert. Carl II 1774. Konung Maximilian Joseph 1797: — allt utgörande bref till andra Furstliga personer.*

3. *Från H. K. H. AUGUSTA AMELIE Hertiginnan af Leuchtenberg: Kon. Maximilian 1809. H. Kejs. H. Prins Eugene Napoleon, ett bref till Hertiginnan, hans gemål, skrifvet då Han var v. Konung uti Italien, samma dag han vunnit en seger 1814; Prins August Napoleon, ett bref skrifvet 1829, då han beledsagade sin syster, Kejsarinnan, till Brasilien. K. Ludvig 1830: — allt, utgörande enskilda bref till Hertiginnan.*

Bland documenter, som ökat samlingarne, må vidare anföras:

Ett *Kejs. Pauls* bref till K. Gustaf III, der han 1787 undertecknar sig Svenska Konungens

le tres dévoué parent
Paul.

Bref af *Benj. Constant* och *Lafayette*, det ned-

nare en gåfva af H. E. Gen. v. Suedtolen; Ett blad ur en skrift af *Washingtons* egen hand, gifvet af NordAmer. Ministern Hughes; handteckning af Ryska Kejsaren *Nicolaus*, bref af K. *Ludvig XVILL*, bref af Prinsen af Oranien (till K. Gustaf III 1784—87) m. m. Ett bref af *J. G. Oxenstierna* till *O. Bergklint*, har gifvits af Bergklints måg Hr Kyrkoh. *J. Z. Hyllengren i Lekaryd*; brefvet är skrifvet från Wien 1772 näst efter Revolutionen och Filas död, mycket både utförligt och intressant. De äldre handlingarne hafva ökats med:

Egenhändig uppsats af reformatorn *Olaus Petri* then 22 Martii

Undfick Hans Nades breff att inzetie ij Myntemesterens achter tillike 10 mk lödigt söllffver för gället

n. 26.

Olaus Petri.

K. Erik XIV:s bref till Jacob Henricsson att fluchs sände till Wastena besked om hvad som sändts Warberg till undsättning d. 1 Nov. 1568.

Rasmus Ludvigssons qvitto, att Welbördige Her Jören Pedersson lefreradt igen de achter från Sal. Kon. Giöstafs tid, han hade länt, dat. Stockh. d. 2 Mart. 1580.

R. Drotz. N. Gyllenstiernas sedel, till att sättja till Her Hogenskiltz räkningar. Fuglevik d. 16 Aug. 92.

En *Hertigin. Sophias* egenhändigt skrifna bön:

Så bedie vij tigh Jesu bälld

Tu högst i Himmelsthrono

Tu följde oss från Pávens völd
 Och all vår synd försone
 Ty tu est then ether oss allen
 Kan hjälpa och trösta alla
 Hoo tigh försmår och tina råd
 Then skäll evinnerliga falla.

Anno Cr. 1567 SOPHIA.

(Se I Delen p. 93—95.)

R. B. Carl Christensen Harn. — 2 blad ur en
 dess dagbok för 1571. Upptager anteckningar för
 hvar dag från d. 20 till d. 28 i en af årets måna-
 der, hvarunder han åtskillige gånger anfäktade de
 Muskowiter från det Hvita Ryssland.

Märkligast är en *Wasavapens stamtafel*, original
 af K. Erik XIV. Centren utgöres af Wasavapnet.
 Det omgifves först af alla Svenska provinsernas va-
 pen. Yttersta Kransen utgöres af de med K. huset
 beslägtade adliga slägternas vapen: Eka, Sture, Ba-
 ner, Krummedich, Pianou, Bjelke, Gren, Finv, Lö-
 ner, Marinesöner, von Flitzingen, Finsta slägt, Öd-
 gislasöner, Brun, Sparra och von Fitzen. Vapnen
 liksom öfrige figurer äro af Konungen färgbelagda;
 namnen prentade. Inköpt på auktionen efter H. E.
 Gr. Wetterstedt.

Westertad d. 16 Nov. 1838.

UTGIFVAREN.

INNEHÅLL:

FÖRSTA AFDELNINGEN:

Biographiska Handlingar.

Leijonberg, p. 1. *Leyoncrona* p. 2. *Leyonhufvud*
p. 4. *Lichtone* p. 7. *Lillie* p. 7. *Lilliecrona* p. 10.
Liljestråle p. 10. *Lilliequist* p. 11. *Lillierot* p. 12.
v. *Lillienhielm* p. 13. v. d. *Linde* p. 13. *Dinne-*
rius p. 14. *Eundius* p. 15. *Lybecker* p. 15. *Mach-*
lier, *Mardesfelt*, *Meyer*, *Mellin* p. 16. *Mörner* p. 17.
v. d. *Noat* p. 18. *Ogilvie* p. 19. *Ottoborgh*, *Or-*
chartoum p. 20. *Orrefelt* p. 21. *Oxenstierna Axel*
p. 21. *Bengt* p. 31. *Carl* p. 32. *Erik* p. 33. *Ga-*
bbiel p. 34. *Gustaf Axelsson* p. 35. *Gustaf*, *Ga-*
briclsu, p. 36. *Johan Axelsson* p. 37. *Oxenstjer-*
niska Minnesböck p. 41. *Balbitzskij*, *Hahnquist* p.
64. *Piper* p. 68. *Polus*, *Passé* p. 66. *Quesfeldt*
p. 66. *Ramed*, *Reenstierna* p. 67. *Rehmkjöld* p. 68.
Ribbing (sälmsböck, se 11 B.) p. 68. *Robertsson*
p. 69. *Rosenblad* p. 69. *Rosenschantz* p. 71. *Ro-*
senstråle, *Rudbeck* p. 72. *Rauth*, *Rålamb* p. 73.
Saltzer, *Schmiedek* p. 74. *Schroderus* p. 75. *Sou-*
clair p. 76. *Sjöblad* p. 77. *Sjötte* p. 78. *Spar-*
re p. 81. *Sjögel* p. 83. *Stenbeck* p. 86. *Stjern-*
hielm p. 87. *Stiernstråle*, *Stigzelius* p. 89. *Stål-*

arm p. 90. *Stålhandske*, *Svedberg* p. 91. *Soinhufvud* p. 92. *Taube* p. 94. *Taubenfelt* p. 95. *Terzerus* p. 97. *Tessin* (?) *Thegner* p. 104. *Torstenson* p. 106. *Ulf* p. 108. *Ulfelt*, *Wachtmeister* p. 109. *Wildman* p. 111. *Wittenberg* p. 112. *Wrangel* p. 113. *Wrede* p. 116. *Yxkull*, *Zimmerman*, *Åkerfelt* p. 118. *Örn*, *Prins af Lappland*, p. 119. *Örn*, *Bothvidi söner*, p. 120. *Örnflycht*, *Örnhufvud*, p. 121.

ANDRA AFDELNINGEN:

Statistiska Handlingar.

Lagstiftande Makten: Riksdagshandlingar p. 123. *Svenska Riddarhuset* p. 132. *Banken* p. 133. *Lagstiftande Makt: Sven Hofrätt* p. 135. *Göta Hofrätt* p. 138. *Krigsrätter* p. 138. *Lagmans och Häradersrätter*. *Svea rike och Norrland* p. 139. *Göta rike* p. 147. *Rör*. *Wettenskap och konst* p. 153. *Religion* p. 156. *Grök. reform. katolsk, Sv. Kyrkan. Bibeltryckstunnan. Declaratio Cleri 1647 de libb. Symph. Jus Patronat. Ekonomi* p. 176. *Ryska Compagniet. Westervikska skoppshyggeriet. Afrikanska Comp. Ostindiska C. Salt C. Tjärn C. Bohuslänska fisket. SkogsCommiss. Åtekillige anteckningar* p. 188. *Bidrag till Sventha Hufvudnäringsns Historia* p. 204. *Upplysning om 4 s. k. Alba i Löberöda Bibliothek* p. 221. *Bihang 1. Klöpstach och Svedenborg* 237. *2. Bidrag till Lidners biographi* p. 242.

Tillägg och Rättelser.

II Delen: P. 68. Rörande *HelgAndsholmsmötets Beslut* må anföras, att Utg. i ett manuscrypt på Strö *) af Olof Estenberg träffat den försäkran, att Helgandsholmsmötets beslut af 1282 omförmäles i ett af honom sedt Räfsttings bevis af 1413 förvaradt i R. Arch. P. 197 r. 14. *son*, läs *brorson*. P. 248 r. 12. 1778, läs 1788. P. 238 r. 8 nerifr. 1748 läs 1478. III D. P. 147 r. 2. Se p. 370. 133. läs: 37 och 135. P. 177 r. 3. nerifr. 1632 läs 1732. P. 230, r. 7 nerifr. 1648 läs 1691. P. 236 r. 14: 1565 läs 1656.

VI Delen: 2dra sidan r. 11 nerifr. Axels läs: Erik Axelsons. P. 130 r. 8. grad . . läs: gravamina.

VIII Delen 2dra sidan: Johannes De Geer: tillägg *Assessor*. P. 89. r. 8 godt, läs: *gods*. P. 90 r. 3 läs *bälligt*. P. 150 r. 19, Se v. Stiernm. Höfd. M. II: 189. P. 209 & 210. läs: *Beaulieu*. P. 250 sista raden, läs: *vrånga*.

IX Delen: P. 16 r. 7. läs *Baner*. P. 37 r. 1. läs *incommoderar*. P. 54 r. 3 nerifr. *Far*, läs: *Farfar*. P. 71. r. 15 voro, läs: *vara*. P. 145 r. 11. står 1756 läs 1759. P. 164 r. 2 nerifr. 2 Oct. läs 2 Dec. P. 167 r. 7 nerifr. *Briefwechsel* III: s. 144. IV: s. 230. *StaatsAnzeigen Heft XXIV* n. 6

*) Strö Manuscriptsamling är af stort värde. Katalogs-utdraget i Skand. Samf. H. VIII är allt för knapphändigt, för att derom ge tillräckligt begrepp. T. ex. Titlen infolio n. 27 "*Åtskillige Comedier*" innehåller samma svenska theater-stycken, hvarom utförligare handlas i Sveriges Sköna Litt. III. p. 490f. n. 74. Fru Henrikssons . . läs: *Jon Henrikssons* o. s. v.

sid. 484. *Schlossers Geschichte des XVIII Jahrhunderts* sid. 202. P. 211. Här anförde bref träffas förut tryckt i Biskop Agardhs promotionsprogram Lund 1826, meddeladt från h. v. Archif.

X Delen: p. 1. r. 5 E. Läs: L. P. 4 r. 16 läs: ytterligare. P. 8 r. 13 läs *hölls*. D. P. 11 noten r. 2 råder, läs: rådes. P. 13 r. 13 läs: *innehålla*. P. 14 r. 9 läs: *broder*. P. 18 r. 2 synes läs: *synas*. P. 23. r. 4 läs: *karell*. P. 34. r. 4 läs: 1640 (dog d. 28 Oct. s. å.) P. 35 r. 1 nerifr. års, läs: *dans*. P. 89 r. 6 läs: *Gerrens*. P. 98 läs: *Hanses*, r. 9 läs: *Eschillus*. P. 99 "in Bibl." läs: "ein Bibliothekarie." P. 101 r. 2 läs: *missgynnare*. P. 121. läs: *demasthappa*. P. 131 år 1658 St. C. 14353. P. 135 r. 16 läs: *kärud*. P. 140 läs: *Wallentuna, Färentuna*. P. 144. r. 3 nerifr. *dehles*, att de . läs: *dehles*, men *kärades* att de: P. 153 Rör. W. & K. Härefter rättas Sv. Sköna Litt. III, p. 514 och tillägges p. 515. P. 161. r. 11 läs: *suis*. P. 162 r. 9-läs: *Secus*. P. 170 r. 5 nerifr. läs: *secundariam*. P. 179 läs: K. *Dansel*. P. 228 in med. *Cland*, läs: *Bland*. P. 229, 6 nerifr. 1: I. läs: I: T. P. 230. r. 4 nerifr. läs: *figur*. P. 237, r. 9 nerifr. läs: *exogetiska*.

Dela Gardiska Archivet.

Tionde Delen.

FÖRSTA AFDELNINGEN:

Biographiska Handlingar.

E.

(Forts. fr. 9 D. p. 121.)

Leijonberg.

— *Joh.*, Envoyé till England, Baronett och Riddare, skref fr. Londen d. 18 Martii 1669 till R. Canzl. M. G. D. om sin ångalan, att Mr. »Carlille» defererats commisionen till Sverige och i synnerhet öfver det, att han en så elak Secreterare med sig hafver, som icke väl skall kunna exprimera sig, som en tolk bör. L. trodde sig kunna skaffa honom rappell och en annan förordnande, så snart han öfverlemnadt, med alla ceremonier, den medhafda Orden. Men som han är en stor favorit hos Duc de Buckingham och Arlingtons parti, som nu sitta i högsta credit vid Hofvet och lära förorsaka stora förändringar i affäretne, så måste detta hemligen prepareras.

(X DEL.)

1

L. trodde visst att Philip Medow, som var Protectorns Minister i Danmark, lär bli inan kort employerad i hofvet i en sådan charge, der han kunde göra Svørige, som han är du Coeur et de l'Amour affectionerad, stora tjenester. Han har här hjälpt L. att sätta Sverige i stor credit, hvarföre L. ock sökt att sätta honom i credit vid hofvet.

Leyoncröna.

— Johan, (Holm) Hofskräddare och Kammar-tjenare, son af Ryttaren Ola Holm, adlad af Drott. Christina, förmodligen i den afsigt Findlings författare uppges, blef 1665 som Hoffintendent af Agneta Horn erinrad, att låta henne betala sig de lånta 6400 d. k.m., och återställa henne de 2 frelsehemman han hade i underpant och hvilkas ränta utgjorde 10 pc. för lånesumman. Han ville dock ej hörsamma hennes tjenares tillsägelser att »förfärdiga» räkning och ej eller läsa det document, som Notar. Publ. honom härom tillställde: Då han 1687 d. 2 Aug. dött, lemnade han väl antenlig egendom efter sig, dock så gäldbunden, att skulden vida öfvergick egendomens värde: Enkefrun Barbara Dorothea befullmäktigade derföre sin måg, KrigsCommissarien sedermera Landshöfdingen Märten Trotsig och sin son Secret. sedan Envöyen Christopher Leyoncröna, att boets affärer öfvertaga, bibehållande Söderfors bruk under sitt styrelse, efter hennes död öfvertogs directionen af Director Gyldenstedt. 1724 var mesta skalden gulden, så att man kunde skrida till godsens delning: Gyl-

denstedtska sterbhuset var då graverad med 40489 d. skuld till massan, hvarom det lagfördes af Lejonkronska.

— *Christopher*, Skalden, skref som Svensk Envoyé från London d. 18 Febr. 1696 till Grefve F. Wrede.

Högvälborne Grefve Kongl. Maj:ts Råd och Præsident i Kongl. CammarCollegio.

Nådige Herre!

Såsom intet af mig högre önskas än på något sätt att kunna vysa dhen stora åtrå jag hafir att, igenom mijne ödmjukaste tjenster, fullgöra min plikt och skyldighet emot Ers HögGrefl. Exell:s, så kunde ej eller något mig mera fögnas än att förnimma af Eders HögGrefl. Exell:s Nådiga skrifvelse, dhet man inom kort hafver hit att förvänta Högvälborne Herr Grefven Eders HögGrefl. Exell:s Herrson, då jag hoppas vinna tillfälle att gifva värklige tecken af dhen sanskylls vördnaden jag drager för Eders HögGrefl. Exell:s och alle dhes Högförnäme anhörige. Dhet är sant att min förinåga på ett sätt eller annat är aldeles ingen, men jag skall så uppfylla dhen birsten igenom ren veritable nyt, att lätteligen skulle stå dheraf att dömma, dhet jag och alt det ringa jag kan eller förmår är Eders Höggrefl. Excell:s aldeles tillhörigt och skall jag mig så förhålla, att Högvälborne Herr Grefven, Eders Höggrefl. Excell:s perrson må gilla åtminstone min vilja och åtrå hvarom

jag mig så mycket mera försäkrader gör, som hvar och en både känd och okänd sijn tillfyllest kan berömma Högvälborne Herr Grefvens store meriter och högstbesprislige conduite: hvarför jag ok med så mycket större längtan förväntar ankomsten, och vore önskeligt dhet sådant skidde före häfvets afresa. Hvad eljest här kan vara mäst värt af ett eller annat att observeras, skall och gienast vid handen gifvas, så vijdhe min ringa kunskap sig dher uthi sträcker.

Eders HögGrefl. Excell:s täcktes i Nåder efterlåta dhet jag mig af dhetta tillfället må betiena, att åter på dhet ödmjukaste tacka för all dhen höga Nåde mig vederfaren, och ännu dagligen vederfares af Eders HögGrefl. Excell:s samt uthi dhensamma höga nåden mig ytterlivare ödmiukast att recommendera, såsom dhen dher uthi diupaste vördnat framhärda

HögVälborne Herr Grefve

Eders HögGrefl. Excell:s

ödmjukaste trognaste

och hörsammaste tjenare

C. Leijoncrona.

Om denna *Leyoncrona* se, Hammarsk. Sv. Witterh. 2dra Uppl. p. 133, 139, 191, der han högt uppskattas som skald, men der »hans jordiska vandring» är aldeles obekant.

Lejonhufvud.

— Axel, Grefve till Rassborg, R. R. pantskref

1613 d. 28 Nov. i Stora Huseby till Wälb. Peder Ifrason till Fridsöre för 7000 gamle godo äkta och oförfalskade Rdr som i Danmark och annorstädes ginge, en mängd gods och gårdar i Norrige, hvilka modren Ebba honom skriftl. uppdragit: först på *Romeriket*: Sörin sockn Skede, räntan 3 pund malt, Giester &c. *Edneolds sockn*, Habellstad, Fændium, Ondohlen, Opstad, Arstad &c. — *Sollöer &c.* och hvad yttermera gårdar och egendomar, som kunna uppspörjas »oss att tillkomme» i Norrige med all sin härlighet, förbehållande sig A. L. att få ha på Huseby sin vistelse någon tid lång samt till nödtorft få bygga och förbättra gården. Ett document, som torde förtjena att af Förpantarens arfvingar in extenso studeras. Desse Norrska besittningar voro ärfde från exkungen Måns Bryntesson.

— *Amalia Batzfeld*, g. m. RikaDrotz Mauritz L. hade 1608 lånt K. Carl till Rikens gagn och bästa 1 skepp och 100 Tor spanmål, som lofvades åter följ. året, och ansökte betalning hos K. G. II Ad. En köpman S. Sevin hade bjudt henne för skippet, hvars tackel och tåg voro från Lübeck, halfjerdetusen daler. Spanmålen hade Kammarråderna henne frantagit 1610 till K. M:s hofförtäring, lofvande strax vedergällning; slutande Gr:n sin supplik:

E. K. Mtz

ödmjuka och underdånige thienorinne
Amelij.

- Kräfde ock i anledning deraf att Stegeholms Donationsbref anslår en Enkegräfvinna 500 daler des-

se samme, som för 3 år beröfvades hennes svärmor, sedan K. M. lät taga Grefskapet från Hennes Nåde.

KammerRåderna Nils Anders. och And. Nils:s intyg naf Stockholms slott» d. 10 Julii 1610, innebär, att de tagit 50 Tior råg och 50 Tior malt från Grefvinnans skeppskapten till sin Konungs och Herres Hofförtäring, »uti stort trång på spanmål, hvilket vi villeligen tillförse oss att Hennes Nåde hvarken oss eller honom (K. Mit? Skeppskaptenen?) derom förtänkandes varder, efter det är i största trängden skett, och vi härmed lofve och försäkre med det första uti höst vilja redeligen och ärligen betale;» skulle hennes Nåds tjenare, så fort fogden i Arboga inbergat säd, der få hämta lika mycket igen. — Ännu efter flera år var skulden obetald.

— *Gustaf Adolph*, Riksråd, Fältmarakalk, skref sitt testamente d. 2 Apr. 1654, deri han bjuder, att då hans söner blevo 10 år gamle, skulle de sättas till en Theol. Prof. i Upsala, att gå till kost, hvilken och skall hafva inspection öfver dem, och en Capabel Theol. Studiosus att dem informera, »att de i deras unge år till Gudsfruktan måge öfvade och hållne blifva men när de begifva sig på sina resor, om deras præceptor är theologisk eller politisk kan vara lika godt, der han eljest är en skicklig och sedig person.» Jacob som äldst skulle under sin vistelse i Holland eller Tyskland få ärligen 3000 Rdr, men då han vistas i Frankrike eller Italien 4000 Rdr; brodern Gustaf 2000 Rdr på förra, 3000 Rdr på sedan ståellet. Enkan skulle inreda Ekenäs Kyrka,

som han låtit uppmura och lösa den i Sthm beställda altartaflan för 250 Rdr. Choren i Ersta Kyrka skall repareras och ny predikstol och altartafla gifvas. Han skref oftast *Gustavus Adolphus*, tilläggande stundom *Conte*, stundom *C:te Lewenhaupt*.

Lichtone.

— *Robert*, Grefve, K. Råd, Fältmsk. skref d. 7 Febr. 1689 till d. v. Landtmsk. Gyldenstolpe, att han ej kunde anse det obilligt begärdt, att hans hustrus brorson måtte vid Riksdagen företräda hans ställe, ty han visste exempel, neml. att Gåbr. Falkenberg ur 2:dra klassen förträdde en och annans ställe i 2:da classe, undrande att Jacob Fleming nu lagt sig mot Lichtones svågerson; nöjd likväl, att Landtmsk. gifvit honom en förnämre vicarius.

Lillie. (Se V:te D. p. 47—49.)

— *Axel*, Grefve Fältmarskalk, efterlemnade i sin *rustkammare* 48 byssor, 13 pistoler några med hjullås, några dubbla, 3 st. bågar att skjuta med lerkulor, en stålbåga att skjuta med lod, en Nürnbergerstålbåga med lod, Svensk stålbåga, Turkisk flitzbåge med köcher och 7 pilar, Ett stort slagsvärd med förgyld kröitz, 3 fyrmössare. En falk af träd att fånga lärkor med, rapphönsgarn att bruka på snö, garn med strängar att fånga lärkor med om natten, 13 gamla standarer, 10 G. fanor, 1 Hillebård, »2 hvita (i pergaments band) Lutheri böcker,» ett par glasögon, en hvit kastorhatt, 50 st. messingkgädde-

krokar, en hand ljusstake. — I *Avallvet* i Sperlings hus var ett messingskåp, en kuplåkad kista full med bref, ett timglas, 3 rullar conterfey, Generalens urvädershatt? *).

— *Axel Axelsson*, Landsböfding i Upsala, förde Journal under sin utländska resa 1661—63 börjad d. 3 Maji 1661 i Ferrara. D. 7 hörde han en skön musik af nunnor i Venedig, begagnande Jean e Paulos ridskola, såg d. 18 på Chr. Hfärdsdag en procesion på Marcustorget, der Dogen gick med Påfl. o. Kejsarl. Ambassadörerna på hvardera sidan, derefter Senatorerna. Besåg d. 26 det rum i Trenta, der Tridentinska mötet hölls d. 11 Juli i Augsburg. Till hel. kors kyrkan har Drott. Christine gifvit 5000 Rdr. då hon der hört Magister Reis predika. D. 28 Junii 1662 i Schweitz och staden Muttre besågs Carls af Burgund grafvård: *Deo Opt. Max. Caroli inclyti*

*) Ett bref, som låg bland denne Generals concepter:

Manhaffte Herr Corporal!

J haa loff at komma hijt och qvittera Rustkammarn.

Esbjörn skall blifva hoffourerer.

Petter Berndsson höll bröllop i söndags.

Här värfvas krigsfolk, ryttare och dragoner.

Lägger mina roster och byssor i eder släda när j komma.

Kongen vill resa till kopparberget efter nyåret.

Fria fort i Sonnstorp, dock skrif mig till om ja.

Börje går här i sin saktmodighet.

Per ljuger allt det han säger.

1654 d. 13 Dec.

Men jag förblifver Hr Corporalens trogne vän och tjenare.

Fortissimi exercitus, Muratum obsidens ab Heloedii coesus hoc sui monumentum reliquit 1476. De Romerska antiquiteterna i Frankrike beskådas med uppmärksamhet. I Oct. anträdde Spanska gränsen. I Madrid besöktes Comedien. Erkebispn i Toledo tjentö för 1000 ducater om dagen. Bibliotheket i Escurial egde 18000 böcker i 24000 tomer, alla i lika band, förgylta. Borden äro af marmor och porphyr. Manuscriptsamlingen stor. Apotheket litet. I Kongl. Slottet i Madrid fans en comedisal, der Kungen lät ageras. I Orleans i Frankrike sågs Pucelle gjord i metall, med nedfallande hår och kask och harnesk. — Universitetsstäderna i Europa besöktes i synnerhet. Resan kostade 11,305 Rdr. Märkligt är att se huru Sverige då valfärdade. Öfverallt träffas Svenska ädlingar med sina Guvernörer. Everdt Horn var med Lillie på dess resa. En prophetia öfverlemnades de Svenske Herrarne af en lärd man från England, der det bland annat heter: De Svenske skole gå in i Italien och intaga de förnämsta städer 1669. Rom skall af Carolo (X) omvändt blifva 1671. — Man ser här, hvad Svenska namnet blifvit i Europa och kan deraf sluta att resor för svenska ynglingar den tiden måst ha ett eget behag.

— *Axel Johan*, ÖfL. vid Pommerska Cavalleriet stadfästade och förökade sin Moder M. E. Stenbocks inrättning af ett hospital vid Löfsta Herregård; anbefallande Kyrkoherden i Kimsta och Löth att hans gåfvobref i Kyrkhöckerna inskrifva och öfver efterlefnaden noggrant vaka. Hans enka *Agnetta Fabians-*

dotter Wrede bestämde i sitt testamente af Medevild d. 28 Junii 1730, 24 §. att nya ryttare af jern skulle sättas på Kimsta Kyrka, i 26 §. bestämdes att 2 söner af en Commminister i Sthm skulle under Prof. Celsii inspection underhållas tills de kunde få Wrediska stipendiet, m. fl. gåfvor till Kyrkor och Hospitaler. Svärsonen Gr. M. J. Dela Gardie blef Exsecutor testamenti.

Lillicrona,

— *Gustaf*, Kongl. Råd, Canzler öfver Lunds Akademi, skref som resident i Danmark till Grnn M. S. Dela Gardie på Krapperup om dess förrymde gäldenär Wadel: — — Cest un homme, qui a selon que j'entens de tres meschantes intrigues et il y a grand apparence qu' a la fin il se mettra sous la protection du Roy de Dennemarque pour estre dans l'asyle des banquerots a Fredericia.

d. 28 Maji 1674. *).

*) Ehuru hörande till 18:de seklet, må JustitieCanzl. J. V.

Liliestråle (så skrifver han namnet i sina bref) här med några ord ihågkommas. Flera bref på vers till H. E. Gref Pontus Dela Gardie och hans unga son (Dela G. Arch. Förläggare) förvaras här under Litt. L. De andas alla mindre flurd och sundare moral, än hela den moraliserande Gustavianska scholans vitterhetsverk tillsammans. Utg erisar sig härvidt en berättelse af Leopold, som hedrar honom. Då han först gången var på hofvet, var K. Gustafs första fråga, hvad han tyckte om Fideicommisset. Leopold, som nogsamt kände att tonen i hofvet var att blott beled den af Konungen tillbakasatte och snart aflägs-

Lillegullet.

— *Anders Nilsson*, KrigsCommissarijus, aviserade 1662 R.R. Forbus, då denne vistades i Åbo, om hvad som vid hofvet kunde passera: Ett bref vidrör Ryska Gesandternas affärer, som J. Ekebla skillrat. Conferensen med dem af B. Skytte, G. Kurck och G. Posse hade hållits i CanzliRådskammaren från Åtta om morgonen till Tu eftermiddagen. Drott, och Regeringen är om f. m. i Cantzliet, om e. m. i Collegierna (nb. då RegeringHerrarna äro i staden).

nade mannen af en äldre redbarare tid, svarade dock med att upprepa en stroph ur poemet, der Ingemund råder, att inför Kungar ej tala det som kan skada en med-undersåtes opinion hos hans Konung, hvarefter K. Gustaf yttrade sig med aktning om mannen och hans arbete.

En mängd förbättringar och tillägg till Fideicommisset lemnades åt den unge vitterhetsälskaren Gref Jacob Dela Gardie. T. ex. att tillägga p. 9 näst efter 136:te versen:

Den som ej tror odödlighet, gör klokt att dygd förlåta.
Om ingen Evighet är till är detta lif en gåta.

Ett trolöst hjerta litet är, så lågt och kient som vrängt,
Att kunna sätta stora ting för inskränkt och förträngt.

Till H. E. Gref A. P. Bernsdorff sände han ett exemplar med följ. dedication:

Danmarks Skatt! vårt tidvarfs heder!

Bernsdorff! anse blidt, jag beder,

Att dig här en okänd hand.

Vill ett vördnadsoffer bära

Dygdens folk dig allstäds ära,

Utom som inom ditt land.

Lillieroot.

— *Nils*, Grefve, Ambassadeur vid flera fredslut och vid franska hofvet, Kongl. Råd, Akad. Canzler skref 1694—1703 till Gr. Fab. Wrede, »Kongl. Råd och Kongl. Cammar och Commercepresident», från Haag med svårläst handstil om den politiska ställningen i Europa under fredsverket, hvaraf man kan sluta till Gubbens (han var 60—70 år) raskhet och ministeriella snille, till prestsonen Lillieroots stora förtroende i det ministeriella för prestsonen Åkerhielm samt om Wredes öfverlägsenhet öfver sina samtida i styrelsen, till Europas d. v. höga uppskattande af Svenska kabinetts opinioner, till svårigheterna likväl att försvara Vestphaliska och Nimveg-

Här ett samfunds väl uppdagas,
När dess ungdom rätt ledsagas
Stora Statsman! du förstår.
Sverges barn var detta gifvet
Men det är för världen skrifvit
Om det Bernsderffs bifall får.

Eders Excellences

Ödmj. tjänare

Joach. Vilh. Lilliestråle,

f. d. Sveriges Rikes Just. Cancellor
och Ridd. af K. N. O.

Skriften blef emellertid verterad på Danska af Mentz Rynning, sokneprest på Vinger i Norrige, Tr. i Köpenh. 1791, under titel: En prøvet Faders sunde Raad til en lykkelig vandring igennem verden. Utgiwen af hans äldste Son Sigvard Rynning. Recenserad i Köpenhamnska Lærde Efterretninger för år 1793 n. 1.

ska fredsvianingarne, och skydda Svenska handeln under Hollands och Englands inbördes afund och gemensamma afvoghet mot Sveriges uppkomst som handlande stat, likasom till fortfarandet, äfven efter det Carl XI:s förmyndarregering blifvit upplöst, af svårigheten för ministrarne vid de utländska hofven att få att ej säga sina löner, men sina förskätter, ofta genom lån till hög procent ersatta. De utländska Ministrarne finna sitt intresse fordra, att hos Svenska Ministern titulera Svenska Konungen för »Europas Medlare», hvarigenom man kan se att Carl XI, oakadt jemnt verkaude för fred, stod högt i Europeiska kabinetternas omdöme. Brefven innehåller till en stor del aviseringar om dagens politiska nyheter.

von Lillienhielm.

Johan Kheman, adlad 1630 s.s. Secret. i Krigs-Collegium och som varit K. Carl II:s General Krigs-Commissarius i England har i flera documenter försvarat sig 1652—54 mot misstanken, att han hade inom sig ej redovisade större summor för koppar som han åt Fältherren Gr. J. DelaGardie försålt, påstående att han ej efter sin fångenskap i sista danska fejden sjelf vållade ryktet att han var död m. m.

v. d. Linde.

Erik Larsson, först köpman, sist Kammarråd, far tiil R.R. Lor. v. Linde, skref fr. Hamburg 1651 d. 10 Maji till Forbus med tacksägelse för all ära

och courtoisie i Stettin, der Lasse hade ett dappert gåt ruuss, och derigenom gjorde det fullebolta felet att glömma en commission hvarföre han »ropade och skriaden» om gunstig förlåtelse. Att han reste undan förrän Königsmark kom och gick miste om dess »söta och angenäma conversation», smärtade, men patientia par forca (sic)!

Linnerius.

— O. P. Bisk. J. Linnerii äldre bröder, Biblioth. och Huspred. hos hos Gr. M. G. DelaGardie, sände 1685 d. 23 Oct. till Grefven specification på de utländska nyss inkomne böcker som de främmande bokförarne infört. Skickade dervid en afskrift af de Artiklar som i Paris äro sammanskrifne och till Strassburg öfverskickade; den bar väl namn och sken af förening, men var grofva Papismens, hvarefter skall ske om ej med skäl dock med svärd. »Gud tröste dem som der under lefva måste och låta sin rena Christenhet upprätthållen varda! »I Onsdags hade de Werldslige och Andlige Herrar första gången conference i RevisionsKammaren, hvarest Hof-Canzlern Hr Lindsköld merändels förer ordet ang. Kyrkordningen. Presterna fingo oförmodligen en discretidn vid prinsens begrafning. Man begråter här att fältmarsk. Königsmark ingått i Venetianernas tjenst (för 12000 Rdr om året). I går afse har en stor björn stående vid Slaktarhuset med rammarne rifvit till sig ett barn. Kungens hundar hitsades sedan på björnen. Ingen Canzler ännu förordnad för Lund.

Man reflecterar på Gr. F. Wrede, D. 7 Nov. s. & skrefs om inrättande af ett manualbibliothek. S. Patrum scripta vero fullständiga i Carlberg. Om Romerska Antiquitetssamlingen &c. begärtes ordres. Visande till slut huru han, som på sina resor samlat skuld, ej på en E. O. professionssportler kunde föda sig.

Lundius.

— *Carolus*, Jur. Prof. utfärdade »på Lagmansrättens vägnar utslag af Upsala d. 15 Apr. 1679. 1712 d. 15 Jul. skref han fr. Ups. till Gr. F. Wrede, huru han efter den Kongl. Senatens befallning kom till Stockholm och i Kongl. LagCommissionen emottog den Nya Lagbokens förfärdigade balkar, men beklagade att han oaktadt ansökan ej kunde få personl. tillträde till H. E. för H. E:ces hinder skull och ej för en hotande sjuklighet dristade längre vara från hemmet, ömkande H. E. långvarig helsa »på det iag och alle redelige Patrioter må hafva öfver en sådan dyr himblaskatt oss att fagna».

Lgbecker.

— *Harald*, Bergsråd, skref flitigt 1697 till Hofjunkern Abel Reenstierna från Stora Kopparbergs grufva. Kopparen var högst begärlig. Köps ringast för 166 eller 167 ofri. D. 8 Jan. invägdades och såldes 160 skeppund, intet under 167 $\frac{1}{2}$ daler. D. 3 Febr. Kopparen gäller nu 169 $\frac{1}{2}$ n. 170 d. k. m. Loo är, här och inspecteret vikterna. Vår kopparnålin

är mycket fattig, hållande 2 å 3 proc. koppar och 40 å 50 proc. jern. Duger därför ej i messingsbruk. D. 21 Mars, kopparen gäller nu 175 daler. D. 3 Juli 179 daler. D. 2 Oct. 190 daler.

M.

Machlier.

— *Johan*. Så skrifver sig den man, v. Stiernm. i Adl. Matr. n. 513 skrifver *Hans Makeller*, en Baro-
nett med 42 anor, som flydde Cromvells regering
och blef handlande i Götheborg. Brefvexlade med
Maria Hägerstjerna.

Mørdefelt.

— *Conrad*, son af en Tysk Hofslagare, död
som Svensk Frih. och Fältm:sk. samt Commenderan-
de Svenska Armeen i Tyskland (1677) har som Öf-
verste och Commendant i Demin 1649—52 skrifvit
en mängd bref till v. Gouv. Forbus.

Af Meyer (Meyerfelt).

— *Henrik*, fins en mängd bref från den tiden
han var Öfver-Inspector i Estland. (Han adlades af
Carl X Gustaf för sitt biträde att intaga Glückstadt.)
Hans son J. A. M. Grefve R. R. och Gen. Gouv.

Mellin.

— *Berndt*, Landshfd. i Kexholm, klagar 1676
huru Kexholmarne flydde från hus och hem då Kap-

ten P. Spång (Gyllenspång) kom som värfvare. Hans son *Jöran* sederm. R. R. Fältmsk. Gen. Gouv. skref 1697 fr. Stade till Gr. Wrede och Gr. A. J. De la Gardie om de Bremen-Verdiska angelägenheterne.

Mörner.

— *Carl*, Friherre af Tuna Præs. Gen. Gouv. R. R. som hela natten efter G. II Adolphi död låg under den vagn, der man satt liket skref fr. Tuna 1661 d. 16 Maji till R. R. Ax. Lillie, sin Högvälborne Herr hiertans käre Broder, huru all spanmål i Lifland och Ingermanland blifvit arresterad, »ty (är) min stora trångmål, så att jag deröfver med hustru och barn må förgås och svälta i hjäl, och såge så gerna fienden tagit mig ifrån som mig nu i så många år händt är, att oansedt man håller sådan rusttjenst och contributorer mer än man förmår, lika väl måste man underkastad vara att se andra få 14 à 16 Daler (för!) en Tunna råg och den andra skall 6 mista och förgås för armod och med de sina förhungra och försvälta. Nu hafver jag mig hos Regeringen besvärat, då mig svaras, att af den ingen förbud är gjord någon Spanmål på Sverige att utföra, utan allemast på främmande land. Likavist arresterar han i Narven på kronans vägnar både amtmanen och spannemålen och lägger han dermera uppå än de någonsin mägta gifva eller betala.» Mörner hade då han sade sina complimanger till Drott. Christina fått en svimning, och sedan vid bordet en liten slagattaque.

— *Hans Georg*, Gouverneur öfver Jönköp. och
(X DEL.)

Kronebergs län, skref från Malmö 1659 till H. E. Forbus, hvaraf vill synes att Forbus haft öfverbefälet öfver Militien i Skåne och Mörner varit Commendant i Malmö. Han brefvexlade 1685 med Landshf. Ax. Lillie i Upland om jordeböcker och rusttjänst längder.

N.

v. d. Noot.

— *Thomas, Frh. och Gen. Maj.* var son af Hr Lamoral v. d. Noot till Risor Nylandt och Bergenboss &c. Gouverneur af de Grave och Öfverste till häst, g. m. Friherrin. Lucretia v. Stackenbroch, dotter af Thomas von St., General öf. Holländska Cavalleriet; nedstammande från en Venetiansk riddareslägt. Farfadren var Hr. Lamoral v. d. Noot till Risor, Öfverste för Prins Moritz af Oranien Lifgardie till häst, g. m. Anna v. Hartien till Marchett, dotter af en Gouverneur i Ostende. Farfadrens far var Hr Carl v. d. N. till Risor och Heist Riddare och Öfverste till Häst och fot, g. m. Marg. v. d. Aah till Heist och Sefveaar. Carls fader var Hr Wolltér v. d. Noot till Risor, Carlo och Wästwesel, Riddare, g. m. Cath. Hinckart till Åhaim och Hanj. General Maj. Th. v. d. N:s mor blef som enka g. m. R. R. Knut Kurck, hvarigenom sonen Thomas blef i Sverige uppfostrad; 1649 Hofjunkare. Utgick som Fendrik i Carl X:s krig. Sårades som Capten i Norrige 1657 och som Commenderande på ett örlogsskepp i sjöslaget med Holländarne 1658. Sårades åter utan för Hall i Norrige 1659, då han så litet frågade efter

ett skått i hufvudet att han ifrigt jagade fienden ur skansarne tills han utmattad neddignade och bars som död af soldaterna till lägret. 1660 Major. 1662 g. m. Maria Hägerstjerna. 1665 ÖfL. och var då Marskalk på R. R. Gör. Flemings Ambassad till England. 1667 Öfverste för Westml. Rgte. 1674 Baron. S. å. Env. E. O. till General Staterne och Prinsen af Oranien, då han bevistade fältslaget i Zenef. Utstod sedan med sitt Rgte i Demmin 8 veckors belägring. 1677 garnisonerad med sitt Rgte i Stralsund. Utnämnd till v. Commendant i Stettin s. å. och befogade sig dit med 10 el. 12 personer genom skogar och moras. S. å. Gen. Maj. churu brevet derom först framkom efter hans död. Ty då han hemligen practiserat sig in i Stettin, grep han defensionen manligen an, men en granat, som träffade honom då han bland 20 personer utdelade ordres på muren, sprängde hufvudskålen så att hjernan började ge sig och han i 3 dygn måste utstå gruffiga plågor förrän han dog. En rik correspondense mellan honom och fru innehåller många dagens nyheter och kärlek på blandad fransyska och svenska. — Utur kabinettet i Stettin hämtades 1679; Der Lebenslauff der Sel. Hr Gen. Majeurs und Freyh. v. d. Nott. —

O.

Ogilvie.

— *Patrik*, skref som Landshfd. öfver Kexhølms län till Marg. Boje »Fru Fru Baronina», som ville

»muturera Kexholmiske rubinerna.» Emellertid sände Landsh. dem i en låda till Prosten i Perna att de sedan kunde komma till H. N. i Helsingfors.

Ollonbergh.

— *Thore Olofssons*, till Rysboholm och Asperberg, testamente är dat. 2 år efter det dödsår v. Stiernm. i Adelsmatr. n. 416 utsätter. »(Skiedde på Rysboholm d. 16 Dec. 1682.)» Den raske Guerillas Chefen var nu »öfver 70 år.» Gaf sonen Häradshöfd. Andreas några hemman, utom de 4000 Rdr han på kostat dess studier och peregrination; likaledes Olaus Jacobus 2½ frälsehemman och ett torp; sonen Carolus Magnus (blef Öfverste och Friherre) flera hemman, derjemte O. & C. hvardera af Rysboholma säteri 3000 Rdr till studiers och peregrinations fortsättande, som Anders skall betala. Subscripsit Ingellus Petri Pastor in Råda. Th. Ollonbergh var Inspector öfver Leckö Grefskap.

Orchartoun.

— *Johan*, Sv. Adelsm. n. 681, Öfl. värfvade 128 man och gick med dem i Svensk tjänst under conduite af Öfv. Bar. Cranston, hvilka han lät mönstra i Stift Bremen men tillsatte i den svåra Thornska belägringen, och hade derefter i 3 år legat utan tjänst, alltjemt utan sold, då han som en »underdånig tjänare» ansökte befordran hos Gen. Maj. Forbus. Hans svärfar Robertsons 50-åra tjänster mot kronan Sverige åberopas också. Han blef Krigs- och Gou-

vernementsråd någorstädes efter Ad. Fr. Schlezer, samt bad för hans barn, hvilka voro utarmade, sedan Churfursten af Brandenburg confiscerat fadrens egendom för hans trädande i Svensk tjenst. 1666 bytte O. »Major f. d. under Kongl. Prinsens lifregemente till fot, och arfsittiare till Hagevik,» hemman i Upland med Gr. M. G. D.

Orrefelt.

— *Elias*, Sv. Adelsm. n. 533, Ryttnst. under Gen. Maj. Fab. Berendts regte, blef i det stora slaget för Warsaw af en styckekula till döds skjuten, hvarest Brodren Lieuten. Gust. Orre anammade alla hans saker med trug och förskingrade största delen, icke besinnandes att den fallne lemnat efter sig en enka med 5 fattige omyndige barn. Enkan supplicerade om hjälp mot sin svåger hos R. R. Forbus omkring 1660—64.

Oxenstierna.

— *Axel*, »Grefve till Södermöre, Friherre till Kimitho, Herre till Fiholm och Tidön, Ridder, Sv. Rikes Råd, Cantzlar, Fullmäktig Legat i Tyskland och hos Arméerna så och det Evangeliska förbunds Director derstädes samt Lagman öfver WesterNordlanden med Lappmarkerne, Jemtland och Herredaler» *), skref till Knut Classon Ståthållare öfver Bor-

*) Magrare än att vara Churfurste af Mayntz, ehuru han af patriotism föredrog Lappmarkens lagmansdöme.

go och Rassborg Stockh. d. 4 Oct. 1616: Min vänli-
ge helsenn och allt annedt godt med Gud almæck-
tigh nu och alltydh tilförendes. Gode vñän Knudh
Classon, Jagh tacker eder för allt godt, det jag ger-
na förskyller. Och härmed vänligen af eder begärer
att effter Cobrun besvärer sigh dedt Fougden i
Borgelän tillfogar honom myckett orätt på de Bönder
honom der gifne ähre, derföre begärer iagh af eder
vänligen dett J ville förhålla förbe:de Fougde att
han dermed afståår och lether honom niuthe den
fryhett som honom på dem gifuin ähr, så framt han
vill icke tiene sigh otack, om Cobrun här om sigh
för höga öfverheeten nödgas att besvära, Jagh förmo-
dar att i honom till dett som rätt är förhjelp. Och
befhale eder här medt under Guds nådiga beskyddh
till all stadig och lyckesam välmåga och lijfs sund-
het, vänligen. Af Stockholm den 4 Octobris Åhr
1616.

Eder gode v.

Axell Oxenstierna m. p.

Sedan man här sett RiksCanzlerns anspråkslös-
het, då hans ord var mäktigt som en Konungs, torde
man i nedanstående se samma hållning, då han »intet
så sjelf är vid hofvet stadder.»

Wälborne Her Gustaff Oxenstierna

· Elskelige Kiere Broders Son.

Efter dett att denne Johan von Bierkhollts ähr
hijt till migh kommen och jagh för dette hafuer
kendt hans föräldrar, såsom ock hans person den tydt

jagh vaar stadder i Majjntz i Tysklandz, då han tvenne resor ähr vorden tagen af fienden till fånga och af mig lööss giordh, hafuer och på dhen tiden ansedt honom för en vacker parell; nu hafver han sedan hollett sigh oppe där utho under Krigsfolckett Elljest om hans persson och väsende uthom detta, veet jag inthett synnerligitt att berätta. Så emedan jagh mercker att nöden honom någott tränger och fördenskull hafvor han sin högste tillförsicht till Kongl. Maj:t vår allernådigste Drottningh att blifue medh Konungsligh Nåde för sin giordeienst ansedd, derföre effter jagh inthett så sielf ähr vijdh Hoffett stadder och kan vare honom på hans begeran befordderligh; thy hafuer jagh veeladt recommendera honom min k. Broders Sohn till handa, vänligen begierandes att han ville hoos H. K. Maj:t i underdånighet för honom Intercedera och förhielpa honom till dett som H. K. Maj:tt nådigst täckes sigh emot honom förklaara. Hvilckett jagh inthett tviflar att han ju tacksammeligen varder hoos min K. Broders Sohn erkännandes; och jagh dett gjerna j lijka mätto igen förskyller. Och befaller honom och hans heela vårdnadt j Guds dens högstes mildha beskyd, till all önskeligh, långvaracktigh, godh Väälmaße, Vänligen. Aff Tidöön den 13 Augustj A. 1647.

Din trogne Faderbroder
 emedan Jag lefver.
 Axell Oxenstierna.

A tergo:

Kongl. Maj:ttis så och Sveriges Rijkes troman,

Rådih och CantzlieRåd, den Edle och Vvälborne Her Gustaff Oxenstierna, Frijherre till Kimmitto, Herre till Töeresöö, min käre Broders Sohn, detta
Vänligen.

Joh. Birekholtz anföres väl i v. Stiernm. Adelsmatrikel n. 94, men förf. känner blott om honom hans hustrus och föräldrars namn. Man synes deraf kunna sluta, att Gref Axels recommendation blifvit fruktlös, och att han »den vackre karlen» med sitt recommendationsbref af den store Axel, fått dö som Ryttmästare. Han var säkerligen för gammal att utmärka sig i Hofupptåg (introducerades redan 1625).

Tvenne Tal af den märkvärdigaste svenske undersäten må meddelas.

Högborne Förster &c.

Wälborne &c.

Hvadh opå den Stoormechtigste Högborne Furstinnas och Fruss, Fru Christinass, Sverigess Drottningis Storhertiginna &c. vår aldranådigste Drottning och Fruss: Och Högborne Furstes och Herres, Her Jahan, Sveriges &c. Så och dhe välbårne Herrars Rijkens Rådz förste inlaga och proposition. I samteligen och synderligen hvart ständh för sigh Svarat och edher förklarar hafve, det hafver hennes Högborne M:tt välförstådt, intagit och förnummit och befinner Hennes M:tt uthaff edher skrifftelige betänkiandhe och svar, at alla städerna ähro til sinnes at bliffva vijdh Nörköpingz beslut uthi dhen punct Regeringen belangess i Högborne Furstes och Herres, Her

Gustaf Adolphz, Sveriges, &c. Vår Nådige Herres omyndiga år; Hvilkens innehåll är, att hvadh H. K. M:tt, nu mera saligh hoos Gudh, nogot dödheligit vijdhkommer för än hans förstlige nådhe Her Gustaf Adolph komme till sina aderton år, då skall hans F. N. Hertig Johan sampt Hennes Maij:st och någre andhre ärlige infödde Svänke män, som H. K. M:tt uthi sitt testamente der till förorna kan, stå Regeringen före till dess H. K. N. Her Gustaf Adolph uppfyller sitt 18:ton år &c. Så betackar Hennes Maijstätt Rikzens ständher alldranådigst, att the icke allenast i hågkomma sine förne jordhe lyffte och tillsägelse, uthan och effter besluthes inneholl och lydhelse ännu yttermera uppdraga H. K. M:t och hans F. N. Hertigh Johan målsmänsdömmet och förmansvijs Regeringen; men all den stundh H. M:tt icke eller en sådan Regeringh för Rijket effter denne närvarandes lägenhet nyttigt, och H. M:t ingen ting Så högt åtrår och åstunder som menige Rikzens och dess ständers långlige stadige välfärdh; hälst mädban Högbette H. N:de Hertigh Gustaf Adolph Hennes M:tz älskelige käre son vår nådige furste nu är stigen och inträdh i sitt adertonde år (Hvilket Gudh låthe vara sket i en lysaligh stundh). Och H. M. uthan tvivelsmåll förhoppas at H. F. N:de skall her effter sielff kunna förestå Rijket sitt fädherneslandh och det effter Sveriges beskrifne lagh Christeligen och väll Regera: derföre hafver H. M:tt hoss Sigh beslutitt sikh icke medh nogon yttermera Regering att befatta, uthan vill så mycket H. M:t står tilgörandhe dhen-

samma hafva updragit sin älskelige käre son H. F. N. Hertig Gustaf Adolhp; och begärer H. M:t aldranådigst aff edhers F. Nådhe Så och edher goda Herrar och män Rigsens Rådth och ständher att ij ville käna H. F. N:de för myndigh och den ringa tijdh som ännu kan felas uti H. F. N. Hertig Gustaf Adolphz myndive åhr, upfylla. Och H. F. N:de för edher Konungh och Regerandhe Herre känna och om . . . och sosem H. M:ts intz tviflar det H. F. N:de ju altidh skall sigh om edhers f. N:de så och allas eder välfärd effter högsta mackt och förmögenhet beflita; altså vill H. M:t jämväl och altijdh Hans F. N. moderligen förmana och påminna om alt dhet som Gudh kan vara till pris och ähra, H. F. N:de till beröm och menige Sveriges Rijke till gagn och välfärd; såsom H. M:tt och är edhers F. N:de med all modherlijgh benägenhet. Hvilket H. M:tt min aldranådigste Drottningh mig allernådigst hafver befallat och upålagdt edher berätta och förkunna.

Detta taal hade j deras förstl. Nåde och Rikzens Ständers närvaro effter hennes Maj:tz Drott:g Christins befallningh d. 17 Dec. 1611.

Axel Oxenstierna,
R. Canceler.

T a l

hållet af RiksCancelleren Grefve Axel Oxenstjerna vid Grefve Magnus Gabriel DelaGardies andags Bröllop d. 8 Mars 1647.

**Stormechtigste Drottning
Allernådigste Fröken,
Wälborne Edle, Wälbördige godhe Herrar,
Fruger och Jungfruer**

Ded Christelige och förneme Echtenskap som är ordentelig och med alle högh och förneme interessenters råd och samtycke, för någon tyd sedan begynt emellan nu närvarande Brudegumme och Brud den Högvälborna Herr Magnus Gabriel Gröfve till Lecköo &c. och den Högborna Fru Maria Euphrosina, Boren Phalz Grewinna vid Reen, i Bejern till Gulich, Cleve, och Bergen Hertiginna, Grewinna till Lecköo, Friherrinna till Ekholmen, Fru till Koska, Kide, Hapsal, Dagdöön, Magnushoff och Runsa; ded hafve vi j går sett på dette stelle och i dette höge samquäms åsyn, att fullbordas, uppenbarligen förklaras, medh Christelig Copulation och Sengledning*) sollenizeras och medh Gudz välsignelse invigas. — Så alldenstundh alt ded som till ett Christeligt och formeligt Echtenskap hörer, först af Contrahenterne, sedan medh Kongl. Maj:ts allernådigste råd och tillstjirkande; och så med den Högborne Furstes och Herres, Her Johan Casimirs Phalz Gröfve vid Reens &c. såsom Brudenes Herr Fader och rette förmyndares, samt dess höge anhöriges Ja och samtycke, nu ähr fullbordat och till endskap brachtt vorded; Hvad som och derjempte så på fall af longlig sam-

*) Först skrifvet: vjgning.

manleffnad som på endera eller bägge contrahenter-
nas dödlige frånfälle, plägar och bör i sådane höge
och förnähme giftermålshandel tages i acht, det ähr
i lyke måtta för en run tydh sedhan affhandlat och
medh Giftermålspacter, breff och segell aller redha
afftalat och stadfest blifvit och aff alle dem som ve-
derbör underschriffvit och förseglat. — Så ähr och
aff Eder Her Bencht Skytte på Brudgummens vegnar
uttlåffvadtt att alt sådant förbättras och i dag — —
med vittne åå Glaffuen hållande i det höge och för-
nähme sambquämbd efter vårt Fäderneslandz sedva-
na, på nytt betyges och sterkies skall. Hvarföre lå-
ther H. F. N:de Phalz Grefven Johan Casimir Brud-
gummen gunst och kierligen påminna sitt lyfte, med
begäran att ded alt såsom utloffuet är, nu efterkom-
mit, och sedan medh de beschreffne händelser verk-
ställigt giöres och fullbordades måtte. Efter nu alt ge-
nom Gudz försyn så vidt ähr — — — och lagligen
kommet, så afträder Hans F. N:de Brudgummen
Målsmansdömet, sin faderliga respect och vyrnding
sig förbehållandes; Intet tviflandes att ded således
blifver hanterat och öfvat som ded sig bör med skääl
och som i sådane delar aff Brudenes condition och
qualitet äskas och betärivas. Och önskar förden-
skuldh aff et faderligt hierta till bägge Brudgumens
och Brudens Christeligen nu mehra fullbordade Ech-
tenskap lycka och välsignelse aff den högste Gudh, som
ähr Ehtenskapens rette Instiktare och beskärmare, att
alt i en lyckosam stundh må vara begynt, Christeligen
fullfölgt och nu väl fullbordat så att de lenge med

semie, kärlek och gott åtnöje måge leffva tillsammans, tillvexa i Barn och blomma, och vara såå åå den eene som andre sydhan alle höge och förnähme interessenter till tjenst, adsistens och hugnad.

Hans F. N:de Phalz Greffven Johan Casimir, sedan Bruden sielf, så och alle des höge anhärlige haffve stoar orsak och sinne sig obligerade till all tacksamhet emott E. K. M:t för all den gunst och godhe benägenhett som E. K. M:t H. F. N:de och des hele hus nu j så många måtte och till öfverflödth vidh denna collation haffver bevyst och görligen låtedt påskine, j ded E. K. M:t dette Ehtenskap sjelf haffver bejakat befordrat och befremiedt; Sedan med egen omkostnadt låthedt forretta desse sollenniteter, dem i egen Kongl. person byvestatt och således pryda och hedra låthedt. — Men så finner H. F. N:de dertill icke så bequäme ordh som des intention och hiertelag vet och nogsampt kan uththydha, allenast att H. F. N:de E. K. M:t medh få ordh aff ett tillgevet hierta och sinne försäkrar, på sine och sine Elskelige käre barns vegnar, att med all devotion de undfågne välgärningar altieb ihugkomma, och vedh lägenhet efter dess krafter altidh fliteligen och till ded högsta sökia att förtiena, medh flitig bågäran ded E. K. M:t emott honom och hans hus och höge anhörige medh vanlig favör gunsteligen moth continuera.

Eder alle sampteligen och synnerligen som detta Sollenitet och Hans F. N:des Elskelige käre dotters Brudens Högtudz och Åhredag hafve så godvilligt och i en sådan stor frequens velet byvista och vyr-

da och dermedh alles oder godhe benägenhet förklara Betackar H. F. N:de medh Bruden och flere des höge anhörige ganska fitteligen, skall sökia tillfelle sådant emot hvar och en efter des ståndh och värde att förskylla.

1828. Ur Tidö archiv (efter förloppet af tvänne seoler) emottogs denna skrift af en Ättling, igenkänd igenom Sitt älskvärda umgängessätt och Sitt af häfderne ärfda nit för uppråthållandet af den Monarchiska principen. Fredric Ridderstolpe.

Föreskrefne tal hållit af RiksCancelleren Herr Grefve Axel Oxenstierna och dess egenhändigaga concept är mig henägit skänkt af nuvarande ägaren till Tidö gods och RiksCancellereus efterlämnade manuscriptsamling Landshöfdingen och Riddaren Friherre Fredric Ridderstolpe den 29 Januarii 1828 *).

Jacob Dela Gardie.

Här förvaras och ett fragment af:

Memoria all Illmo et Ecc:mo Sig. Conte d'O-

*) Om Brudgummen, sjelf en utmärkt talare och nu i sitt snilles rikaste vartid, väl ej i detta men i ett dylikt tal, der ej höfligheten lade band på hans omdöme, fann, att talaren ej var så fullt "mäktig språket", torde det varit bland de förlätlige ungdomsfelen. Se DelaG. Arch. VII: p. 190. Man kan emellertid af dessa tal lära en sak, som i vår tid är värd att väl betänka. Det hör till "den nya tidens idéer", att taga den störste talaren för den störste ministern och låta en mästare i parlamentarisk discussion undantränga den visaste, utan talang att tala. Kanske var forntiden i denna punkt klokare än vår tid.

xenstierna per . . Marchese Pompeo Azzolin alla Corte di Suetia.

— *Bengt*, Frih. RiksStallmästare (Resare *Bengt*) skref fr. Riga 1639 till Durchl. Grossm. Königin Albergnedigste Frevlein, en recommendation för en *Fenrik* vid Öfverste *Anthonis* Regemente att få confirmation å en donation, för att encouragera honom till trogna tjenster.

— *Bengt*, Grefve och Canzlipresident, befallte, att af de Bönder som ville afflytta från ett gods, skulle uttagas t. ex. begrafningshjelp för Innehafvarens fader. 3 Rdr spec. Städjepengar då Innhafv. tillträdde 3 Rdr sp. Bröllophjelp vid första giftermålet 3 Rdr sp. Begrafningshjelp efter Innehafv:s första gemål 3 Rdr sp. Bröllophjelp vid andra giftermålet 3 Rdr sp. Städja hvart 6te år 3 Rdr sp. S:a 18 Rdr sp. »som är ett allmänt landsbruk och rätt.» 1687 d. 4 Julii donerade K. Carl till *Graf Bengt* flera Ingermanländske gods, jemte det han i nåder tryggades vid en fri och orubbad possession af de andra Ingerm. godsen, välförståendes så många honom uti arfsskifte efter dess söl. Föräldrar till delning fallne äre. 1676 d. 22 Dec. bjuder ett Kungabref Red. Colleg. att finna på några förslag till Grefve *Bengts* förnöjelse i andra gods på oförbudne orter, »alltså gifve vi eder icke allenast det härmed utan och befaller Eder nådel. att j så lagen det bem:te Hr RiksRådet må aldeles utan skada blifva, och icke allenast nöjaktigt vederlag, utan och sin melioration till godo njuta.» 1683 d. 12 Oct. confirmation i

gods, tills Gr. B. O. med andra gods benådas; K. M:ts egen annotation, hvarom Red. Com:s bref till orten afgick d. 26 Febr. 1684 m.fl. donationer under Reductionstiden. Hans dotter *Märta Juliana* uppsatte sitt testamente 1728, der hon gaf Gr. Måns Stenbocks dotter Eva Juliana 5000 Rdr jemte sin stora röda damastsäng, som hon sjelf gjort.

— *Carl*, son af R. Canzl. Erik Axelsson, Minister i Wien, en af förläggarne till Rudbecks Botaniska verk, inlade efter 1676 följ. supplik:

Stormächtigste Konung

Allernådigste Herre!

Eders Kongl. Maj:tt hafver uppå vår underdåniga supplique den 3 sistedne Junij allernådigst resolverat och befallt att E:s Kongl. Maj:ttts StatsContor skulle uppgifva vissa medel till betalning för de 3641 Rdr 16 öre 12 $\frac{2}{3}$ pr Silfverm:t, som för Bergshammars gårds och halfva Stallmästare gården, hvilka E:s Kongl. Maj:tt af vår sahl. Broder Grefve Axel Oxenstierna åhr 1673 sig tillkiöpt, ännu återstå och restera; men såsom Ed:s Kongl. Maj:ttts StatsContor sedermera sikh uthlätit och svarat, att till berörde Summas förnöjning inga medel förr än tillkommande Åhr finnas, och E:s Kongl. Maj:ttts ReductionsCommission nu i medlertidh hårdt strenger och pousserar, det vårt Sterbhuus ofördröjeligen måste afstå 530 D:r 23 öre 4 p:r. Silfverm:ts Ränta, för sådana gods, sem vår Sal. Farfader fordom RyksCantzleren Grefve Axel Oxenstierna emot decourtering af dess innestående löningar ifrån kronan sikh skall hafva

tillkiöpt; Altså och emedan Allernådigste Konung och Herre, mehrbem:te 3641 Rdr 16 öre 12 $\frac{1}{4}$ pr. Silfverm:t härröra af ett ricktigt köp, och effter E:s Kongl. Majj:ts nådiga villige och befallning sampt köpebrefvets innehåld, hade bordt för 9 åhr sedan, då godsön till E:s Kongl. Majj:tt och Cronan afträddes, utfalla; Ty supplicere hos E:s Kongl. Majj:tt och Cronan vij å nyo uti underdånigheet att E:s Kongl. Majj:tt täcktes i nåder anbefalla E:s Kongl. Majj:ts ReductionsCommission mehrbem:te Summa uti betalning antaga och afskrifva för vårt Sterbhuss uppå den post, som af oss fordras för köpte godz emot löningar; hälst emädan slijka godz äre genom delning komne uti tridie och fierde handen och Eders Kongl. Majj:tt och Cronan like synes skeep förnär, när ricktigt emot ricktigt beräknes och afskrifves. Förblifve in till vår dödsstundh

Allernådigste Konung och Herre

Eders Kongl. Majj:tz

Underdånigste och trooplichtigste tjenare och undersåhte uppå sambtel. arfvingarnass vegnar.

Carl G. Oxenstierna.

— *Erich Axelsson*, R. Canzl. brevexlade som Gouverneur i Estland om politiska märkvärdigheter med A. Forbus v. Gouverneuren i Pommern 1647. Hvarken sak eller föredrag eger synnerlig utmärkelse.

— *Gabriel, Frih.* »Sveriges Rijkets Regerande Råd och Drätzett, Præsident uti den Høge Konungslige Hofrätt, Lagman öfver Westergötland» skref d. 10 Febr. (dog 1640 d. 28 Oct. s. å.) till sin fogde i Töresö (Tyresjö skrefs alltid så i gamla tiden), hvar han med förtret förnummit af fogdens bref, att kronans båtsmän hafva varit derute och huggit en hop med timmer på Winäckers skog, beropande sig på att hafva den Konungsliga Regeringens tillstånd och befallning, »hvilket är en uppenbar lögn och osanning.» »Du skall fördenskull säga dem, att de nu genast vända igen med sådane orimlige upptåg, eller skola de bekomma fanen till tacka, deruppå de må visst förlita sig.» Begär så veta namn på Skeppare och Kapten samt om någon af Jon Perssons folk af Artilleriet der fällt någon ek. Bönderna som tillåtit det ske och tagit 2 öre för stubben, skulle, så snart de ändat vinterkörsslörne, sättas i tornet, dertill ersätta all skadan. Timret skulle föras till gården. Sten till Kyrkbyggnaden skulle i vinter med all makt framköras.

Dess *Memoria luctuosa* hållen i Åbo, tillegnad Brodren Gref Axel af förf. Petrus Petri Phil. Adjunct i Åbo, in originali förvaras här äfvenledes. Orationens delar utmärkas in margine. Arg. 1. a. Generis prosapia a) ratio 1 a familia. Familiae commendatio ab Antiquitate. Sedan följer jemförelse mellan familjen och oxen. Oxen dricker ej ur sump utan ur källan: Oxenstjerneska familjen har öfvergått till och blifvit vid Lutherska läran. Oxen drar

tunga lass: O. familjen har jemt haft tunga stats-sysslor att uträtta. Oxen tar uti starkast, der vägen är mest obanad: sic . . &c. b) ratio 2:da som blifver en rationis per digressionem. I denna stela scholastiska form hade verklig *sak* lika svårt vid att framträda, som sedan i de Akademiska phraserna. Man får dock veta, att Drotzet föddes 1588 på Töresö, att Jonas Rothovius var både Gabriels och Axels öföftrutne lärare i Upsala, Rostock och Wittenberg, der theologien ifrigt studerades af de svenske Ädlingarne, sedan i Jena, der den klassiska vitterheten förnämligast lärdes; att äfven *Natural historien* ingick i studii omfånget under resorne m. m. Bland de regeringsåtgärder Drotzet egnat mesta kraften, synes Bibeltryckning och Bibelspridning hafva varit, jemte Gymnasii-organisationen. Han hada ansett att *Bibeltryckstunnan* borde utgå ur kyrkans tillgångar till Nb. *Bibeltryckning*, men ock derföre Staten bestå kyrkorne Biblar, att dessutom på skattkammarens bekostnad Gustaf Adolphs Bibel borde utges och säljas till ringa pris. Han nitälskade ej blott med ord utan ock med mynt för hvad han älskade.

— *Gustaf Axelssons* personalier förvaras här också in originali. Född 1608, studerade han under *Lenæus* i Ups. och var i 2 år Rector; blef sedan vid 19 år Kammarherre hos Konungen och förestod som Marskalk sista året dess hela hof. Dog vid 21 års ålder i lägret vid Marienburg i Preussen, d. 20 Aug. 1629 efter 4 års fältsjuka. Fadren hade kom-

mit, men måst aflägsna sig innan sonen dog. *Hon hade då ångrat att han drifvit sin son för hårdt till studier* *). Botwidi satt vid hans dödsbädd med Religionens tröst. Trol. har Botwidi skrivit denna uppsats. Den är aldeles flärdlös, betraktande äfven de höge såsom *syndige menniskor* och aftecknar enkelt fadrens och sonens ånger och sorg, samt sant Christlige tröstegrunder.

— *Gustaf, CanzliRåd och RiksRåd, g. m. Maria Soph. DelaGardie*, lemnade vid sin död 1648 en enka, som nära ett halft sekel med kraft styrde de egendomar, som från Oxenstjernor, DelaGardier och Braher stannat hos henne (död 1696). Man ser der fäderneblodet i fredliga yrken. Hon uppgräfvor stenkolsgrufvor vid Danska sundet, hon anlägger vandtverk vid Töresö nära Stockholm, hon inför åkerbruk på egendomar vid Peipus och Ladogas stränder, hon uppgör accorder med GeneralGouverneurer om att lemna munderingar till regementen i Skåne och Liffland, hon försäljer till en köpman på Gottland kläden och lärfter och juftsadlar på en gång för öfver 1000 daler, egande sjelf sina skepp och skeppskaptener, som förde det sålda godset till in och utrikes hamnar. I våra Manufacturers historia bör hennes minne nämnas med heder. Hennes svägerska stred med liberalismens vapen emot henne (Se DelaG. Arch. VIII: p. 141). 1668 fick hon genom

*) Bär märkas noga. Mången kände samma ånger försent, och snart torde hela tidshvarfvet få känna den.

sin svågers RiksAmiralens ynnest på ett till Spanien afgående kronoskepp afsända från Landskrona några 100 tolfter »fyrskurne» bräder och spanska balkar, hvilka bräder, 7 alnar långa och utan qvistar, hon köpt på Gottland för 40 hvita runstycken hvar tolft. De hade från Klinta hamn på Gottland försändts genom Gouvs på Gottland Linnart Ribbings försorg, hvilken ock åt henne uppköpt allt som till en ny skuta erfordrades. Till Erasmus Ihre sålde hon d. 26 Mars 1668 1000 alnar lärft och blaggarn. Köpte samma år Krapperups gård och gods för 31,750 Rdr in specie. Med egenhand skref hon s. å. concept till en supplik till K. Mt mot Commers Collegium. Hon hade användt på Vandtmakeriet i Töresö 16500 Rdr sp. sedan hon 1664 fick sina privilegier, (att i 10 år få emot $\frac{1}{4}$ procent tull inköpa alla materialier m. fl.), inskaffat snälla utländska färgare m. fl. som kunde inöfva de infödde, och sökt på allt sätt bringa det här hän, att här ock en gång i vårt k. Fädernesland kunde inrättas ett vackert och väl ordineradt draperi, hvartill icke litet förlag och omsorg krävas, mest sökande den nytta Fäderneslandet af hennes försök och exempel kunde hämta.» Hvilka svårigheter, som mötte på denna bana, kan man bäst bedömma deraf, att hon måst genom processer och lagsökningar inkräfva törhända största delen af sina fordringar. Se vidare DelaG. Arch. VIII. p. 82.

— *Johan Axelsson*, RiksRåd, RiksCanzliRåd, Canzler öfver Greifswald Akad. skref 1636 till Amir.

Cl. Fleming om Fredrik Menius, som haft en commission att åt begge uträtta, tackande för Fl:s affection om O:s fångsliga svåger Fältmsk. G. Horn, slutande: »och befaller honom uti Guds protection till själ och lif. J. O. Axelsson, Frih. till Kimito.» 1637 stadfästade han den convention, som Sturarne gjort med presten på Mörkö, att Egaren upptog Tertial, qvicktionde, altarsmör m.m. och sedan lönte pastorn, hvilken han ock anslog ett nytt boställe nära kyrkan. Utfärdade 1637 på fadrens vägnar en fullmakt till Domare och Lagläsare i sin Faders Friherrskap, åläggande honom, att allt som på tingen förekom, flitigt protocollera, skolande ha 2 domböcker färdiga vid Juleh, hvaraf en skulle sändas till Hofrätten och den andre till Friherren. Med sakören och domarpengarne skulle han sig ej befatta utan nöja sig med den anslagna lönen 10 dlr k. m. för hvarje ting vid Kimitho kyrka och 5 dlr k. m. för hvar ting vid Kyrksunds skär (observandum!) Han skulle dessutom vara skyldig bevista syneförrättningar och som rådgifvare närvara, der Friherrens befallningsman hade extraordinaira saker före. S. å. skref han till »Biskop Mester Isak» (Rothovius,) undanbedjandes sig den af Biskopen ditsände Capellanen, begärandes consens till brefvisarens anställande till pastors hjälp; beklagande att Biskopen rest hans dörr förbi, lofvande att sjelf snart besöka Biskopen (sin Fars lärare och vän.) Han anslog ett hemman till den nye kapellanen och ålade de båda kapellanerna i kimitho att hvar annan eller hvar

tredje söndag predika i kapellerne, börandes de hvart annat år upptaga uppbörden af bönderna. S. ä. utfärdade han å Fadrens vägnar Instruction för en fogde å friherrskapet. 1 §, som upptager 3 sidd. in. fol. upptager hans *principaleste* pligt, att göra presterna bistånd, att Gudsfruktan, dygd, tukt och goda seder i länet må tillvexa. De skulle predika, lära och förmana, han varna och der det så behöfs, tillbörligen straffa. Kyrkans medel skulle väl mainteneras. Fogden skulle laga att pastor och kapellanerna finge sin rätte tionde och inkomst. Pastor skulle vid tingen underhålla Lagläsaren, fogden och deras folk, samt Nämnden, hvarföre hvarje bonde skulle till pastor betala $\frac{1}{2}$ kappe säd om året. Ingen annan tingsgård. Ladugården skötes af en Tysk Joh. Altendorff. Der var inrättadt ett skönt »foorverk,» en tegellada, åtskilliga kalkugnar . . Vid Weskelax ett kosteligt marmorstensbrott, item mjöl- och sågqvarnar samt beckbrännerier. 100 tolfter bräder skulle årligen försäljas. Bönderna finge ej sjelfva ha skutor och handla på Sverige eller annorstädes, utan Fogdens lof, hafvande annars skuta och gods förbrutit, utan hållas till åkerbruk. Fogden fick ingen seglats medgifva, förrän bonden godtgjort kronan och länsherren, men ändå ej medgifva att bonden sjelf eller hans barn eller folk fick med resa. »Gör någon häremot hafver godset förbrutit, eller hvad han derföre får och vare förtänkt att svara derföre inför min k. Fader sjelf eller den, som af honom förordnas kan, att upptaga sådane saker.» Om denne unge Herres e-

konomiska ställning må några upplysningar till slut meddelas.

Extract af Gr. Joh. Axs Hufvudbok 1641—49.

Inkomst t. ex. 1641: af K. M:t för Grefvens utstofferung vid Legationen i Tyskland: 7000 daler. Tractamentspengar 10,350; af Grefvens arrendatorer och handlingsmän 20,478. Föräringar af R. Canzl. 7000. Grefvens Salarium 6001. D. 21. öre 13½. Ordinarie räntorne i Sverige 17,375, E. O. räntorna 3852. Hörningsholms arrende 1158. Tullgarns arrende 76 (uppsteg sedan till 1756) dess trögård 119. Hörningsholms trädgårdsarrende i frukt 352. Strängnäs trögård 60. Årsvexten vid gårdarne 1752. Ångar 2897. Kalk bruket vid Tullgarn 155; på Ödaxen 250, vid Hörningsholm (1643: 400 d.) Legooxarne 240. &c. &c. Summa 101,726 daler 26. 18, $\frac{3}{10}$. Bland utgifter förekomma Hofförtäringen 10,107. Löningsstaten 9589. Föräringar 3331. Husgerådsinköp 5194 Stallet 7997. Grefvens kläder 3275. Grefvinnans 2337. Byggningar och grafvar 1492 &c. S:a 76069. 29: 19 $\frac{3}{4}$.

Till slut må ur *Oxenstiernska minnesboken* (hvarom se DelaG. Arch. V. p. 52 *) några utdrag för 17:de seklet meddelas.

*) Angående Författaren till densamma må upplysas att de äro 4: 1) Furstl. Rådet Frih. Bengt Gabrielsson O. 2) Riks-Skattmst Gr. Gabr. Bengtss. O. 3) Canzli præs. Bengt Gabrss.

*Anteckningar af Riks-Amiralen Gr. Gabr. Bengtson
Oxenstierna.*

1606 d. 12 Marti kom jag från Frankrike till Lindholmen. 1608 d. 18 Oct. höll den Vål. Fru Christina Sture min Trolofning med Jungfru Anna Sal. Gustaf Baners, Riddares till Djursholm, Ekenäs, Wärder och Wärpels. ford. Sv. R. Råd och Marskalk, äkta dotter i Sal. Thure Bjelkes hus. 1610 d. 17 Oct. gjorde Vål. Fru Ch. Sture mitt bröllop med Jungfru Anna Baner. 1611 d. 23 Aug. blef jag i Danska fejden för vårt läger vid Ryssby genom mina begge armar af fienden skuten. 1612 föddes vår dotter Sigrid Gabrielsdotter i Singo prestgård i Nyland under resa till Refle (blef g. m. Thure Oxenstierna.) 1613 d. 1 Sept. föddes Christina. 1615 d. 5 Maji föddes Beata. 1616 d. 13 Aug. föddes Gustaf, som dog 1617. 1617 d. 9. Nov. föddes Margareta (blef g. m. Axel Sparre). 1619 d. 6 Mart. föddes Gabriel (blef R. R. RiksMarskalk.) 1620 d. 4 Maj föddes Anna (blef g. m. Gr. Dohna.) 1623 d. 16 Julii föddes Bengt (Canzlipräsid.) Den vid snart sagdt alla anteckningar förekommande suspirationen är här:

O. men detta allt är dels afskrifvet, dels skrifvet af Canzli præsidens hand. 4) En ogift syster af denna sednare, "den 4de systren" (se 1654 d. 22 Oct.) jemte Sigrid Hr Thure Oxenstjernas, Margareta Hr Axel Sparres, och Anna Hr C. Dohnas husfru; med 3 gifta bröder Gabriel, Bengt och Gustaf Oxenstjerna. Hon anföres ej på Fryxelska tabellen.

Gud låte honom uppväxa till sins namns ära, oss till hugnad och honom sjelf fattig barn till ett ärligt lefverne och efter detta lifvet till en evig salighet och är han född i kräftans tecken. 1624 Mich. d. föddes Catharina. 1626 d. 16 Mart. föddes Gustaf (R. R. Rikstygmästare. *Nu vidtager som det synes Canzlipräsidentens Bengt Oxenstjernas anteckningar, som dock renskrifvit allt det föregående.* 1585 d. 10 Febr. är min K. M. Fru Anna Baner född på Djursholm. 1586 d. 18 Mart. är min k. Fader Gabr. Oxenstierna Bengtsson född på Lindholmen i WesterGtl. 1610 stod deras bröllop i EnkeDrottning Catharinas hus. 1646 d. 19 Jan. dödde min k. Moder vid Rosersberg. S. å. d. 12 Dec. dödde min k. Fader vid Edsberg. 1639 d. 21 Mart. drog min k. Fader med Jacob DelaGardie till Wermland att lefrera Drott. Maria Eleon. sitt lifgedinge. D. 13 Apr. talte Hr Axel Sparre min syster Margareta O. till och har han älskat henne ifrå då han var 11 år gammal. År 1640 d. 10 Maji blef syster Fru Christianas mor Gr:nn Fru Elisab. Juliana af Erpach död i hufvudlägret för Salfelt. S. å. d. 2 Julii förlofvades broder Gabriel med Fr. Marcka Christiana af Löwensten. I Dec. drog Bror Gabriel åter till Tyskland till Morbror Fältmsk. Johan Baner. 1641 d. 30 Aug. kom han åter med samma morbrors lik samt hans hustru Markgrefvin. en fröken af Baden benämd Johanna, den han vigdes vid i October förrän han dödde, hvilket skedde d. 10 Maji i Halberstad. — *Nu vidtaga anteckningar utaf en af fröknarne Christina, Beata eller Ca-*

tharina Oxenstierna. 1641 d. 21 Nov. drog bemä-
 lte MarkGr:nna ner till Kungs-Norrebro i ÖstG. om
 våren derefter drog hon ut till sin fader igen, sedan
 fick hon en Grefve af Torn och dödde så i Persow,
 det Drottn. Christina unde henne i sin lifstid. 1642
 d. 26 Nov. kom Marchgrefven af Baden intill Stock-
 holm med stor process till denacht att hans Bröllopsdag
 skulle skee dagen derefter, hvilket blef förhindrat i-
 genom en stoor eldsvåda som blef löss på slottet om
 aftonen då dee alla dansade på den sijdan åth siön
 de kallade Papistiske Kyrckian och skedde en täml.
 skada. 1642 d. 30 Nov. stod Marchgrefven af Ba-
 dens bröllop på Stockholms Slott med Högborne Frö-
 ken Christina Magdalena Pfaltz-Grefvinna af Rügen
 och gjorde Drottning Christina deras bröllop. År
 1643 d. 20 Januari drog hon med Marchgrefven ifrån
 Stockholm och fölgde Drottningen med alt fruntimbret
 dem utom staden. 1643 d. 3 Febr. leckte vij med
 H:s Maj:ts Drottning Christina värds-kapp på Slottet,
 och var där intet främmande fruntimber i samma
 leek, mer än som syster Christiana och vij alla uthur
 vårt huss, och H:s Maj:ts fruntimber. 1643
 d. 13 Nov. blef min broder Hr Bengt Oxen-
 stierna Rector Magnificus i Upsala Accademia.
 1643 d. 26 Nov. Wigdes St. Jacobs Kyrckia i Stock-
 holm och var Drottning Christina och allt fruntimb-
 ret där i Kyrckian när det skedde, Gud låte det va-
 ra skiedt i en god stund. 1644 d. 17 April Gick Sy-
 ster Fröken Christiana i sitt brudbad i stora badstu-
 gan, och flötte vij samma aftonen i Morbror Hr Lars

Sparres huus på Riddarholmen, och skedde måltijden där om aftonen, och vore där mycket fruntimber och Cavalliers tillstädes. 1644 d. 1 Maj stod min. k. Broder Gabrilz brölopp med Högvälb:na Fröken Maria Christiana bären Grefvinna af Zvesten i Hr Lars Sparres huus på Ridderholmen och var där Drottning Christina och både dee Furstelige Frök: narne, Fr. Maria och Fröken Eleonora och gjorde min morbroder Hr Peder Baner deres brölöp efter min morbroders Hr Johan Baners begiäran, efter han sjelf intet var här i landet, för sin tjänst skull, och bestod han hehla deu omkostnaden som hennes k. Stiuffader. 1644 d. 4 Majj fördes hon i min broders huus, hvilcken giäste i min Faderbroder Hr Bengt Oxenstiernas huus på Ridderholmen, och var min Bror Öfverste den tiden för det blå Regementet. 1644 den 22 Majj lopp Skeppsflottan uth till Daleröön ifrån Stockholm till det Danska kriget och var Hr Claes Flemming vice Admiral som förde Flåttan. 1644 d. 30 Majj Drog H:s M:t Drottning Christina och mäst af Rådet sampt en god dehl af Fruntimbret med sine menn och droge mine k. föräldrar och vij med till Daleröön att see på flåttan när hon gick udh. 1644 d. 1 Junii lopp flåttan till sjöss. 1644 den 3 Junii kom H. M:t till Daleröön sampt mine k. Föräldrar och vij. Och var H:s M:t vår giäst i vårt Pawlun. 1644 den 15 Junii kom H:s M:t sampt vij till Stockholm igien. 1644 d. 13 October Sloges våre Skepp med dee Danskes och vunno våra, och när Hr Claes Flemming blef slagen på flåttan, så stog

Hr Carl Gustaf Wrängel på vår flåttå och förde folcket, och kom han ifrån den Danske sidan, dijt han var för kommen med krigzfolcket, och var han ved den tiden General Major om jag mins rätt. 1644 d. 28. Octob. var Hennes Majst i Store Kyrckian och skeddē den takksägelsen för den seger, som då skeddē för det väre vunne med flåttan. 1644 d. 2 Nov. kommo 2:ne Danske Skiep till Stockholm, det ena heet Patientia det andra Oldenburg. 1644 d. 19 Dec. Drog min k. Bror Gabriel till Wärmeland med allt sitt folck att ligga där emot Juten. 1645 d. 11 Julii var min k. Syster Margareta i Brudbad i steenbastug. 1645 d. 16 Julii stöd min k. Syster Margaretas Bröllopp med Wällhene Herr Axel Sparre H. Mts Kammarherre, i Stockholm i Hr Lars Sparres huus på Ridderholmen, och vigdes deē af Kyrckioherden Doct. Oluf Laurelio, och var H. Mit och både deē Furstl. Fröknarne sampt andre förnämlige Herrar och Fruntimber tillstädes, och var det det första brölöp som skeddē uthan måltijd, som K. Mit påböd och förordnade. 1648 d. 30 Junii förreste Hans Furstl. Nide Hertig Carl till det Tyska kriget och Hans Furstl. Nide blef då Generallissimus, och bød han min k. Moder god natt för änn' han reste bort och fölgde honom min k. Broor Gustaf och Broor Niels Baner till Armen A:o 1650 d. 28 Sept. kom Hans Kongl. Högheet ifrån Tyssland och min Bror Gustav sampt flere af Adelen, som fölgde honom. 1650 d. 16 Octob. Resta Drottning Christina till Jacobsdahl och blef der öfver natten, att hon skulle tagas in med

dagen afsade Drottning Christina sig med Regementet och aflade sin kläde habit och sjelf tog af sig sin Kongl. Crona och alla dee andra Regalierna och levererade det ath Regeringen som där voro nämbde att bära det, samma dagen blef Hans Kongl. Majjt Konung Carl Gustaf den 10 krönt i Upsahla domkyrckia till Sveriges Konung emellan 3 och 4 om aftonen och skedde alla Kongl. Ceremonier, men den aftonen skedde måltid och ingen dants. — 1654 d. 7 Junii Svore all Adelen, Prestarna, Borgarena, och Bönder Hans Majjtt på Upsahla Bargård, samma dag blef Douglas en Skåtsk af Adel. antagen på Ridderhuset till Grefve, samma affton gjorde Hans Kongl. Majjtt ett stort Panquett, hade Hennes Majjtt Drottningen till gäst och skedde ingen dants, samma affton emellan 11 och 12 förreste Drottning Christina ifrån Upsahla och till Stockholm på sin resa åth Tyssland, och fölgde Hans K. Majjtt henne till Märstad, Rådet, all Adelen sampt Fruntimbret så många som voro i Staden med stoor process till Flothsund, där de vända om igien, och dan 8 Junii kom Konungen till Upsahla igien. — 1654 d. 9 Junii Reste min k. moder och vij alla till Rosersberg ifrån Upsahla, och den 20 kom min k. Fader effter ifrån Upsahla. År 1654 den 22 Junii, kom Hans K. Majjtt ifrån Upsahla med båth till Rosersberg och fölgde Honom 5 af Rådet och een stor dehl af Adelen som en dehl af Häfvet och den 23 reste Hans Majjtt bårt ifrån Rosersberg till Stockholm med båth, och den 24 Junii kom Han till Stockholm,

stod och alt Borgeraskapet i gevähr och undficks Hon som en sådan Herre höfdes... 1654 d. 12 Oct. kom Hennes Furstl. Nåde Fröken Hedevig Eleonora i Skären till Dalaröön med skeppen och reste Hans K. Maj:tt några dagar föruth till att möta henne, och den 17 Octob. kom Hennes Furstl. Nåde till Carlberg, och skedde det med störata pracht och fölgde H:s Furstl. Nåde två gesanter en af hennes Hr Fader och en af hennes Fru moder hennes Häffmästare Hans Fru och 6 Jungfrur och hennes Fru moders gamla Häffmästerinna, hvilka straxt reste tillbakars när bröllopet var öfverståndit. 1654 d. 22 Octob. Reste vij 4 Systrarne in till att bära up Hennes Furstl. Nådes Frökens släp på hennes bröllop, som blef befalt, samt S:r Fröken Beata Stenbock. 1654 d. 24 Octob. Vigdes Hans Kongl. Maj:tt på Stockholms Slätt på RijksSahlen med högtbete Hennes Furstl. Nåde Fröken Hedevig Eleonora af Erchebiseopen Doct. Johan Leneus, samma dagen då hon vigdes, fördes Hennes Furstl. Nåde Bruden in på Slättet, och fölgde Konungen sjelf, sampt alla af Adelen henne ifrån Carlberg, och mötte henne på Bårdgården Drottning Marja Eleonora, sampt alt Fruntimber och fölgde intet mehr henne af Fruntimbrit än Förstinnan Maria Konungens Syster, hennes egit Fruntimber samt Fru Margareta Brahe, Grefvinnan och vij 4 systrar, som blefve befalta achta på Hennes Furstl. Nåde Fröken alt Bröllopsacten öfver att bära släpet på Hennes Furstl. Nåde Fröken och satt K. Maj:tt i Brudsängen med sin Brud, och stod sängen i

Rijksvalden. Den 25 Octob. skedde ett stort Furvärkerie och dantz, hvilket intet skedde den afftonen der vides. 1654 d. 25 Octob. Kröntes Hennes Kgl. Höghet: i Stor Kyrckian och när hon kom i kyrckiodörten mötte Henne Ercekebiskopen och andra Biskopar. som läste böner öfver henne och fördes i Coret och skedde predikan, sedan blef hon krönt af Ercekebiskopen, och stod intet Fruntimber i Choret mehr. än Kunungens systrar och Grefvinnan Fru Margareta Brahe och vi 5 som höllo upp Hennes Majj:tz släp och skedde måltid men ingen dantz den afftonen. 1654 d. 27 Octob. skedde måltid och dantz och hvar gång hennes M:tt dantzade följde vi effter och höllo up släpet. 1654 kommo begge deras Majj:ter till Edsberg. sedan som all Cröningsacten var öfverstånden, och besökte mine k. Föräldrar i sin sjukdom, samt Lantgrefven Frijtz, någre af Rådet, och andra af Adelen. Och reste begge deras Majj:tter samma affton i Staden igien . . . A:o 1655 den 18 Martij stod RijksCantzelerens begrafning i Stockholm i Store Kyrckian, samma dagen afsomnabe Drottning Maria Eleonora på Stockholms slätt och den 24 Martij lades H. Majj:ts lik i kijsta och blef befalt Fruntimbret att blifva der uppe tillstädes, så länge liket lades i kistan hvilket skedde af Grefvinnerne och Frökvarne och voro och vij befalte att vara der tillstädes, och gingo allt Fruntimbret både i häfvet samt af landet klädde i vijta slögor och vakades där alla dee nätter af Rådet och af Adelen samt Fruntimbret. 1655 den 25 Martij Begrofs Hr Erck Ryning. i Stora Kyrckian och var den endesta af den

släkten Ryningarna, d. 26 Märtij reste vij till Edsberg från Staden och den 1 April reste min k. Fader och S:r Chattarina, Bror Hr Axel 3 dee största sönerne att see uppå Ceremonierne när Regalierha lades uti Drottning Maria Eleonoras kista . . . A:o 1655 den 13 Märtij begrofs Drottningen med stoor process i Biddarholms kyrckia i Stockholm. 1655 den 3 Julii drog Konungen åth Påland med sin Arme och följde Drottningen min k. Fader samt det andra Rådet och Adelen i skiären och d. 9 Julii lopp Hans Maj:tt uti till sjöns med skiepsflåttan — samma affton kom Hennes Maj:tt Drottningen till Stockholm igien . . . 1655 den 9 Novemb. Christnades den unga Printzen i slättskyrckiaan och kallades Carl och bars i kyrckian af Furstinnan Maria, och bar både mine systrar släpet uppå Printzens kiortel och Fröken Ebba De la Guardie och höltz till dopet af Gref Per Rijksdrottzen och Erckiebiskopen christnade honom, och den 14 Decemb. skildes min k. Svåger Hr Axel Sparre ved oss på Rosersberg på sin resa åth Påland till Konungen till att önska Honom lycka af samptelige Rådet till den unge Arfprintzens födelse . . . 1656 d. 25 Junii kom ett allarm i Stockholm att Ryssen skulle vara ved Gryndelkrog, hvilket var en stoor skräck och var det Gudi lof intet sant . . . 1658 den 9 Januarii kom en sådan häfftig vinter med ett sådant starkt urväder, hvilket hölt på i 3 veckors tijd att snön var så diuper på vägarna att ingen kunde komma fram, och dee som bodde i skogen med stor nöd kunde komma uthur deras huus, och stod

den stora kölden in till den 22 Martij, att icke en dag var töväder eller rängn där emellan, och i den stora kölden lades alla stoorå siöar att Hans Kongl. Maj:tt då kunde gå med behla sin Armee in på Öjarna och Säländ uthi Danmarck och den 3 Martij fingo vi veta att H. M:tt var kommen in på Seland uthi Danmarck, och den 24 Martij kom H. Maj:tt Konungen ifrån Danmarck och till Glöteborg samt Hennes Maj:tt Drottningen affton tillförende, siste Martij gaf Hans Maj:tt min Svåger Hr Axel Rijksjägmästare tjänsten åter igien, som togs ifrån Honom då han reste till Gättland att blifva Guverneur, hvilket skedde 1657. 1659 d. 10 Aug. H:hr Fursten af Holsten dödh blefven drottningens Hr Fader. 1660 den 6 Febr. Reste bror Gabriel och min Svåger Gref Dona till Bahuus att be- se fästningen, den 8 kommo de igien, samma natten blef Konungen siuk af ett häftigt fleckfeber och blef straxt häftigt betagen och mycket svåg, efter han den 2 febr. förr blef så starck att han gick uppe däremellan och gick likvähl intet uth och d. 10 febr. förente han sig med Gud bittigt om morgonen. Anno 1660 d. 12 Febr. afsomnade den Stormechtigste Konungen Carl Gustav i Glöteborg och d. 26 lades Hans Maj:ttts lijk i kistan och den 22 Febr. lades Regalierna i kistan dee som blefvo burne af Regeringen, och lades neder af min bror Gabriel Rijksmarschalken och Hr Gustaf Pässe gjorde thalet, och voro befalte Rådet Ridderskapet och Adelen och Fruntimbret, att vara däruppe så länge dee acten hade förrättat. 1660 d. 21 dito Beste min Svåger Gref Dona och Bror Gustaf O-

xensterna till Skåne, Gref Dona till lägret och sedan till Falster, det honom blef gifvit af Rådet och bror Gustaf till sina godz som Konungen hafver undt honom vid namn Engelloftua; 1661 den 2 Octob. kristnades min illa brors dotter hos Drottningen och blef kallat Christiana *) Juliana. . 1661 d. 1 Decemb. Skedde tacksäjelse i store kyrckian för den Ryske freden och var Konungen och Drottningen där tillstädes och var det den första gången att Konungen var i den Kyrckian och var han då på sitt 7:de åbr. 1661 den 30 Decemb. bran Drottningsholm altsammans up sedan Drottningen samma dagen reste där ifrån in i Staden, och hafuer hon varit där hehla Helgen öfver medh Konungen. . . . 1666 d. 14 Febr. kom den Fransöske Gesanten Pompona till Stockholm, d. 16 hade Hr Gesanten Audients hos Konungen och Drottningen. 1666 d. 27 Martij Begrofs RijkRådet Hr Arwed Forbus i Ridderholmskyrckian, samma dag kom Drottningen i S:r Christianas rum att see på Prosessen, där hon intet hade varit på en god tijd. . . 1666 d. 2 Aug. Förlässade Gud Hr Gustav Carlsson Baners Fru med sin son Carl, d. 5 Aug. gjorde Hr Doct. Erick Gabriellsson sin Waletspredikan i stora kyrckian och var Konungen och Drottningen där tillstädes med, och blef han Biscop i Strågnäs, samma dagen vigde han in Kyrckioherden som blef i Hans ställe Hr Johan Rudbeckius, d. 15 Reste S:r Christiana och iag till Besersberg, d. 16 kom bror Gabriel efter, d. 17 Aug.

*) Obs. Ej Christina (Bergii namnkunniga maka).

kom Hennes Maj:tt Drottningen till Rosersberg; d.
 20 åh Hennes M:tt och vij alla i Aspelunden i träd-
 gården, på altanen, som dee kalla Kuttoborg. 1666
 d. 25 Nov. gjorde Drottningen en måhlitjd, och hade
 Konungen och Regeringen, och Rådet till gäst och var-
 hon sampt en dehl af Fruktimbret i Schiafer kläder....
 A:o 1668 d. 6 Jan. Lekte på slottet ett Hollands vänd-
 skap, den 20 åhr Gref Dona kommen med sin hustru
 och barn ifrån Holland och till Engeland med Konun-
 gens i Engeland Galeia till att, bivista den Engelske
 tractaten. . . 1668 den 12 Maj var bror Gabriel, Sr.
 Fr Christiana, Gr. Gabriel brorson Gabriel och jag
 och en af Konungen Hålfjuncker Tubenhem, benämnd
 på fågellek, och sköt sytter Christiana en kläder,
 bittigt om morgonen ved Rosersberg på krokstad klä-
 derlek, d. 15 Maj reste nijn Systerson Gabriel Spar-
 re åter andra gången utt till Brehmen till Feltherren,
 den 21 Maj dödde min k. Svåger Gref Dona i Enge-
 landh där han då var Ambassadeur, och var freden
 helt sluten emellan Engeland och oss när han dödde.
 3 veckor därefter reste Sr Fru Anna Oxenstierna
 med sin Sahl. Herres lik och föllie till Stade,
 der han blef med process igenomförd och till sin
 Gård Nykloster i Mecklenburgh. . . 1668 d. 5
 Octob. kom Sahl. Gr. Donas lik ifrån Wismar
 med ett Craneskepp och sattes skeppet vid Djurs-
 holm. Den 6 Octob. kom Hr Carl till Stock-
 holm att berättat oss att likket var dijtkommet, som
 han och hafver öfverfolgt ifrån Wismar. Den 8 Oct.
 kom det sahl. likket på skieppet till Beekholmen, där

detsamma afftonen togs öpp och sattes i St. Jacobs Kyrchia, som togs med Jachter ifrån skeppet och förberijte framt till Staden och var där alla mina 3 bröder med och så många af Rådet och Adelen som då voro i staden; när det Sahl. blyket sattes i kyrchian. 1669 den 26 Martij begrafvs min Sahl. k. Svåger Gr. Donas i Södra Kyrchian i grafven som är i Cheret och bars. uthur St. Jacobs Kyrchia och fölgde Drottningen, Graf Magni Förstiana, Förstl. Fröken af Darmstadt, Regeringen, sampt Rådet som då voro tillstädes. 1669 d. 20 Aptil kom den Englake Gesanter med Ridderorden ifrån Konungen i Engeland den Han sände vår Konung Carl d. II till att komma i samma Ridderorden med Konungen i Engeland. 1669 d. 3 Junii Begrefvs Erchiebiscopen i Upsahla Johannes Leneus i Dombkyrckian som døde då han var 95 åhr gammal, och var Drottningen sampt några af Regeringen tillstädes, d. 14 Junii kom Drottningen från Upsahla till Roseraberg och den 16 riste Hennes Majjt till Stockholmrigén. Den 7 Jullii blöf den Engelske Gesanten Gref Gaslisle inhämtat till Stockholm, med stoor process och föfdes i Feltherrrens Gref Carl Wrangels huus d. 10 Jullii hade han Audientz och blöf tracterat af Konungen i sitt huus i 7 måhlitjder. 1669 d. 29 Julii Giefdes Kong Carl till Riddare på Rijks Sahlen af beste Engelskie Gesant på de maneer och vjs som den orden medgaf, och skedde med stort pracht och ståat, samt alla affton skedde där måhlitjd och var ingen annan till måhlitjds än Konungen, Drottningen, Gesanten, Regeringen och Rådet, och skedde med stort sol,

Jannitet med Musique och skiutande, den 30 Julii gaf
 Drottningen Konungen en Baal, och skedde i måh-
 tidsahlen, och var Ragertingen och Rådet samt myc-
 ket fruntimber af Adelen dijtbindna. D. 1 Aug.
 skedde ett skönt Furvärkerie på Wallmaradön och vo-
 ro Figurerna begge Konungarnas namn i Sverrige
 och Engeland och Riddare St. Jurgen sampt andra Fi-
 gurer som till en sådan order tjena. Samma dagen
 dödde Konungens Häffmarschalck Hr Ledxev på slät-
 tet . . 1669 d. 4 Sept. kom bror Gabriel och Syster till
 Rosersberg. D. 7 kom Engelske Gesanten till Rosers-
 berg, samt Öfversten Hammeltoh och Capiten Mackler.
 Den 28 Sept. drog den Engelske Gesanten Gr. Carl
 tillbakars igien med en Engelsk Galeia och förd från
 Stockholm med stor pracht och skiutande och sådant.
 1670 d. 22 April Reste Konungen första gången ut på
 kiäderleek på Hr Svante Banérs skoog och följde Bror
 Gabriel och Hr Sten Bielcke sampt flere betiänts med.
 D. 23 Skiöt Konungen den första kiäder på samma
 leek. D. 27 Reste han åter till Frössevijsks skoog och
 följde de åter honom och drog han där ifrån och till
 Jacobadahl till Drottningen. Den 17 Junii Begick Hans
 Kongl. Majjtt första gången Herrans Nattvard i Slätta-
 kyrkian. Den 4 Aug. Reste begge Deras Majjter till
 Kongsöhr och sedan till Östergjöhland och Wadstena
 att jaga där. 1671 d. 31 Julii Drogo D. Mitter, Häff-
 mästerrinnan, och en stoor dehl af Fruntimbret, sampt
 Rådet, min Bror, Hr Sten Bielcke, Gr Niels och Hr
 Uhlfedt sampt min S. Son Gr. Gästar till Åhland
 på Älge-Jacht. Den 9 September Seglade Konungen

och Drottningen ifrån Åhland öfver hafvet i ett stoort storm och regn och några dagar derefter kommo de till Stockholm. 1672 d. 10 Julii kom Drottningens Broor Fursten Adolph af Hollsten och Bisköpen af Bybeck till Stockholm. D. 7 Aug. Begynte Konungen med Skantzens stormande på Ladugårdsgärdet, dito munstrade Han alla sina Ryttare af Adelen ved Bergahammar. 1672 d. 27 Aug. kom Konungen och Drottningen ifrån skantzén sedan alt var förrättat på Ladugårdsgärdet. D. 3 Sept. blåstes Herredagen första gången om, och var min Bror ~~O~~stav Lantmarschalck och fick Konungen sjelf honom Sölfstafven i handen. 1673 d. 16 Maj Drogo begge Majjtter till Drottningholm och då gick min Sahl. k. Broder op till Konungen och följde honom med till vagnen, sedan lades han helt och hållet till sägn. D. 31 Förente han sig med Gud som skedde af Hr Svebello. Den 9 Junii Besökte H. Mitt min k. Bror och när han gick ifrån honom gret han tagandes afskied af honom med desse orden, jag hoppas ännu att Gud hjälper min Riksmarschalck till hälsan igien för min skull, och der Gud skulle kalla honom, så skulle han intet förgäta och bevisa hans barn sin gunst för hans goda och trogna tjänst han hafver bevijsat honom! Den 12 som var en Onsdag dödde min hertans kiäre Broder Riksmarschalcken den Högvälb:ne Herre och Grefve, Gr. Gabriel Oxenstierna på Stockholms Slätt, en allend och klagelig dag för hans älskande barn och oss alla, Gud frögde Hans edle och värde Ståhl för hvar dag och ögnableck jag hafver

sedt begom. Den 22 Junii skedde ett panquatt på Lillieholmen till Valets åth Prinzessan af Darmstad. Den 26 Drog hemåt Prinzessa bort till sät brölöp och följde begge Majjter till Dahleröön, der min S. Son Gustav Sparre henne förde med ett skip, öfver Siöa till Holsten och reste han sedan landtvägen till sin Hr Fader Fursten af Wurttemberg der bröllopet stod. Den 27 Junii kommo begge deras Majjter till Stockholm igen. D. 28 Hölt Konungen ett Sjösleg med en hoop Jachter på Fiñhen der de kalla Goldtiählen utangför Gråmunckholm som sedan blef kallat Kongsiählen, och förde Konungen den högsta Flyglen och RijkAmiralen den vänstra Flyglen. Den 30 Begåfvo sig begge Majjterne med Jachter till Ulfund och sedan landtvägen till Östergjötland och Öhland. Den 20 Aug. Begaf min k. Bror Gustav sig med hustru och barn till Bessle och sedan Landtvägen till Ingermanlad och reste han sedan till Muscov, djt han blef sänd för Extraordinarie Ambassadeur och följde honom min Broxson Gabriel Gabrielson Oxenstierna samt min S. Son Hr Johan Sparre Axelson. 1674. d. 24 Maj begrofe min hiärtans k. Broder Högvälborne Gref Gabriel Oxenstierna Grefve till Korsholm och Wasa Roszersberg och Capurie, Friherre af Mörby och Lindholmen, Sveriges Rijkets Råd och Rijkamarschalck, samt Hans k. Hunsfru Högvällborna Fr. Grefvinna Maria Christiana af Lovexsten och Charzen Äck, Grefvinna till Korsholm och Wasa i stora Kyrckian och följde Konungen och Drottningen med och var en stoor

processen. Den 20 Junii Begaf min k. Broder Gref
 Bengt Oxenstierna sig ifrån Stockholm med sin k.
 hustru och barn till skieps åth Wismar, och sedan
 därifrån till Wien dit han är sänd af H. M. Ma. Kon-
 nungen, till Extra Ordinarie Ambassadeur till Kejsa-
 ren, att tractera om fred emellan Sverige och Kejsa-
 aren. . . År 1676 d. 5 Jan. ähr min S. Son Gr.
 Ture Turasson Oxenstierna slagen för Welgast af
 Churfurstens folk, dit han blef Commenderat af Felt-
 marschalcken Mardefelt och gick han dijt med sitt
 eget Regimente som han sielf hade värfvadt, och ha-
 de han 7 dödliga sår dem han tappert, wähl och
 manligen hafver fächtadt före. Den 29 Febr. ähr Hans
 Zariske M. Alexei Michailowitz död blefven och, var
 han en mycket dygdig och from Herre, som unto
 Sverrige mycket gått. . . 1677 d. 1 Julii hafver vår
 flåtta och de Danske fächtat och hafver varit ett
 hårdt fächtande, och i samma slag blef min S. Son
 Herr Gustav Sparre mycket illa bläsenat, Gud vare
 lof att han med lifvet kom derifrån. Den 8 kom
 han hem till sin hustru mycket illa sjuk af skottet
 han feck på sitt skiep Venus. Den 4 Sept. kom
 Feltmarschalcken Helmfeltz lijk till Stockholm, som
 blifvet ved slaget. D. 12 Reste min broder Gref Giö-
 sta till Nycköping till att tala med Allmogon och
 se på skantzarna däromkring. . . 1678 d. 24 Julij
 drog åter min k. Brorson neder till Skåne och när
 han kom dijt neder så hade Konungen gifvet hans
 folk åth en annan Lind benämbt. . . 1680 d. 24 Ja-
 nuarij kom min broder Gref Bengt till Stockholm i-

från Nimwegen där han Ambassadeur var, och lemnade han sin hustru och barn qvar i Nimwegen. D. 17 Dec. syntes första gången den stora comieten om aftonen. 1681 d. 18 Octob. Reste Hans Kgf. Majjitt till Kongsöhr. Den 22 dito hade hans Mitt en olycka i det han bröth benet af sig med hästen. Den 28 Reste begge Majjiter till Konungen för hans opasslighets skull. 1682 d. 6 April Dödde Hr Doctor Dyrge en man ved 80 åhr, som har varit i Sverige i många åhr, och var han en berömfig och lärdd man i sin konst. Åhr 1683 d. 2 Jan. bestöts Riksdagen och bleef den unga Printzen vald af alla Ständerna och när de togo afskied hälsade de den unga Printzen i Drottningens rum och hade Grefvinnan Fru Beata Stenbock den unge Printzen i knä. D. 6 d:o begynte Konungen sin Chur för den skadan han fått i knä ved Kongsöhr. D. 31 Mars kom ett häffigt åskedunder med hagel, regn och hungande och en sådan stark kiöld som var ohörlig. Den 30 Octob. Svor H. Kgl. Majjitt och Ryssarne den eviga freden den Hans Exellentz Gr Bengt Oxenstierna stafvade för H, Kgl. Majjitt i Stora Kyrkian med stora ceremonier. Den 2 Nov. Reste de Ryske Legaternas bort med Skiopp hvilket skiedde med stor pracht och voro de väl förnögdde när de reste bort. (Anteckningarne afbrytas med Febr. 1684).

P.

Palbitzkij

Matthias Frih. præs. vid Pommerske Staten, död 1670 »Grefvinn. N. Forbus, Grefvinn. till Läckö &c.» till begrafning efter sin mor Fru Regina Kofwenheller, boren af Windesgrätz, Friherre till Aicheberg, Landskrona och Warberg, Fru till Julite, såk Paul Kofwenhellers efterlättna enka. Till honom, varande i Wolgast, skref från Rom 1673 Pierre Couchette Maistre en fait d'armes, med löfte att i Rom vara hans söner till tjenst.

Palmqvist

Gust. KammarRåd, skref 1663 till Gen. Forbus om »KrigsJordeboken.» Hans son (?) J. Resident skref från Paris d. 16 Jan. 1691 till K. M:t till svar på 2:ne Konungens bref. Om saltfrågan talte han strax med Hr de Croissy, påminnande om Franska Konungens löfte, att söka skaffa Svenska folket saltet för bättre köp, redebogen att genom sina undersåtare låta dittöra det; väl inseende det overkställbara häri, dock för att erinra om ett prof hans Konungs vänskap. Han svarade att Kungen redan befallt Hr de Pont Chartrain, att låta komma köpmännen för sig och dem till detta verket uppmuntra. Besked var ej ännu lemnadt om utgången. Kungen hade lofvat sjelf vara delaktig om förlusten, ifall kaparne under kriget uppsnäppa något skepp med salt till Sverige. Kungen ville dock priset skulle nedsättas. Äfven be-

begärte P. Fr. att Kungen måtte återkalla de Seignelays utfärdade befallning. Svarades, att det ej kunde uppenbarligen ske, men att så skulle menas, att svenskarne ej skulle klaga. Danska Ministern begärte Franska Kungens biträde hos Sv. Kungen till handelsfrihetens försvar. Honömt svarades, att Sveriges egen nytta vore tillräcklig bevekelsegrund. I hafven ment, sade den danske åt mig, att det ej skulle vara Danmarks allvar, för dess underhandlingar med Engl. o. Holland; men Sverige lärer ju nu ögonskenligen kunna se, sade han, att det ej vill sticka under stol med dem och alltså säkert kunna sig på Danmark i detta stycket förlita: Fr. Kungen var mycket nöjd öfver den svenskes beslut, att ej låta 2 skepp af fiendtlige Nationer gå ut från Götheborg med mindre än 24 timmars mellanstånd. Följa så dagens nyheter deribland: Hofvet fick i går tidning genom en enspännare från Rom, att Påfven med Inquisitions Collegii samtycke och inrådande har bland andra lärdomar fördömt det Franska Presterskapets angående hans myndighet. 1693 d. 4 Julii väntade han Gref. Fab. Wrede till Paris. Grefvens bref vore 2 månader, då de framkommo. 1698 d. 10 Jan. skref han till K. Carl XII, huru han väl kunde, då han var utan karakter, leva i Paris på 3000 Rdr men ej med karakter af Resident, hvilket här har somma heder som Envoyé. Den Danske Envoyén har 3 dubbelt mer. Öfver 4500 Rdr måste han årligen utgifva. Hade nu der tienstgjort i 17 år. Han nödgades hyra sig in i

ett Hostel gärry; brukande för sig sjelf en Tractor, gifvande sitt folk kostpengar. Månadlig kostnad; En medelmåttig möblerad våning 60 Rdr. Traktören för kosten 40 Rdr. En Secreter till kost och lön 31 $\frac{1}{2}$. En prest till kost allena, efter lönen af K. M. bestås, 20 Rdr. En kammarjämnarekost och lön 15. En kusk 13, 3 drängar å 11 Rdr. S:a 228 $\frac{1}{2}$; foder för 4 hästar med hofslagare och stallredskap 44 Rdr. S:a 267 $\frac{1}{2}$. Som gör om året Rdr 3210. Jemte allt annat, om året 4510. —

Piper

— *Carl*, Grefve, K. Råd, skref d. 16 Maji 1700 från Malmö till Gr. Wrede, huru K. M:t är helt otålig öfver den släta anstalt, som ifrån Stockholm göres till K. M armés subsistence här i Skåne. Hvarken kommer någon spanmål eller pengar och förrådet är så knappt, att det intet förslår till 8 dagars underhåll. K. M. vill intet lemnas hjälplös. P. remonstrerar väl medellösheten, men det heter blott: det måste anskaffas, »så att jag ville önska jag vore långt härifrån». Fr. Huulebäck d. 10 Aug. skrifver han till Wr. såsom sin högtärade k. Broder, huru han gerna vill recommendera Wredes son. Han hade haft tillfälle 2 ggr framskjuta dess avancement för K. M:t; »men som min Hr broder nogsamt är bekant att trät faller der intet i första hugget, så skall jag intet försumma vidare tillfälle, helst som jag icke heller kunnat märka att han mig onådigt anhört.» I dag afskickas contributionsplacatet till Cam. Coll. att aftryckas och sedan publiceras.

Gud gifve förmågan hos undersåtarne funnas till ett præstera hvad derutinnan påbjudes. *Lais d. 14 Jan. 1701.* Condolerar Grefven öfver dess sons död. Väntade snart vandra samma väg i anseende till sinna krämpor, önskar fred, utan all utsigt dertill. Det är illa, att några så rundt försäkrade K. M. vid dess afresa om så många pengar han åstundade, der han till deras förslag täcktes samtycka och att de samme visa en så liten effect deraf.

»Jag får allt för ofta höra snubbor derföre såsom en som öfvertalte K. M. att låta de placaterne utgå. Det lyckas intet lika hos denne Kungen som hos dess sal. Hr fader att slå stora spikar och lofva rundt men blifva tillbaka, derföre bedrager den sig som förmenar med sådane konster att göra sig hos honom recommenderad. Jag hafver detta året utstått mera äfventyr, förtret och vedervärdigheter i det jag som oftast har måst lägga mig emot det man intet måste skrida till sådane expedienter som på engång kasta credit och all commerce öfver ända, än uppå alla de förre 11 åren jag suttit vid expeditionerne hos öfverheten. Men hvad hjälper! Efter regn kommer solsken. Sluteligen vill jag önska min h. broder hugsvalelse af himmelen» . . . *Altranstadt d. 2 Apr. 1707.* Piper hade gjort sin flit att tillvinna Bar. Sparre K. M:ts nåd för sin afresa utan permission och afsked ur K. M:ts tjänst och engagement, mot tillåtelse, i fransysk tjänst. Det stod hårdt. Men för Gr. Wredes förböns skull,

skulle han än vidare försöka. — Ett bref af en P. Piper. Stockh. 1682 förvaras här oök.

Polus

— *Thomas*, på en gång, liksom Piper, Friherre och Grefve, begge å StatsRåds stolar jemte Kungl. thronen vid K. Carl XII's kröning, då alla deri sågo en vink att inga Kungl. el. Riksråd skulle finnas (se DelaG. Arch. VIII: p. 141) skref från Malmö d. 4 Julii 1700 till en Friherrinna, huru han hos K. M. föredragit hennes sak och huru K. M. hänvisat till CammarColl. och en Commission, der Hjelmberg för ordet, och de Kongl. Råden, som upptaga Justitzseker &c. &c. Troligen blef Baronessan af detta svar ej synnerligen slug. Ännu 1734 ingaf »Sophia Polus, En högtbedröfvad värnlös Enka» med många sina omyndiga barn (trol. Gr. Jacob Thomsson Poli enka) sina besvär till Landshöfdingen i Nyköping mot Gr. M. J. DelaGardie rörande en rågång.

Posse

— *Knut*, Kungl. R. Öfverståhållare, skref som Gen. Maj. d. 5 Jan. 1703 till Gr. F. Wrede, huru Kungen d. 3 Jan. med Drabanter och Gardet gått öfver Weichseln, Arv. Horn med Drab. och P. med Gardet. D. 30 Maji i lägret för Thorn, till dens. huru Kungen genomgått den resolverade curen, huru

på Gen. Liewen annan dag Pingst efter aftonsången, då han stod jemte Kungen, begge benen afskötos. Blodets förrinnande förrän han blef förbunden, förde honom kl. 11 om natten till sin död. H. M:t har låtit balsamera honom och sjelf med samtl. Generalitetet laggt locket på kistan. Wi stå nu här vid Thorn, men dock icke utom deras kanonskott. H. M:t står bakom en trögård, men måste likväl styckekulorna, som de skjuta sin lösen med afton och morgon, uppletas vid hans tält eller strax bredvid. H. E. Gr. Piper, som stod i ett hus närmare linien har med Canzliet uppbrutit på ett säkrare ställe, emedan de begynte att igenomborra skrifvarnes tälter med åttapundiga kulor. H. M:t har i begynnelsen ridit staden temligen nära, men nu begynner han att akta sig litet mer. Den fångne Gen. Lieut. Beyst rijder understundom med honom med sin röda rock, dock skona de ingen. Deras öfver 1000 skott ha ännu ej gjort oss skada.

Q.

Qveckfeldt

Gustaf, HofRåd och Öf.Intend. hos Dr. Christina brevexlade 1693 med sina vänner från Slattehall (var g. m. en A. M. Slatte).

— *Bengt* skref 1667 från Roipt till Landträdinnan E. Gertten om rättegångsärender, deri Apostolorum testimonialia åberopas.

— *Eric Gustaf*, HofR. Gustafs son, Gen.Lieut.

en af de tapprare Carolinerna, skref som Corporal vid Drabanterna 1732 ett förord till Gr. M. J. De-laGardie för »den fattiga och förtryckta» Fru Söph. B. Mörner, under sin svåra process med sin svåra och rika contrapart Studenten Löffberg.

R.

Ramel

— *Hans*, Herre till Löberöd, Hviderup, Westerstad &c. brevexlade på 1670 talet med Christian Foss, Canonicus, sedan Prof. i Lund och Provinsens Läkare. Foss hade d. 19 Jan. skrivit till R. Canzlern, Rålamb, Gripenhielm och flera i sin »högtäradé väns» sak, så att vederparten »fann vist annat att fornemme end ligga och gjöra ehrligt folch hinder i deres eijendom.» R. köpte af F. dess gods i Westerstad: Paarup, (n. v. Påarp) WesterWedagra och — — — för 3000 Rdr sp. I hans archif fans: K. M:ts sköte på 17 gårdar i Sirköpinge 1547. Claus Bildes faders pantsättning af Westerstad län, och sonens inlösning deraf 1519. Frederici 2di sköte på W. Garstong till Parsberg 1561. Freder. 2di magiskifte med Hviderup 1562. Mageskifte mellan K. M:t och Hack Ullstand till Hickeberg om Westerstad län 1577 &c.

Reenstierna

— *Gustaf*; om honom fins antecknad, att han

föddes d. 8 Oct. 1687 under det vagnshästarne skenade med modren som skulle åka ifrån Södermalm i Sthm och satte tvers öfver vattnet till Kornhamn, dit de med vagn och mor och hennes under ångsten födda barn framkommo. Han drunknade sedermera d. 12 Oct. 1700, så att han kan sägas både född och död i vattnet.

Rehnskiöldh

Gierdt Anthoni, RegeringsRåd i Pomern och Universitets Curator i Greifswald skref som Öfver-Camrer i Pommern 134 bref till v. Gen. Gouv. i Pomern Forbus, hvarpå som prof må meddelas ur dess bref fr. Stralsund 1652 d. 27 Dec: Uti ingen enda Garnison fins till längre än d. 1 Jan. ett stycke bröd i förråd, ingen licent, ingen tull; hvart skall det taga vägen? Mina egna medel har jag redan för kronan utgifvit och dertill satt mig i gäld hos hvar man. Har så blottat mig att jag har intet att lefva af, dertöre, att jag huttlas för pengar af hvar man. Breffen äro fr. 1645—58.

Af Ribbing

— *Arfvid*, Terseri välbekante correspondent (Se art. Terserus), är den å planchen aftagna namnteckningen, ur ett egenhändigt köpebref af 1670.

— *Linnorm*, skref 1623 d. 14 Maji som Ståthållare i Wadstena till R. Dr. M. Brahe rörande de 1308 tunnor spanmål, Gr. Brahe förskjutit till Krigsfolket i Lifland och som K. M:t befallt Ribbing con-

tantera. Men all kronospanmålen i ÖstG. var redan malen till mjöl, och då Gr. Brahe ej dermed var tjent, så skulle R. skriva till K.M:t att lemna annan anvisning.

Robertsson

— *J. Svensk Adelsm. n. 231*, skref d. 26 . . . 1656 från Dorpt till Bernh. v. Gertten . . . Adolphus Robertsonius hatt seine frawen im Tollen Muth heftigh verwundet, sonsten hier nichts notables . . . Denne Adolph var son af Lifmedicus Doct. Jac. R. och förruttnade sedan lefvande på en gödselhög i Dorpt.

Rosenhane

— *Axel*, Landshfd. i Linköping uppköpte d. 23 Febr. 1676 806 T:or spanm. till Örlogflottans utredning af Gr. Ax. Lillie. L. sade sig annars fått 14 daler T:an, men R. försäkrade sig köpt för 11, 11 $\frac{1}{2}$, 12 d. och bad honom som en god patriot ej af kronan begära det högsta. De dalrarne skulle ej saknas i hans pung. R. kunde för 12 d. få spanm. der som den dock måste genom för allmogen besvärlig skjutsning framföras. D. 15 Mars erinrade Landshfd. i Linköping Landshfd. i Upsala, huru nu alle länen redan uppsatt en Artillerihäst af 50 hemman, krono, frälse och skatte lika räknades, och att äntligen Uppland, som ville vara delaktigt i försvaret, måtte ock göra sig delaktigt i de ext. ord. besvären.

— *Gustaf*, president, Poët (Skogekär Bärgebo) lät 1674—1680 Hägerstierna lagsöka sig för »opäten mat, svår att betala» — 452 dr 2 öre kpm. capital, som inestätt sedan 1647, så att räntan utgjorde 650 d. s. m. samt rättg. kostn. 132 daler, dervid Hägerstierna vann vid alla domstolar; Men ännu 1683 måste Öfverståth. Gyllenstierna hota med exsecution för att kunna dem utbekomma till H:s enka, som nu var presserad af utbetalningar enl. Ständernas fordringar. Det synes af handlingarne, som Poetiska omständigheter kunna hinna Apollos söner äfven å præsidentsstolar *). 1655 brevvecklade G. R. med R. R. Forbus om en egendom, som Öfverste Carl Ruuth haft i förläning och som G. R. ansett sig ärft efter denne sin slägtning, men som K. Carl X förlänt F. F. upplyste dervid »Hr wiss precedenten», huru Carl R. ej synnerligen väl af förläningen tjent sin herre Gustafvus den store, ej heller denne Kungen, utan låtit hus nedfalla, åkrar igenvexa &c. så att K. C. G. sjelf anmodat F. taga dispositionen deröfver; G. Rosenhanes bref är lika fullkomligt i stylistiskt hänseende, som Forbi svar, skrifvet å brefvet, är bristfälligt.

*) Räkningen, för 1647—48, utgjorde 1701 daler 18; å hvilken summa 1651 och 1652 betalts 1249 d. 16; och resten 452: 2 antecknades, hvarföre Rosenhanes klander af en en gång erkänd räkning ej kunde af domstolarne godkännas. Han hade köpt garnitures pour dames; skriftyg af silfver, cofta d'Italie noir; tapeter à la Royale, Chapeau de Castor fin &c. &c.

Rosenchantz

— *Gynter*, Öfverste och Commendant i Landskrona, skref till Forbus i Helsingborg från Landskr. *D. 17 Jan. 1659*, huru han enl. H. Excellences ordres sändt 2 halfva cartour med lavetter till Malmö samt 6000 muskötkulor. Borgerskapet dör ut, krigsfolket insjuknar. *D. 5 Febr.* De ankomne fångarne skulle sändas till Malmö, de väntade till Christianstad. *D. 16 Febr.* Till Commendanten i Malmö, Öfv. Joh. Hård var brefvet sändt. Hästar att hämta mastträd kunde nu ej skaffas, ty R. hade nysa sändt 300 släddar efter skeppsförbyggningvirke i skogsbygden. *D. 5 Mart.* Kungen i Landskr. tänkt resa till Dalby. *D. 17 Apr.* Borgarne i L. lemnade sine vapen ifrån sig i ett fritt mod, visse att hela landet snart gör sammalædes. R. hade utfärdat ett circular till alla prester att Kungens placat uppläsa och förmana folket till underdånighet. *D. 28 Maji.* R. sände sin hustru till Tuksbo, som Kungen honom donerat. Önskade snapphanarne ej måtte taga henne. Strecket, hvarmed skarprättaren 3 justifierat, skickades på begäran. *D. 3 Juni* skickades några fruntimmer, som ville till Köpenhamn. Doctor Foss bror escorterade dem. *D. 6 Oct.* om Mastträn och utskeppningen af H. Excellences boskap. *D. 19 Nov.* Österbottningarne voro sände till Croneborg, Finnarne till Helsingborg, Polska dragonerna till Barsebeck &c. 1660 *d. 26 Maji* till F. i Sthm. Bjelkenstjerna låg färdig att med skeppen afgå mot Sthm. *d. 15 Sept.*

Rosenstråle

— *Birge*, Ståthållare och Elfsborgslösens Commissarius, sände 1619 sina söner med en Informator till Ups. Universitet och fick följ. räkning: Anno 1619 d. 9 Febr. förreste vi från Östergötl. samma gång bekommo Vi med oss pengar, 16 daler 3 mark, en förgylld credentz om 27 lod. Noch pengar 27 daler. Silfverremmare 1 om 14 lod. Pengar 11 daler D. 13 Martii lät jag deponera Små Junkerna och påkostade deras deposition: Mester Jonas Rector Academiæ 2 daler, M. Benedictus decanus 2 daler, Depositor 2 daler, Cursor 2 mark. För Badstuga 20 öre. För inskrifning i Academiæboken 1 daler. Till Cornutet (Conventet.?) Svenskt öl 2 T:or, 5 fjerdingstot. Pengar 7 daler, Brennevin 2 kannor 2 daler. Oxefjerding 6 mark, får 5 mark, Gödt svin 3 daler, Noch fårfjerdingar 2, 2 mark, Grisar 3, 18 öre, Gås 1—2 mark, 3 höns 12 öre, 1 stop honing 2 mark, för bröd, kryddor, ljus och andre små persedlar gaf värdinnan upp 1 daler. In Augusto, när vi 3:dje resan förreste till Upsala, lefrerade Wälb. Herren med oss till att betala i herberget: silfkanna 1 om 13 daler, Reda penningar 14 daler. En ung häst 12 daler: Man jemnföre härmed DelaG. Arch. VIII. p. 192.

Rudebeck

— *Paul*, Antiquarien, skref från Wexiö d. 2 Jan. 1678 till RiddarhusSecret. Wallenstedt, huru han ännu intet kunde koinma till Riksdagen, emedan

Landshöfdingen i Wexiö bedt honom, medan han är vid Riksdagen, Landshfd. tjensten förestå, och »här vid gränsen» alltid något förefaller. Utg. kan ej underlåta att anmärka, huru sällan *Wexiö* träffas nämndt i äldre handlingar. En resande har på 1650-talet skrivit ett bref i *Wexiö* på en liten lapp, ursäktande sig hos den höge tillskrifne patronen, att i staden papper ej fans till att få.

Runth

— *Carl Didricksson* skref som Commendant i Landsberg 60 bref till Forbus 1646—50, dock vill det sägas, såsom det bort erinras vid alla andre Forbi correspondenter, *underskref*: ty de Svenske Comendanterna ha med möda »stakat» ett halffläsligt namn under de tyska skrifvarnes ypperligt pingerade bref; någon gång träffas svenska p. s. like dem sådane bönder nu hopsätta, som knappt anses kunna skriva.

Rålamb

— *Claas R. R.* skref från Posen d. 2 Maji 1656 till R. R. Forbus i Sthm, haru landets rebellion vållat allmän osäkerhet. Sedan den Polniske Generalen Czernecki smygt förbi K. M:t och gått öfver Weichseln, och utspridt i de provinser och Woiwodskap som ligga på denna sidan Weichseln de tidningar, att han lemnat K. M:t efter sig som en ruinerad fiende hafver han derföre dragit en stor del af Polska Adlen till sig och går nu att belägra Posen. Från fästlägret vid Köpenhamn d. 2 Febr. 1659 tillskref han samme R. R. i

Helsingborg om ställningen i lägret. 1660—63 brefwexlade de om Rålamb's »Turkiske penningar» och contributioner m. m.

S.

Saltza

— *Berend*, Arfherre till Lichtenau i Meissen, son af Henr. v. Saltza och Elisab. v. Spitznasen; med rum å Friherrebänken i Rewelska Riddarhuset, Farfarafar till Landshfd. och Gen. Major J. L. v. Saltza, bevittnade en Gr. Jac. DelaGardies transaction d. 16 Nev. 1625.

Schmieden

— *Erasmus*, Adelsm. n. 4126, Oberhauptman öfver Gref J. Cas. DelaGardies gods, sist Assessor i Dorpts HofRätt, skref till Grefven 1652 ex ædibus Patientie in vico Miseriarum. En Elisabeth v. Schm. skref från Kegleholm 1685 d. 20 Aug. till Gr. M. G. D. huru hon nu sände en half åm Kirsbärsvin, de hvita hallonen voro än intet mogna. D. 20 Sept.; huru hon förfärdigat ett ankar hvitt Hallonvin och en half åm rödt. Mera rödt hade fått om hon fått assistence vid hallonplockningen af flera än egnes barn och tjenstfolk. Söker fias nu ej till Canarisfoglarne, sedan det användts att insylta kramsfoglar till nådigste Öfverhetens behof. Taktroppet förstörde gipset i »Franska Kongens Kammar». D. 9 Apr. Björklag och Tallstrunt samlades nu som bäst.

Schroderus

— *Laurentius* sände till sin vän fiskal And. Jacobsson i Finland Gen. Gouv. ö. F. Gref Per Brahes bref contrasigneradt af M. Lillieholm: Peer Brahe &c. Helse Edher And. Jacobss. . och kunne härmed ej obemäلت låta, att ehuru väl Landtmätaren öfver Nyland och Tavastehus län Laur. Schr. är altsedan 1649 af Staten utsluten, der dock likväl han sin tjenst efter ordre fliteligen förrättat hafver, jämväl en god del af sitt Geographiska arbete uti Åbo Canzli inlefreradt, dock ganska ringa en tid bortåt till lön bekommit, hvarigenom han skall vara råkad i stor fattigdom. Altså har den Kungl. räknekammaren förmedelst dess öppa bref till oss af d. 20 hujus förordnat bemälte Landtmätare på sin resterande löns afbetalning 700 d. s. m. af Edre ransakningsmedel i Finland och Österbotten att bekomma. Hvarföre är till Eder härmed vår befallning &c. Detta var dess resterande lön för 4 år. Han hade rest till Åbo att få visa originalet för fiscafen, men kunde ej utvänta dess hemkomst. Fick intet svar och måste å nyo sollicitera. Efter ett år hade han fått hänvisning till Bokhållaren öfver Österbotten Petter Strålman, att hos honom få sin resterande lön; men när han dit kom, blef han icke allenast med skamliga ord öfverlupen, utan måste der i Wasa fåfängeligen i 14 dagars tid blifva uppehållen. Fick ändtligen hänvisning till 2:ne, neml. Fogden i Norra Prosteriet på 350 daler s. m. och till Ödesfogden på lika mycket. Reste så till Ulå och så till-

baka igen till gamla Karleby och bekom på den resan af förra fogden 24 daler 24 öre s. m. sägande denne sig ej mer kunna utbetala, förrän nya ransakningsmedel kunde inkomma. Ville Schr. ej vänta fick han medlen sjelf uttaga. Ödesfogden betalte 228 o. 9¼ öre s. m. nekande sig mera åt Schr. vilja uppbära. Om utbekommande af resten solliciterades i de ödmjukaste bref ännu 1657. Ödesfogdarne, som skulle ansökas, hade många dött utan att lemna spik i vägg; andre hade uppvisat fribref från sina restantier. Och under det en inhemsk Geographis författare så behandlades, utströdde Drottn. Christina tunnor gull till utländska rimmande och orimmande narrar! Vivat Regina Mæcenatrix!

Sinclair

— *Anders*, Öfverste och Commendant i Calmar 1676, skref d. 12 Dec. 1657 som Kapten och förlagd i Calmar, till Forbus, varande i Nyköping, huru folket i Smål. och Blekinge blef så discontent, då deras kistor, som de för att ej röfvas af Snapphanarne, insatt på fästningarne, der ofta blefvo uppbrutna. Ett pasqvill, som funnits uppspikadt på hus och kyrkor i Köpenhamn, sändes. Kungen sades vara så ledsen vid Danskarne och sin ställning, att han ernade flytta till Norrige och ej längre vara ibland dem. Pasqvillet kallas: *Diskurs zwischen ein Hofdinner undt ein burger Zu Dannemark*. Hofstjenaren upplyser om Friedrichsoddes öfvergång och And. Billes förräderi. Borgaren frågar hvilka skälmar och tjufvar skaffat honom

dit till Commendant. H. upplyser att denna ära tillhör de hjernlöse, äreförgätne lättfärdige, menedige Rikstjuvarne, Riksförrädarne, Riksförstörarne — RiksRådet mente han. B. önskar att Dunder och Blixt må slå ner ibland Herrarna och Kungen låta hänga dem i galge. H. beklagar då, att Kungen ej så gör. Sal. Christ. IV skulle med egna händer länge sedan tuktat dem. B. försäkrar då, att om Kungen ej kan sjelf skaffa sig hämnd, hjälp ej skulld uteblifva. H. anser detta vältänkt, förrän Rådet hinner behandla Danska Kungen, såsom parlamentet behandlat Kungen i England. B. lofvar nu sin arm; och slutar: Wår dieses mitt mir nicht so meynet udt. tutt, den vertilige der teyff leib undt blutt *). Se här drag af en liberalism, som rödjar despotismen väg.

Sjöblad

— *Carl Johanss.* Frih. General skref »under-tjenstligen» såsom Commendant å Croneborg till R. R. Forbus såsom högste ständige Befälhafvanden i de eröfrade continente provinserna, residerade i Helsingborg d, 12 Sept. 1659, huru H. E:ces tjenare tillvitat honom att ha tagit de kor, Major Pontus skickat H. E. Sådane beskyllningar gjorde honom af hjertat

*) Afskrift af documentet är meddelad *Det Kongel. Danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog* i Köpenhamn.

ondt. Han hade låtit dem gå bland sina kor, som Majören begärt, efter han inga ryttare hade sömt dem för många utcommenderingars skull vakta kunde. Äfven förevises, att S. lät mycken boskap passera öfver Sundet, om hvilken man ej kunde veta om den hade pass. »Hvarföre jag så noga räknat med E. E. så förhoppas väl vara fri, att ingen boskap med mitt pass öfverföres ty jag vore allt för ringa och borde blifva straffad, om jag min nåd. Konungs ordre öfverträdde, ty på sådant sätt gäller intet mitt pass utan K. M:ts nåd. ordre och pass är uti min skyldighet att efterfölja. I det öfriga förblifver jag &c.» Gaf Major Månestjerna qvitto på 97 man, lefrerade i Helsingör d. 19 Sept. — D. 14 Nov. Krutsäll. måste stråx sändas, annars måste krutqvarnen stadna &c.

Skytte

— *Bengt, R. R.* inlemnade i en process med Grnn M. S. DelaGardie en libell på 2 ark egenhändig och en annan på 9 ark fin stil af annans handrenskrifven. 1678 lät han Hägerstierna lagsöka sig för en vaxel dragen i London 1663 å 200 Rdr sp. samt ränta 1 pc. i månaden 380, postpgr 2: 11. S:a 582 Rdr 11 sk.; hvilka H. kräft då Sk. kommit till Sverige, men hvilka han ej, före sin återutresa betalt. 1679 skref Sk. huru H. lofvat ej blott efterskänka detta utan ge dertill en servis af Engelskt tenn för den välgerning och stora tjenst Sk. honom och en af hans slägt gjorde i sal. Kungens tid; att H.

skulle considerera det importanta Jernbruk (trof. Kroppa), der alla de store Herrarne vorð emot, bara Skytte halv dem att bekomma af K. M:t salig, och Med. Doct. Duriets sjelf skall kunna attestera. Sk. ville sin ed aflägga, att summan såsom efterskönt aldrig blifvit kräfd. Bad H. ihugkomma Guds befallning på tacksamhet och att hålla löften &c. Hägerstierna bekände väl, att H. E:ce alltid tillsagt honom sin höga affection, men i sjelfva effecten visste han sig intet ha åtnjutit. Någon gifva af tennservis hade han hvarken tänkt eller sagt. Dock hade han sökt accommodera H. E. med hvad han kunnat, t. ex. den slädan, H. forskref från Dantzig, hvilken var mycket väl utarbetad med selyg och en skön stor Persiansk tapet med släddyna och allt annat tillbehör. Jernbruket angick ej H. som deraf ej någon penning haft och kan dertill ej vara till någon discretion oblikerad. Bilade så attestata om hans kräfvande och löfte om betalning. 1660 hade Sk. låtit sin Fru Christina Sparre *) försälja till H. Sofita Sätessgård för 24,000 daler, för att betala på de stora skulderna för vaxlar till Hamburg &c. Obetalta räkningar funnos från 1648 för silfver och guldspetsar, silfver och

*) I Hamburg d. 3 Apr. 1658 gaf han en här med G. Stiernhielms vidimation försedd fullmakt till sin k. Husfru", att för min resas oeh andra nödige sakers fortsättande skull, antingen pantevis upplåta och försätta, eller och aldeles att föryttra" en del af hans gods, stenhuset i Sthm och "lösörer".

guldband, silfverhattband o. d. på mellan 7—8000 daler.

— *Johan, R. R.* skref jemte *Johan Sparre* från *Gripsholm* d. 22 Oct. 1623 till *Fru Britu Pontusdotter De la Gardie*, »dett vij befare att Kongl. Mtz och Rykzens Røgalia som uthi Stockholm ähre förvarade scho-la fahra illa, effter ingen haffver kunna der inkomma. Hvarföre vij här medh begäre att i vele oss nycklarne förseglade medh ett visst budh tilskicke, som till samma Cammar lyda, att man ännu i tijdh må kunna det tillsee och all skada vetta förekomma.» *Brita D.* var då g. m. Riksskattmst. *Jesper Matson Krus.* 1649 d. 9 Maji tillskref *J. Sk. d. v. Riksskattmst. Frih. Gabr. Oxenstierna.*

— *Håkan Nilsson*, (Adl. ätten n. 154), Öfverste och Commendant skref d. 15 Aug. 1659 från *Christianstad* till *Forbus* i *Helsingborg*, huru han ej kunnat ännu afskicka de 4 lavetterne, då de af brist på jern ej kunnat bli färdiga. Jern fanns ej vid fästningen. »Anlagande karen, så sitter han i Blå tornet i *Köpenhamn*, om han icke redan hänger i galgen. Han hade prålat med ducater, och blef så tagen. D. 20 Nov. Fästningen saknar ammunition, särdeles krut. *Christianopel* och *Bodekull* (nu varande *Carlshamn*) lia härifrån hämtat sina förråder. Vid *Bodekull* ligger ej allenast skeppet *Falken*, utan och *Westervik* och *Phoenix*. På *Falken* är en *Fenrik*, en *Sergeant* och 13 knektar; båtsmännen äro alldeles blottade på kläder. Allt hemställes till *E. E:ces* försorg.

Sparre.

I Sparre-ättens genealogi befinnas här utförligt utarbetade tabeller. I en svit af dylika upptagas 331 Sparrar från och med Ht Sixten till Tofta år 1200 till och med en Ulrica Eleonora Hoffröken född 1724. — Derur må anföras för 17:de seklet: *Eric Sparre*, R.Canzl. hade 12 barn: *Brita* g. m. B. Soop, *Sigismund* gift i Polen, *Gustaf Pålack*, g. m. en Österrikisk Friherrinna, *Paul* † ung, *Beata*, g. m. 1) *Abrah. Ericsson*. 2) *Lars Philipsson Bonde*, *Magdalena* † ogift. *Johan*, R. R. KammarR. Legat i Danmark, *Catharina* g. m. G. Leyonhufvud; *Lars* R. R. Landshöfding. *Pehr* R. B. Presid. *Thure* R. R. *Carl* »S. R. KammarRåd.» — *Lars Eriksson* hade 8 barn: *Erik* R. R., *Svante* Landshfd., *Gustaf* R. R., *Carl* Gen.Maj. Gouv. ö. Norrland, *Ebba*, La belle Comtesse, *Päder* Gen. Fälttygmst. Ambassad. m. fl. — *Erik Larsson* hade 7 barn: *Carl* stupad 1700. *Lars*, *Clas*, *Gustaf* m. fl. — *Carl Larsson* hade 14 barn: *Carl* sköts som General på Morea, *Thure* Öfverste i Holländsk tjenst, *Jacob Casimir*, Major, (R. R. *Carl Gust. Sparres* Fader.) *Erik*, Gen.Maj. † i Venedig m. fl. — *Päder Larssons* son *Lars Magnus* blef Öf.L. i Fransk tjenst. — *Pehr Eriksson* R. R. Præsid. hade en son *Pehr* R. R. — *Carl Eriksson* S. R. KammarRåd hade 9 barn; *Christina* g. m. Bengt Skytte, *Axel* R. R. o. Öf. Ståthäll. *Erik*, Landshfd. m. fl. — *Axel Carlsson* hade 15 barn: *Gabriel*

ÖfL., *Carl* Kammarherre, *Gustaf Adolph*, Amiral, *Axel* Fältmsk., *Johan* ÖfL., *Charlotta* g. m. R. R. S. Cronhielm, *Ebba Maria* »den sköna,» g. m. 1) Hofmsk. B. Rosenhane, 2) Er. Stenbock, *Erik* Gen.Lieut. i Fransk, sedan Fältmsk. i Svensk tjenst. R. R. Ambassadör till Frankrike. *Lars* Öf.L. m. fl. — *Gabriel Axels-son* Öf.L. hade 13 barn, — Brodren *Carl* K:herre hade 17 barn: *Carl* Brigadier i Frankrike, *Conr.* Öfv. *Christina* g. m. A. A. v. Wasaborg, *Henrik*, Fransk Kapten † i Namur, *Fredrik Henr.*, GeneralLieut. Landshfd. (Far till Öfverståth. *Carl* och R. Canzl. *Fred. Sparre.*) *Erik* Fransk Kapten m. fl. — *Gustaf Adolph*, Amiral, hade 5 barn deribland, *Clas* R. R. och Amiral (G. A:s son *Axel* hade en son Gr. *Gustaf Adolph*, anläggaren af Konstsamlingen på Kulla Gunnarstorp.) — *Erik*, Ambassadent hade sonen *Axel Wrede Sparre.* — *Clas* R. R. och Amiral hade 15 barn. Af den hållshuggna R. Canzl. *Erik Sparre* ha således hundratals ättlingar nedstammat, och må man ej undra, om stundom våra Kungar bafvade vid ryktet om det 12, 15, 17:de barnets födelse i slike familjer, vid tanken, huru höga tjenester skulle kunna skapas åt dem alla. 5 af *Erik Sparres* söner ingingo i Riksrådet; och ha en mängd af hans ättlingar der suttit, utom mellan 1680—1718, — vintertiden i Aristokratiens år. Märkligt att en ättling *Fred. Sparre* skulle blifva Sveriges siste RiksCanzler och sätta namnet så i misscredit, att man måste utvälja ett annat namn, långsläpigt som Chalcedo-Constantinopolitanska mötets.

Af R. Canzler Eriks broder R. R. o. Amiralen *Jöran*, (begge voro söner af Riksmarsken *Lars Siggesson*), Stamfader för *Sparrar till Rossvik och Roma*, har blott en enda inkommit i Sveriges Rådskammare, *Fredrik Ulrik* en ibland dem, som ingingo i Rådskammaren d. 25 Maji och entledigades d. 22 Aug. 1772. Denna ätt hann ej ens upp öfver Adl. bänken n. 7, då deremot af Eriks släkt uppkommo 3 Greff. ätter n. 63, 66, 74 samt 5 friherrliga å n. 11. Rossviks-Sparrarne sparade sig dock ej i fäderneslandets tjenst. 3 Bröder följde K. Carl XII i elden. Man ser här af, att Eriks martyrdöd gagnat hans ätt och att ätten vetat göra sig gagn deraf. Detta innebär ej ett förnekande, att många ypperliga talanger funnos ibland dem, ehuru stamfadren torde i detta hänseende stå främst.

— *Pehr R. R. Talaren*, brevexlade med bröder och Svågrar, liksom hans maka *Ebba Marg. De la Gardie* 1660-80-talen. Från *Cöln* skref han den 2 December till »Sveriges Rijkens Canzler» ett bref underteckadt också af *Edv. Ehrensten*. 1685 d. 24 Sept. skref han till R. Dr. *Gr. M.* »en ödmjuk recommendation om *Rubenii* (*Linguistens*) befordring vid *Ups. Acad.*» Genom *Dr. Skunks* död lär *Bibliothekarietjensten* bli ledig, emedan *Prof. Schütz*, som den härtill dags förestått tamquam *supranumerarius* i *fac. theol.* lærer tvifvelsutän bli ordin. och qvittera *Bibl.* som *gemenl. plägar* förestås af en *humanista*. Sp. ha-

de beordrat sin son att infinna sig i Sthm vid den tid, då befordringssaken kunde förekomma.

— *Petter*, en föregifven son af R. Canzl. Erik Sparre. Om denne finnes ett document, copia från Strö Bibl. jemte en p. m. af Hr Erkebiskop Carl von Rosenstein: dat. d. 20 Mars 1821:

»I Linköpings Gymnasii Bibliothek har jag funnit ett Manuscript innehållande en beskrifning på en Petter Sparres besynnerliga öden. Han var en son af RiksCanzl. Eric Sparre, som miste hufvudet på Linköpings torg år 1600. Efter fadrens olycka gick han först i Polsk och derefter i Österrikisk tjänst, och på Spanska flottan. Vid en expedition till Manillerna kom hans fartyg ur kosan och sedan han länge drifvit på hafvet, landade han på en obeboad ö, då af hela skeppsbesättningen endast han, 2 matrosar och 2 kvinnor voro öfrige. Matrosarne dogo snart undan och han med begge kvinnorna bosatte sig på ön. En Engelsk sjöfarande skulle 40 års tid derefter hafva träffat honom, omgifven af afkomlingar i 2:dra och 3:dje led, såsom patriark af en liten väl inrättad stat och i välstånd. Detta document har inga bevis på sin authencitet, men icke heller bär det stämplén af en dikt. Af en förteckning på manuskripten hvilka finnes på Strö och blifvit ditflyttade från Högsjö har man sett att i ett band under n. 101 bland folianter finnes Petter Sparres lefverne. Man önskade derföre veta om detta kan vara samme Petter Sparres och huruvida genom jemnförelse af uppgifterne man skulle kunna komma till någon säkerhet om documen-

terwas riktighet.» — Derpå sändes till Erkebiskopen en afskrift af härv. berättelse. Huruvida den funnits öfverensstämmande med den Linköpingska, upplystes ej sedermera. Utg., som ej finner något orimligt i berättelsen, ifall documentet verkligen kommit utifrån, anser dock som misstänkligt, att denne medlem af en visserligen vida kringpridd familj, skall hafva samma dopnamn, som en af dess i Sverige qvarblifna bröder. Som Utg. ej har tillfälle till någon pröfning af uppgiften, lemnas aftryckningen tills vidare.

Spegel.

— *Haquinus*, sist Erkebisköp, skref som Biskop i Skara d. 26 Jan. 1686, till Gr. M. G. Dela Gardie, R. Drotz att Skolmäst. i Warnhem hörsammast är befordrad till Caplan och att Cons. skulle söka skaffa en skicklig person i stället till Scholan. Skrifver sig »Ed. Excellences ödmjuka och hörsamma tjenare;» (den tiden skrefvo dock de fleste sig *underdånige*;) skref som Biskop i Linköp. d. 26 Febr 1694 till Gref Lillie, att om det föregifne jus patronatus till Kimstad i Consistorio ingen kunskap finnes, utan är det der kändt som regalt; men får Grefven jus inan utnämningstiden, skall Cons. sig derefter hörsamt rätta. Rörande valet af en, som kunde gifta sig med Enkan, kan Cons. blott lofva att efter Kyrkl. den man examinera, som Grefven enskilt eller med församl. behagar presentera. D. 30 Julii 1702 tillskref han Gr:nn Agneta Wrede rörande några Hennes bönders ingifna skrift, der de påstå att Cons. gjort något »per male narrata.»

Men det vore ej så, utan enl. Kungl. förordning, hvilken bönderne borde vakte sig att ej visa sig missnöj-
de med, då det kunde föra till vidlyftighet.

Stenbock

— *Gustaf Otto* RiksAmiral, yttrar i ett bref till Forbus (fragment) . . . efter jag i det collegio är och hafver från min barndom gjort profession af soldet, mig icke lättelig skulle kunna förbigås, sådant vacerande Embete att bekläda med mindre man icke eljest en deseign helt och hållit tänker att stöta mig för hufvudet; min H. Forbus gifver jag sjelf att judicera, om jag af ofvanberörde dödsfall skull och mina utan beröm att tala om gjorda tjänster, icke skulle hafva hoppning, näst Guds nådigaste bistånd, att mig samma Embete icke anstå kan; efter som jag icke tänka kan, att utan Regeringen någon är, som kan vara i vägen; inom Regeringen heller ingen vara utan riksamiralen och min S(våger) RiksCanzlén, som något härom tänka skulle, så skulle jag dock likvist mena, att de det icke åstunda skola, aldenstund man icke många exempel hafver att af de 5 embeten det ena uti det andra förbytt är, och hvad orsaken var, att sådant skedde med S. RiksAmiralen Gr. Gabriel, det är väl vetterligt. Eljest skulle det ock kunna gifva lägenhet att tala om, de Embeten, som vacera, skulle så, ifrån andra collegier besättas, när någon uti samma collegio är, hvarest embetet vacerar, som kunde komma i consideration. Men så kunde dock likvisst uti detta stället detta komma mig i så måtto till det bästa, deremot all hoppning RiksAmiralen skulle

kunna förbyta sitt embete uti fältherretjensten, och mig igen uppdrogos RiksAdmirals-Embetet; ty den tjensten skulle jag ändtligen genom Guds nåde kunna förestå; men skulle min Svåger RiksCanzleren blifva fältherre, så vore jag incapabel, att blifva RiksCanzler och allt så vid ett sådant godt tillfälle, som nu, att blifva avancerad, jag aldeles måst stå tillbaka, det mig sedan i alla mine lifsdagar agga skulle, men jag hoppas aldrig att min svåger RiksCanzleren mig ett sådant stycke bevisandes varder, hvilket sannerligen intet godt blod sätta skulle. Gud vet, att jag aldrig någonsin äregirighet älskat eller älska skall, allenast att jag ock icke med så beskaffade saker skulle hafva någon ambition. Det kan Forbus considerera, min H. Forbus! Jag har här något vidlyftigt låtit mig ut emot min H. Forbus, som emot min förtrolige gode vän, med tjenstig ansökning min Hr Forbus behagade svara mig härpå med det aldraförsta, gifvandes mig sin goda mening härom till känna, eljest såsom han ser det min intresse . . . Det synes här af, som hade den kloke Forbus velat draga Fältherrarne Pontus och Jacob Dela Gardies d. v. »Lord familien» Gr. M. G. D. undan politikens irrgångar in på det militäriska fältet. Lyckligt för Gr. Magnus, om han der mera följt sin gamla väns råd, än rättat sig efter sin svågers intresse.

Stiernhielm

— Georg uppgjorde och jemte J. Adler Salvius och J. Apelgrehn underskref en vidlyftig räkenskap

1651 d. 3, 4 och 5 Febr, mellan Gr. Jac. Dela Gardie och General Fältqvartermst. i Liffland G. v. Schwengel'n v. Schw. hade i Arrende för förläningar 1649 remitterat till Holland &c. 16,230 Rdr.

Några dagar före sin död (enligt anteckning å brefvet) underskref han med darrande hand följande bref:

Högtärade Hr Secreterare!

Jag hafver altyd varit i den goda förhoppningen at blifva försedder med et anseenligt Salarie för mit Præsidentskap uti Collegio Antiqu., eftersom min Nådige Öfverheet hafver icke allenast muntligen mig det som oftast fägnat; utan ok igenom ett synnerligt bref förvissat om 1000 d. s. m. åhrl. förutan min KrijgsRåds lön och den af H. K. M:t mig allernådigt förunte Pension, at niuta aldeles oförändrat uti mijn listijd. Men när jag seer till är det icke annat, än att hvad på Præsidentskapet opføres är dragit af min KrijgsRåds lön; altså emedan jag således finner mig härutinnan icke yara något beneficerat, icke heller vist hvad orsak min Nådiga Öfverheet skall hafva mera at förminska KrijgsRåds lönen för mig än för någon annan af mijna Colleger, beder jag Hr Secret. ville hos H. H. G. Exc. H. R. Cantzleren ödmjukast anhålla det min K. Rådslön och allernådigt förunte Pension måtte efter K. Maj:ts Special bref blifva till myna död-dagar vid makthållit och oförändrat. Och der H. K. M:t allernådigt behagar i anseende til mijna långliga och redeligen gjorde tienster, depu-

tera mig något hederligt för Presidentskapet, att det måtte komma särdeles, och icke ihopblandas med Pensionen och krigsstaten. Dessförinnan vil jag gärna vara benögd med det jag hafver, på det ingen oröda upå Krigsstaten sig yppa må, eller jag på Pensionen någon förändring lijda. Jag fånes Hr Secret. til all tjenstvillighet redebogen igen. Och befaller honom Gudi, förblifvandes

H. Secret's Tjenstvilligste vn
G. Stiernhielm.

Stiernstråle

— *Johan*, Astron. & Phys. i Ups. sedan Juris Profess. i Dorpt samt Assess. i HofR. och tillförordn. v. Canzler vid Universitetet ibid. Häradshfd. i 3 län i Ingermnd m. m. skref till Gr. A. J. Delagardie *d. 21 Febr. 1677* med förord för sin son Gustaf; *d. 21 Apr. 1677* till Kapten B. Jah. v. Gertten, bedjande om skonsmål för hans bönder. St. ville hellre betala sjelf för dem än indrifva af dem. Missvevt och durchmarcher ha gjort att aldrig ett fattigare tillstånd varit i Lifland på landet. *1681 d. 22 Nov.* skref han till Elisab. Wachtmeister, Öfverste B. v. Gertsens maka, att Falkenou blifver visst reduceradt, ty det har varit ett andeligt klostergoods. Stj. som hade det i pant, kunde emellertid ej mer penningar lemna derpå.

Stigzelius,

— *Lars* Erkebiskop, skref 1660 till Wäl-

visse Hr Roquet Languedoc (d. ä. Hägerstierna) sin förnämde vän att han gerna unnade Hr Leyoncrona de gods L. bjudt honom i Götheborg. St. börjar sina köpbref o. d. »Jag Lars St. den Helige Skrifts Dostor och Erkebiskop i Upsala». 1665 länte han till Gr. Gabr. Oxenstierna, mot 8 hemman under Rosersberg i pant, 2000 Rdr sp. à 8 pC.

Stålarms

— Axel, Grefve, Præsid., K. Råd, skref som Landshfd öfver Nyland och Tavastehus 1676—78, 30 bref till Gr. A. J. DelaGardie. Helsingfors d. Oct. 1676, Officerare af Adelsfanan hade klagat hos FältmskLieutenanten, huru dem inom Stålarms län tvertemot Kongl. Durchtägsordningen vägrats både skjuts och tractamente. Landshfd. svarar å desse klagomål, att han i stället ernat anklaga deras Anförrare Gyldenloo, som tvertemot Durchtägsordn. 2:dra punct ej underrättat Landshfd. om sin marcheroute, utan sjelf uppbudat skjuts och förplägning af landet, för 4 hästar tagit 7 o. s. v. På detta sätt blefve det en Landshfd. omöjligt hindra, det allmogen ej betungades öfver K. M:ts förordningar. D. 22 Febr. 1677. Brefvet märkligt såsom bevis huru Landshfd:rne redan dristade tillskrifva RiksRäder. Stålarms hade fått förebräelser från högste Militärbefälhafvaren i Finland, därför att Adelsfanan från hans län var så fåtalig mot den från Åbolän. Der hade 76 uppkommit. St. fordrar ej mindre än *satisfaction* för en slika förebräelse, åberopar sina utfärdade publicatio-

ner &c. *). D. 4 Måj Städerne vägrade att mottaga inqvartering, viljande blott utgöra hvad de 1675 vid Riksd. beviljat; ville annars fly från städerna och bli bönder.

Stålhandske

— *Torsten*, General öfver hela Cavalleriet, fick omkr. 1640 *) ett hufv, deri säges att *Schleinitz* var förd till *Landsberg*. *Canzleren Götze* hade fått sin charge igen af den unga *Churprinsen*.

Svedberg

— *Daniel Isaksson*, (»Hr Daniel på Sveden»)

*) 1676 d. 4 Dec. utfärdade han ordres till alla fogdar om den allmänna Generalmunstringen, i anseende till närvarande tids svåra och osäkra tillstånd. Adeln, civilpersoner och präster skulle d. 15 Jan. 1677 inställa sina Dragoner vid *Tavastehus* slott, i laggille gode och fulle munderingar vid 100 d. s. m. straff. Hvad fotfolket anginge, skulle vid samma tillfälle hvar lagskrifven bonde sig i egen person tillika med sin legokarl inställa och presentera. Kommer någon annan, såsom Gubbar, kjärringar eller barn, då skall denne i fängelse insättas, tills den lagskrifven sig inställer och honom utlöser. Detta bref skulle uppläsas från alla predikostolar med de allvarsammaste förmaningar. Mönstringspengarne 4 d. s. m. af hvart hemman skulle dervid ock lemnas Riksrådet, lika af krono och frälse, men rå och rör undantagne.

*) Tog Öfverste *Schleinitz* fången vid sin seger öfver *Sachsare* i *Meisen* 1639.

dess son *Pehr Danielsson*, Bergsmän, Biskop Stedbergs Fader och broder, brevexlade 1660—70talet med Hägerstierna. P. D. Svedbergs namnteckning är den vackraste namnteckning, Utg. snart sagdt sett i Svenska documenter från 17de seklet och liknar något Biskopens (se Skands Samf. Handl. XVII). 1666 sände Hägerstierna Wält Daniel Isaksson i Fahlun en räkning der Debet upptager vöxlar till Mons. Petter Svedberg emottagne i Amsterdam och Hamburg 2625 d. Credit kopparzedlar 997 d. — 1670 var Credit för koppar 2427 d. Brodr. Isak Danielsson kunde underrätta Petter Svedberg, då han var i Goss-lar hos Myntmästaren Hemming Schüter, att Kongl. M:t befallt KammarCollegium af stycke-gjutningsgevinsten lemna bemälte yngling 200 Rdr stipendium »till sin bättre capacitets görande.» Emellertid skulle han göra sig väl underrättad om stycke-gjutningen i Söderlanden. Men Instructionen, som var sänd med Gr. Dohna vid dess Ambassad till England, hade, i anledning af Grefvens död, ej kommit P. Sv. i handom. 1668 i Majl skref han från Leipzig till Hägerstierne om sin ifver i att genom framfida duglighet belöna »Hans Nåde» för sina förskotter.

Svinhufvud

— *Carl Carlsson* (adl. ätten n. 199) skref från Calmar d. 16 Julii 1658 såsom derst. utnämnd Com-mendant i Nystaden till R. R. Forbus, huru Johan Mårtenss. Armelood, som var Commendant i Gamla staden och på fästningen ej aktar Sv:ds fullmägt af

K. Mit utan behandlar honom som en stadsmajor, begärande att få flytta, om han ej finge njuta sin fullmakt tillgodo. Han var der qvar ännu 1660 d. 20 Aug. skref värre än någon skomakareräkning nu torde skrivas i Sverige.

— *Björn af Qualstad* (adl. ätten n. 145) skref till samma »Gövenör och Patron» fr. Gripsvald 1649, huru Borgmst. v. Råd bjudit honom, som efter Öfverste Hamiltons afresa är förordnad till Commendant i fästningen en »servis», som föga motsvarade hans embete och stånd, bjudande honom om veckan allena 1 Rdr tillika med en blott säng i ett ödehus; ja de voro så oförskämde, att de vid hans ankomst ej bödo honom qvarter, utan måste han först bo hos sin bror, som var Lieutenant under Qvartermst. Månesköld, och sedan måste han bo för egna pengar på värdshuset, men såsom ej »comunderat», måste han »demovra» sådana skäl, som kunde honom ej »acomondera.» Väl fick Erik Månskiöldh, som ad intrim, då Öfv. Hammelthum var åt Sverige, här commonderade, intet mer om veckan; men saken var, att Han fick 9 Rdr deraf Frun behöll de 8 och gaf M. som blott af H. var tillsatt, 1 Rdr men Sv. var lika Commendant som H. o. Gen. Gouv. täcktes skaffa hjälp! —

— *Erick*, skref från Bönbo Länsmansgård d. 21 Oct. 1677 till Gr. A. J. De la Gardie i Fahlun, huru han efter Fältmks: ordre varit i Westerdalarna att recrütöra det afgångna manskapet, men blifvit illa mottagen. Allmogon vid skrifningen i Lyrna, satte

sig hårdt emot, läto sig dock öfvertala utom i Malung, hvarest fullmäktige af alla socknarne församlats och öfvertalt med hvarandra att icke en man läta skrifva eller gå af landet, med öfverdådigt skri och rop att de ville hvar gå hem till sitt och ingen skrifning tillstådja, hvarmed de och alla ur Socknestugan försvunno, allenast nämnden blef kvar, hvilka Sv. efter en timmas förlopp ändtl. till skäl öfvertalte, så att de ållstodde skrifning i de dödes och rymdes ställe, men i de fångnes och på åtskillige orter efterblefnes ville de icke en man tillsätta, hvilket Sv. för att undgå uppror nödgades consentera. Nu återkallades Allmogen, somt var i nästa by. Blott 40 personer bekommos. Sv. bad få slippa hafva med desse oskälige sällar mer att beställa. Lima skans var af Sv. uppbygd, men mycket återstod, om der skulle kunna ske defense. Bönderna föraktade både Sv. och sin Landshöfds bref och fogdes ord; men finge de se Kungens egen hand och ordre, då ville de uppfylla allt hvad på deras tal felte. Men förrän till våren släppte de ingen man ut.

T.

Taube

— O. R. brevexlade ss. Gouverneur i Dorpt 1675—77 med Le Baron et Lieutenant-General Jean Jacque Taube Gen. Gouv. en Ingridie — obekant för Rosenhane och Uggla — och med Gr. A. J. Dela Gardie Commendeur-General de la Milice pour sa Majeste en Finland et Ingridie a Narva & Abo rö-

rande då pågående krigsrustningar mot Danmark. Utan på ett af brefven, der det underrättats om rörelser äfven i Ryssland, har Gr. Dela Gardie skrivit: Gud vare oss een väldigh borgh och förlåte synderna våra! D. 29 Oct. 1675 hade Fältherren Gowansky Hans Zariske Mäjsts ordre erhållit, adlen och krigsfolket att församla. KrigsCollegium hade genom Balcz Guldenhoff sändt T. värfningsmedel 7 daler och kläder till hvar karl. Han hade uppdragit detta till sin ÖfversteLientenant Carl v. Falkenberg. Dagens postnyheter inneslutas på qvartlappar och halfark, här som vanligt vid slika correspondens mellan Gouverneurer. Här handla slika om krimiska Tartarer, Cossacker, Strälitzer, Dolgorucki, Prinsessors ingående i kloster, mönstringar &c.

Taubenfeldt

— G. H. AssistanceRåd och Conseiller i Skåne, sist Landsdómare i Bohuslän, skref till Forbus i Helsingborg fr. Landscrona d. 21 Nov. 1658, rådande att en god officer utsändes med några ryttare i Skåne att ransaka om oordningar som ske och taga de orolige vid kufvudet, vare hvem det vill. Ty det är visst, att blifva icke de sjelfsvålder tidigt styrde, som på den fattiga allmogen bedrifvas, då lär i längden landet gå till grund och både Ryttare, knekt och båtsmän sedan lida nöd, K. M:t till märklig otjenst. Våra ryttare taga stundom dubbelt mot anordningen, derofvan utpanta de för skjutsning, tagande sjelfve executionsarvodet. Kanske vore bäst, att Gen. Audit.

Benj. Cronenburg finge ordre resa omkring i landet och upptaga dessa allmogens klagomål och ransaka derom. Ty här går sannerligen illa till. *Malmö d. 8. Dec.* En H. E:ces utskickade hade kommit att beställa H. E. rum, hållit på att slå en Secreterare, förebärande sedan att han trodde det var en borgare. Som H. M:t befullmäktigat T. att på stället vara att tillse laglig ordning och skick, hade han låtit karlen arresteras tills H. E:ces vidare ordre. *Landskr. d. 27 Dec.* T. fattn på H. E:ces förfrågan, väl att ingeh, förrän lag och dom är gånge, kan hafva sin egendom förbrutit; likväl om boskapen är tagen på sjelfva Snapphanarnes gårdar, och icke hörer någon annan till, tyckte T. intet betänkande behöfva vara att låta slakta den för garnisonens räkning. *D. 30 Dec.* De Seländska knektarne ha en god tid legat i Cimbrithamn och väntat på farkosten för att komma öfver till Pommern; men nu har K. M., beordrat 50 till Christianstad, 20 till Christianopol, 50 till Calmar och de öfriga till Halmstad, och instickas bland de andre regementerna, men icke brukas till vakt. Der äro nu 170 gemene med 7 corporaler, 6 und.off. 3 Sergeanter, 6 Lieutn. 1 Fenr. 1 Kaptan och 1 Major. K. M. hade skrivit T. till och befallt honom återkomma; men kunde ej aflägsna sig, förrän de Seländske Knektarne afgått till sina destinationer. Han var nu sysselsatt att utreda K. M:ts skepp. Emellertid finge expeditionerna i Canzliet hvila. *Malmö d. 9 Apr. 1659.* Fogden från Heckeberga hade uppvisat Jordeboken för T. Han tillstyrkte R. R.

Forbus att välja en annan och låta fogden bortföra det han kunde bevisa vara sitt, så vida han svurit Kungen tro och sedan ej brutit den. D. 19 Mars skref han till K. M:t med förslag om compagniernas förläggande i Skåne. Jemte ett P. S. huru Borgmästare och Råd i Malmö ej under sitt till K. M. i Landsrona aflemnade bref satt Stadens insegel, utan Borgmästarne Evert Wilfangs och Hans Henrikssons privata. Den tredje Borgmästaren Jacob Classon, om hvilken man har den bästa opinionen här på orten, är i förseglandet förbigången. Honom var berättadt, att en half mil från Åhus skall vara en hel skön hanna vid Landön m. m.

Terserus

— *Joh. Elai*, Biskop. Utå dess handbibel, tryckt i Leyden 1633 finnes hans egenh. lefverne från 1605 till 1662, sedan fortsatt af hans måg Erkebisk. M. Steuchius; afskriften härstädes är af Sam. Älf. Derur må meddelas: Anno 1605 i sista åkføre föddes jag i Leksand i nya byggningen $\frac{1}{4}$ väg från prestgården. Mina Gudfäder voro Jöns Danielsson och Albrecht Hansson. 1609 Mormesse tid blef min Sal. Moder Anna Danielsdotter döder, född i Wika prestgård af Wälborne Hr Daniel Danielsson och Brita Nilsdotter, en fogdes dotter på Åland. Om hösten stod min sal. faders andra bröllop vid Kopparberget, hos Hr Erik Anthelium Monoculum, med Margaretha Hansdotter, född uti Säbrå i Ängermanland. Var Hr

(X DEL.)

Hausens Pastoris dotter. 1617 något efter **Olsmo-**
san blef min sal. Fader **M. Elaus Terserus** död, född
 i **Umå** af **Engelberto Olai** och **Brita Elafsdotter**; **En-**
gelbertus var födder i **Rocksta** i **Helsingeland**. Om
 hösten 1618 stod **M. Vnonis Troilii**. Bröllop med min
 Styfmoder **Margareta Hausdotter** uti **Leksand**. —
 Kom till **Westerås schola** 1619 subreceptoratu **M. Erii**
Hollstenii, jemte Brodern **Adolph**. Mina præcep-
 torer voro först **Æschilleus Petrus** vid den tid min
 fader dog, då stud. **Ups.** sedan **D. Th. & Ep. Ab.**
 2. **M. Jonas Columbus v. Past.** i **Leksand**, sedan
Prof. i **Ups.** nu pastor i **Husby**. 3. **Petrus Jonæ**
Helsingus Supr. Collega Scholæ Aros. sedan pastor
 i **Mora**, nu vid **Kopparberget**. 1624 Mids. tid sän-
 de **M. Uno** mig undan från **Holstenio** till **Örebro**
Sch. der jag var under **M. Jac. Rudbeckii** hand i
 tre år. 1626 sände **M. Uno** mig till **Westerås** igen
 till **Holstenium**, der jag blef **Notarius**, sedan **Collega**.
 1627 reste jag med **Johanne Rudbeckio &c.** (se
Rhyzelii Episcopia.) **T.** kom strax till **Erkeb. P.**
Kenicius att informera hans son. 1633 mötte han
K. G. II A:s lik i **Wissnar**, följde **Fältsk. Baner**
 till **Wittenberg**, och kom till disk hos **Dr. Jac. Mar-**
tini. Reste så undan fienden till **Baners** residens-
 slott **Egelen**. Der fick jag **Baners** stipendium och
 följde **Stigzelius** och **M. Mylonius** till **Helmstadt**.
 Gästade hos **D. Thom. Clubius**. 1634 Jan. reste till
Jena. Gästade hos **D. Joh. Gerhardi**; i **Erfurt** hos
Joh. Meyfart. Reste så genom **Frankrike** till **Frankf.**
am M. med **Andr. Schederus**. I **Maintz** besökte han

Regni Canc. och blef så satt till Bibliothecarius öfver alla Bibliotheker i Maintz. Vocationsbrevet daterades i Worms d. 17 Febr. 1635. (Rhyzii uttryck: *nia* Bibl. hör härefter rättas.) I Magdeburg blef han Fältmst. Baners Hofpred. i Nic. Magnelii ställe. Följde arméén till Helmatad, fick af Baneren stip. på nytt, gästade hos D. Conr. Horney i 1 ½ år. 1636 gästade han hos s. Salvius HofCanzleren i Hamburg och tog undervisning in Rabbincis och af de lärde Judarne Dav. Cohen och Benj. Musaphia. 1637 då han hemkom blef han ej blott Lector Græcæ åter, utan Rector Gymnasii perpetuus. Om hösten 1639 blef han förordnad med scholan undan pestilentian till Fahlun. 1640 i Jan. vore han och hans bröder Riksdagsprester i Nyköping. Sonen Elaus föddes i Åbo d. 18 Sept. 1640. Uno d. 18 Dec. 1642, faddrar Bisk. J. Rothov., Æsch. Petræns, Stiernhök, G. Rosscamp, Lisbet Ribbing, Kersti Grabbe, Sara Klöfverblad. Dotter Kersti föddes i Leksand. 1648 d. 19 Jun. höll han sin inträdes oration i Ups. D. 30 Juli 1648 föddes sonen Ericus Troilius Terserus i Nändala prästgård († i kopporna 1650.) 1649 d. 29 Apr. begyntes Bibelöfversättn. efter Dr. Christinas först muntl. sedan skriftl. befallning. S. å. d. 13 Nov. föddes D. Margaretha, döptes i Upsala Domkyrka. 1651 d. 1 Dec. föddes Adolph Terserus † 1652. 1653 föddes d. Anna d. 14 Juli. 1655 d. 19 Maji föddes d. Sara. S. å. d. 4 Juni dog hustrun. 1657 d. 24 Apr. trolofvades T. med Anika Persdotter

Grubb. Bröllop d. 12 Juli. Afreste med sin unga hustru d. 17 Juli att begrafva sin styfmoder i Leksand. 1658 d. 16 Maji föddes Sonen Petrus. D. 15 Maji vocerad till Ep. Aboens. på Cleri suffragio af K. C. G. D. 28 Juli vocerad genom Consii Eccl. och Sen. Acad. bref. D. 15 Oct. fick han, jemte Canoniatu Lundensi och 1000 Rdr s. m., löfte om 2 bönder vid Ups. och 6 vid Åbo. 1659 strax efter pingst började T. jemte Erkeb. Lenæus, Lincopensis, Aros., Gothub. Stigzelius och Emporag. revisionem ordin. Eccles. efter Kongl. Vocationsbref dat. Götheb. d. 3 Juni 1658. D. 16 Juli absolverades revis. Ord. Eccl. och valedicerade Ledamöterna hvarannan in Vet. Consist. »D. 17 begaf T. sig till Åbo.» D. 1 Aug. visiterade jag Præp. Alandici Boetii församling, der jag ordinerade M. Joh. Liljecronam till prest. D. 2 Aug. visiterade jag Jomala och afsatte Past. Dn. Olaum Beckium.» 12 Aug. ankom till Åbo och 3 dagar derefter solenniter antagen till Biskop i den sv. förs. dagen efter i finska. 1662 d. 11 Juli föddes d. Elisabeth. Bland Faddrar Fru Marg. Forbus född Boije, Jungfru Soph. Jul. Forbus.

Bisk. Terseri bref. till Gr:nn Agneta Horn, Fältmarsk. Gustaf Horns dotter och R. Canzl. A. Oxenstiernas dotterdotter, finnes infördt i *Supplementet och Register till Öfvers. af Fr. W. v. Schuberts Sv. Kyrkoförfattn. Lund 1825 p. 74—76.*

Här förvaras äfven en afskrift af Terseri bekanta bref (på 2 ark) till Öfverste Arvid Ribbing, hvar af något må meddelas.

»Edle och Wälb. Hr Öfverste H. Arf. Ribbing min
gunstige Herre och Mistgynnare!

Tvenne Hr Öfverstens bref äro hit af honom i detta innev. år lefrerade, hvilka hvarken jag eller någon annan af Consistorio läsa kan ej eller kunde vi väl förstå hvem de tillskrifne äro, ty utanskriften lyder på en som heter *Doctor Tarsius samt Kapitulaus*. När H. E. Hr And. Lilliehöök ännu här var och Chr. Norström var vår Notarius, som voro vana med Hr Öfverstens stil, hade vi ingen möda.» Nu var det svårt. Man visste ej ens om det var Ryska eller Runska. Notarien hade dock dechiffre-
rat: *J veten huru skamligen i mig svarade i Stockholm på Gråmunkeholmsbron och kallade mig kapplare, derföre eder hade bort något annat föregifva. Oförskämde mun, nu har min nådigaste Konung gjort mig till Öfverste om jag allenast får njuta den nåden af Tarsius &c. . .* Brefvet af d. 15 Oct. begynnes så: *Ehuru väl jag har stort betänkande att göra eder den äran eller vördnad utan vore ovärdig visa Eder mitt Kongl. Bref el. bevisa eder att jag hafver varit Öfverst Lyfthatt till häst och nu Öfverste, men för eder föraktelig skamlige och neslige tyttilar i synnerhet Biskopen sjelf ej velat erkänna mig för Öfverst Lyfthatt . . . så sänder jag eder kappia af min H. o. K:s bref . . . Jag har så kånänderat att jag aldrig stått för någon kräpprütt (kåpprütt?) eller på någon Riksdag iort orüttssioner eller återkallat mina ord och gerningar &c. och under brefvet P. S. Hvad mina förfüder uti 500 år*

hafva varit för Harar och Patriotter hoet kvar man och kunna betyga hoed Tarsius förfäder hafva varit kan och vara vetterligt. T. förklarade härvid, att R. hört illa; han hade ej kallat honom *käpplare*, utan *käpplare*, då han sade sig ej vilja stå och *käppla* med Öfversten på gråmunkeholmsbron, midt under det menniskor strömmade fram och äter och undrade på dem. R. hade öfverfallit T. med en mängd beskyllningar mot sin Kyrkoherde Hr Hans i Trähörna. T. bekymrade sig föga om Arfv. R. var Major eller Öfverst Lytthatt eller Öfverste. Rörande det att Hr Öfversten pekade på Terseri afsättning från Biskopsembetet i Åbo, ville han svara, att han väl och kunde bli afsatt från sitt n. v. Biskopsembete: Dittills hade dock ingen menniska förekastat honom detta. Gud leder slikt efter sitt behag. Han ville att T. emellertid skulle predika i en af Sthms folkrika förss. till mångens omvändelse och salighet, och sände honom sedan till Östgötarne att visa dem Salighetens väg, och önskade han kunna äfven visa densamma för denne sin trätobroder. Rörande återkallande af ord och Riksdagsorationer, kunde man väl vara viss att R. ej kom i slike äfventyr, då han näppeligen kan skrifva sitt namn och om han än kunde, är han i Götheborgs Riksdag incapabel gjord att komma på någon Riksdag. »Menar Hr Öfversten mig dermed att jag i min predikan på slottet skall hafva återkallat min ord, som jag hade sagt i min oration i kyrkan, så är det liksom en blinder skulle dömma om färgor, en döfvan om musik eller en

äsna om strängaspel; ty både oration och predikan hölls på latin.» Han hade der sagt efter sägen och ljugit efter lögn. Att R. kallat sina förfäder för *harrar* var oanständigt. Alla visste hvilken ärofyll familj den Ribbingska varit och är, hvarföre den också allmänneligen blygdes för Arfvid. Ribbing, hvilken T. ej hört en enda menniska berömma, sedan han för 5 år sedan först hörde hans namn. Han är väl Öfverste för 0000 soldater, men det heter så: när en menniska är i värde och hafver ej förståndet, far hon hädan som få. »Han föreviser också i sitt bref mina förfäder men såsom det är en odygdig menniska som intet annat har att berömma sig af än sina förfäder, så är det ock, säger Syrach, en grof menniska, som föreviser en annan sin slägt.» Dock trodde T. sig ha ära af sin, oakadt han ej vill deraf ha någon berömmelse. Fadren Mäster E-
lof och farfadren Engelbrecht hafva varit Kyrkoherdar i Lexand och Prostar i Österdalarne, och hafva verkat sig så af höga som låga berömliga namn. Såsom hans Biskop förmanade han honom till slut att afstå från Vrede och Kif, som voro dödlige synder, lofvande, att, så snart Hr Hans kunde befordras till annan lägenhet, låta honom till Kyrkoherden han begärade, att Consitorium gjorde detta för att, genom eftergift, så vidt samvetet tillät, kunna föra Öfversten från sin bittra sinnesstämning, under hvilkon Guds Ord visst skulle bli utan verkan på hans hjerta; visande honom »till en valet in på Christi Ord hos Mattheus 18 Cap. 15—18 versarne, dem

Hr Öfversten ville flitigt läsa och besinna och vara härmed Gudi och våröf Frälsare Jesu Christo trohgen befallad.»

Tessin (Tressin?)

— *Nicod.* d. ä. Rådman var i Juni 1671 hos Gr:nn Agneta Horn och sig beklagade öfver den skada som hans son gjort på hennes gård i Waadh, med gårdens uppbrännande, erbjudande sig att gården uppbygga och betala Gr:nn allt skadestånd, hvarföre Gr:nu ej ville honom lagföra, efter som han vill godvilligen allt betala. Werwier åtog sig gårdens uppbyggande. Allt som bonden misst skulle honom ersättas efter mätismanna ordom, då han kunde med ed bekräfta att det uppbrunnit. Grefvinnans skrifvare anför visst på det enda stället namnet förekommer: »*Rådman Nicodemus Tressin;*» hvarföre de som ha tillgång till Stockholmska MagistratsArchivet torde benäget tillse, om en annan Rådman Nicodemus, än Tessin fans 1671 i Stockholm. 1674 Adlades N. T. 1671 var *Nicod.* d. y. 17 år.

Thegner

— *Olof*, v. præsid. skref som Landsh. i Upsala till Pfaltzgr:nn Maria Euphrosina d. 14 Aug. 1686, till svar på furstinnans genom Prof. Olof Rudbeck framgifna bref, huru han befallt kronofogden Litz, att hålla smeden J. L. från Wennegarns gård, tills dom fallit i det han anklagats för, kunnades jag fuller intet med något verkligt utdrifvande ifrån krogen he-

nom ansättja, emedan mig ej är bekant på hvad accord, han deu innehafver, saken också under domares decision hänger, att man alltså intet kan skrida till sådan exsecution af utdrifvande, tiden ej eller det synes vilja tillåta, emedan som han sitt utsäde bör njuta till godo . . . Uti öfrigt af min pligtskyldighet förblifvandes

Ers Furstl. Durchl:htets
hörsamste tjänare
Olaus Thegner.

— *A. Thegner*, sonen, skref 1700 till Gr. Fab. Wrede vid dennes sons död ett bref hvarur må anföras: — — — *cette maison, plus illustre par sa vertu et par son merite, que par la grandeur de la fortune, par la magnificence et par tout l'éclat, éblouissant qu'il puisse je voyois tomber en grosses gouttes de vos yeux, ailleurs si pleins de feu. si vifs et si penetrants Il suffit, que tous les soupirs de V. E. étoient autant de poignards dans mon coeur. Je craint votre presence Monseigneur, je la fuis, la quelle me consolait — autrefois. Et je sens une espece de tremblement de tristesse, et je ne scais quoi lorsque je dois entrer dans votre maison, où j'ai trouvé plus de centfois mon asyle Mais on m'emporte la douleur? Quand ce premier coup de foudre, d'une douleur si extreme soit tant si peu passé . . . Je brule d'impatience d'aller voir le Roi. Utg. har velat visa några drag ur det i anseende till tiden *första* bref med begär att vara i *den stilen* värtaligt, som här utflöt af svensks hand,*

Af Torstensson

— *Linnardt*, Fältmarskalk, finnes 60 bref och documenter 1635—49. Bland obetalte reverser (hvars antal ej är ringa), träffas här slika:

Effter till ArklesStaten härute hafver gjorts behöf någre gode hästar; allså hafver H. E. Fältherren på Cronones vägnar meddelat migh sine egne tolf hästar, som 220 Rdr ähre skattade före hvilka jag ock härmed qvitterar. Tvifler intet at de i Sverige aff Cronan blifva godegjorde. Signatum Elbing d. 25 Sept. 1635.

Linnardt
Torstensson.

Aldenstund jag till min reesas utstofferung hafver haft tvenne lijfhester af nödhen, hafver H. E. Fältherren på Cronones vägnar öfverlåtit mig 2 gode hester, hvilka som skattas till 400 Rdr. Jag under-tecknad qvitterer, förmoder att de H. E. Fältherren aff Chronan i Sverige schole blifva gode gjorde. Signatum Elbing d. 25 Sept. 1635.

Linnardt
Torstensson.

Af Lorinska annotationstecken och deras hopfästning, synes som de varit præsenterade till inlösen af RiksDrötzet Gr. M. G. D. hvilken ofta klagade att inga slika contraräkningar från honom accepterades till qvittning.

I ett öffentl. bref af Barüt 1641 kallar T. sig H. K. Mts und Dero Reichs Schwaden wie auch Dero conföderierten respective Rath, General und Fältmar-

skalk, nach GeneralGouverneur in Pommern. 1641 d. 19 Junii skref han från Stockholm till Fältmsk. Lillie »le Maieur General et Gouverneur de la haute Pomeranie à Stralsund,» svar å 4 ankomne bref, der ett notificerat om Fältm. Banérs död: »Den Högb:te regeringen hafver nu å H. K. M. vägnar mig allernåd:st pålagdt och befallt, att jag skall begifva mig ut till arméen, verket derstädes hjelpa att sustinera. Och ehuruväl jag härföre mig emot dem i all underdånighet undskylt, förebärandes min svåra olägenhet, hvilken min k. broder och andre flere nogsamnt är bekant; men så hafver det dock intet kunnat hjelpa. Jag alltstå funnet min skyldighet vara den höge Regeringens nådigste befallning i underdånighet att efterkomma, är ock redo den förordning gjord, att jag med den secursen af folk, som här nu för handen är, skulle med allerförsta begifva mig öfvertill Tyskland, dertill den Allerhögste Gud mig sin mildrika välsignelse af högden förläna ville, på det allt må väl och lyckeligen afgå till Guds heliga namns ära, såsom ock lända fäderneslandet till tjenst och nytta.» 1641 d. 23 Oct. gaf T. som Gouv. i Pomern »mimicion på nybuhåff»(enl. Forbus egen anteckniug a tergo.) 1642 d. 17 Mart. Hufvudquarteret Saltzweideh, skref T. till Lillie, huru han nu efter 8 veckors qvarliggande stod med hela armeen in præparatoriis begripen, att uppbyta ur de ödeslanden och dirigera sin marsch derhän, att H. K. M. stat kunde blifva försäkradt och det gemena väsendet derjemte upprätthållet. 2:ne Gesandter från Luneburgarea vero

remitterade till H. M. och H. v. regeringen. 1643 d. 26 Mart. tillskref T. H. M. Drottningen ett re-commendationsbref för Öfverste Burdtt, som sökte Gouverneurskapet i Lifland. En mängd bref till Forbus 1643—1651 röra behof af penningar, armeens förändringar, rörelser o. d. Efter återkomsten till Stockholm har merändels »intet nytt passerat, som är värdt anförtro pennan.» Ett bref är en flitig re-commendation för en Juris Studiosus. Någongång har helsan ej tillåtit honom sjelf underteckna sine bref. Som Stylist är han föga framom Forbus. P. S:terne äro oftast af hans egen hand och då alltid svenska fast brefven merändels äro tyska.

U.

Ulf

— *Matthias Eriks.* gifte sig 1640 med Maria Geete, dotter af v. præs. Eric Tranowardius, nobil. Geete n. 167 till Svidstad och hans andra fru Märta Bock. Vid deras bröllop hade alla tillstädesvarande djursnamn, såsom Brudens fader Erik *Geete*, hennes moder Märta *Bock*, hennes Morbror Bengt *Bock*, dennes Fru Anna *Uggla*. Bröllops-Marskalken var Axel *Räf*, Förridare *Bröms* Gyllenmärs, Måns *Drake* och hans bröder *Orrhaner*, Kyrkoherden i Adelöf *Björn* Gudmundsson, Landshfd. Bengt *Bagge* och Torkel *Gris* . . . *Utdrag ur Riddarhus Geneal. Familjen Ulf*; hvarvid den anm. får göras, att presten hette *Nils*, att bröllopet stod 1653 d. 5 Sept.

och att poëmet är mycket felaktigt. Se *De la G. Arch. VIII: p. 186, 187.*

Ulfelt

— *Ebbe*, Sv. RiksRåd, gaf såsom »Dero K. Mit zu Dannemarcken, Norweg, meines Gnedigsten Herren und Königs verordenter Stadthalter auf Ösel, bestälten General Major und Oberster zu Ross und Foss», i Arensburg. d. 24 Julii 1645 ett bref till Hans von Essen på 1 hake och 1 enfüssing under Murtell. H. v. E. var nu gammal och hade ringa tillgångar, likväl troget låtit bruka sig i angelägna tjänster under mer än 40 år dels på Arensbergs slott, dels annorstädes i hela landet, 1641 var U. der ännu qvar. 1659 d. 20 Oct. skref han ur fältlägret för Köpenhamn till Bar. Forbus, sin högtäradade k. broder i Helsingborg. K. Mit hade nu hämtat sin caret till sig till Wordingborg. U. önskade Forbus ville på första färja låta hans hustru komma öfver till honor från Skåne.

W.

Wachtmeister

— *Bleckert*. GeneralLieut. Landshfd. (Gr. Hanses broder) skref 1690 till Landshfd. Lillie, huru han ej kunde hjälpa i Indelningsverksfrågan, helst K. M. ensamt åt Landshfd. Lovisin den saken uppdragit, der W:s recommendation litit lärer uträtta. Han hade sig i denna commission ej »Mellierat», dock

skulle han ge en »Hoptman» Rossling sitt »saintement» vid handen, menandes säkert att Lillieska hemmanens conservati-on derigenom skulle vinnas, recomenderande sig i Grefvens, sin Hr Broders, grace.

— *Hans* d. y. Gref., Kongl. Råd, GeneralAmiral, skref 1659 d. 11 Juli (18 år gammal) till sin Grossmutter om sjöslaget mellan Holländska och Sv. flottan. 1686 till Landtmsk. Er. Lindsköld fr. Carls-crona, med Schbutbynachten Fr. Lou att bli ursäktad för dess uteblifvande från Riksdagen för H. M:ts tjänst, emedan han vore omistande i Carls-crona. Fr. samma ställe skref han 1691 till A. J. Dela Gardies Grefvinna S. J. Forbus:

Högvälborna Dygdiga
Greffinna.

Medh senaste post ankom mig et breef vthi hvilken hon mig den Ehran giöhr att gunstigt anmodha et hennes imposante anliggiande hvilket bestodh dervthi att Commiss. Spaak nu på en thidh motte permission erholla och blifua i Stockholm till des hennes under hender haffande proces vill Guudh inom kort en lyckkelig enda vinna kunde, — Jag skriffer honom Spaak i dag offer detta — ehrende til et svar på hans breef, vthi hvilken honom til sin helsass restitution den begierda permission tillåtes, önskandes medh en oferrigat passion at han mote reussera utthi min dүgdiga greffinnans ärende så at mig innan kort af hennes sköne handt det glädie

kungiorat motte mig som ingen i verden offer driffa
 skall en cele uthi alt hvad hennes person angähr,
 dhe framledhne thiders ominnelse verplichta mig til
 at sådant hvilke mig der hooss medh höchsta vördna
 inspererar at fer hårda in till dödhen min allerdög-
 digste greffinnans

Carllscrona Ödhruukligste tjenstvilligste
 1691 d. 11 Junni. tienare,

Hans Wachtmeister.

Från Carlsrona skref hää ock d. 21 Juni 1697
 till H. E. Gr. F. Wrede, tackande för dennes löfte
 att vilja besöka Carlsrona, skolande W. ej under-
 låta att låta förfärdiga en sådan till alla delar exact
 »Planta» af denna staden och hamnen, som H. E.
 begärt.

Af Hans mor Agnes Margar. v. Helmstedt fin-
 nes en mängd bref.

Wildman

Arved Tönnesson, Sv. Adelm. n. 89, Ståthållare
 på Wiborg, jemte Fältherren J. Dela Gardie, R. R.
 Jör. Boije och R. R. H. Horn fullmäktig i Wiborg
 rör. Hert, Carl Philipps val. (Se vidare om honom
 Halleub. G. II A. Hist. III: 11) skref till »General-
 Fältherren, udi Ryssland den Edle och välb. Hr Ja-
 cob Dela Gardie sin synnerlige gode ven och bro-
 der tillhonde brodervenligen» från Nyslott (datum
 bortrifvet), huru Berendt v. der Heiden orätt kla-
 gat på W. rör. tull och Elfsborgs lösen, som belöper
 sig af hans handel. Ty strax som H. K. M. var

från Wiborg förrest och han fick besked på det kläde som D. hade inbeställt, hvilket K. M. lät nädigst upptaga på Cronones betalning, så besökte både han och hans contractsbröder hans skrivvare W. om delation på den tull dem borde utgöra af det andra godset som de inskeppat hade och det medgafs. Ett Engelskt sändebud hade på resan från Moskau kommit till Nongorod och ville öfver Norrbotten till K. i Sverige. W. ernade ledsaga det genom Nyslotts län. I Kexholms län hade den härjande tjufvehoppen förjagats af Munck. Deras Bondeöfverste blef tagen till fånga. De undflydde byggde sedan en skans. —

Af Wittenberg

— Arved, R. R. Fältmsk., träffas, 60 bref till v. Gouv. Forbus 1648—55. 1648 d. 25 Junii efterfrågades en Kapten Barnekov i Stralsund. Vid denna tid skref han sig Dero K. M. und Crohn Schweden bestelter Reichszeugmeister und General über die artillerie auch Obrister zu Ross und Fuss Arffved Wirtenberger von Debern. I ett bref requireras 100 skeppund harnisk. Dock handlas här ej blott om Statens affärer. Herr Arfved W. och Hr Arf. F. hade ett skepp i hop, Salvator, hvarför de betalt 1600 Rdr hvar. 1655 skref sig W. Graf zu Newenborg, Freyher zu Loimiocki, Herr zu Yltiss und Illista. 1651 köpte han 20½ hemman jordegods af kronau. En B. Wittenberg högtbedröfv. Enka (efter Fältmsks son) skref 1693 till Gr. A. J. Dela Gardie om sina possessioner i Estland.

Wrangel

— *Bernh. Joh.* då nyss ankommen *Commandant* öfver *Artilleriet* i *Kexholm*, skref siue dato till *Gr. A. J. Dela Gardie*, huru han begärt *krigsrätt* öfver *Constapeln Thomas Carlsson* och huru *krigsrätten* medgifvit hans oduglighet till *kronans tjänst*, men att målet skulle underställas *H. E. Wrangel* hade emellertid insatt sin son *Henr. Wilhelm* i stället; hoppandes nu till allt *H. E.* ces bifall.

Carl Gustaf, *Gr. Fältmarskalk*, har här lemnat efter sig till åminnelse 139 bref till *Gouv. Gr. A.*, *Lillie* och *v. Gouv. Frih. A. Forbus* m. fl. 1643, d. 13 *Marti* stod han vid *staden Neu Brandenburg*. 1648 d. 13 *Mart.* hade han med *armeen* conjungerat sig med *Marskalken Turennes armé*. D. 8 *Maji* hade han inryckt i *Württembergiska landet*, i *Guds* namn angripit fienden och slagit 1400 man. *Fältmarskalk Holtzappel* hade blifvit i den *actionen*; *likaså* *Öfversterne Bocca Magior* och *Hensser*, 2 *Öf.L.*, hela *krigscanzliet* och *bagagen* hade fallit i *Wrangels* händer. *Gen. Königsmarck* hade anført *venstra flygeln*, *Marsk. Turenne* *avantgardet*. Af *Svenskarne* hade dervid blott *Ryttmästare Fersen*, *Maj. Rützenstein* och *Kapten Sperling* med några få *ringara* stupat.

Brefven under *tyska kriget* äro alla uppsatta af skickliga infödingar, som nyttja då brukliga *terminologien* i *rättsfrågor*, hvilket troligen varit den

(X. DEL.) 8.

undertecknande fältmarskalken lika obegriplig, som Bjelke fann den han hörde i Stettin. I en utförlig historia om 30-åra kriget böra desse bref rådfrågas så väl som Torstenssons, men ega annorstädes merändels föga intresse.

Seglats ordre. hvarefter Amiral och Capitenerne på efterföljande skepp skola hafva sig att rätta. Datum Skeppsflottan under Gripzvaldz ön d. 10 Aug. 1655.

1. Skole samme skepp tillika med sjelfve Amiralen lyfta sina ankar med första fogande vind och sedan j Herrans namn gå till segels, noga observerandes uti seglandet den ordning som efterföljer.

	3 Leijon	Förgyllte Leijonet
Postryttaren	Mercurius	Månen
Falken	Carolus	Apollo
Phoenix	Andromeda	Höken.
Jägaren		

2. Finge de mellan hel och här en stark biffigare, så att flottan derigenom blifver förskingrad, då skulle återsamlingen ske i Putskervik.

3. I annat reghleres efter ordres meddelte i Dalarön d. 9 Julii.

4. Ej offendera örlogsskepp eller annan främmande farkost, som möttes i sjön.

5. Möttes ett eller tu danske örlogsskepp, eller träffades i hamn, svensk eller dansk, skola de helsa dem med svensk lösen och ej låta tvinga sig till an-

nan besked; men voro 3 skepp och derutöfver, »ako-
le de jemte Svensk lösens skjutande fälla på deras
store reppsegel så länge de komma flottan förbi
eller ock den i hamn satt hafvet och så den ene
vägen som den andre ingalunda stryka flaggarne.»

C. G. Wrangell.

Ordre, hvarefter Officererne oppå närskrifne
Kongl. Maj:tt och Cronones Orlogsskepp sig uti
förestående resa skola hafva att rätta. Datum uppå
skeppet Amerante uti Putskerwijk d. 8 Nov. 1655.

1. I följande ordn. skulle skeppen afgå från P.
till Wismar:

	Amerante	
Gripen		Postryttaren
	Mänen	
Svanen		Wismar
	Andromeda	
Fortuna		Örnen.

D. 25 Febr. 1662 skref Wrangel från Wolgast
till Forbus, huru Pommerske Canzlern Henr. Cœle-
stinus von Sterenbach å H. M:s vägnar rest till
Churbrandenb. Hofvet angående investituren vid Kej-
serliga hofvet, något att proponera och negotiera.
Bar. Pehr Sparre var ock som E. O. Ambassad, af-
gången till Kejsaren.

— Didrik K. Råd, Presid. skref som Landshfd.
i Österbottens län, dat. Korsholm 1676 d. 2 Oct. till
Gr. A. J. DelaG. huru Grefvens bref ankommit, det
Adlön, i anseende till osäkerheten på Ryska grän-
sen, skulle nu till utsatt Generalmönstning prästeras-

hvad på Landtdagen utlofvats. Här funnos dock ej till köps hvad som för mundering requirerades. Hade dock tillskrifvit herredagsmännen fr. Österbotten att sådant med sig hemföra, som här bräst. Mötet vore bättre hålla i Wasa än G. Carleby. D. 2. Nov. Befallningsmännen uppburu nu Mönsterkostpengarne 4 öre s. m. af hvarje mantal. Manskäpet vid utskrifningen besteg sig till 209 man. D. 17 Apr. 1677 då manskäpet nu afmarskerade till Åbo; för att sedan segla till Stockholm, hade R. Drotzet (P. Brahe) frikallat sina civil-betjente i Cajana för det beviljade rytteriet; men presternas 5 st. ryttare måste medfölja.

Wrede

— *Fabian*, Gr. K. Råd och President, träffas i 18:de seklets curs.

— *Henrik*, Ryttmästare, Caspers far och Fabians farfar. Om honom heter det i ett Kungabref af 1647: . . . ändock vi befinne RiksCammar Rådets besvär på skäl funderade, vi och fuller kunde hafva fog och orsak att vederkännas under oss och cronan alla de skatter och hemman som Hindrik Wredes efterlemnade Enka och hennes barn mera hafva njutit och sig tillegnat, än som uti sjelfva donationsbrefven expresse är förmält och de emot dess rätta förstånd sig tillegnat hafva, såsom ock refunderat räntan till oss och cronan, för så många år de föreskrefne öflige skatter hafva njutit: fikväl emedan framledne fader hafver år 1605 uti Kerkholmsslaget

icke allenast sig tappert och manligen förhållit, utan uti sjelfva slaget undsatt vår sal. Hr Faderfader K. Carl den Nionde H. i å. med sin egen häst uppå valstaden och sjelf derigenom blefven slagen, hans efterfätne barn och eljest hela Elimä fjerding alt härtill njuitt och af våra f. d. varande förmyndare och Rikens Regering år 1634 confimerat vordet, hvarföre . . . Likaledes i ett Kungabref af 1682: huru K. Mt. ehuruval de utaf Landshfd. Fab. Wrede underdånigst insinuerade skäl angående Elimä gods i Kymenegårds län ej borde någon reduction underkastas, K. M. dock remitterat frågan till Red Com:s utlåtande, hvilken vid handen gifvit, att berörde gods ingalunda borde dragas under reduction, emedan de 1) ej äro förlänta, utan före 1632 allodialiter donerade; 2) och detta ej skett per male narrata utan på grundade skäl och efter moget öfvervägande, och 3) någre få veckor allenast sedan revocationen af förlänningarne var skedd, men ej ett ord deri nämnes, hvartill kunde komma att ingen kunde tro, det K. Gustaf Adolph skulle någonsin haft i sinnet att återtaga från denna slägt ett så ringa beneficium, då primus acquirens satt sitt lif i sticket för att frälsa Konungen och dervid betingat sig nådig ihugkommelse för sina barn och efterkommande, hvilken action ej allenast i alla tider utan ock hos alla Konungar förtjenar både nåd och beröm, hvarföre — donationen confirmerades. Ny confirmation 1698 d. 1 Mars.

Y.

Yxkull

— *Conrad*. 1635 d. 15 Jul. utfärdade *Pfarrer Magr. Jo. Jacobus Landwogt Eccl. ad S. Quint. Parochus* und Juraten oder Kirchen Pfleger der *Pfarr Kirchen zu S. Quintini P. Bieidthack, Ph. Kennichen, A. P. Straus m. fl.* (deribland en Apothekare) med 9 egenh. namn och sigiller försedt försäkringsbref, att för de till Kyrkan gifne 50 Rdr och Hr. Öfverste Arf. Forbus bön skull, Öf.L. vid hans Reg:nte *Conrad Yxkull* skulle få sin graf i Kyrkan samt rum å muren för ett vapen med målning och fanstång. Han räknade anor från kämpar som 874 strede mot *Norr-männerna* och ur hvilkas ätt *Påfven Clemens II* skall utgått. C. Y. var förmodl. Sv. Friherren n. 30 Krigs-Rådet v. *Yxkull Gyllenbands* (introducerad 1652.) morfar.

Z.

Zimmermann

— *Didrich*, Major, Sv. Adelsm. n. 812 ansökte fr. *Kexholm* 1676 d. 9 Oct. en *Commendantsbeställning* hos *Gr. A. J. DelaG.* i anseende till sina trogne tjenster åt *Svenskarne* i 94 månader, hafvande vid *Rigas* belägring af *Ryssarne* i C. G:s tid förlorat all sin mundering m. m.

Å.

Åkerfelt

— *Herman* bad *Gr:na M. S. DelaG.* i bref från

Nyct d. 4 Julii 1660, förbarma sig öfver brodern Urban Åkerfelts små omyndige barn, att de måtte få njuta till godo hvad deras fader för Gran utlaggt på hennes processer, som han fört. Dem var omöjligt hålla rustningen uppe. Hermans och Urbans fat blef Sv. Adelsm. n. 387.

Ö.

Utaf Örn

— N. »Prins af Lappland», (hvarom se Warmholtz Bibl. Hist. SvioG. 1: n. 709.) fins här ett märkligt bref. Denne äfventyrare härstammande från de Birkekarlar, hvilka Lapparne ansågo för sina Herrar och Regenter, ända tills Gustaf Wasa kunde förmå dem erkänna Sveriges Konung för sin, då de bodde öster om Norrska fjellen. Då man erinrar sig den stränga på anor grundade etiketten i franska hofvet och ser denne bränvinsälskande Lapplandsdrängen jemte en Cardinal vid Kungens stol i Versailles, så blifver det ej så otroligt, att han bland legionen af Tyska prinsessor kunnat vinna en älskarinna. Fördomen om det förstliga blodets egna natur eller öfvernatur, bidrog här att skaffa det transbaltiska Europa straff för sin okunnighet om det cisbaltiska.

Han skref fr. Paris till Gr. Fab. Wrede:

Högvälborne Herr Grefve, nådigste Herre.

Såsom iag ifrån Lappland min ringa person som Eders Exellens sig väl lehrer påminna, effter iag

och der efterlämnat en enkä Br. Ö. Emellertid må
brevet anföras:

Revel d. 17. Oct. 1689.

Högvelborne Fru Grefina Fru GeneralGauernöraka
Högtärade Gynnariana

iagh kan inte tilfyllest beskrifva med hvad sorgh
iagh fick de elaka tender att ni ätter blir så olykeli-
ge och inte få Her General Gauernörn tillika med
fru grefinan hit i höst, heller, det ui då så alle haf-
ue gjort oss hop om, och mente nu när så många
saker kom förut, vi då skulle vara säkre nog i vårt
hop, nu är åter en slagh guds vet vi äre rät o-
lyckelige och helst iagh som mädh få hertans för-
lengtan har deräfter önskat så lenge och igenom så
stor förmetenhet förvissat mig om njutta den lykan i
denne höst så vist, och frögdad många flere om få
den ären af fru grefinans när varelses, att dee måtte
få se hvadh för en fullkommelligh människa i all
ciuilitet, skiönhet och allt hvad som fulkomeli kan
hos en människa finas, det är der af gud inte hos
fru grefinan förgete, derom är och alle mädh så stor
lengtan tillika med migh önskat nu fåt afbida den
dagen att få fru grefinan hitt, nu beklagar alla til-
like siedi migh att vi inte kunna njutta den lykkan
och vil nu önska att tilkommande Maji måtte bringa
oss den mayblontan vissare än i detta året är sket,
som oss likväl blef lofvat . . . Gud, trodigen beful-
let . . . 1691 sålde till Gr. A. J. DelaG. några
gamla franska tapeter till 2 rmar för 24 T:or malt
och 2 T:or hvete.

ANDRA AFDELNINGEN:

Lagstiftande Makten.

Riksdagshandlingar.

Dyllka finnas till ganska stort antal bland *Codices*; Bland *Acta* inlades blott hvad ej redan var inbundet, när den nya indelningen antogs.

Vi vilja ur dessa *acta* meddela för 17:de seklet:

Menighetens svar i Upland 1602,

synes vara uppsatt i Hert. Carls Canzli, åtminstone är dictionen så lik den Hértliga, synnerligen der »Hr Nils» visat sig »stark i Svenska språket,» genom att i skrift förvandla Hertigens kraftiga utgjtelser.

»Vij menige man, andelige och värdslike, som bygga och boendes äre i Enköpings stad, Trögd, Åsunda, Simtuna, Torstuna och Lagunda Häradet uti Fjärdhundraland,» göra i ett vidlyftigt »öppet bref» vetterligt, att då de 1602 d. 8 Dec. församlade vöro i Enköping, den Edle och Wälb, Herre Herr Magnus Brha(sic), i Upland och all Wester Norrland Lagman, och Wyrdelig och Höglärd Man Mester Olof ErkeBiskop i Upsala, vöro utskickade af Rikets Regerande Arffurste Hert. Carl, med fullmakt att handla med menigheten, de uppläste »stakillige» bref af-

gånge till ständerne, att vederlägga de beskyllningar, en part orolige menniskor af Påfviska anhanget gjort Hert. Carl, såsom vore han skulden till ofriden. Menigheten förklarade nu att ingen skulle tro dessa smädeskriffter och muntliga sqvaller. »Veled nu med djefvuls lögn och falskhet gerna upprifva och sönderslita de lofliga förbund som mellan H. F. N. och Sveriges Ständer gjorde äro.» Erinrar menigheten ock alla brevets läsare, huru de påfvikes art är att avställa blodbad, »såsom de djefvulsmenniskornes art är.» Svenskarne ville ej eller läggas under Pålackarne. En hvar som bröte mot Hertigen horde skönlöst straffas såsom en edsbrytare efter Sveriges lag. Folket och menige prester ville vara H. F. N. underdånige m. m.

Bland Riksdagspapper från Carl XI:s tid befinner sig conceptet till R. o. A:s clausula, som den bönföll måtte inflyta i K. M:ts bref rörande Hertüg Adolph Johans sak vid Riksdagen 1664, en del trol. dicerad, en del egenh. skrifven af d. v. R. Canzl. Den åsyftar authores hujus consilii såsom turbatores tranqvillitatis publicæ, hvilka nu eller framdeles, utan exception af hyad stånd och värdighet som helst, hoc ipso facto skulle blifva sina beneficiar, tjenster och villkor förlustige.

Från 1668 års Riksdag anmärke vi ett bref från Anna Thomasdotter i Kungsalå »sinom k. Man Dirich Seyter nuvarande Herredagskarl i Stockholm — hustrukärigen» (enl. utanskriften), der hon klagar, att Olof Johnson, också Herredagskarl, ingifvit Väclabe-

erfne att slå och berga Mismala i Sögar i Rukipott och Parkimäki, så att hon ej får plöja eller så hvad Dirik uppodlat på sin utmark; vidare hade Olof skickat det ryktet ut, att Dirik vore förgiflad på Stockholms slott; därför att han kallat honom *getolof*, då likväl allmänt känt vore att Dirik ägt både Olofs och Berells getter och får af Holmen, ätit dem upp och ändå vore lika snål, fröende sig så bli rik, men Gud låter nog gå efter Ordspråket: joka väjie saa see väriin möös pois meene.

Strider vid Riksdagsmannaval förekommo. 1680 ströds lifligt i Wiborg. Anthoni Prim hade blifvit vald till Herredagsman för Borgerskapet, äminstone Handelsm. Hans D. Seseman, T. Ossenbrygk, E. Plohmén, Hans Pesöb och y flere, övitterligt och oätspordt. De hade valt Handelsm. H. Schmidt; men deras fullmakt var borttryckt ur deras ombuds hand af Borgaren P. Greä. De begärte d. 4 Sept. att Borgmäst och Råd skulle skaffa Greä till förklaring. Ansökte så derom Landshöfdingen. Då Ganzliposten afgick d. 6 Nov. var Greä ännu ej ertappad. Likväl fanns väl fullmakten sedermera; helst den befinner sig här utfärdad af Borgerskapet, krämare, handtverkare och Embetsmän *) i Wiborg; dat. 2 Sept. 1680. Alla öfver nämndt mon. 20. 1680.

Från kunde ej ett ord svenska, kände ej stad-

*) Denna betydelse af Embetsmän, som ännu gäller på landet (liksom "Mästar") har ofta förvillat äfven lärde män, till och med i beskattningsfrågor.

sons fränder eller hvad det gemena bästa concerne-
rade.

Förrän *Bevillingen* upptogs hos Adlen, ut-
sändes en *Chevallejeker* erinran. Axel Rosenhans
päminte från Linköping d. 16. Martii 1678. »Hög- och
välbordne Grefver, och Herrar, Epke Grefvinnor, fröer
och jungfrur, Sveriges RiksHöglofl, Ridderskap och
Adel, huru i Halmstad adlen, löfvat en del s. m.
å hvar marks ränta, huru denna bevilling nu vor
anslagen Öfv. Bar. Welling, som för att yärfva ett
regemente fordrade 6089 daler s. m. inom den sista
Apr. hvareföre adlen borde skaffa till reds. »Presen-
teradt Löfstad d. 18. Mart.» »På Ekerund d. 19 Mars.»
»På Wjå d. 19 Mart.»

*Ridderskapets och Adlens inläg till K. M. vid
Riksd.* 1680, rör det »ständiga knektshället.» Ad-
len ville, att Bondeståndet skulle först, såsom i äldre
tider, yttra sig; derefter Adlen finge jämka sitt votum.
Men Bönderne hade nu en tid begynt att fordra, det
Adlen skulle yttra sig först. Då Bondest. höll det
enständigt på, ville Adlen, som förmärkt att Bondest.
ville det frelse och skatte skulle lika deltaga i fo-
sterlandets försvar, ej förhåla tiden. B. o. A. an-
förde härvid en mängd bevis på Skattebondens stör-
re lycka än frelsebondens, som måste utge allt hvad
han utan att förderfas kan åstänkomma. Hälften
mot skattejorden ville frälsejorden gifva. Visades
så, huru all obillighet låge i en högre pretention,
hvarigenom Bondest. ville turbera frälset. Den lind-
ring som skedde frälset kommo ju frälsebonden och
blott per indirectum adlen till godo. Hade adlen

stundom tempore necessitatis uppförda sina välfärdige privilegier, bör en sådan deras zele och glända dem till præjuditz. Skatteböndens lycka vart åskåddig der af, att man böd för skattejord merän tänkan af afgiften, ej tecken till prægravation m. m.

Riksdagarna efter 1680 vord egentligen petitions- ingifningar, hvana bestiga och bestända resolutioner följde. På Adlens besvär 1680 följde tidigt s. å en Kongl. Mts. resolution i 79 punkter. Mycket re- solverades der, som ännu behöfde resolveras. För att förebygga husförhårens förändring i presterliga tiggareceremonier och bondgillen, staldades att niska förhöja och examina endast bäradske och anställas i Kyrkan och på ingen annan ort. Vid communication af H. H. Nattevard mätte ingen penningaffär förrenas. Om de främste storkvinnan i Kyrkan för adlen, singe de stokenstämmer öfverenskommas. Donarerätteten som adlens sinecuret afslogas. Likaså begäran att nöjendet skulle vata i frolsebönder. Ho M. lofvar här friheter äfven åt hufvorförerne, embetsmän och konstigt folk.

Se här en Riksdagsmannefullmägt inom Bondeståndet: »Till denne nu berämnade allm. Riksdag af H. K. M. v. A. K. o. H. d. 18 pådigst, är påbudet, företagas skall, hafva H. Exc. Högv. Gr. Hr Ax. Liel- kes underdånige tjebare och bönder uti Lougholms län och Halland befallmägtigt, på deras väg- nar till Högsib. destinerade Riksdag att comparera, underdån. supplication ingifva och sedan att göra och låta (jente de andre undersätta), som de sjelfve

samtliga der tillstådes var. Till dess yttermera visso, är detta med Härudets sigill bekräftadt. Dat. Kiöfinge d. 13 Aug. 1672. (L. S.)

Adlen liksom permitterades från tjenstgöring ä Riddarhuset. En mängd excuser, ofast skrifna så att man förundras öfver bildningens tillstånd inom Rikets »första» stånd, träffas. Att ädlingen, »fattig karl,» ej kunnat sig tillräckligen equipera, är ej ovanligt skäl för uteblifvandet. Hr *Brunte Papegoja* är »helt sjuk och ofärdig.» Det synes ovedersägligt, att blott 2 slag af adel kunna bli annat än en caricatur: neml. *rätt doterad adel*, som i sina donationers ränta har sin lön och sitt embete i lagstiftande kammaren, der den, såsom beatus possidens har att skydda det *bestående* mot ett för obetänkt framskridande från deras sida, som i *framtiden* se målet för sin sträfvan; samt en *lägre embetsmanna-adel*, som i sin lön har sin donation och sitt embete inom verkställande eller lagskipande maktens område. Men här gäller: — Allt hafver sin tid.

Carl XI nedbröt det förra och upplyftade det sednare slaget. Hvarföre det sednare slaget mindre vunnit både historiens och folkets ynnest torde mest ligga i misstaget att inom det samma bibehålla den ärflighet, som var en af grundidéerne inom det förra. Utom det misstaget, skulle K. Carl XI's reform eller den stats utveckling, som skedde under honom, buri helt andra frukter än som skett. Embeten fordra en helt annan skicklighet, än den man kan födas till; men återhållskraften inom lagstiftningen, för att

göra af det närvarande en det förflutnas och det kommandes harmoni kan genom enskild uppfostran inom ett slutet stånd få sin tillräckliga vikt. Snart synes K. Carl XI:s verk hafva haft sin tid. Och under dugliga regenter, som i massan af de adlade embetsmännen och deras ättlingar förstodo utsöka dagligheterna, har äfven detta hans aristokratiska »mindelningsverk» haft sin blomstring; då det deremot visserligen icke såsom den uråldriga aristokratin *lyste*, bäst just då regentljuset förmörkats. Tiden för en ny formation har emedlertid ingått; således äfven den tid, då en opartisk dom kan fällas öfver de 2:ne föregående formationerne, hvilka begge fordra, såsom stora historiska phenomener, en *vettenskaplig* uppfattning för att få en rättvis dom.

Bevillningen från 1625 till 1671.

1625. Qvarntull 130000. boskapspr 287247. Städ.
contrib. 33888.
1626. Qvarntull 153244. boskapspr 298900. Städ.
contrib. 33888.
1627. Qvarntull 170254. boskapspr 435054. Städ.
contrib. 33888.
1628. Qvarntull 243043. boskapspr 576318. Städ.
contrib. 34308.
1629. Qvarntull 261107. boskapspr 492320. 5 mrks-
hjelp 314524. Städ. contrib. 52151.
1630. Q. 236830. B. 501485. 5 m. 306709. S. c. 76889.
Utskrifningspr 919612. Rotepgr 95914.

(X DEL.)

1631. Q. 280909. B. 461139. 5 m. 261254. Ständ.C.
75475 R. p. 60358.
1632. Q. 305711. B. 498866. S. C. 75617.
1633. Q. 215502. B. 465490. R. p. 38859. Krigshjelp
29338. S. C. 78225.
1634. Q. 208829. S. C. 42856. Begravn. hjelp. 34307.
1635. Mantalspgr 251214. B. 161411 R. p. 3189. S. C.
35408.
1636. M.p. 245815 B. 151327. R.p. 4357. S. C. 35350.
1637. M. 247550. B. 148299. R. 3411. S. C. 34590.
1638. M. 245449. B. 161366. R. 1281. S. C. 34590.
Råghjelp 78163.
1639. M. 253211. B. 456754. R. 1782. S. C. 28239.
1640. M. 259521. R. 148884. B. 2486. S. C. 30467.
Råghjelp 71616.
1641. M. 256567. B. 149532. R. 5124. S. C. 27904.
Rhj. 68274.
1642. M. 263369. B. 124452. R. 4320. S. C. 28641.
Rhj. 86000.
1643. M. 252090. B. 122328. R. 4314. S. C. 24523.
1644. M. 246313. B. 127249. S. C. 27904. Riksdlrshj.
72256.
1645. M: 240000. B. 120000. S. C. 60820. Rhj. 143800.
Riksdalershj. 75000. Riddarskapets bevill. 100000.
1646. M. & B. 297557. Rhj. 124803 Rdlrshj. 64000.
Rddbev. 60000. St. C. 60620.
1647. M. & B. 314095. St. C. 30217.
1648. M. & B. 194508. Utskrifn.pgr. 154911.
1649. M. 172560. B. 70400. Skjutsfärdshjelp 19235.
Kröningsgård 128904.

1650. M. 198992. B. 89794. Utskr.pgr 149256. Skj.hj. 80000.
1651. M. 191530. Skj.hj. 88455.
1652. M. 211500.
1653. M. 197631. B. 92345. Skj.hj. 89698. Rddbev. 176978.
1654. M. 224820. B. 83005. Skj.hj. 92912. Rddbev. 152640.
1655. M. 225000. B. 77085. Råghj. 81100. Rddshj. 54800. Skj.hj. 81033. St. C. 16828.
1656. M. 212906 B. 78469. Råghj. 60110. Rddshjelp 38150. Skj.hj. 77290. S. C. 16828.
1657. S. c. 14353.
1658. S. c. 145353.
1659. S. c. 19829.
1660. B. 75015 Rddbev. 80303. S. c. 14000. Begrifshj. 80000.
1661. M. 204304. B. 73416. Råghj. 88301. Rddshjelp 45445. Skj.hj. 63575 S. c. 15418.
1662. M. 206440. B. 69645. Skj.hj. 59861. S. c. 16000.
1663. M. 202840. B. 65547. Skj.hj. 64919. S. c. 16000.
1664. M. 217847. B. 70255. Skj.hj. 66936.
1665. M. 214233. B. 71032. Skj.hj. 57232. Skeppshj. 82234.
1666. M. 220999. B. 67169. Skj.hj. 54235. Skeppshj. 110585.
1667. M. 231101. B. 72341. Utskrpgr 98325. Skj.hj. 60567.
1671. Krigshjelpen 167130.

Råghjelpen beviljade på R:dagen 1644 af 1 T:a råg eller 3 d. af mantalet, med 8 T:or råg af hvar 64 mantal af presterskapet: Gaf 1645: 13748 d. 1660: 122278. 1661: 101,974. Skarab. län 1645: 6468. 1660: 10754. 1661: 887. Calmar län 1645: 8368. 1661: 4553. Deremot Stockh. län: 1645. 8187. 1661: 12436.

Riksdalershjelpen beviljades ock 1644. 6 d. s. m. samt adlens 6 mrk hjelp af hvarje 5 mrk rosttjensts ränta.

Ständernas fördubblade contribut. 1646 uppgick i taxeringen 55537. Utgick 55537.

Adelns 4 dalers hjelp efter hvarje mantal 1653: i Stockholms län 14669, Ups. l. 9286. Sdml. 9979. Ö.G. 14059. Calm. 8629. Croneb. 10822 &c. S:a 163567.

Krigshjelpen efter 1668 års beslut i 15 mark af 1 mantal 167130. Deribland af Malmöhus län 14142. Christj. län 7046. Bohus 9247. Schms län 18738. Elfsborg 13029. Hudiksvalls län 15636. Åbo 15048. Warml. o. Dal. 9022 &c.

Svenska Riddarhuset

uppbyggdes genom gåfvor och åtagne contributioner af adlen. Härvid påtecknade somliga stora summor i sin välmagt, som de dock uppskötte inbetala. Ränta åtoges sedermera och blefvo arfwingar lagsökte för betydliga summor — någongång bragte till det armod, att de friade sig med »fattigeden.»

Gref Magnus Brahe antecknade i Inskrifnings-

boken 2000 d. s. m. — per mark 6½ å Rdr 1800: 4.
16. Enl. resolut. d. 22 Dec. 1682 intresse à 10 pC. r.
d. 1 Jan. 1673. till d. 20 Dec. 1683 — 2046: 27. 19.
S:a 3916—11.

Gref Jacob Dela Gardie förärat, enl. inskrifnings-
boken 1629 d. 14 Febr. 2000 d. s. m. — 1869 d. 3 öre.

1638—40 à 20 Rdr per häst · 780.

1641—42 à 10 Rdr — 260.

intresse f. d. 1 Jan. 1661 till 21 Mart. 1666.

à 10 pC. å 1974 (rest. det öfriga bet.) 947.

intresse fr. 21 Mart. 1696 till 1684: 10 pC. 3470.

rest. efter en inbetalning 1666 af M. G. D. 5570.

1683 blefvo Gr. Jacobs arfvingar lagsökte. För-
klaringen uppsattes af Gr. M. G. D. Deri anföres,
huru den desolatefamillien obligeras ihågkomma Hr
Olivekrantz, som så solemniter låtit exclatera sin a-
nimositet mot Dela Gardiska huset. I riddarhusdi-
rectionen sutto då Clas Fleming, Fab. Wrede, G.
Falkenberg, Johan Olivekrantz, Secret. J. Gyllenkrook.

1689 aflade i Hofrätten Grefvarne Pontus Fr. och
Ax. Jul. DelaG. sin ed »vid Gud och på hans helga
Evangelium», att de ej hade någon ograverad och
redbar egendom, att strax uppgifva till deposition i
denne saken,» hvarefter fordran lär förfallit.

Banken.

»Herrarne af Bancó» utlemnade 1661 300 daler
kopparmynt, hvarpå A. Forbus gifvit dem invisning,
att taga af Bar. Gustaf Perssons assignation.

Bancolånen måste ej sällan godtgöras genom by-

pothekernes försäljning exsecutif. Reversen till Banco är tryckt, med tomrum att ifylla vid användning. Upptager ett ark in patenti:

1676 reverserade M. Elis. Oxenstierna till nummer Riksens Ständers lånebanko i Stockholm 3000 Rdr eller 18000 d. kpp. m. mot 8 pC. — skulle om halfva år omsättas, om så bifölls. Pantsatte Uddeby med dess qvarnar, hvarå gravationsbevis företeddes. Betaltes ej ränta eller kapital, kunde panten säljas af banken; dock kunde den sedan inom $1\frac{1}{2}$ år *bördas* igen af låntagare eller löftesmän. Vid Uddeby qvarnar voro då 1 mjölkqvarn med 4 par stenar, 1 pappersqvarn, 1 sågqvarn, räntande årligen 500 Rdr in spec.

Herrar Commissarier i R. St. Banco fingo 1679 ordre att å J. Westerlings vägnar betala till Hägerstierna 96 ducater, 801 Rdr 263 Caroliner och 20907 d. kmt.

1666 inlemnade Kongl. Commissarierne i Myntväsendet Seved Båat, Lor. Creutz, G. Kurck, Cl. Rålamb och H. G. Lindbielm sitt underdån. betänkande rör. frågan om koppar- eller silfvermynt vore undersåtarna gagneligare och på hvilken valuation. He-la landet ropade efter kopparmynt. Ett skeppund koppar borde slås till 53 Rdr. à $19\frac{1}{2}$ mark, hvilket gör 258 d. 12 öre kppm. Pluraliteten ansåg dock bäst, att H. M. sålde kopparn och köpte derföre silfver att mynta. Under året hade till d. 22 Oct. myntats 310,000 d. s. m.

*Lagskipande Makt.**Svea Hofrätt.*

Gr. Magnus Brahe, Riksdrotzet och den Konungslige Rättens *Domhafvande* så ock samtliga besittare, helsande med Gud allsmächtig utfärdade 1617 på Joh. Baptista Brasileas begäran en stämning till Fru Brita till Toftaholm som är en — anhållan å K. M:tz vägnar att hon *ville* hålla Brasilea klagelös. Han hade en skuldsedel af hennes sal. man på 139 daler.

Frih. Gabr. Oxenstierna »Drotzet och den Konungslige Hofrätts i Stockholm *Præsident* och samtl. n. v. *Assessores*, helsande *vänligen och välvilligen*, Knut Posse 1634, att han egde att exsequera några högmålssaker och fällde domar från sitt Ståthållardöme (på Mörkö:). En dom från Hölebo härar öfver en bonde som lägrat sin tjenstepiga. Han skulle plikta 80 daler och stå uppenbar skrift. Konan skulle sedan tingföras och dömas; var nudragen till Stockholm. Item från Hölebo. En soldat och bonde hustru (ej nämnd) hade stulet från en bonde 2 tunnor säd efter hustru Mariets mans (ej nämnd) råd. Mariets man är förrymd och säges tagit tiggarbref af Stadsskrifvaren i Trosa. Men Mariet och knechten äro dömda. »Resolutio. Mariedt och Olof (knekten) skole gifva målseganden sitt igen, och hvardera böta 3 gånger så mycket som tjufnaden var värd.

Gabriel Oxenstierna.

Gustafsson

Ægidius Girs.»

Ännu Gr. P. Brahe kunde kort fatta en Hofrättsdom, En dylik, egenh. underskrifven af P. Brahe, Gust. Rosenhane (skalden) och Gyldenbring, behöfver för reciten 6 rader och för resolutionen 4 rader: eller: »Rätten finner skäligt det Olof Eriksson erlägger och betaler till E. M. S. i ett för allt 20 d. s. m. hvar med parterne i detta mål skola vara åtskillde. Sådant allt med rätta.» »Utaf de skäl och bevis in actis finnes» — börjas annars merändels resolutionen. Stämningarne äro deremot långa och fulla af courtoisie. M. S. Dela Gardies fogde hade så illa slagit på landsvägen en sillpackare, men ställts på fri fot på hennes caution.» Fördenskull begärdes 1674, det Fru Gr:nn *tüctes* den anstalt göra, att ofvannämde fogde nu strax och utan uppehåll inför den K. Hofrätten inkommer. »Då efter en vecka ingen fogde afhörts, skrefs ett nytt bref; der liksom till ursäkt att åter erinrades derom, anfördes, huru den sargades hustru och anförvante oss dageliga om adsistence ansöka, jemväl ock nu för dörren stå, säjandes om den slagne föga hopp till lifvet vara.» Då Claude Hägerstierna ständes inför Hofrätten att svara på hvad Gilius Achtschilling kunde ha att kära, anfördes, huru ett behörigt straff följer på denna stämningförsittande, och att vederparten icke dess mindre vederfares hvad lag förmår. Då Drotz och President sedan blifvit särskilda personer upptogo deras titlar stundom hela första sidan. Olaus Thegner står oftast under — på Hofrättens vägnar.

Kongl. Rättens Sentens och Dom uti den appellerade sak ifrån Cons. Majori uti Upsala emellan Bokförfaren och Boktryckaren Henr. Curio genom dess fullm. Prof. Ol. Rudbeck kärende och Akad. derstädes svarande, angående tryckeriets och Bokhandlens förvaltande, jemte några andra pretensioner, hvarom tvistas: afsagd i Stockh. d. 18 Julii 1685; upptager 4 sidor in fol. Curio hade vid sitt anträde till trycket öfvertagit Gamle Mr Eskils och Joh. Pauls tryck, lofvade lemna det omgjutet tillbaka, men skaffade sig blott det tryckeri han köpte för 300 Rdr af Jansonius 1664, lånande pengarne af Akademien. Akad. hade honom afsatt för sin oduglighet. Hof-Rätten fann att, Akad. egde rätt afsätta en oduglig tjenare lika väl som den enskilte att en dylik vråka. Väl borde HofR. »ifra och anse» Fullmäktigens expressioner mot Cons., men som Cons. till en stor del genom olaga hållen process honom tillfälle och anledning dertill gifvet sig att beklaga, pröfvar den Kongl. Rätten skäligt det ena med det andra att upphäffa.

G. A. Dela Gardie.

Olaus Thegner.

Efter 1680 hade blifvit en annan ton i stylus curiæ. 1683 d. 6 Oct. utfärdade Kongl. Rätten sin sentens och dom uti den vice versa appellerade sak ifrån Stockholms Rådhus d. 15 Julii 1680 emellan R. B. o. Dr. Gr. M. G. D. å ena och hans arrendator Landsh. J. Grans Enkefru å andra sidan. Kongl. Rätten hade parterne mundtl. förhört; fann att om

arrendatorn något mera af bönderne utfordrat än laga stadgar tillåtit, borde han i sådant mål vederbörande och intet K. R. o. Drotzen vara responsabel o. s. v.

Götha Hofrätt.

På then Konungslige Hofrätts vägnar i Jönköping öfver Götha riket utfärdade Carl Christensson Månesköld ett bref till Per Stierna, Fru Karin på Lejonlunde och Fru Karin på Skärsjö, att de *borde* betala Nils Sölfversparre »och vi således icke mer härom måge molesterade vardas». Befaller eder Gud allsmäktig.

Sednare börja Hofrättens domar med Drotzets och Presidentens titlar. Vid en rågångs tvist 1688 mellan H. Durchl. Adolph Johan och Gr. Ax. Lillie hade Hertigen en Jur. Doctor A. Fleman till ombud. Der omtalas en Svartorpe Grufva, »som i forna tider skall lydt under ett Bruk med masugn.» (Nära Härstad under Röno.)

Krigsrätter.

En dylik af egen art hölls i Lägre Dantziker Houp t d. 14 Junnii 1656, stannande liksom ett Kyrkråds protokoll vid förmaningar. »Vi undertecknade samtliga officerer som hafva varit kallade att examinera den tvist och oenighet, hvilken sig emellan krigsprester Herr Anders Stephani Bergium och Fendr. Lorentz Lillie tilldragit» — Presten hade i dtyckenkap begått grofva excesser mot Fendriken och dess hustru, hvarföre fendriken instämt honom. Han ång-

rade sig högligen, görande afbön; Rätten bad fändriken vara försonlig, lofvande Hr Anders aldrig göra så mer. Underskrifvet af Bernh. v. Gertten jemte 8 andra. Härvid bör erinras att »Pastor. Clarensis» nu var Pastor vid ett finskt regemente (der v. Gertten var Öfverste), men hette Olaus Andreae.

1695 d. 23 Dec. hölls Regementskrigsrätt i Götheborg. Präses Öfv. G. Macklier, Bisittare 6 officerer och 6 underofficerare, i en tvist mellan Fendr. Olof Wallenberg och Kapten Braun. W. klagade att han måst betala Kapten en summa för sin befordran till Fendrik, som likväl ej kommit Öfversten till godo. Kaptenen upplyste, att med summan betäcktes en skuld till regementet af den, genom hvars afskedstagande befordran öppnades för W. — brodd till accordssystemet.

Lagmans och Härad-Rätterne

hade ännu, ehuru alltmer aftagande, sin ursvenska karakter, att landskapets ypperste man, och derigenom också Konungens man, dömde allmogan å tinget. Här finnas utslag i de minste rättsfrågor mellan 2:ne bönder afkunnande af Rikets Marsk såsom Upplands lagmaa, Rikets Canzler såsom Westergötlands o. s. v. Jemte Lagman eller Häradshöfding närvaro ej sällan Landshöfdingen i länet och fögderiets Befallningsman, som i Utslaget alltid nämnas mellan Domaren och Nämnden.

Svea Rike och Norrland.

I 2:dra och 4:de Delarne finnas Uppländska Lag-

mansdomar af Gustaf Carlsson, Konung Carl VIII:s sväger och Clas Fleming, ÖfverAmiral och Rikets Marsk. 1641 hölls Rikets Marsk Jacob Dela Gardie i 3 dagar rätt lagmans ting i Sigtuna stad, med allmogen af Tierp, Wendel, Oland, Långhundra, Seminghundra, Sollentuna, Wollentuna, Håbo, Erlinghundra, Bro och Förentuna härader, närv. R. R. Fältmek. v. Pres. i KrigsRätten Herrm. Wrangel till Skekloster m. m., Assessorn i Kgl. Hofrätten Olof Bärling, Underlagman, samt 3:ne lagläsare i Uppland med deras nämnder (36 de anseddaste bönderne — det är dock en dyning af fordna tiden.) 1658 hölls lagmanstinget å Amiral C. G. Wrangels vägnar af Svante Baner, Landshfd. och Ståth. i Upsala, närvarande underlagman Bärling. 1661 satt Wrangel sjelf å tinget. 1664 den märkvärdige Revis. Sekr. Nils Skunck; 1673 den ännu märkvärdigare J. Stjernhök, 1674—76 Carolus Lundius, 1687 N. Gripenhielm, så att skickligheten valdes att efterträda det i makt och nära konungslig ära upphöjda.

Från Uplands fleste, om ej alla domsagor, finnas här en mängd domar. På 1500-talet börjades: För alle the gode män, som ihetta bref händer före att komma, Bekännes jag . . . Häradsdom i Wårje hafvandes, att år efter Christi (Guds) börd . . . den tid, jag laga ting höll . . . Men på 1600-talet möter man tidigt den kortare begynnelsen: Anno . . . den . . . den tid jag N. N. för rätta satt och rätta laga ting hölt med Allmogen i . . . härad å Rätter tings-timma och stadi .. Ännu är tingsstaden ofta i klockar-

eller sockenstufvan, och der dömdes ännu efter deras ord, som i rätten suto och »flere andres.» 1626 då Anders Andersson för rätta satt å rätten tingstima och stad i Thenstad sockenstufva, närv. K. Proman Ståthåll. öfver Sthms och Upsala slott och län. Lars Skytte samt kronans Bef:man Ingolf och Nämnden, framträdde en bonde, klagande att två andra bönder sålt ett hemman två deras systers oåtsporda; dömdes att de skulle gifva hvad systrarne tillkom eller låta dem tillösa sig brödernes del i hemmanet. 1645 hölls tinget i Lena sockenstuga, närv. Landshf. Jöran Gyllenstierna. 1662 närvar. Landshf. Clas Bålamb och Kronans Bef:man. 1676 är jemte Håfvingen, Assessor P. Salanus och Hr. Bef:man närv. Mersändels, tvistat om gränser i skogar mellan hemman. Än ståtakontner en döf soldat med 2 prestbevis på sin döfhet, och att maskar stundom utkomma ut öronen; nämnden och flere andra instämme och domstolen ger honom betyg att han är oskieligh till krigstjenst (1661). Än erinras nämnden om en syn. »Tå tillspordes mängden uti gemen, huruledes med samma syn procederat och aflupet var. Ther till de enhälligen svarade, att den skett med flit och allvår» — hvar på den stadfästes (1635). Grefvna Agneta Horns bönder klaga, att deras hemman, räknade för helaj ej kunna dermed bestå. Gran hade dem förmedlat till halfva, såsom de fordom varit. Nämnden intygade och Håradssignetet bekräftade förmedlingen (1668). Andra hade ej förr varit förmedlade, men begärte nu, på Grans bref, bli nedsatte.

Nämnden biföll. Landskf. Clas Bålamb har sedan påtecknat förmedlingsbrevet, att kronans betjente ej skulle utfordra mer än efter förmedlingen (1665.) 2 Bönder i Marata beklaga sig att de i år haft så stor missväxt, att de omöjligen mäktat utgöra utlagor, begärande derpå TingsRättens attest. Nämnden intygade, att de fått ingen råg, och blott litet grönt korn, och förordade dem. Rätten gaf den begärte attesten (1696). Andra som sökte förmedling, hade blott på helt hemman fått 3 lass hä. Högre viden (40 mark) på skogsäverkan, gravationsbevis o. d. förekomma äfven. I protocollerne förekom dock ej uttänkt till förrän i 18:de sekel. 1586 skrefvos 48—53 bokstäfver på raden. — ännu med abbreviationer. 1626 likaledes, men abbr. hade försvunnit. 1634 präntades öfver 60 bokstäfver på raden af Olof Olofsson Enaus.

Om allmogens ställning mångengång under våra mest poetiskt besjunga tider, kan slutas af följande.

Ånno 1635 den 15:de Maji hölts Laga Ting med Almogen af Wåla Härad ni Wåla Soknestuga närvarande på Höga Öfverhetetens och Cronans vägnar Befallningsmannen öfver Salsbergs Län Wälförståndige Jören Jörentsson samt Nemden och andre gode män. Ibland andra ärenden, kom in för Rätten Wälbestälte Fältväbel Hans Gotaler och begärde ett sanfärdigt vittnesbörd om en man benämd Anders Bengtsson i Golapboda i Wåla Socken, hvilken skulle vara kommen för några orsaker skull i stor fattigdom. Då frågades Nemden och andre gode

men, hvad orsaken dertill var? Då berättade den i sanning att hemälte Anders Bengtsson för några år sedan blef utskrifven till kneckt, och skulle vara skott anno 1627, then ther legde en annan i sitt ställe Jören Mickelsson den Skotten. Bemälte Skotte var på ett tog uti i Pryssep, sedan ktm han hem och var något mer än ett år hemma stadig. I medlertijd rynde samme skotte bort, och ingen viste, hvarut han tog vägen, och tog med sig en hoop kläder och andra persedlar ifrån sin bonde Anders Bengtsson, hvari igenom bonden blef fattig. Och sedan blef bonden antagen i swerans ställe, then snarast sagt är så oländig, att han icke äger kläderna på kroppen, mycket mindre till bröds och upphälle, ther han uti på Tög förtresa skall. Dernäst hafver han en hoop små bars, hvilka han bestuckter genom hunger förgås ther Gud och Höga Öfverheten icke vill hjälpa honom. Till yttermera staafästelse att så i sanning berättat är vittnat Laglösaren med sitt samt. Härads Signetér. Actum ut supra.

L. S.

L. S.

Anders Andersson.

1646 stod laga ting med Hölebo Härad i Södermland. Då trädde för rätta en gammal finsk man i Trosa socken klagande att Fru Ebba Lejonhufvuds fogde velat förklara honom vara bonde å frelse. — Nämnden intygade att torpet var krono — samt med Finnens egen yxa huggit honom 10 blånader och ett blodsår i hans egen förstuga. Fogden svarade, att

finnen bet honom i handen så att bloden rann. Fogden skulle böta för slag 9 mark, Finnen för bett 6 mark. Finnen klagade vidare att fogden tagit hans son i sin nattsäng och fört honom till Örboholm, der han är dräng. Fogden visade att han der till hade Hennes Nåds ordre. Rätten afsade att drängen icke kan utan hans goda vilje tvingas att tjena vid Örboholm. 1653 anklagades en bonde att ha släppt skogseld som förbränt för Gref:na hela skogen till Keerta, dito en annan bonde, som släppt skogseld, och förbränt Silleskog. Dito en annan, som släppt eld i Hillestad — detta allt på ett ting, visar att ett inhemskt krig brann jemt. »Hennes Nåd» kunde låta slå bonden och göra hans son till slaf, men bonden kunde uppbränna hennes skogar. Sällan är barneman kunnat anträffas. Borgaren Balle i Trom hade tagit en båtlast ved. Jon i Glia hade nedhuggit en gärdsgård för Gr:nn. Han sade det skett på »Hans Excellences» (?) befallning. Process stod länge om en gärdsgård mellan ÖfL Wellam Barclay och »Hennes nåd.» (?) Hennes vittnen jäfvades, såsom hennes bönder: Barclays vittnen »gråhåruga män» hade motsatsen att intyga. 1669 kärke »Landträdet Cloots son» (ej namn) å Gr:n Ebba Brahes vägnar å en bonde, som huggit 20 timmerstockar. Bonden påstod dem vara huggne å skatte ägor. »Dy resolverades i att besigtning skall ske Gudh vill frambedehles, att de en damm uppbrutet. Domstolen fann böndernes försvar laglikmätigt, att alla dammar Walborgsmesso tid böra öppnas. Vid en syn observe-

rades de 2 stora Tyfsetogens runestenar (Bentil, 780. Lilj. 654, 652). Vål, att Ingemunds myckna svidjander ej förstört dessa poetiska fragmenter. 1684 ständes Landshfd., Jacob Fleming Rikstygnat. Peder Sparre för skogsväverkan. Sp. visade sig dock huggit de 23 timmerstämman å oskipt skog. Som istet annat förbud uppvisades, än skogvaktarens, ty pröfvade rättas, att skogen skulle efter örtoug och öretal delas och sedan, rida hvar sin del åt saklös; men bekostningen af mätningen efter proportion consideras. Rikstygnmästarens väverkan må då så aktas, att Landshöfdingens utfullnad, demmot, blifver erkänd. 1690 tilltalade, G. A. J. Delaf. Befman Tyrin i Länstad för 900 träs ävenkan på Kucala eget. Pliktfäddes till skogsskada 24 bre kopper lastet; samt i merlo s. m. lastet i plikt, mstående löft och arbete sitt. Nämnden uträknade att 900 träs kunde göras 15 lass. Skogsskadan, blef målsegandens ensak; plikten skole treskipas. Begärdes intaokning i några Böndera skattehemmet för udagets rest till Grefven enl. ingifven räkn. 269 d. stem fjerdeparts förhöjningen hvilken, begäran, blef in quantum juris till protocolet förd, dock skall det bönderne communiceras till behörigt ligendum, inen vidare lagfarande beviljas. Bönderne, vid comm. svarade, att hvad de före denationen, till fælae gifvo till kronan, hade de nu betalt, ehuru en lag om 10 lass nu är derifrån tagen och ett torg anlagdt på jord, hemmanet afsöndrad. Rätten skole dem bevisa att de ej gifvo mer till kro-

nan, genom utdrag ur kronans jordebok. Att skatt-
hö var en ny pålaga bevisades nu och de befriades
derifrån af rätten.

Märkligt är huru högst allmän lagen återans, och
då det sker merändels blott *balhen*. (»Efter som
skils i Sveriges lag — skils i Byggningsbalken, stadsdom:
som Bygn.B. 20 Cap. förmåler o. s. v.») 1601 höll
Hans Hansson Dober. Stadsskrifvare i Westerås och
Gronones och thens Högb. Parstens undersåte, nu
lagförrare i Westerås Schlotlän, ting i Siende län.
Han slutar en sin dom: Och bedje oss så stant
Gud till att hjälpa, att vi efter vår förstånd af bä-
sta vårt samvete ej rättare hafve kunnat döma. Upp-
repar så aldrist de 12 som sutto i rätten. 1637
hölls ting och Rätgång på Säter Konungsgård af
Landhf. P. Kruse, Befm. och Landsdomare. Michel
kärade till Nils i Mera ni Tutta socken utatt. (tutan-
för) bron,» för det han slagit ihjäl hans son. De
sutto och drucko. Tog så Nils sonens mössa och
kastade i en slass. Kom Michel och skulle hämnas.
Svarade Nils: tag min hatt och kasta dit, så kro-
vi lika goda vänner. Men sonen öste derpå gylla i
hatten. Blef så Nils vred. Under slagsmålet stack
han sin knif i »pojken» att han strax dog. Rätten
kunde ej fria. Dock i all ödmjukhet hemställes till
den Höglöfl. K. HofR:s vidare förklaring. Kom se-
dan för rätten en soldathustru, kärade mot en sol-
dat, som stuckit en annan soldat till döds. Drä-
paren bodde ock utanför bron. De hade först druckit
3 stöp öl, och skulle på lek pröfva sina nya svärd,

nu på Vägen till Tyskland. Då sårades dräparen i handen. Såraren kastade då sitt svärd och sprang, men den sårade förföljde och genomborrade honom på flera ställen. Samma dom efter 2 kap. i Dräpmåla balk. Begge dräparne bekände efter enstämt vittnen. 1621 intygade Underlagmannen i Gestrikland Hans Larsson, hufv. då K. Mts Commissarier höllo utskrifning, Öfv. Jesper Andersson tillsporde allmogén rörande några fäboder, hvarpå desse gäfvö ett visst yttrande derom; som anföres och bestyrkes med Underlagmannens signet.

Göta rike.

I 2:dra D. förgafs en Lagmansdom af den märkvärdige Arved Trölle i Berckquare, Östgöta Lagman. 1478 10 dag Jul höll han ting i Klinge med Menings allmoga i Ridd. Jwar Grens närv. och sin underlagmans Lydike Olofsson väpnares. Torpet Lund vid Norrköping tilldömdes Mågens Märtensson och hans medarvte, i kraft af ett faste bref af 1387 vid 6 mark svenske för den här yttermera påtalar »för min dom.» I Nämnden satte en Häradshfd. och 2 Wäpnare dessutom bönder. Ännu 1652 utskref Bobergs häradsrätt protocollet med öfver 60 bokstäfver i raden. 1680 hölls ting i Aringås med Almogen i Albo, närv. Assess. i Göta Höfk. v. Lagman i Tio Häraders lagsaga och Wirestad friherrskap så och Häradshöfdinge öfver Albo, Torstuna, Simtuna, och Åsunda härader, desslikes Nya och Gamla Bergvara med Härlunda Friherrskap. Hög-

aktade »Germ. Palm *) till Myckylsås, samt Kronans Bef. af Jsr. Collip; då ett hamman förmedlades — står ej hvarifrån och hvartill — der blott fanns 5 Tuneland åker och 15—16 nötkreatur. Hade legat öde för de stora utlagorne skull. 1677 berättades klageligen inför tingsrätten i Kinnowald, huru 20 snapphanar in på kroppen aldeles utplundrat Anders Persson i Torstelycke och Nykyrka socken, brutit till och med fensterkammarna ur huset. — som intygades att förmå Herreskapet till varkunsäpnet. 1673 gaf Paul Rudebeck ett intyg med Häradets signet, för att befria en bondeson fr. Knektori, som sjelf var halt, Fadren en 70-årig halt man, två bröder döfva och dumbar, hvilka ock voro halta och hade mist deras moder. 1664 dömdes å Westra Häradeting öfvet Åboerne i Ödestugu socken, som aldeles upbränt och nedbrutit i grund ett torp, nedhuggit gårdsgårdar m. m. Torpet tillhörde Grann Agneta Horn; de anfallande voro den af striden med Torstens så beryktade Arfvid Ribbings bönder. De förhärjade förde intyg med sig af Rastor i Malmbäck Sv. Langelius och församlingens sextän, att torpet låg på Romensås och ej på Fällas egör i Ödestuga Sö. således af Sv. Pederstron forden Länsmann i Malmbäcks gäll. 1700 intygades i Wrigstad att Gr.

*) Cederhjelmarnes stamfader. En hans sonson skref sig Friherre till Alfvestad. Emellertid har nu trol. ingen i Alfvestad, Wirestad och Härlunda begrepp om att de bo å Friherrskapers ruiner.

A. L. Lewenhaupt sålt Eksjö Hofgård till Gr. Fab. Wrede för 16000 d. s. m. 1682 intygades i Wernamo att Mossle 1, Lundegård, brukades under Säteriet Hellmertshus — på begäran af G. Hellmert Lillie.

RikaDrotzets fogde på Wisingsborg hade i mycket till förfarit. Han hade t. ex. skolat brygga cættunna Herröl af en tunna malt, med bryggt ganska svagt öl. Derom ransakade 1623 4 välbördige och 6 försigtige män. Han skulle för ölbryggden betala 8 Tior och 5 skeppor malt. 6 ha underskrifvit domen, deribland Henricus Cassiodorus de Reyna.

Gr. Jacob DelaGardies Förvaltare hade till Lagmanstinget 1640 instämt: Gr. P. Brahe, Thure Axelsons barn på Wannaberg, Olöf Christofferss. på Degeberg, Clas Fleming på Håberg, P. Baner, Nils Bjelkes barn på Örngården, M. Soop, J. Ulfsparre till Hedåkra, Anna Possé till Sjögerås, Jör. Kasse till Nygård, Fru Ingeborg till Rylanda. Det mesta här rörert synförrättningen. Jenste stämningsmemorialet, anfördes huru Hofrätten befällt, att Tingsstufvor öfver allt skulle uppföras och begärtes besked om medel. Förfrågades äfven huru skulle förhållas med böter af de många horkonerne, som behöfde pengarne för att föda barnen i den dyra tiden. 1685 intygades i Gjätenes Häradsrätt, att mask bortfrätt mestadels all säden hos en del frelsebönder, mycket ligger därför öde. 1674 dömdes Häradshfd. Ollonberg i en tvist mellan RiksCänzlert M. G. D. och Bygmäst. Rutensköld om en hark och ett lodjura

skin. För haren, som R. nekade sig skjutit, skulle han värja sin person å nästa ting med 3 manna laggång. Lodjuret erkände R. sig skjutit, men att han dertill egde rätt efter Jagtordningens 14 art. Ollenb. erinrar dock huru generalis regula varias admittit exceptiones, quia ut in omnibus rebus aliis, ita in venationibus est occupatio rei vacuae tantum justa. Men nu hade RiksCanzlerns skytter och hund djuret rest, förrän Ryttmst. kom åkändes och det fälldes. Bjuder Östgöt. L. Byggn. B. 36 kap. att om någon reser ett djur och en annan skjuter det innan 3 nätter äro förbi och den som restet hafver det öfvergifvit att följa, då skall han ega djuret som restet. Det samma dömmes Helsingalagen Wederbalken 8 kap. att den skall hafva björn, varg &c. som veder. Ty dömdes secundum Art. 14 Jäcktordn. att H. Exc. skall behålla loakinet och Ryttmst. gifva det från sig utan plikt. Emot denna dom appellerade begge parterne. 1686 förbödos å tinget i Husby sockenstuga alla som hade Svalteqvarner på nya ställen uppbyggde sedan 1638, att dem bruka, Tallqvarnen vid Huseby Closter till förfång. De som hade äldre,ingo ej lega eller låna dem till andra. 1667 hölls ting med Gudhems Härads allmoge då Gren Agn. Hörns Befman anklagade RiksRådets (†) — trol. Gust. Soops — Befman C. C:s för det han uppbudat 16 hunder och befallt dem, vid straff tillgörandes, följa sig. — ett af de då vanliga gränskrigen — i ett anfall på Grimans egor, dervid de nedhuggit 40 famnar gårdesgård. m. m. såld föröfrat.

Han skyllade på sin dryckenskap, förakonades för ordre, men måste plikta för hvar bonde, han befallt följa, 40 mark enl. 44 kap. EdsB, och 40 mark för egen person enl. 28 kap. Kong. B. och G. I: stadga. De bönder som utan ordre medverat plikte själfrve. För gärdesg. plikte C. C.s. 40 mark, dessutom för den bondes skadade hus, som emellertid hela vintren måst bo i en badstuga, 6 d. 21 öre s. m. 1680 d. 12 Mars, då ord. Häradsting hölls i Läckö Grefskap, begärte R.C:s Camrer Skragge ranssaking rörande de gravamina Bef.m på Lindholmen And. Abrahamsson framdragit rörande Länsman Erik Perssons otillbörliga procedurer mot Gr. Bengt Oxenstiernas bönder, hafvande R.Cz befallt att Länsmanen skulle straffas der han brottslig befinnes. 1. klagades att Länsm. E. P. S. 1678 inqvarterade en ryttare här i grefskapet på 3½ gård och 1 Rdr inqvartering af hvarje helt hemman i månaden, der likväl i Kongadömet 5 hela hemman allena en ryttare hade haft till inqvartering och 1 daler s. m. af hemmanet. Gr. B. Oxenstierna begärte, att de som vållat sådan confusion måtte det ersätta. Visades att skulden låg hos Officerarne, ej hos Länsman. Han appreste bland mycket annat en sedel af Lieut. Jör. Lilliehöök, gifvas d. 29 Junii 1679, som befallts Corporal Er. Mörk, att uttaga i Ässe Härad tälpen-gar 2 d. s. m. af hvarjt kvarter med gewalt, om det icke kunde med godo aka. Vidare undersökning fanns onödig, när bönderne ändå ej finge igen hvad ryttarne tagit för mycket. Frelset var i allmänhet

förmedladt, ej så kronot, hvarföre det varit billigt om kronot fått lindrigare villkor, som kronot dock aldeles ej medgaf skett. Klagades på Länsman, att han sönderlagit dörrar och utdruckit ölet hos en bonde, der han skulle utpanta mantalspengarne. Länsmannen påstod, att han öfverfölls först af bonden och hans dotter, hvars edor anföras. Klagades att Gr. B. Ox:s bönder måst i det allmännaste väglag föra kalk fr. Kinne härad till Sollebrunn i Elfsborgslän samt betala en del kalk med 2 mk kmt på hvar gård, mist säckarne, önskades veta, efter hvilken ordre. Upplystes att det var K. Mts.; kalken skulle till Bohus fästning, 1 tunna eller 6 :|: s. m. af hvart helt hemman öfver hela länet. Önskades veta, hvarför Gr. B. Oxens bönder skulle för 3 år sedan köra tegel till Läckö och reparera nya bron, samt framköra timmer till Blockhuset, med hot att den ej så gjorde, skulle på vaktten sättas. Svarades af Ass. Th. Bondes, Johan Ekeblads och M. Ugglas befimän, att de aldrig hört här af, eller deras bönder någonsin gjort något det ringaste arbete åt R. Czl. Der kunde ej upptäckas något annat såsom gnista till denna eld; än att några gifvor sjelfvilligt på en rättares uppmuntran (denna nekade dock dertill) framkörts af några bönder till nya bron och blockhuset, för hvilka betalning erbeds. Gr. O:s ombud var nöjdt med hvad som nu ransakadt vardt; önskades blott hädanefter full likhet mellan begge herrskapers bönder, att afskaffa till »Schalugien». 1603 vid tinget i Walla Härad ransakades om en RiksCaustorns Befimän på HÖ-

jentorp utredt; och dömdes han betala H. Exc. 14370 d. k. m. — Mycken oreds uppkom den tiden deraf att tunnan 1665 reducerades till 4 skeppor på tunnan, i stället förut 6. En gammal skeppa höll 12 kanner. 1683 hölls ting med Wallbo Härad. Vittnade nämnden att Norska fienden 1679 aldeles förbrändt vissa hemman med all åboarnes bästa egendom att ej ett hus blef behållet, all lösegendom röfvadt, flera af gårdarne sedan legat öde, synnerl. der föräldrarne omkommit och de omyndige således värlöse: I *Valbo Härad, Rännelande socken, Hen, Nycklebyn, Stenstorp, Torp, Baeken, Guntorp; Rouggierds Socken, Böön, Lerdals Socken, Blässön, Järbo socken, Bäckehvarf, Grösätter, Skjällesätter, Twetarne; Färgelanda socken* Thenarsrudh. Vid flera uppgifves ej ett hus obrändt och oftast var lösöreboet aldeles bortröfvadt.

Rörande

Wettenskap och konst.

Dahlbergs K. Carl X Gustafs Historia.

Carl &c. Vår ynnest &c. Såsom Vi, Hägerstierna, förnimme, att j hafven låtit disponera eder att fournera de medel uti Paris, som vi destinerat hafve och låta de afritningar, hvilka Öf. Lieut. Dahlberg öfver vår Sal. Herr Faders gloryvärdigst i äminnelse krigsactionar gjort hafver, sticka utr koppar; ty är vår nådiga vilja och befalning, att J. uppbemålte Öf. L. Dahlbergs påfordran honom icke all-

nast de till sin resa åt Frankrike beträfvande medel
tillkomna ätes, utan ock den anstalt göra, det han
vid sin ankomst uti Paris till ofvanbom. verkets fort-
sättande må med vissa medel försedd blifva. Vi
hafve hos vårt KammarCollegium den förordning
gjort, att eder efter ingifven liquidation, dertill detta
behof förskjutande medel, af den Tull, hvaruppå j för
eder andre pretension assignerade äre, skall godtgä-
ras och betalas. Hvarmed J. förtritte det som oss
länder till godt behag och Vi befaller eder, Gud alla-
mäktig nådel. Datum Stockholms d. 20 Nov. 1666.

Uppå Högstb. H. K. Mits

Hedvig Eleonora.

Per Brahe greffu	Carolus Mauritius	Gustaff Otto
till Wissingsbårg	Lowenhaupt i R.	Stenbock
S. R. Drätzet.	Marakans stolle.	S. R. Amiral
Magnus Gabriel		Clas Bålamb.
Dela Ganje		Uti R. Skattmästarens
S. R. Canzler.		stolle.

Utanskrift:

Till oss Elskelig vår Tro Undersåts Edel
och Vålbördige Claudius Hägerstierne
Nådeligen.

Vålborne Hr. General-Tullförvaltare Wilhelm
Drakenbjelm. Såsom Vålb. Claud. Hägerstierne sig
hafver låtit disponera, att anskaffa 2500 Rdr till det
arbete, som Hr. Öfl. Vålb. Erik Dahlberg skall hta
förfärdiga, öfver Sal. Kongl. Majts Högstglory. i äm.
Krigsactionery. all. må befaller H. K. M. vår allen-

nådigtta Konungs och Herres lit. till Kammarern ankomna bref af d. siatl. 20 Dec., att vi skole låta honom göra sig det betalt utaf den Tull, på hvilken han för sine andra pretensioner assignerad är; men alden stund vi förnåmme honom för sine andra pretensioner redan vara förnöjd och honom därför är beviljadt på andra sina utgående varor denna summa att få decourteras, hvarföre är Collegii begäran, det Hr General Tullf. v. sig det vilde ställa till efter rättelse och den förordning göra, att de 2500 Rdr med derå löpande intresse å 8 procent måge honom, Hägerstierna, uti Tullen af de varor, som han sjelf utskeppa låter, må (sic) motqvittning göra sig contenterad och betald, hvilka sedan uppå den summa som till Cammarerns handpenningar förordnade blifva, skole decourteras, dat. Sthm d. 23 Dec. 1666.

På dragande kall och Emb. vägnar

Gustavus Bonde. Gustavus Soop. Claes Rålamb.

Gustavus Peterson. Joachim Schüttehielm.

G. Palmqvist. And. G. Lindehielm. Lars Joansson.

Uti Kamerer Tigerstiernas

frånvaro P. Ericksson.

Ofvanstående 2500 Rdr i vaxel, som ÖfL. Wälb. Hr Dalberg af mig bekommit hafver uti Frankrike, hafver jag bekommit in specie sølf. så till Capital som Intresse, neml. 4283 daler, (1) öre s. n. hvilka 4283 dlr, (1) öre s. m. jag härmed riktigt qvitterar af Stockholm d. 29 Dec. 1669. C. Hägerstierna.

Ofvanskrifne 2500 Rdr äre mig af Wälb. Claude Hägerstierna contentat med 6 och en half mark

skift till Bancoedelar, för den skull den fullkom-
ligen qvitterar, datum Stockholm d. 28 Mars An. 1666.

E. J. Dahlbergh

Säger Sex och en half mark.

nb. Hägerstierna blef betald genom afsvitning
i tull för messingstråd från Gusums messingbruk.

Helsobrunnar — Comedier.

1692 inlemnades af Jacob Möller till K. Carl
XI ett memorial, huru Kongl. Collegium skulle åter
låta upptaga Sveriges Salthruonar, som i K. Göstaf
Is tid varo i bruk; huru Akademier, Exercitii, Con-
ferens samt Comedihus böre med Syenske män för-
ses, som kunna allehanda fremmande språk, således
öfvertalas på den svenska nationen att qvittera sine
långa resor utomlands eller perfectionerades sig först
hemma, på det de fremmande intet måtte göra gäck
af dem; sedan förgår dem väl lusten att frekventera
till välkost, fremmande land så mycket, som härin-
till skett; således besparandes i landet de 900,000
Rdr som den svenska ungdomen årligen från Sveri-
ge bortdragar som vattenbi. Så skulle i stället ut-
ländingar komma hit, synnerligen de som äro sven-
ske undersåter.

Religion.

Den Grekiska.

Rysk botfästning.

Fjerdedag Påska eftermiddagen blef de grek-

bitanter af Ryssarne, som sig uti fastan och dess pertinente hållande försedt, efter deras egen gifven dom bragte till strömmen vid Söderqvarnar och utom dammen igenom springande med äfventyr af lifvet expiera mishandlen, och i det fulla kläder. Nu var en af dem, som hemmeligen hade aflaggt kläderna, krängandes rätt in prociectu ad iter skjortan (salva venia) öfver hufvud och lopp hel naken derifrån öfver åkar- och jerntorget tillbakars igen uti många hundrade ja väl tusende människors åsyn: Och alltså hafven Stockholm sett den Muskovtiske ruelsen.

Den reformerta religionen.

Till K. Carl XI inlemnade de reformerta "refugierna" och undersåtare en väl skrifven men vidlyftig supplik om religionsfrihet. De utveckla deri, huru reformationen nedstammade från den Apostoliska kyrkan, hvilken Rom började förtrycka som hedning och fortsatte att förfölja som Påfve, huru Gustaf Adolph ömmade för Calvins lärjungar så väl som Luthers, huru vid Münsterske freden de Catholske magterne lemnade Sveriges Konung carte blanc att uppgöra fredsslutet efter sin önskan allenaat att den reformerta religionens bekännare utslötos, men hvarvid Sverige högsint begärte samma rätt åt dem, som Lutherska confessionen; huru Gustaf Adolf sjelf öppnade sitt rike för slöjdkunnigt folk af denna confession; huru K. Carl Gustaf i bref till Cromwell af d. 23 Junii 1655 yttrat att af Papisterne förföljde

Christne böra räknas lika de af reformert som Lutherisk religion; huru 1684 K. Carl XI sjelf utlofvade dem tolerance; huru de således hoppas att ej svära följd för dem kunna uppkomma af att de i en sedhare förordning äro anförde jemte Papisterna; huru de åkiljaktigheter, som förefinnas mellan dem och Lutheranerna ej böra kunna skattas lika med det svalg som är mellan Påfve och protestant m. m.

Contes de l'argent des Pauvres reformés.

Är förd af Hägerstierna, som hade en kassa i sin hand. T. ex.

1665, i Juillet paye sur le billet de Mess. Boit et le Roy (Pierre le Roy) . . . a un pauvre homme francois . . . d. 32.

— 12 Aout. Paye sur le billet de Mess. Boit et Bonneville a une pauvre femme francoise . . . d. 15.

— 16 Aout. Par billet de Ms Boit du 16 Aoust a Nicolas Fayolle . . . d. 15.

— 9 Sept. . . . les pensions des enfans Philipp Philoque . . . d. 31.

Till onämnd person gafs genom Bonneville d. 13 Oct. 100 ducats à 10 $\frac{1}{2}$ d. . . . 1050.

1666 3 Jan. a Nicolas Marigue celon sa quittance . . . d. 200.

En Margareta Matzdotter emottog stundom gåfvan till Philoques barn. Bland de understödde träffas namnen *Hubert, Carre, Pierre De la Valle, Capitaine Mastra*. P. ayder a la reparation dune Eglise brulee en allegmangue 12 Rd. à 21 mark . . . d. 63.

Au Maître de la langue française nommé
 Charles Bonnefille 100 Rd. à 21 m. d. 525.

Au Ch. Bonnefille, sous-synne undervisat
 »petits orphelins»,

P. le loyer de la lecture d. 200.

R. un quart d'an de l'escaloge 250. } 450.

Utdeladt fa. d. 5 Julii 1665. till d. 4 Apr. 1667:

4402. d. 29 öre.

Desse penningar hade samlats genom subscrip-
 tion, fattigstockar &c. i vissa dylika funnos i Dec. 1665
 20 ducater, 41 Rd. spec. Bancosedlar 285 d. &c. &c.
 S:a 1324 d. Intressen å gålvor, förrän de utdelades,
 uppgingo till 175 — S:a S:arum 4402. 29.

6 daler betaltes till en som uppsamlade almosor
 åt en fattig af Reform. rel. i Sthm, bland bönderne
 kring Drottningholm. Hon hade samlat 61 daler en
 gång och 10 d. en annan gång.

Från 1660 d. 1 Sept. till 1663 d. 29 Maji inflöt
 5542 d. 20 öre, som redovistes såsom utdelade.

Till Amsterdams fattige sändes engång 157 d. 16.

Katholiken Johan Mein.

1684 d. 24 Junii afreste Johan Mein från Stock-
 holm, öfver Köpenhamn, såg i England ett torn, »som
 Satan byggt på en natt,» kom till Rom i Maji 1685,
 fick nåden kyssa Dr. Christinas hand (Han kallar
 henne *Rea* »Svedie»), och åt med adelsmän i dess
 hof. Synes blifvit förförd af Drottningen på det ma-
 ner, hon vid 60 år allena kunde förföra, fick *Påfvens*
vålsignelse afreste till Wien, derifrån han reste d.

20. Aug. hvarvid dagboken stannar. Bland hans efterlemnade papper finnas åtskillige officiella dokumenter; hvaraf man ser, heru en afställing befullmäktigades.

1.

Cunctis ubique pateat evidenter & notum sit qualiter die 18 Junii anni 1685 Johannes filius Gustavi Mein de civitate Stocolm in Suesia Nobilis, ætatis suæ annor. 25 prout dixit, comparuit personalter sponte in Officio S. Romanæ et Universalis Inquisitionis, & juridicæ exposuit, se tenuisse et credidisse errores & hæreses Sectæ Lutheri, in quibus natus atque educatus fuerat, ac petiit absolui et in gremium S. M. E. recipi & admitti. Quocirca die 22 ejusd. Junii An. 1685 supradictus Jo. Mein in executionem decreti Sac. Congregationis S. Officii abjuravit juridice hæreses & errores dictæ Sectæ Lutheri una cum omnibus & quibuscumque aliis erroribus & hæresibus quomodolibet Sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ contrariis & successive fuit à R:mo P. fre Thoma Matza à Forolinio Ordinis Prædicatorum Sacri Theolog. Membro Commissario Generali dictæ Sanctæ Inquisitionis absolutus in ferma Ecclesiæ consueta à sententia excommunicationis propterea per eum incursa & S. M. E. reconciliatus injunctis ei poenitentiis salutaribus, ut in actis &c. In quorum fidem &c. Datum Romæ ex palatio S. Officii hoc die 22 Junii 1685.

Alexander Speronus S. Romanæ et Unilis Inquisitionis Notarius, I den romerska Universal-Inquisitio-

nens sigill ser man ett lejon löpande öfver tre strömmar (?).

2.

Universis præsentem literas inspecturis salutem in Domino. Nos infrascript. Societatis Jesu Religiosus Sanctissimi Dni Nostri Papæ in Basilica Principis Apostolorum de Urbe Poenitentiarius Samuel L. . . Joannem Mejn svecum limina Beator. Petri & Pauli ac sedem Apostolicam personaliter visitantem & ad poenitentiae sacramentum humiliter recurrentem in Sacramentali confessione audivimus & a peccatis suis Apostolica auctoritate, injuncta ei poenitentia salutari, absolvimus. In ejus rei fidem . . . d. 24 Junii. — Ett nytt bevis af d. 14 Julii uttogs sedan.

3.

Nos infra scripti asserimus ac testificamur, D. Joannem Meyn Sveeum in Romano Hospitio exterorum ad fidem orthodoxam transeuntium per unum mensem circiter pie ac religiose convixisse, atque post sufficientem instructionem abjurata hæresi Lutherana, (prout ex fide suarum testimonialium) Catholicam suscepisse fidem & sacramenta poenitentiae Eucharistiae & confirmationis rite percepisse. Quam obrem novum hunc Rom. Eccl. filium ab omnibus ejusdem S. Matris filii & Christi fidelibus fraterna charitate complecti vehementer expetimus, eisque eundem ut voti compotes simus in visceribus Christi commendamus. Datum Romæ in nostro hospitio Deiparæ Virginis Gratiarum atque B. Michaelis Anno
(X DEL.)

Dn. 1685 d. 2 Julii Dominicus Acaminus Sacerdos
Cong: nis — rii in Urbe. Mathias P. . .

4.

D. 12 Julii fick Mein ett pass, gällande 6 må-
nader, af Cardinal Carolus Episcopus Sabinensis S.
Rom. Imper. & incl. Nat. German Regnorumque &
Dominiorum Hæred. Augustias. Domus Austriacæ
Protector.

5.

Conservatores Camerae Almae Urbis Inclytam Ur-
bem, Romam, unde Joannes Mein Svecum Æt. ann.
25 staturæ altæ pilaminis ca. lator præsentium reces-
sit, nullo omnipotentis dei gratia Epidemiæ seu pestis
morbo laborare, nec in ea ejus morbi suspicionem
aliquam adesse, præsentium tenore attestamur. Pro
S. P. Q. R. Dat. d. 16 Julii 1685 . . . Deputatus.

Svenska Kyrkan.

Bland de vackraste, de mest protestantiske an-
stalter i vår Kyrka må man med skäl räkna Refor-
matorn Gustaf Wasas anordning af en *Bibeltryck-*
tunna af hvarje Kyrka, hvaraf årligen en *Riks-Bi-*
belkassa borde bildas, som upplade och till lägsta
möjliga pris försålde den svenska Biblen till folket.
Det är aldeles obegripligt, att denna tunna alltjemt
utbetalas, utan att presterskap och församlingen
sträfvat att få den använd *efter sitt namn*. Vi ha
sett Bibelsällskapets Biblar på uselt papper och med
sjelftagne uteslutningar af summarier m. m. och för-
ändringar i öfvers. af texten utgå, hvilka blifvit hvad

Octafopplagan angår, så discrediterade, att det mång-
genstädes anses för hevis på andlig sömnaktighet
hos en prest, att han tillstyrker dess spridning bland
sina åhörare. Vore det ej tid, att med Bibeltrycks-
tunnans kapital bilda en Bibeltryckskassa för en ny
ordagrans *) Bibelöfversättning, der öfver sedan lä-
rarne finge paraphrasera efter bästa insigt och öfver-
tygelse i sina predikningar, då de hunnit lika trötta
sig sjelfve med sina homiletiske betraktelser de
rebus omnibus & nonnullis aliis, som de säkerligen
redan tröttat sina åhörare. Här må emellertid med-
delas:

*Kort extract oppå Biblietryckstunnan uti Sve-
rige och Finland, hvilken M. Ericus Schroderus uti
effterschr:ne landsühnder påfördt ähr. A:o 1635.*

Neml.

Uppland	170	T:or spm.	Wessml.	61.
Söderml.	49.		Kopparb. med	
Östgtl.	147.		Östdalarne	22.
Smål.	262.		Norlanden	119.
Wstgtl.	434.		Åland	8.
Nerike o.	128.		Öland	33.
Werm.			Finland	101.

S:a 1534: T:r spm.

Kongl. Mts påbud och förordn. om den gamla

*) Ad modum Thomandri.

Tryckeritunna, huru den årligen skall utgå af alle kyrkohärbergen och socknar i Riket till Collegii Antiquitatum underhåll och nyttige böckers tryckande. Dat. Kungsör d. 20 Jan. 1682, så ock Kongl. Mts sedermera förklaring öfver någre besvär, emot beste tunna inkomne vore. Dat. Stockh. d. 14 Juni 1682.

Vi Carl &c. Görom vitterligt, att emedan Sveriges Konungar hafva allt ifrån den Evangel. Religionens fortplantande i vårt fädernesland städse dragit försorg, huru så väl Guds Ord och ära igenom Biblens och andre Gudel. böckers tryckande skulle utspridas och förmeras, som ock andra verk och skrifter till fäderneslandets styrelse, lagskipande, gode ordningars vidmakthållande, Svenske Historiers och Antiquiteters kunskap, nyttiga och tjenliga uppläggas måtte: hvarföre de ock förordnat hafva visse medel dertill, som är en tunna ren och strid säd af hvart Kyrkoherberge i riket, den de hafva tryckeritunna kallat, igenom hvilken tunna många härliga böcker äro tryckte, så väl Biblien i K. Gustaf 1:stes tid 1540 som sedan 1617. och många andre stora verk i Kon. Gustaf Adolphi och Dr. Christinæ tider riket till stor heder och nytta; alltså emedan vi icke vilje sådant mindre i vår tid befordra, ty hafve vi antagit och förordnat visse lärde och capable män, som sig företagit hafva, allehanda nyttiga saker och handlingar att utarbete och publicera, igenom hvilka också reda åtskillige berömlige verk äre upplagde och än många under händerna, som intet kunna komma i ljuset utan medel, fördenskull hafve vi godt fun-

mit, att låta bemte tunna dertill allt framgent upp-
 bäras och användas, ehuru väl hön stundem har va-
 rit af en del presterskapet och scholebetjernerne an-
 fäktadt, för den afgång och afsaknad de igenom
 samma tunna klaga sig hafva på de Kyrkoherbergen
 som de uti aflöningar njuta, förmenandes bemte tun-
 na vara förvandlad uti den fyrtionedelen, som öfver
 allt riket, dels till krigsmanshuset neder i Wadstena,
 dels till Barnhuset här uppe i Stockholm utgår,
 (detta vederlägges)——hvilken tunna skall blifva så
 här efter såsom af begynnelsen använd till lärde
 mäns underhåll och nyttige böckers publicerande uti
 andelige och verldslige saker, rikens lagar och stad-
 gar, Historier och Antiquiteter, samt andre nödige
 handlingar, som till fäderneslandets heder och invå-
 narnes undervisning lända kunna. (Derefter lofvas
 ett förslag huru af mindre kyrkor 2 må förenas om
 en tunna, som ersättes af de större Kyrkoherbergen.
 Inga resolutioner finge häremot åberopas. Tunnan
 skulle lösas efter markegången genom Häradsfogdar-
 nes försorg. Hvilken det försummar, skall allt ska-
 destånd strax af sin lön och egendom igen betala.)

Carolus.

E. Lindsköld.

Kongl. Mts nåd. förklaring utkom i anledning
 af Erkebiskopens och Consistorii i Linköping underd.
 ansökan, att förordn. af d. 20 Jan. 1682 måtte hvila,
 tills saken något närmare i KammarCollegium kunde
 blifva undersökt. Dervid befanns att Tunnan af K.
 G. I gafs till Biblens tryckning, den tiden då kyrk-

herbergen ännu intet vore Biskoparne, Akademierne, Gymnasierne och Scholarne anslagne, och då den förordningen långt efter åt åtgjordes, blefve uttryckligen undantagne och förbehållne alle vanlige afkortningar, hvarunder äfven denna Bibeltryckstuana var begripen; hvarföre K. M:t befallde att den förra Förordningen utan allt uppskof skulle gälla. Dat. Stockh. d. 14 Junii 1682.

Carolus.

E. Lindsköld.

Det är Utg. obekant, hvartill desse Tunnor användas, men att det ej sker till Bibeltryckning är allmänt känt. Ej eller lära deraf, enl. Sellings Kammarverk 1817 p. 35, lärda män underhållas, Rikens lagar, historia och antiqviteter publiceras o. d. Det vore tid, att denna fond »gjorde skäl för namnet.» Annars kunde denna tunna få stanna inom hvarje socken för att underhjelpa de fattigas Bibelköp. Men äfven då behöfdes god förvaltning.

Declaratio

Cleri in Comitibus Holmensibus anno 1647 congregati de Libris Symbolicis Ecclesiæ Orthodoxæ seu Lutheranæ ex occasione motæ quæstionis de iisdem.

Såsom icke den ringaste delen af dhen åhågan, ether Guds ords befallning åligger, huruledes en stadig enighet uti läran kan så emellan oss uti vårt kära Fädernesland, som ock med dhen rena Christi församling utomlands nu ock i the tillkommande ti-

der blifva erhållen, altså äre vi af Prästerskapet till dhenna Riksdagen af Landsendarne, ibland dhe andre Stender, fullmäktige här i Stockholm församlade ibland annat, at dherom rätteligen betänka, huruledes allt tillfälle till en skadelig skiljagtighet, synnerligen ibland Lärare kunde undanböyas och afskaffas, som och consequenter, at icke något missförstånd ibland dhe andre Stender af Lärarens skiljagtheter måtte förorsakas, och uti Herrans vingård förargeligen upväxa. Så på thet en sådan önskelig enighet och frid uti Läroståndet och uti hela Guds församling må fortsättias, och alltid bestå på ett oryggeligt fundament grund och klippa, efter Then Helge Andes förmaning Zach. 8: 9. allenast älsker sanning och frid: bekännom vi samteliga aldraförst, at ingen annan lärogrund finnes stadig, utan allenast then himmelska sanningen uti Prophetiske och Apostoliske skrifter fullkomlig och vidlyftig af Guds Anda uppenbarat, och uti Symbolo Apostolico, uti hvilken bekännelse vi varda döpte; som och uti Symbolo Nicæno och Athanasii, korteligen är författat. Eph. 2: 20. 2 Pet. 1: 10. Galat. 6: 16. Men efter som falska Lärare och Kättare ofta sina villfarelser med sjelfva skriften besmycka, icke hämtandes thet rätta förståndet af Then Heliga Skrift per Legitimæ interpretationis mediæ; utan införandes sina præjudicia och inbillningar, ibland hvilka Lärare vi nu störstefaran hafva af the Påviske, thernäst af the Calviniske, efter som många af landsens ungdom nu uti de Calviniske Academier Studera, hvilka icke tillförene

uti articulis fidei nogsamt äre funderade; och eljest främmande af samma religion mycket häruti landet inkomma: Therföre är nödigt, att vi nemre och fastare oss förbinde med hvarandra inbördes uti vår bekända religion, vinläggandes oss at hålla Andans enighet genom fredsens band, på thet at uti then ena lekamen ingen skiljagtighet, till dess hälsa må varda infördt 1 Cor. 12: 25. At vi ock sådana enighet och frid på vår religions vägnar på alla sidor nu ock tillkommande tider måtte genom Guds nåd erhållas, beständandes i enan anda och i ene siäl, samtelligen kämpandes under enahanda löfte, uti Evangelii tro Phil. 2: 2. så är ock vidare af nöden, att vi våra *Libros Symbolicos* sjelfve ärkänne och namngifve, hvilka vår egna tro och religion korteligen och klarligen utlägga, och oss sålunda ifrån villfarande andar klarligen afskilja. Hvarföre såsom våre förfäder, och vi efter them uttryckeligen för thetta hafva bekänt *Augustanam Confessionem*, at vara och skola blifva en *Liber Symbolicus Ecclesie Augustanæ seu Lutheranæ*, till at afsöndra oss från den vidskieppelige Påviske vantron: altså vi, som uti the Lutheriske Academier och Scholer in- och utrikes in Theologia äre informerade, hafva alltid för detta, postulante occasione, expresse bekänt *formulam concordie*, med *Catechismis Lutheri pro libris symbolicis Ecclesie vere Lutheranæ*, emot the Calvinister på then andra sidan: såsom vi nu på thenne tiden och alltid härefter expresse bekänna samma böcker *pro tessera et nota vere Christianæ*

Ecclesie såsom the, hvilka egentligen innehålla thet rätta förståndet öfver then Augsburgiske bekännelsen, utelätandes thormed och utvisandes aldeles the Calvinister, the sina villfarelser under samma confessions namn och societate pläga betäkn.

Vi viljom först korteligen med skäl bevisa at *Liber concordie* med *Catechismus Lutheri* äro rätteligen här till och för detta håldne och härefter hållas bära för vår rena församlings och religionens uti Sverige. *Libris symbolicis*, allmenne och egentelige kändnemärke; och sedan någre fåfänge insugor häremot förlägga. Så är först nödigt at veta, hvad man förstår med sådane *Libris symbolicis*, at thet icke varder en slätt ordaträta till ingen nytta, utan till att afvända them som påhöra 2 Tim. 2: 14. Så är *Liber symbolicus Augustanæ seu Lutheranæ Ecclesie ac religionis*: en allmen bekännelse genom några theas församlings rätta lemnar och lärare, af Guds sanna ord författadt, och sedan af samma församling *seu tacite seu expresse* samtyckt och vedertagen, på thet the uti enom lekamen må henga tillsammans under hufvudet Christo, och thea rena Guds församling ifrån secter och partia genom samma boks bekännelse varda afskild. Så blifver dock *ratio et momentum credendi* beständandes icke *precise* theruti, at sådane böcker äro *humanis suffragiis seu tacite seu expressis beviljade*; utan theföre at de aldeles öfverensstämma med then Heliga skrift, *ut fides nostra in auctoritatem divinam, non simpliciter humanam sese resolvat.*

At vi förberäthte böcker för våra *libris symboli-*
cis här uti Sverige för detta rätteligen erkända kraf-
 ve, och ännu böte erkänna; bevises med detta skäl.

1:o. Först hafva thessa böcker varit såsom en
firmus limes och en stadig medelbalk, genom hvilka
 hos oss, som ock hos våra tros consorter, blefven
 utestengd en Gudi misshagelig Samaritanismus, be-
 blandat af motsträfvande Guds tienster sådana, som de
 Samaritaner öfvade 2 Reg. 17: 13. Som ock det
 på båda sidor haltande folket — skiedt är på Riks-
 dagen *uti Nykiöping anno 1611*, då then första punk-
 ten ibland andra af Riksens Råd och Stender vart
 Höglofflig i åmännelse Konung Gustav den andra och
 store underdånigst offererat om *libri concordie* ap-
 probation och försäkring. Nu på Riksdagen uti
 Stockholm uti svar, som på närvarande Prästerskap-
 sens vägnar gafs *Duræo Calviniano* blef sammale-
 des *liber concordie* allegerat, såsom en *declaration*
öfver confessionem augustanam, ifrån hvilken de be-
 kände sig icke vilja gå; hvilket och desslikes förta-
 let till den förbättrade och anno 1614 utgångne
 handboken uttryckeligen förmåler. Man hafver ock
 hertilldags *librum concordie* vedertagit och brukadt
 uti Scholorne och Academierna här i Riket, såsom
 en *normam secundarium och hypotypesin doctrinæ*
Christianæ in lectionibus et disputationibus publi-
cis et privatis: Är och ingen fannen (så mycket som
 oss veterligt är) som sig för en *sincero Evangelico*
 eller *Lutherano* bekant hafver, och dock denna bo-
 ken emotsagd.

Hvarföre hålle vi rådeligast vara, at man nu intet så mycket bekymrar sig om *voce* eller *appellatione libri symbolici*, om denne så länge här i Sverige gillade och vedertagne böcker skall kallas *Ecclesiarum nostrarum Liber symbolicus*, utan at man på närvarande tid sätter denne disputation af sides (alldenstund hon mäst består på *acceptiōne vocis* et *illi conformata definitione*, om hvilka icke alla komma öfverens, och man märker, at af denna disputation vilja vidlyftiga och onödiga controversier upvexa, som på thenna tid föra en mer från proposito *utilitatis Ecclesiasticæ scopo*, än befördra honom thertill:) och går recte på *rem ipsam*, således, at Prästerskapet, som nu i Stockholm församlade äre, som sätter sig med *ordine Nobilium et reliquorum* om *libro concordiæ*, och om alla specialböcker, som uti henne äre författade; särdeles om dem, som icke äro härtill *expresse et unanimi omnium in Sveciæ Doctorum et Auditorum consensu approberade och underskrifve*, at de samma blifva af alla *ordinibus*, som där nu församlade äro, Hans Kongl. Maj:t underdånigst offererat, med underdånigst begäran om Hans Kongl. Maj:ts approbation och försäkring på samma bok, och at Hans Kongl. Maj:t ville sedan låta henne i sinom tid, af alle andre som frånvarande äro, *expresse gillas och underskrifvas*, af de motiver besynnerligen, at för många orsaker skull befruktandes är, thet den villfarande Calviniske Lärare sig varder här i Riket insmygandes, och mycken oreda, så i det Verdsliga, som Andeliga Regementet

anstiftandes, hvar icke Gud thet nådeligen afvärjer,
och på alla sätt henne förebygget.

Af Upsala Consistorio den 2dre Martii åhr 1647.

Johannes Canuti Leæus.

Johannes Staleans.

Laurentius Stigzelius.

Ericus Brunnus.

Patronat öfver Skånska Kyrkor.

K. Christiani Quarti Recess Cap. 4. Artic. 2.

Utdrag och i öfversättn.

De som sådana Jura Patronatus hafva eller der-
med så äre förlänte, att de Kyrkornes inkomster må
bruka och upptärga (?), må ej låta kyrkorna förfalla,
så framt de eljest sådane högheter och benådningar
framdeles behålla ville. Ty det är obilligt, att sock-
nemännen skulle utlägga deras tionde och rättighet
till kyrkornes underhåll och dock dem umbära. Lå-
ter Patronus kyrkan förfalla, då bör han ersätta kyr-
kan uppörden till sin reparation och kyrkan sjelf
sedan inkomsten behålla till god räkenskap, dock
under Patrons direction, öfrighet och försvar.

K. Carl XI:s resolution angående Jura Patronatus. Carlshamn d. 3 Aug. 1681.

§ II. Hvad jura patronatus beträffar, isynner-
het dem som danske Patroner tillhörige äro, vill K.
M:t genom Gen.Gouy. låta ransaka med hvad fog en
och annan eger slika Jura Patronatus och huru de
äro dertill komma, då fuller en del lärer bli som

pure donationer återkallade och en del inlöste, dock måste Biskopen alltid och för all ting se mer på församlingens bästa och uppbyggelse och Kongl. M:ts tjänst än på Patronens . . .

*Kongl. reductions Commissionens gifne resolution Mal-
mö d. 5 Jan. 1687.*

Angående hvad Kyrko-Insp. (Joh. Kruse) i den tredje punkten (af ingifvet memorial) om dem förmälar, som hafva Jur. Patronatus och der på kyrktionden emottaga, så kunna vi efter all institution, Kongl. Förordningar och sjelfva rättvisan i detta fall intet annat förstå, än fast en och annan hafver Jus Patronatus till någon Kyrka, sådant likväl icke tillägger densamme öfver kyrktionden eller andra kyrkor-nes inkomster någon annan rättighet, än att vara Kyrkans förnämsta värd och kyrkans medel till kyrkans förbättring och framtort (?) att använda, men ingalunda att sjelf tillvälla sig något deraf, utan att hafva allt i godt behåll, som efter noga räkning vissas bör, än vara kyrkan och dess räkning förbehållit, och efter det fundamentet förstå vi, att kyrkans medel bör handteras så väl af dem som hafva Jus Patronatus, som alle andre, efter som det eljest vore sällsamme Patroner, som låto pupillen mista och fara illa, och sjelfve gjorde sig båtнад af dess inkomster; finner också derföre mycket nödigare, att kyrkans bristfälligheter måtte ransakas, på det man sedan deraf må kunna se hvad reparation och förhät-

triag som göres behof och hvad medel dertill användes. Dat. ut supra.

R. v. Ascheberg.

G. A. Lindehielm.

Kongl. M:ts Nåd. Svar och förklaring till Kongl. Red. Commissionen.

— — Vi förmärke med Nåde . . . att J med all flit och sorgfällighet till alla sina omständigheter hos Eder noga och väl hafva öfverlaggt de till Edert öfvervägande remitterade momenta, angående reductionsverket i Skåne, uppsatte utaf Kongl. Rådet, Fältmarsk. och Gen.Gouv. Hr Grefve Aschenberg och KammarRådet Lindehielm, betygandes Eder härmed Nådeligen, att vi deröfver fatte ett särdeles nådigt nöje och välbehag, efter som vi ock i anledning deraf öfver hvar punct in specie oss vele hafva förklarat, som följer:

Angående Kyrkornes medel af tionde, hvilken efter K. Christiani IV: recess Cap. 4, de som haft Jura Patronatus och sålunda varit Kyrkornes försvar och förnämsta Kyrkovärdar. jemte andra kyrkornes inkomster hafva disponerat, så ehuru väl man kunde hafva fog, att fordra af sådane redo och räkenkap för det som de sålunda disponerat och det ifrån så lång tid tillbaka, som möjligen vara må och sedan uniformteten introducerades på like sätt som här uppe i riket genom Kyrkoordningen är förrättadt, icke dess mindre som sådant för de många mellankomne krig och andre förändringar i landet nästan skulle blifva ogörligt, Så vele vi fuller af nåder sådane

Kyrkornes föreståndare, så väl de som här i Sverige som Danmark äro boendes, för efterräkningarne hafva befriade, dock skola de deremot vara förpligtade att reparera af egna medel deras bristfällige Kyrkor med allt annat som till Kyrkan kan lända, så lagandes i det hon till sin fullkomlighet i allt som sig egnar oeh bör måtte blifva förbättrad, men här efter förblifva. Kyrkornes medel förbehållne under sådan administration, som uti Kyrkoordningen är stadgad och vår sista deröfver fattade förordning förmår. Detta . . . Stockh. d. 24 Martii 1689.

Carolus.

C. Piper.

Instruction hvarest KyrkoInspectorerne uti Hertigdömet Skåne, som nu förtiden der äro eller de som härefter af K. Mjts CammarCollegio dit förordnade blifva, skola hafva sig uti sine tjensters förrättningar hörsaml. att regulera och rätta. Gifvet Stockh. d. 23 Apr. 1697.

§ 16. Hvad de kyrkor vidkommer, som sortera under Jure Patronatus, så hafver fuller deras Patroner igenom likmätigt KyrkoOrdningen och Kongl. Mts allernåd:ste resolution dat. d. 23 Jan. 1693 intet att njuta något af kyrkans inkomster antingen af tiende eller annat utan blåt och allenast Jus Vocandi, icke desto mindre kyrkans reparation och byggnadske med Patroni råd och minne, och så väl vid dessa som andre kyrkor af Inspektoren hafvas inseende, att medeln rätteligen användas, hvarföre jemväl riktig redo

och räkenskap gifvas skall, dock deras rätt öfverfäna som till krona och kyrktionde genom köp och byt äro berättigade.

§ 21. Emedan torde hända, att några Kyrkor kunde häfva mera medel än till deras nödiga tarf och underhåll behöfdes, så skall Inspectorerna näst communication med Gouverneuren och Biskopen draga försorg att sådana medel måtte blifva utlän- te på intresse hos säkert folk, mot pant och caution.

Ekonomi.

Då denna i medlet och sednare hälften af 1600- talet började öfvergå från en allmän till en enskild angelägenhet, framträdde som en öfvergångsbildning deremellan, *Compagnier* (Bolag), helst den enskilde var glad, om han mäktade taga några actier i det, som han ej ensam kunde bedrifva. Vi finna, att början var svår. Om några dylika försök må någons upplysning lemnas:

Ryska Compagniet.

Detta Compagni fick en comisk utgång. 1653 stiftades det med plan, att i Ryssland för godt köp tillhandla sig detta lands producter och dem sedan i Europa föryttra. En utländning Pierre Terreau hade derpå lofvat 25 procent. Bland partcipanterne träffa vi de 2 liberale notabiliteterne Borgmst. Nils Nilsson och Assessor Nils Skunck, den för sina resor och sitt stipendium bekante Truls Kähre, Råntmst. Börge Olsson P. Jul. Coyet, Märten Lejonsköld,

Jacob Leyel m. fl. — 25 stycken uppräknas på ett ställe. De hade insatt från 20 till 2000 Rdr. De antogo participanten P. Terreau, Hägerstiernas sväger, till Compagniets Handelsman, bestående honom lön, resepengar och betjenter. Första resan gick förträffligt. Man lade vinsten 25 pC. till Capitalet 38000 Rdr. I andra resan uppköptes af Hans Zariske Majestät Alexis Michaelivitsch 7746^{1/2} skålp. (244 pude 15 skålp.) Rhabarber för 30328 Rdr, 36 sk. som sedan såldes till Roquette för 41,513 Rdr 12 sk. Kostade honom i Hamburg 41858 Rdr 39 sk. Men det synes som Terreaus begär att vinnå ensam bragt både honom och Compagniet på fall. Detta ånkade honom att hemligen sålt Rhabarbern till Hägerstierna, som sedan med sina skutor kringspiddes den i Europa. Terreau dog (1657) och efterlemnade högst ringa tillgångar. En vidlyftig process, här i fragmenter förvarad, började. H. ville ge den oförsålda Rhabarbern åter (Zaren hade befunnits blanda mycket skämd bland den dugliga) och all betalning han fått för den försålda, dessutom en anseelig summa, för att komma ifrån alltsammans. Utgången torde svärligen kunna af fragmenterne utletas; men man lär dock, att *örlighet varar längst*, att ingen vunnit, alla förlorat — utom Hans Zariske Majestät, som synes narrat alla. Processen utgrenade sig ock till Amsterdam och Hamburg. På sednare stället hade domstolen ett passande motto i sitt sigill: *Patientia Christianorum Sapientia* (Tålmod de Christ-

nas vishet.) Borgmast. i Amsterdam hette *Wig* *loft* Slicher. Det Zariiska köpebrevet är daterad Moscau d. 29 Martii 1653. Hans Zar. Majestät ombud voro den hos alla Ryssars Zar välbetrodde LifMedicus, Hr Doct. Czraman, Hans Zar. M:ts Translator Hr Joh. Boecken von Doelden och Köpman Bückling. Der synes ej Terreau som köpare, utan en Köpman Hiceasing el. Hising i Hamburg, hvarigenom saken blef än svårare att reda. Czaren fick i stället för pengar 4967 Skeppund stångjern, à 6 $\frac{1}{2}$ Rdr, 38289 Rdr 3 sk. Ännu 1672 dömdes rörande »Rhabarberhandlen,» 19 år efter dess slutande. *Patientia et litigantium et judicium Sapientia.* 1667 hade Öfverståth. Axel Sparre gode män, som uttråk-
nat efter Terreaus böcker, att K. M:ts caduc af handeln besteg sig till 16,065 Rdr $1\frac{1}{2}$ sk. deraf Hägerstj. borde gälda 7952 Rdr. Som desse af K. M:t voro till största delen anordnade ad pios usus, önskade ÖfverStåthållaren deras snara inbetalning.

Westerviske Skepps-Compagniet.

1666 d. 28 Sept. utgingo ur Comp. Maria Sophia Dela Gardie, Gref Douglas arfvingar, Hofrådet Friesendorff, Insp. Dan. Leyonancker, Gen. Tullförv. Wilh. Drakenhielm, Joh. De Geer, Abr. & Jac. Momma och Myntmast. Abr. Koock med samtl. participanternes samtycke, undfående för sina insatte 38,706 Rdr 11 sk. in specie, Skeppet Östergötland, Sk. Leoparden, Sk. Jupiter, Sk. Piparen, Bojorten Unga lambet och Boj. Hoppet. De Geer hade insatt 16,056, M. S. D,

Douglas och Leyonaankarhvardera 4200, Monama 4800, Dr. och Kock hvardera 2100, Fries. 1050; renuncerades från den dagen all participation i beräddes Compagni, men hvad vinst som förlust anlangar, deri participerade de till dato lika med de kvarstående per quota. Bland de kvarvarande var Joh. De Flon (Adlercron), (hade insatt 4200 Rdr sp.) som sedan sålde 2 actier (kallades den tiden transporter på Compagniet) till Hägerstierna d. 7 Sept. 1668. Man finner här att den Svenske Adlen bildats i Frankrike, »der Kungen var den förste köpman i sitt rike,» under det köpslagan ansågs oridderlig i Tyskland.

Westervikske skepp-Compagniet förlorade 1650 skeppet Uppland, 1652 sk. Stockholm, 1654 sk. Öland, 1656 sk. Neptunus, 1660 sk. Södermland, 1662 sk. Phoenix, 1664 sk. Småland, 1667 sk. Falken, 1668 sk. Venus, 1669 sk. Söderström och Beata. De 4 sistnämnda kommo med utredningar och laddningar att kosta 91215 dal. s. m. Ån 1663 en Boyort K. Dapid benämd.

Ballancen till 1 Jan. 1673:

<i>Debet</i>	<i>Credit</i>
3 skepp (deraf 1 sedermera förolyckadt och 2 Boyorter	Participanteras Capital Rdr 121,025
Packhusarne	à 6 ½ m. s. m. 196665.
Cassan	84673. Vinst att dela 1666
Utestående gäld	12009. och innestår till
	340. Kongl. Revisionens
	57149. som fallen är 6120.

Oviss gäld	22469.	Participanters förl.	
Oduglige varor	2463.	ran	1329.
Förlusten	34338.	Åtskillige andrs	35768.
m. m.		m. m.	
	237884. 5.		237884. 5.

Förlust	34338. 3. 5.	Capital är Rdr.	
oviss gäld	22469. 20.	124015 à 6 1/2	
od. varor	2563. 7. 5.	mark s. m.	
Skada å skepp.			
Carolus	25000.		
Af Capitalet			
blifver behäl-			
let 3 1/2 mk. s.			
m. per Rdr			
inalles	112394. 20. 4.		
	196665. 20.		19665. 20.

Då Skeppet Falken förlit, förklarade *Not. Sigis* på samvete och salighet till Compagniets protokoll att der blott bergats ankare för 120 Rdr, stycker för 252 och Skeppsredskap för 1100. Kapten Roloff Andersson förstörde mycket utan att vilja ersätta.

*Kort Deduction öfver hvad under Hägerstier-
nas sjukdom i W. skeppsComp. passerat angående
vexelbrefvens accepterande och afbetulande från
Portugal, visar att 1669 d. 24 Martii Ränthemst. Cro-
neberg, Secr. Koch och Commis. Thuen voro delega-
re i Compagniet. 1668 d. 13 Mars hemförde ett skepp
på H:s del 6 ris Papper, confect, 18 Oxhöfd rödt
vin, 2 fat sviskon, 118 torra päron, 2 lådor russin,
3 st. olifver. 1676 hade H. 7036 daler s. m. i Comp.*

innestående, som transporterades på Kammareraren i Kam. Coll. G. Guthrie.

Skeppet Mars, som afgick till Portugal, ansågs kosta i månaden 343 Rdr el. 600 d. s. m.

Skeppet Gustavus kostade 24000 daler, sk. Björnen 14500 d. Boy. Hoppet 55000 d. sk. Westervik 11000, Packhuserne i Stockh. kosta 12000 — Summa minst 53000 d. s. m., Derjemte Byggeriet i Westervik 7728.

Intressenterne hade insatt 79,028 d. s. m., deraf Gr. G. Stenbock 1155. Gref Königsmark 4200, Gr. Gabr. Oxenstj. 1524, Gr. G. Lejonhufvud 2018, Gr. Gabr. Oxenstj. 3925, Er. Ryning 4119, G. Horn 2100, Gr. Er. Oxenstj. 8247, Joh. Berends 2070. Jör. Paykull 6300. Joh. Kruus 3150, Agn. Horn 2100. Chr. Horn 2100, Hägarstjerne 7036, Joh. Beyer 2080. Jac. Gideou. & Dav. Gyldenklow hvardera 700 m. fl. 1674 hölls en stämman, dervid yttrades, att vinsten nu flera år blott bestått i siffror.

Medlen 1675 d. 1 Jan. bestode uti reda pengar d. 2862, salt 571, 2 skepp och 1 Bojert 44849, deras utredningen 5330. Byggeriet i Westervik 7728. Packhusen i Sbm 12009. Salt i Portugall 7676. Jern ibid. efter inköpet 1628. Jernstycken i Amsterdam 958: Summa 83615.

Utestående fordringar 56405, deraf 4840 förlo-
rade, oviss skuld 29371.

Drötn. Christina gaf Compagniet Tullfrihet, men som ej sedan af Comp. observerades utan utgaf, nödigtvis årligen minst Rdr 5250. Skeppen (5) före, i början directe på Portugal, under tiden med

sten, för att der förtjena på frakt. Foro alltid 2 och 2, för Turkens och Kapares skull. Compagniet höll alltid en factor i Götheborg, dit skeppen kunde segla, då de sent om hösten återkommo, eller der urlasta sitt salt och så bege sig på ny resa. Björnen förde ej öfver 12 stycken och blott 18 till 20 man, drog likväl öfver 3000 T:or salt. Gustavus förde öfver 24 st. och 38 à 40 man, kunde dock ej bära öfver 4000 T:or.

Cornelius Jacobsson, en Holländare, uppväcktade Westerviks Schoops Houperis seja gunstige omvicheit med sin meritlista 1671. Hade 1636 antagits i Compagniets tjenst.

Afrikanska Compagniet.

Högvälborne Hr RiktSkattmästare Höge och Välborne Herrar respective Riks och CammarRåd!

Såsom H. K. M. Vår allernåd, K. och Herre och efter dess ordre det Kongl. KammarCollegium hafver icke allenaat 1667 in Aug. och Sept. utan och 1670 in Aug. o. Oct. genom dess nåd. bref och contracter försäkrat Afrikaniske Compagniets Interesenter att betala deras 140,000 Rdr försträckte Capital med pålöpande intresse à 8 pC. ifrån den tiden samme penningar kommo i Kongl. Ministrens händer, och intill dess de kunna fullligen blifva erlagde. Altså och emedan Wäld. Claude Roquette Hägerstierna bör hafva af bette Capital 500 Rdr in specie, hvarföre täcktes det Kongl. CammarColl. göra den försidning, att bette 500 Rdr in specie

med dess intresse å 8 pC. ifrån detta dato och till dess betalningen följer, måtte berde Hägerstj. riktigt erlagde och contenterade varda, det skall vara Compagniet emot Vederbörligt qvittans god betalning. Stockholm d. 2 Maji 1672.

På Afrikaniske Compagniets vägnar

J. Lagerfeldt, Johannes De Geer. J. P. Lillienhoff:

Den entreprenanta Grefvinnan Maria Sophia Dela Gardie, som anlade Wandtverk i Tyresjö, höll fyrbåkarne i Skåne och upptog stenkol i Höganäs, hade i Afrikanska compagniet först 1500 Rdr in spec. som i 12 år å 8 pC. uppgått till 5880 Dlr s. m. Med deuna tillgång sökte bemälte Grefvinna betala. då Red. Commissionen återsökte Pedersöre räntorne, som hon ärft efter sin mor Grefvinnan Ebba Brahe — en förlåning åt Fältherren Gr. J. Dela Gardie, som der anlade Jacobstads stad och der inrättade en schola.

Redan 1655 insatte Gen. Gr. Jac. Casimir Dela Gardie 1800 Rdr i Afrik. Compagniet.

Ostindiska Compagniet.

1682 d. 2 Oct. gaf C. Wallerij från Stockholm, å resa till Ostindien på Skeppet Purmer för Adelbost, Herrar Directeurer af det Ostindiske Compagniet i Kammaren i Amsterdam en inuisning, att deras Edelheter ville betala hans gagie till hans syster Cathar. Elis. Elders.

Gooverneuren öf. Ost. Comp. och Riddaren Jos. Harna skref från London 1690 till Henr. Hildebrand

rörande de Svedse Convoyers, hvaraf man finner, att Svenskarne deltog i ett Ostindiskt Compagni, förrän ett dylikt organiserades i Sverige.

Salt-Compagniet.

1665 sålde Lieutenant Axel Örnehufvud sin andel i Salt-Compagniet 2100 Rdr spec., ärfd af Modren Anna Sneckenfeldt, till Hägerstierna, förbehållande sig blott den sista utdelningen 10 proCento och 0 T:or salt. Modren hade på sina 4200 Rdr capital fått 234 daler 10 $\frac{2}{3}$ öre s. m. i stället för 36 T:or salt. H. betalte Ax. Örneh, för hans 2100 Rdr 2625 daler s. m.

Phil. P. Emanuel skref från Amsterdam d. 16 Mart. 1669 till Hägerstierna, huru han gerna öfvertog commissionen af SaltCompagniet, att, då läster med bräder och jern kommo, skaffa salt, benöjande sig med $\frac{1}{2}$ pC. intresse om månaden och 2 pC. provision.

1666 gafs 6 $\frac{1}{2}$ daler s. m. för tunnan salt i Amsterdam. För samma pris finge participauterne det hos Hägerstj. men af Compagniet betaltes honom för Directionen af nämnde. Compagni på året 744: 17 s. m. SaltCompagniet införskref ock oliver, russin, Bourdeaux vin, hvitt vin, frukt m. m.

1669 d. 28 Maji tillskref Hägerstj. H. E. Knut Knutck, att hedra SaltCompagniets »Assemblée generale,» såsom son premier appuy.

Vid öfversättningen af Emanuels fransyska bref gjorde Hägerstierna 8 anmärkingar, som vittna att

mannen kände både fransyskan och svenskan bättre än många förnåma i hans tid och säkerligen haft skolundervisning. Stilen är utmärkt vacker.

Den tiden consumerades ungefärligen 90000 Tunnor salt årligen; 10 mrk km^t i tull på Tunnan gaf 225000 d. Deraf K. M. förbehållit sig halfparten i pengar, som göra 112506 daler och sål, lika mot det H. M. förut njutit; den andra halfparten i salt å 10 d. k. m. tunna = 11250 tunnor. Förut hade H. M. af fremmande som inländske njutit hvar 6:te tunna: 15000 T:n Superplus af 75000 T:r å $\frac{1}{2}$ Rdr på Tunnan gör 18750 el. kppm. 112500 d. Skillnaden ungefär 14000 d. s. m. Då lindring i tull medgafs för salt, medgafs det ock för Franskt vin, hvaraf årligen inkom vid pass 5000 åmar. Lindringen 3 Rdr åmen belöper sig till 15000 Rdr el. 30,000 dlr. s. m.

Socket-Compagniet.

Herrar Directörer af Socket-Compagniet voro skyldige Hägerstierna 1669 d. 15 Apr. 1574 daler, hvilka borde betalas till Commiss. Wälb. Nils Johansson Rosenflycht.

1674, sedan Socket-Compagniet lemnat H. 150 skålp. pudersocker, var skulden till H. blott 34: 12.

1669 sålde Compagniet skeppet Stockholms vapen, hvari H. egde $\frac{1}{16}$.

Tjuru-Compagniet.

Hägerstierna förlorade $\frac{2}{3}$ af det kapital, han deri insatte. Insatte dock åter en summa i det renoverade

Compagniet 1673. Jac. Saeckenberg, Jac. Ruuth, Baltzar Gyldenhoff. Nils Keder, H. Cronstierna, J. Prytz m. fl. voro här omkring H. I det äldre Comp. befans äfven Nicolaus Skunck.

Directeurer i det nya 1679 voro B. Ruuth, M. Bunge och Cl. Wilkens, då de länte 1500 d. k. m. af Kamrer S. Eld.

1668 sålde Comp. 54 läster beck å 172 d. k. m. 9288 till Hägerstj.

Olaus Thegner har här intygat, att Tjäru-Compagniet sålde en läst tjära för 96 d. k. m.

Böhusländska Fisket.

Derom skref Alex. Cock anmärkningar i anledn. af Hr Gripenhielms projecterade fiskeristadga. Det förnämsta deraf var Makrill-Fisket, som skedde i vårens början (slutet af Maji) med hottengarn men mest med stora not eller vader af 100 till 140 famnar långa och 8 å 9 famnar djupa, hvilket sker ifrån Buskär inemot Strömstad, men stundom för Buskär bruka de inga vader. Makrillen är nu mager, men börjar nu äta sig fet på den *unga och små* sillen, som finnes i fjärdarne i stor myckenhet. Mellan midsommar och Larsmesso fångas den med krok, då han är fet, fläckes och saltas. Båtar af 7 å 8 åln. köl brukas dervid.

Dernäst är Ostronfångsten. Ostron satt vid klippor men uppfångades genom ett redsksp, bestående af en lång stäke, på hvars ända satt ett hvast jeta

och hvarunder en kasse el. påse hängde. Borde hägnas att klipporne fingo stå fridlysta i 3 à 4 år efter ostronskörden.

Torsk, Kollior och Gråsegh fångas med vuder, men mest med krokår, hvilken fisk sedan insaltas. Så fångas ock Hvittling, som fläckes och torkas. Hummer fångas genom kupor. Till Flundror, Ålekussor &c. brukas rysjor. Laxfisket så väl i Göta elf, som den der flyter vid Qvistrumsbro, är inrättad efter vanligt sätt. Detta är Skärgårdsfisket.

Till fisket i Kattegatt och Nordsjön brukas skutor af 36 à 38 fot köl, som kallas Backeskutor, helst fiskredskapen kallas Backor, som bestå af en stor lina, hvarpå många snöre och krokar sitta: sådan redskap kasta de i vattnet, när de hafva upptretat (sic) i hafvet de grunder, hvarpå de äro vane att fiska. Dessa ligga vid pass 20 mil från Näs i Norge i sydväst från bemälte ort 60 à 100 famnar djupt, hvarest de ankra och så länge ligga, som vådret det tillåter, till dess de deras fiske förrättat, hvilket förnämligast består uti Cabliausfång eller stora Torsk fång, hvaribland de bekomma långor och Häljefiskar eller stora flundror. Cabliaun blifver i tunnor saltad och långor, som de på desse skutor fånga, insaltas och säljas hela: Af de stora flundror göras raf och räckling, som sker när de torka den i solen. Dessa skutor äro med 7 man besatte. Det andra slaget är snöreskutor s. k. af redskapet. Vid snöret är fästad en krok. Fiskrarne gå ej så långt ut som de förrige. Deras skutor äro af 30—32 fot,

De fiska på en grund, de kalla Holsön, på 30 famnars djup ungefär 15 mil från Slagerref, vestsydvest nära vid det såkallade jutska revvet, der de få den stora cabliaun, icke i så stor myckenhet, som de förrige skutor utan deribland smärre fisk, som de kalla Sunnerfisk, hvilken de torka i solen och så sälja. De få stundom Cabliau, Långor och Heljeflundror; Dessa skutor äro med 6 man besatte. Äfven brukas Backebåtar, 28 fot långa, utan nöfverlopp, med 5 å 6 man. Merändels lägges fisken i 7 lotter, hvaraf redaren bekommer 1. Tiden när de fiska är från Vårfrudag till Iarsmessa.

I begynnelsen af freden låg fiskeriet helt neder. Nu (13 år seddare) förses härifrån flera provinser, ja handel sker från Stockholm; 7 år förut var stor Guds välsignelse men folket ovandt att fiska.

SkogsCommissionen.

En dylik upprättades till Allmänningskogarnes vård af K. Carl XI. Director deräfver blef *Harald Strömfeldt*. På 1680—90 talet skref han såsom sådan flera här förvarade bref. 1694 iostämde han Krousiske arfvingarne rörande en stor allmänning vid Elfkarleby, sträckande sig till Gestrikland. Begärte upplysning af Gr. Fab. Wrede rörande Sätunns preteasioner. å den intill varande allmänningen m. m.

Åtskilliga anteckningar.

År 1644 åtog sig Adlen blott 6 marka hjälp af

hvarje 5 marks ränta för år 1643; Presterskapet till rikens defension af hvarje 64 helgårdsmantal 8 T. or råg, 1 ten in nat. lefverad god forkad, 1 ten löst med 12 d. s. m. Skänderna åtogo sig en gård dubbel mot förra årets, och som utgjorde 58—96 daler, deraf Schm 8000, Gåtheh., Skara Norrköp. och Viborg hvardera 3000; Åbo 2880; Ups.. Nyköp. Cälinar, Westerås, Arboga, Gefle hvard. 2400. o. s. v. minsta gården 160 gafs af Frösa, Östhammar och Ekenäs.

1635 d. 1 Sept. H. Mt hade privilegieret Vålbo. Termin Malallet alla Bergsbruk, öde och i bruk, öfver hela Sveriges rike, att dem på visse conditioner och friheter upptaga och förbättra. En Truls Axelsson antogs som bokhållare dervid af samtliga participanterna, däribland Riksmarsken.

1641 d. 15 Apr. tillbetrodde H. K. M. Landshöfd. Joh. Berndes administrationen af Kopparbergets, Salbergets och Näsgårds Läns Landshöfdigedöme. Han skulle remonstrera Undersåtarna hvad stor börda de höge Herrarne hänger på halsen och således inplanta i deras hjertan en god mening om närv. rikens stat och regemente, på det regeringens möda måtte kännas lidrigare af den större adfection, respect och lydnad de försporde; han skulle ha sträng uppsigt på alla uppviolare &c. Han skulle ha noga öga och uppsigt med, att Guds ord blef i alla förs. ändragtelligen, rent, oförfalskad och flitigt lärdt och predikadt, sakramenten värdeligen administrerade, en frig kyrkdisciplin observeras och hållas öfver hela Landshöfdömet, isynnerhet tillse, att inga kätterska

och villfarande meningar iemångda sig. Han skulle, om han något argligt förnumme, församma Biskop och Capitlet att efter Kyrkoordningen dermed förfara, bjudandes dem handen, der världelig execution behöfdes. Han skulle ock tillsä, att sohole- och hospitalhusen af vederbörande vidmakthöllos m. m. Instructionen upptager 27 sidor in folio, 42 paragraffer.

Instructionen för en Landshfd. i Calmare af d. 8 Marsii 1642 förbjuder kronans tjenare att drifva handel, uppdrag Lhfd. att förordna vissa krögare, som kunde ha mat och dricka, hästar och vagnar och vidtala grannarne att sig häri biträda.

1641 utgjorde Lillaccisen af Tobak i Stockholm 2174 d. 12 d. s. m. 1642 till d. 23 Aug. 58 d. 8 d. s. m.

1649 resolverades att Landmätare, som kunde förfärdiga Geographiska tafflor, skulle antagas i ofstärskrefne landskaper; 1 *Uppland och Westmanland*, P. Menlöös 2. *Söderm., o. Nerike*, Joh. Pederss. Borring. Bor i Örebro. 3. *Sala och Kopparberg med Dalarne*, Jonas Arfvedsson, Bor i Rij socken. 4. *ÖstGöt., Wermland och Dal.* Johan de Rogier, Bor vid Norköp, i Borgo socken. 5. *Westgötl. o. Halland.* Kietill Classon, bor i Götheh. 6. *Jönköp. o. Cronob.* Peder Jonsson Düuke (Dyk) Bor vid Jönköp. 7. *Calmar Län med Öland och Gattland*, Ambiörn Larsson, bor i Wadstena. 8. *Gestriland, Helsingl. o. Herdalarne*: Anders Börjesson Gadd. Bor i Söderhamn. 9. *Hernösand* . . . 10. *Westerbotten och*

Österbotten. Glas Classon. Bor i Umeå stad, 11.
Åbo, Åland och Björneborg. Hans Hansson bor i
Helsingfors. 12. *Tavastehus och Nyland:* Lars Lar-
son Scroderus, Bor vid Tavastehus, 13. *Nyslott och*
Wiborg. Erik Nilsson Aspegren. Bor vid Wiborg. 14
Kexholms län: Erik Andersson Utter, bor i Kexholm.

Instructioner för Landtmätarne finnas igen i
Köngl. CammarCollegii Canzlis registraturer: 1643
Instr. fol. 602; Bi-Instr. fol. 878, Instr. reformerad
882. Fullmakten; 923. 1644. Bi-Instr. reformerad
502. —

Om Schröderi geograph. verk, se Biograph. af-
deln. *Schröderus* p. 75.

1635 d. 8 Junij gafs *Instruction för Johan Kraus-
son* huru han sig förhålla skulle i ett Bokhålleri
öfver saltpetters och krutbruken öfver hela Sverige.
Dessa voro äfven uppdragne den fransöske Edel-
mannen Fermin Mazalet.

Sine dato äfven *Fullmakt för Libris Inspectorn*
i Köngl. KammarArchivet Måns Pedersson Blix, bi-
trädd af Bengt Jacobsson.

Quarntulls, Mantals och Boskapspengar efter
Stockholms stads förseglade längder 1640.

Staden: 1659 personer à 24 öre 1394: 8.

64 hästar à 1 mk 16:

21 kør à 4 öre 2: 20.

6 gamla svin à 1 öre 6: 1413: 2.

Östermalm: 2199 pers.	1642:16.
36 hästar.	9.
170 kor.	21: 8.
85 g. svin.	2:31.
9 g. får.	9.
1 ungt får.	12.
130 n. svin.	2. 1.
2 hockar.	2.
	<hr/> 1678: 3.12

Westre Malm: 850 pers.	643:16.
44 hästar.	11.
72 kor.	9.
78 g. svin.	2:14.
113 n. svin.	1:24.12.
	<hr/> 672:28.12

Södermalm: 1384 pers.	1038.
58 hästar.	14:16.
142 kor.	17:24.
184 svin.	5:24.
	<hr/> 1076.

Summa silfm. 4834: 28.

Valvation uppå Svenska Daler mot Riksdaler.

När en Rdr gäller	Bör ett svensk Dalersstycke gälla:
6½ mark	4 m. 3 öre
8	5. 3.
9	6.
10	6. 6.
11	7. 3.
12	7. 7.

13	8.	6.
14	9.	3.
15	10.	
16	10.	6.

Valuation på kopparmynt mot silfvermynt.

När 1 Rdr gäller — löper det	12	—	90.
6½ mark	49½.	13	—
8	—	59½.	14
9	—	68½.	15
10	—	75½.	16
11	—	84.	—
			106½.
			114.
			122.

Om Guld och dess vikt.

En Portugaleux väger lika med 10 Ungerske gylden, 1½ asaker. En dubbel Portugaleux ducat väger 2½ ungersk gyllen. En rosenobel väger 2 Ung. gyllen ¼ ort. En engelloot väger 1 ung. G. ¼ ort. En dubbel ducat väger 2 ung. G. En Korseter med ett litet kors väger 1 ung. G. 1 Fransk krona v. 1 u. G. 2 Asaker mindre. En pistolett v. 1 u. G. 1 Asaker mindre. En milresse v. 2½ u. G. En Hinrichs nobel v. 1½ U. G. Ett Rhenskt Guld v. 1 U. G. ¼ mindre. En Ung. G. v. 1½ quintin. 4 Ung. G. väga 1 lod 1 Orts gyllen.

Ett Skeppund har 20 pund efter våg, 15 Lisp. efter Betsman; 652 marker; En mark 16 lod. Ett uns 2 lod. 32 lod är 1 mark Lisp. 20 mk är 1 Lisp. 1 Lisp. är 16 Skålp. 1 Skålp. är 32 lod. 1 lod är 4 quintin. 1 quintin 4 ort. 1½ carat är 1 lod.

Ett foder via är 6 åmar. En åm 60 kannor. En pipa kanarievin 3 åmar, Bastardt 1½ åm, alekant 3 åmar, franskt vin 2½ åm, 15 kannor. Ett oxhufvud 82½ kanna. En båt candisvin 3 åmar, En stor skeppslast 25 T:or. En piimaläst 48 T:or; en liten läst 12 T:or. En T:a 48 kannor, 4 fjerdingar. En ny tunna 52 kannor. En fjerding 2 åttingar. En T:a Skån sill 16 valar, en vahl 20 kast, 1 kast 4 sillar

En skock har 60, Ett timber 40. En stig 20, En mandel 15, en duain 12, Ett decker 10.

Bonden måste skaffa recruter, hvilket effter praxis är en stor gravation, helst hvar soldat kostar nu för tiden *) 1. å 200 d. s. m. och mera att leja, ehuru K. M:t stadgat 40. å 60 d. s. m. Då bonden lagt 1 å 2 gånger kan han ingen leja, utan måste gå sjelf, lemnande hemmanet öde, hvarigenom K. M:ts ingälder förminskas. Nu ökas en Konungs styrka mest genom den bosatte landtmannens conservation. Derföre föreslås, för att skaffa bonden alltid tillgång till personer att leja och honora tillfälle att bli hemma, att man roterar 20 kneckterotar till ett corporalskap, som sjelft sige välja sig en Rotemästare, hvilken vid ingången underrättelse om en soldats afgang, kallar alla rotarne samman, då hvar bonde skall ha med sig 1 el. 1½ daler s. m. och lott kastas mellan alla drängarne, hvilken får lotten, tage penningarne och varde soldat.

*) Under 30-åra kriget.

Extract öfver inkommet sidentyg och Kläde i Sverige och Finland med de incorporerade provinser 1687 och 1689.

Sidentyg.	1687.		1689.	
	Varorna	Tullen.	V.	T.
	aln.	Rdr		
Silfverduk	36.	12. 45.	—	—
Gemen dito	512.	122. 32.	—	—
Gyllenduk	8.	8.	—	—
Medel.	136.	48.	23.	12. 19.
Gemen	405.	97.	21.	7. 26.
Blomert atlask	3064.	510. 32.	95.	17. 20.
Ostindisk dito	18880.	1573. 16.	634.	54. 42.
Sammet	71.	23. 32.	—	—
Fodersammet	1862.	465. 24.	814.	193. 24.
Smalt sidopsey	2636.	219. 32.	2277.	173. 17.
Fylesek	3306.	378. 39.	418.	47. 43.
Fodertaft	2998.	374. 36.	3000.	408. 36.
Cartec.	44638.	2441. 6.	10990.	647. 8.
m. m.	m. m.		m. m.	
Summa	7601.		2058. 38.	

Kläden.

Skarlakan	29.	19. 1.		
Norderkläde	12550.	3137. 24.	5336.	1429. 29.
Gement Spansktkl.	1137.	284. 12.	—	—
Pecklaken	26046.	6511. 30.	13682.	4104. 30.
Ordin. Dussinken	121184.	30296.	10312.	2977.

Brandburgerlakan 7270. 1817. 224. 56.
 Dessutom Meisniskt, Slesiskt, Skottsk, Engelskdt &c.

46105.33. 10692.

Således 1689 — Sjötullen 2600 Rdr mindre, än förut, i anledning af förhöjd tulltaxa. För viner 2000 Rdr mindre, och 50,000 Skppd jern mindre utskedd.

1694 d. 8 Jan. bönföllo Stora Kopparbergs 24 älste med menige man hos Gr Fab, Wrede. att han ville skaffa dem deras underdån. gjorda Förskotters ersatta. Många hade sjelfva lånt förskottspenningarne och finge dem förränta, hade ej bröd i huset m. m.

Förslag till inrättande af ett Jerncontor. Nu inkom till Stockh. årl. omkr. 200,000 Skeppund jern. Efter 8 d. å Skepp. uppkom 1,600,000 d. k. m. såsom avance, 100,000 till K. M: t. 1,100,000 till bergslagerne, 400,000 till borgersk. i Sthm.

Stora Sjötullen i Finland 1664 räntade 29361 Rdr el. 58523 d. s. m. Tullkamrar fuunos i Åbo, Helsingfors, Wiborg, Trångåund, Nyenskans, Hangöudd, Baresund, Porkalaudd och Wekelax.

Messingsbruken hämtade Gallmeja från England och Polen. Rhenskt ler till Smältekruken och Gjutstenar från Frankrike och St. Malo. Messingen såldes i England. Frankrike och Holland.

Sidentyger. 1695 reste köpman Leuerin till Amsterdam för att se till om vinst skulle blifva att i Sverige anlägga sidenmanufactur. Hans till Gref F. Wrede ingifna relation visar, att hvar Brabants

aln skulle kosta förläggaren 5 d. 16 sk. kppm. sål. 22 sk. mera på aln än den samme kostar i inköp, contant i Amsterdam.

Project öfver Kongl. Mjts och Cronans årliga förlust i Tiondejärnet af de bruk, som förr mot genanter uti penningar förpaktade äro.

<i>Wester Bergslagen.</i>	Genant för Tionde	Tillverkar årl. ungefär Tackjern	Tionde4 daler s. m. Skppd	Cronans förlust silfm.
Sal. R. Marskens Grefvinna.	dal. öre Silfm.	Skep-pund	daler öre	daler öre
Gifver för tionden af sina bruk a)	200.	1200.	480.	280.
Doct. Joh. P. Wullen för Helsjö Hyttan b)	100.	300.	120.	20.
<i>Östgöte och Södm. Bergslagen.</i>				
Ad. Raddow för Björndams bruk c)	100.	800.	106.22.	6.22.
Debescherne för Tibble Bruk d)	106.	800.	320.	220.
Adrian Tripp för Esperud e)	150.	1000.	400.	250.
And. Boy af Snafunda o. Markobecksbruken	200.	1500.	600.	400.
<i>Upp- och Gestriklands Bergslagen.</i>				
Henr. Lemoins för Åkerby och Hilleboda	300.	2640.	1056.	756.
Gerh. Debeche af Forsmarks. Berklinge och Wiggelsboda bruken	250.	3560.	1424.	1174.
Ger också i Ströms af rad 1000 d. s. m.				
Maro. Kock för Nils-hyttan	200.	2000.	800.	600.

Ingevald Krusbjörn för Ulfshyttan	200.	500.	200.	—
Bergmst. Elias Peders. för Tholefors f)	100.	1000.	200.	100.
Werwirs för Därkerby o. Wäslunda bruket	150.	2700.	1104.	954.
Betaler också i ströms afrad 600 d. s. m.				
Joh. v. d. Hageu för en Veckubrytning i Dannemora grufva	150.	1200.	480.	330.
Participantenre i N. årens bruk	300.	1800.	720.	420.
Lorentz de Geer till K. Räknekammaren för Österby, Döfsta och Grimsbruket	600.	9000.	3600.	3000.
<i>Philpstad och Nepikes Bergslager.</i>				
Johan o. Gust. Börje- söner i Carlstad för Tutemo och Heden- skog g)	200.	1000.	400.	200.
Erik Johanss. vid Hel- leforssen för Saxhyt- tan h)	20.	100.	40.	20.
Summa	3320.	31160.	12050.22.	8730.22.

Den skada som kronan igenom denna brukens förpantning i framledne åren tagit hafver kan estimeras aldraringast på 100,000 daler silfm.

a) Borde ge tionde pro An. 1656. b) Förfallen till tionde 1657. c) Borde erlægga tionde från 1653 inclus. d) Sammaledes från 1654. e) Hans contract exciperas till 1657. f) borde gifva det 20:de skoppundet tionde sedan 1653. g) G. borde betala tionde

den pro An. 1656. h) Hans bref exciperas till An. 1654.

Rörande finanserne 1660—1672 (af M. G. D.)

Enligt Stora Inquisitions Commissions extracter finnes derunder utbetalt mer än efter 1662 års stat:

Till Kongl. Maj:ts Hofstat	329687.
Enkedrott.	8085.
Hert. Adolph	35907.
Fortificationsstaten	77126.
Krigsfolkets utredning	200897.
Ammiralitetet	795137.
BergsCollegium	209028.
Riks Stallstaten	34471.
K. Maj:ts begrafningsomkostnad	184913.
Fältstaten i Pommern	2218808.
Extra krigsstaten	1015362.
ReductionsCollegium	18665.
Rese och tjärepenngar vid inrikes Com-	
missionen	205732.
Div. Militärbetjenter	520339.
Academier, Gymnasier och scholor	11702.

Summa 5938583.

Brehmiske och Vehrdiske Intraderne och Staten
An. 1662.

Intraderne	295832. 8.	Staten	d. 238382.
		Pomerske staten.	
		till godo	32406.

Gälds afbet. 25044. 8.

57450. 8.

295832. 8.

Sveriges rikets med alla dess underliggande provinser årliga och ordin. inkomst är efter 1662 års Generalstat.

daler 3,735,588, 29 i silfv. m. som gör i 13 år
48,562,655. 25.

utgiften 4374031. 28 som gör i 13 år
56,862.414.

Balancen af 1659 var 3071979 — större än ett helt års ord. inkomst.

Sveriges Rikets inkomst 1662.

Ordinarie ränta öfver hela riket	509501. 19.
Fjerdepartens räntan	50591. 15.
Kopparräntan	309391. 25.
Stora sjötullen	757514. 26.
Lilla Tullen	191245. 4.
Mantalspenningarne	178462. 31.
Boskapspenningarne	57460. 3.
Skjutsfärdspengarne	52683. 16.
Gevärspengarne	3300.
Sakören	2300.
Silfver till myntningen	12866.
En procento	14036.
Bornholms vederlags gods	14000.

2,153,353. 18.

Finland — (specifierade)

361801. 26.

Skåne, Halland och Blek.

Ord. o. E. O. ränta	170923. 13.
St. sjötullen	80000.
Lilla Tullen	12000.
Städernes contribution	14475.
Mantalspengar	18000.
Fyringar	5250.
1 pC.	2000.
	<hr/>
	302648. 13.

Bohuslän.

Ord. R.	27700.
Contribution och Sölfskatten	15300.
Arbets och Skjutsfärdsp:gr	12120.
Årstaga samt landtbodaler	3475.
St. Sjtötullen	18422.
L. Tullen och accisen	1500.*
	<hr/>
	68517.
Lifland *)	307493. 11.
Estland **)	54535. 8.
Ingermanland ***)	50821.

*) I specificationen: $\frac{1}{2}$ af donationerne 14000. Slaggskatten 33676. 8. Licenterne 131,717. Contribution i Riga och Dorpt 1100. Landttullarne i Riga 60000.

***) I spec. Adelsn qvarntull 18799. Licenten 24986. Sakören 500. Recognition af Spanmåls utförslen 10000 1 pC. 250.

*) I specif. $\frac{1}{2}$ af donat. 15000. Städernes Contrib. 1170. Station 14000. Fiskerier 410. Licenten 7861. Lille Tullen 4000.

Pommern och Wismar *) 140583.
 Brehmen och Verden **) 295832. 24.

BergsCollegii personelle stat 1660 — 34928. 29.
 1661: 39037 o. s. v. till 1672: 34805. 26. Collegii
 husets reparation fr. 1660 till 1672: 1480 &c. Sum-
 ma Summarum 1660—72, 997278, 9; hvartill medel
 fåtts efter statsanordning 751005, de öfrige mått
 skaffas fr. andra håll. Uppbörden utom anordningen
 uppgår till 85066, 28,

KrigsCollegii anordning till betjente 1660; 14139;
 dal. s. m. 16. 1661: 33,135; 1662; 54,070 o. s. v.
 dessutom öfver staten 1660; förra årens rest 3052. Aug-
 ment 700, att nästa år kortas 508 o. s. v. Summa ef-
 ter och öfver Statens 19952 d, 30 äre s. m. Summa
 1660—72, 527221,

•*CanzliCollegii* anordningar och aflöningar 1660—
 1672. Summa silfm. 1690800, neml. 1660 efter
 Statens 104,500; 1661: 107550 — till 1672: 1,104,925,
 uppbörder utom staten 79349

CammarCollegii betjentes aflöning öfver och u-
 tom staten 1660: 38218, 1662: 42555 &c. S:a 855484.

ReductionsCollegii betjentes aflöning öfver och
 utom staten 1660: 2353; 1661: 5473; 1662: 9850; 1663:

*) Licentén 70,983. Drank och Scheffelsteuren 60,000. Smi-
 tullarne 6000. Wismars Stadscontribution 3600.

**) $\frac{1}{2}$ af donatt. 27878. Licent, tull och accis 33000. Landt-
 ränterierna 3890. Städernas contrib. 215850. Städernas
 R. Ord, bevilning 12,606. Stadens Brehmens gods Contri-
 bution 215850. Man erinre sig N:hs Bjelkes bref DelaG,
 Arch. VI: p. 21.

14068; 1664: 11940 o. s. v. Summa 1660—72: 130304: 19. Man finner att Staten fick drygt betala vidimationerne eller hvad detta Collegium då förehadde. Se DelaG, Arch, 8 D. p. 194.

Joh. Ekeblås anmärkning.

CommerceCollegii stat. Statens tillordning 1660: 16125 1661: 14725 &c. Summa 1660—72: 244060. Utom och efter Staten Summa 1660—72: 198062.

Nb. Räkningarne rörande Collegiernes stat upptaga en mängd columner så i Debet som Credit.

Slutbalance med gamla Banken till 1673 d, 1 Jan,

Debet		Credit	
Fruktbart capital	42244.	Lön och beställning	16315.
Ofr. d:o o. intresse	52457.	Gälds betaln.	57930.
	—————94702.	Ambassadörer och	
		Commissioner	2445.
		Debitorer skyldige	50315.
K. Mt och Kronan		Kongl. Reg. till	
betalt för inlöste		gifvet	12176.
Bankosedlar m.	170067.	Cronan skyldig	125456.
m.	<u>170067.</u>		<u>264770.</u>
	S:a 264770.		

Styckehandelsvinsten 1660: — 1661: 5046 d, k. nt. 1663: 78185, 1666: 382275 &c. S:a 1660:—72: 1182905.

Alla ofvananförde uträkningar synas vara af Lars Dalman, som uppger sig för den sista revisorn, dervid uträknande att om styckehandelsvinsten användts till Ammunitions och vapens anskaffande, hade dylika kunnat fås till mer än 53,000 Skeppunds vigt.

*Bidrag till den svenska
Hufvudnäringens Historia.*

Den Svenska hufvudnäringen Bränvinsbränningen har äfven sin historia, för hvars bearbetare man också bör skaffa materialier, helst detta ämne har i vår tid upptagit en stor uppmärksamhet och man merändels om sakens historia har många ohistoriska begrepp.

Redan i K. Johan III:s första regeringsår var bränvin ej mer ett »plågomedel,» såsom i K. Erik XIV:s, utan ett medel mot köld och andra olägenheter; hvarmed skattedragaren kunde betala sin skatt. K. Johan III, som gaf sin bror en förgiftad ärtsoppa, var således den, som först i Sverige gaf sitt folk denna dryck som en näring*).

Johan &c. Efter det, trogne undersåter, vi för närvarande Krigslägenheter skull måste ännu på någon tid hålla vårt Krigsfolk tillhopa vid våra och Sveriges rikes gränser, till att förtaga fienderne att göra infall här inne, så på det de af kjöld, som nu härefter tillförmodandes är så ock af andre orsaker icke måtte fara illa, derföre hafve vi låtit lägga våre

*) Troligen hade Krigsfolket under Lifländska kriget i K. Eriks tid fått smak på denna källa till hjeltomod.

trogne undersåter i Städerna en liten *hjelp* uppå, till att *utgöra i Brennevin*. Och är vår *gunstige vitje* och *nådige begäran*, J vele vara *obesvärade* att *utgöra af vår Köpstad Jönköping En fjerding Brennevin*, *lofvererandes* det till vårt *fäktläger* med det *allerförsta*. Såsom vi ock vele *gunsteligen* eder *härmed* hafva *befallt* att^e *allt* det *brennevin*, som J *eljest* *kunnen* komma *åstad* för *penningar* måtte i lika *måtto* *blifva fördr*t till *förenämmande* vårt *fäktläger*. J vele ock *eljest* vara *förtänkte* att *göra tillföring* till *lägret* med *alle andre nödtorfter*, *derom* J *våre skrifvelse* *tillförene* hafve *bekommit*, *gjörandes* *derutinnan* som *oss* är *behagl*. Der J *trogne undersåter* vele eder *effterrette*. Dat. af vårt *Läger Hvalstad* d. 22 Nov. An. 1569.

(Originalet i Jönköpings Stads archif.)

1619 köptes 2 kannor *bränvin* à 2 *daler* till ett *depositionskalas* i *Upsala*, då de unge *Rosenstrålarne* *blefvo studenter* (se *härofvan* p. 72.)

Under *kriget* i *Läfland* (1627) måste *Riks Marsken Gr. J. DelaGardie* låta *bestraffa* en *soldat*, som *lägrat* en *qvinna*, *hvilken* *burit* *bränvin* till *honom*. *Grafven* *förböd* *adelsmän*, som *bodde* å *hans förlänningar* *all bränvinshandtering*. Men under *Drott. Christinaas* *tid* *börjar* man *märka*, att *adlen* *hade* *brännemästare* i *sin tjenst*. Under *K. Carls XI:s* *förmyndarregering* *nitälskades* för *svenska bärviners* *tillverkning* (se *härofvan* p. 74). 1683 d. 12 *Mars* *fann* *Gouvernören* *öfver Norrland* *Jöran Sperling* *nö-*

dig, att i ett Memorial, ingifvet till K. Majst, införa en öfite punkt, så lydande:

»Icke mindre oreda föder dhet myckna och o-
vabulige brennevijns brennerijet uppå Landet af sigh,
i thy att icke allenast hvar bonde slår sig dhertill,
utthan och, när Gudh välsignat landet medh godhe
ähr, griper alt inhyses och annat ledigt folck till
samme skadelige närning, driffvandes dhen till en
sådan excess, att alt dhet som i landet vijstas, bå-
de Soldater och bönder, dragas till brennevijnsdrie-
kandt, och således förtära både hälsa och medell,
och församma både kultur och tjeant; till att förtijga
hvadh slagemähl, dråp och andra elägenheeter dher
af flyta. Fördenskull hafver jag icke kunnat förbiggå,
medh mindre Eders Kongl. Majst jag i djupeste un-
derdånigheet sådant uptäcka skulle, bijfogandes dher
hoos mine underdånigste och oförgriplige tankar,
här öfver; Att jagh nembl. intet seer huru dhetta
förderfvelige oväsendet på annat sätt skall kunna
förekommas, än om Eders Kongl. Majst täcktes för-
ordna, att ańtingen, uthom Presterskapet, finge flere
på landet än giestgiffvare finge bruka brennevijns
pannor, eller och att alle dhe, som dhem nyttja vil-
le, skulle obliqeras att uthgifva till Eders Kongl.
Majst något erkleckeligit dherföre om åhret. I med-
lertijdh; och till dhes Eders Kongl. Majsts nådigste
resolution här öfver inkommer, har jagh befallt Be-
fallningsmennen, att dhe vidh alle pantningar och
executioner altijd först skulle angrija brennevijns
pannorne, dher igenom i något att skillja bonden

vidh dhet, som honna så insensiblement skadar och ruinerar.»

Emellertid blef Konungens uppmärksamhet så väckt af detta ärende, att i Kyrklagan, som ännu gäller, XIX Cap. 24 §, prästerne tillsades, att så framt de ej ville afstå med nåden köplagan och handtering som dem och deras embete intet anstår», hvar till räknades bräwrens utmånglande, skulle de mista sina embeten och ligenheter. — Vid jemnförande här af lag och *praxis* kan man sluta hvad lag egentligen vill säga i Sverige. Men samma år utfärdades en taxa på accis å bränvin. Bryggarembetet i Stockholm stad fick tillåtelse att få årligen bränna 20,000 Tunnor spannmål, mot saluaccis af 10 Daler silf. m. sannan; *) Götheborgs Brygg. Emb. fick förbränna 1200 Tunnor, och dito i Carlscrona 600 Tunnor. På detta träd har dock aldrig kunnat vexa mer än frukt af ett slag. Då denna nu börjat mogna, uppträdde åter patriotismen med sin yxa, riktad mot roten. Vi anmärke:

*) Denna förmån fick Stockholm hårdt gälda d. 8 Junii 1686, då elden blef lös i en bränvinsbrännares hus på Norrmalm, hvarvid i 20 timmar 50 kvarter af N. Malm med 2000 hus och deribland mer än 60 kostligen uppmurade lades i aska. Öster om Brunkeberg, Wester ända till Drottninggatan och Norr ända till Rännarebanan nedbrann. Danska Ministern ansåg, att om det varit starkare vind, hela Norrmalm blifvit förstörd. Om man hade räkning på hvad Sveriges städer förlorat genom ydeldar, utgångne ur brännerier, skulle man häpnä.

*Välment och oförgripl. förstag, huru Landet kunde någorl. hjälpas utur sin fattigdom besynnerl. den gemena mannen och åkermannen, och höga öfverheten lättare bekomma sina rättigheter och ängälder, så och hvilka ibland äro orsakerna till det allmänna trångmålet i landet: öfversändt till Högvidborne Hr Bar. och Landsh. Nils Gripenhielm att föredragas uti Secret. Utskottet vid K. M:ts Ständers sammankomst i Sthm 1697. Sändt fr. Fahlun af Kyrkoh. Ekman. Det meddelades Gjörvell af Asson. E. F. Hjärne, bedjande G. i en artikel i en sin tidning läsaren att med uppmärksamhet läsa punkten n. 9. »som handlar om det själ och kropp förderfvande bränvinet och huru oförsvarligen det under den svåra missvexten i C. XI:s sista år förtärde många 1000 tunnor spanmål och säkert förkortade dels genom supande dels genom hunger många 1000 människors lif;» tilläggandes: »Vår närv. Regering vare derföre af Gud välsignad som botat en så farlig sot.» Den nämnde punkten är: 9) Jag vet att i Sthm 1697 accisades till bränvinsbrännande till 70000 T:r spanmål, då dock det året var missvext, som han berättade som hade inspectionen öfver accisen, förutan det som intet accisades före och stals fram. Hr Arch. Dr. Urb. Hjerne *) uti sin Surbruns bok som sist upplades år 1679 nämner på andra år större summor,*

*) U. Hjerne hyllade samma principer om vatten som den bästa drycken, hvilka nu åter göra sig gällande, ehuru man ej aktat detta "Hjernes testamente."

som här blifvit acciserat för i Schma. Bränvinet be-
 gyndes för 300 år sedan, således som en Tysk medicus
 vid namn Franciscus Joel skrifer, neml. uti Apothe-
 ken har det hetat Spiritus vini efter det gjordes af
 vindruvor och brukades allenast i Apotheken såsom
 ett menstruum, ett kraftvatten att draga krafter och
 safter utur örter och kryddor, . . Omsider fans en
 Apothekare Gesäll, som begynte supra denne spiritus
 vini och lät sig det behaga och lärde han så en bor-
 gare att destillera samma spiritus och han sedan sina
 grannar och så har både destillerkonsten och supe-
 bruket på 300 år utbredt sig som nu tillgår; men
 som i Norlanden inga drufvor funnos, så grepo de
 den ädla säden att destillera deraf bränvin. Uti K.
 G. I:s tid var det intet i bruk men sedan tilltagit
 småningom och ändtligen blifvit allmänt. Tillföre
 allt ifrån världens begynnelse var det okunnigt och
 folket nådde väl och lefde länge. Hvad verkan det
 hafver, så kan det hafva någon nytta med sig, när
 det brukas som en medicin el. som ett menstruum,
 att draga kraften af kryddor som sedan brukas till
 medicin. Men medicinen skall intet oftare brukas
 än man den behöfver, el. just gör den skada. Eljest
 tyckes det vederqvicka den som den brukar, så har
 det sig så: när den spiritus frumenti el. bränvinsån-
 gan kommer i magen och delar sig i kring kroppen,
 så gör han spiritus vitales & animales (lifsandarne)
 rörlige och uppfriskar dem; men något derefter går
 bränvinsågan bort af kroppen och tager med af

lifvänderne, därför ser man att de som gjort sig ett bruk deraf, trifvas intet, utan de fast ofta så brukat det; när ock den bränvinsången går bort, så lemnas kvar en slumbet, som förorsakas sjukdom och omsider sjelfva döden, som förfästenheten nog lärer och det värre är, missbrukas bränvin till dryckenskap, rasori, trätor, svordom, slagsmål, genom hvilket bränvinamisbruk många gå gått dess oskicket som Christus oss förverfvat.*

Carl XII:s krig hade åtminstone den nyttan med sig, att ej lemna något *öfverflöd* att förbränna. Men med Ständernas *frihet* — till folkförtryck inkom också *den* friheten. Vi fullfölja för sammanhangets skull denna världskunniga drycks historia.*) Vid Riksdagen

*) De gamle Carolinaerne hemsoöktes under sitt ovana ställsittande af allehanda krämpor och började fösa sig med flera flaskor, för att fördrifva dessa fiender, än de hade svärd. I en Rålambsk läkiebok från 1720-talet och en dylik, som tillhört Frdr. Stenbock, Stiernsköld och Sack, deri recepter begynt afskrifvas 1667, omtalas väl 20 slags bränvin, hvaribland ett heter "*Bränvin godt mot allt andt*", hvilket förzattes med bäfvergäll, björngalla, hvitlök m. m. Man finner dock af allt, att varan ännu ansågs som en apotheksvara, ehuru de kunniga hustruödrarne sträfvade att lära sig bereda ett så allmännödigt läkemedel. Af en tunna spanmål och en skeppa hafremjöl börde man få 24 kannor godt bränvin. Detta bereddes dock äfven af enebär, rönnbär, kirsebär, stärkebär, blåbär, paradiskorn, hyete, myrstacker, tallstrunt, m. m. och fick åskilliga namn ofta beräknande att göra sin uppfinnare odödlig, t. ex.: *Riidsteins bränvin*, slaget på angelica, pimpinella

1731 åtogo sig Ständerna till nästa riksdag *inden nya brännvinsaccisen* och för att bilda deraf en *ny ringigten*, som kunde tåla skatt, ålades i Gästgifveri-Ordningen 1734 hvarje Gästgifvare att vara försedd med *enkelt och dubbelt brännvin*. Blott 2 år efter det accis beräknats af brännvin måste K. M. Nåd. F. emot svalg och dryckenskap (1733) utgå, af hvilken värdnärvarande är blott en tillök, knappt förbättrad, upplaga.

dc. bra för colik; Sal. Fru Wendela Hammarskiölds kraftsvatten, som hon testamenterat Friherrinnan Rålamb 1729, der franskt brännvin var vid destillering kryddadt med grön vikturiol, bärnsten, salt, bäfvergäll m. m. *Hjorthjertan*, det *aldrabästa efter sal. Hofvästarinnan Fru Märta Bernades mæter*, som var destilleradt af franskt brännvin på ett strax uren fälld dofhjort ryckt hjerta (hjorten skulle skjutas 8 dar före Bartholöminatten), lagdt i blinken i 3 kannor spanskt vin. *Blodrattnet* skulle åtfölja, men det feta borttagas. *Sal. Gref. Erik Torstenssons klara droppar för magen och utt fördärfvänder*, der libaticka, Lignum sanctum m. m. ställts i stöpp. *Franskt brännvin. Bjelkes elixir eller pestbrännvin; Bjelkes slagbalsam*, destillerad af spiritus vini. *I Drott. Ulrica Eleonora magbalsam* ingredierte äfven enhörningshorn. Andra brännviner fingo namn af sina dygder t. ex. *Stenbrännvin*, sönderbrytande sten, brändes af hafremalt, kryddades med *stenbräcka* (saxifraga). Skulle tagas på "nykter maga". *Slagbrännvin* *dc. Ännu kunde dock Doctor Dürietz ordinera "nykter spätt"* mot vissa sjukdomar. BrännvinsDosis var — "en matåked efter nödtorften." Då såddes hvad som sedan vext. Då var det medicin, men snart företog sig hela svenska nationalekonomen att koka elixirer för det stora rikslazarettet.

Vid Riksd. 1734 vägrade ständerne att fortsätta den nya brännvinsaccisen. Likväl var den planterade skattgrönan nog stark att bära yung frukt. C. v. Linné, världens största naturkännare, hörde ej till de blott-kannarvise. Han följde sin tid med uppmärksamhet och såg hvad den behöfde. Hans uppträdande mot brännvinsdieten är allmänt känt. Och hans omdöme om detta natarka gifte, som gör människan, nakapad till ett Guds beläte, likare ett satans beläten, väckte stor uppmärksamhet hos både Ständer och Regering 1756: och Regeringen vände sig 1757, efter brännvinsförbudet, genom presterskapet till folkets egen öfvertygelse och sökte verka dess frivilliga öfvergiftvande af en förvänd diet. JustitieCanzlern E. Stockenström anbefalld 1758 Consistorierne, att tillhålla presterskapet, att uppmana folket, att för deras egen välfärd skull bortlägga *all lust* till den skadliga varan och söka komma öfverens och göra sig liksom en lag emellan att aldrig bränna eller förtära brännvin. Snart kunde Regeringen intyga, att ett långt mindre antal criminelle mål vid rätterne förekommit än förut, anseende K. M. den tiden vara den rätta, då inbyggarna i riket bäst stode att öfvertygas om den allmänna nytta riket tillakynas skulle, deräst brännvinsbränning ständigt vore upphörandes. Och, heter det i ett K. M:s bref till Biskoparne, aldenstund det skäl som af en sedigare lefnad tagas, egentligen är det ämne som af presterskapet yrkas bör, såsom hörande till den christl. sedoljans; ty hafve vi funnit oss föranlätne eder härmed i nåder

anbefalla, det J tillskrifven Presterskapet i edert anförtrodde Län (Stift), att de idkeligen och på det bevekligaste sättet föreställa allmogen nödvändigheten att afstå med tillverkningen och nyttjandet af en vara, hvilken ej allenast 1600 års exempel visat vara aldelet umbärlig, utan och hoars nytta, sedan dess tillverkning i denna sednare tiden uppfunnen blifvit, varit och är så ringa att densamma, jemförd mot den otroliga skada missbruket både i andlig och tänlig måtto medförer och hvilka görligen ej förekommas kan så länge bränvinsbrännande brukas, ej bör el. kan komma i consideration, då fråga är om rikets sannskyldiga nytta. — — så kunna vi ej annat, då desse föreställningar göras af dem, some ej mindre i efterdöme än lära böra andra föreläsa, än göra oss förhoppning om en så önskelig verkan deraf att *hogen för bränvinsbrännande af sig sjelf förfaller och en försigtigare hushållning i stället antages.* Vi öfverkomne besörjandet af allt detta till edert vanliga nit och hafven J att binda på *Presterskapets samveten i fall de så tjenligt tillfälle, som sig nu yppat, underlåta att nyttja alla de skäl, som både Guds ord och en sund eftertanka gifva vid handen till ett så nyttigt ändamåls vinnande.* (Contras. af Carl Arnell.)

Derjemte utdelades af Regeringen en Dr. Stephan Hales tractat: *Förmaning till bränvinsuppare,* med K. Coll. Med. censur tryckt Sthm 1754 m. m. Och en förnäm man kunde snart i ett tryckt bref intyga, huru efter bränvinsförbud sabbats- och högtidsdagar frändes med anständigt skick, bröllop affygo utan bul-

ler och pro, man ingenstades mötte vilddjur i meniskobanan, handverkaren hade sin fristad vid sitt arbete i stället för på krogen, makar ledde enigt, domare och präster hade tid till nyttigare sysselsättning m.m. »Menige man är för upplyst att icke kunna se denna märkliga nytta och när de tillika betänka, att den fattige, som i denna hårda tiden säkert förgått af hunger, nu får bröd till uppehälle, så välaigna de med innerlig glädje höga Öfverheten, som med dessa visa anstalter förekommit en allmän nöd. Man har fruktat att en så hastig omvexling skulle försäkra några sjukdomar hos dem som brukat denna dryck såsom dagligt bröd . . . men tvertom är mig med säkerhet berättadt, att bränvinsuppare, som legat till sängs under hela den tiden deras bränvinsförråd var tillräckligt, gå nu muntra och hafva en god hellsa. Så stora ting äro genom bränvinsförbudet uträttade på denna orten. Jag håller fördenskull före att hvar ock en trogen Christen och redlig Svensk undersåte må önska, att åminnelsen af bränvin aldrig mer må upplifvas i vårt samhälle, så förekommas många synder och vårt land stiger till en sällhet, som vi länge efterlängtat.»

Linné förtröttades emellertid ej att under denna tungna nykterhet utså grundsatser till en frivillig. 1761 utgaf han en Akad. diss. om *berusningsdådet* (*insobriantia*), som är på samma gång ett mästertyske af allvar i mening och humor i framställning. Man kan knappt läsa något bättre i den vägen.

Här är kroglivet skildradt också poetiskt, man

med en annan anda, än hos Bellman. Den Cir-
 ska förvandlingen i djur berde af Hörberg öfversatts
 på hans språk — målningens. 1764 disserterade han
 om *Brännin* (*Spiritus frumentis*), bevisande dess ofjen-
 lighet för allt annat bruk än det tillfälliga medicin-
 ska. Märkligt är att Præses (L. sjelf) blef mer än
 70 år och respondenten P. Bergius 80 år. Huru
 väl, om man aldrig glömt den store mannens ord;
 »denna vätska förderfvar vårt slägte — — så att den
 som kan utdrifva denna fiende ur landet gör fäder-
 neslandet större tjänst, än den som kunde kufva de
 tappreste upprorshopar.»

Men Höpkens Ministère föll, der v. Linnés vänner
 och gynnare sutto. Hatten aflades och mössan på-
 togs. Under mössregementet åter upplifvades brän-
 vinet, midt under allt krig mot öfverflöd *). I Sv. R.
 Ständers Bevillning af d. 15 Oct. 1766 möter »Brän-
 nevinsbrännande till husbehof.» Detta medgafs mot
 2 dal. sälf. m. årlig skatt åt alla, som bebodde hem-
 man, samt tospare med åker och äng, ryttare och
 dragener m. fl. — med panner sån 16 till 256 kan-
 ners rymd. Ingen krog finge beskattas för mindre
 än 80 kanners försäljning. Nu hade Ständer-vishe-
 tan fått sitt vanligtvis högate nyfte, utan att begripa, att
 dermed dess makt snart skulle varda undergräfd.
 Landet var ännu föga uppodlat, bränningen uppja-
 gade jemt spannmålsprisen. De fattiga blefvo allt fat-

*) Man förbödd omtyndige bruk af tobak vid högt vite; men
 barnen kunde få suppa utan vite!!

tigast, utan att de rike blefvo rikare. Så blef ett allmänt missnöje i följd af allmän nöd. Då Gustaf III. derigenom fått makten i handen, bevekto han 1772 d. 8 Sept. förat ständerne att åtaga sig beviljning för husbehofsbränningen, äfven om den; för hrödsidans skull, behöfde indragas, och så indrog han d. 11. Sept. *all brännvinsbränning och försäljning i städer och på landet, nicks kunnande med kallstänighet skåda den vanmakt, hvori myckenheten af rikets inbyggare sig befann», på det att ej missvent alltid måtte föra med sig allmän nöd.»* Nu följde några år, som allmänt blifvit beprisdade. Man tillämpade lagen med allvar. 1773 förbödos Kopparslagare att: brännvinstyg tillverka; svenskt ädesbrännvin fick vid 100 d. s. m. vits ej finnas på vårdahus och krogar. Och likväl förkunnades i årets böndagsplakat om en rikare skörd, än i mannaminne gifvits. 1774 fick Konungen det nöjet tillåta fri och obehindrad spanmålsutförsel, i följd af de till brännvinsbrännings hämmande nådigst vidtagne författningar. Likaledes 1775; då äfven spanmålshandeln inom riket befriades från äldre restrictioner. — Men »flor fut ille caducus.» D. 14 Sept. 1775 gjordes vetterligt, härleddes Bränneritillverkningen vardt *ett Regule »för att skaffa allmänheten en måttlig tillgång af brännvin».* Det var således — *af det berömda nätet för måttligt brännvinsupande.* Snart blef fråga om nedsatt tull för spanmålsinförsel. En väl underrättad författare från de dagar tillskrifver Gr. Carl Scheffer, äfven derföre så hårdt ansatt af tidningsklander,

att han i tillämd ansees verka för tryckfrihetens in-
 dragning, delaktighet i denna äfven i finansielt hän-
 seende ruinerande finansspeculation. Den synliga
 primus motor är Gref. G. Wrangel (blef sedan Landshöf-
 ding), hvilken vardt Ordf. i den första bränvins-
 directionen, hvars ledamöter derjemte voro Presid.
 Boje och StatsSecr. Liljencrantz. Ödet ville, att de
 strax skulle komma i oenighet. Den snillrike Eh-
 rensvärd yttrade dervid: *detta botemedlet af landets
 finanser synes löst det, då man ger en sjuk sitt eget
 aftappade blod att dricka.* Det var på denna Gen.
 Wrangels tilstyrkan, Calmar Slott inreddes till Span-
 målsmagasin och bränvinsbränneri. Calmar Unions-
 sat blef med bränvinstunnor ornerad och K. Gustaf
 II Adolphe sängkammare, der ännu dess säng med
 hans och hans gemäls vapen ornerad qvarstod, fylld
 med spanmål, väntande sin förvandling, trampad
 af fulla brännerister. Wadstena slott blef
 ock inredt till Magazin och Kronobränneri. Sletts-
 grafvarne funnos fulla af mäsik och drank. Källrarne
 uppfylldes af osäldt och nobegärligt. Kronobränvin
 till 100,000 kannor. 1760 i S. Britas capell hade
 några vid bränneriet anställda arbetsvinnor sitt mat-
 bord, under det K. Gustaf III förde hennes reliquier
 med sig till Spaa. Den enda trädgården i Carlscro-
 na på Sparriska tomten nedhögs för att aulägga
 Kronobränneriet, der vattnet skulle hämtas från
 Lyckeby och hvar på K. förlorade Tunnor guld. Wit-
 terheten och underdånigheten kämpade, t. o. m. i
 Kellgrenska StockholmsPosten, för den nya folkre-

dens införande. Säger till Konungen undertryckande af: nalkare af ett godt svenskt bekväms, inrapporterades ända från Harjawalden i Kumo socken i Finland. I dylika försäkrades, att

Om förmåga skulle svara
Emot det vi kalla nit,
Lät en mil till botten vara
Hinna vi nog dit.

Huru Biskop Lindblom i Circular till samtliga prestorerkap uppmanade dem att i synnerhet åläggas de nonfaldige Gudfruktigen att befordra de regala bränneriernas ändamål, är nu allmänt bekant.

Dock låg i Kellgrens position en tydlig ironi. Man läs t. ex. (1779; d. 1 Dec.) »Hvad är politiken? Du svarar: det är vara Statskunskapen. Hvad är Statskunskap? Du drjcker din grante till, slår locket igen på stopet och svarar intet derpå.

Förstånd tjonar till intet och lärdom är bara gott. Årminstene är en som säljer brännvin långt nyttigare för Staten än en som skrifer vers eller annars stapplar ihop några tankar. Jag önskar jag måtte lefva den dag, då alla boklärdor bli förvandlade till liqueur-kamrar, alla anstorer till krögare och alla läsare till suparen.

Denne näringsgrens nyare historia är allt för bekant, för att här behöfva fullföljas. Men vi äro skyldige K. Gustaf III och sanningen, att oriana, det 1766 års män, sedan de eröfrat friheten, ej glömdo att på det mest oinskränkta sätt tillämpa den till denna potentiiska näringsgren. 1 i 1 mom. i K. M.

N. Kong. angående brännvinsbränning i riket d. 13 Junii 1810 lyder: »Brännvinsbränning må utöfvas alla städer af året utan inskrifning eller undantag och med hvad slags redskap som helst. — nb. för 1 sk. b;co skatt å hvar kannas rymd i hvarje panna under 34 kannor (sedan höjd, men högst obetydligt från 35 till 500 kannors rymd — för 90 kannors-pannan betaltes å 5 sk. 9 Rdt 18) af ej blott hemmansegare, utan torpare, krigsmän, tjänstemän, handtverkare, ja hyresfolk i städer. Krogar finge anläggas närmare kyrkorne än K. G. III medgifvit. »Mindre än $\frac{1}{2}$ stop» finge ej säljas utom på dessa krogar, som vid hvarje väg, som begagnades både sommar och vinter, finge anläggas. Och för att nästan nödiga *hela folket*, att stå sig på denna näring, skulle brännvinsbränning erläggas af en hvar mantalskrifven person, dervid 12 personer, som ej vore jordegare, skulle betala lika med egaren af fullt hemman, nb. antingen desse jord-eller ickejordegare begagnade sig af denna frihet eller ej. Härvid undantogs blott garnisonerande manskap. *Kopparåldern* gick nu att förjaga — *silfveråldern*.

Nästa offentliga regeringsact, som kom att i kyrkor uppläsas, var — kungörelsen om Fersiska mordet, verkställt efter förplägning gratis å Stockholms krogar; och inom 2 år straffade en barnhertig Gud med en sådan årsvext, att hela denna frihet måste högst frihetsstridigt återtagas, »för att förekomma den nöd, hvarmed en *fullkomlig* spanmålsbrist syntes hota fäderneslandet;» hvarefter nästa Förordning (af d. 9 Oct. 1812) i frågan, uppgjord af

ter vår n. v. Koningens ankomst och sedan H. K. H:s märkliga tal till Konungen d. 7 Jan. 1812 hållits, då H. K. H. återlemnade Styrelsen, tydfigt *sträfvor* att afhålla individen från varans förbrukning, genom att ålägga en consumptionsskatt; hvilken försvann för den, som sig consumptionen afsade. Denna förordning är hufvudsakligen ännu den gällande; likväl med undantag af hvad som inlade den återhållande grundsatzen deri. Den är contrasignerad af *G. F. Wirsten*.

Vigten för Sveriges framtida näringar, att rörande denna grundläggning en *önsigtfull* opinion bildar sig, är så oemotståndlig, att ett försök att ur härvarande acta sprida några strimmor ljus öfver dess historia, ej af någon kan anses opåkalladt, äfven om rummet varit mindre passande, der blott 1600:talets näringar skulle observeras. En *genetisk* behandling är dock alltestädes af vigt.

Upplysning om fyra v. k. Afbå i Edberöds Biblio-
tek.

N. 1. *Album Gländtiansm.* Utgöres af *Leones s. Imagines Virorum litteris Illustrorum Nicolai Reuseri, Argentor. 1590*; hvilken bok, en octaf, interfolierad begagnats som Album af en *Petrus Hieronymi Gländius* under en resa i Sverige och på utrikes botten i början af 17:de seklet.

Denne Gländius, Smolandus, var en af Magistrarne vid Sveriges första Philos. Magisterpromotion 1600, studerade derefter theologi i Wittenberg, 1603 och 1604, vid samma tid som Axel Oxenstierna der idkade samma studier. Han synes sistnämnde år återkommit med sina landsmän Rothovierne och dennes lärjungar och derigenom blifvit känd af J. Skytte och hans furstlige Elever. 1607 var han Poenitentiarus och Conrector i Wexjö, hafvande uppvaktat Bisk. Petri Jonæ *Cursus Visitationis* med en latinsk versifierad gratulation, hvilken Biskopen aftryckte då boken utkom i Rostock 1605. Blef 1618 Pastor i Jönköping, *hvarpå Staden fick sina privilegier 1620*. Dog i pesten 1623. Boken slänktes 1608 till sin v. Egaren af den lärde och patriotiske Presten A. Lantæus, försedd med flera litterära upplysningar. Flera sådana har han insändt till Gervelle Almq. Tidn. 1793 nr. 37 d. 24 Nov.

Af Furstliga personer träffas här: "

1604.

Omnia dicta factaque Principis rumor excipit.

Johannes Dux Ostrogothorum —
ett uttryck af en fåfänga, hvilken bedrog sig sjelf, då han snart fick erfara, att furstligheten ej väcker jemn uppmärksamhet, om ej något utmärkt ligger i furstens ord och gerningar. Men derjemte har den tioårige *Gustaf Adolf* i denna bok laggt nycklen till hela sin lifsnads gåta.

Vita religione constat

Gustavus Adolphus Dux
Sudermannie.

Utg. erinrar här om den upplysande anteckningen i V. v. Watzdorffs Album, som anförts i DelaG. Arch. 9 D. p. 249; der Tyskland får ett löfte af den 14årige, att som hjelte lifva för den heliga idé, hvilken den tioårige ansåg för sin lifsprincip — Religion! —

Derefter:

Nulli præclusa est virtus, omnes admittit, nec sexum nec censum eligit.

Maria Elizabetha Princeps
Sudermannie.

Längre fram i boken har de furstlige barnens lärare afritat d. 12 Sept. 1604 det adliga vapen han fått d. 14 Aug. s. &. Det är belagd med guld och färger. Under vapnet är skrifvet:

In perpetuum haerolantia et avaritia sigava

hæc apposuit Johannes Schrod. Skytte Mastflæs. Sue-
ciæ principum præceptor. Stockhol. 12 Sept. A. 1604.

Af den högre adelen träffas ej många, men de-
sto märkligare män. Utom Skytte, hvilken dog som
Riksråd, möta vi en man, som här också nedskrifver
sitt snilles hemligaste tanke:

Tacitus

Cautis quam acrioribus consiliis

Potentia tutior est

L. P. M.

V. T. B.

Axellus Oxenstierna

Scribebat in memoriam sui
Holmiæ III Non. Jun. An. 1605.

Med denna sêntetts ur Annal. L. XI, c. 29,
skrifven med en ganska vacker stil — så olik den
gamle RiksCanzlerns — har han än bättre förklarat
sin mening,

«quantilla sapientia» regitur orbis. —

Est virtus placitis abstinuisse bonis.

Gabriel Oxenstierna.

Scribebat Holmiæ comitiis exi-
stentibus in sui memoriam 3
Jun. An. 1605.

Denne, framtida Riksdrotzet, hade ock fått en
ganska lerd uppfostran:

Quo te facta trahunt aliter non.

Magnus Comes Wisingburg:

Manup

Scriptum Holmiæ an. 1605, 14, Julii.

Erkeb. *Olaus Martini*, K. Carls lärde motkämp
Vita hominis militæ super terram Job. 7 Mil-
temus ergo bonam militiam, retinentes fidem & bo-
nam conscientiam 1 Tim. Et in omnibus vincemus
per Eum, qui nos dilexit Rom. 8.

Ornatissimo ac doctissimo
Viro Dno Mgro Petro Glandio Små-
landensi scripti

Olaus Martini. A.
Upsaliensis Anno Dni 1604
Sept. 4 Upsaliæ.

In te uno speravi, non confundar in æternum.
SuperInt. i Mariestad *Petrus Melartopæus A-
boensis* skref d. V. Cal. Jun. 1605 i Stockholm en
lång sentens af Pollio; dennes efterträdare Jonas O-
riensulanus har antecknat:

Senec.

Studia te clarum et nobilem efficiunt; sine stu-
diis æger est animus. Hæc pauca ornatiss.
doctiss. viro Dn. M. Petro Glandio populari &
amico suo prædilecto in perpetuam sui memori-
am 22 Apr. A. 1603 Vitebergam jam abiturus
scripsit

Jonas Nicolai Oriensulanus.

Sederm. Erkeb. L. Paulinus Gothus skref:
Jac. 1: 17 (på grekiska)
Flacc.

Rebus angustis animosus atque
Fortis adpare — — —

turgida vela.

L. Paulinus Gothus Theologiæ in illustri
Acad. Upsal. Professor hæc scribebat Ups.
d. 2 Sept. 1604.

Göthebergs stifts förste SuperIntendent, Postta
Laurentius Casareus, skref:

Vino vita simillima est, acescit
Portio ultima, pristinasque vires,
Gratiamque relicta perdit omnem.

Hic vitæ status est in orbe cunctis,
Gaudemus minus & magis dolemus.

Qui curis sine vivit est BEATVS:

Verum illis sine nemo vixit unquam.

Hoc ornatiss. M. Petro Glauddio

Lincopiæ anno a nato Christo quarto &
600 supra millesimum id. . . . scribebat
Gymnasii Rector Sylvester Phrygius Calm.

Den store Biskop Joh. Rudbeckius skref i sitt
22:dra år:

Sic spectanda fides

Ut auri non tantum tinnitu, verum etiam cotis attri-
tu exploratur probitas:

Sic fidei non ex sermone tantum, verum etiam ex
præstatione, comprobatur sanctitas.

Derunder har han ritat en hand med en gyllen
ring på pekfingeret, hållande i ett klot, som hvilat på
ens spets. Midt på klotet är en förgylld kröna öfver
3:ne förgyllda löjor i blått fält. Omkring läses: Per
me fiukt vinnis.

Derunder:

Ornatiss. & doctiss. viro M. Petro Glandio, anno & populari suo Vitebergæ scripsit M. Joh. Rudbeckius Nericius An. 1603 quarto calend. Maji.

Då var Bisk. i Westeras Ol. Stephani (Bellinus) skref:

— — Satius est ministrum ecclesiæ vituperari quam laudari.

Ornatiss. M. Petro posuit Olaus

Steph. Arosiensis An 1605 8 Juni Stockholmis.

SuperInt. i Calmar skrifver: Prov. 21: 20 på hebr och latin.

Amico suo, viro ornatiss. Dn. M. Petro Glandio amicitis ergo scripsit Johannes Ungius Eccles. Wexionens. pastor A. O. R. 1604. præd. Cal. Maj.

Cland 98 andra personer må anföras af utländske lärda. Psalm. 1. Novit Dominus viam justorum

Ægidius Hunnius D.

scrips. Vuitebergæ d. 23 Febr. anno salutis humanæ 1603.

Möjligen har han colorerat derjemte varande porträttet af Joh. Huss. Alnander kallar *Æ. H.* »en af vår förs:s största theologer.»

Es. 39. — — —

Sit pax Christe meis Veri ætudinique diebus.

Salomon Gæsterus D.

5 Jan. A. 1604

Witteb.

Conradus Schlüsselburgius, d. v. SuperIntend. i Pomern, af hvilken vi fingo de »sanfärdige förskräckelige nyia Tydender ifrån Stralsund, Öfs. Sthm 1597 m. m. har här Anno. *Χριστογυνας* 1604, 30 Mart. skrifvit en sentens ur Damascenus.

David Rungius, en af den tidens exegetiske författare, har jemte en illa colorerad Luthers-bild, d. 1 Apr. 1603 afskrifvit Apoc. 14: 6. Vidare träffas: *Polyc. Lyserus*, *Georg. Mylius* och *Leonh. Huttenus* (Lutherus redivivus). (Den sednares sentens är Apoc 2. *Esto fidelis usque ad mortem et dabo tibi coronam vitæ.*

Jacobus Martini Halberst. Erasm Schmidt Græc. L. Prof. Wittenb.; Historikern *Matthæus Dresserus* (*Omnia repentina & inopinata graviora*, Lips. 1603.) Juristen *Jaannes Zangerus* (har målat ett familjstycke, med öfverskrift: *Gelt macht muth. Armuth wehe thut*, derjemte framför sitt namn skrifvit: *moderata durant.*), m. fl.

Bland *svenske lärde*, ådrager sig *Joh. Burei* anteckning billigtvis största uppmärksamheten.

Det är som vore det stucket i koppar, Öfverst ser man en Gloria, inom hvilken läses i en rund skrifvet: *Benedictio insidenti throno agnoque*; i en inre cirkel synes en uppslagen bok öfverst och etthus nederst. Mellan dem I: I: A: B. (*Johannes Thomæ Agrivillensis Bureus*) Under glorian stå som en hals till detta hufvud tre rader perpendikulärt:

illuminans vivificat

exaudi sol (figur) exoriens

vivificans illuminat.

Såsom bröst under nämnde rader läses horizon-
telt: första raden: *Miseris* (en figur visande en half-
uppgående och nedgående sol) *Diesce*. Torde bety-
da: åt de arma eignar jag mina dagar från solens
upp till dess nedergång: 2:dra raden: Hebraiska,
betydande *Dagligen förköfrandes*. 3:dje raden: *Tibi
me A Sacro*. (Jag Johannes Agrivillensis helgar
dig allt mitt.) 4:de raden: *Inclusa Septentrio*
(som finnes i Norden?)

Nu bli raderne allt bredare, för att beteckna en
vördig mage:

1:sta r. (på hebr.) *Urim och Thummin*. (Ljus
och fullkomlighet.)

2:dra raden *Signato* (stöt i basun och utropa:)

Beati

in vitati

ad tuas (ett lams figur) *nuptias*.

2:ne ormslingor sväfva mer på hvar sin sida
om dessa rader, der med runor skrifvet läses:

Den ena rätfram: *Stroium. van. Bur: madamur.*

Den andra bakfram: *Vart. Burskap. är i .
himlanum.*

Derpå: *Multi vocati Pauci Electi.*

Non intrabit in E. A. M (trol. afseende den i
glorian ritade fridshyddan) *quod inquitant.*

Sed qui *SCRIPTI sunt in*

(en boksfigar) *Vite*. (2:ne lamm figurar).

Ad me venientem non ejicio foras.

Följ. raden Hebr. ur?) *Salom. H. V.* betydande:

Låt upp min system.

Mentis (halfsolafigur) *gratia*
Aperto (boksfigur) *gratia* . *clausa* (ett hus) *gloria*,
Indue Auroram Sophias amator
Trusa decrescet pedibus Diana
Astrilucenti radians beator
Belle corona.
Hic Lex & propheta.

Följer en Hebr. rad, som ej ens CanzLR. Norberg, hvilken Lanærus rådfrågat, eller Dr. Hylander, hvilken Utg. rådfrågat, kunnat förstå.

לְחַיֵּי אֵל

Det låter emellertid läsa sig fram och tillbaka, visande de märklige bokstäfverne J. T. A. (Joh. Thomæ Agriv., hvarföre L. trodde det åsyfta Burei namn); men synes af sammanhanget böra beteckna ett Guds eller och Glandii namn, helst näst under den hebraiska raden läses

Sacrum

Anno

InCarnati DoMInI (1603)

XV Kal

Novemb.

Pos.

Johannes T. A. Bureus. (Ej Buræus.)

2:ne ormslingor nedsväfva från den hebr. hieroglyphen, der i runor läses:

I ena rättfram: *Det går ejh väl i Bure*

och i andra bakfram: *där runa står i mure.*

(Olyckligt det hus, det trollrunuan tecknats i muren:)

Jacobus Erici Stockholmensis in Acad. Uds.

Theol. Prof. & p. t. Rector skref d. 4 Sept. 1604 en vers ur Cor. 10 c. *Johannes S. Raumannus*, (den första Theol. Dr. i Sverige efter Reformat. S. S. Theol. D. & Past. Stockholm har anført

Pervigiles habeas oculos animumque sagacem
Si cupis ut celebri stet tua fama loco.

Elias Rhalambius, (Phys. Prof. i Ups.) gaf sin amico veteri 1604 en sentens ur Sallustius, *Isr. Kellnerus* Stockh. Svecus har vid Melanctons färgbedagda porträtt d. 30 Apr. 1603 i Wittenberg väckert prentat latinsk och tysk vers med åtskilliga karakterer — märkligt för sin kalligraphi i den tiden. *Nicol. Magni Schola Sudecopens. Antistes* 1602. *Marc. Henrici Rect. Schol. Aboens.* 1605. *Sam. Andrea Grubb, Magnus Haraldí Gothus; Daniel Laurentii Gothus* — kanske en bror till den i Sv. sköna Litt. 1: p. 278 anförde förf. Petr. Laurentii Gothus), målade en prest å predikostol, i den tidens prestdrägt, samt en uppslagen bok, der i hebr. läses: *Herre Gud, på dig hoppas jag. Claud. Opsopæus* Prof. Domprost i Ups. gift med Erkeb. Nils Botenkarls enka, anförde tankespråk ur Augustinus. *P. Rudbeckius*, Bisk. J. Rii broder, död som Prost i Köping, har i Wittenberg 1603 målat en orm i blomster och varnat för ormen i skrifter — speciosis ac plausibilibus, nec in absurdas opiniones in currentes animorum jacturam facimus. — Antecknadtt jemte Calvins bild. *Erius Olai Skepp(erus, Wändekåpa)* har som Pastor Upsaliensis 1604, efter det han kommit ur fångelse, här skrivet på grekiska 1 Tim. 1: 15, hvar-

af man ser att hans hand var ganska van att skriva grekiska charakterr. (*Olavs Andreæ Dalecarlus*, som här förekommer, kan ej vara Johannes Olai Dalecarli el. Stiernhööks far, helst denne hette *Olaus Petri*). *Petrus Drivius Cuprimontanus Svecus*, om hvilken se Sv. sköna Litt. III: p. 264, 275, har i Wittenb. 1603, skrifvit till sitt minne på latin, och grekiska, i bunden och obunden stül. Bland den mängd skandinaver, som då funnos i Wittenbetg eller annorstädes anträffat den resande må till slut blott nämnas *Andreas Jonæ Gothus* (se Sv. sköna Litt. III: p. 307, 406), en *Carolus M. B.* (som skrifer grekiska, latin, fransyska, engelska och hvad flera språk det mände vara), *Nicol. Andreæ Hyttenius*, *Paulus Tranius Stavangriensis Norvegus*, *Dan. Nic. Repletus de Olandia Svecus*, *Absalon Olai Danus Rikartt Isaksönn Hårdh*, *Henr. Horn Eq. Fin.* (sentensen ur Tacit och på franska) *Olof Stråle* (Illustriss. Princ. Caroli design. Regis Sv. &c. in Pomeran. pro temp. Legatus), *Petr. Nicolai de Säby*, *Elias Eisenberg*. *Dan.* (se DelaG. Arch. V. p. 218 *Petr. Eisenbergius Dan. m. fl.*

Ytterst på boken läses: P. G. G. S. 1603 (Petr. Glandius, Gotho-Svecus). Flera upplysningar af Lannæri hand finnas i boken.

n. 2. *Album Latomianum*. Utgöves af: *Centum Fabulæ ex antiquis auctoribus delectæ et a Gabr. Færno Cremon. carminibus explicatæ. Antwerp. 1585.* 12:o. Egaren *Jonas Latomus Westphalius*, af samma slägt som den aktade latinske skalden i sin

tid Joh. Latomus, hade utgifvit en *Schreib. Calend.* i Rostock 1587. och en *Röm. Calend.* Greifaw. 1588. Här träffas: *Johannes Cassimirus Comes Rasburgensis necus d. 20 Apr. 1598* (Löjnhufvad) *Steno Leocephalus* (Löjnh.) *Comes Rasburgensis swec. Apr. 20, 98.* *Juarus Stubbæus Prof. Hafn. 1597. Laur. Scavenius Hafn., Magnus Jonæ past. Jenecopens. 1597. Petrus Andreae Scholæ Junecop. Minist. 97.* (med en lång sentens ur Isocrates) *Henr. Zynthius* (P. & P. i Alfta, Fader till Författaren Aron Zynthius), *Vitus Bernerus Delitianus, Nic. Cragius Hafniæ, Andr. Kragius ib. Kransc. Jonas, Abrah. A. Upsalen. Eps. scribebat a. C. 98 Maji 22* (Bernhard: O-ratio vincit innumerabilem (?) et. ligat omnipotentem.) *Upsaliæ scribebat Nicolaus Botniensis, Academiae ejusdem professor. Jacobus Erici Acad. ejusd. profess. An. 1598 22 Maji. Thom. Finck Acad. Hafn. Prof. 1597. Joh. Erasmi prof. Acad. Hafn. (In sole lumen, In ratione veritas). J. P. Resenius, Ericus Olai Scepperus; Olaus Olai Coenobiensis concionat. Stockh. 1598 1 Jun. (Se HofCl. Hist. 1: 76.) Augustin. Sand i Helsingör, Joh. Svenonia Prof. Ups. P. Keniclus Ep. Schar. 1598. Olaus Jacobi Decanus Scharens. P. Isopedius, Rect. Sch. ibid. (med sentens ur Plato, anförd på græk.) *Isr. Gunnari past. scharens. Bontid. Nicolai Fräsbergensis 1598.* (hæc scripsit. i. s. d. s.) *Carolus Petri Paenitent Stockh. (Gudheligheten är til al. tingh nyttigh.) Ericus Erici. Rasti suburbanus Stockh. 1598. Ebermus Petri Raston. (Önsbroons. ?) 1589. Johannes Se-**

verinij Glandshammerensis 89. *Nicolaus Jonæ* past. Fellingbroens. 89. *Johannes Benedicti* Decau. Aros. 1598. *Petr. Magni* 98. *Haquinus in Helsta* 98. *Arvidus Petri* past. i Gudhem 98. *Carolus Ericius Cuprimontanus* Seholæ Aros. Rector 98. (med citater på Hebr. ur Dav. på Grek. ur Aristot. och ur Virg.) m. fl. Särskild uppmärksamhet väcker en *Güllo (Gylle) Benedicti, Sereniss. Reginae Chatarinæ Regis Gustavi relictæ in strömsholm indignus concionator* An. 1598. 18 *Maji* hvilken ej varit Westén bekant. Hans sentens är: *Spes unica mea Christus Placere omnibus, prodesse bonis, nocere nemini.*

O! Amice disce mori.

Likaledes förtjenar *Ericus Pauli Gevalius* att märkas för *runorna* i sin skrift, dermed denna sentens antecknats:

Guds lära reën

Miin tröst alleen.

Hvarjemte tankar på hebr., grekiska och latin.

Boken har tillhört Erkebisk. C. F. Mennander.

n. 3. *Album Strahlenhistminnum.* År 1733 inbundet till Album. Egaren var Pastor i Falltofta 1736—76.

Bland de många på 1730-talet i Tyskland levande professorer, Super-Intendenter o. d. må blott anföras:

In uno omnia

D. Joach. Lange

Helt in Aug. 1734.

Leide und Hoffe

Gryph. 1733

Christian Nettelbladt

J. U. D. & Prof. Jur. Ord. nec
non Ill. soc. Reg. Ups. soc.

Ystadie d. 3 Nov. 1734.

Timoth. Lütkemann

per ducat. pomer. Reg. prin-
cip. Super-Int. Gen.

Impera Sancte Deus subito componere fluctus
Quo Gryphicas liceat visere mihi Musas. —

*Εσκαψε και
εβαθυνε και
εδηξε θυμειον*

επι την πετραν. Luc. 6.

Gotth. Aug. Francke.

Fac. Th. h. t. Dec.

Hal. d. 27 Aug. 1734.

Joh. H. Michaelis, J. G. Carpzow, S. J. Baumgar-
ten, J. G. Reinbeck, J. C. Wolfius, J. A. Fabricius
Henr. Benzelius &c.

Helt må anföras:

O perfidam artem, quæ artificem circumvenit.

Jes. 47. 10.

Hoc divinum *ἱπομνημα*, quo ad unice quærendam
sapientiam æternum profuturam me fateor identidem
fuisse erectum, Nobilissimo amicissimoque Ph. Mag.
Theologiæ assiduo cultori Dno Gust. St. meditandum
suggero L. G. 27 Nov. 1734.

Andreas Rydel.

n. 4. *Album på Löberöd.* Har nu i 30 år der
varit tillgängligt för resande och innehåller 1500

nann, 2:ne Konungars 2:ne Drottningars, 9 Kungl. och Furstl. personers, en Asiats, flere Fransosers, Tyskars, Engelmäns, Danskars, Ryssars, m. fl. samt en stor mängd af märklige Svenske personers, hvaribland Skalderne oftast uttryckt sig i bunden stil t. ex. Tegnér, Atterbom, Gråfström, Nicander m. fl. Korta upplysningar om alla dessa personer har Egaren särskilt antecknad.

Bihang rörande 18:de seklet.

1.

Klopstock och Svedenborg.

Vi återkomma äfven i detta häftes bihang till den celebra mannen Svedenborg; men vilja här låta en af hans samtida notabiliteter yttra sig. Säkert är att *Klopstock* ej var missnöjd med Svedenborg af brist på förmåga att uppfatta det sublima. Då det nu blifvit en mode, att högt uppskatta detta till ett chaos tillfälligtvis söndersprungna snille, synes en och annan erinran ej opåkallad, på det uppskattningen ej må bli alltför obetingad.

Svar till det Elegetiska o. Philanthropiska Sällskapet i Stockholm af Hr: Klopstock. Öfs. ur Berlinsche Monatsschrift för Maji 1788.

Mine Herrar!

Den fordne Masius, (med sådane herrar lider det ganska hastigt till uråldrighet) Masius, mine Herrar, skickade mig också en gång något, jag vet numera icke hvad, af sitt tryckta kram.

Äfvenledes han gjorde mig den ärebevisning och

hoppades finna hos mig ett icke ringa biträde, helst som han bevärdigade mig med det förtröliga *Dni* och då jag ej svarade honom, trodde jag derigenom kunna qväfva breffvexlingen i sin första linda. Deruti bedrog jag mig dock. Ett nytt sändebref ankom tillväl, der man hade nedstämt tonen till *Ni*. Min tydlåshet hade således icke den åsyftade verkan. Mine herrar, af skadan har jag nu blifvit vis. Jag svarar fördenskull icke allenast, utan gör det ock straxt, i dag den 17 October eller på försäk gerning, i detsamma jag nu inhändigår Eder skrifvelse af den sistl. 8 September. Men måne jag ock verkligen skrifver till ett sällskap? Om så i sanning är, vill jag, af högaktning för Svenska nationen, hoppas att det måste vara ganska litet. — En gång ägde vi här ett Typographiskt sällskap, som i ledamöters talrikhet aldrig hann längre än till en.

Om sjelfva rönen, Mina herrar, om de rön, på hvilka edra grunder för Somnambulismen hvilat, lemnen J oss först och främst ingen underrättelse. Det är i sin ordning. Men språnget är dock nästan för stort, att i stöd af edra upptäckter påstå, det goda och onda andar tala genom manipulerade (det vill säga på Svenska, *handfarne*) pigor. Hvad de onda andarne angår, så måste ibland dem finnas några dumma djefnar, enligt hvad edra uppgifna, men ännu mera sannolikt, edra ännu i hemlighet bevarade uppgifter, lära bestyrka. Således var världen ännu icke nog tillräckligt upplyst genom Svedenborgs tryckte skrifter, men genom de hittills otrückta skall ändt-

Ängen; ett ljus åter uppå; också derpå tyckes pitscher-
solen med de till omskrift obelgade bibelspråken, som
herrarne bruka, likligen syfta.

En gång var Svedenborg i Köpenhamn. Damer-
ne vände icke igen förrän jag skulle besöka honom.
Själk var jag föga angelägen för min del, att se ho-
nom. Hans person utgjorde ej ett föremål för min
nyfikenhet. Ty för hvem äro icke sådana menniskor,
änskönt af högmodat missvårdade, likväl genom allmän-
na underrättelser kända? Då jag yttrade min ringa
lust att tillhandta mig hans dyra arbete i många
qvartband, förföll jag genast i hans nåd. Likväl
ypade jag mitt ärendes och bad haqom söka samtal
med en eller annan af mine afidne vänner. Han
svarade med en långt mera tröttande ton, än han
annans brukade till, att yttra sig: »Då H. M. nu re-
gerande Konungen i Danmark Fredric V (jag läg-
gar ej ett enda ord till) har täckts allernådigt befäl-
la mig, att med högtadensammes afidna gemål, H.
K. M. Drottning Lovisa — Härvid föll jag honom
i talet: »Jag märker att när man ej är en furstelig
person, få ett vänner göra vara i den andra verk-
den, utan att Herr von Svedenborg bevärdigar dem
med sitt samtal».

Jag steg upp och gick. Då sade han vidare:
»Min herre är ej så snart borta, som jag åter i an-
darnes sällskap». »Jag hade orätt om jag icke
skyndade, svarade jag, ty på mig skall Ni icke för-
lora ett enda ögonblick, att tillbringa i ett så godt
sällskap».

Jag vet väl, att icke ett ord om detta besök lärer finna rum i Företalet till Svedenborgs arbeten. Också berättar jag det icke för den orsaken skuldf, men allenast i den akt och mening att låta herrarne så mycket lättare finna, huru föga värdig jag är af deras mig betygade förtroende. Jag äggar ännu här till; att ibland de män, som i min tanka äga företräde framför eder, mine herrar, ja äfven vida öfver sjelfve Svedenborg, skall ingen vara mäktig nog att förnedra mig till antagande och utspridande af sådana meningar som herrarnes. Och i fall jag skulle nedlåta mig dertill, månne jag derföre skulle anse dem för edra, eller för hela Sällskapet? Herrarne lära gifva detta namn af den slags misstrogenhet, som kan sättas på ålderdomens räkning. Så förlåten då en man, för hvilken icke allenast en sådan ålderdomssvaghet kan lända till ursäkt, utan äfven det, att han, vid sanningars undersökande samt under ungdomens bästa tankestyrka, alltid hållit den billiga tvekan för en af sina heligaste rättigheter. Förblifver mine Herrars ödmjukaste tjänare
Hamburg den 17 October 1787. Klopstock.

K. Gustaf III hade ej Klopstocks ljusa blick att se, hvart Svedenborgismen i hans tid ville. Underståhållaren Baron Axelsson var länken mellan Konungen och denne rationalismens prophet. Påskdagen 1780 hade, enligt en närvarande Hofmans auteckning, Konungen blifvit märkbart rörd af en predikan utaf Hofpred. Kellin, syntes aldeles

förändrad synskattelse sig derefter med Bibelläsning och visade mycken devotion. Axelsson begagnade detta tillfälle för att i det för religiösa intryck öppnade sinnet ingjuta den svedenborgska Mystiken. Sönd. d. 30 Apr. hade han anstaltat att Enkhuspredikanten Fredell, en den största svedenborgare, fick predika i HofCapellet. Han förklarade under en slags textus, att männi mer än 6000 år predikat en straffbar och fördömlig lära, vanhedrande för Guds egenskaper och oryttig för människoslägtet. Saligbeten bestod i att känna Guds egenskaper och naturens hemligheter. Erkeb. U. v. Proff måste gå fram och medelst hvittande med näsduken befalla att han skulle tysta. Men vid litaniens uppläsning sväfvade han ut i böner för Konungen, som började vilja lära känna Gud och naturens hemligheter, skolan bli den propheten, som skulle återställa den naturliga religionen m. m. Vid samma tid, som Ax. sökte bereda Fredell religiös makt öfver H. M., inträdade han en Philosoph Hermetique från England, som kallade sig Gumboltz?, hitsänd af Alchemisten Nordensköld. Denne lofvade, såsom »kunnig i de högre sciencerne», att upptäcka för Konungen konsten att göra guld, begärte endast ett laboratorium, frihet att med all tysthet arbeta och få de rudimenter, han der till behöfde. Lilljencrantz och Ax. skulle rapportera om filosofens arbete för K. som ej ville synas öga kunskap derom. Om aftonen, anmärker en snällrik observatör, gafs på spec-

talet *Odädlighetens tempel och de berge girige*. Di man känner detta allt, inser man hjetemetodet hos Kellgren, visadt i hans polemik mot sin tids öfvertro.

2

Est bidrag till Lidners Biographi.

A la requisition de Monsieur B. Liedner Suedois, j'atteste que la conduite qu'il tient ici est irréprochable, et entierement conforme à celle que doit tenir un honnête-homme sensé qui se consacre à l'étude. Son assiduité aux langues et à l'étude des Belles-Lettres est des plus louables. Comme il me fait l'honneur de prendre des leçons chés moi, et que j'ai d'ailleurs celui de le connoître particulièrement, Je ne puis que lui rendre le-présent témoignage fondé sur connoissance de cause, et en foi de quoi je lui ai delivré ce certificat, et l'ai signé de ma propre main et corroboré du cachet de mes armes. Fait à Gottingue ce 28:e Aout 1780.

(L. S.)

Isaac de Colom

Docteur et Professeur public en Philosophie, Memb. e de la Societe Royale Teutonique, et de l'Institut Royal de l'Histoire.

Detta hedrande frägdebetyg hade Lidner lemnat i Zibeths händer, troligen för att det å högre ort uppvisa. Det fans emellertid i ett contor i Qvesarum, hvarifrån det som gifva ankommit till Löberöd.

I Leopolds societet hörde en gång Utg. flerfaldiga berättelser af Öfverste Nordforss om denne hans ungdomsvän, anförda som *psychologiska* egenheter. Måhända voro de dock lika mycket *phenologiska*. Den som ofta måst se dylika beteenden, gripas dem bättre, än den som tror, att *snille* skulle vara en disharmoni mellan själskrafter, då det just är i sin idé, den högsta harmoni af dem alla.

1 2822

JUN 29 1936

